EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

GADA ZIŅOJUMS 2020

TIESAS DARBĪBA

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Gada ziņojums 2020
Tiesas darbība

Tiesas un Vispārējās tiesas ar tiesas spriešanu saistīto darbību pārskats

Pagaidu versija

Luksemburga, 2021

curia.europa.eu

Tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālr. +352 4303-1

Vispārējā tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālr. +352 4303-1

Tiesa tīmeklī:
curia.europa.eu

Printed by the Court of Justice of the European Union in Luxembourg

Manuskripts pabeigts 2021. gada 1. februārī.

Ne iestāde, ne personas, kas rīkojas iestādes vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Tiesa / Saziņas direkcija /
Publikāciju un elektronisko plašsaziņas līdzekļu nodaļa, 2021

© Eiropas Savienība, 2021

Fotoattēli © Eiropas Savienība, 2019–2021

Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko Eiropas Savienībai nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

PRINT	QD-AP-21-001-LV-C	ISBN 978-92-829-3640-5	ISSN 2467-0901	doi:10.2862/545376
PDF	QD-AP-21-001-LV-N	ISBN 978-92-829-3613-9	ISSN 2467-1134	doi:10.2862/73586

Satura rādītājs

Tiesas priekšsēdētāja Koen Lenaerts priekšvārds 10

I nodaļa · Tiesa

A Tiesas attīstība un darbība 2020. gadā 13

B Tiesas judikatūra 2020. gadā 15

I. Pamattiesības 15

1. Ticības brīvība 15

2. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu 19

3. Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība, tiesības uz izglītību un darījumdarbības brīvība 23

4. Personas datu aizsardzība 24

II. Savienības pilsonība 29

III. Noteikumi par iestādēm 33

1. Privilēģijas un imunitāte Savienībā: ECB arhīvu neaizskaramība 33

2. Piekļuve dokumentiem 35

IV. Savienības budžets un subsīdijas 38

V. Eiropas Savienības tiesvedības 41

1. Juridiskā pārstāvība Savienības tiesās 42

2. Prasība sakarā ar pienākumu neizpildi 43

3. Prasība atcelt tiesību aktu 45

4. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu 50

VI. Lauksaimniecība un zivsaimniecība 55

VII. Pārvietošanās brīvība 56

1. Brīva preču aprite 56

2. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās 58

3. Brīvība veikt uzņēmējdarbību 60

4. Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā 65
4.1. Valsts noteikumi par nodokļiem 65
4.2. Darba ņēmēju norīkošana darbā 67
5. Kapitāla brīva aprite 71

VIII. Robežkontrole, patvērums un imigrācija 74
1. Robežkontrole 74
2. Patvēruma politika 75
2.1. Patvēruma meklētāju pārcelšana 75
2.2. Tranzīta zonas 77
2.3. Patvēruma pieteikumu iesniegšana un izskatīšana 80
3. Imigrācijas politika: vīzu pieteikumi 86

IX. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās 87
1. Regulas Nr. 44/2001 un Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 87
2. Regula Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 90

X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās 92
1. Eiropas apcietināšanas orderis 92
1.1. Eiropas apcietināšanas orderu izpilde un nodošanas nosacījumi 92
1.2. Jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" 100
2. Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās 102
3. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un cita īpašuma konfiskācija 104
4. Kompensācija noziegumos cietušajiem 104

XI. Transports 106

XII. Konkurence 108
1. Uzņēmumiem piemērojamie noteikumi 108
1.1. Aizliegtas vienošanās 108
1.2. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants) 113
1.3. Konkurences noteikumu piemērošanas procedūras 115
2. Valsts atbalsts 117
2.1. Noteikumu valsts atbalsta jomā piemērošana 117
2.2. Kontroles procedūras 121

XIII. Noteikumi par nodokļiem 124

1. Ar nodokli apliekamu darījumu izpildes vieta – Preču piegāde ar transportēšanu 124

2. PVN bāze 126

3. Eksporta atbrīvojumi 127

4. Tiesību uz PVN atskaitīšanu izmantošanas noteikumi 129

XIV. Tiesību aktu tuvināšana 131

1. Autortiesības 131

2. Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums 135

3. Publiskais iepirkums 142

4. Pārtikas produkti 144

5. Maksājumu kavējumu novēršana komercdarījumos 145

XV. Internets un elektroniskā tirdzniecība 146

XVI. Ekonomikas un monetārā politika 148

XVII. Sociālā politika 151

1. Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomā 151

2. Uz noteiktu laiku darbā pieņemtu darba ņēmēju aizsardzība 153

3. Darba laika organizēšana 154

4. Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā 156

5. Darba ņēmēju norīkošana darbā 158

6. Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija 160

XVIII. Patērētāju tiesību aizsardzība 162

XIX. Vide 166

1. Noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējums 166

2. PM_{10} daļiņu koncentrācijai piemērojamie robežlielumi 168

3. Dzīvotņu direktīva 170

4. Atbildība vides jomā 171

XX. Starptautiskie nolīgumi 173

1. Tiesas kompetence starptautiskas konvencijas interpretācijas jomā 173

2. PTO ietvaros noslēgta nolīguma pārkāpums 175

3. Lūgums izdot Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts pilsoni 177

XXI. Kopējā ārpolitika un drošības politika 180

XXII. Eiropas civildienests 182

1. Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra 182

2. Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu 184

3. Imunitātes pret tiesvedību atcelšana 186

C Tiesas kancelejas darbība 2020. gadā 189

I. Pasākumi, kas veikti veselības krīzes apstākļos 189

II. Aizvadītā gada galvenās statistikas tendences 191

D Tiesas darbības statistika 196

E Tiesas sastāvs 226

I. Izmaiņas Tiesas sastāvā 2020. gadā 227

II. Protokolārā kārtība 2020. gada 31. decembrī 228

II nodaļa · Vispārējā tiesa

A Vispārējās tiesas darbība 2020. gadā 231

B Vispārējās tiesas judikatūra 2020. gadā 233

I. Tiesvedība 236

1. *Locus standi* 236

2. Būtisku procedūras noteikumu pārkāpums 240

3. Aizmuguriska sprieduma tiesvedība 242

II. Institucionālās tiesības 244

III. Uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi 252

1. Jauninājumi LESD 101. panta jomā 252

2. Jauninājumi LESD 102. panta jomā 257

3. Jauninājumi koncentrāciju jomā 259

IV. Valsts atbalsts 266

1. Komisijas kontroles pilnvaru apjoms 266

2. Atbalsts gaisa transporta nozarē 267

3. Daudznacionālā grupā iekļautu uzņēmumu aplikšana ar nodokli 270

V. Intelektuālais īpašums 273

1. Eiropas Savienības preču zīme 273

a. Apzīmējumi, kas var būt preču zīme 273

b. Preču zīmes, kam nav atšķirtspējas 274

c. Preču zīmes, kas pēc savām īpašībām var maldināt sabiedrību 276

d. Procesuālo tiesību jautājumi 277

2. Dizainparaugi 283

3. Augu šķirnes 285

VI. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi 286

1. Ukraina 286

2. Sīrija 287

VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija 289

VIII. Lauksaimniecība – Vīnu marķēšana 291

IX. Veselības aizsardzība 293

X. Enerģētika 295

XI. Ķimikālijas (*REACH*) 297

XII. Finanšu nozares uzraudzība 298

XIII. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi 303

XIV. Piekļuve iestāžu dokumentiem 305

XV. Civildienests 308

1. Tiesības streikot 308

2. Vārda brīvība 310

3. Paaugstināšana amatā 311

4. Ekspatriācijas pabalsts 313

5. Sociālais nodrošinājums 315

6. Termiņi prasību celšanai 316

XVI. Strīdi par zaudējumu atlīdzību 318

XVII. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu 320

C Vispārējās tiesas kancelejas darbība 2020. gadā 324

I. Īpašais jautājums par tiesas sēdēm mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai 326

II. Īpašais jautājums par tiesas sēdēm spriedumu pasludināšanai 328

III. Citu darbību pārskats 328

D Vispārējās tiesas darbības statistika 330

E Vispārējās tiesas sastāvs 356

I. Izmaiņas Vispārējās tiesas sastāvā 2020. gadā 357

II. Protokolārā kārtība 2020. gada 31. decembrī 358

Koen Lenaerts

Eiropas Savienības Tiesas
priekšsēdētājs

2020. gads gan Eiropā, gan pārējā pasaulē ar *Covid-19* saistītās pandēmijas dēļ paliks kā drūma lappuse 21. gadsimta vēsturē. Šī pandēmija, kas joprojām smagi skar iedzīvotājus, īpaši visneaizsargātākos cilvēkus, spēcīgi satricināja mūsu ikdienas gaitas. Tā izmainīja ne tikai mūsu privātās un sociālās dzīves veidu, bet arī darba vidi un ieradumus.

Šajā kontekstā es vēlētos atkārtoti izteikt visdziļāko pateicību par izcilām pielāgošanās un iesaistes spējām, kādas kopš pandēmijas sākuma ir apliecinājuši iestādes locekļi un darbinieki, lai nodrošinātu pēc iespējas normālu tiesu darbu un darbību nepārtrauktību, kalpojot Eiropas tiesiskumam. Īpaši atzinīgi vēlētos novērtēt prognozēšanas un proaktīvas rīcības spējas, kādas pierādīja mūsu sekretārs *A. Calot Escobar*. Krīzes plāni, kurus viņš ieviesa ciešā sadarbībā ar tiesnešu birojiem un iestādes dienestiem, pilnībā pierādīja efektivitāti šīs negaidītās situācijas pārvaldībā.

Tādējādi rekordīsā laikā tika ieviesti tehnoloģiski risinājumi, lai katrs varētu strādāt apstākļos, kuri pēc iespējas līdzinās parastiem darba apstākļiem, un lai nodrošinātu tiesas sēžu atsākšanu pēc vairākas nedēļas ilgušā piespiedu pārtraukuma no marta vidus līdz maija beigām. Turklāt tika veikti stingri veselības aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu visu to personu drošību, kurām bija jādodas uz iestādes ēkām, tostarp – lai piedalītos tiesas sēdēs un apspriedēs.

Dažādajiem risinājumiem un pasākumiem, kas tika ieviesti šīs krīzes laikā, vajadzētu bagātināt mūsu pārdomas par darba organizāciju nākotnē. Tādi tehniskie rīki kā tāldarbs vai videokonference tika izmantoti līdz šim nepieredzētos apmēros. Tos būs jāturpina izmantot arī pēc tam, kad būs atgriezušies labāki laiki.

2020. gadā tika piedzīvots arī emocionāls pasākums, 31. janvāra pusnaktī Apvienotajai Karalistei izstājoties no Eiropas Savienības. Vairāk nekā pēc 47 gadiem kopienā ar vienotu nākotni un pēc pārejas perioda, kurš beidzās 2020. gada 31. decembrī, Eiropas Savienībai un Apvienotajai Karalistei tagad būs jāpārformulē savas attiecības, pamatojoties uz trim nolīgumiem (tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, nolīgumu par klasificētas informācijas drošības procedūrām un nolīgumu par kodolenerģiju), kuru sarunu procedūra noslēdzās 2020. gada 24. decembrī un kurus piemēro no 2021. gada 1. janvāra.

Iestādes darbības kontekstā Apvienotās Karalistes izstāšanās rezultātā amatu atstāja Tiesas un Vispārējās tiesas Lielbritānijas tiesneši *C. Vajda* un *I. S. Forrester*. Turklāt Grieķijas ģenerāladvokāts *A. Rantos* pārņēma ģenerāladvokātes *E. Sharpston* amata pienākumus. 2020. gads bija zīmīgs arī ar to, ka amata vietu atstāja pirmais Čehijas tiesnesis Tiesā – *J. Malenovský*, ko aizstāja *J. Passer*, kurš pirms tam bija Vispārējās tiesas tiesnesis, turklāt amatā stājās Latvijas tiesnese I. Ziemele un Francijas ģenerāladvokāts *J. Richard de la Tour*.

Joprojām iestādes darbības kontekstā un saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem, noteikumiem Tiesa 2020. gada 21. decembrī nosūtīja Eiropas Parlamentam, Eiropas Savienības Padomei un Eiropas Komisijai ziņojumu, kurā izklāstīta Vispārējās tiesas tiesnešu skaita divkāršošanas īstenošana, kā arī šīs tiesas noteiktie papildu pasākumi saistībā ar Savienības tiesu sistēmas struktūras reformu. Šajā ziņojumā ir arī izvērtēti pirmie reformas rezultāti un ir ieteikts veikt virkni pasākumu, lai optimizētu pieejamo resursu izmantošanu nolūkā pastāvīgi uzlabot Eiropas justīcijas pakalpojumu kvalitāti un ātrumu.

Veselības krīze nenovēršami ietekmēja aizgājušā gada statistiku. Abās tiesās iesniegto lietu skaits (1582 lietas) ir mazāks par rekordlielo pagājušā gada lietu skaitu (1905 lietas), tomēr atšķirība nav tik liela salīdzinājumā ar 2018. gada (1683 lietas) un 2017. gada (1656 lietas) skaitļiem. Runājot it īpaši par Tiesu, šis samazinājums vispirms ir saistīts ar valsts tiesu darbības palēninašanos un līdz ar to – iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaita kritumu pirmajos pandēmijas mēnešos (556 prejudiciālā nolēmuma lūgumi salīdzinājumā ar 641 lūgumu 2019. gadā), tomēr tajā ir vainojama arī ievērojamā apelāciju tikai par tiesību jautājumiem (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības") par Vispārējās tiesas nolēmumiem skaita samazināšanās (131 apelācijas sūdzība salīdzinājumā ar 266 apelācijas sūdzībām 2019. gadā). Samazinājies ir arī Tiesā un Vispārējā tiesā 2020. gadā izskatīto lietu skaits (1540 lietas salīdzinājumā ar 1739 lietām 2019. gadā), un tas galvenokārt ir izskaidrojams ar vairāku tiesas sēžu atlikšanu, ko diktēja situācija veselības jomā un pārrobežu pārvietošanās ierobežojumi, kuri iezīmēja aizgājušo gadu. Samazinājums tomēr ir mazāk redzams Tiesā, kas 2020. gadā izskatīja 792 lietas, un tas ir mazāk par rekordlielo skaitli 2019. gadā (865 lietas), tomēr vairāk nekā 2018. gadā (760 lietas) un 2017. gadā (699 lietas). Turklāt lietu izskatīšanas vidējais ilgums abās tiesās saglabājās ļoti tuvu iepriekšējo gadu vidējam ilgumam, un tas ir pamatots iemesls būt apmierinātiem.

Pūles, kas tika ieguldītas visos iestādes līmeņos, lai pārvarētu šīs vēsturiskās veselības krīzes radītos apdraudējumus, tādējādi lielākoties ir vainagojušās panākumiem. Ir svarīgi turpināt šo ceļu, nodrošinot lietu pēc iespējas drīzāku izskatīšanu, vienlaikus saglabājot tiesas nolēmumu kvalitāti. Tiesa un Vispārējā tiesa ir pakļautas pieaugošai juridiskās pasaules un mediju uzmanībai tostarp to izskatīto lietu ievērības un nozīmības dēļ. Es it īpaši runāju par tām lietām, kas skar pamatbrīvības un pašus tiesiskas valsts principus.

Paužot vēlmi pakāpeniski atgriezties pie ierastās kārtības 2021. gadā, nobeigumā izsaku sirsnīgu pateicību saviem kolēģiem, kā arī visiem iestādes darbiniekiem par milzīgo darbu, ko viņi ir paveikuši šī ārkārtējā gada laikā.

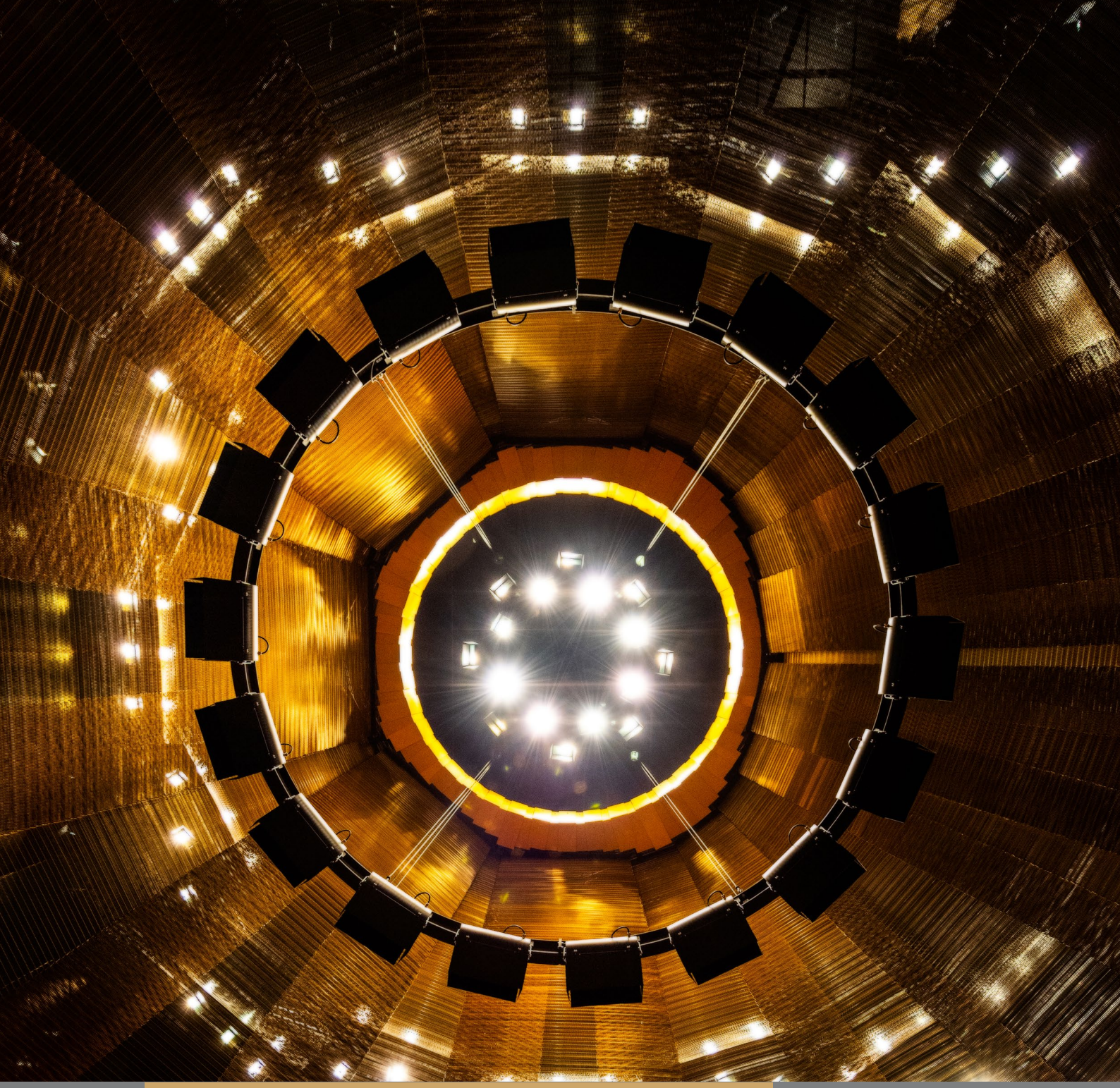

I nodaļa
Tiesa

A Tiesas attīstība un darbība 2020. gadā

Tiesas priekšsēdētājs ***Koen Lenaerts***

Šajā pirmajā nodaļā kopsavilkuma veidā ir izklāstīta Tiesas darbība 2020. gadā. Pirmajā daļā (A) ir sniegts pārskats par tiesas attīstību un tās tiesvedības darbību aizvadītajā gadā. Otrajā daļā (B) – tāpat kā katru gadu – ir atspoguļoti galvenie judikatūras attīstības virzieni, sagrupēti pa jomām. Trešā un ceturtā daļa sniedz pārskatu par aizvadītā gada galvenajām statistikas tendencēm un pasākumiem, ko Tiesa veikusi, lai risinātu veselības krīzi (C un D), savukārt piektajā un pēdējā daļā (E) ir atspoguļots Tiesas sastāvs šajā pašā gadā.

1.1. 2020. gads bija zīmīgs ar to, ka amata vietas ir atstājuši trīs Tiesas locekļi: *Jiří Malenovský* (Tiesas tiesnesis no 2004. līdz 2020. gadam), *Christopher Vajda* (Tiesas tiesnesis no 2012. līdz 2020. gadam), kā arī *Eleanor Sharpston* (Tiesas ģenerāladvokāte no 2006. līdz 2020. gadam).

Šajā pašā gadā tiesneša amata pienākumus ir sākuši pildīt Ineta Ziemele (Latvija) un *Jan Passer* (Čehijas Republika), savukārt *Jean Richard de la Tour* (Francija) un *Athanasios Rantos* (Grieķija) ir sākuši pildīt ģenerāladvokāta amata pienākumus.

1.2. Iestādes darbības kontekstā Tiesa 2020. gada 21. decembrī nosūtīja Eiropas Parlamentam, Eiropas Savienības Padomei un Eiropas Komisijai otro no abiem ziņojumiem, kurus tā tika aicināta sniegt atbilstoši Regulas 2015/2422 [1] 3. pantam saistībā ar Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas īstenošanas uzraudzību, kas ietver Vispārējās tiesas tiesnešu skaita divkāršošanu trijos secīgos posmos.

Jāatgādina, ka pirmais no šiem ziņojumiem iepriekš minētajām iestādēm tika iesniegts 2017. gada 14. decembrī un attiecās uz iespējamām izmaiņām kompetenču sadalē attiecībā uz prejudiciālo nolēmumu sniegšanu saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu. Tiesa tajā secināja, ka šajā posmā nebija nepieciešams daļu no kompetences, ko tā īsteno prejudiciālo nolēmumu sniegšanas jomā, nodot Vispārējai tiesai. Šī secinājuma pamatā tostarp bija konstatējums, ka Tiesai iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek izskatīti ātri, neraugoties uz to skaita ievērojamu pieaugumu un dialoga ar dalībvalstu tiesām intensitāti, ko atspoguļo šis palielinājums.

Otrajā ziņojumā 2020. gada 30. septembrī tika izklāstīts, kā tiek īstenota Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšana un papildu pasākumi, ko šī tiesa ir veikusi iepriekš minētās reformas laikā. Ņemot vērā relatīvi īso šai īstenošanai piešķirto laikposmu (pirmie papildu tiesneši stājās amatā 2016. gada aprīlī) un tās pakāpenisko raksturu (septiņi no pēdējiem papildu tiesnešiem stājās amatā 2019. gada septembrī, savukārt astotais un pēdējais šī trešā posma tiesnesis, kā arī divpadsmitais un pēdējais pirmā posma tiesnesis joprojām nav iecelts amatā), ar šo ziņojumu tiek aicināts neizdarīt galīgos secinājumus no šīs reformas rezultātu analīzes. Šī atruna vēl jo vairāk ir nepieciešama, ņemot vērā Vispārējās tiesas locekļu nomaiņu reizi trijos gados, kas notika 2019. gada septembrī (amatus atstājot astoņiem tiesnešiem), un veselības krīzes ietekmi uz šīs tiesas darbu no 2020. gada marta – it īpaši saistībā ar tiesas sēžu norisi – un attiecīgi uz pagājušajā gadā pabeigto lietu skaitu.

1| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

Šī otrā ziņojuma izstrādes laikā veiktā analīze tomēr atklāja dažas pozitīvas tendences, kuras bija atzinuši Vispārējās tiesas tiesvedību dalībnieki (pārstāvji un advokāti), ar kuriem notika konsultācijas, proti, būtisks tiesvedības ilguma samazinājums, intensīvāks darbs ar lietām un biežāka lietu nodošana paplašinātam iztiesāšanas sastāvam.

Lai ieinteresētās personas varētu savā labā izmantot visus Vispārējās tiesas reformas ieguvumus, ziņojumā ir ieteikts veikt virkni pasākumu, lai pielāgotu lietu sadales veidu (tostarp atbilstoši jau ieviestajam modelim izveidojot specializētas palātas intelektuālā īpašuma un civildienesta jomā), vispārīgi samazinot procesa ilgumu tādu lietu veidiem, kuriem šī tendence līdz šim nav pietiekami izteikta (piemēram, valsts atbalsta un civildienesta lietās), ieviest agru, proaktīvu un raitu to tiesvedības stadiju pārvaldību, kas nodrošina pēc iespējas ātrāku un efektīvāku katras lietas izskatīšanu, kā arī pastiprināt lietu nodošanu paplašinātam sastāvam un virspalātai, kas garantē Vispārējās tiesas judikatūras saskaņotību, kvalitāti un autoritāti.

Šajā otrajā ziņojumā ir secināts, ka tiesu kompetences pārdalīšana starp Tiesu un Vispārējo tiesu pašlaik nav obligāta un ka, ņemot vērā tostarp Tiesas 2020. gadā reģistrētos pozitīvos rezultātus, drīzāk ir jāgaida, līdz pilnībā efektīva kļūst tiesnešu skaita palielināšana Vispārējā tiesā, pirms attiecīgā gadījumā iesniegt tiesību akta pieteikumu, lai, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 281. panta otro daļu, grozītu statūtus, kā tas ir paredzēts Regulas 2015/2422 3. panta 1. punkta trešajā daļā.

2. Statistikas aspektā – un neskarot detalizētākus komentārus, kas ietverti šīs Gada ziņojuma nodaļas C daļā, – no aizvadītā gada statistikas datiem ir secināmas vairākas tendences.

Pirmā tendence attiecas uz iesniegto lietu skaita samazināšanos. 2019. gadā Tiesā tika iesniegtas 966 lietas, savukārt 2020. gadā jauno lietu skaits samazinājās līdz 735 lietām. Šis samazinājums, protams, ir izskaidrojams ar veselības krīzes iestāšanos, kuras dēļ būtiski samazinājās jaunu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits, it īpaši pandēmijas pirmā viļņa laikā, bet viens no tā iemesliem ir arī būtisks apelāciju tikai par tiesību jautājumiem (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības") skaita samazinājums, jo 2020. gadā Tiesā tika iesniegta tikai 131 apelācijas sūdzība, apelācijas sūdzība par pagaidu noregulējumu vai apelācijas sūdzība par iestāšanos lietā, savukārt 2019. gadā tā bija saņēmusi divtik lielu apelācijas sūdzību skaitu (266 apelācijas sūdzības). Neraugoties uz šīm izmaiņām, tomēr ir novērojams arvien apjomīgāks prejudiciālā nolēmuma lietu īpatsvars Tiesā izskatāmo lietu kopumā, jo tās vien aizvadītajā gadā veido vairāk nekā 75 % Tiesā iesniegto lietu.

Lai gan arī Tiesas pabeigto lietu skaits 2020. gadā (792 lietas) ir mazāks nekā 2019. gadā pabeigto lietu skaits (865 lietas), tomēr jānorāda, ka tas pārsniedz 2017. un 2018. gadā pabeigto lietu skaitu (attiecīgi 699 un 760 lietas), un tas liecina par visu iestādes locekļu un darbinieku vērā ņemamu mobilitāti, turpinot pildīt tai uzticēto uzdevumu veselības krīzes izraisītajā ārkārtīgi sarežģītajā kontekstā. Kā izriet no šīs nodaļas otrās daļas, Tiesa visu aizgājušo gadu turpināja radīt judikatūru tik svarīgās un dažādās jomās kā tiesiskuma vērtību, kā arī pamatbrīvību un pamattiesību aizsardzība, patvēruma un imigrācijas politika, brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, iekšējais tirgus, sociālā politika, vides aizsardzība, kā arī patērētāju tiesību aizsardzība.

Visbeidzot ir jānorāda, ka, par spīti iepriekš minētajiem apstākļiem, vidējais lietu izskatīšanas ilgums 2020. gadā joprojām bija ļoti tuvu izcilajam līmenim, kādu Tiesa sasniedza 2019. gadā (14,4 mēneši), jo tas visās kategorijās kopā sasniedza 15,4 mēnešus. Proti, 2020. gadā vidējais lietu izskatīšanas ilgums bija 13,8 mēneši apelācijas sūdzībām, 15,8 mēneši prejudiciālā nolēmuma lietām un 19,2 mēneši – tiešajām prasībām. Lietās, kurām ir piemērojama steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, šis ilgums ir 3,9 mēneši, savukārt vidējais lietu izskatīšanas laiks apelāciju pieļaujamības palātā aizvadītajā gadā bija 3,2 mēneši.

B Tiesas judikatūra 2020. gadā

I. Pamattiesības

2020. gadā Tiesa vairākkārt lēma par pamattiesībām Savienības tiesību sistēmā. Šajā ziņojuma nodaļā ir aplūkoti vairāki šajā jomā pieņemtie nolēmumi [1]. Nolēmumos, kas apkopoti šajā nodaļā, ir sniegti būtiski precizējumi par atsevišķu Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – "Harta") nostiprināto tiesību un principu tvērumu.

1. Ticības brīvība

Ar spriedumu ***Veselības ministrija*** (C-243/19, EU:C:2020:872), kas pasludināts 2020. gada 29. oktobrī, Tiesa lēma lietā, kurā prasītāja pamatlietā dēlam bija jāveic vaļēja sirds operācija. Šī operācija bija pieejama viņa piederības dalībvalstī Latvijā, bet to nevarēja veikt bez asins pārliešanas. Prasītājs pamatlietā iebilda pret šo ārstēšanas veidu, pamatojoties uz to, ka ir Jehovas liecinieks, un tāpēc lūdza Nacionālo veselības dienestu (Latvija) izsniegt atļauju, kas ļautu viņa dēlam saņemt plānveida veselības aprūpi Polijā, kur šo operāciju var veikt bez asins pārliešanas. Tā kā viņa pieteikums tika noraidīts, prasītājs cēla prasību par veselības dienesta atteikumu. Šī prasība tika noraidīta ar spriedumu pirmajā instancē, kurš tika atstāts negrozīts apelācijas tiesvedībā. Pa to laiku prasītāja pamatlietā dēlam Polijā tika veikta sirds operācija bez asins pārliešanas.

Izskatot kasācijas sūdzību, Augstākajai tiesai (Senāts) (Latvija) radās jautājums, vai Latvijas veselības dienesti varēja, pamatojoties tikai uz medicīniskiem kritērijiem, atteikties izsniegt veidlapu, kas atļautu segt šos izdevumus, vai arī tiem šajā ziņā bija jāņem vērā arī prasītāja pamatlietā reliģiskā pārliecība. Jautājot par tādas iepriekšējas atļaujas saņemšanas sistēmas kā pamatlietā aplūkotā saderību ar Savienības tiesībām, iesniedzējtiesa uzdeva Tiesai divus prejudiciālus jautājumus par to, kā interpretēt, pirmkārt, Regulas Nr. 883/2004 [2] 20. panta 2. punktu, kurā ir ietverti nosacījumi, ar kādiem tās apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalstij, kas lūdz atļauju ceļot uz citu dalībvalsti, lai tajā saņemtu ārstēšanu, ir jāpiešķir iepriekšēja atļauja

1| Aplūkoti ir šādi spriedumi: spriedums, 2020. gada 26. marts, ***Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*** (apvienotās lietas C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), kā arī spriedumi, 2020. gada 16. jūlijs, ***Inclusion Alliance for Europe/Komisija*** (C-378/16 P, EU:C:2020:575), un ***ADR Center/Komisija*** (C-584/17 P, EU:C:2020:576), kuri ir iekļauti V nodaļā "Eiropas Savienības tiesvedības"; spriedums, 2020. gada 18. jūnijs, ***Komisija/Ungārija (Biedrošanās pārskatāmība)*** (C-78/18, EU:C:2020:476), iekļauts VII nodaļā "Pārvietošanās brīvība"; spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, ***Addis*** (C-517/17, EU:C:2020:579), kā arī spriedums, 2020. gada 14. maijs, ***Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*** (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU, EU:C:2020:367), iekļauti VIII nodaļā "Robežkontrole, patvērums un imigrācija"; spriedums, 2020. gada 8. septembris, ***Recorded Artists Actors Performers*** (C-265/19, EU:C:2020:677), iekļauts XIV nodaļā "Tiesību aktu tuvināšana"; spriedums, 2020. gada 16. decembris, ***Padome u.c./K. Chrysostomides & Co. u.c.*** (apvienotās lietas C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P un C-604/18 P, EU:C:2020:1028), iekļauts XVI nodaļā "Ekonomikas un monetārā politika"; spriedums, 2020. gada 23. aprīlis, ***Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI*** (C-507/18, EU:C:2020:289), iekļauts XVII nodaļā "Sociālā politika"; spriedums, 2020. gada 25. jūnijs, ***A u.c. (Vējturbīnas Ālterā un Nēvelē)*** (C-24/19, EU:C:2020:503), iekļauts XIX nodaļā "Vide"; spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, ***Ruska Federacija*** (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262), iekļauts XX nodaļā "Starptautiskie nolīgumi"; spriedums, 2020. gada 8. septembris, ***Komisija un Padome/Carreras Sequeros u.c.*** (apvienotās lietas C-119/19 P un C-126/19 P, EU:C:2020:676), kā arī spriedums, 2020. gada 18. jūnijs, ***Komisija/RQ*** (C-831/18 P, EU:C:2020:481), iekļauts XXII nodaļā "Eiropas civildienests".

2| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

un līdz ar to jāsedz citā dalībvalstī saņemtās veselības aprūpes izdevumi, kā arī, otrkārt, Direktīvas 2011/24 [3] 8. pantu, kurš attiecas uz iepriekšējas atļaujas kārtību, lai saņemtu atlīdzinājumu par pārrobežu veselības aprūpes izmaksām, lasot tos kopsakarā ar Hartas 21. panta 1. punktu, kurā citastarp ir aizliegta diskriminācija reliģijas dēļ.

Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka Regulas Nr. 883/2004 20. panta 2. punktam, lasot to Hartas 21. panta 1. punkta gaismā, nav pretrunā tas, ka apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalsts atsakās piešķirt šai personai šīs regulas 20. panta 1. punktā paredzēto atļauju, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst šīs apdrošinātās personas reliģiskajai pārliecībai.

Šajā ziņā Tiesa tostarp konstatēja, ka atteikums piešķirt Regulā Nr. 883/2004 paredzēto iepriekšējo atļauju rada atšķirīgu attieksmi, kas netieši ir balstīta uz reliģiju vai reliģisko pārliecību. Proti, pacientiem, kuriem tiek veikta medicīniska manipulācija ar asins pārliešanu, attiecīgās izmaksas tiek segtas no dzīvesvietas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmas, bet pacientiem, kuri reliģisku iemeslu dēļ nolemj neveikt šādu operāciju šajā dalībvalstī un citā dalībvalstī izmantot ārstēšanu, kura nav pretrunā viņu reliģiskajai pārliecībai, šos izdevumus pirmā dalībvalsts nesedz.

Šāda atšķirīga attieksme tomēr ir pamatota, ja tā ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju un ir samērīga ar sasniedzamo mērķi. Tiesa uzskatīja, ka šajā gadījumā tas tā ir. Tā vispirms norādīja, ka tad, ja citā dalībvalstī sniegtie pabalsti natūrā rada lielākas izmaksas nekā tās, kas ir saistītas ar pakalpojumiem, kuri būtu sniegti apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalstī, pienākums veikt pilnīgu atmaksu var radīt papildu izmaksas šai pēdējai minētajai dalībvalstij. Tad tā konstatēja – ja kompetentajai iestādei būtu jāņem vērā apdrošinātās personas reliģiskā pārliecība, šādas papildu izmaksas, ņemot vērā to neparedzamību un iespējamo apmēru, varētu radīt risku piederības dalībvalsts veselības apdrošināšanas sistēmas finansiālās stabilitātes aizsardzībai, kas ir Savienības tiesībās atzīts likumīgs mērķis.

Tiesa no tā secināja, ka, nepastāvot iepriekšējas atļaujas sistēmai, kura būtu balstīta tikai uz medicīniskiem kritērijiem, piederības dalībvalsts būtu pakļauta papildu finansiālajam slogam, kas būtu grūti paredzams un kas varētu radīt risku tās veselības apdrošināšanas sistēmas finansiālajai stabilitātei. Līdz ar to tas, ka nav ņemta vērā ieinteresētās personas reliģiskā pārliecība, šķiet, ir pamatots pasākums, ņemot vērā iepriekš minēto mērķi, un atbilst samērīguma prasībai.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2011/24 8. panta 5. punkts un 6. punkta d) apakšpunkts, lasot tos kopsakarā ar Hartas 21. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka pacienta piederības dalībvalsts nedrīkst atteikt viņam šīs direktīvas 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst šā pacienta reliģiskajai pārliecībai. Citādi būtu tad, ja šis atteikums būtu objektīvi pamatots ar leģitīmu mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci piederības dalībvalstī un būtu piemērots un vajadzīgs pasākums šā mērķa sasniegšanai, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka Latvijas valdība nevar atsaukties uz mērķi saistībā ar nepieciešamību aizsargāt sociālā nodrošinājuma sistēmas finansiālo stabilitāti, lai pamatotu atteikumu piešķirt Direktīvas 2011/24 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju tādos apstākļos kā pamatlietā. Proti, ar Regulu Nr. 883/2004 ieviestā atlīdzināšanas sistēma atšķiras no Direktīvā 2011/24 paredzētās sistēmas, jo tajā paredzētais atlīdzinājums, pirmām kārtām, tiek aprēķināts, pamatojoties uz tarifiem, kas piemērojami veselības aprūpei piederības dalībvalstī, un, otrām kārtām, tas nepārsniedz saņemtās veselības aprūpes faktiskās izmaksas, ja uzņemošajā

3| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/24/ES (2011. gada 9. marts) par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (OV 2011, L 88, 45. lpp.).

dalībvalstī sniegtās aprūpes izmaksas ir zemākas par piederības dalībvalstī sniegtās aprūpes izmaksām. Ņemot vērā šo dubulto ierobežojumu, piederības dalībvalsts veselības sistēma nevar tikt pakļauta papildu izmaksu riskam saistībā ar pārrobežu aprūpes izdevumu segšanu, un šī dalībvalsts principā pārrobežu aprūpes gadījumā netiks pakļauta papildu finansiālam slogam.

Turpinājumā attiecībā uz leģitīmo mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci Tiesa norādīja, ka atteikums izsniegt Direktīvas 2011/24 8. panta 1. punktā paredzēto iepriekšējo atļauju, pamatojoties uz to, ka nav izpildītas šī paša panta 5. un 6. punktā paredzētās prasības, rada atšķirīgu attieksmi, kas netieši balstīta uz reliģiju. Tā precizēja – lai novērtētu, vai šī atšķirīgā attieksme ir samērīga ar sasniedzamo mērķi, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pacientu reliģiskās pārliecības ņemšana vērā, īstenojot Direktīvas 2011/24 8. panta 5. un 6. punktu, var radīt risku stacionārās ārstēšanas plānošanai piederības dalībvalstī.

Ar spriedumu ***Centraal Israëlitisch Consistorie van België u.c.*** (C-336/19, EU:C:2020:1031), kas pasludināts 2020. gada 17. decembrī, Tiesa virspalātas sastāvā lēma lietā par Flandrijas reģiona (Beļģija) 2017. gada 7. jūlija Dekrētu, ar ko groza Likumu par dzīvnieku aizsardzību un labturību attiecībā uz dzīvnieku nonāvēšanai atļautajām metodēm, aizliedzot dzīvnieku nokaušanu bez iepriekšējas apdullināšanas, arī attiecībā uz kaušanu, ko nosaka reliģiski rituāli. Rituālās kaušanas kontekstā šajā dekrētā ir paredzēts izmantot atgriezenisku apdullināšanu, kas nevar izraisīt dzīvnieka nāvi.

Šo dokumentu tostarp apstrīdēja vairākas ebreju un musulmaņu asociācijas, pieprasot to pilnībā vai daļēji atcelt. To ieskatā, neļaujot ticīgajiem ebrejiem un musulmaņiem iegūt gaļu no dzīvniekiem, kas nokauti saskaņā ar viņu reliģiskajiem priekšrakstiem, kuri nepieļauj atgriezeniskas apdullināšanas metodi, šis dekrēts ir pretrunā Regulai Nr. 1099/2009 [4] un tādējādi liedz ticīgajiem praktizēt savu ticību.

Šādā kontekstā *Grondwettelijk Hof* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai galvenokārt noskaidrotu, vai Savienības tiesības nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā rituālās kaušanas kontekstā ir prasīta atgriezeniskas apdullināšanas metode, kas nevar izraisīt dzīvnieka nāvi.

Šis jautājums Tiesai trešo reizi [5] lika līdzsvarot Hartas 10. pantā garantēto ticības brīvību un dzīvnieku labturību, kas nostiprināta LESD 13. pantā un konkretizēta Regulā Nr. 1099/2009.

Tiesa visupirms norādīja, ka Regulā Nr. 1099/2009 noteiktais dzīvnieka apdullināšanas pirms nonāvēšanas princips atbilst šīs regulas galvenajam mērķim aizsargāt dzīvnieku labturību. Šajā ziņā, lai gan regulā [6] ir atļauta rituālās kaušanas prakse, kurā dzīvnieks var tikt nonāvēts bez iepriekšējas apdullināšanas, šis kaušanas veids Savienībā tomēr ir atļauts tikai izņēmuma kārtā un vienīgi, lai nodrošinātu ticības brīvības ievērošanu. Turklāt dalībvalstis var pieņemt valsts noteikumus, ar ko nodrošina plašāku dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā nekā tā, kas ir paredzēta ar šīs regulas noteikumiem rituālās kaušanas jomā [7]. Tādējādi regulā ir atspoguļots fakts, ka Savienība un dalībvalstis veltī pienācīgu uzmanību dzīvnieku labturības prasībām, vienlaikus ievērojot dalībvalstu normatīvos vai administratīvos aktus un paražas, it īpaši attiecībā uz reliģiskiem rituāliem. Tomēr ar pašu šo regulu netiek veikta nepieciešamā dzīvnieku labturības un brīvības paust ticību saskaņošana, bet tikai izveidots ietvars šo abu vērtību saskaņošanai, kas ir jāveic dalībvalstīm.

4| Padomes Regula (EK) Nr. 1099/2009 (2009. gada 24. septembris) par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā (OV 2009, L 303, 1. lpp.).

5| Pēc Tiesas spriedumiem, 2018. gada 29. maijs, ***Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen u.c.*** (C-426/16, EU:C:2018:335), kā arī 2019. gada 26. februāris, ***Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs*** (C-497/17, EU:C:2019:137).

6| Regulas Nr. 1099/2009 4. panta 4. punkts.

7| Regulas Nr. 1099/2009 26. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunkts.

No tā izriet, ka Regula Nr. 1099/2009 dalībvalstīm neliedz paredzēt pienākumu dzīvniekus pirms to nonāvēšanas apdullināt, kas ir piemērojams arī attiecībā uz tādu nokaušanu, kādu prasa reliģiski rituāli, ciktāl tomēr, šādi rīkojoties, dalībvalstis ievēro Hartā nostiprinātās pamattiesības.

Attiecībā konkrēti uz jautājumu, vai ar dekrētu šīs pamattiesības ir ievērotas, Tiesa atgādināja, ka uz rituālo kaušanu attiecas Hartas 10. panta 1. punktā garantētā brīvība paust ticību. Paredzot atgriezenisku apdullināšanu rituālās kaušanas laikā – pretēji ticīgo ebreju un musulmaņu reliģiskajiem priekšrakstiem –, dekrēts tādējādi ierobežo šo ticīgo brīvības paust savu reliģiju īstenošanu.

Lai novērtētu, vai šāds ierobežojums ir atļauts, Tiesa vispirms konstatēja, ka no dekrēta izrietošā iejaukšanās brīvībā paust savu ticību ir patiešām paredzēta likumā un ar to turklāt ir ievērots Hartas 10. panta būtiskais saturs, jo tā attiecas tikai uz vienu konkrētās rituālās darbības, kas veido šo nokaušanu, aspektu, savukārt šī nokaušana kā tāda nav aizliegta.

Turpinājumā Tiesa norādīja, ka šī iejaukšanās atbilst Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim, proti, dzīvnieku labturības veicināšanai.

Pārbaudot ierobežojuma samērīgumu, Tiesa secināja, ka dekrētā ietvertie pasākumi nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp nozīmi, kas piešķirta dzīvnieku labturībai, un ticīgo ebreju un musulmaņu brīvību paust savu ticību. Šajā ziņā tā konstatēja, pirmkārt, ka pienākums veikt atgriezenisku apdullināšanu ir piemērots, lai sasniegtu dzīvnieku labturības veicināšanas mērķi. Otrkārt, attiecībā uz iejaukšanās nepieciešamību tā uzsvēra, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies katrai dalībvalstij atzīt plašu rīcības brīvību saistībā ar dzīvnieku aizsardzības nonāvēšanas laikā un brīvības paust ticību ievērošanas saskaņošanu. Ir izveidojusies zinātniska vienprātība par to, ka iepriekšēja apdullināšana ir optimāls līdzeklis, lai samazinātu dzīvnieka ciešanas nonāvēšanas laikā. Treškārt, attiecībā uz šīs iejaukšanās samērīgumu Tiesa vispirms norādīja, ka Flandrijas likumdevējs ir balstījies uz zinātniskiem pētījumiem un ir vēlējies dot priekšroku vismūsdienīgākajai atļautajai nonāvēšanas metodei. Turpinājumā tā norādīja, ka šis likumdevējs ir iekļāvies sociālajā un normatīvajā kontekstā, kurš attīstās un kuru raksturo pieaugoša informētība par dzīvnieku labturības jautājumiem. Visbeidzot Tiesa konstatēja, ka dekrēts neaizliedz un nekavē laist apgrozībā dzīvnieku izcelsmes produktus, kas iegūti no dzīvniekiem, kuri ir nokauti rituālā veidā, ja šo produktu izcelsme ir citā dalībvalstī vai trešā valstī.

Tādējādi Tiesa nosprieda, ka Regula Nr. 1099/2009, lasot to LESD 13. panta un Hartas 10. panta 1. punkta kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā rituālās kaušanas laikā ir prasīta atgriezeniskas apdullināšanas metode, kas nevar izraisīt dzīvnieka nāvi.

Tiesa turklāt apstiprināja Regulas Nr. 1099/2009 [8] spēkā esamību, ņemot vērā Hartā garantētos vienlīdzības, nediskriminācijas un kultūru, reliģiju un valodu daudzveidības principus [9]. Apstāklis, ka regulā dalībvalstīm ir atļauts veikt tādus pasākumus kā obligāta dzīvnieku apdullināšana viņu nonāvēšanai rituālās kaušanas laikā, bet nav ietverts neviens līdzīgs noteikums attiecībā uz dzīvnieku nonāvēšanu medību un zvejas, kā arī kultūras vai sporta pasākumu laikā, nav pretrunā šiem principiem.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka kultūras un sporta pasākumi rada, augstākais, maznozīmīgu gaļas vai dzīvnieku izcelsmes produktu ieguvi, kam nav būtiska saimnieciska iespaida. Līdz ar to šādu pasākumu nevar pamatoti uzskatīt par pārtikas produktu ražošanas darbību, un tas attaisno to, ka pret to izturas atšķirīgi salīdzinājumā

8| It īpaši attiecībā uz tās 26. panta 2. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu par iespēju dalībvalstīm pieņemt valsts noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt plašāku dzīvnieku aizsardzību rituālās kaušanas laikā.

9| Attiecīgi Hartas 20., 21. un 22. pants.

ar kaušanas darbību. Tiesa šādu pašu secinājumu izdarīja attiecībā uz medību un amatierzvejas darbībām. Proti, šīs darbības notiek apstākļos, kad nonāvēšanas apstākļi ļoti atšķiras no lauksaimniecības dzīvnieku nonāvēšanas apstākļiem.

2. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu

Šajā nodaļā ir jānorāda uz diviem nolēmumiem, proti, rīkojumu par pagaidu noregulējumu, kurš pieņemts saistībā ar tiesvedību, kas attiecas uz Polijas tiesu reformas sekām [10], kā arī spriedumu, kurš pasludināts saistībā ar procedūru, kas piemērojama informācijas apmaiņai pēc pieprasījuma nodokļu jomā [11].

2020. gada 8. aprīļa rīkojumā par pagaidu noregulējumu lietā ***Komisija/Polija*** (C-791/19 R, EU:C:2020:277) Tiesa virspalātas sastāvā izdeva rīkojumu Polijas Republikai nekavējoties apturēt to valsts tiesību normu piemērošanu, kas ir *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) Disciplinārlietu palātas kompetences pamats, lai izskatītu disciplinārlietas pret tiesnešiem, un atturēties no Disciplinārlietu palātā izskatāmo lietu nodošanas iztiesāšanas sastāvam, kurš neatbilst neatkarības prasībām, kas noteiktas tostarp spriedumā A. K. u.c. [12]. Pieteikums par pagaidu noregulējumu tika iesniegts saistībā ar prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, kuru Eiropas Komisija cēla 2019. gada oktobrī un kurā tika lūgts konstatēt, ka, pieņemot jauno disciplināro pasākumu sistēmu attiecībā uz Augstākās tiesas un vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, Polija nav izpildījusi savus pienākumus, kas tai izriet no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas [13] un LESD 267. panta otrās un trešās daļas [14], tās lasot kopā.

10| Turklāt ir jānorāda uz diviem šajā saistībā pasludinātiem Tiesas spriedumiem: spriedums, 2020. gada 26. marts, ***Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*** (apvienotās lietas C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), iekļauts V.4. nodaļā "Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu", un spriedums, 2020. gada 17. decembris, ***Openbaar Ministerie (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība)*** (apvienotās lietas C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), iekļauts X.1. nodaļā "Eiropas apcietināšanas orderis".

11| Tāpat šajā nodaļā ir jānorāda uz šādiem spriedumiem: spriedums, 2020. gada 26. marts, ***Simpson/Padome un HG/Komisija, pārskatīšana*** (apvienotās lietas C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), iekļauts XXII.1. nodaļā "Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra"; spriedums, 2020. gada 9. jūlijs, ***Čehijas Republika/Komisija*** (C-575/18 P, EU:C:2020:530), kurš attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem gadījumā, kad Savienības tiesību kontekstā pastāv strīds par dalībvalstu finansiālo atbildību Savienības pašu resursu jomā, dalībvalstīm ir pieejama efektīva tiesību aizsardzība tiesā, un kurš ir iekļauts IV nodaļā "Savienības budžets un subsīdijas"; spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, ***ADR Center/Komisija*** (C-584/17 P, EU:C:2020:576), kurš attiecas uz to, vai ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu ir saderīga Vispārējās tiesas judikatūra, saskaņā ar ko Savienības tiesai, kurā ir celta prasība atcelt tiesību aktu attiecībā uz lēmumu, kas ir izpildes rīkojums un kas ir pieņemts atbilstoši tādai kompetencei, kura ir nošķirta no līgumattiecībām starp pusēm, būtu jāizvērtē tikai pamati, ar ko tiek apstrīdēts šāda tiesību akta tiesiskums, un kurš ir iekļauts V.3. nodaļā "Prasība atcelt tiesību aktu"; spriedums, 2020. gada 24. novembris, ***Minister van Buitenlandse Zaken*** (apvienotās lietas C-225/19 un C-226/19, EU:C:2020:951), kurā ir precizētas prasības par lēmumu par vīzas atteikumu pazīmes, ņemot vērā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, un kurš ir iekļauts VIII.3. nodaļā "Imigrācijas politika: vīzu pieteikumi".

12| Tiesas spriedums, 2019. gada 19. novembris, ***A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)*** (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, turpmāk tekstā – "spriedums A. K.", EU:C:2019:982).

13| Šajā tiesību normā ir norādīts, ka "dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības".

14| Šajā tiesību normā ir paredzēta Tiesas kompetence lemt par prejudiciālajiem jautājumiem. Saskaņā ar šā panta otro un trešo daļu: "Ja šādu jautājumu ierosina kādas dalībvalsts tiesā, šī tiesa, ja tā uzskata, ka ir vajadzīgs Tiesas lēmums par šo jautājumu, lai šī tiesa varētu sniegt spriedumu, var lūgt, lai Tiesa sniedz nolēmumu par šo jautājumu.

Ja šādu jautājumu ierosina par lietu, ko izskata dalībvalsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, tad šai dalībvalsts tiesai jāgriežas Tiesā."

Saskaņā ar šo jauno, 2017. gadā pieņemto režīmu Disciplinārlietu palātas, kas izveidota Augstākajā tiesā, kompetencē ir izskatīt disciplinārlietas, kuras attiecas uz šīs tiesas tiesnešiem, un – apelācijas instancē – lietas, kuras attiecas uz vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem. Komisijas ieskatā [15], minētais režīms nenodrošina Disciplinārlietu palātas – kas sastāv tikai no *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, turpmāk tekstā – "VTP") atlasītiem tiesnešiem, no kuriem piecpadsmit locekļus, tiesnešus, ir ievēlējusi Polijas Parlamenta apakšpalāta, bet pirms 2017. gada reformas viņus ievēlēja pašu kolēģi – neatkarību un objektivitāti. Pēc sprieduma A. K. [16] Augstākās tiesas Darba un sociālā nodrošinājuma palāta, izskatot lietas, kurās tika pasludināts šis spriedums, 2019. gada 5. decembra un 2020. gada 15. janvāra spriedumos nosprieda, ka, ņemot vērā Disciplinārlietu palātas izveides apstākļus, tās pilnvaru apmēru, sastāvu, kā arī VTP iesaisti tās izveidē, šī palāta nevar tikt uzskatīta par tiesu ne Savienības tiesību, ne Polijas tiesību izpratnē. Tomēr minētā Disciplinārlietu palāta turpināja pildīt tiesas spriešanas funkciju.

Pirmkārt, pirms Tiesa pēc būtības izvērtēja Komisijas pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, tā noraidīja Polijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību. Konkrētāk, runājot par savu kompetenci noteikt attiecīgos pagaidu pasākumus, tā atgādināja, ka, lai arī tieslietu organizācija dalībvalstīs ir šo dalībvalstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas. Tad Tiesa norādīja, ka saskaņā ar šo tiesību normu, kurā ir konkretizēta tiesiskuma vērtība, valsts tiesām un Tiesai ir jānodrošina pilnīga Savienības tiesību piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī jānodrošina šo tiesību, kas šiem indivīdiem izriet no minētajām tiesībām, aizsardzība tiesā. Atgādinot, ka šo struktūru neatkarības saglabāšana ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu šādu aizsardzību, Tiesa uzsvēra, ka līdz ar to katrai dalībvalstij ir jānodrošina, lai valstu tiesu tiesnešiem piemērojamie disciplinārie pasākumi, kas ietilpst to tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilstu tiesnešu neatkarības principam. Tādējādi tostarp ir jānodrošina, lai pret minēto tiesu tiesnešiem uzsāktās disciplinārlietās pieņemtie lēmumi tiktu pārbaudīti struktūrā, kas pati atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgām garantijām, tajā skaitā neatkarības garantijai. Šādos apstākļos Tiesa atzina, ka prasības sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros, kura ir vērsta uz to, lai apstrīdētu valsts tiesību normu par tādu tiesu tiesnešiem piemērojamiem disciplināriem pasākumiem, kas aicinātas spriest par jautājumiem, uz kuriem attiecas Savienības tiesības, atbilstību Savienības tiesībām, Tiesas kompetencē ir noteikt pagaidu pasākumus, lai apturētu šādu noteikumu piemērošanu.

Otrkārt, attiecībā uz pieteikuma par pagaidu noregulējumu vērtējumu pēc būtības Tiesa atgādināja nosacījumus, ar kādiem pagaidu noregulējuma tiesnesis var noteikt pagaidu pasākumus. Tātad ir jākonstatē, ka pastāv faktiskie un tiesību apstākļi, kas pirmšķietami pamato šādu pasākumu noteikšanu (*fumus boni juris*), un ka tie ir steidzami tādā nozīmē, ka, lai nepieļautu būtisku un neatgriezenisku kaitējumu pieteikuma iesniedzēja interesēm, šie pasākumi ir jānosaka un to sekām jāiestājas, pirms tiek pieņemts nolēmums par lietas būtību. Pagaidu noregulējuma tiesnesis vajadzības gadījumā arī izsver iesaistītās intereses.

Saistībā ar nosacījumu par *fumus boni juris* esamību Tiesa vispirms uzsvēra, ka šis nosacījums ir izpildīts, ja vismaz viens no pamatiem pamatprasības pamatojumam, ko ir izvirzījis lietas dalībnieks, kurš lūdz noteikt pagaidu pasākumus, *prima facie* nešķiet acīmredzami nepamatots. Šajā lietā, nelemjot par lietas dalībnieku saistībā ar prasību sakarā ar pienākumu neizpildi izvirzīto argumentu pamatotību, Tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā Komisijas norādītos faktus, kā arī interpretācijas elementus, kas tostarp sniegti spriedumā

15| To atbalsta Beļģija, Dānija, Nīderlande, Somija un Zviedrija.

16| Šajā spriedumā Tiesa tostarp konstatēja, ka Savienības tiesības nepieļauj, ka strīdi saistībā ar šo tiesību piemērošanu "var ietilpt tādas struktūras ekskluzīvā kompetencē, kas nav neatkarīga un objektīva tiesa [..]. Tā tas ir tad, ja objektīvie apstākļi, kādos attiecīgā struktūra tikusi izveidota, un tās raksturiezīmes, kā arī veids, kādā tās locekļi tikuši iecelti amatā, var radīt attiecīgajām personām pamatotas šaubas par šīs struktūras ārēju neietekmējamību, it īpaši saistībā ar likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamajām interesēm, un tādējādi var izraisīt to, ka minētā struktūra netiek uztverta kā neatkarīga vai objektīva, tādējādi apdraudot paļāvību, kāda tiesai ir jārada indivīdos demokrātiskā sabiedrībā".

Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) [17] un spriedumā A. K., prasībā sakarā ar pienākumu neizpildi izvirzītie argumenti par Disciplinārlietu palātas neatkarības un objektivitātes garantiju trūkumu *prima facie* nešķiet acīmredzami nepamatoti.

Attiecībā uz steidzamības nosacījumu Tiesa uzskatīja, ka šajā lietā tas ir pierādīts. Proti, jau iespēja vien, ka Augstākās tiesas un vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesneši var būt pakļauti tādas disciplinārlietas riskam, kā rezultātā var tikt iesaistīta struktūra, kuras neatkarība netiks garantēta, var ietekmēt viņu pašu neatkarību un līdz ar to – to tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kas privātpersonām izriet no Savienības tiesībām. Tiesa no tā secināja, ka strīdīgo valsts tiesību normu piemērošana, ar ko kompetence izskatīt disciplinārlietas pret iepriekš minētajiem tiesnešiem ir piešķirta struktūrai, kuras neatkarība varētu nebūt garantēta, var radīt būtisku un neatgriezenisku kaitējumu Savienības tiesību sistēmai.

Visbeidzot, Tiesa izsvēra esošās intereses. Lai secinātu, ka šī izsvēršana nosliecas par labu tam, lai tiktu noteikti Komisijas lūgtie pagaidu pasākumi, tā tostarp norādīja, ka šo pasākumu noteikšana izraisītu nevis Disciplinārlietu palātas izformēšanu, bet tikai tās darbības apturēšanu uz laiku līdz galīgā sprieduma pasludināšanai. Turklāt tā uzskatīja, ka, ciktāl minēto pasākumu noteikšana nozīmētu, ka Disciplinārlietu palātā izskatāmās lietas būtu jāaptur līdz galīgā sprieduma pasludināšanai, kaitējums, kas rastos attiecīgajām privātpersonām minēto lietu izskatīšanas apturēšanas rezultātā, būtu mazāks nekā tad, ja tās izskatītu struktūra, kuras neatkarības un objektivitātes trūkumu pirmšķietami nevar izslēgt.

2020. gada 6. oktobra spriedumā ***État luxembourgeois (Tiesības apstrīdēt tiesā informācijas sniegšanas pieprasījumu nodokļu jomā)*** (apvienotās lietas C-245/19 un C-246/19, EU:C:2020:795) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par divām lietām, kurās, atbildot uz diviem pieprasījumiem par informācijas apmaiņu, ko Spānijas nodokļu administrācija bija iesniegusi saistībā ar izmeklēšanu attiecībā uz F. C., fizisku personu, kas dzīvo Spānijā, Luksemburgas Tiešo nodokļu pārvaldes direktors nosūtīja sabiedrībai B, kā arī bankai A lēmumus, ar kuriem deva tiem rīkojumu paziņot informāciju par bankas kontiem un finanšu aktīviem, kuru īpašniece vai labuma guvēja ir persona F. C., kā arī par dažādiem juridiskiem, ar bankām saistītiem, finanšu vai ekonomiskiem darījumiem, kurus varētu būt veikusi persona F. C. vai trešās personas viņas vārdā vai interesēs.

Saskaņā ar Luksemburgas normatīvajiem aktiem attiecībā uz procedūru, kas piemērojama informācijas apmaiņai pēc pieprasījuma nodokļu jomā, šādi lēmumi par rīkojuma izdošanu lietas faktisko apstākļu rašanās laikā nevarēja tikt apstrīdēti. Tomēr sabiedrības B, C un D, kā arī F. C. cēla prasības *tribunal administratif* [Administratīvajā tiesā, Luksemburga], lūdzot, galvenokārt, grozīt šo lēmumu un, pakārtoti, to atcelt. *Tribunal administratif* atzina, ka šīs prasības ietilpst tās kompetencē, uzskatot, ka Luksemburgas normatīvie akti neatbilst Hartas 47. pantam, kurā ikvienai personai, kuras Savienības tiesībās garantētās tiesības un brīvības ir pārkāptas, ir nostiprinātas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, un līdz ar to šie normatīvie akti nav piemērojami. Attiecībā uz lietas būtību minētā tiesa daļēji atcēla lēmumus par rīkojuma izdošanu, uzskatot, ka daļa no pieprasītās informācijas nešķiet prognozējami svarīga.

État luxembourgeois [Luksemburgas valsts] šos spriedumus pārsūdzēja *Cour administrative* [Administratīvajā apelācijas tiesā, Luksemburga], kas nolēma uzdot Tiesai jautājumu tostarp par Hartas 47. panta interpretāciju. Iesniedzējtiesa līdz ar to jautāja, vai šis pants nepieļauj tādus valsts normatīvos aktus, ar ko personai, kuras rīcībā ir informācija (piemēram, sabiedrība B), nodokļu maksātājam, uz kuru attiecas izmeklēšana nodokļu jomā (piemēram, F. C.), un trešām personām, uz kurām attiecas šī informācija (piemēram,

17| Tiesas spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, ***Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)*** (C-619/18, EU:C:2019:531).

sabiedrības C un D), tiek liegta iespēja tieši apstrīdēt lēmumu par rīkojuma izdošanu. Turklāt iesniedzējtiesa jautāja, kādā apjomā Direktīva 2011/16 [18] dalībvalstīm sniedz iespēju apmainīties ar informāciju, ja vien šī informācija ir "prognozējami svarīga", lai pārvaldītu un īstenotu valsts normatīvos aktus nodokļu jomā.

Tiesa savā spriedumā nosprieda, pirmām kārtām, ka Hartas 47. pants, aplūkojot to kopsakarā ar tās 7. un 8. pantu (kuros attiecīgi paredzētas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un tiesības uz personas datu aizsardzību), kā arī tās 52. panta 1. punktu (kas noteiktos apstākļos ļauj ierobežot atsevišķu pamattiesību īstenošanu):

– nepieļauj, ka ar dalībvalsts, kas īsteno ar Direktīvu 2011/16 izveidoto informācijas apmaiņas pēc pieprasījuma procedūru, normatīvajiem aktiem tiek liegta iespēja personai, kuras rīcībā ir informācija, apstrīdēt lēmumu, ar ko šīs dalībvalsts kompetentā iestāde uzdod šai personai sniegt tai šo informāciju, lai izpildītu citas dalībvalsts kompetentās iestādes informācijas apmaiņas pieprasījumu, bet

– pieļauj, ka ar šādiem normatīvajiem aktiem nodokļu maksātājam, uz kuru attiecas šī informācijas pieprasījuma pamatā esošā izmeklēšana, kā arī trešām personām, uz kurām attiecas konkrētā informācija, tiek liegta iespēja apstrīdēt minēto lēmumu.

Konstatējusi, ka Harta ir piemērojama, jo ar pamatlietā aplūkotajiem valsts normatīvajiem aktiem tiek īstenotas Savienības tiesības, Tiesa, pirmkārt, saistībā ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību norādīja, ka fizisko un juridisko personu aizsardzība pret publiskās varas subjektu patvaļīgu vai nesamērīgu iejaukšanos to privātās darbības jomā ir vispārējs Savienības tiesību princips un uz to var atsaukties juridiska persona, kas ir lēmuma, ar kuru dots rīkojums par informācijas paziņošanu nodokļu administrācijai, adresāte.

Tomēr Tiesa atgādināja, ka, nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam šajā jomā, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību var tikt ierobežotas ar valsts normatīvajiem aktiem, ja ir ievēroti Hartas 52. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi. Šajā tiesību normā it īpaši ir prasīts, lai tiktu ievērota ar Hartu garantēto tiesību un brīvību būtība.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka viena no Hartas 47. pantā nostiprināto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību būtības sastāvdaļām ir prasība, lai šo tiesību īpašniekam būtu piekļuves iespēja tiesai, kuras kompetencē ir nodrošināt tam ar Savienības tiesībām garantēto tiesību un brīvību ievērošanu un šim mērķim izvērtēt visus tiesību un faktiskos apstākļus, kam ir nozīme tajā izskatāmā strīda risinājumam. Turklāt, lai piekļūtu šādai tiesai, šai personai nevar uzlikt pienākumu pārkāpt tiesību normu vai juridisku pienākumu un tikt pakļautai par šo pārkāpumu noteiktajam sodam. Proti, Tiesa konstatēja, ka saskaņā ar šajā lietā piemērojamiem valsts normatīvajiem aktiem tikai tad, kad lēmuma par rīkojuma izdošanu adresāts neizpilda šo lēmumu un tam šī iemesla dēļ vēlāk tiek uzlikts sods, viņam ir iespēja pakārtoti apstrīdēt minēto lēmumu, izmantojot šāda soda apstrīdēšanai paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli. Tādēļ ar šādiem valsts normatīvajiem aktiem netiek ievērots Hartas 47. pants un 52. panta 1. punkts, aplūkojot tos kopsakarā.

Otrkārt, attiecībā uz nodokļu maksātāja, uz kuru attiecas lēmuma par rīkojuma izdošanu pamatā esošā izmeklēšana, tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību Tiesa konstatēja, ka šādam nodokļu maksātājam kā fiziskai personai ir tiesības uz Hartas 7. pantā garantēto privātās dzīves neaizskaramību un tiesības uz Hartas 8. pantā garantēto personas datu aizsardzību un ka informācijas, kas uz to attiecas, paziņošana publiskās varas subjektam var pārkāpt šīs tiesības, un tas attaisno tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību atzīšanu attiecīgajai personai.

18| Padomes Direktīva 2011/16/ES (2011. gada 15. februāris) par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK (OV 2011, L 64, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Direktīvu 2014/107/ES (2014. gada 9. decembris) (OV 2014, L 359, 1. lpp.).

Tiesa tomēr piebilda, ka prasība ievērot šo tiesību būtisko saturu neparedz, ka nodokļu maksātājam ir jābūt tiešam tiesību aizsardzības līdzeklim, kas galvenokārt paredzēts, lai apstrīdētu attiecīgo pasākumu, ja vien dažādās kompetentajās valsts tiesās ir pieejams viens vai vairāki tiesību aizsardzības līdzekļi, kuri tam ļauj pakārtoti panākt efektīvu šī pasākuma kontroli tiesā, šim mērķim nepakļaujot sevi sodīšanas riskam. Ja nav tieša tiesību aizsardzības līdzekļa pret lēmumu par rīkojuma izdošanu, šim nodokļu maksātājam attiecīgi ir jābūt tiesībām apstrīdēt izmeklēšanas beigās pieņemto lēmumu par koriģējumu veikšanu vai nodokļu uzrēķinu, un šajā ziņā ir jābūt iespējai pakārtoti apstrīdēt pirmo no šiem lēmumiem, kā arī šī lēmuma rezultātā savākto pierādījumu iegūšanas un izmantošanas nosacījumus. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka normatīvie akti, ar kuriem šādam nodokļu maksātājam ir liegts tieši apstrīdēt lēmumu par rīkojuma izdošanu, neapdraud tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību būtisko saturu.

Turklāt Tiesa norādīja, ka šādi normatīvie akti atbilst Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim – apkarot starptautisku krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, pastiprinot sadarbību starp valsts kompetentajām iestādēm šajā jomā, un ar tiem tiek ievērots samērīguma princips.

Treškārt, attiecībā uz to trešo personu situāciju, uz kurām attiecas konkrētā informācija, Tiesa pēc analoģijas uzskatīja, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību, kādām ir jābūt šīm trešām personām, izmantošana situācijā, kurā ir pieņemts lēmums par rīkojuma izdošanu, ar ko varētu tikt pārkāptas to tiesības uz aizsardzību pret publiskās varas subjektu patvaļīgu vai nesamērīgu iejaukšanos viņu privātās darbības jomā, var tikt ierobežota ar valsts normatīvajiem aktiem, izslēdzot iespēju tieši apstrīdēt šādu lēmumu, ja vien minētajām trešām personām papildus tam ir pieejams tāds tiesību aizsardzības līdzeklis, kas tām ļauj panākt efektīvu savu pamattiesību aizsardzību, kā, piemēram, prasība sakarā ar atbildību.

Otrām kārtām, Tiesa nosprieda, ka lēmums, ar ko dalībvalsts kompetentā iestāde personai, kuras rīcībā ir informācija, uzdod tai sniegt šo informāciju, lai izpildītu informācijas apmaiņas pieprasījumu, ir uzskatāms par tādu, kas attiecas uz "prognozējami svarīgu" informāciju Direktīvas 2011/16 izpratnē, tādēļ, ka tajā ir norādīta personas, kuras rīcībā ir attiecīgā informācija, identitāte, nodokļa maksātāja, uz kuru attiecas informācijas apmaiņas pieprasījuma pamatā esošā izmeklēšana, identitāte un ar šo izmeklēšanu aptvertais laikposms un tas attiecas uz līgumiem, rēķiniem un maksājumiem, kas, lai gan nav precīzi norādīti, tomēr ir ierobežoti ar personiskiem, laika un materiāliem kritērijiem, kuri acīmredzami norāda uz to saikni ar izmeklēšanu un nodokļu maksātāju, uz ko tā attiecas. Proti, šo kritēriju kombinācija ir pietiekama, lai uzskatītu, ka pieprasītā informācija nepārprotami nešķiet tāda, kurai acīmredzami nav nekāda prognozējamā svarīguma, tādējādi tās precīzāka ierobežošana nav nepieciešama.

3. Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība, tiesības uz izglītību un darījumdarbības brīvība

2020. gada 6. oktobra spriedumā ***Komisija/Ungārija (Augstākā izglītība)*** (C-66/18, EU:C:2020:792) Tiesas virspalāta citastarp konstatēja, ka Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Hartas 13. pantā, 14. panta 3. punktā un 16. pantā saistībā attiecīgi ar akadēmisko brīvību, brīvību dibināt mācību iestādes un darījumdarbības brīvību, pieņemot noteikumus, ar kuriem iespēja augstākās izglītības iestādēm Ungārijas teritorijā nodrošināt izglītību, kuru pabeidzot tiek izsniegts diploms, tiek pakārtota prasībai par starptautiskas konvencijas esamību starp Ungāriju un trešās valsts, kurā atrodas attiecīgās iestādes mītnesvieta, valdību, kā arī tam, lai šī iestāde būtu faktiski īstenojusi augstākās izglītības darbības valstī, kurā atrodas šīs iestādes mītnesvieta.

Vispirms Tiesa precizēja, ka attiecībā uz strīdīgajām tiesību normām Ungārijai ir saistoša Harta, jo to pienākumu izpilde, kuri tai noteikti saskaņā ar starptautisku nolīgumu, kas ir Savienības tiesību neatņemama sastāvdaļa, kāda ir Vispārējā vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību (*GATS*) [19], no vienas puses, un ar šīm pašām tiesību normām noteiktie ierobežojumi pamatbrīvībām, kurus tā uzskata par pamatotiem, no otras puses, attiecas uz Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

Secīgi izvērtējot ar iepriekš minētajām Hartas tiesību normām piešķirto garantiju piemērojamību, Tiesa attiecībā uz augstākās izglītības iestāžu darbības veikšanu uzsvēra, ka akadēmiskajai brīvībai nav tikai individuāla dimensija, ciktāl tā ir saistīta ar vārda brīvību un, konkrētāk, pētniecības jomā – ar saziņas, pētniecības un šādi iegūto rezultātu izplatīšanas brīvībām, bet arī institucionāla un organizatoriska dimensija, kas izpaužas šo iestāžu autonomijā. Tiesa konstatēja, ka apstrīdētie pasākumi var apdraudēt attiecīgo ārvalstu augstākās izglītības iestāžu akadēmisko darbību Ungārijas teritorijā un tādējādi liegt attiecīgajām universitātēm autonomu infrastruktūru, kas ir nepieciešama to zinātniskās pētniecības un pedagoģisko darbību veikšanai, līdz ar to ar minētajiem pasākumiem tiek ierobežota Hartas 13. pantā aizsargātā akadēmiskā brīvība. Turklāt uz šo iestāžu izveidošanu attiecas Hartas 14. panta 3. punkts un 16. pants, un to pašu iemeslu dēļ, kas tikko tika minēti, apstrīdētie pasākumi ir uzskatāmi par iejaukšanos šajās tiesību normās nostiprinātajās tiesībās. Tā kā šī dažādā iejaukšanās, ņemot vērā Hartas 52. panta 1. punktu, nešķiet attaisnota, Tiesa konstatēja, ka Ungārija nav ievērojusi iepriekš minētās normas.

4. Personas datu aizsardzība

Personas datu aizsardzības jomā Tiesa virspalātas sastāvā pasludināja trīs īpaši svarīgus spriedumus. Pirmais spriedums attiecas uz personas datu pārsūtīšanu no Eiropas Savienības uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Pārējie divi spriedumi turklāt attiecas uz ierobežojumiem, kas noteikti personas datu saglabāšanai un piekļuvei tiem elektronisko komunikāciju jomā saistībā ar valsts drošības aizsardzību un smagu noziegumu un terorisma apkarošanu.

2020. gada 16. jūlija spriedumā ***Facebook Ireland un Schrems*** (C-311/18, EU:C:2020:559) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par pienācīgu aizsardzības līmeni, kas ir jānodrošina datu pārsūtīšanas uz trešo valsti gadījumā, kā arī par uzraudzības iestāžu pienākumiem saistībā ar personas datu pārsūtīšanu no Eiropas Savienības uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Tiesa arī izvērtēja Eiropas Savienības un Amerikas Savienoto Valstu privātuma vairoga nodrošinātās aizsardzības atbilstību prasībām attiecībā uz personas datu aizsardzību un pamattiesību ievērošanu.

Vispārējā datu aizsardzības regulā (turpmāk tekstā – "VDAR") [20] ir noteikts, ka šādu datu nosūtīšana uz trešām valstīm principā var notikt tikai tad, ja attiecīgā trešā valsts nodrošina pietiekamu šo datu aizsardzības līmeni. Atbilstoši šai regulai Eiropas Komisija var konstatēt, ka trešā valsts, pamatojoties uz savu iekšējo tiesisko kārtību vai starptautiskajām saistībām, nodrošina pietiekamu aizsardzības līmeni [21]. Ja nav šāda lēmuma par aizsardzības līmeņa pietiekamību, minēto pārsūtīšanu drīkst veikt tikai tad, ja Savienībā reģistrētais personas datu nosūtītājs paredz atbilstošas garantijas, kas tostarp var izpausties kā Komisijas pieņemtas

19| Šie sprieduma aspekti ir izklāstīti XX nodaļā "Starptautiskie nolīgumi".

20| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārējā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.).

21| VDAR 45. pants.

datu aizsardzības standartklauzulas, un ja datu subjektiem tiek nodrošinātas īstenojamas tiesības un efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi [22]. Turklāt VDAR ir ietverti precīzi nosacījumi, ar kādiem šāda pārsūtīšana var notikt, ja nav lēmuma par aizsardzības līmeņa pietiekamību vai atbilstošu garantiju [23].

Maximillian Schrems, Austrijā dzīvojošs Austrijas pilsonis, *Facebook* lieto kopš 2008. gada. *M. Schrems*, gluži kā pārējo Savienībā dzīvojošo lietotāju, personas datus vai daļu no tiem *Facebook Ireland* pārsūta uz *Facebook Inc.* piederošiem serveriem, kas atrodas ASV teritorijā, kur tie tiek apstrādāti. *M. Schrems* vērsās ar sūdzību Īrijas uzraudzības iestādē, būtībā vēloties panākt šīs nosūtīšanas aizliegumu. Viņš apgalvoja, ka ASV tiesiskais regulējums un prakse nenodrošina uz šo valsti nosūtīto personas datu pietiekamu aizsardzību pret valsts iestāžu piekļuvi. Šī sūdzība tika noraidīta, pamatojoties tostarp uz to, ka Komisija Lēmumā 2000/520 [24] (tā sauktais "drošības zonas" lēmums) bija konstatējusi, ka ASV nodrošina pietiekamu aizsardzības līmeni. Ar 2015. gada 6. oktobra spriedumu Tiesa, atbildot uz *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) uzdoto prejudiciālo jautājumu, atzina šo lēmumu par spēkā neesošu (turpmāk tekstā – "spriedums *Schrems I*") [25].

Pēc sprieduma *Schrems I* pasludināšanas un tam sekojošās lēmuma, ar ko tika noraidīta *M. Schrems* sūdzība, atcelšanas Īrijas tiesā Īrijas uzraudzības iestāde aicināja viņu pārformulēt savu sūdzību, ņemot vērā, ka Tiesa Lēmumu 2000/520 bija atzinusi par spēkā neesošu. Pārformulētajā sūdzībā *M. Schrems* joprojām uzskatīja, ka ASV nenodrošina uz šo valsti pārsūtīto datu pietiekamu aizsardzību. Viņš lūdza nākotnē apturēt vai aizliegt viņa personas datu pārsūtīšanu no Savienības uz ASV, ko *Facebook Ireland* pašlaik veic, pamatojoties uz Lēmuma 2010/87 [26] pielikumā ietvertajām aizsardzības standartklauzulām. Uzskatīdama, ka *M. Schrems* sūdzības risinājums tostarp ir atkarīgs no Lēmuma 2010/87 spēkā esamības, Īrijas uzraudzības iestāde sāka procedūru *High Court* (Augstā tiesa), lai tā vērstos Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Pēc šīs procedūras sākšanas Komisija pieņēma Lēmumu 2016/1250 par pienācīgu aizsardzību, ko nodrošina ES un ASV privātuma vairogs [27] (sauktu par "privātuma vairoga" lēmumu).

Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa vaicāja Tiesai par VDAR piemērojamību tādai personas datu pārsūtīšanai, kas pamatota ar Lēmumā 2010/87 ietvertajām aizsardzības standartklauzulām, par šajā regulā prasīto aizsardzības līmeni šādai pārsūtīšanai un par uzraudzības iestāžu pienākumiem šajā ziņā. *High Court* arī izvirzīja jautājumu gan par Lēmuma 2010/87, gan Lēmuma 2016/1250 spēkā esamību.

Vispirms Tiesa norādīja, ka Savienības tiesības, it īpaši VDAR, ir piemērojamas personas datu pārsūtīšanai komerciālos mērķos, ko veicis dalībvalstī reģistrēts tirgus dalībnieks citam, trešā valstī reģistrētam tirgus dalībniekam, pat ja šīs pārsūtīšanas laikā vai pēc tam šos datus sabiedrības drošības, aizsardzības un valsts drošības nolūkos var apstrādāt attiecīgās trešās valsts publiskās iestādes. Tā precizēja, ka šāda veida datu apstrāde, ko veic trešās valsts iestādes, šādu pārsūtīšanu neizslēdz no regulas piemērošanas jomas.

22| VDAR 46. panta 1. punkts un 2. punkta c) apakšpunkts.

23| VDAR 49. pants.

24| Komisijas Lēmums 2000/520/EK (2000. gada 26. jūlijs) atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma "drošības zonas" principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija (OV 2000, L 215, 7. lpp.).

25| Tiesas spriedums, 2015. gada 6. oktobris, ***Schrems*** (C-362/14, EU:C:2015:650).

26| Komisijas Lēmums 2010/87/ES (2010. gada 5. februāris) par līguma standartklauzulām attiecībā uz personas datu pārsūtīšanu trešās valstīs reģistrētiem apstrādātājiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (OV 2010, L 39, 5. lpp.), kas grozīts ar Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2016/2297 (2016. gada 16. decembris) (OV 2016, L 344, 100. lpp.).

27| Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2016/1250 (2016. gada 12. jūlijs) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, ko nodrošina ES un ASV privātuma vairogs (OV 2016, L 207, 1. lpp.).

Attiecībā uz šādai pārsūtīšanai nepieciešamo aizsardzības līmeni Tiesa nosprieda, ka VDAR normās šajā ziņā paredzētās prasības, kas saistītas ar atbilstošām garantijām, īstenojamām tiesībām un efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem, ir jāinterpretē tādējādi, ka to personu tiesībām, kuru personas dati tiek pārsūtīti uz trešo valsti, pamatojoties uz datu aizsardzības standartklauzulām, ir jāpiemēro būtībā līdzvērtīgs aizsardzības līmenis tam, kāds ir garantēts Savienībā ar šo regulu, lasot to kopā ar Hartu. Šādā kontekstā tā precizēja, ka, izvērtējot šo aizsardzības līmeni, ir jāņem vērā gan līguma noteikumi, par kuriem ir panākta vienošanās starp Savienībā reģistrēto datu nosūtītāju un attiecīgajā trešā valstī reģistrēto pārsūtīto datu saņēmēju, gan arī – attiecībā uz šīs trešās valsts publisko iestāžu iespējamo piekļuvi šādi nosūtītajiem datiem – šīs trešās valsts tiesību sistēmas atbilstošie elementi.

Attiecībā uz uzraudzības iestāžu pienākumiem šādas pārsūtīšanas kontekstā Tiesa nosprieda – ja vien Komisija nav juridiski pamatoti pieņēmusi lēmumu par aizsardzības līmeņa pietiekamību, šīm iestādēm tostarp ir pienākums apturēt vai aizliegt personas datu pārsūtīšanu uz trešo valsti, ja tās uzskata, ņemot vērā visus ar šo pārsūtīšanu saistītos apstākļus, ka datu aizsardzības standartklauzulas šajā trešā valstī netiek vai nevar tikt ievērotas un ka Savienības tiesībās prasīto pārsūtīto datu aizsardzību nav iespējams nodrošināt ar citiem līdzekļiem, ja Savienībā reģistrētais datu nosūtītājs pats nav apturējis vai izbeidzis šādu pārsūtīšanu.

Turpinājumā Tiesa izvērtēja Lēmuma 2010/87 spēkā esamību. Tiesa norādīja, ka šī lēmuma spēkā esamību neietekmē tikai tas vien, ka tajā ietvertās datu aizsardzības standartklauzulas to līgumiskā rakstura dēļ nav saistošas tādu trešo valstu iestādēm, uz kurām personas dati var tikt pārsūtīti. Savukārt šī spēkā esamība ir atkarīga no tā, vai minētais lēmums ietver efektīvus mehānismus, kas praksē ļauj nodrošināt, ka tiek ievērots Savienības tiesībās prasītais aizsardzības līmenis un ka pamatojoties uz šīm klauzulām īstenotā personas datu pārsūtīšana šo klauzulu pārkāpuma gadījumā vai nespējas tās ievērot gadījumā tiek apturēta vai aizliegta. Tiesa konstatēja, ka Lēmumā 2010/87 šādi mehānismi ir ietverti. Šajā ziņā tā jo īpaši uzsvēra, ka ar šo lēmumu datu nosūtītājam un to saņēmējam ir noteikts pienākums vispirms pārbaudīt, vai attiecīgajā trešā valstī ir ievērots šis aizsardzības līmenis, un saņēmējam ir noteikts pienākums informēt datu nosūtītāju, ka tas, iespējams, nevarēs izpildīt aizsardzības standartklauzulu prasības, un nosūtītājam tādējādi ir pienākums apturēt datu pārsūtīšanu un/vai lauzt ar saņēmēju noslēgto līgumu.

Visbeidzot Tiesa veica Lēmuma 2016/1250 spēkā esamības pārbaudi attiecībā pret prasībām, kas izriet no VDAR, lasot tās to Hartas normu kontekstā, kurās garantēta privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība, personas datu aizsardzība un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka šajā lēmumā, gluži kā Lēmumā 2000/520, ir iedibināts ar valsts drošību, sabiedrības interesēm un ASV tiesiskā regulējuma ievērošanu saistīto prasību pārākums, tādējādi padarot iespējamu iejaukšanos to personu pamattiesībās, kuru dati tiek pārsūtīti uz šo trešo valsti. Tiesa norādīja, ka personas datu aizsardzības ierobežojumi, kuri izriet no ASV tiesiskā regulējuma par ASV valsts iestāžu piekļuvi no Savienības uz šo trešo valsti pārsūtītiem personas datiem un šādu datu izmantošanu un kurus Komisija ir izvērtējusi Lēmumā 2016/1250, nav formulēti tādā veidā, lai atbilstu prasībām, kas būtībā ir līdzvērtīgas tām, kuras Savienības tiesībās ir izvirzītas ar samērīguma principu, jo uz šo tiesisko regulējumu balstītās uzraudzības programmas nav ierobežotas līdz absolūti nepieciešamajam. Pamatodamās uz šajā lēmumā ietvertajiem konstatējumiem, Tiesa norādīja, ka attiecībā uz atsevišķām uzraudzības programmām no minētā tiesiskā regulējuma nekādā veidā neizriet, ka pastāvētu tajā paredzētie pilnvaru ierobežojumi saistībā ar šo uzraudzības programmu īstenošanu, ne arī garantiju esamība personām, kuras nav ASV pilsoņi un kuras potenciāli skar šīs programmas. Tiesa piebilda – lai arī šajā pašā tiesiskajā regulējumā ir paredzētas prasības, kuras ASV iestādēm ir jāievēro, īstenojot attiecīgās uzraudzības programmas, tomēr tajā datu subjektiem nav piešķirtas tiesības, kuras tās varētu tiesās īstenot pret ASV iestādēm.

Attiecībā uz aizsardzību tiesā Tiesa nosprieda, ka – pretēji Komisijas paustajam Lēmumā 2016/1250 – ar šo lēmumu izveidotajā ombuda mehānismā šīm personām nav paredzēti iestādē izmantojami tiesību aizsardzības līdzekļi, kas sniegtu garantijas, kuras būtībā būtu līdzvērtīgas Savienības tiesībās prasītajām, lai nodrošinātu

gan šajā mehānismā paredzēto ombuda neatkarību, gan to, ka pastāv normas, kas pilnvaro šo ombudu pieņemt ASV izlūkdienestiem saistošus lēmumus. Visu šo iemeslu dēļ Tiesa Lēmumu 2016/1250 atzina par spēkā neesošu.

Ar diviem spriedumiem – ***Privacy International*** (C-623/17, EU:C:2020:790) un ***La Quadrature du Net u.c.*** (apvienotās lietas C-511/18, C-512/18 un C-520/18, EU:C:2020:791) –, kas pasludināti 2020. gada 6. oktobrī, Tiesa virspalātas sastāvā vispirms nosprieda, ka Direktīva 2002/58 [28] (turpmāk tekstā – "Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām") ir piemērojama valsts tiesiskajam regulējumam, ar kuru elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums valsts drošības aizsardzības un noziedzības apkarošanas mērķiem veikt personas datu apstrādi, piemēram, tos saglabāt un nodot valsts iestādēm. Turklāt, apstiprinot tās judikatūru, kas izriet no sprieduma *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. [29], par informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptverošas un nediferencētas saglabāšanas nesamērīgo raksturu, Tiesa tostarp precizēja pilnvaru apmēru, kas ar šo direktīvu ir atzītas dalībvalstīm šādu datu saglabāšanas iepriekšminētajiem mērķiem jomā.

Pēdējo gadu laikā Tiesa vairākos spriedumos ir lēmusi par personas datu saglabāšanu un piekļuvi tiem elektronisko komunikāciju jomā [30]. No tiem izrietošā judikatūra, īpaši spriedums *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c., kurā tā tostarp uzskatīja, ka dalībvalstis elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem nevar noteikt pienākumu visaptveroši un nediferencēti saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, izraisīja dažu valstu bažas – tās uztraucās par to, ka tām tiek liegts instruments, kuru tās uzskata par nepieciešamu valsts drošības aizsardzībai un noziedzības apkarošanai.

Šajā kontekstā *Investigatory Powers Tribunal* (Izmeklēšanas pilnvaru tiesa, Apvienotā Karaliste) (lietā *Privacy International*, C-623/17), *Conseil d'État* (Valsts padome, Francija) (apvienotajās lietās *La Quadrature du Net* u.c., C-511/18 un C-512/18), kā arī *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) (lietā *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c., C-520/18) tika celtas prasības saistībā ar tāda tiesiskā regulējuma likumību, kuru dažas dalībvalstis bija pieņēmušas šajās jomās, konkrētāk, paredzot pienākumu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem nodot valsts iestādei vai visaptverošā un nediferencētā veidā saglabāt lietotāju informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus.

Vispirms Tiesa izkliedēja šajās dažādajās lietās paustās šaubas par Direktīvas par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām piemērojamību. Proti, vairākas dalībvalstis bija iesniegušas Tiesā rakstveida apsvērumus, izsakot šajā ziņā atšķirīgu viedokli. Tostarp tās apgalvoja, ka šī direktīva neesot piemērojama aplūkotajam valsts tiesiskajam regulējumam, ciktāl tā mērķis ir valsts drošības aizsardzība, kas esot vienīgi šo valstu kompetencē, kā to apliecinot tostarp LES 4. panta 2. punkta trešais teikums. Tiesa tomēr uzskatīja,

28| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/136/EK (2009. gada 25. novembris) (OV 2009, L 337, 11. lpp.).

29| Tiesas spriedums, 2016. gada 21. decembris, ***Tele2 Sverige un Watson u.c.*** (C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970).

30| Tā 2014. gada 8. aprīļa spriedumā ***Digital Rights Ireland u.c.*** (C-293/12 un C-594/12, EU:C:2014:238) Tiesa atzina par spēkā neesošu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK (OV 2006, L 105, 54. lpp.), pamatojoties uz to, ka iejaukšanās Hartā atzītajās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, ko radīja šajā direktīvā paredzētais vispārējais pienākums saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, nebija ierobežots ar absolūti nepieciešamo. Pēc tam 2016. gada 21. decembra spriedumā ***Tele2 Sverige un Watson u.c.*** (C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970) Tiesa interpretēja Direktīvas par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām 15. panta 1. punktu, ar kuru dalībvalstīm tostarp valsts drošības aizsardzības apsvērumu dēļ ir piešķirtas tiesības noteikt "likumdošanas pasākumus", lai ierobežotu noteiktu šajā direktīvā paredzēto tiesību un pienākumu tvērumu. Visbeidzot 2018. gada 2. oktobra spriedumā ***Ministerio Fiscal*** (C-207/16, EU:C:2018:788) Tiesa šo pašu 15. panta 1. punktu interpretēja lietā, kas attiecās uz valsts iestāžu piekļuvi elektronisko komunikāciju līdzekļu lietotāju personas identitātes datiem.

ka valsts tiesiskais regulējums, ar kuru elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus vai arī nodot šos datus valsts drošības un izlūkdienestu iestādēm šim nolūkam, ietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā.

Turklāt Tiesa atgādināja, ka Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām [31] nepieļauj, lai atkāpe no principiālā pienākuma nodrošināt elektronisko komunikāciju un ar to saistīto datu konfidencialitāti un atkāpe no aizlieguma uzglabāt šos datus kļūtu par normu. Tas nozīmē, ka šī direktīva ļauj dalībvalstīm, tostarp valsts drošības mērķiem, pieņemt tiesību aktus ar nolūku ierobežot šajā direktīvā paredzēto tiesību un pienākumu, tostarp pienākuma nodrošināt komunikācijas un informācijas par datu plūsmu konfidencialitāti [32], piemērošanas jomu, vienīgi ievērojot vispārējos Savienības tiesību principus, tostarp samērīguma principu, un Hartā garantētās pamattiesības [33].

Šādā saistībā Tiesa, pirmkārt, lietā *Privacy International* uzskatīja, ka Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to lasot Hartas kontekstā, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem valsts drošības aizsardzības nolūkos ir noteikts pienākums visaptverošā un nediferencētā veidā nodot informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus drošības dienestiem un izlūkdienestiem. Otrkārt, abās pārējās lietās Tiesa uzskatīja, ka šai direktīvai ir pretrunā tiesību akti, ar kuriem elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums visaptverošā un nediferencētā veidā preventīvi saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus. Šādi šo datu visaptveroši un nediferencēti nodošanas un saglabāšanas pienākumi ir uzskatāmi par īpaši smagu iejaukšanos Hartas garantētajās pamattiesībās, jo to personu rīcībai, kuru dati tiek skarti, nav saiknes ar aplūkotajā tiesiskajā regulējumā izvirzīto mērķi. Līdzīgi Tiesa interpretēja VDAR 23. panta 1. punktu, to lasot Hartas kontekstā, tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru piekļuves publiskiem tiešsaistes komunikāciju pakalpojumiem sniedzējiem un mitināšanas pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums visaptveroši un nediferencēti saglabāt ar šiem pakalpojumiem saistītos personas datus.

Turpretī Tiesa uzskatīja, ka situācijās, kad dalībvalsts sastopas ar smagiem draudiem valsts drošībai, kas izrādās patiesi un faktiski vai paredzami, Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to lasot Hartas kontekstā, neliedz uzdot elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem visaptverošā un nediferencētā veidā saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus. Šādā kontekstā Tiesa precizēja, ka lēmumam, kurā ir paredzēts šāds rīkojums uz laiku, kas nepārsniedz absolūti nepieciešamo, ir jābūt pakļautam efektīvai pārbaudei tiesā vai arī neatkarīgā administratīvā iestādē, kuras lēmumam ir saistoša iedarbība, lai pārliecinātos, vai pastāv kāda no šādām situācijām, kā arī – vai ir ievēroti paredzētie nosacījumi un garantijas. Ar šādiem pašiem nosacījumiem minētā direktīva pieļauj arī visu elektroniskās komunikācijas līdzekļu lietotāju datu, īpaši informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu, automatizētu analīzi.

Tiesa piebilda, ka Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to lasot Hartas kontekstā, neliedz pieņemt tiesību aktus, ar kuriem tiek atļauta tādas informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu mērķorientēta saglabāšana uz laiku, ne ilgāku par absolūti nepieciešamo, kura ir ierobežota ar objektīviem un nediskriminējošiem elementiem, ņemot vērā datu subjektu kategorijas vai izmantojot ģeogrāfisko kritēriju. Tāpat šī direktīva neliedz šādos tiesību aktos paredzēt komunikācijas avotam piešķirto IP adrešu visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu, ja saglabāšanas ilgums nepārsniedz absolūti nepieciešamo, vai arī šādu elektronisko komunikāciju līdzekļu lietotāju personas identitātes datu saglabāšanu,

31| Direktīvas 2002/58 15. panta 1. un 3. punkts.

32| Direktīvas 2002/58 5. panta 1. punkts.

33| Konkrētāk, Hartas 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts.

pēdējā minētajā gadījumā nenosakot dalībvalstīm pienākumu saglabāšanu ierobežot laikā. Turklāt minētajai direktīvai nav pretrunā tiesību akts, kas ļauj operatīvi saglabāt pakalpojumu sniedzēju rīcībā esošos datus, ja rodas situācijas, kurās ir nepieciešams saglabāt minētos datus pēc tiesību aktos noteiktajiem termiņiem datu saglabāšanai, lai atklātu smagus noziedzīgus nodarījumus vai valsts drošības apdraudējumu, ja šie noziedzīgie nodarījumi vai apdraudējums jau ir konstatēts vai arī ja par to esamību radušās pamatotas aizdomas.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to lasot Hartas kontekstā, pieļauj valsts tiesisko regulējumu, ar kuru elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums reāllaikā vākt tostarp informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, ja šī vākšana attiecas tikai uz tādām personām, par kurām ir pamatots iemesls aizdomām, ka tās kaut kādā veidā ir iesaistītas terorisma darbībās, un ja tas ir pakļauts iepriekšējai pārbaudei tiesā vai neatkarīgā administratīvā iestādē, kuras lēmumam ir saistoša iedarbība, lai pārliecinātos, ka šāda vākšana reāllaikā ir atļauta vienīgi absolūti nepieciešamā apmērā. Neatliekamības gadījumos pārbaude jāveic īsā laikā.

Visbeidzot Tiesa pievērsās jautājumam par valsts tiesiskā regulējuma, kurš ir atzīts par neatbilstīgu Savienības tiesībām, seku saglabāšanu laikā. Šajā ziņā tā nosprieda, ka valsts tiesa nevar piemērot valsts tiesību normu, ar kuru tā ir pilnvarota ierobežot laikā tāda konstatējuma par prettiesiskumu iedarbību, kas tai ir jāveic attiecībā uz valsts tiesību aktiem, ar kuriem elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums visaptveroši un nediferencēti saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, kas ir atzīta par nesaderīgu ar Direktīvu par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to lasot Hartas kontekstā.

To ņemot vērā, lai sniegtu lietderīgu atbildi valsts tiesai, Tiesa atgādināja, ka pierādījumu, kuri iegūti, saglabājot datus neatbilstoši Savienības tiesībām, pieņemamība un izvērtēšana kriminālprocesā, kas sākts pret personām, kuras tiek turētas aizdomās par smagu noziegumu izdarīšanu, saskaņā ar pašreiz spēkā esošajām Savienības tiesībām ir atkarīga vienīgi no valsts tiesībām. Tomēr Tiesa precizēja, ka Direktīva par privātās dzīves aizsardzību un elektroniskajām komunikācijām, to interpretējot efektivitātes principa kontekstā, pieprasa, lai valsts krimināltiesa šādā kriminālprocesā neņemtu vērā pierādījumus, kas – pretrunā Savienības tiesībām – ir iegūti, visaptveroši un nediferencēti saglabājot informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, ja personas, kuras tiek turētas aizdomās par noziegumu, nevar efektīvi paust nostāju par šiem pierādījumiem.

II. Savienības pilsonība

2020. gada 11. jūnija spriedumā ***TÜV Rheinland LGA Products un Allianz IARD*** (C-581/18, EU:C:2020:453) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka vispārējais diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums [34] nav piemērojams noteikumam, kurš ir paredzēts starp apdrošināšanas sabiedrību un medicīnisko ierīču ražotāju noslēgtā līgumā un saskaņā ar kuru civiltiesiskās atbildības saistībā ar šīm ierīcēm apdrošināšanas seguma ģeogrāfiskajā darbības teritorijā ietilpst vienīgi zaudējumi, kas radušies vienas dalībvalsts teritorijā, jo šāda situācija pašreizējā Savienības tiesību stāvoklī neietilpst to piemērošanas jomā.

2006. gadā Vācijas valstspiederīgajai, kura dzīvo Vācijā, šajā dalībvalstī tika ievietoti krūšu implanti, kurus izgatavojusi *Poly Implant Prothèses SA* (turpmāk tekstā – "*PIP*"), Francijā reģistrēta sabiedrība. Kopš 1997. gada *PIP* bija uzticējusi *TÜV Rheinland LGA Products GmbH* (turpmāk tekstā – "*TÜV Rheinland*") saskaņā ar Direktīvu 93/42

34| Paredzēts LESD 18. panta pirmajā daļā.

par medicīnas ierīcēm [35] novērtēt kvalitātes sistēmu, kas ieviesta tās ražoto krūšu implantu projektēšanai, izgatavošanai un galīgajai kontrolei. Pēc vairākām sabiedrībā *PIP* veiktām pārbaudēm *TÜV Rheinland* apstiprināja kvalitātes nodrošināšanas sistēmu un atjaunoja EK atbilstības deklarācijas, garantējot šo implantu atbilstību minētās direktīvas prasībām.

Turklāt *PIP* ar sabiedrību *AGF IARD SA*, kuras tiesību pārņēmēja ir *Allianz IARD SA* (turpmāk tekstā – "*Allianz*"), bija noslēgusi apdrošināšanas līgumu, kas sedz tās civiltiesisko atbildību saistībā ar šo implantu ražošanu. Šis līgums ietvēra noteikumu, saskaņā ar kuru apdrošināšanas seguma ģeogrāfiskā darbības teritorija ietver vienīgi zaudējumus, kas radušies Francijas valsts pamatteritorijā vai Francijas aizjūras departamentos un teritorijās.

2010. gadā *Agence française de sécurité sanitaire des produits de santé* [Francijas Veselības produktu sanitārās drošības aģentūra] konstatēja, ka *PIP* izgatavotie krūšu implanti ir pildīti ar neatļautu rūpniecisko silikonu. *PIP* tika likvidēta 2011. gadā. Turklāt 2012. gadā *Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte* (Federālais zāļu un medicīnisko ierīču institūts, Vācija), ņemot vērā *PIP* izgatavoto implantu pāragras plīšanas risku un izmantotā silikona iekaisumus izraisošo raksturu, ieteica attiecīgajām pacientēm tos preventīvi izņemt.

Attiecīgā paciente Vācijas kompetentajā tiesā cēla prasību par zaudējumu atlīdzību, kas kopīgi un solidāri bija vērsta pret ārstu, kurš viņai bija ievietojis krūšu implantus ar trūkumiem, kā arī pret *TÜV Rheinland* un *Allianz*. Viņa tostarp apgalvoja, ka saskaņā ar Francijas tiesībām viņai ir tiesības celt tiešu prasību pret *Allianz*, lai gan apdrošināšanas līgumā ir ietverts noteikums, saskaņā ar kuru apdrošināšanas segums attiecas vienīgi uz zaudējumiem, kas radušies Francijā, jo šis noteikums esot pretrunā Savienības tiesībām. Tā kā viņas prasība pirmajā instancē tika noraidīta, viņa iesniedza apelācijas sūdzību *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Federālās zemes Augstākā tiesa Frankfurtē pie Mainas, Vācija), kurai radās šaubas par šī noteikuma saderību ar jebkādas diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, kas ir paredzēts LESD 18. panta pirmajā daļā, un tā šajā ziņā uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus.

Tiesa vispirms pārbaudīja, vai LESD 18. panta pirmā daļa ir piemērojama aplūkojamajā lietā. Šajā ziņā tā atgādināja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šīs tiesību normas piemērošana ir atkarīga no divu kumulatīvu nosacījumu izpildes: pirmkārt, minētās diskriminācijas pamatā esošajai situācijai ir jāietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, un, otrkārt, šādai situācijai nav piemērojams neviens Līgumos paredzēts īpašs noteikums, kura mērķis ir aizliegt diskrimināciju pilsonības dēļ.

Lai pārliecinātos, vai šajā gadījumā pirmais nosacījums ir izpildīts, Tiesa, pirmkārt, pārbaudīja, vai pamatlietā aplūkotā situācija ir reglamentēta Savienības tiesībās. Tā norādīja, ka atvasinātajās tiesībās (it īpaši Direktīvās 93/42 un 85/374 [36]) nav nevienas tiesību normas, kurā būtu paredzēts pienākums medicīnisko ierīču ražotājam noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, lai segtu ar šīm ierīcēm saistītos riskus, vai kura reglamentētu šādu apdrošināšanu. Tiesa secināja, ka pašreizējā Savienības tiesību stāvoklī medicīnisko ierīču ražotāju civiltiesiskās atbildības apdrošināšana attiecībā uz zaudējumiem, kas saistīti ar šīm ierīcēm, šajās tiesībās netiek reglamentēta.

Otrkārt, Tiesa pārbaudīja, vai aplūkotā situācija ietilpst LESD paredzētās pamatbrīvības piemērošanas jomā tāpēc, ka pastāv konkrēta saikne starp šo situāciju un šādu brīvību – saikne, kas ļautu šo situāciju iekļaut Līgumu piemērošanas jomā LESD 18. panta pirmās daļas izpratnē.

35| Padomes Direktīva 93/42/EEK (1993. gada 14. jūnijs) par medicīnas ierīcēm (OV 1993, L 169, 1. lpp.).

36| Padomes Direktīva 85/374/EEK (1985. gada 25. jūlijs) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem (OV 1985, L 210, 29. lpp.).

Vispirms attiecībā uz Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos Tiesa norādīja, ka attiecīgā paciente nav izmantojusi savu pārvietošanās brīvību, jo viņa prasa samaksāt apdrošināšanas atlīdzību saistībā ar zaudējumiem, kas radušies krūšu implantu ievietošanas dēļ dalībvalstī, kurā viņa dzīvo, tādējādi nepastāv konkrēta saikne starp pamatlietā aplūkoto situāciju un šo brīvību. Turpinājumā attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību Tiesa atzīmēja, ka aplūkotajā situācijā nav arī konkrētas saiknes ar šo brīvību, jo, pirmām kārtām, attiecīgā paciente ir saņēmusi medicīnisko aprūpi savā dzīvesvietas valstī un, otrām kārtām, aplūkotais apdrošināšanas līgums tika noslēgts starp divām sabiedrībām, kas ir reģistrētas vienā dalībvalstī, šajā gadījumā – Francijā. Visbeidzot attiecībā uz preču brīvu apriti Tiesa norādīja, ka pamatlieta attiecas nevis uz preču pārrobežu apriti kā tādu, jo aplūkoto krūšu implantu pārrobežu apriti turklāt neietekmē nekāds diskriminējošs šķērslis, bet gan uz zaudējumiem, ko radījušas preces, kuras ir šīs aprites priekšmets. Līdz ar to aplūkotajai situācijai neesot arī konkrētas saiknes ar preču brīvu apriti.

Tādējādi Tiesa secināja, ka šī situācija neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā LESD 18. panta pirmās daļas izpratnē, līdz ar to šīs tiesību normas piemērošana šajā lietā bija jāizslēdz.

Ar spriedumu ***Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Izdošana Ukrainai)*** (C-398/19, EU:C:2020:1032) Tiesa virspalātas sastāvā 2020. gada 17. decembrī lēma lietā saistībā ar Savienības pilsoņa izdošanu trešai valstij.

Ukrainas un Rumānijas valstspiederīgais BY ir dzimis Ukrainā un tur dzīvoja, līdz 2012. gadā pārcēlās uz Vāciju. 2014. gadā pēc paša pieprasījuma viņš ieguva Rumānijas pilsonību kā bijušo Rumānijas pilsoņu pēcnācējs, lai gan Rumānijā viņš nekad nav dzīvojis.

2016. gada martā Ukrainas Ģenerālprokuratūra vērsās Vācijas iestādēs ar lūgumu izdot BY kriminālvajāšanas veikšanai. 2016. gada novembrī *Generalstaatsanwaltschaft Berlin* (Berlīnes Ģenerālprokuratūra, Vācija) informēja Rumānijas Tieslietu ministriju par izdošanas lūgumu un jautāja, vai Rumānijas iestādes pašas plāno veikt kriminālvajāšanu pret BY. Ministrija atbildēja, pirmkārt, ka Rumānijas iestādes var lemt par kriminālvajāšanas veikšanu, tikai pamatojoties uz Ukrainas iestāžu lūgumu, un, otrkārt, ka valsts apcietināšanas ordera izsniegšanas kā nosacījuma Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanai priekšnoteikums esot pietiekami pierādījumi par attiecīgās personas vainu. Tādējādi tā lūdza Vācijas iestādes iesniegt pierādījumus, ko tām bija nosūtījušas Ukrainas iestādes.

Vācijas tiesībās ir aizliegts izdot Vācijas pilsoņus, bet ne citu dalībvalstu pilsoņus. Līdz ar to *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija) uzskatīja, ka BY izdošana Ukrainai ir likumīga, bet šaubījās, vai šāda izdošana nav pretrunā principiem, ko Tiesa ir izstrādājusi spriedumā *Petruhhin* [37], ņemot vērā, ka Rumānijas tiesu iestādes nav formāli lēmušas par iespējamo Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu. Iepriekš minētajā spriedumā Tiesa tostarp nosprieda, ka tad, ja dalībvalstij, uz kuru ir pārvietojies citas dalībvalsts pilsonis, ir iesniegts trešās valsts izdošanas lūgums, tai ir pienākums informēt dalībvalsti, kuras pilsonība ir pieprasītajai personai, lai dotu pēdējās minētās valsts iestādēm iespēju izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi viņa nodošanai kriminālvajāšanas veikšanai.

Šauboties par šī sprieduma sekām attiecībā uz tajā izskatāmās lietas iznākumu, Vācijas tiesa uzdeva Tiesai trīs prejudiciālus jautājumus par to, kā interpretēt LESD 18. un 21. pantu (respektīvi – attiecībā uz diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principu un Savienības pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību dalībvalstu teritorijā), kā arī spriedumu *Petruhhin*.

37| Tiesas spriedums, 2016. gada 6. septembris, ***Petruhhin*** (C-182/15, EU:C:2016:630, īpaši 48. un 50. punkts).

Tiesa, pirmkārt, izvērtēja jautājumu, vai LESD 18. un 21. pants ir piemērojams tāda Savienības pilsoņa situācijai, kāda ir attiecīgā persona pamatlietā. Šajā ziņā tā norādīja, ka saskaņā ar tās judikatūru dalībvalsts pilsonim, kuram tāpēc ir Savienības pilsoņa statuss un kurš uzturas citas dalībvalsts teritorijā, ir tiesības atsaukties uz LESD 21. panta 1. punktu un uz viņu attiecas Līgumu piemērošanas joma LESD 18. panta izpratnē. Tam, ka BY jau bija uzturējies dalībvalstī brīdī, kad viņš ieguva citas dalībvalsts pilsonību, šajā ziņā nav nozīmes.

Otrkārt, Tiesa precizēja dalībvalstu pienākumus saistībā ar spriedumā *Petruhhin* minētās informācijas apmaiņas īstenošanu. Šajā ziņā tā norādīja, ka pieprasījuma saņēmējai dalībvalstij ir jārada tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kuras pilsonība ir pieprasītajai personai, iespēja pieprasīt šīs personas izdošanu, izsniedzot Eiropas apcietināšanas orderi. Lai to izdarītu, tai ir šīs iestādes jāinformē ne tikai par izdošanas lūguma esamību, bet arī par visiem tiesību un faktiskajiem apstākļiem, kurus saistībā ar šo izdošanas lūgumu ir paziņojusi trešā valsts, kas lūdz izdošanu. Ir jāziņo arī par jebkādām izmaiņām situācijā, kādā atrodas pieprasītā persona, ja tām ir nozīme saistībā ar iespējamo Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu attiecībā uz to. Turpretim ne vienai, ne otrai no šīm dalībvalstīm saskaņā ar Savienības tiesībām nevar būt pienākums lūgt, lai trešā valsts, kas lūdz izdošanu, pārsūtītu krimināllietas materiālus, lai ļautu dalībvalstij, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai, novērtēt iespēju pašai veikt pret to kriminālvajāšanu.

Tiesa uzsvēra, ka tad, ja šis informēšanas pienākums ir ievērots, tās dalībvalsts iestādes, kurai lūdz izdošanu, var turpināt izdošanas procedūru un vajadzības gadījumā izdot attiecīgo personu, ja tās dalībvalsts iestādes, kuras pilsonība tai ir, nav saprātīgā termiņā izsniegušas Eiropas apcietināšanas orderi. Šāds termiņš dalībvalstij, kurai lūdz izdošanu, ir jānorāda minētajām iestādēm, un tam ir jābūt noteiktam, ņemot vērā visus lietas apstākļus, it īpaši iespējamo apcietinājuma piemērošanu attiecīgajai personai, pamatojoties uz izdošanas procedūru un lietas sarežģītību.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka LESD 18. un 21. pants nevar tikt interpretēts tādējādi, ka dalībvalstij, kurai lūdz izdošanu, būtu pienākums atteikties izdot Savienības pilsoni, kas ir citas dalībvalsts pilsonis, un pašai veikt pret to kriminālvajāšanu par nodarījumiem, kas izdarīti trešā valstī, ja, kā tas ir pamatlietā, tās dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, valsts tiesības pēdējo minēto pilnvaro veikt kriminālvajāšanu pret šo Savienības pilsoni par noteiktiem trešā valstī izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Šādā gadījumā pienākums atteikt izdošanu un patstāvīgi veikt kriminālvajāšanu izraisītu to, ka dalībvalstij, kurai lūdz izdošanu, tiktu atņemta iespēja pašai spriest par lietderīgumu ierosināt kriminālvajāšanu pret minēto pilsoni, pamatojoties uz valsts tiesībām, un tas pārsniegtu robežas, ko Savienības tiesības var noteikt šīs dalībvalsts novērtējuma brīvības īstenošanai attiecībā uz kriminālvajāšanas lietderīgumu. Vienīgais jautājums, kas Savienības tiesībās rodas tādā lietā kā pamatlieta, ir par to, vai dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, attiecībā uz šo Savienības pilsoni var rīkoties veidā, kas mazāk apdraud viņa tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos izmantošanu, apsverot iespēju drīzāk nodot šo pilsoni dalībvalstij, kuras pilsonība viņam ir, nekā viņu izdot trešai valstij, kas lūdz izdošanu.

III. Noteikumi par iestādēm

Šajā nodaļā ir jāizceļ četri spriedumi attiecībā uz imunitāti un privilēģijām Savienībā un piekļuvi dokumentiem [38].

1. Privilēģijas un imunitāte Savienībā: ECB arhīvu neaizskaramība

Ar spriedumu ***Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi)*** (C-316/19, EU:C:2020:1030), kas pasludināts 2020. gada 17. decembrī, Tiesa virspalātas sastāvā tika aicināta precizēt nosacījumus saistībā ar Savienības arhīvu aizsardzību attiecībā uz dokumentu vienpusēju izņemšanu, ko veic dalībvalsts iestādes, un it īpaši nosacījumus, kas ļauj konstatēt Eiropas Centrālās bankas (ECB) arhīvu neaizskaramības principa pārkāpumu.

2016. gada 6. jūlijā Slovēnijas iestādes *Banka Slovenije* (Slovēnijas Centrālā banka) telpās veica kratīšanu un izņēma papīra un elektroniskos dokumentus. Šo iestāžu izņemtie dokumenti ietvēra visus paziņojumus, kas tika veikti ar toreizējā vadītāja elektroniskā pasta konta starpniecību, visus elektroniskos dokumentus, kas atradās viņa darba vietā un portatīvajā datorā, par laikposmu no 2012. līdz 2014. gadam neatkarīgi no to satura, kā arī dokumentus par šo pašu laikposmu, kas atradās vadītāja birojā. Šī iejaukšanās tika veikta saistībā ar izmeklēšanu attiecībā uz dažiem Slovēnijas Centrālās bankas darbiniekiem, tostarp šo pašu vadītāju, kuri tika turēti aizdomās par pilnvaru un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu saistībā ar kādas Slovēnijas bankas restrukturizāciju 2013. gadā. Lai gan Slovēnijas Centrālā banka apgalvoja, ka šie pasākumi apdraud "Eiropas Centrālās bankas (ECB) arhīvu" neaizskaramības principu, kas izriet no Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā [39] un kas prasa, lai jebkādai valsts iestāžu piekļuvei šiem arhīviem tiktu saņemta tieša ECB piekrišana, Slovēnijas iestādes veica šo kratīšanu un izņēma dokumentus, neiesaistot ECB.

Šajā kontekstā ECB paskaidroja Slovēnijas iestādēm, ka tās arhīvos ietilpst ne tikai tās pašas izstrādāti dokumenti savu uzdevumu izpildei, bet arī saziņa starp to un valstu centrālajām bankām, kas ir nepieciešama Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) vai Eurosistēmas uzdevumu izpildei, kā arī šo valstu centrālo banku izstrādātie dokumenti, kas paredzēti ECBS vai Eurosistēmas uzdevumu izpildei. ECB arī apgalvoja, ka, pastāvot konkrētiem nosacījumiem, tā neiebilstu pret Slovēnijas iestāžu izņemto dokumentu aizsardzības atcelšanu.

Eiropas Komisija, uzskatot, pirmkārt, ka attiecīgo dokumentu vienpusēja izņemšana ir ECB arhīvu neaizskaramības principa pārkāpums [40] un, otrkārt, ka Slovēnijas iestādes pretēji tam, ko prasa lojālas sadarbības princips [41], nav veikušas konstruktīvas diskusijas, lai novērstu šī principa pārkāpuma prettiesiskās sekas, cēla Tiesā prasību pret Slovēniju sakarā ar pienākumu neizpildi.

38| Šajā nodaļā ir jāmin arī divi citi spriedumi, kas attiecas uz Savienības iestāžu kompetenci: spriedums, 2020. gada 26. marts, ***Simpson/Padome un HG/Komisija, pārskatīšana*** (apvienotās lietas C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), kurš tostarp attiecas uz tiesnešu neatkarības un likumīgas tiesas principiem saistībā ar Civildienesta tiesas tiesneša iecelšanas procedūrā pieļautu pārkāpumu un kurš ir ietverts XXII.1. nodaļā "Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra", kā arī spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, ***ADR Center/Komisija*** (C-584/17 P, EU:C:2020:576), kurš tostarp attiecas uz Komisijas pilnvarām pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, līgumattiecību ietvaros un kurš ir ietverts V.3. nodaļā "Prasība atcelt tiesību aktu".

39| Protokols (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2016, C 202, 266. lpp.).

40| LESD 343. pants; Protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (OV 2016, C 202, 230. lpp.) 39. pants; Protokola par privilēģijām un imunitāti 2. un 22. pants.

41| LES 4. panta 3. punkts; Protokola par privilēģijām un imunitāti 18. pants.

Savā spriedumā Tiesa apmierināja Komisijas prasību un pilnībā konstatēja pārmesto pienākumu neizpildi.

- Par jēdzienu "ECB arhīvi"

Tiesa atgādināja, ka, tā kā ECB ir Savienības iestāde, tās arhīviem ir piemērojams Savienības arhīvu neaizskaramības princips. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka Savienības arhīvi aptver tādas Savienības iestādes kā ECB arhīvus, pat ja tie atrodas citās vietās, nevis Savienības ēkās un telpās [42].

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka ECB un dalībvalstu valsts centrālās bankas veido ECBS un ka ECB un dalībvalstu, kuru valūta ir euro, valsts centrālās bankas, tostarp Slovēnijas Centrālā banka, kuras veido Eurosistēmu, īsteno Savienības monetāro politiku [43]. Minēto banku vadītāji, arī Slovēnijas Centrālās bankas vadītājs, ir ECB Padomes locekļi [44] un piedalās ECBS uzdevumu izpildei nepieciešamo lēmumu pieņemšanā. ECBS galvenais mērķis ir cenu stabilitātes uzturēšana. Tādēļ ECBS galvenie uzdevumi ir tostarp definēt un īstenot Savienības monetāro politiku [45], kam ir nepieciešama cieša ECB un valstu centrālo banku sadarbība [46]. Šajā sistēmā valstu centrālajām bankām, kā arī to vadītājiem ir jaukts statuss, ciktāl, lai gan tās ir valsts iestādes, tās tomēr darbojas ECBS ietvaros, ko veido šīs valstu centrālās bankas un ECB.

Tiesa uzsvēra, ka, lai ECBS un Eurosistēma darbotos pareizi un to uzdevumu izpilde būtu pienācīga, ir jāpastāv ciešai sadarbībai un pastāvīgai informācijas apmaiņai starp ECB un tajā iesaistītajām valstu centrālajām bankām un tas katrā ziņā nozīmē, ka ar ECBS un Eurosistēmas uzdevumu izpildi saistītie dokumenti atrodas ne tikai ECB, bet arī valstu centrālo banku rīcībā.

Šādos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka uz šādiem dokumentiem attiecas jēdziens "ECB arhīvi", pat ja tie ir valstu centrālo banku, nevis pašas ECB rīcībā.

- Par ECB arhīvu neaizskaramības principa pārkāpumu

Tiesa uzsvēra, ka šajā lietā ECB arhīvu neaizskaramības principa pārkāpumu var konstatēt tikai tad, ja, pirmām kārtām, Savienības arhīviem piederošu dokumentu izņemšana, par ko vienpusēji lēmušas valsts iestādes, var būt šāds pārkāpums un, otrām kārtām, izņemtie dokumenti faktiski ietvēra dokumentus, kas ir uzskatāmi par ietilpstošiem ECB arhīvos.

Pirmkārt, Tiesa konstatēja, ka jēdziens "neaizskaramība" nozīmē aizsardzību pret jebkādu vienpusēju dalībvalstu iejaukšanos. To apstiprina fakts, ka šis jēdziens ir raksturots kā aizsardzība pret jebkuru kratīšanas, rekvizīcijas, konfiscēšanas vai ekspropriēšanas pasākumu. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka vienpusēja Savienības arhīviem piederošu dokumentu izņemšana, ko veic valsts iestādes, ir uzskatāma par Savienības arhīvu neaizskaramības principa pārkāpumu.

Otrkārt, Tiesa atgādināja, ka Komisijai saistībā ar prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ir jāpierāda, ka pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde. Tai ir jāiesniedz Tiesai fakti, kas vajadzīgi šīs pienākumu neizpildes fakta pārbaudei, un tā nevar vienīgi pamatoties uz kaut kādu pieņēmumu. Šajā lietā Komisija ir atzinusi, ka tās rīcībā nav precīzas informācijas par to attiecīgo dokumentu raksturu, kurus izņēma Slovēnijas iestādes, līdz ar to tā nevar noteikt, vai daļa no šiem dokumentiem ir jāuzskata par ietilpstošiem Savienības arhīvos.

42| Protokola par privilēģijām un imunitāti 1. un 2. pants.

43| LESD 282. panta 1. punkts; Protokola par ECBS un ECB 1. un 14.3. pants.

44| LESD 283. panta 1. punkts; Protokola par ECBS un ECB 10.1. pants.

45| LESD 127. panta 2. punkts.

46| Protokola par ECBS un ECB 9.2. pants.

Tomēr, ņemot vērā attiecīgo izņemto dokumentu lielo skaitu un pienākumus, kas tādas valsts centrālās bankas kā Slovēnijas Centrālā banka vadītājam ir jāveic ECB Padomē un tādējādi arī ECBS un Eurosistēmā, Tiesa uzskatīja, ka ir pierādīts, ka Slovēnijas iestāžu izņemtajos dokumentos noteikti ir iekļauti dokumenti, kas ietilpst ECB arhīvos. Tā arī uzskatīja, ka Slovēnijas iestādes, vienpusēji izņemot šādus dokumentus, ir pārkāpušas ECB arhīvu neaizskaramības principu.

Šajā kontekstā Tiesa uzsvēra, ka principā Protokols par privilēģijām un imunitāti un Savienības arhīvu neaizskaramības princips liedz dalībvalsts iestādei izņemt dokumentus, ja šie dokumenti ietilpst minētajos arhīvos un ja iestādes nav devušas savu piekrišanu šādai izņemšanai. Tomēr šai iestādei ir iespēja vērsties attiecīgajā Savienības iestādē, lai tā atceltu attiecīgo dokumentu aizsardzību, vajadzības gadījumā paredzot nosacījumus, un, ja piekļuve ir atteikta, tā var vērsties Savienības tiesā, lai saņemtu atļaujošu lēmumu, kas uzliek šai iestādei pienākumu sniegt piekļuvi šiem arhīviem. Turklāt Savienības arhīvu aizsardzība nekādā ziņā neliedz valsts iestādēm dalībvalsts centrālās bankas telpās izņemt dokumentus, kas neietilpst Savienības arhīvos.

- Par lojālas sadarbības pienākuma neizpildi

Atgādinājusi savu pastāvīgo judikatūru par lojālas sadarbības pienākuma tvērumu, Tiesa norādīja, ka, tā kā Slovēnijas iestādes, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, nav ļāvušas ECB 2016. gada 6. jūlijā izņemtajos dokumentos identificēt tos, kas ir saistīti ar ECBS un Eurosistēmas uzdevumu izpildi, un nav atdevušas šos dokumentus atpakaļ Slovēnijas Centrālajai bankai, tās nav izpildījušas savu pienākumu lojāli sadarboties ar ECB. Šo secinājumu neietekmē fakts, ka valsts prokurors aicināja ECB viņam ierosināt kritērijus, kuri ļautu identificēt tos Slovēnijas iestāžu izņemtos dokumentus, kas – ECB ieskatā – ietilpst tās arhīvos. Pat saņemot šādu priekšlikumu, Slovēnijas iestādes neveica pasākumus, kas ļautu ECB identificēt ar ECBS un Eurosistēmas uzdevumu izpildi saistītos dokumentus, kuri tika izņemti. Turklāt šīs iestādes nepiekrita ECB lūgumam atdot atpakaļ Slovēnijas Centrālajai bankai visus dokumentus, kurus tās uzskatīja par nesvarīgiem attiecīgajā izmeklēšanā.

Šādā kontekstā Tiesa uzskatīja – tas, ka Slovēnijas iestādes veica pasākumus, lai nodrošinātu minēto dokumentu konfidencialitātes saglabāšanu, neliek apšaubīt secinājumu, ka šīs iestādes šajā gadījumā nav izpildījušas savu pienākumu lojāli sadarboties ar ECB.

Līdz ar to saistībā ar laikposmu pēc strīdīgās izņemšanas Tiesa uzskatīja, ka Slovēnijas iestādes nav izpildījušas savu lojālas sadarbības ar ECB pienākumu.

2. Piekļuve dokumentiem

2020. gadā Tiesai bija iespēja pasludināt vairākus svarīgus spriedumus jautājumā par piekļuvi dokumentiem, no kuru vidus būtu izceļami trīs. Pirmais spriedums attiecas uz atteikumu piekļūt Eiropas Centrālās bankas dokumentiem. Divi pārējie spriedumi attiecas uz piekļuvi dokumentiem, kas ietilpst zāļu tirdzniecības atļaujas pieteikuma lietā.

Ar 2020. gada 17. decembrī pasludināto spriedumu ***De Masi un Varoufakis/ECB*** (C-342/19 P, EU:C:2020:1035) Tiesa lēma lietā, kurā ECB ar 2017. gada 16. oktobra lēmumu atteica prasītājiem *Fabio de Masi* un *Yanis Varoufakis* piekļuvi dokumentam ar nosaukumu "Atbildes uz jautājumiem attiecībā uz Protokola Nr. 4 par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem 14.4. panta interpretāciju". Šajā dokumentā bija ietverta ārēja padomdevēja atbilde uz juridisko konsultāciju, kuru tam lūdza ECB attiecībā uz Padomes pilnvarām atbilstoši šim 14.4. pantam. ECB piekļuvi minētajam dokumentam atteica, pamatojoties,

pirmkārt, uz Lēmuma 2004/258 [47] 4. panta 2. punkta otrajā ievilkumā paredzēto izņēmumu saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību un, otrkārt, uz šī lēmuma 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzēto izņēmumu saistībā ar iekšējai lietošanai domātu dokumentu aizsardzību.

Prasība, ko apelācijas sūdzības iesniedzēji par šo ECB lēmumu cēla Vispārējā tiesā, tika noraidīta kā nepamatota [48]. Vispārējā tiesa nosprieda, ka ECB bija tiesības pamatot savu atteikumu piešķirt piekļuvi attiecīgajam dokumentam ar izņēmumu saistībā ar iekšējai lietošanai domātu dokumentu aizsardzību, kas paredzēts Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā.

Saņēmusi apelācijas sūdzību, ko apelācijas sūdzības iesniedzēji iesnieguši par Vispārējās tiesas spriedumu, Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas analīzi un noraidīja apelācijas sūdzību.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka šajā lietā Vispārējā tiesa nav pārkāpusi savu pienākumu norādīt pamatojumu. Šajā ziņā tā norādīja, ka, lai gan Regulas Nr. 1049/2001 [49] 4. panta 3. punkta otrajā daļā ir paredzēts, ka ir jāpierāda, ka dokumenta publiskošana nopietni kaitētu iestādes lēmumu pieņemšanas procesam, tomēr šāds pierādījums nav prasīts Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētā izņēmuma ietvaros. No tā Tiesa secināja, ka Vispārējai tiesai nekādā ziņā nebija pienākuma pārbaudīt, vai ECB bija sniegusi paskaidrojumus par risku, ka varētu tikt nopietni kaitēts tās lēmumu pieņemšanas procesam, ko varētu radīt piekļuve attiecīgajam dokumentam. Tā precizēja, ka atteikums piekļūt dokumentam saskaņā ar šo Lēmuma 2004/258 noteikumu paredz tikai to, ka, no vienas puses, ir jāpierāda, ka šis dokuments ir domāts iekšējai lietošanai saistībā ar apspriedēm un iepriekšējām konsultācijām ECB un, no otras puses, – ka nav sevišķi svarīgu sabiedrības interešu, kas pamato šī dokumenta publiskošanu.

Turpinājumā Tiesa uzskatīja, ka Vispārējā tiesa nav pārkāpusi Lēmuma 2004/258 4. panta 2. punkta otrā ievilkuma un 3. punkta pirmās daļas piemērošanas jomu. Pirmkārt, šī 4. panta 2. punkta otrā ievilkuma formulējumā nav nevienas norādes, kas tam varētu piešķirt *lex specialis* raksturu attiecībā uz tā 4. panta 3. punkta pirmo daļu. Otrkārt, nekas minētā lēmuma 4. panta formulējumā neizslēdz, ka uz vienu un to pašu dokumenta daļu var attiekties vairāki tajā paredzētie izņēmumi. Treškārt, lai piemērotu Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzēto izņēmumu, nav nozīmes tam, ka attiecīgo dokumentu var kvalificēt arī par "juridisku atzinumu" šī lēmuma 4. panta 2. punkta otrā ievilkuma izpratnē, jo Savienības likumdevējs nav pakļāvis iespēju atsaukties uz šajā pirmajā tiesību normā paredzēto izņēmumu apstāklim, ka attiecīgais dokuments nav "juridisks atzinums" otrās tiesību normas izpratnē.

Visbeidzot Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas veikto Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmās daļas interpretāciju, uzsverot, ka šo tiesību normu nevar izprast tādējādi, ka tajā ietvertā aizsardzība būtu paredzēta tikai dokumentiem, kas saistīti ar konkrētu lēmumu pieņemšanas procesu. Proti, šī tiesību norma paredz vienīgi to, ka dokuments tiek izmantots saistībā ar apspriedēm un iepriekšējām konsultācijām ECB, un tas lielā mērā attiecas uz dokumentiem, kas saistīti ar ECB iekšējiem procesiem. Turklāt Tiesa norādīja, ka šīs tiesību normas piemērošanas joma atšķiras no Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta piemērošanas jomas. Pirmkārt, to aizsardzības mērķis nav identisks, un, otrkārt, iepriekš minētajā Regulas Nr. 1049/2001 noteikumā piekļuves dokumentam atteikums ir pakārtots nosacījumam, ka tas attiecas uz jautājumu, par

47| Eiropas Centrālās bankas Lēmums 2004/258/EK (2004. gada 4. marts) par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (ECB/2004/3) (OV 2004, L 80, 42. lpp.), kas grozīts ar Eiropas Centrālās bankas Lēmumu 2011/342/ES (2011. gada 9. maijs) (ECB/2011/6) (OV 2011, L 158, 37. lpp.) un Eiropas Centrālās bankas Lēmumu (ES) 2015/529 (2015. gada 21. janvāris) (ECB/2015/1) (OV 2015, L 84, 64. lpp.).

48| Vispārējās tiesas spriedums, 2019. gada 12. marts, ***De Masi un Varoufakis/ECB*** (T-798/17, EU:T:2019:154).

49| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

kuru iestāde vēl nav pieņēmusi lēmumu, savukārt Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā nav ietverts šāds precizējums un ir paredzēts, ka piekļuve dokumentam var tikt atteikta pat pēc lēmuma pieņemšanas.

2020. gada 22. janvārī pasludinātajos spriedumos ***PTC Therapeutics International/EMA*** (C-175/18 P, EU:C:2020:23) un ***MSD Animal Health Innovation un Intervet International/EMA*** (C-178/18 P, EU:C:2020:24) Tiesai pirmo reizi bija jāizskata jautājums par piekļuvi Eiropas Savienības dokumentiem, kas iesniegti saistībā ar tirdzniecības atļaujas (TA) pieteikumiem. Šajā ziņā tā noraidīja apelācijas sūdzības, ko bija iesniegušas, pirmkārt, *PTC Therapeutics International* un, otrkārt, *MSD Animal Health Innovation* un *Intervet International* par Vispārējās tiesas spriedumiem [50], ar kuriem ir noraidītas to prasības atcelt lēmumus [51], ar kuriem Eiropas Zāļu aģentūra (*EMA*) bija piešķīrusi piekļuvi dokumentiem, kuros ir ietverta informācija, kas iesniegta procedūrā saistībā ar zāļu TA pieteikumiem.

Abas lietas attiecas uz *EMA* lēmumu tiesiskumu atbilstoši Regulai Nr. 1049/2001 [52] piešķirt piekļuvi vairākiem dokumentiem, proti, ziņojumiem par toksikoloģiskajām pārbaudēm un ziņojumam par klīnisko izpēti (strīdīgie ziņojumi), ko apelācijas sūdzības iesniedzējas bija iesniegušas saistībā ar saviem TA pieteikumiem divām zālēm, no kurām vienas ir cilvēkiem paredzētas zāles (lieta C-175/18 P) un otras – veterinārās zāles (lieta C-178/18 P). Šajā lietā pēc tam, kad *EMA* bija atļāvusi minētās zāles laist tirgū, tā nolēma izpaust trešām personām šo ziņojumu saturu, izņemot dažus aizklātus fragmentus. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējām, kuras argumentēja, ka šiem ziņojumiem pilnībā bija jāpiemēro konfidencialitātes prezumpcija, *EMA* uzskatīja, ka, izņemot jau aizklāto informāciju, minētajiem ziņojumiem nav konfidenciāla rakstura.

Tādējādi Tiesa, pirmkārt, izskatīja vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošanu, ko veic Savienības iestāde vai struktūra, kurā ir iesniegts pieteikums par piekļuvi dokumentiem. Tiesa konstatēja, ka šādas prezumpcijas izmantošana, kas ļauj attiecīgajai iestādei vai struktūrai izlemt, ka dokumentu publiskošana principā kaitē interesēm, ko aizsargā Regulas Nr. 1049/2001 4. pantā paredzētie viens vai vairāki izņēmumi, ir tikai iespēja. Šī iestāde vai struktūra tādējādi joprojām saglabā iespēju veikt attiecīgo dokumentu konkrētu un individuālu pārbaudi, lai noteiktu, vai tos pilnībā vai to daļu aizsargā viens vai vairāki Regulas Nr. 1049/2001 4. pantā paredzētie izņēmumi. Līdz ar to Tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzēju pamatu par to, ka strīdīgajiem ziņojumiem esot piemērojama vispārējā konfidencialitātes prezumpcija, norādot, ka *EMA* bija tiesības veikt konkrētu un individuālu šo ziņojumu izvērtējumu, kā rezultātā tā aizklāja atsevišķus to fragmentus.

Otrkārt, Tiesa izskatīja jautājumu, vai *EMA* lēmums piešķirt piekļuvi strīdīgajiem ziņojumiem kaitēja apelācijas sūdzības iesniedzēju komerciālajām interesēm, kas atbilst Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā paredzētajam izņēmumam. Tādējādi Tiesa vispirms precizēja, ka personai, kas vēlas, lai iestāde vai struktūra, uz kuru attiecas Regula Nr. 1049/2001, piemērotu vienu no tās 4. pantā paredzētajiem izņēmumiem, tāpat kā attiecīgajai iestādei vai struktūrai, ja tā grasās atteikt piekļuvi dokumentiem, ir jāsniedz paskaidrojumi par veidu, kādā piekļuve šiem dokumentiem konkrēti un faktiski varētu kaitēt interesēm, kas tiek aizsargātas ar vienu no šiem izņēmumiem. Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka ir jākonstatē dokumentā, kuram tiek lūgta piekļuve, ietverto datu ļaunprātīgas izmantošanas risks. Šajā ziņā vienkārši nepamatots apgalvojums par vispārēju šādas izmantošanas risku nevar būt pamats uzskatīt, ka šiem datiem ir piemērojams izņēmums saistībā ar komerciālo interešu aizsardzību, ja persona, kura attiecīgajai iestādei vai struktūrai lūdz piemērot šo izņēmumu, nav sniegusi nekādus citus precizējumus, pirms šajā ziņā tiek pieņemts lēmums

50| Vispārējās tiesas spriedumi, 2018. gada 5. februāris, ***PTC Therapeutics International/EMA*** (T-718/15, EU:T:2018:66), un ***MSD Animal Health Innovation un Intervet international/EMA*** (T-729/15, EU:T:2018:67).

51| Eiropas Zāļu aģentūras (*EMA*) lēmumi, 2015. gada 25. novembris, EMA/722323/2015 un EMA/785809/2015.

52| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

par minēto datu raksturu, priekšmetu un apjomu, kuri Savienības tiesai var viest skaidrību par veidu, kādā šo datu publiskošana saprātīgi paredzamā veidā varētu konkrēti kaitēt personu, uz kurām attiecas šie paši dati, komerciālajām interesēm. Visbeidzot Tiesa, apstiprinot Vispārējās tiesas pamatojumu, nosprieda, ka izpaustie strīdīgo ziņojumu fragmenti neietver datus, kuriem varētu būt piemērojams izņēmums saistībā ar komerciālo interešu aizsardzību. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju lietā C-175/18 P Tiesa konstatēja, ka, pirmām kārtām, tā pirms lēmuma pieņemšanas nav iesniegusi *EMA* paskaidrojumus par attiecīgo datu raksturu, priekšmetu un apjomu, kas varētu palīdzēt izdarīt secinājumus par to, vai pastāv strīdīgajos ziņojumos iekļauto datu ļaunprātīgas izmantošanas risks, un, otrām kārtām, – nav *EMA* konkrēti un precīzi identificējusi, kuru strīdīgo ziņojumu daļu izpaušana varētu kaitēt to komerciālajām interesēm. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējām lietā C-178/18 P Tiesa norādīja, ka tās Vispārējā tiesā nav nedz iesniegušas šādus paskaidrojumus, nedz konkrēti un precīzi identificējušas, kuru strīdīgo ziņojumu fragmentu izpaušana varētu kaitēt to komerciālajām interesēm.

Treškārt, Tiesa atgādināja, ka Vispārējā tiesa varēja sniegt netiešu pamatojumu, ja kāda no lietas dalībniekiem iesniegtie argumenti nav pietiekami skaidri un konkrēti. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka administratīvā procesa EMA stadijā apelācijas sūdzības iesniedzējām bija jāsniedz tai paskaidrojumi par to datu raksturu, mērķi un apjomu, kuru publiskošana varētu kaitēt to komerciālajām interesēm, un, ja šādi paskaidrojumi netiek sniegti, Vispārējai tiesai bija tiesības netieši, bet noteikti uzskatīt, ka liecībām, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas ir iesniegušas pēc EMA lēmumu pieņemšanas, nav nozīmes, vērtējot šo lēmumu tiesiskumu. Tiesa precizēja, ka šāda lēmuma par dokumenta izpaušanu tiesiskums var tikt izvērtēts, tikai ņemot vērā informāciju, kas varēja būt EMA rīcībā šī lēmuma pieņemšanas datumā.

Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa analizēja izņēmumu, kas attiecas uz tiesībām piekļūt dokumentiem par lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību un kas paredzēts Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmajā daļā [53]. Apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmeta Vispārējai tiesai, ka tā neesot ņēmusi vērā faktu, ka strīdīgo ziņojumu publiskošana datu ekskluzivitātes periodā nopietni kaitētu lēmumu pieņemšanas procesam šajā laikposmā saistībā ar iespējamiem TA pieteikumiem attiecībā uz ģenēriskām zālēm. Tiesa noraidīja šo argumentu, nospriežot, ka šie pieteikumi attiecas uz lēmumu pieņemšanas procesiem, kas atšķiras no lēmuma pieņemšanas procesa par attiecīgo zāļu TA, kurš, kā jau bija konstatējusi Vispārējā tiesa, dienā, kad tika iesniegts pieteikums par piekļuvi strīdīgajiem ziņojumiem, bija noslēdzies.

IV. Savienības budžets un subsīdijas

2020. gada 9. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***Čehijas Republika/Komisija*** (C-575/18 P, EU:C:2020:530) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par nosacījumiem, ar kādiem gadījumā, kad Savienības tiesību kontekstā pastāv strīds par dalībvalstu finansiālo atbildību Savienības pašu resursu jomā, dalībvalstīm ir pieejama efektīva tiesību aizsardzība tiesā.

2008. gada 30. maijā Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) pieņēma ziņojumu par izmeklēšanu attiecībā uz pārbaudēm par Laosas izcelsmes kabatas krama šķiltavu importu. Šajā ziņojumā, kurā citastarp minēti 28 preču importa gadījumi Čehijas Republikā, ir norādīts, ka dalībvalstīm ir jāveic revīzija par attiecīgajiem importētājiem un jāsāk administratīva nodokļu uzrēķina procedūra. Čehijas Republikas iestādes veica pasākumus, lai īstenotu nodokļu uzrēķinu un piedziņu, tomēr tās darīja zināmu, ka dažos no šiem gadījumiem

53| Šajā tiesību normā ir noteikts pienākums atteikt izpaust trešām personām dokumentus, kas ir daļa no lēmumu pieņemšanas procesa, kurš joprojām turpinās brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par to piekļuves pieteikumu.

nebija iespējams veikt Savienības pašu resursu piedziņu. Eiropas Komisija ar 2015. gada 20. janvāra vēstuli informēja šīs iestādes, ka nav iespējams Čehijas Republiku atbrīvot no Regulā Nr. 1150/2000 [54] noteiktā pienākuma nodot Savienības pašu resursus, un aicināja Čehijas iestādes veikt attiecīgās summas samaksu, precizējot, ka nokavējuma gadījumā ir maksājami nokavējuma procenti.

Nepiekrizdama šajā vēstulē paustajai Komisijas nostājai, Čehijas Republika cēla Vispārējā tiesā prasību atcelt šīs iestādes lēmumu, kas esot ietverts minētajā vēstulē. Vispārējā tiesa ar rīkojumu [55] apmierināja Komisijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību un līdz ar to prasību noraidīja. Proti, tā nosprieda, ka tā ir vērsta pret aktu, par kuru nevar celt prasību atcelt tiesību aktu, jo tas nerada saistošas tiesiskās sekas. Čehijas Republika iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību, būtībā apgalvojot, ka tās prasības atcelt tiesību aktu nepieņemamība tai ir liegusi tiesību aizsardzību tiesā, jo tās rīcībā nebija neviena iedarbīga tiesību aizsardzības līdzekļa, kas tai dotu iespēju panākt Komisijas ieņemtās nostājas iedarbīgu pārbaudi tiesā.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka no pašreiz spēkā esošajām Savienības tiesību normām izriet dalībvalstu tiešs pienākums veikt iekasēšanu, noteikšanu un ierakstīšanu Savienības pašu resursu kontā. Tātad Komisijai nav nekādu lēmumu pieņemšanas pilnvaru, kas tai ļautu uzdot dalībvalstīm noteikt un nodot tās rīcībā šo resursu summas. Tiesa secināja – ja attiecībā uz tādu vēstuli kā strīdīgā vēstule tiktu sākta tiesvedība par prasību atcelt tiesību aktu, lai pārbaudītu, vai pamatots ir šai dalībvalstij uzliktais pienākums nodot Komisijas rīcībā šādas summas, netiktu ievērota Savienības tiesību normās paredzētā Savienības pašu resursu sistēma. Taču Tiesas kompetencē nav grozīt izvēli, ko šajā ziņā izdarījis Savienības likumdevējs.

Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka no pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesību normām izriet, ka Savienības pašu resursu sistēma ietver Komisijas iespēju prasības sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros lūgt Tiesu izvērtēt strīdu starp to un kādu dalībvalsti attiecībā uz nupat minētās pienākumu nodot konkrētu Savienības pašu resursu summu šīs iestādes rīcībā. Tā piebilda – ja dalībvalsts nodod minēto resursu summu, vienlaikus paužot iebildumus pret šo savu pienākumu, Komisijai atbilstoši lojālas sadarbības principam ir jāsāk konstruktīvs dialogs ar šo dalībvalsti, lai konstatētu tās pienākumus. Ja šāds dialogs neizdotos, šai iestādei ir iespēja attiecībā uz minēto dalībvalsti celt prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Proti, tas, ka, nododot Savienības pašu resursus, ir pausti iebildumi, attaisnotu pienākumu neizpildes konstatēšanu – ja izrādītos, ka attiecīgajai dalībvalstij tik tiešām ir pienākums veikt šādu nodošanu.

Tomēr, ņemot vērā Komisijai piešķirtās diskrecionārās pilnvaras attiecībā uz prasības sakarā ar pienākumu neizpildi celšanu, Tiesa secināja, ka šāda tiesvedība attiecīgajai dalībvalstij nedod nekādas garantijas, ka tiesa izskatīs strīdu starp to un šo iestādi par Savienības pašu resursu nodošanu. Tomēr tā piebilda – ja dalībvalsts ir nodevusi Komisijas rīcībā Savienības pašu resursu summu, vienlaikus paužot iebildumus attiecībā uz šīs iestādes nostājas pamatotību, un ja dialoga procedūra nav devusi iespēju izbeigt strīdu starp minēto iestādi un šo dalībvalsti, nupat minētā ir tiesīga lūgt kompensāciju Savienības nepamatotas iedzīvošanās dēļ un attiecīgā gadījumā vērsties Vispārējā tiesā ar attiecīgu prasību.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka, lai celtu prasību sakarā ar Savienības nepamatotu iedzīvošanos, pamatojoties uz LESD 268. pantu un tā 340. panta otro daļu, ir nepieciešami pierādījumi par atbildētāja iedzīvošanos bez spēkā esoša tiesiska pamata, kā arī pierādījumi par prasītāja mantas samazinājumu, ko izraisījusi minētā iedzīvošanās. Tātad, izskatot šādu prasību, Vispārējai tiesai tostarp būtu jāvērtē tas, vai prasību cēlušās dalībvalsts mantas samazinājumu, kas atbilst Komisijas rīcībā nodotajai Savienības pašu resursu summai,

54| Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 1150/2000 (2000. gada 22. maijs), ar ko īsteno Lēmumu 94/728/EK, Euratom par Kopienu pašu resursu sistēmu (OV 2000, L 130, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 2028/2004 (2004. gada 16. novembris) (OV 2004, L 352, 1. lpp.) un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 105/2009 (2009. gada 26. janvāris) (OV 2009, L 36, 1. lpp.). Skat. tostarp šīs regulas 17. panta 2. punktu.

55| Vispārējās tiesas rīkojums, 2018. gada 28. jūnijs, ***Čehijas Republika/Komisija*** (T-147/15, nav publicēts, EU:T:2018:395).

kuru šī dalībvalsts apstrīd, un šīs iestādes attiecīgo iedzīvošanos var attaisnot ar minētās dalībvalsts pienākumiem, kuri izriet no Savienības tiesību normām Savienības pašu resursu jomā, vai – gluži pretēji – tam trūkst šāda attaisnojuma. Līdz ar to, uzskatīdama, ka dalībvalsts strīdā ar Komisiju par tās pienākumiem Savienības pašu resursu jomā šai dalībvalstij nav liegta efektīva tiesību aizsardzība tiesā, Tiesa apelācijas sūdzību pilnībā noraidīja.

2020. gada 1. oktobrī pasludinātajā spriedumā ***Úrad šťpeciálnej prokuratúry*** (C-603/19, EU:C:2020:774) Tiesa lēma lietā, kurā *Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Ģenerālprokuratūras Specializētās prokuratūras birojs) bija sācis kriminālprocesu pret divām fiziskām personām (turpmāk tekstā – "apsūdzētie") par faktiem, kas var veidot krāpšanas ar tādām finanšu subsīdijām, kas tiek daļēji finansētas no Savienības budžeta, sastāvu. Kriminālpārkāpums tika izdarīts divās publiskā iepirkuma procedūrās, ko Slovākijas administrācija sāka saistībā ar subsīdiju pieteikumu iesniegšanu, kuru mērķis citastarp bija atbalstīt darba vietu izveidi invalīdiem.

Apsūdzētie nodibināja vairākas komercsabiedrības, kurās viņi bija biedri un vadītāji un kuras saņēma subsīdijas 654 588,34 EUR, tostarp 279 272,18 EUR no Savienības budžeta. Pēc šo subsīdiju pārskaitīšanas apsūdzētie atsavināja savas daļas attiecīgajās sabiedrībās par labu trešai personai, pēc tam šīs sabiedrības beidza savu darbību. Brīdī, kad pret viņiem tika sākta krimināllieta, sabiedrības aktīvi vairs neatradās šo sabiedrību telpās, tās bija automātiski svītrotas no komercreģistra. Konkrēto subsīdiju izmaksas laikā attiecīgajās komercsabiedrībās bija nodarbināti invalīdi, bet to darbs esot bijis fiktīvs un nav veicinājis subsīdiju pieteikumos norādīto mērķu sasniegšanu.

Kriminālprocess tika sākts iesniedzējtiesā, proti, *Špecializovaný trestný súd* (Specializētā krimināltiesa, Slovākija) pret apsūdzētajiem kā šo sabiedrību biedriem un vadītājiem. *Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny* (darba, sociālo un ģimenes lietu aģentūras), kas pamatlietā iestājās cietušo personu vārdā, izmeklēšanas laikā lūdza, lai apsūdzētie atlīdzina zaudējumus tādā apjomā, kurš atbilst faktiski izmaksāto subsīdiju summai.

Tomēr iesniedzējtiesa uzskatīja, ka, ievērojot *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) judikatūru, kas jau tikusi piemērota kriminālprocesos saistībā ar nodarījumiem par kaitējumu Savienības finanšu interesēm un krāpšanu ar subsīdijām, valsts normas neļauj kriminālprocesā atzīt tiesības valstij celt prasību par tai nodarītā kaitējuma atlīdzību. Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka šīs judikatūras piemērošana pamatlietā varētu izraisīt to, ka valstij tiek liegts celt prasību par krāpšanas rezultātā nodarītā kaitējuma atlīdzību. Proti, arī Slovākijas tiesībās paredzēta administratīvā procesa izmantošana ļaujot prasīt atmaksāt nepamatoti izmaksāto atbalstu tikai attiecībā uz atbalsta saņēmēju. Šajā gadījumā, runājot par komercsabiedrībām, kurām vairs nav nekādu aktīvu un kuras ir svītrotas no komercreģistra, šāda procedūra tādējādi neļautu atgūt nepamatoti izmaksātās subsīdijas.

Ar šādu pamatojumu iesniedzējtiesa vērsās Tiesā ar vairākiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas tostarp attiecas uz LESD 325. pantu, kura 1. punktā ir noteikts, ka, lai apkarotu prettiesiskas darbības, ar ko tiek kaitēts Savienības finanšu interesēm, dalībvalstīm ir jāpieņem preventīvi, efektīvi un atbilstoši pasākumi tiem, kuri pieņemti valsts līmenī, lai cīnītos pret krāpšanu, kas kaitē konkrētās dalībvalsts interesēm. Precīzāk, iesniedzējtiesa jautāja, vai valsts kriminālprocesa noteikumi, kuri neļauj tādā lietā kā pamatlieta atzīt valstij tiesības uz atlīdzību cietušā statusā kriminālprocesā, ir saderīgi ar šiem pienākumiem.

Tiesa savā spriedumā nosprieda, ka LESD 325. pants neliedz valsts tiesību normas, kā tās ir interpretētas valsts judikatūrā, saskaņā ar kurām kriminālprocesā valsts nevar celt prasību par kaitējuma atlīdzināšanu, kurš tai ir radies, apsūdzētajai personai krāpnieciskā darbību rezultātā piesavinoties līdzekļus no Savienības budžeta, un šajā procesā tai nav nekādu citu prasījuma tiesību, kas tai ļautu celt prasību pret apsūdzēto, ja valsts tiesību normās ir paredzētas efektīvas procedūras, kuras ļauj atgūt nepamatoti saņemtos Savienības budžeta līdzekļus, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka, lai gan dalībvalstīm ir pienākums veikt efektīvus pasākumus, kas ļauj atgūt summas, kuras ir nepamatoti izmaksātas daļēji no Savienības budžeta finansētas subsīdijas saņēmējam, LESD 325. pantā tām nav noteikti nekādi citi ierobežojumi kā tikai tie, kas saistīti ar pasākumu efektīvo raksturu, attiecībā uz procesu, kuram būtu jāļauj sasniegt šādu rezultātu. Tātad tiešo prasības veidu līdzāspastāvēšana, kuriem ir atšķirīgi mērķi attiecīgi administratīvās tiesībās, civiltiesībās vai krimināltiesībās, pati par sevi nevar kaitēt cīņas pret krāpšanu, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, efektivitātei, ja valsts tiesību aktos kopumā tiek atļauts atgūt nepamatoti veiktos maksājumus no Savienības budžeta.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka, lai gan krimināLsodi var būt obligāti, lai ļautu dalībvalstīm efektīvi un atturoši apkarot konkrētus liela apmēra krāpšanas gadījumus, šādu sodu mērķis nav ļaut atgūt nepamatotus maksājumus. Tas, ka valsts tiesību sistēmā pastāv efektīvs veids, kā atlīdzināt kaitējumu Savienības finanšu interesēm kriminālprocesā, administratīvajā procesā vai civiltiesiskā kārtībā, ir pietiekami, lai būtu izpildīts LESD 325. pantā noteiktais efektivitātes pienākums, jo tas ļauj atgūt nepamatoti saņemtās iemaksas, un krimināLsodi ļauj apkarot liela apmēra krāpšanas gadījumus. Tiesa norādīja, ka šajā lietā tas ir tad, ja šajā gadījumā – kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai – valstij saskaņā ar piemērojamām valsts tiesībām ir iespēja sākt, pirmkārt, administratīvu procesu, kas tai ļauj atgūt nepamatoti izmaksātās iemaksas, kuras pārskaitītas to saņēmējai juridiskajai personai, un, otrkārt, civiltiesisku procesu, kura mērķis ir ne tikai saukt pie civiltiesiskās atbildības juridisku personu – nepamatoti saņemto iemaksu adresāti –, bet arī pēc krimināltiesiskas notiesāšanas saņemt no notiesātās fiziskās personas atlīdzību par ciesto kaitējumu.

Visbeidzot šajā nodaļā ir jānorāda arī uz 2020. gada 16. jūlija spriedumiem ***Inclusion Alliance for Europe/ Komisija*** (C-378/16 P, EU:C:2020:575) un ***ADR Center/Komisija*** (C-584/17 P, EU:C:2020:576) saistībā ar tā finansiālā ieguldījuma atgūšanu, kuru Komisija bija izmaksājusi par dažādiem tās noslēgtiem dotācijas līgumiem [56].

V. Eiropas Savienības tiesvedības

Šajā nodaļā ir jānorāda uz deviņiem spriedumiem. Pirmais spriedums attiecas uz procesuālajiem noteikumiem par juridisko pārstāvību Savienības tiesās. Otrais spriedums attiecas uz pienākumu neizpildes konstatēšanu direktīvas transponēšanas jomā. Tiem ir jāpievieno četri spriedumi, kas pasludināti par apelācijas sūdzību saistībā ar tiesvedību par tiesību akta atcelšanu. Visbeidzot šajā nodaļā ir jānorāda arī uz trim spriedumiem, kas pasludināti par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo tajos Tiesai bija jālemj, pirmkārt, par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, ņemot vērā jēdzienu "tiesa" LESD 267. panta izpratnē un prasību par saikni starp strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, un, otrkārt, saistībā ar tās kompetenci attiecībā uz Vācijas tiesību normu, kurā ir ietverta atsauce uz Savienības tiesībām [57].

56| Šie spriedumi ir izklāstīti V.3. nodaļā "Prasība atcelt tiesību aktu".

57| Šajā nodaļā ir arī jānorāda uz 2020. gada 26. marta spriedumu ***Simpson/Padome un HG/Komisija, pārskatīšana*** (apvienotās lietas C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), kas pasludināts pārskatīšanas procedūrā un ir iekļauts XXII.1. nodaļā "Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra", kā arī rīkojumu ***Komisija/Polija*** (C-791/19 R, EU:C:2020:277), kas pasludināts 2020. gada 8. aprīlī pagaidu noregulējuma tiesvedībā, kura ierosināta saistībā ar Polijā notiekošajām tiesas reformām, un kas ir aplūkots I.2. nodaļā "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu".

1. Juridiskā pārstāvība Savienības tiesās

2020. gada 4. februārī pasludinātajā spriedumā ***Uniwersytet Wrocławski un Polija/REA*** (apvienotās lietas C-515/17 P un C-561/17 P, EU:C:2020:73) Tiesa virspalātas sastāvā atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu [58], ar kuru tā kā acīmredzami nepieņemamu bija noraidījusi Vroclavas Universitātes celto prasību par Pētniecības izpildaģentūras (*REA*) lēmumiem, pamatojumā norādot, ka juriskonsults, kurš pārstāvēja šo universitāti, neatbilst Eiropas Savienības Tiesas statūtos (turpmāk tekstā – "Statūti") izvirzītajam nosacījumam par neatkarību [59].

Pētniecības programmā *REA* ar Vroclavas Universitāti noslēdza dotāciju līgumu. Tomēr atklājās, ka universitāte neievēroja šī līguma noteikumus, un tādējādi *REA* minēto līgumu izbeidza un nosūtīja trīs paziņojumus par parādu, kurus universitāte apmaksāja.

Tad Vroclavas Universitāte cēla prasību Vispārējā tiesā, tostarp lūdzot atcelt *REA* lēmumus, ar kuriem tika izbeigts dotāciju līgums un universitātei tika noteikts pienākums atmaksāt daļu no izmaksātajām dotācijām. Tā kā juriskonsultu, kurš pārstāvēja universitāti, ar to saistīja līgums par mācībspēka pienākumu veikšanu, Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja kā acīmredzami nepieņemamu.

Tiesa, kurā apelācijas sūdzības bija iesniegusi Vroclavas Universitāte (lieta C-515/17 P) un Polijas Republika (lieta C-561/17 P), atgādināja, ka Statūtu 19. pantā ir ietverti divi atšķirīgi un kumulatīvi nosacījumi attiecībā uz tāda lietas dalībnieka pārstāvību saistībā ar Savienības tiesās celtām tiešajām prasībām, kurš nav minēts šā panta pirmajās divās daļās. Pirmajā nosacījumā [60] ir paredzēts pienākums šādu lietas dalībnieku Savienības tiesās pārstāvēt "advokātam". Otrajā nosacījumā [61] ir paredzēts, ka advokātam, kurš pārstāv šo lietas dalībnieku, ir jābūt tiesīgam praktizēt dalībvalstu tiesās vai to valstu tiesās, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas puses.

Norādījusi, ka Vroclavas Universitāti pārstāvošais juriskonsults atbilst otrajam nosacījumam, Tiesa izvērtēja, vai šajā lietā ir izpildīts pirmais nosacījums.

Iesākumā tā atgādināja, ka norādes uz dalībvalstu tiesībām neesamības dēļ Statūtu 19. pantā ietvertais jēdziens "advokāts" ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā ne tikai šīs tiesību normas formulējumu, bet arī tās kontekstu un mērķi. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka atbilstoši šā panta formulējumam "pusei", kas nav minēta šā panta pirmajās divās daļās, nav atļauts pašai celt prasību Savienības tiesā, bet tai ir jāizmanto trešās personas, konkrētāk – advokāta, pakalpojumi – pretēji šajās pirmajās divās daļās minētajiem lietas dalībniekiem, kurus savukārt var pārstāvēt pārstāvis. Tiesa precizēja, ka Statūtu 19. pantā minētās advokāta pārstāvības uzdevums galvenokārt ir, cik vien labi iespējams, aizsargāt un aizstāvēt klienta intereses, ievērojot pilnīgu neatkarību, kā arī likumu un profesiju reglamentējošos noteikumus un profesionālās ētikas normas. Tā atgādināja, ka advokāta neatkarības jēdziens konkrētajā šā panta kontekstā ir definējams ne tikai negatīvi, proti, kā nodarbinātības attiecību neesamība, bet arī pozitīvi, proti, ar atsauci uz profesionālo disciplīnu. Šajā kontekstā advokātam noteiktais neatkarības pienākums ir saprotams ne tikai kā jebkādas saiknes neesamība ar viņa klientu, bet gan kā tādas saiknes neesamība, kura acīmredzami apdraud viņa spēju nodrošināt viņam uzticēto aizstāvības uzdevumu, cik vien labi iespējams, kalpojot sava klienta interesēm.

58| Vispārējās tiesas rīkojums, 2017. gada 13. jūnijs, ***Uniwersytet Wrocławski/REA*** (T-137/16, nav publicēts, EU:T:2017:407).

59| Statūtu 19. pants.

60| Izteikts Statūtu 19. panta trešajā daļā.

61| Izteikts Statūtu 19. panta ceturtajā daļā.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka nepietiekami neatkarīgs no juridiskās personas ir to pārstāvošs advokāts, kuram šīs juridiskās personas iekšienē ir uzticētas nozīmīgas administratīvās un finanšu pilnvaras, kas nozīmē, ka viņam tās ietvaros ir augsta līmeņa izpildfunkcija, kura var apdraudēt viņa kā neatkarīgas trešās personas statusu, juridisko personu pārstāvošs advokāts, kas viņa pārstāvētās juridiskās personas iekšienē ieņem augstu vadības amatu, vai arī advokāts, kuram pieder viņa pārstāvētās sabiedrības akcijas un kurš ir tās valdes priekšsēdētājs.

Tomēr šādām situācijām nevar tikt pielīdzināta situācija, kurā juriskonsults ne tikai nenodrošināja Vroclavas Universitātes interešu aizstāvību, būdams ar to saistīts ar pakļautības saikni, bet gan piedevām bija ar šo universitāti saistīts vienkārši ar līgumu par mācībspēka pienākumu veikšanu tajā. Tiesa norādīja – ar šādu saikni nepietiek, lai varētu uzskatīt, ka šis juriskonsults ir situācijā, kas acīmredzami apdraud viņa spēju, cik vien labi iespējams, aizstāvēt sava klienta intereses, ievērojot pilnīgu neatkarību.

Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīdama – tas vien, ka starp Vroclavas Universitāti un to pārstāvošo juriskonsultu ir noslēgts civiltiesisks līgums par mācībspēka pienākumu veikšanu, var ietekmēt šī padomdevēja neatkarību, jo pastāv risks, ka minētā padomdevēja profesionālo viedokli vismaz daļēji varētu ietekmēt viņa profesionālā vide. Tādējādi Tiesa atcēla pārsūdzēto rīkojumu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

2. Prasība sakarā ar pienākumu neizpildi

2020. gada 16. jūlijā pasludinātajos spriedumos ***Komisija/Rumānija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana)*** (C-549/18, EU:C:2020:563) un ***Komisija/Īrija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana)*** (C-550/18, EU:C:2020:564) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija bija cēlusi pret šīm abām dalībvalstīm. Tiesa konstatēja, pirmkārt, ka līdz argumentētajā atzinumā tām noteiktā termiņa beigām Rumānija un Īrija nebija nedz veikušas valsts pasākumus Direktīvas 2015/849 [62] transponēšanai, nedz arī šos aktus paziņojušas Komisijai, tādējādi neizpildot šajā direktīvā tām paredzētos pienākumus. Otrkārt, tā nosprieda, ka šajās lietās ir piemērojams LESD 260. panta 3. punkts par dalībvalstu pienākumu paziņot direktīvas transponēšanas pasākumus [63].

Direktīvas 2015/849 mērķis ir nepieļaut, ka Savienības finanšu sistēma tiek izmantota nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai. Dalībvalstīm bija pienākums šo direktīvu transponēt savos tiesību aktos vēlākais līdz 2017. gada 26. jūnijam un darīt zināmus Komisijai šajā ziņā veiktos pasākumus.

2018. gada 27. augustā Komisija cēla Tiesā divas prasības par pienākumu neizpildi, uzskatīdama, ka gan Rumānija, gan Īrija attiecīgajos argumentētajos atzinumos noteiktajā termiņā nebija nedz pilnībā transponējušas Direktīvu 2015/849, nedz arī paziņojušas par attiecīgajiem valsts transponēšanas pasākumiem. Turklāt, pamatodamās uz LESD 260. panta 3. punktu [64], Komisija lūdza Tiesu piespriest Rumānijai un Īrijai maksāt, pirmkārt, kavējuma naudu par katru nokavējuma dienu no sprieduma pasludināšanas dienas par šīs direktīvas transponēšanas pasākumu paziņošanas pienākuma neizpildi un, otrkārt, sodanaudu. Vēlāk Komisija informēja

62| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV 2015, L 141, 73. lpp.).

63| Pirmoreiz Tiesa šo LESD normu piemēroja 2019. gada 8. jūlija spriedumā ***Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli)*** (C-543/17, EU:C:2019:573).

64| Saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu Tiesa var uzlikt attiecīgajai dalībvalstij finansiālu sankciju (sodanaudu vai kavējuma naudu), ja nav ticis izpildīts "pienākums paziņot [Komisijai] par direktīvas [..] transponēšanas pasākumiem".

Tiesu, ka tā daļēji atsauc savu prasību, atsakoties no lūguma piemērot kavējuma naudu par katru izpildes kavējuma dienu, jo pēc Direktīvas 2015/849 pilnīgas transponēšanas Rumānijas tiesībās un Īrijas tiesībās šim lūgumam bija zudusi jēga.

Rumānija un Īrija apstrīdēja LESD 260. panta 3. punktā paredzētā sankciju mehānisma piemērojamību attiecībā uz tām. Šīs abas dalībvalstis arī apgalvoja, ka Komisijas lūgums piemērot sodanaudas samaksu esot ne vien nepamatots, bet arī nesamērīgs, ņemot vērā šīs lietas faktus un šāda veida naudas sodu pamatmērķi. Tās pārmeta Komisijai, ka tā neesot detalizēti – un aplūkojot katru gadījumu atsevišķi – pamatojusi savu lēmumu lūgt piemērot šāda veida sankciju konkrētajās lietās.

Tiesa atgādināja, ka pienākums paziņot par transponēšanas pasākumiem LESD 260. panta 3. punkta izpratnē attiecas uz dalībvalstu pienākumu sniegt pietiekami skaidru un precīzu informāciju par direktīvas transponēšanas pasākumiem. Šajās lietās atbilstība šim pienākumam nozīmēja, ka attiecībā uz katru minētās direktīvas normu attiecīgajām dalībvalstīm bija jānorāda valsts tiesību norma vai normas, ar ko tiek nodrošināta tās transponēšana. Tā kā Komisija bija pierādījusi, ka, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, Rumānija un Īrija nebija paziņojušas Direktīvas 2015/849 transponēšanas pasākumus, Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka šādi konstatētā pienākumu neizpilde ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā.

Otrkārt, Tiesa atgādināja, ka Komisijai nav katrā atsevišķā gadījumā jāpamato savs lēmums lūgt uzlikt naudas sodu saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu. Tiesa uzskatīja, ka šīs normas piemērošanas nosacījumiem nav jābūt šaurākiem par tiem, ar kādiem tiek īstenots LESD 258. pants, jo LESD 260. panta 3. punkts ir uzskatāms tikai par pienākumu neizpildes procedūras papildnoteikumu, un attiecībā uz šādas procedūras sākšanu Komisijai ir rīcības brīvība, kas nav pakļauta Tiesas pārbaudei. Šāda pamatojuma trūkums neietekmē attiecīgās dalībvalsts procesuālās garantijas, jo Tiesai, nosakot šādu sankciju, ir pienākums pamatot savu lēmumu.

Tomēr Tiesa precizēja, ka Komisijai ir pienākums pamatot ierosinātā naudas soda veidu un apmēru, šajā ziņā ņemot vērā pašas Komisijas pieņemtās pamatnostādnes, jo saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu ierosinātā tiesvedībā Tiesai ir tikai ierobežota novērtējuma brīvība. Konstatējot iepriekš minētā pienākuma neizpildi, Tiesai ir saistošs Komisijas priekšlikums attiecībā gan uz naudas soda veidu, kuru Tiesa var uzlikt, gan uz soda maksimālo apmēru, kuru tā var noteikt.

Treškārt, attiecībā uz sodanaudas piemērošanu šajās lietās Tiesa atgādināja, ka LESD 260. panta 3. punktā ietvertā mehānisma ieviešanas mērķis ir ne tikai stimulēt dalībvalstis pēc iespējas ātrāk izbeigt pienākumu neizpildi, kas, ja nebūtu šāda pasākuma, drīzāk turpinātos, bet arī atvieglot un paātrināt procedūru, saskaņā ar kuru tiek piemēroti naudas sodi par to, ka nav izpildīts pienākums paziņot direktīvas, kas pieņemta saskaņā ar likumdošanas procedūru, transponēšanas pasākumu valsts tiesībās. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka tāda Komisijas prasība kā šajā lietā, ar kuru tiek lūgts piemērot sodanaudu, nevar tikt noraidīta kā nesamērīga tikai tādēļ vien, ka tās priekšmets ir pienākumu neizpilde, kas, lai gan tā ir bijusi ilgstoša, ir beigusies brīdī, kad Tiesa veic faktu pārbaudi, jo sodanaudas piespriešana balstās uz izvērtējumu, kādas sekas attiecīgās dalībvalsts pienākumu neizpildes rezultātā tiek nodarītas privātajām un sabiedrības interesēm, it īpaši, ja pienākums nav bijis izpildīts ilgstoši.

Ceturtkārt, attiecībā uz šajā lietā piemērojamās sodanaudas aprēķināšanu Tiesa atgādināja, ka, īstenojot savu rīcības brīvību jomā, kas ir ierobežota ar Komisijas priekšlikumiem, Tiesai ir jānosaka sodanaudas – kas dalībvalstij var tikt piespriesta samaksāt saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu – apmērs tādējādi, lai tas būtu, pirmām kārtām, piemērots apstākļiem un, otrām kārtām, samērīgs ar pieļauto pārkāpumu. Šajā ziņā atbilstošo faktoru vidū ir tādi elementi kā konstatētā pārkāpuma smagums, laikposms, cik ilgi tas ir turpinājies, kā arī attiecīgās dalībvalsts maksātspēja.

Vispirms attiecībā uz pārkāpuma smagumu Tiesa uzskatīja, ka, lai arī tiesvedības gaitā Rumānija un Īrija bija izbeigušas tām pārmesto pienākumu neizpildes pārkāpumu, tomēr šis pārkāpums turpinājās pēc tam, kad bija beidzies argumentētajos atzinumos noteiktais termiņš, līdz ar to Savienības tiesību efektivitāte nav bijusi nepārtraukti nodrošināta.

Turpinot – attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Tiesa atgādināja, ka tas principā ir jāvērtē, ņemot vērā brīdi, kurā Tiesa vērtē faktus, proti, tiesvedības pabeigšanas brīdi. Attiecībā uz sākumu laikposmam, kas ir jāņem vērā, nosakot atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam uzliekamās sodanaudas apmēru, atsauces datums, lai izvērtētu aplūkotās pienākuma neizpildes ilgumu, ir nevis datums, kurā ir beidzies argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš (to izmanto, lai noteiktu uzliekamās kavējuma naudas par katru kavējuma dienu apmēru), bet gan attiecīgajā direktīvā paredzētā transponēšanas termiņa beigu datums. Šīs tiesību normas mērķis ir stimulēt dalībvalstis transponēt direktīvas Savienības likumdevēja noteiktajos termiņos un nodrošināt Savienības tiesību aktu pilnīgu efektivitāti. Jebkurš cits risinājums turklāt liktu apšaubīt lietderīgo iedarbību tām direktīvu normām, kurās ir noteikts datums, kad šo direktīvu transponēšanas pasākumiem ir jāstājas spēkā, un tiek dots transponēšanas termiņa pagarinājums, kura ilgums turklāt mainās atkarībā no tā, cik drīz Komisija sāk pirmstiesas procedūru, tomēr šī termiņa pagarinājuma ilgums nevar tikt ņemts vērā, vērtējot, cik ilgi ir turpinājusies attiecīgā pienākumu neizpilde. Līdz ar to Tiesa secināja, ka Rumānijai un Īrijai uzliktā pienākuma neizpilde bija turpinājusies nedaudz ilgāk kā divus gadus.

Visbeidzot attiecībā uz attiecīgās dalībvalsts maksātspēju Tiesa atgādināja, ka ir jāņem vērā šīs dalībvalsts iekšzemes kopprodukta (IKP) nesenās attīstības tendences, kādas tās ir brīdī, kad Tiesa pārbauda faktus.

Līdz ar to, ņemot vērā visus aplūkoto lietu apstākļus un ievērojot Tiesas novērtējuma brīvību, kas ir noteikta LESD 260. panta 3. punktā, Tiesa piesprieda Rumānijai un Īrijai maksāt Komisijai sodanaudu – attiecīgi 3 miljonus EUR un 2 miljonus EUR.

3. Prasība atcelt tiesību aktu

Prasības atcelt tiesību aktu jomā ir jānorāda uz trim spriedumiem. Pirmajā spriedumā Tiesa precizēja Savienības tiesas veiktās pārbaudes par to Eiropas Savienības Satelītcentra pieņemto lēmumu tvērumu, ar kuriem tiek izbeigts kāda tā darbinieka līgums. Otrais spriedums attiecas uz Savienības tiesas kompetenci pārbaudīt Komisijas lēmuma atgūt saskaņā ar vairākiem subsīdiju līgumiem nepamatoti izmaksātās summas likumību. Trešais spriedums savukārt attiecas uz Komisijas pilnvarām pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, līgumattiecību ietvaros, kā arī uz apstākļiem, kādos šāds lēmums var būt tiesiskuma pārbaudes priekšmets prasības atcelt tiesību aktu ietvaros [65].

65| Turklāt ir jānorāda uz spriedumu ***Čehijas Republika/Komisija*** (C-575/18 P, EU:C:2020:530), kas pasludināts 2020. gada 9. jūlijā un attiecas uz jēdziena "apstrīdams tiesību akts" LESD 263. panta izpratnē interpretāciju. Šis spriedums ir izklāstīts IV nodaļā "Savienības budžets un subsīdijas".

2020. gada 25. jūnijā pasludinātajā spriedumā ***EUSC/KF*** (C-14/19 P, EU:C:2020:492) Tiesa apelācijas tiesvedībā apstiprināja Vispārējās tiesas spriedumu [66], kurā tā, pirmkārt, atcēla divus Eiropas Savienības Satelītcentra (*EUSC*) direktora lēmumus [67], kas attiecīgi ir saistīti ar līgumdarbinieces KF atcelšanu no amata uz laiku un atstādināšanu no amata, un *EUSC* Apelācijas padomes lēmumu, kurš pieņemts šajā pašā strīdā (turpmāk tekstā visi kopā – "apstrīdētie lēmumi"), kā arī, otrkārt, piesprieda *EUSC* samaksāt KF 10 000 EUR kā atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu.

EUSC pieņēma darbā KF administratīvās nodaļas vadītājas amatā no 2009. gada 1. augusta. Kad tika atklāti trūkumi darbinieku savstarpējās attiecībās šajā nodaļā un pēc sūdzības saņemšanas par KF uzvedību pret viņu tika sākta administratīvā izmeklēšana. Šīs izmeklēšanas beigās *EUSC* direktora vietnieks secināja, ka KF pārmestie fakti ir apstiprināti un tie veido psiholoģisku vardarbību. Līdz ar to *EUSC* direktors nolēma pret KF sākt disciplinārlietu un uz laiku atcelt viņu no amata. Šīs procedūras beigās *EUSC* direktors KF atstādināja no amata disciplināru iemeslu dēļ. Administratīvā sūdzība, kuru KF pret šo lēmumu bija iesniegusi *EUSC* direktoram, tika noraidīta, tāpat kā prasība, kas bija iesniegta *EUSC* Apelācijas padomē, kuras lēmumus, kas ir saistoši abām pusēm, nevar pārsūdzēt [68].

KF cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt apstrīdētos lēmumus un piespriest *EUSC* viņai samaksāt neizmaksāto algu un summu 500 000 EUR kā atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu. Prasības pamatojumam viņa izvirzīja pamatus, kas attiecas uz labas pārvaldības, objektivitātes un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principu pārkāpumu. Turklāt, pamatojoties uz LESD 277. pantu, viņa izvirzīja iebildi par *EUSC* Civildienesta noteikumu 28. panta 6. punkta prettiesiskumu, jo šī tiesību norma paredz, ka Apelācijas padome ir vienīgā instance, kas pārbauda *EUSC* direktora lēmumu likumību, tādējādi izslēdzot jebkādu šo lēmumu pārbaudi tiesā. Tā kā Vispārējā tiesa apmierināja iebildi par prettiesiskumu un daļēji apmierināja prasību, *EUSC* iesniedza apelācijas sūdzību par pārsūdzēto spriedumu. Šīs apelācijas sūdzības pamatojumam tas izvirzīja četrus pamatus, kas attiecīgi ir saistīti ar Vispārējās tiesas kompetences neesamību izskatīt prasību pirmajā instancē, šīs prasības nepieņemamību, faktu sagrozīšanu un labas pārvaldības un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa pārkāpumu.

Pirmām kārtām, pārbaudot pamatus, kas attiecas uz Vispārējās tiesas kompetences neesamību izskatīt prasību pirmajā instancē un tās nepieņemamību, Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka LESD 263. panta piektajā daļā Savienības iestādei nav ļauts ieviest īpašus nosacījumus un kārtību, kas gan no dalībvalstu tiesu, gan Savienības tiesas kompetences izslēdz strīdus, kuri ir saistīti ar Savienības tiesību interpretāciju vai piemērošanu. Tādas sekas ir tiesību normai, kas Apelācijas padomei piešķir ekskluzīvu kompetenci bez pārsūdzības iespējas piemērot un interpretēt *EUSC* Civildienesta noteikumus un kas ir ietverta Padomes pieņemtā lēmumā un

66| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 25. oktobris, ***KF/EUSC*** (T-286/15, EU:T:2018:718).

67| 1991. gada 27. jūnijā Rietumeiropas Savienības (RES) Ministru padome pieņēma lēmumu par satelītu datu izmantošanas centra izveidi. 2000. gada 10. novembrī Eiropas Savienības Padome nolēma Eiropas Savienības aģentūras formā izveidot satelītcentru, kuram piemīt elementi, kas raksturīgi centram, kāds ir izveidots RES ietvaros. Šis centrs tika izveidots ar Padomes Vienoto rīcību 2001/555/KĀDP (2001. gada 20. jūlijs) par Eiropas Savienības Satelītcentra izveidi (OV 2001, L 200, 5. lpp.). Pēc tam Padome pieņēma Lēmumu 2014/401/KĀDP (2014. gada 26. jūnijs) par Eiropas Savienības Satelītcentru un ar ko atceļ Vienoto rīcību 2001/555/KĀDP par Eiropas Savienības Satelītcentra izveidi (OV 2014, L 188, 73. lpp.), kas pašlaik ir tiesiskais regulējums, kurš piemērojams *EUSC*.

68| Saskaņā ar Padomes Lēmuma 2009/747/KĀDP (2009. gada 14. septembris) par Eiropas Savienības Satelītcentra Civildienesta noteikumiem (OV 2009, L 276, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "*EUSC* Civildienesta noteikumi") 28. panta 6. punktu. Šīs struktūras sastāvs, darbība un īpašās procedūras ir izklāstītas Lēmuma 2009/747 X pielikumā.

tādēļ ietver Savienības tiesību normas. Tādējādi šīs kompetences ekskluzīva piešķiršana minētajai Apelācijas padomei ir pretrunā Tiesas judikatūrai [69], saskaņā ar kuru LES 19. pantā valsts tiesām un Tiesai ir noteikts uzdevums nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu piemērošanu.

Otrkārt, Tiesa atzina, ka apstrīdētie lēmumi atbilst nosacījumiem, kas ir izvirzīti, lai tos varētu uzskatīt par apstrīdamiem tiesību aktiem LESD 263. panta izpratnē. Tajos galīgi ir noteikta *EUSC* nostāja, un to mērķis ir radīt tādas saistošas juridiskas sekas, kas var skart KF intereses, kura ir to adresāte un kurai tie ir nelabvēlīgi, būtiski mainot viņas tiesisko situāciju. Turklāt Tiesa norādīja, ka darba attiecības starp KF un *EUSC*, kam nav piemērojams LESD 270. pants, neļauj uzskatīt, ka strīds nav radies starp *EUSC* un kādu trešo personu LESD 263. panta pirmās daļas izpratnē. Tādējādi šīs darba attiecības šo strīdu neizslēdz no šīs tiesību normas piemērošanas jomas.

Treškārt, Tiesa atgādināja, ka tiesu sistēmas saskaņotības saglabāšanai principā ir vajadzīgs, lai Savienības tiesa atteiktos īstenot kompetenci, kas tai ir piešķirta ar LESD 263. pantu, ja prasītāja tiesiskais stāvoklis iekļaujas līgumiskā kontekstā, uz kuru attiecas LESD 272. vai 274. pantā paredzētā kompetence. Tomēr kontekstā, kad ir izslēgta jebkāda tiesu kontrole atbilstoši LESD 272. vai 274. pantam, ko veic valstu tiesas un Savienības tiesa attiecībā uz *EUSC* pieņemtiem lēmumiem, šī Savienības tiesas atteikšanās nav pamatota ar mērķi saglabāt tiesu sistēmas saskaņotību. Šādos apstākļos, lai nodrošinātu, ka pastāv efektīva pārbaude tiesā, Savienības tiesai ir jāīsteno kompetence, kas tai ir piešķirta LESD 263. pantā.

Ceturtkārt, Tiesa uzsvēra, ka, lai gan sākotnējā *EUSC* piesaiste Rietumeiropas Savienībai, kas ir starptautiska starpvaldību organizācija, pagātnē nozīmēja, ka *EUSC* darbinieku situācija nevar tikt pielīdzināta Eiropas Kopienas darbinieku situācijai, tā tas vairs nav, kopš 2009. gada 1. decembrī stājās spēkā Lisabonas līgums, jo *EUSC* un tā darbinieku strīdi kopš šī datuma rada situāciju, kura ir līdzīga situācijai strīdos starp Savienības darbiniekiem un viņu darba devējiem. Tāpat arī atkāpe no Savienības tiesas kompetences saistībā ar Līgumu noteikumiem, kas attiecas uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP) [70], neizslēdz Savienības tiesas kompetenci pārbaudīt tādu personāla vadības aktu likumību, kādi ir apstrīdētie lēmumi.

Otrām kārtām, pārbaudot pamatu, kas ir balstīts uz labas pārvaldības principa un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa neievērošanu, Tiesa apstiprināja, ka gan no labas pārvaldības principa, kas ietver tiesības tikt uzklausītam, gan no *EUSC* Civildienesta noteikumiem [71] izriet, ka *EUSC* direktora vietniekam, pirms tas izdara secinājumus iekšējās izmeklēšanas beigās, un katrā ziņā *EUSC* direktoram – pirms disciplinārlietas sākšanas pret KF – bija jāievēro viņas tiesības tikt uzklausītai. Šajā nolūkā viņiem bija jāpaziņo ieinteresētajai personai fakti, kas uz viņu attiecas, un jāpiešķir viņai saprātīgs termiņš savu apsvērumu sagatavošanai. Šai paziņošanai ir jānotiek, vismaz darot zināmu izmantoto paziņojumu kopsavilkumu, kurš sagatavots, ievērojot iespējamās aptaujāto liecinieku leģitīmās konfidencialitātes intereses.

Ar 2020. gada 16. jūlijā pasludināto spriedumu ***Inclusion Alliance for Europe/Komisija*** (C-378/16 P, EU:C:2020:575) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu [72], ar ko tā bija noraidījusi Rumānijas sabiedrības *Inclusion Alliance for Europe GEIE* (turpmāk tekstā – "*IAE*") prasību atcelt Komisijas lēmumu [73] atgūt daļu no finansiālā ieguldījuma, kas bija izmaksāts *IAE*, izpildot trīs ar minēto sabiedrību noslēgtos dotācijas līgumus.

69| Atzinums 1/17, 2019. gada 30. aprīlis, ***ES un Kanādas CETA*** (EU:C:2019:341, 111. punkts), un Tiesas spriedums, 2019. gada 19. novembris, ***A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)*** (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 167. punkts).

70| LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. panta pirmā daļa.

71| *EUSC* Civildienesta noteikumu IX pielikuma 1. panta 1. punkts un 2. pants.

72| Vispārējās tiesas rīkojums, 2016. gada 21. aprīlis, ***Inclusion Alliance for Europe/Komisija*** (T-539/13, nav publicēts, EU:T:2016:235).

73| Komisijas 2013. gada 17. jūlija Lēmums C(2013) 4693 *final*.

2007. un 2008. gadā Komisija ar sabiedrību *IAE*, kas darbojas veselības un sociālās integrācijas nozarē, bija noslēgusi trīs dotācijas līgumus projektos, kuri attiecās it īpaši uz pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem, kā arī konkurētspēju un inovācijām. Saskaņā ar šiem līgumiem *IAE* no Komisijas saņēma finansējumu, kas bija paredzēts aplūkoto projektu īstenošanai. Pamatojoties uz revīzijas rezultātiem, kas atklāja problēmas minēto projektu finanšu pārvaldībā, Komisija, konstatējusi, ka *IAE* nav ievērojusi līgumu nosacījumus, sāka procedūru nepamatoti izmaksāto summu atgūšanai. Tā kā *IAE* šīs naudas summas neatmaksāja, Komisija 2013. gada 17. jūlijā pieņēma lēmumu, kas ir izpildes rīkojums LESD 299. panta izpratnē. Pēc tam, kad Vispārējā tiesa noraidīja par šo lēmumu celto prasību, *IAE* iesniedza Tiesā šo apelācijas sūdzību. *IAE* Vispārējai tiesai tostarp pārmeta, ka tā ir kļūdaini kvalificējusi tās prasību, atzīdama, ka tā ir kļūdaini pamatota ar LESD 263. pantu un ka tā esot bijusi jāceļ, pamatojoties uz LESD 272. pantu, jo *IAE* izvirzītie pamati attiecās uz līgumsaistību neizpildi vai aplūkotajiem līgumiem piemērojamo tiesību pārkāpumu.

Tiesa vispirms atgādināja Savienības tiesas kompetences robežas, izskatot prasību atcelt tiesību aktu atbilstoši LESD 263. pantam. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka Savienības tiesas kompetencē nav izskatīt šo prasību, ja prasītāja tiesiskās situācijas vienīgais ietvars ir līgumattiecības. Ja šī tiesa atzītu, ka tās kompetencē ir izskatīt šādu prasību, tad pastāvētu risks, ka, pirmkārt, tā atņemtu jēgu LESD 272. pantam, ar ko ir pieļauta jurisdikcijas piešķiršana Savienības tiesām saskaņā ar šķīrējklauzulu, un, otrkārt, – gadījumā, ja līgumā nebūtu ietverts šāds noteikums, – tā paplašinātu Savienības jurisdikciju, pārsniedzot robežas, kuras ir noteiktas LESD 274. pantā, ar ko valsts tiesām ir piešķirta vispārīgā jurisdikcija, lai izskatītu strīdus, kurās viena puse ir Savienība. Līdz ar to Tiesa norādīja, ka tad, ja pastāv līgums, kas personu saista ar kādu no Savienības iestādēm, prasība, pamatojoties uz LESD 263. pantu, Savienības tiesā var tikt celta tikai tad, ja ar apstrīdēto aktu ir paredzēts radīt saistošas tiesiskās sekas, kuras izpaužas ārpus līgumattiecībām, kas saista puses, un ietver tādu publiskās varas prerogatīvu īstenošanu, kuras līgumslēdzējai iestādei ir piešķirtas tās administratīvas iestādes statusa dēļ. Tā arī precizēja, ka Komisija nevar pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, saistībā ar līgumattiecībām, kurās nav ietverta šķīrējklauzula par labu Savienības tiesai un kuras tāpēc ietilpst valsts tiesu kompetencē.

Pēc tam Tiesa atgādināja Vispārējās tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru uz līgumsaistību neizpildi vai attiecīgajam līgumam piemērojamo valsts tiesību pārkāpumu prasītājs var atsaukties vienīgi tādā prasībā, kas ir celta, pamatojoties uz LESD 272. pantu, bet tam ir izslēgta iespēja šādu pamatu izvirzīt prasībā, kas celta, pamatojoties uz LESD 263. pantu. Līdz ar to Savienības tiesa, kurā ir celta prasība atcelt tiesību aktu par lēmumu, kas ir izpildes rīkojums un kas ir pieņemts atbilstoši tādai kompetencei, kura ir nošķirta no līgumattiecībām starp pusēm, par nepieņemamu atzīst ikvienu pamatu, kas attiecas uz minēto līgumsaistību neizpildi vai valsts tiesību normu pārkāpumu, ja vien izvirzītos pamatus nav iespējams pārkvalificēt. Tiesas ieskatā, šī Vispārējās tiesas judikatūra nevar garantēt, ka visi faktiskie un tiesiskie jautājumi, kuriem ir nozīme attiecībā uz strīdu, tiks izvērtēti, nodrošinot efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, uz ko attiecas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pants. Tādējādi, lai nodrošinātu šo aizsardzību, Savienības tiesai – kurā ir celta prasība atcelt tiesību aktu tādā strīdā, kurš attiecas uz lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, – ir jāizskata gan pamati, ar kuriem minētais lēmums tiek apšaubīts tāpēc, ka Savienības iestāde ir īstenojusi savas publiskās varas prerogatīvas, gan tie, ar ko tiek apšaubītas līgumiskās saistības, kas ir izraisījušas minētā lēmuma pieņemšanu.

Papildus tam Tiesa uzsvēra – ja puses savā līgumā, izmantojot šķīrējklauzulu, nolemj piešķirt Savienības tiesai kompetenci izskatīt ar šo līgumu saistītos strīdus, tad neatkarīgi no piemērojamām tiesībām, kas noteiktas minētajā līgumā, šīs tiesas kompetencē ir izvērtēt Hartas un Savienības tiesību vispārējo principu pārkāpumus.

Līdz ar to Tiesa secināja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīdama, ka pamatojoties uz LESD 263. pantu celtas prasības atcelt tiesību aktu ietvaros Savienības tiesai ir jānovērtē apstrīdētā tiesību akta tiesiskums vienīgi no Savienības tiesību viedokļa un ka uz attiecīgā līguma noteikumu neizpildi vai šim līgumam piemērojamo tiesību pārkāpumu var atsaukties vienīgi tādas prasības ietvaros, kas ir celta, pamatojoties uz LESD 272. pantu. Tiesa attiecīgi atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu un lietu nodeva tai atpakaļ.

Ar 2020. gada 16. jūlijā pasludināto spriedumu ***ADR Center/Komisija*** (C-584/17 P, EU:C:2020:576) Tiesa noraidīja Itālijas sabiedrības *ADR Center SpA* (turpmāk tekstā – "*ADR*") iesniegto apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu [74], ar kuru minētā tiesa bija noraidījusi tās prasību, pirmkārt, atcelt Komisijas lēmumu [75] atgūt daļu no finansiālā ieguldījuma, kas *ADR* bija izmaksāts, izpildot trīs dotācijas līgumus, un, otrkārt, piespriest šai iestādei izmaksāt tai naudas summas atlikumu, kura tai vēl pienācās saskaņā ar šiem līgumiem, kā arī zaudējumu atlīdzību.

Šajā gadījumā *ADR* ir sabiedrība, kas sniedz pakalpojumus strīdu izšķiršanas ar mierizlīgumu jomā. 2008. gadā Komisija un konsorciji, kuru koordinatore bija *ADR*, programmā "Civiltiesības" noslēdza trīs dotāciju līgumus, kuros bija paredzētas šķīrējklauzulas par labu Savienības tiesai. Pēc revīzijām, ko veica Komisija, tā sāka procedūru nepamatoti izmaksāto summu atgūšanai. Tā kā *ADR* šīs naudas summas neatmaksāja, Komisija 2014. gada 27. jūnijā pieņēma lēmumu, kas ir izpildes rīkojums LESD 299. panta izpratnē. Pēc tam, kad Vispārējā tiesa noraidīja par šo lēmumu celto prasību, *ADR* iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību. *ADR* Vispārējai tiesai citastarp pārmeta, ka tā esot pieļāvusi tiesību kļūdu, interpretējot, pirmkārt, principu, kas reglamentē Savienības finanšu atbalstu, un, otrkārt, LESD 299. panta pirmo daļu, Hartas 47. pantu, kā arī Finanšu regulas [76] 79. pantu.

Šajā kontekstā Tiesa vispirms aplūkoja Komisijas pilnvaras pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, līgumattiecību ietvaros. Šajā ziņā Tiesa, uzsvērusi, ka LESD 299. panta pirmā daļa ir piemērojama visiem tiesību aktiem, ar kuriem tiek noteiktas Savienības iestāžu finansiālās saistības, precizēja, ka šī tiesību norma pati par sevi nav pietiekams juridiskais pamats, lai pieņemtu aktus, kas ir izpildes rīkojumi. Turklāt Tiesa konstatēja, ka ar Finanšu regulas 79. panta 2. punktu Komisijai tiek piešķirtas pilnvaras lēmumā, kas ir izpildes rīkojums, oficiāli konstatēt prasījumu, kas ir jāmaksā personām, kuras nav dalībvalstis, un ka šī tiesību norma ir piemērojama visiem darījumiem, kas attiecas uz Savienības budžetu. Tādējādi Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas secinājumu, saskaņā ar kuru ne LESD 299. pantā, ne Finanšu regulas 79. panta 2. punktā nav paredzēts nošķirums atkarībā no tā, vai prasījumam, kurš tiek oficiāli konstatēts ar lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, ir līgumiska vai ārpuslīgumiska izcelsme. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka ar šīm tiesību normām Komisijai ir piešķirta kompetence pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, neraugoties uz aplūkojamo finansiālo saistību līgumisko raksturu.

Turpinājumā Tiesa atgādināja, ka tāda līguma gadījumā, kas saista prasītāju ar kādu no Savienības iestādēm, prasība, pamatojoties uz LESD 263. pantu, Savienības tiesās var tikt celta tikai tad, ja ar apstrīdēto aktu ir paredzēts radīt saistošas tiesiskās sekas, kuras izpaužas ārpus līgumattiecībām, kas saista puses, un ietver līgumslēdzējai iestādei piešķirto publiskās varas prerogatīvu īstenošanu. Apstiprinot Vispārējās tiesas argumentāciju, Tiesa uzskatīja, ka Komisijas atgūšanas rīkojums, kas ir izpildes rīkojums LESD 299. panta izpratnē, ietver šādu prerogatīvu īstenošanu un ka šāda lēmuma saistošās sekas izriet nevis no šīs iestādes noslēgtajiem dotācijas līgumiem, bet gan no LESD 299. panta normām, lasot tās kopsakarā ar Finanšu regulas 79. panta 2. punktu. Piedevām Tiesa norādīja, ka tad, kad Komisija īsteno minētās publiskās varas prerogatīvas,

74| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 20. jūlijs, ***ADR Center/Komisija*** (T-644/14, EU:T:2017:533).

75| Komisijas 2014. gada 27. jūnija Lēmums C(2014) 4485 *final*.

76| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.).

pieņemot aktus, kuru tiesiskās sekas izpaužas ārpus līguma ietvariem, tādus kā lēmums, kas ir izpildes rīkojums, šie akti ietilpst Savienības tiesas kompetencē un var tikt apstrīdēti, ceļot prasību atcelt tiesību aktu, pamatojoties uz LESD 263. pantu. Tomēr Tiesa precizēja, ka Komisijas pilnvaras pieņemt lēmumu, kas ir izpildes rīkojums, saistībā ar līgumattiecībām ir jāattiecina tikai uz līgumiem, kuros ir ietverta šķīrējklauzula par labu Savienības tiesai, lai izvairītos no valsts tiesu jurisdikcijas ierobežošanas un nepieļautu to, ka Komisija apiet kompetenču sadalījumu starp šīm tiesām un Savienības tiesu.

Visbeidzot tāpat kā tās pašas dienas spriedumā ***Inclusion Alliance for Europe/Komisija*** Tiesa lēma par to, vai ar Hartas 47. pantā nostiprināto efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu ir saderīga Vispārējās tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru Savienības tiesai, kurā ir celta prasība atcelt tiesību aktu attiecībā uz lēmumu, kas ir izpildes rīkojums un kas ir pieņemts atbilstoši tādai kompetencei, kura ir patstāvīga un nošķirta no līgumattiecībām starp pusēm, būtu jāizvērtē tikai pamati, ar ko tiek apstrīdēts šāda tiesību akta tiesiskums, un jāatzīst par nepieņemamu ikviens pamats, kas attiecas uz konkrētā līguma noteikumu neizpildi vai šim līgumam piemērojamo valsts tiesību normu pārkāpumu. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka pat gadījumā, ja Savienības tiesa, lai varētu izvērtēt pamatu, kas attiecas uz minēto līgumu, pārkvalificētu tajā celto prasību atcelt tiesību aktu par prasību, kura ir celta, gan pamatojoties uz LESD 263. pantu, gan pamatojoties uz LESD 272. pantu, šāda pārkvalificēšana nevarētu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Līdz ar to Tiesa secināja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nospriežot, ka pamatojoties uz LESD 263. pantu celtas prasības atcelt tiesību aktu ietvaros Savienības tiesai ir jānovērtē apstrīdētā tiesību akta tiesiskums tikai no Savienības tiesību viedokļa, savukārt tādas prasības ietvaros, kas ir celta, pamatojoties uz LESD 272. pantu, prasītājs var pamatoti atsaukties tikai uz attiecīgā līguma noteikumu neizpildi vai šim līgumam piemērojamo tiesību pārkāpumu. Tomēr tā precizēja – ņemot vērā to, ka Vispārējā tiesa ir veikusi pilnīgu visu to faktu un tiesību jautājumu analīzi, kuriem bija nozīme strīda atrisināšanā, šī kļūda neietekmēja pārsūdzētā sprieduma rezolutīvo daļu. Šī iemesla dēļ *ADR* argumentāciju, kas attiecas uz efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa pārkāpumu, Tiesa atzina par neefektīvu.

4. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

2020. gada 21. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Banco de Santander*** (C-274/14, EU:C:2020:17) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegusi *Tribunal Económico-Administrativo Central* (Centrālā nodokļu pārsūdzības iestāde, Spānija; turpmāk tekstā – "iesniedzējinstitūcija"), ir nepieņemams tādēļ, ka šī struktūra neatbilst neatkarības kritērijam, kas ir jāizpilda, lai to varētu kvalificēt par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē.

Iesniedzējinstitūcijas Tiesai iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā attiecās uz tādu Komisijas secīgi pieņemtu lēmumu [77] valsts atbalsta jomā interpretāciju un spēkā esamību, kas pieņemti par Spānijas nemateriālās vērtības norakstīšanas nodokļu vajadzībām saistībā ar kapitāla daļu iegādi ārvalstīs režīmu. Šis lūgums Tiesai iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Banco de Santander* un *Inspección Financiera* (Finanšu inspekcija, Spānija) par nemateriālās vērtības norakstīšanu tādēļ, ka šī banka ir iegādājusies visas Vācijā reģistrētas holdinga sabiedrības kapitāla daļas. Saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu iesniedzējinstitūcija izskata pārsūdzības par lēmumiem, kurus pieņem noteiktas centrālās nodokļu iestādes,

77| Komisijas Lēmums 2011/5/EK (2009. gada 28. oktobris) par nemateriālās vērtības norakstīšanu nodokļu vajadzībām saistībā ar kapitāla daļu iegādi ārvalstīs C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), ko īstenojusi Spānija (OV 2011, L 7, 48. lpp.); Komisijas Lēmums 2011/282/ES (2011. gada 12. janvāris) par finanšu nemateriālās vērtības amortizāciju nodokļu vajadzībām saistībā ar līdzdalības iegādi ārvalstīs C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), ko īstenojusi Spānija (OV 2011, L 135, 1. lpp.); Komisijas Lēmums (ES) 2015/314 (2014. gada 15. oktobris) par valsts atbalstu SA.35550 (13/C) (ex 13/NN) (ex 12/CP), ko īstenojusi Spānija – shēma finanšu nemateriālās vērtības norakstīšanai nodokļu vajadzībām saistībā ar kapitāla daļu iegādi ārvalstīs (OV 2015, L 56, 38. lpp.).

tostarp šajā lietā aplūkotā, kā arī – kā apelācijas instances institūcija – noteiktus lēmumus, ko pieņēmušas citas *Tribunales Económico-Administrativos* (nodokļu pārsūdzības iestādes), kuru teritoriālā kompetence ir ierobežota. Iesniedzējinstitūcijas īpašā palāta izskata ārkārtas pārsūdzības doktrīnas apvienošanai, kuras attiecīgā gadījumā var iesniegt tikai Ekonomikas un finanšu ministrijas nodokļu ģenerāldirektors.

Tiesa uzskatīja, ka vispirms, ņemot vērā neseno attīstību tās judikatūrā [78], ir jāizvērtē, vai iesniedzējinstitūcija ir kvalificējama par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē.

Tiesa sākumā atgādināja, ka šāda kvalifikācija tostarp nozīmē, ka iesniedzējinstitūcijai ir jāatbilst neatkarības kritērijam. Proti, valstu tiesu neatkarība, kurām uzticēts piemērot Savienības tiesības, ir īpaši būtiska tiesu sadarbības sistēmas, ko iemieso LESD 267. pantā paredzētais prejudiciāla nolēmuma tiesvedības mehānisms, nevainojamai darbībai, un šo mehānismu var iedarbināt vienīgi instance, kurai ir uzticēts piemērot Savienības tiesības un kura tostarp atbilst šim neatkarības kritērijam.

Pirmkārt, attiecībā uz "neatkarības" jēdziena ārējo aspektu Tiesa uzsvēra, ka tas ietver prasību, lai attiecīgā instance pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, ne ar vienu nebūdama nedz hierarhiskās, nedz padotības attiecībās un nesaņemot nekādas izcelsmes norādījumus vai instrukcijas, un tas it īpaši nozīmē, ka gadījumi, kuros šīs iestādes locekļus var atcelt no amata, būtu jāparedz skaidrās tiesību normās, kas sniedz garantijas, kuras atbilst ar tiesu neatkarību cieši saistītā neatceļamības principa prasībām. Tiesa konstatēja, ka iesniedzējinstitūcijas locekļus var atcelt no amata ar karaļa dekrētu, ko Ministru padome pieņem pēc ekonomikas un finanšu ministra priekšlikuma, un šī atcelšanas kārtība nav paredzēta īpašā tiesiskajā regulējumā, tādēļ šiem locekļiem ir tikai tās garantijas, kas ir paredzētas vispārīgajos administratīvo tiesību noteikumos.

Otrkārt, attiecībā uz iekšēja rakstura "neatkarības" jēdziena aspektu Tiesa atgādināja, ka tas ir saistīts ar "neitralitātes" jēdzienu, atbilstoši kuram ir jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, ir jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā. "Neatkarības" jēdziens šādā izpratnē nozīmē, ka attiecīgajai struktūrai ir "trešās personas" statuss attiecībā pret iestādi, kas ir pieņēmusi apstrīdēto lēmumu. Tādas ārkārtas pārsūdzības īpašības, kura var tikt iesniegta iesniedzējinstitūcijas īpašajā palātā par šīs struktūras lēmumiem, neļauj uzskatīt, ka pēdējai minētajai ir "trešās personas" statuss attiecībā pret interesēm, kas saduras. Tiesa it īpaši norādīja, ka šādu pārsūdzību var iesniegt tikai Ekonomikas un finanšu ministrijas nodokļu ģenerāldirektors, kurš ietilps sastāvā, kas šo pārsūdzību izskatīs, tāpat kā nodokļu administrācijas ģenerāldirektors vai dienesta direktors, kurā ietilpst struktūrvienība, kas ir pieņēmusi aktu, uz kuru attiecas lēmums, par ko ir iesniegta minētā pārsūdzība.

Tiesa piebilda – tas, ka iesniedzējinstitūcija nav "tiesa" LESD 267. panta izpratnē, to neatbrīvo no pienākuma nodrošināt Savienības tiesību piemērošanu, pieņemot savus lēmumus, un vajadzības gadījumā nepiemērot valsts tiesību normas, kas izrādās pretrunā tādām Savienības tiesību normām, kurām ir tieša iedarbība. Turklāt tas, ka pastāv iespēja iesniedzējinstitūcijas lēmumus pārsūdzēt tiesā, ļauj garantēt lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānisma efektivitāti, jo šādām valstu tiesām ir iespēja vai attiecīgā gadījumā – pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja sprieduma taisīšanai ir nepieciešams lēmums par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību.

Ar 2020. gada 26. marta spriedumu ***Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*** (apvienotās lietas C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234) Tiesa, izskatot lietu virspalātas sastāvā, par nepieņemamiem atzina lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus iesniegusi *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzas apgabaltiesa, Polija) un *Sąd Okręgowy*

78| Savā vērtējumā Tiesa it īpaši ir atsaukusies uz spriedumiem, 2017. gada 16. februāris, ***Margarit Panicello*** (C-503/15, EU:C:2017:126), 2018. gada 27. februāris, ***Associação Sindical dos Juízes Portugueses*** (C-64/16, EU:C:2018:117), un 2019. gada 24. jūnijs, ***Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)*** (C-619/18, EU:C:2019:531).

w Warszawie (Varšavas apgabaltiesa, Polija). Ar šiem abiem lūgumiem iesniedzējtiesas būtībā Tiesai vaicāja, vai jaunais Polijas tiesiskais regulējums par tiesnešiem piemērojamo disciplināro pasākumu sistēmu ir saderīgs ar LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā garantētajām personu tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Pirmā lieta (C-558/18) bija saistīta ar strīdu starp Lovičas [*Łowicz*] pilsētu Polijā un Valsts kasi attiecībā uz prasību par publisku dotāciju samaksu. Iesniedzējtiesa bija precizējusi, ka ir ļoti iespējams, ka nolēmums, kurš tai ir jāpieņem minētajā lietā, būs nelabvēlīgs Valsts kasei. Savukārt otra lieta (C-563/18) attiecās uz kriminālprocesu pret trim personām par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri izdarīti 2002. un 2003. gadā; iesniedzējtiesai bija jāapsver iespēja izņēmuma kārtā samazināt šīm personām piemērojamo sodu, jo tās bija sadarbojušās ar tiesībaizsardzības iestādēm un atzinušas inkriminētos faktus. Abos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu tika paustas bažas, ka par šādu nolēmumu pieņemšanu pret vienīgo tiesnesi, kurš izskata abas šīs lietas, varētu tikt ierosināta disciplinārlieta. Iesniedzējtiesas atsaucās uz nesenajām Polijā notikušajām tiesiskā regulējuma reformām, kā rezultātā rodoties šaubas par to disciplinārlietu izskatīšanas objektivitāti un neitralitāti, kuras ierosinātas pret tiesnešiem, un tas ietekmējot Polijas tiesu neatkarību. Uzsverot it īpaši ievērojamās ietekmes pilnvaras, kuras tieslietu ministram esot piešķirtas pret vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem ierosinātās disciplinārlietās, iesniedzējtiesas apgalvoja, ka šīs pilnvaras nav papildinātas ar atbilstošām garantijām. Šīs tiesas uzskatīja, ka ar šādi izveidotu disciplinārlietu izskatīšanas procesu likumdošanas varai un izpildvarai ir piešķirts līdzeklis, ar kā palīdzību atbrīvoties no tiesnešiem, kuru lēmumi tām nav pa prātam, šādi ietekmējot nolēmumus, kas tiem ir jāpieņem.

Apstiprinājusi savu kompetenci interpretēt LES 19. panta 1. punkta otro daļu, Tiesa lēma par šo abu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Šajā ziņā tā vispirms atgādināja, ka saskaņā ar LESD 267. pantu lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt "vajadzīgam", lai iesniedzējtiesa varētu "sniegt spriedumu". Tā arī precizēja, ka, pamatojoties uz šo tiesību normu, kā tā ir interpretēta Tiesas judikatūrā, prejudiciālā nolēmuma tiesvedības priekšnoteikums tostarp ir tas, ka valsts tiesā faktiski tiek izskatīts strīds, kurā būs jāņem vērā prejudiciālais spriedums. Uzsverot sava uzdevuma īpatnību lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstā, proti, palīdzēt iesniedzējtiesai atrisināt tajā izskatāmo konkrēto strīdu, Tiesa pēc tam norādīja, ka starp šo strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, ir jāpastāv saiknei. Šai saiknei ir jābūt tādai, ka šī interpretācija ir objektīvi vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem.

Šajā gadījumā Tiesa konstatēja, pirmkārt, ka pamatlietām nav nekādas saiknes ar Savienības tiesībām, it īpaši ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu, uz kuru attiecas prejudiciālie jautājumi. Tāpēc tā nosprieda, ka iesniedzējtiesām līdz ar to nav jāpiemēro šīs tiesības, lai minētajās lietās rastu risinājumu pēc būtības. Otrkārt, Tiesa, atgādinādama, ka tā, protams, jau ir atzinusi par pieņemamiem jautājumus par tādu Savienības procesuālo tiesību normu interpretāciju, kuras attiecīgajai iesniedzējtiesai bija pienākums piemērot, lai taisītu spriedumu [79], norādīja, ka šajās abās lietās uzdoto jautājumu tvērums nav šāds. Treškārt, Tiesa norādīja, ka nešķiet arī, ka atbilde uz šiem jautājumiem varētu sniegt iesniedzējtiesām tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas tām ļautu izlemt valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms tās attiecīgā gadījumā var izšķirt tajās izskatāmos strīdus pēc būtības [80]. Rezultātā Tiesa nosprieda, ka no lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka starp Savienības tiesību normu, uz kuru attiecas šie prejudiciālie jautājumi, un pamatlietām pastāvētu saikne, kas varētu padarīt lūgto interpretāciju par vajadzīgu, lai iesniedzējtiesas, piemērojot no šādas interpretācijas izrietošos secinājumus, varētu taisīt savus attiecīgos spriedumus. Līdz ar to tā uzskatīja, ka uzdotie jautājumi ir vispārīga rakstura un tāpēc lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par nepieņemamiem.

79| Tiesas spriedums, 2011. gada 17. februāris, ***Weryński*** (C-283/09, EU:C:2011:85).

80| Tiesas spriedums, 2019. gada 19. novembris, ***A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)*** (apvienotās lietas C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982).

Visbeidzot, Tiesa atgādināja, ka nav pieļaujams, ka ar valsts tiesību normām valsts tiesneši tiek pakļauti riskam, ka pret viņiem tiks ierosinātas disciplinārlietas tādēļ, ka tie ir iesnieguši Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [81]. Proti, šāda disciplinārlietu ierosināšanas iespēja var apdraudēt to, ka attiecīgie valsts tiesneši efektīvi īsteno iespēju uzdot jautājumus Tiesai un pilda tādas tiesas tiesneša funkcijas, kam atbilstoši Līgumiem ir uzdots piemērot Savienības tiesības. Tiesa šajā ziņā precizēja – apstāklis, ka pret šiem tiesnešiem šā iemesla dēļ nevar tikt ierosinātas disciplinārlietas vai tikt piemēroti disciplinārsodi, ir uzskatāms par viņu neatkarības neatņemamu garantiju.

2020. gada 10. decembra spriedums ***J & S Service*** (C-620/19, EU:C:2020:1011) attiecas uz lietu, kurā D.-H. T. kā saskaņā ar Vācijas tiesībām dibinātas sabiedrības *J & S Service* maksātnespējas administrators lūdza nodokļu administrāciju par šo sabiedrību sniegt nodokļu informāciju, lai varētu izvērtēt iespēju maksātnespējas procedūrā celt apstrīdēšanas prasības. Tā kā nodokļu administrācija šo lūgumu noraidīja, D.-H. T. vērsās kompetentajā *Verwaltungsgericht* (Administratīvā tiesa, Vācija), kura tā prasību būtībā apmierināja. *Oberverwaltungsgericht* (Federālās zemes Augstākā administratīvā tiesa, Vācija) noraidīja *Land Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālā zeme, Vācija) iesniegto apelācijas sūdzību par pirmās instances spriedumu, tostarp uzskatot, ka tiesības piekļūt informācijai, kuras īstenotas, pamatojoties uz Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Likumu par brīvu piekļuvi informācijai, nav izslēgtas ar pastāvošajiem speciālajiem noteikumiem nodokļu jomā. Līdz ar to, lai arī uz pieprasīto informāciju attiecas nodokļu noslēpums, D.-H. T. kā maksātnespējas administratoram bija tiesības pieprasīt *J & S Service* visu informāciju, kas saistīta ar maksātnespējas procedūru.

Izskatot revīzijas sūdzību par kompetentās *Oberverwaltungsgericht* (Federālās zemes Augstākā administratīvā tiesa) spriedumu, *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) norādīja, ka Vispārējā datu aizsardzības regula (turpmāk tekstā – "VDAR") [82] šajā gadījumā nav tieši piemērojama, jo pamatlieta nav par fiziskas personas datiem, nedz arī par datu subjekta piekļuves tiesībām. Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka šīs piekļuves tiesības ir piesaistītas datu subjektam, kuru skar personas datu apstrāde, kas neietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, un tādējādi uz tām neattiecas vadības un rīcības pilnvaru nodošana maksātnespējas administratoram. Tomēr, lai nodrošinātu vienveidīgu Savienības tiesību interpretāciju, iesniedzējtiesa atgādināja, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka tās kompetencē ir lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu par šo tiesību normām pilnībā iekšējās situācijās, kurās valsts tiesībās šīs tiesību normas ir padarītas piemērojamas tieši un bez nosacījumiem. Šis nosacījums šajā lietā esot izpildīts, jo Vācijas Nodokļu kodeksā attiecībā uz juridisku personu datu apstrādi ir izdarīta atsauce uz VDAR normām.

Šajā kontekstā *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa) lūdza Tiesu precizēt, vai nodokļu administrācijai ir iespēja ierobežot piekļuvi nodokļu maksātāja nodokļu informācijai, pamatojoties uz VDAR tiesību normu, uz kuru tieša atsauce ir Nodokļu kodeksā. Gadījumā, ja tiktu atzīts, ka nodokļu administrācija var atsaukties uz šo VDAR normu, minētā tiesa vēlējās, lai Tiesa precizētu, vai šajā VDAR normā izmantotais jēdziens "civilprasību izpilde" ietver arī aizstāvību pret civiltiesiskām prasībām. Visbeidzot šī tiesa lūdza Tiesu precizēt, vai tāda valsts tiesību norma, ar ko tiek ierobežotas VDAR paredzētās piekļuves tiesības, lai to varētu izmantot atsaukšanas prasībās, kuras pret nodokļu administrāciju var celt maksātnespējas procedūrā, ir pamatojama ar šo regulu.

Pārbaudījusi apstākļus, kādos valsts tiesa tai ir iesniegusi lūgumu, Tiesa konstatēja, ka tās kompetencē nav atbildēt uz *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa) uzdotajiem jautājumiem.

81| Tiesas priekšsēdētāja rīkojums, 2018. gada 1. oktobris, ***Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*** (apvienotās lietas C-558/18 un C-563/18, nav publicēts, EU:C:2018:923).

82| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārējā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.).

Vispirms attiecībā uz sadarbību starp Tiesu un valsts tiesām atbilstoši LESD 267. pantam Tiesa norādīja, ka tikai valsts tiesai, kas izskata lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpašo raksturu, jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj. Tomēr Tiesai ir jāpārbauda apstākļi, kādos valsts tiesa pie tās ir vērsusies, lai pārbaudītu savu kompetenci.

Saistībā ar savas kompetences pārbaudi prejudiciālās lietās Tiesa uzsvēra, ka tā vairākkārt ir atzinusi savas pilnvaras lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri attiecas uz Savienības tiesību normām, situācijās, kurās pamatlietas fakti neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā un tādējādi ir tikai dalībvalstu kompetencē, tomēr kurās minētās Savienības tiesību normas ir kļuvušas piemērojamas valsts tiesību dēļ, kurās ir atsauce uz Savienības tiesību normu saturu. Tiesa precizēja, ka šāda kompetence ir acīmredzami balstīta Savienības tiesību sistēmas interesēs, proti, lai novērstu turpmākas interpretācijas atšķirības, Savienības tiesību normas vai tajās ietvertie jēdzieni tiek interpretēti vienveidīgi.

Atgādinot, ka tās kompetence ir ierobežota vienīgi ar Savienības tiesību normu pārbaudi, Tiesa norādīja, ka atbildē valsts tiesai tā nevar ņemt vērā valsts tiesību normu vispārējo sistēmu, kas, vienlaikus atsaucoties uz Savienības tiesībām, nosaka šīs atsauces apmēru. Proti, to ierobežojumu ņemšana vērā, kurus valsts likumdevējs ir varējis noteikt attiecībā uz Savienības tiesību piemērošanu pilnībā iekšējām situācijām, kurām tas ir piemērojams tikai ar valsts tiesību starpniecību, ir valsts tiesību jautājums un līdz ar to dalībvalsts tiesu ekskluzīvā kompetencē.

Šajā gadījumā Tiesa norādīja, ka prejudiciālie jautājumi attiecas uz VDAR interpretāciju, kuras noteikumi par fizisku personu datu apstrādi atbilstoši Nodokļu kodeksā ietvertajai atsaucei ir *mutatis mutandis* piemērojami juridiskām personām, lai reglamentētu nodokļu administrācijas pienākumu sniegt informāciju, kā arī datu subjekta piekļuves tiesības attiecībā pret administrāciju. Tā tomēr precizēja, ka VDAR ir paredzēti noteikumi par fizisku personu personas datu aizsardzību un tā neattiecas uz juridisku personu datiem. Tādēļ VDAR normu interpretācija nevar tikt veikta vienādā veidā attiecībā uz fiziskām personām un juridiskām personām, kuru tiesības uz datu aizsardzību nav definētas VDAR.

Tā kā pamatlietā aplūkotās Nodokļu kodeksa normas neaprobežojas tikai ar to, ka VDAR tiesību normas kļūst piemērojamas ārpus šīs regulas piemērošanas jomas, bet arī groza to priekšmetu un tvērumu, Tiesa atzina, ka nav iespējams uzskatīt, ka tās pašas par sevi ir padarītas piemērojamas ar attiecīgajām valsts tiesību normām, ja tās neietilpst šīs regulas piemērošanas jomā. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka šajā lietā nav acīmredzamas intereses interpretēt VDAR normas, lai nodrošinātu to interpretācijas vienveidību.

Tādējādi Tiesa uzskatīja, ka tās kompetencē nav sniegt atbildes uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

VI. Lauksaimniecība un zivsaimniecība

2020. gada 17. decembrī pasludinātajā spriedumā ***Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier*** (C-490/19, EU:C:2020:1043) Tiesa lēma lietā par reģistrēto nosaukumu aizsardzību.

"Morbier" ir siers, kuru ražo Juras [*Jura*] masīvā (Francija) un kuram kopš 2000. gada 22. decembra ir aizsargāts cilmes vietas nosaukums (ACVN). Tam ir raksturīgs melns slānītis, kas horizontāli sadala sieru divās daļās. Šis melnais slānītis, ko agrāk veidoja ogļu kārta un kas kopš zināma laika sastāv no augogles, ir tieši minēts ar ACVN saistītajā specifikācijā ietvertajā produkta aprakstā.

La Société Fromagère du Livradois SAS, kas ražo *morbier* sieru kopš 1979. gada, neatrodas ģeogrāfiskajā teritorijā, kurai ir rezervēts nosaukums "Morbier". Līdz ar to kopš pārejas perioda beigām tā savam sieram izmanto nosaukumu "Monboissié du Haut Livradois".

2013. gadā *Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier* [*Morbier* siera nozares aizsardzības arodbiedrība] (turpmāk tekstā – "Arodbiedrība") iesūdzēja *Société Fromagère du Livradois tribunal de grande instance de Paris* [Parīzes Vispārējā pirmās instances tiesā] (Francija). Arodbiedrības ieskatā, *Société Fromagère du Livradois* rada kaitējumu ACVN un īsteno negodīgas un parazitējošas konkurences darbības, ražojot un tirgojot sieru, kurā ir pārņemts siera, uz ko attiecas ACVN "Morbier", vizuālais izskats, it īpaši melnais slānītis. Tās prasība tika noraidīta.

Ar 2017. gadā pasludināto spriedumu *cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesa] (Francija) šo noraidījumu apstiprināja. Šī tiesa uzskatīja, ka ACVN mērķis ir aizsargāt nevis produkta izskatu vai tā īpašības, bet gan tā nosaukumu, tādējādi ar to nav aizliegts ražot produktu, izmantojot tādas pašas metodes. Tad Arodbiedrība par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Šādos apstākļos *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Francija) uzdeva Tiesai jautājumu par Regulu Nr. 510/2006 [83] un Nr. 1151/2012 [84], kuras attiecas uz reģistrēto nosaukumu aizsardzību, attiecīgā 13. panta 1. punkta interpretāciju. Konkrētāk, jautājums bija tāds, vai ar ACVN aizsargāta produkta fizisko īpašību pārņemšana, neizmantojot reģistrētu nosaukumu, var būt prakse, kas var maldināt patērētāju par produkta patieso izcelsmi un kas ir aizliegta ar šo abu regulu 13. panta 1. punkta d) apakšpunktu. Tādējādi Tiesai pirmo reizi bija jāinterpretē šo regulu 13. panta 1. punkta d) apakšpunkts.

Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka ar Regulu Nr. 510/2006 un Nr. 1151/2012 13. panta 1. punktu ir aizliegts ne tikai tas, ka trešā persona izmanto reģistrētu nosaukumu. Otrkārt, Tiesa norādīja, ka ar šo abu regulu attiecīgo 13. panta 1. punkta d) apakšpunktu ir aizliegts reproducēt formu vai izskatu, kas raksturo ar reģistrētu nosaukumu aizsargātu produktu, ja šī reproducēšana var mudināt patērētāju domāt, ka attiecīgajam produktam ir piemērojams šis reģistrētais nosaukums. Šajā ziņā tā precizēja, ka ir jāizvērtē, vai minētā reproducēšana var maldināt samērā informētu, uzmanīgu un apdomīgu Eiropas vidusmēra patērētāju, ņemot vērā visus konkrētajā lietā nozīmīgos faktorus, tostarp attiecīgā produkta prezentēšanas sabiedrībai un tirdzniecības apstākļus, kā arī faktisko kontekstu.

83| Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006 (2006. gada 20. marts) par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību (OV 2006, L 93, 12. lpp.).

84| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1151/2012 (2012. gada 21. novembris) par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām (OV 2012, L 343, 1. lpp.).

Lai nonāktu pie šiem secinājumiem, Tiesa vispirms atgādināja, ka Regulu Nr. 510/2006 un Nr. 1151/2012 attiecīgajā 13. panta 1. punktā ir ietverts aizliegtu darbību pakāpenisks uzskaitījums un šis abu regulu punkts neattiecas tikai uz aizliegumu izmantot pašu reģistrēto nosaukumu. Tādējādi, lai gan šo regulu 13. panta 1. punkta d) apakšpunktā nav konkrēti precizētas aizliegtās darbības, tajā ir plaši ietvertas visas darbības, kas nav tās, kuras ir aizliegtas ar šo regulu attiecīgo 13. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktu un kuru rezultātā patērētājs var tikt maldināts par attiecīgā produkta patieso izcelsmi.

Turpinājumā attiecībā uz jautājumu, vai produkta, uz kuru attiecas reģistrēts nosaukums, formas vai izskata reproducēšana var būt šāda prakse, kas var maldināt patērētāju, Tiesa norādīja, ka, protams, Regulās Nr. 510/2006 un Nr. 1151/2012 paredzētās aizsardzības priekšmets ir reģistrēts nosaukums, nevis produkts, uz kuru tas attiecas. Tādējādi tās mērķis nav aizliegt ražošanas metožu izmantošanu vai vienas vai vairāku produkta, uz kuru attiecas šāds nosaukums, specifikācijā norādīto īpašību reproducēšanu tā iemesla dēļ, ka tās ir iekļautas šajā specifikācijā.

Tomēr ACVN tiek aizsargāti, ciktāl ar tiem tiek apzīmēts produkts, kuram piemīt noteikta kvalitāte vai noteiktas īpašības. Tādējādi ACVN un produkts, uz kuru tas attiecas, ir cieši saistīti. Līdz ar to nevar izslēgt, ka produkta, uz kuru attiecas reģistrēts nosaukums, formas vai izskata reproducēšana, ja šis nosaukums nav norādīts nedz uz attiecīgā produkta, nedz arī uz tā iesaiņojuma, varētu ietilpt attiecīgā 13. panta 1. punkta d) apakšpunkta piemērošanas jomā. Tas tā būs tad, ja šī reproducēšana var maldināt patērētāju par attiecīgā produkta patieso izcelsmi.

Lai noskaidrotu, vai tas tā ir, it īpaši ir jāizvērtē, vai produkta, uz kuru attiecas reģistrēts nosaukums, izskata elements ir īpaši atšķirtspējīga references īpašība, kā rezultātā tā reproducēšana kombinācijā ar visiem lietā nozīmīgajiem faktoriem varētu mudināt patērētāju domāt, ka uz produktu, kurā ir iekļauta šī reproducēšana, attiecas šis reģistrētais nosaukums.

Jāatgādina arī, ka spriedumā ***Centraal Israëlitisch Consistorie van België u.c.*** (C-336/19, EU:C:2020:1031), kas pasludināts 2020. gada 17. decembrī [85], Tiesai virspalātas sastāvā attiecībā uz rituālo kaušanu bez iepriekšējas apdullināšanas bija jālīdzsvaro Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 10. pantā garantētā ticības brīvība un dzīvnieku labturība, kas noteikta LESD 13. pantā un konkretizēta Regulā Nr. 1099/2009 [86].

VII. Pārvietošanās brīvība

1. Brīva preču aprite

2020. gada 19. novembra spriedumā ***B S un C A (Kanabidiola tirdzniecība)*** (C-663/18, EU:C:2020:938) Tiesa lēma lietā, kas attiecas uz B S un C A, bijušajiem vadītājiem sabiedrībā, kuras mērķis ir tirgot un izplatīt elektroniskās cigaretes ar kanabidiola (turpmāk tekstā – "*CBD*") eļļu – kanabidiols ir kaņepēs (vai *Cannabis sativa*) sastopama molekula, kas pieder pie kanabinoīdu saimes. Šajā gadījumā *CBD* tika ražots Čehijas Republikā, iegūstot to no likumīgi audzētiem kaņepju augiem un izmantojot pilnīgi visu augu, arī lapas un ziedus. Pēc tam tas tika importēts Francijā un iepildīts elektronisko cigarešu kapsulās.

85| Šis spriedums ir iekļauts I.1. nodaļā "Ticības brīvība".

86| Padomes Regula (EK) Nr. 1099/2009 (2009. gada 24. septembris) par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā (OV 2009, L 303, 1. lpp.).

Pret B S un C A tika sākts kriminālprocess, jo saskaņā ar Francijas tiesisko regulējumu [87] komerciāli var izmantot tikai kaņepju šķiedras un sēklas. Pēc tam, kad *tribunal correctionnel de Marseille* [Marseļas krimināltiesa] piesprieda viņiem brīvības atņemšanas sodu uz 18 un 15 mēnešiem nosacīti, kā arī naudas sodu 10 000 EUR, viņi iesniedza apelācijas sūdzību *cour d'appel d'Aix-en-Provence* [Ēksanprovansas apelācijas tiesā] (Francija). Šai tiesai tomēr radās šaubas par to, vai Francijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru ir aizliegta citā dalībvalstī likumīgi ražota *CBD* tirdzniecība, ja to iegūst no pilnīgi visa *Cannabis sativa* auga, nevis tikai no tā šķiedrām un sēklām, ir saderīgs ar Savienības tiesībām.

Tiesa nosprieda, ka Savienības tiesībām, it īpaši noteikumiem, kas reglamentē preču brīvu apriti, ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais.

Pirmkārt, Tiesa noteica attiecīgajai situācijai piemērojamos tiesību aktus.

Šajā ziņā tā noraidīja regulu attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku [88] piemērojamību. Proti, šie sekundārie tiesību akti attiecas tikai uz tiem "lauksaimniecības produktiem", kuri uzskaitīti Līgumu I pielikumā. Tādu *CBD*, kas iegūts no visa *Cannabis sativa* auga, nevar uzskatīt par lauksaimniecības produktu atšķirībā, piemēram, no neapstrādātiem kaņepājiem. Tāpēc tas neietilpst šo regulu darbības jomā.

Savukārt Tiesa norādīja, ka noteikumi par preču brīvu apriti Savienībā (LESD 34. un 36. pants) ir piemērojami, jo pamatlietā aplūkotais *CBD* nevar tikt uzskatīts par "narkotisko vielu". Lai izdarītu šādu secinājumu, Tiesa vispirms atgādināja, ka personas, kas tirgo narkotiskās vielas, nevar atsaukties uz aprites brīvību piemērošanu, jo šāda tirdzniecība ir aizliegta visās dalībvalstīs, izņemot stingri kontrolētu tirdzniecību medicīniskiem un zinātniskiem mērķiem. Turpinājumā Tiesa norādīja, ka, lai definētu jēdzienus "narkotika" vai "narkotiska viela", Savienības tiesībās [89] citastarp ir atsauce uz divām Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijām: Konvenciju par psihotropajām vielām [90] un Vienoto konvenciju par narkotiskajām vielām [91]. Pirmajā konvencijā *CBD* nav pieminēts, un, lai arī ir taisnība, ka otrās konvencijas gramatiska interpretācija varētu izraisīt kaņepju ekstrakta klasificēšanu par narkotisko vielu, šī interpretācija būtu pretrunā šīs konvencijas vispārīgajam garam un mērķim aizsargāt "cilvēces fizisko un morālo veselību". Tiesa norādīja, ka saskaņā ar pašreizējām zinātnes atziņām, kas ir ņemamas vērā, citam no kaņepēm iegūtam kanabionīdam, proti, aplūkotajam *CBD*, atšķirībā no tetrahidrokanabinola (parasti dēvēta par *THC*) nav psihotropas vai kaitīgas ietekmes uz cilvēku veselību.

87| *Arrêté du 22 août 1990, portant application de l'article R. 5132-86 du code de la santé publique pour le cannabis* [1990. gada 22. augusta rīkojums par Sabiedrības veselības kodeksa R. 5132.-86. panta piemērošanu attiecībā uz kanabisu] (1990. gada 4. oktobra *JORF*, 12041. lpp.), kā tas ir interpretēts *circulaire du ministère de la Justice no 2018/F/0069/FD 2, du 23 juillet 2018, ayant pour objet le régime juridique applicable aux établissements proposant à la vente au public des produits issus du cannabis (coffee shops)* [Tieslietu ministrijas 2018. gada 23. jūlija apkārtrakstā Nr. 2018/F/0069/FD 2 par kanabisa izcelsmes produktu publiskas tirdzniecības uzņēmumiem (*coffee shops*) piemērojamo juridisko režīmu].

88| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1307/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 637/2008 un Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009 (OV 2013, L 347, 608. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp.).

89| Atsauce veikta tostarp Padomes Pamatlēmuma 2004/757/TI (2004. gada 25. oktobris), ar ko paredz minimuma noteikumus par noziedzīgu darbību pazīmēm un sodiem narkotisko vielu nelikumīgas tirdzniecības jomā (OV 2004, L 335, 8. lpp.), 1. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

90| Apvienoto Nāciju Organizācijas 1971. gada Konvencija par psihotropajām vielām, kas noslēgta Vīnē 1971. gada 21. februārī (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 1019. sēj., Nr. 14956).

91| Apvienoto Nāciju Organizācijas 1961. gada Konvencija par narkotiskajām vielām, kas noslēgta Ņujorkā 1961. gada 30. martā un kas grozīta ar 1972. gada protokolu (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 520. sēj., Nr. 7515).

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka noteikumi, kas reglamentē preču brīvu apriti, nepieļauj tādu tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā aplūkotais. *CBD* tirdzniecības aizliegums ir uzskatāms par pasākumu ar importa kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību, kas ir aizliegts ar LESD 34. pantu. Tomēr Tiesa precizēja, ka šis tiesiskais regulējums var tikt pamatots ar kādu no LESD 36. pantā uzskaitītajiem vispārējo interešu apsvērumiem, piemēram, Francijas Republikas minēto sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, ar nosacījumu, ka šis tiesiskais regulējums ir piemērots, lai nodrošinātu minētā mērķa sasniegšanu, un ka tas nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai. Lai gan šis pēdējais vērtējums ir jāveic valsts tiesai, Tiesa šajā ziņā sniedza divas norādes. Pirmkārt, tā norādīja, ka, šķiet, tirdzniecības aizliegums neattiecas uz sintētisko *CBD*, kam esot tādas pašas īpašības kā aplūkotajam *CBD* un ko tādējādi varētu izmantot kā pēdējā minētā aizstājēju. Ja šis apstāklis būtu pierādīts, tas varētu norādīt uz to, ka Francijas tiesiskais regulējums nav piemērots, lai nodrošinātu sabiedrības veselības aizsardzības mērķa konsekventu un sistemātisku sasniegšanu. Otrkārt, Tiesa atzina, ka Francijas Republikai, protams, nav jāpierāda, ka *CBD* ir tikpat bīstams kā dažas narkotiskās vielas. Tomēr valsts tiesai ir jānovērtē pieejamie zinātniskie dati, lai pārliecinātos, ka apgalvotais reālais risks sabiedrības veselībai nav balstīts tikai uz tīri hipotētiskiem apsvērumiem. *CBD* tirdzniecības aizliegumu, kas, starp citu, ir visierobežojošākais šķērslis tirdzniecībā ar produktiem, kuri likumīgi ražoti un tirgoti citās dalībvalstīs, var noteikt tikai tad, ja šo risku var uzskatīt par pietiekami pierādītu.

Preču brīvas aprites jomā ir jānorāda arī uz spriedumu ***TÜV Rheinland LGA Products un Allianz IARD*** (C-581/18, EU:C:2020:453), kurš pasludināts 2020. gada 11. jūnijā [92].

2. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās

2020. gada 6. oktobrī pasludinātajā spriedumā ***Jobcenter Krefeld*** (C-181/19, EU:C:2020:794) Tiesa virspalātas sastāvā precizēja tiesības, kādas ir bijušajam migrējošam darba ņēmējam, kura apgādībā ir bērni, kas mācās uzņemošajā dalībvalstī, ņemot vērā Regulas Nr. 492/2011 [93] un Nr. 883/2004 [94], kā arī Direktīvu 2004/38 [95].

JD ir Polijas pilsonis, kurš kopš 2013. gada kopā ar savām divām nepilngadīgajām meitām dzīvo Vācijā, kur viņas mācās. 2015. un 2016. gadā JD šajā dalībvalstī strādāja vairākus algotus darbus, pirms kļuva par bezdarbnieku. No 2016. gada septembra līdz 2017. gada jūnijam ģimene saņēma tostarp Vācijas tiesiskajā regulējumā paredzētos sociālās aizsardzības pabalstus, proti, "papildu bezdarbnieka pabalstus" (*Arbeitslosengeld II*) JD un "sociālos pabalstus" (*Sozialgeld*) bērniem. Kopš 2018. gada 2. janvāra JD atkal strādā pilna laika darbu Vācijā.

JD lūdza kompetento Vācijas iestādi – *Jobcenter Krefeld* – saglabāt minēto pabalstu izmaksu par laikposmu no 2017. gada jūnija līdz decembrim. Tomēr tā noraidīja viņa pieteikumu, pamatojoties uz to, ka strīdīgajā laikposmā JD nebija saglabājis savu algota darbinieka statusu un nebija uzturējies Vācijā kā darba meklētājs. JD cēla prasību par šo lēmumu, kas tika apmierināta. Tad *Jobcenter Krefeld* iesniedza apelācijas sūdzību *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Sociālo lietu tiesa, Vācija).

92| Šis spriedums ir iekļauts II nodaļā "Savienības pilsonība".

93| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.).

94| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

95| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

Šajā ziņā, norādījusi, ka attiecīgie sociālās aizsardzības pabalsti var tikt kvalificēti kā "sociālā priekšrocība" Regulas Nr. 492/2011 izpratnē, Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka šai regulai neatbilst valsts tiesiskais regulējums, ar kuru visos gadījumos un automātiski tiek izslēgts, ka bijušais migrējošais darba ņēmējs un viņa bērni saņem šādus pabalstus, lai gan viņiem saskaņā ar minēto regulu [96] ir patstāvīgas uzturēšanās tiesības saistībā ar bērnu izglītošanu.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Tiesa vispirms atgādināja, ka uzturēšanās tiesības, kas atzītas (bijušā) migrējošā darba ņēmēja bērniem, lai garantētu tiesības uz pieeju izglītībai, un – atvasinātā veidā – vecākam, kurš nodrošina bērna aizgādību, sākotnēji izriet no šī vecāka kā darba ņēmēja statusa. Tomēr, tiklīdz šīs tiesības ir iegūtas, tās kļūst autonomas un tās var turpināties pēc minētā statusa zaudēšanas. Turpinājumā Tiesa uzskatīja, ka personām, kurām ir šādas uzturēšanās tiesības, ir arī Regulā Nr. 492/2011 [97] paredzētās tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi salīdzinājumā ar valsts pilsoņiem sociālo priekšrocību piešķiršanas jomā, pat ja tās vairs nevar atsaukties uz darba ņēmēja statusu, no kura tās ir ieguvušas savas sākotnējās uzturēšanās tiesības. Tādējādi šāda interpretācija personu, kura plāno atstāt savu izcelsmes dalībvalsti kopā ar ģimeni, lai dotos strādāt citā dalībvalstī, pasargā no riska, ka tai būs jāpārtrauc savu bērnu izglītība un jāatgriežas izcelsmes valstī, jo tā nevar saņemt valsts tiesībās paredzētos sociālos pabalstus, kas ļautu viņiem iegūt pietiekamus iztikas līdzekļus.

Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka tādā gadījumā kā pamatlietā uzņemošā dalībvalsts nevar izmantot atkāpi no Direktīvā 2004/38 [98] paredzētā vienlīdzīgas attieksmes principa sociālās palīdzības jomā. Šī atkāpe ļauj atteikt palīdzības pabalstu piešķiršanu dažu kategoriju personām – tādām, kurām saskaņā ar šo direktīvu ir uzturēšanās tiesības darba meklējuma nolūkā uzņemošajā dalībvalstī –, lai novērstu, ka šīs personas kļūst par pārmērīgu slogu šīs dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tomēr šī atkāpe ir jāinterpretē šauri, un tā var tikt piemērota tikai attiecībā uz personām, kuru uzturēšanās tiesības ir pamatotas vienīgi ar minēto direktīvu. Šajā lietā ieinteresētajām personām, protams, ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šo direktīvu [99], saistībā ar attiecīgā vecāka darba meklējumiem. Tomēr, tā kā šīs personas var atsaukties arī uz autonomām uzturēšanās tiesībām saskaņā ar Regulu Nr. 492/2011, uz tām nevar attiecināt minēto atkāpi. Tādējādi valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tās tiek izslēgtas no jebkādām tiesībām uz sociālās aizsardzības pabalstiem, rada atšķirīgu attieksmi sociālo priekšrocību jomā salīdzinājumā ar valsts pilsoņiem, un tas ir pretrunā šai regulai [100].

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka (bijušajam) migrējošajam darba ņēmējam un viņa bērniem, kuriem ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz Regulu Nr. 492/2011, un kuri ir iekļauti uzņemošās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, arī ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, kas izriet no Regulas Nr. 883/2004 [101]. Tas, ka viņiem tiek liegtas visas tiesības uz aplūkotajiem sociālās aizsardzības pabalstiem, ir atšķirīga attieksme salīdzinājumā

96| Regulas Nr. 492/2011 10. pants.

97| Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts.

98| Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts.

99| Direktīvas 2004/38 14. panta 4. punkta b) apakšpunkts.

100| Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 10. pantu.

101| Regulas Nr. 883/2004 4. pants.

ar valsts valstspiederīgajiem. Šī atšķirīgā attieksme ir pretrunā pēdējai minētajai regulai [102], jo Direktīvā 2004/38 paredzētā atkāpe [103] – to pašu iemeslu dēļ, kurus Tiesa ir izklāstījusi saistībā ar Regulu Nr. 492/2011, – nevar tikt piemērota šāda darba ņēmēja un viņa bērnu, kas apmeklē mācību iestādes, situācijā.

Visbeidzot ir jānorāda arī uz lietām ***Federatie Nederlandse Vakbeweging*** (C-815/18, EU:C:2020:976), kurā Tiesa lēma par darba ņēmējiem no Vācijas un Ungārijas, kuri veica autovadītāja pienākumus saskaņā ar fraktēšanas līgumiem par starptautiskiem autopārvadājumiem [104], un ***AFMB u.c.*** (C-610/18, EU:C:2020:565), kurā Tiesa nolēma, ka starptautisko pārvadājumu kravas automobiļu vadītāja darba devējs ir uzņēmums, kuram ir atbilstošs pienākums segt algu izmaksas un tiesības viņu atlaist, nevis uzņēmums, ar kuru šis kravas automobiļu vadītājs ir noslēdzis darba līgumu [105].

3. Brīvība veikt uzņēmējdarbību

2020. gada 30. janvārī pasludinātajā spriedumā ***I.G.I.*** (C-394/18, EU:C:2020:56) Tiesa pirmo reizi interpretēja Sestās direktīvas 82/891 [106] 12. un 19. pantu. Tā nosprieda, ka šiem pantiem nav pretrunā tas, ka sadalāmās sabiedrības kreditori – kuriem prasījuma tiesības bija pirms šīs sadalīšanas un kuri nav izmantojuši valsts tiesiskajā regulējumā, piemērojot šīs direktīvas 12. pantu, paredzētos kreditoru tiesību aizsardzības līdzekļus – pēc minētās sadalīšanas īstenošanas ceļ *actio pauliana*, lai panāktu to, ka tiek atzīts, ka šī sadalīšana attiecībā uz viņiem nerada tiesiskas sekas.

Strīds pamatlietā bija starp sadalāmās sabiedrības kreditoriem un jaunizveidotu sabiedrību, kurai ir nodota daļa no šīs pirmās minētās sabiedrības mantas. Uzskatot, ka sadalāmā sabiedrība ar šo sadalīšanu ir zaudējusi lielu daļu no savas mantas, šie kreditori cēla *actio pauliana*, lai panāktu, ka sadalīšanas darījums attiecībā uz viņiem tiek atzīts par neiedarbīgu, un celtu izpildes vai aizsardzības prasības attiecībā uz nodoto mantu. Tādējādi viņi nebija izmantojuši valsts tiesībās saistībā ar Sestās direktīvas transponēšanu paredzēto iespēju celt iebildumus par sadalīšanu.

Tā kā *actio pauliana* pastāvēja līdztekus Savienības tiesībās paredzētajiem kreditoru aizsardzības līdzekļiem, iesniedzējtiesa, pirmkārt, vēlējās noskaidrot jautājumu par šādas prasības koordinēšanas aspektiem ar Sestās direktīvas 12. pantu. Saskaņā ar šo pantu dalībvalstīm ir jāparedz pienācīga aizsardzības sistēma sadalāmās sabiedrības kreditoru interesēm. Šajā ziņā tām ir vismaz jāparedz, ka šiem kreditoriem ir tiesības uz pietiekamu nodrošinājumu, ja šāda aizsardzība vajadzīga saistībā ar finansiālo stāvokli sadalīšanā iesaistītajās sabiedrībās. Tā kā šajā lietā valsts tiesiskajā regulējumā, piemērojot šo 12. pantu, paredzēto aizsardzības līdzekļu vidū nav minēta *actio pauliana*, radās jautājums, vai kreditoriem pamatlietā bija tiesības celt šādu prasību. Otrkārt, iesniedzējtiesai bija šaubas par Sestās direktīvas 19. panta – kurā ir paredzēta kārtība sadalīšanas anulēšanai – interpretāciju. Šī tiesa tostarp vēlējās noskaidrot, vai stingrie nosacījumi,

102| Regulas Nr. 883/2004 4. pants.

103| Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts.

104| Šī lieta ir iekļauta VII.4.2. nodaļā "Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā".

105| Šī lieta ir iekļauta XVII.6. nodaļā "Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija".

106| Padomes Sestā direktīva 82/891/EEK (1982. gada 17. decembris), kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz akciju sabiedrību sadalīšanu (OV 1982, L 378, 47. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2007/63/EK (2007. gada 13. novembris) (OV 2007, L 300, 47. lpp.).

kuri ierobežo atsaukšanos uz sadalīšanas anulēšanu, ir piemērojami arī attiecībā uz *actio pauliana*, kas neskar šīs sadalīšanas spēkā esamību, bet vienīgi ļauj to padarīt par tādu, uz kuru kreditori, kas vēlas celt šo prasību, nevar atsaukties.

Attiecībā uz aizsardzības līdzekļiem, kas paredzēti sadalāmās sabiedrības kreditoriem, Tiesa uzsvēra, ka Sestās direktīvas 12. pantā ir paredzēta minimālā šo kreditoru interešu aizsardzības sistēma attiecībā uz prasījuma tiesībām, kuras radušās pirms sadalīšanas projekta publicēšanas un šīs publicēšanas dienā vēl nav beigušās. Dalībvalstis tātad var paredzēt papildu aizsardzības līdzekļus. Turklāt no minētā 12. panta neizriet, ka viena no kreditoru tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas ir paredzēti, piemērojot šo pantu, neizmantošana liedz šiem kreditoriem izmantot tādus tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri nav uzskaitīti minētajā pantā. Tādējādi, ņemot vērā Sestajā direktīvā paredzēto mērķi aizsargāt kreditorus no kaitējuma, ko var izraisīt sadalīšanas īstenošana, Tiesa secināja, ka ar šīs direktīvas 12. pantu nav izslēgta iespēja sadalāmās sabiedrības kreditoriem celt *actio pauliana*.

Tomēr Tiesa precizēja, ka šādas prasības sekas nedrīkst būt pretrunā šīs tiesību normas mērķim. Šajā ziņā tā norādīja, ka 12. pantā nav prasīts, lai jaunizveidoto sabiedrību kreditoru aizsardzība būtu līdzvērtīga tai, kāda ir sadalāmās sabiedrības kreditoriem. Tādējādi ar Sesto direktīvu īstenotās sadalīšanā iesaistīto sabiedrību kreditoru interešu aizsardzības harmonizācijai *a minima* nav pretrunā tas, ka sadalīšanas, izveidojot jaunu sabiedrību, kontekstā prioritāte tiek piešķirta sadalāmās sabiedrības kreditoru interešu aizsardzībai.

Attiecībā uz Sestās direktīvas 19. pantā paredzēto sadalīšanas anulēšanas kārtību Tiesa jēdzienu "anulēšana", kurš šajā regulā nav definēts, interpretēja, ņemot vērā kontekstu, kādā šis jēdziens tiek izmantots, un direktīvas sasniedzamos mērķus. Tiesas ieskatā, šis jēdziens norāda uz darbībām, kas vērstas uz tiesību akta atcelšanu, izraisa tā izzušanu un rada tiesiskas sekas attiecībā uz visiem. Kreditoru pamatlietā celtā *actio pauliana* vienīgi ļauj attiecībā uz viņiem padarīt par neiedarbīgu sadalīšanu un it īpaši sadalīšanas aktā paredzēto īpašumu nodošanu. Tā neskar šīs sadalīšanas spēkā esamību, neizraisa tās izzušanu, un tai nav tiesisku seku attiecībā uz visiem. Līdz ar to uz to neattiecas Sestās direktīvas 19. pantā paredzētais jēdziens "anulēšana". Tādējādi šī tiesību norma neliedz celt šādu *actio pauliana* pēc sadalīšanas.

2020. gada 3. martā pasludinātajos spriedumos ***Vodafone Magyarország*** (C-75/18, EU:C:2020:139) un ***Tesco-Global Áruházak*** (C-323/18, EU:C:2020:140) Tiesa virspalātas sastāvā par saderīgiem ar brīvības veikt uzņēmējdarbību principu un ar Direktīvu 2006/112 [107] (turpmāk tekstā – "PVN direktīva") atzina speciālos nodokļus, kas Ungārijā tiek iekasēti par telekomunikāciju nozares uzņēmumu un uzņēmumu, kuri darbojas mazumtirdzniecības nozarē, apgrozījumu. Tas, ka šos speciālos nodokļus, kas apgrozījumam tiek piemēroti progresīvā veidā (vai pat ļoti progresīvā veidā, runājot par otrajiem minētajiem uzņēmumiem), maksā galvenokārt uzņēmumi, kuri pieder citu dalībvalstu personām, tāpēc, ka šie uzņēmumi gūst vislielāko apgrozījumu attiecīgajos Ungārijas tirgos, atspoguļo šo tirgu ekonomisko realitāti un neveido diskrimināciju pret šiem uzņēmumiem. Tiesa arī nosprieda, ka, tā kā nodoklim, kas ir jāmaksā telekomunikāciju nozares uzņēmumiem, nepiemīt visas PVN būtiskās pazīmes, šo nodokli nevar pielīdzināt PVN un tādēļ tas neapdraud Savienības PVN sistēmas darbību un līdz ar to ir saderīgs ar PVN direktīvu.

Vaicāta arī par Ungārijas tiesību aktu, ar ko šie īpašie nodokļi ir ieviesti, saderību ar Savienības tiesību normām valsts atbalsta jomā, Tiesa vispirms lēma par šo jautājumu pieņemamību [108]. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka nodokļi neietilpst LESD noteikumu par valsts atbalstu piemērošanas jomā, ja vien tie nav atbalsta pasākuma

107| Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.).

108| 2019. gadā Vispārējā tiesa atcēla divus Komisijas lēmumus par Polijas nodokļa mazumtirdzniecības nozarē un Ungārijas nodokļa par reklāmu kvalificēšanu par valsts atbalsta pasākumiem (Vispārējās tiesas spriedums, 2019. gada 16. maijs, ***Polija/Komisija*** (apvienotās lietas T-836/16 un T-624/17), un Vispārējās tiesas spriedums, 2019. gada 27. jūnijs, ***Ungārija/Komisija*** (T-20/17)). Par šiem spriedumiem pašreiz ir iesniegtas apelācijas sūdzības Tiesā (C-562/19 P un C-596/19 P).

finansēšanas veids un nav šā pasākuma neatņemama daļa. Nodoklis var būt atbalsta pasākuma daļa tikai tad, ja pastāv obligāta ar izlietojumu saistīta saikne starp šo nodokli un atbalstu saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu. Šajā gadījumā Tiesa tomēr konstatēja, ka lūgumi atbrīvot no speciālajiem nodokļiem, ko sabiedrības prasītājas ir iesniegušas Ungārijas nodokļu iestādēs, attiecas uz vispārpiemērojamiem nodokļiem, no kuriem gūtie ieņēmumi tiek ieskaitīti valsts budžetā, neparedzot to konkrētu izlietojumu tam, lai finansētu kādai konkrētai nodokļa maksātāju kategorijai paredzētu priekšrocību. Tiesa secināja, ka nepastāv obligāta ar izlietojumu saistīta saikne starp speciālajiem nodokļiem, kas tiek iekasēti no šīm sabiedrībām prasītājām, un atbrīvojumu, kuru saņem daži nodokļa maksātāji, tādēļ iespējams šāda atbrīvojuma prettiesiskums, ņemot vērā Savienības tiesību normas par valsts atbalstu, nevar ietekmēt pašu šo speciālo nodokļu likumību. Līdz ar to sabiedrības prasītājas nevar valsts tiesās atsaukties uz šo iespējamo prettiesiskumu, lai izvairītos no minēto nodokļu maksāšanas.

Pēc tam Tiesa pārbaudīja, vai Ungārijas tiesību akti, ar kuriem tiek ieviesti attiecīgie speciālie nodokļi, veido diskrimināciju, kas ir balstīta uz sabiedrības juridisko adresi un kas ir aizliegta ar LESD tiesību normām par brīvību veikt uzņēmējdarbību. Šajā ziņā Tiesa vispirms konstatēja, ka prasītāju mātesuzņēmumu juridiskās adreses ir attiecīgi Apvienotajā Karalistē un Nīderlandē un ka, ciktāl tie savu darbību Ungārijas tirgū veic ar meitasuzņēmumu starpniecību, to brīvību veikt uzņēmējdarbību var ietekmēt ikviens ierobežojums, kas skar šos meitasuzņēmumus. Atgādinājusi par savu judikatūru par tiešas un netiešas diskriminācijas aizliegumu, Tiesa šajā lietā turpinājumā konstatēja, ka strīdīgie speciālie nodokļi neparedz nošķirumu atkarībā no sabiedrību juridiskās adreses.

Šādā kontekstā Tiesa uzsvēra, pirmkārt, ka, tā kā attiecīgos nodokļus maksā visi uzņēmumi, kas Ungārijā darbojas attiecīgajās nozarēs, un nodokļa likmes, kuras attiecīgi ir piemērojamas dažādām apgrozījuma kategorijām, ir spēkā attiecībā uz visiem šiem uzņēmumiem, Ungārijas tiesību akti, ar ko ir ieviesti šie nodokļi, nerada nekādu tiešu diskrimināciju, kaitējot uzņēmumiem, kuri pieder citu dalībvalstu (fiziskām vai juridiskām) personām.

Tiesa, otrkārt, pārbaudīja, vai (ļoti lielā) speciālo nodokļu progresivitāte var tikt uzskatīta par netiešas diskriminācijas avotu, kaitējot šiem pēdējiem minētajiem uzņēmumiem.

Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka, runājot par attiecīgajiem taksācijas gadiem, proti, tiem, kas attiecas uz laikposmu no 2011. gada 1. aprīļa līdz 2015. gada 31. martam lietā *Vodafone* un laikposmu no 2010. gada 1. marta līdz 2013. gada 28. februārim lietā *Tesco*, nodokļa maksātāji, kuri ietilpst tikai pamatkategorijā ar nodokļa likmi 0 %, visi bija nodokļa maksātāji, kas pieder Ungārijas personām, bet tie, kuri ietilpst augstākās kategorijās, galvenokārt bija nodokļa maksātāji, kas pieder citu dalībvalstu personām. Tādējādi lielāko daļu speciālā nodokļa maksāja nodokļa maksātāji, kas pieder citu dalībvalstu personām.

Tiesa tomēr atgādināja, ka dalībvalstis var brīvi noteikt nodokļu sistēmu, ko tās uzskata par vispiemērotāko, un progresīvu nodokli balstīt uz apgrozījumu, ciktāl apgrozījuma apmērs ir neitrāls nošķiršanas kritērijs un atbilstošs nodokļa maksātāju maksātspējas rādītājs. Šādā kontekstā ar apstākli, ka lielāko daļu attiecīgo speciālo nodokļu maksā nodokļa maksātāji, kas pieder citu dalībvalstu fiziskām vai juridiskām personām, nepietiek, lai secinātu, ka pastāv to diskriminācija. Patiesībā šis apstāklis ir izskaidrojams ar to, ka šajās lietās aplūkotajos tirgos dominē šādi nodokļa maksātāji, kuri tajos gūst vislielāko apgrozījumu. Tādējādi tas veido gadījuma rakstura vai pat nejaušu rādītāju, kas var tikt izpildīts ikreiz, kad attiecīgajā tirgū dominē citu dalībvalstu vai trešo valstu uzņēmumi vai iekšzemes uzņēmumi, kas pieder citu dalībvalstu vai trešo valstu personām. Turklāt pamatkategorija ar nodokļa likmi 0 % attiecas ne tikai uz nodokļa maksātājiem, kas pieder Ungārijas personām, jo ikviens uzņēmums, kurš darbojas attiecīgajā tirgū, saņem nodokļa likmes samazinājumu attiecībā uz to apgrozījuma daļu, kura nepārsniedz šai kategorijai atbilstošo maksimālo robežu. Līdz ar to (ļoti) progresīvās attiecīgo speciālo nodokļu likmes sava rakstura dēļ nerada ar sabiedrību juridisko adresi pamatotu diskrimināciju starp nodokļa maksātājiem, kas pieder Ungārijas personām, un nodokļa maksātājiem, kuri pieder citu dalībvalstu personām.

Turklāt spriedumā *Vodafone Magyarország* Tiesai tika uzdots jautājums par speciālā nodokļa attiecībā uz telekomunikācijas nozares uzņēmumu apgrozījumu ieviešanas saderību ar PVN direktīvu [109]. Šajā ziņā tā atgādināja, ka īpaši ir jānoskaidro, vai attiecīgā nodokļa rezultātā tiek apdraudēta kopējās PVN sistēmas darbība, uzliekot nodokli preču un pakalpojumu apritei un apliekot ar nodokli komercdarījumus veidā, kas ir līdzīgs tam, kāds ir raksturīgs PVN, kā tas tostarp ir gadījumā ar nodokļiem, kuriem piemīt PVN būtiskās pazīmes. Tā tomēr konstatēja, ka Ungārijas tiesību akti, ar kuriem tiek ieviests attiecīgais speciālais nodoklis, neparedz ne šī nodokļa iekasēšanu katrā ražošanas un izplatīšanas procesa stadijā, ne tā nodokļa atskaitīšanu, kas ir samaksāts iepriekšējā šī procesa stadijā. Tādējādi, tā kā attiecīgajam speciālajam nodoklim nepiemīt divas no četrām būtiskajām raksturiezīmēm, kuras Tiesa ir noteikusi savā judikatūrā, PVN direktīva arī neliedz minētā nodokļa ieviešanu.

2020. gada 22. septembra spriedumā ***Cali Apartments*** (apvienotās lietas C-724/18 un C-727/18, EU:C:2020:743) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par to, vai ar Direktīvu 2006/123 [110] ir saderīgs tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas attiecas uz darbībām, kuras sastāv no mēbelētu dzīvojamo telpu atkārtotas un īstermiņa izīrēšanas pret atlīdzību gan profesionālās, gan neprofesionālas darbības ietvaros, gadījuma klientiem, kuriem tā nav pastāvīgā dzīvesvieta.

Cali Apartments SCI un HX abi ir studijas tipa dzīvokļu, kas atrodas Parīzē, īpašnieki. Šie studijas tipa dzīvokļi, kas tika piedāvāti īrei tīmekļvietnē, bez vietējo iestāžu iepriekšējas atļaujas atkārtoti un uz īsu termiņu tika izīrēti gadījuma klientiem.

Tribunal de grande instance de Paris [Parīzes Vispārējās pirmās instances tiesas] pagaidu noregulējuma tiesnesis, pēc tam *cour d'appel de Paris* [Parīzes apelācijas tiesa], pamatojoties uz *code de la construction et de l'habitation français* [Francijas Būvniecības un mājokļu kodeksu], piesprieda abiem īpašniekiem samaksāt naudas sodu un noteica mainīt attiecīgā nekustamā īpašuma lietošanas veidu atpakaļ uz dzīvojamām telpām. Šajā kodeksā tostarp ir paredzēts, ka pašvaldībās, kurās ir vairāk nekā 200 000 iedzīvotāju, kā arī trijos departamentos, kuri robežojas ar Parīzi, dzīvojamo telpu lietošanas veida maiņai ir jāsaņem iepriekšēja atļauja un ka apstāklis, ka mēbelētas dzīvojamās telpas tiek atkārtoti un uz īsu termiņu izīrētas gadījuma klientiem, kuriem tā nav pastāvīgā dzīvesvieta, ir uzskatāms par šādu lietošanas veida maiņu. Šajā kodeksā ir arī paredzēts, ka šāda atļauja, ko izsniedz tās pašvaldības mērs, kurā ēka atrodas, var tikt pakļauta kompensācijas prasībai, kas izpaužas kā telpu, kurām ir cits lietojums, vienlaicīga pārveidošana par dzīvojamām telpām. Minētajā kodeksā ir arī paredzēts, ka pašvaldības padome paredz nosacījumus, saskaņā ar kuriem tiek izsniegtas atļaujas un noteiktas kompensācijas prasības attiecīgajā *quartier* [kvartālā] un vajadzības gadījumā *arrondissement* [rajonā], it īpaši – ņemot vērā dzīvojamo telpu tirgu īpatnības un vajadzību samazināt mājokļu trūkumu.

Cour de cassation [Kasācijas tiesa] saistībā ar apelācijas sūdzībām, ko abi īpašnieki iesniedza par *cour d'appel de Paris* pasludinātajiem spriedumiem, vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai varētu izlemt par attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2006/123 par pakalpojumiem iekšējā tirgū.

Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka Direktīva 2006/123 ir piemērojama dalībvalsts tiesiskajam regulējumam, kas attiecas uz darbībām, kuras sastāv no mēbelētu dzīvojamo telpu atkārtotas un īstermiņa izīrēšanas pret atlīdzību gan profesionālās, gan neprofesionālas darbības ietvaros, gadījuma klientiem, kuriem tā nav pastāvīgā dzīvesvieta. Šajā ziņā tā norādīja, ka šādas darbības ietilpst jēdzienā "pakalpojums" Direktīvas 2006/123 4. panta 1. punkta izpratnē un turklāt neatbilst nevienai no darbībām, kuras ir izslēgtas no šīs direktīvas

109| 401. pants.

110| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.).

piemērošanas jomas atbilstoši tās 2. panta 2. punktam. Tā turklāt uzskatīja, ka attiecīgais tiesiskais regulējums nav izslēgts no Direktīvas 2006/123 piemērošanas jomas, jo tas ir vispārējs tiesiskais regulējums, kas bez izšķirības piemērojams ikvienai personai teritorijas plānošanas vai attīstības, it īpaši pilsētu teritoriju plānošanas, jomā. Lai gan šī tiesiskā regulējuma mērķis ir nodrošināt pietiekamu ilgtermiņa īrei paredzētu mājokļu piedāvājumu par pieņemamām cenām, tas tomēr attiecas tikai uz personām, kas nodarbojas ar īpašu izīrēšanas veidu.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru ir jāsaņem iepriekšēja atļauja noteiktu dzīvojamo telpu izīrēšanas darbību veikšanai, ietilpst jēdzienā "atļauju piešķiršanas sistēma" Direktīvas 2006/123 4. panta 6. punkta izpratnē, nevis jēdzienā "prasība" šī panta 7. punkta izpratnē. "Atļauju piešķiršanas sistēma" atšķiras no "prasības", jo tā ir saistīta ar noteiktām darbībām, kas jāveic pakalpojumu sniedzējam, kā arī ar formālu lēmumu, ar ko kompetentās iestādes atļauj pakalpojuma sniedzēja darbību, kā tas ir attiecīgā tiesiskā regulējuma gadījumā.

Treškārt, Tiesa norādīja, ka tādai "atļauju piešķiršanas sistēmai", kāda ir noteikta attiecīgajā tiesiskajā regulējumā, ir jābūt saderīgai ar Direktīvas 2006/123 III nodaļas 1. iedaļā minētajām prasībām, it īpaši ar šīs direktīvas 9. panta 1. punktu un 10. panta 2. punktu, un tas nozīmē, ka vispirms ir jāizvērtē paša šādas sistēmas izveidošanas principa pamatotība, ņemot vērā minētās direktīvas 9. pantu, un pēc tam šajā sistēmā paredzētie atļauju piešķiršanas kritēriji šīs pašas direktīvas 10. panta gaismā.

Attiecībā uz Direktīvas 2006/123 9. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, it īpaši, ka atļauju sistēmai ir jābūt pamatotai ar primāru vispārējo interešu apsvērumu un ka šīs sistēmas mērķis nevar tikt sasniegts ar mazāk ierobežojošu pasākumu (samērīguma kritērijs), Tiesa norādīja, pirmām kārtām, ka attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķis ir ieviest mehānismu, ar kuru tiktu novērsts ilgtermiņa īrei paredzēto mājokļu trūkums, un tas ir vērsts uz to, lai mazinātu piekļuves mājokļiem nosacījumu pasliktināšanos un pieaugošo spriedzi nekustamā īpašuma tirgū, kas ir primārs vispārējo interešu mērķis. Otrām kārtām, Tiesa konstatēja, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums ir samērīgs ar izvirzīto mērķi. Faktiski tā materiāltiesiskā piemērošanas joma attiecas tikai uz konkrēto izīrēšanas darbību, no tā piemērošanas jomas izslēdzot mājokļus, kuri ir izīrētāja pamata dzīvesvieta, un ar to ieviestajai atļauju sistēmai ir ģeogrāfiski ierobežota piemērojamība. Turklāt izvirzīto mērķi nevar sasniegt ar mazāk ierobežojošu pasākumu, it īpaši tādēļ, ka *a posteriori* pārbaude, piemēram, izmantojot paziņošanas sistēmu, kas saistīta ar sodu noteikšanu, neļautu nekavējoties un efektīvi pārtraukt ātrās lietošanas veida maiņas darbības, kas izraisa ilgtermiņa īrei paredzētu mājokļu trūkumu.

Saistībā ar prasībām, kas saskaņā ar Direktīvas 2006/123 10. panta 2. punktu ir piemērojamas attiecīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētajiem atļaujas piešķiršanas kritērijiem, Tiesa, pirmām kārtām, attiecībā uz prasību par to, ka šiem kritērijiem ir jābūt pamatotiem ar primāru vispārējo interešu apsvērumu, norādīja, ka tiem principā ir jābūt pamatotiem ar šādu apsvērumu, ciktāl tie reglamentē kārtību, kādā vietējā līmenī tiek noteikti to atļauju piešķiršanas nosacījumi, kuras paredzētas valsts līmenī ieviestajā sistēmā, kas pati šķiet pamatota ar tādu pašu apsvērumu.

Otrām kārtām, attiecībā uz minēto kritēriju samērīguma prasību Tiesa norādīja, ka attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēta iespēja pakļaut pieprasītās atļaujas piešķiršanu kompensācijas prasībai – kas izpaužas kā telpu, kurām ir cits lietojums, vienlaicīga pārveidošana par dzīvojamām telpām –, kuras apmēru nosaka attiecīgo pašvaldību padome, ievērojot sociālās daudzveidības mērķi un ņemot vērā it īpaši dzīvojamo telpu tirgu īpatnības un vajadzību samazināt mājokļu trūkumu. Kaut arī šāda iespēja principā ir piemērots instruments, lai sasniegtu šos mērķus, jo tas vietējām iestādēm atstāj izvēli faktiski paredzēt kompensācijas prasību, kā arī vajadzības gadījumā noteikt tās apmēru, valsts tiesai tomēr ir vispirms jāpārbauda, vai šī prasība faktiski ir efektīvs risinājums ilgtermiņa īrei paredzēto mājokļu trūkumam, kas ir konstatēts šo pašvaldību teritorijā. Turklāt valsts tiesai ir jāpārliecinās, ka šī pati iespēja atbilst vietējā īres tirgus situācijai un ir arī saderīga ar attiecīgajām izīrēšanas darbībām. Visbeidzot tai ir jāņem vērā vispārēji novērojamais minētās darbības papildu ienesīgums salīdzinājumā ar pastāvīgai dzīvošanai paredzētu telpu izīrēšanu, kā

arī praktiskā kārtība, kas ļauj izpildīt kompensācijas prasību attiecīgajā apvidū, pārliecinoties, ka šī prasība var tikt izpildīta ar dažādiem kompensācijas mehānismiem, kas atbilst saprātīgiem, pārskatāmiem un pieejamiem tirgus nosacījumiem.

Trešām kārtām, attiecībā uz skaidrības, nepārprotamības un objektivitātes prasībām apstāklis, ka attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā, it īpaši, izmantojot robežskaitļus, nav definēts jēdziens "mēbelētu dzīvojamo telpu atkārtota un īstermiņa izīrēšana gadījuma klientiem, kuriem tā nav pastāvīgā dzīvesvieta", pats par sevi nav elements, ar ko var pierādīt šo prasību neievērošanu, ja vien attiecīgās vietējās iestādes nav skaidri, nepārprotami un objektīvi precizējušas attiecīgajam jēdzienam atbilstošo formulējumu. Tāpat arī tādēļ, ka valsts likumdevējs ir vienīgi paredzējis kārtību, kādā vietējā iestāde nosaka sistēmā paredzēto atļauju piešķiršanas nosacījumus, atsaucoties uz mērķiem, kas šai iestādei ir jāņem vērā, principā nevar uzskatīt, ka šie piešķiršanas nosacījumi nav pietiekami skaidri un objektīvi, it īpaši, ja attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā ir noteikti ne tikai mērķi, kas attiecīgajām vietējām iestādēm ir jāievēro, bet arī objektīvie elementi, saskaņā ar kuriem šīm iestādēm ir jāparedz šie piešķiršanas nosacījumi.

Visbeidzot, ceturtām kārtām, attiecībā uz atļauju piešķiršanas nosacījumu iepriekšējas publiskošanas, pārskatāmības un pieejamības prasībām Tiesa norādīja – lai šīs prasības būtu izpildītas, pietiek ar to, ka jebkurš īpašnieks, kurš vēlas izīrēt mēbelētas dzīvojamās telpas gadījuma klientiem, kam tā nav pastāvīgā dzīvesvieta, pirms viņš sāk attiecīgo izīrēšanas darbību, var pilnībā iepazīties ar atļaujas piešķiršanas nosacījumiem un iespējamo kompensācijas prasību, ko ir paredzējušas attiecīgās vietējās iestādes, un to pieļauj tas, ka pašvaldības padomes sēžu protokoli tiek izlikti pašvaldības telpās un ir pieejami pašvaldības tīmekļvietnē.

Visbeidzot šajā nodaļā ir jānorāda arī uz 2020. gada 6. oktobra spriedumu ***Komisija/Ungārija (Augstākā izglītība)*** (C-66/18, EU:C:2020:792) [111], kurā Tiesa lēma par pienākumiem, kas Ungārijai nacionālā režīma jomā izriet no Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros noslēgtās Vispārējās vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību (*GATS*).

4. Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā

4.1. Valsts noteikumi par nodokļiem

Ar 2020. gada 3. marta spriedumu ***Google Ireland*** (C-482/18, EU:C:2020:141) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka LESD 56. pantā garantētā pakalpojumu sniegšanas brīvība pieļauj Ungārijas tiesisko regulējumu, ar ko reklāmas pakalpojumu sniedzēji, kuri dibināti kādā citā dalībvalstī, nevis Ungārijā, ir pakļauti pienākumam deklarēties Ungārijā piemērojamā reklāmas nodokļa uzlikšanas vajadzībām. Tas tā ir, lai gan šādu pakalpojumu sniedzēji, kas dibināti Ungārijā, no šā pienākuma ir atbrīvoti, jo tie ir pakļauti līdzīgam deklarēšanās vai reģistrēšanās pienākumam saistībā ar to aplikšanu ar jebkuru citu nodokli, kas piemērojams Ungārijas teritorijā.

Turpretim Tiesa nosprieda, ka minētais princips nepieļauj šā tiesiskā regulējuma daļu, ar ko reklāmas pakalpojumu sniedzēji, kuri dibināti kādā citā dalībvalstī, kas nav Ungārija, un kuri nav izpildījuši deklarēšanās pienākumu, dažu dienu laikā tiek aplikti ar virkni naudas sodu, kuru apmērs kopumā var sasniegt vairākus

111| Šī lieta ir iekļauta XX.2. nodaļā "PTO ietvaros noslēgta nolīguma pārkāpums", kā arī I.3. nodaļā "Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība, tiesības uz izglītību un darījumdarbības brīvība".

miljonus euro, un kompetentā iestāde pirms lēmuma, ar ko galīgi noteikta šo naudas sodu kumulatīvā kopsumma, šiem pakalpojumu sniedzējiem neatvēl laiku, kas tiem nepieciešams, lai izpildītu savu pienākumu, nedod tiem iespēju iesniegt savus apsvērumus un pati neizvērtē šā pārkāpuma smagumu. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka naudas soda apmērs, kas tiktu uzlikts Ungārijā dibinātam reklāmas pakalpojumu sniedzējam, kurš nav izpildījis līdzīgu deklarēšanās vai reģistrēšanās pienākumu un tādējādi pārkāpj dalībvalsts nodokļu tiesību vispārīgās normas, būtu ievērojami mazāks un šāda pienākuma turpinātas neievērošanas gadījumā netiktu palielināts nedz tādās pašās proporcijās, nedz arī noteikti tikpat īsos termiņos.

Šajā lietā saskaņā ar Īrijas tiesībām dibinātā sabiedrība *Google Ireland*, kas veic darbību, kura Ungārijā tiek aplikta ar reklāmas nodokli, nebija ievērojusi savu deklarēšanās pienākumu saistībā ar šo nodokli. Tādēļ šim pakalpojumu sniedzējam bija uzlikts naudas sods, kura sākotnējais apmērs bija desmit miljoni Ungārijas forintu (HUF) (apmēram 31 000 EUR), bet pēc tam – dažu dienu laikā – tika uzlikti papildu naudas sodi, kuru apmēra kopsumma sasniedza vienu miljardu HUF (apmēram 3,1 miljons EUR). Šī summa atbilda maksimālajam naudas sodu apmēram, kas Ungārijas tiesību aktos paredzēts par deklarēšanās pienākuma neievērošanu. *Google Ireland* vērsās *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija), apstrīdot, pirmkārt, deklarēšanās pienākuma, kam pakļauti reklāmas pakalpojumu sniedzēji no ārvalstīm, un, otrkārt, šādai deklarēšanās neizpildei piemērojamās sankciju sistēmas saderību ar Savienības tiesībām. Šīs argumentācijas iespaidā minētā tiesa vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesa atgādināja, ka pakalpojumu sniegšanas brīvības princips aizliedz jebkādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas varētu izraisīt to, ka pakalpojumu sniegšana starp vairākām dalībvalstīm būtu sarežģītāka nekā pakalpojumu sniegšana vienas dalībvalsts ietvaros. Šis princips paredz, ka tiek novērsti jebkādi pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi, kas noteikti tādēļ, ka pakalpojumu sniedzējs ir dibināts citā dalībvalstī, nevis dalībvalstī, kurā tiek sniegts pakalpojums.

Konstatējusi, ka aplūkojamais deklarēšanās pienākums nav nosacījums tam, lai Ungārijas teritorijā varētu veikt reklāmas izplatīšanas darbību, un ka šis pienākums ir saistošs neatkarīgi no tā, kur visi reklāmas pakalpojumu sniedzēji, kuriem Ungārijā uzliekams reklāmas nodoklis, ir dibināti, Tiesa nosprieda, ka šī administratīvā formalitāte pati par sevi nav uzskatāma par šķērsli pakalpojumu sniegšanas brīvībai.

Proti, šajā lietā nevarēja tikt konstatēta nekāda atšķirīga attieksme, kas varētu tikt uzskatīta par šīs pamatbrīvības ierobežojumu. Iemesls tam, ka konkrēti pakalpojumu sniedzēji, it īpaši Ungārijā dibinātie, ir atbrīvoti no deklarēšanās pienākuma, ir apstāklis, ka tie jau ir deklarējušies vai reģistrējušies jebkura cita Ungārijā tieši vai netieši ieturēta nodokļa uzlikšanas vajadzībām. Šādam atbrīvojumam nav atturošas iedarbības, bet tas pakalpojumu sniedzējus, kuri jau reģistrēti, atbrīvo no nelietderīgas formalitātes veikšanas, jo šis pienākums deklarēties reklāmas nodokļa uzlikšanas vajadzībām ir paredzēts tieši tam, lai Ungārijas nodokļu iestādei dotu iespēju identificēt šā nodokļa maksātājus.

Attiecībā uz sankcijām nodokļu jomā Tiesa atgādināja, ka, lai gan sankciju sistēmas nodokļu jomā, kuras nav saskaņotas Savienības mērogā, ietilpst dalībvalstu kompetencē, šādas sistēmas nedrīkst izraisīt kaitējumu LESD paredzētajām brīvībām.

Šajā kontekstā Tiesa pārbaudīja, vai sankcijas, kuras tiek piemērotas, ja nav veikta šajā lietā aplūkojamajā tiesiskajā regulējumā paredzētā deklarēšanās, ir pretrunā pakalpojumu sniegšanas brīvībai. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka, no formāla skatpunkta raugoties, šī sankciju sistēma ir vienādi piemērojama visiem nodokļa maksātājiem, kas nav ievērojuši savu deklarēšanās pienākumu – neatkarīgi no tā, kuras dalībvalsts teritorijā tie dibināti. Tomēr vienīgi personas, kas nodokļu tiesību izpratnē nav Ungārijas rezidenti, faktiski ir pakļautas riskam, ka tām tiks piemērotas šīs sankcijas.

Protams, arī reklāmas pakalpojumu sniedzēji, kas dibināti Ungārijā, varētu tikt sodīti par tādu līdzīgu deklarēšanās un reģistrēšanās pienākumu neizpildi, kuri tiem paredzēti dalībvalsts nodokļu tiesību vispārīgajās normās.

Tomēr Reklāmas nodokļa likumā paredzētā sankciju sistēma ļauj piemērot naudas sodus apmērā, kas ievērojami pārsniedz apmēru, ar kādu var sodīt gadījumā, ja Ungārijā dibināts reklāmas pakalpojumu sniedzējs neievēro savu reģistrēšanās pienākumu. Turklāt nupat minētā tiesiskā regulējuma ietvaros uzlikto naudas sodu apmēri nav tikpat lieli un to samaksas termiņi nav tikpat īsi kā naudas sodiem, kas piemērojami atbilstoši Reklāmas nodokļa likumā paredzētajai sankciju sistēmai. No tā izriet, ka šī sankciju sistēma ir uzskatāma par pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu.

Turpinājumā Tiesa atzina, ka nodokļu kontroles efektivitāte un nodokļa piedziņas efektivitāte ir primāri vispārējo interešu apsvērumi, kas var attaisnot šādu ierobežojumu, un ka naudas sodu noteikšana pietiekami lielā apmērā būtībā var atturēt reklāmas pakalpojumu sniedzējus, kuriem ir saistošs reģistrēšanās pienākums, no tā neievērošanas. Tomēr Tiesa nosprieda, ka aplūkojamā sankciju sistēma ir nesamērīga. Šajā ziņā tā īpaši uzsvēra to, ka šajā sistēmā nav paredzēta nekāda korelācija starp naudas sodu kumulatīvā apmēra eksponenciālo palielināšanu īpaši īsos termiņos un pieļautās deklarēšanās neizpildes smagumu, kā arī apstākli, ka attiecīgajam nodokļa maksātājam faktiski nav iespējams izpildīt savu deklarēšanās pienākumu, pirms tam tiek paziņots lēmums par soda uzlikšanu, ar ko noteikts naudas sodu galīgais apmērs, lai izvairītos no tā, ka uzliktais naudas sods sasniedz maksimālo apmēru.

4.2. Darba ņēmēju norīkošana darbā

Ar 2020. gada 1. decembra spriedumu ***Federatie Nederlandse Vakbeweging*** (C-815/18, EU:C:2020:976) Tiesa virspalātas sastāvā lēma lietā, kurā Vācijas un Ungārijas izcelsmes darba ņēmēji veica autovadītāja pienākumus saskaņā ar fraktēšanas līgumiem par starptautiskiem autopārvadājumiem, kas bija noslēgti starp transporta uzņēmumiem ar mītni Erpā [*Erp*] (Nīderlande), *Van den Bosch Transporten BV* un diviem uzņēmumiem, no kuriem viens bija dibināts saskaņā ar Vācijas tiesībām un otrs – saskaņā ar Ungārijas tiesībām un kuri ietilpa vienā to uzņēmumu grupā, ar kuriem bija saistīti autovadītāji. Parasti konkrētajā laikposmā fraktēšana notika maršrutos no Erpas un atpakaļ, taču lielākā daļa pārvadājumu, kuri tika veikti saskaņā ar aplūkotajiem fraktēšanas līgumiem, norisinājās ārpus Nīderlandes. Uz *Van den Bosch Transporten* kā Nīderlandes kravu ekspeditoru apvienības locekli attiecās šai nozarei piemērojamais kolektīvais darba līgums (turpmāk tekstā – "KL par kravu pārvadājumiem"), kurš bija noslēgts starp šo apvienību un *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (Nīderlandes arodbiedrību konfederācija, turpmāk tekstā – "*FNV*"). Otrais kolektīvais darba līgums, kurš tostarp bija piemērojams kravu komercpārvadājumiem un kura noteikumi būtībā bija identiski KL par kravu pārvadājumiem noteikumiem, atšķirībā no pirmā minētā bija pasludināts par vispārēji piemērojamu. Taču saskaņā ar valsts tiesībām uzņēmumi, uz kuriem attiecas KL par kravu pārvadājumiem, bija atbrīvoti no šī otrā kolektīvā līguma piemērošanas, ja vien tiek ievērots pirmais kolektīvais līgums.

FNV skatījumā – tā kā *Van den Bosch Transporten* bija uzaicinājis darbā transportlīdzekļu vadītājus no Vācijas un Ungārijas, tam šiem vadītājiem kā norīkotiem darbiniekiem direktīvas par darba ņēmēju norīkošanu darbā izpratnē bija jāpiemēro "KL par kravu pārvadājumiem" vispārējie darba noteikumi [112]. Tā kā šajā kolektīvajā darba līgumā ietvertie vispārējie darba noteikumi šiem transportlīdzekļu vadītājiem netika piemēroti, *FNV* cēla prasību pret trim transporta uzņēmumiem, un šī prasība pirmajā instancē tika apmierināta ar starpspriedumu. Šis spriedums tomēr apelācijas instancē tika atcelts. Apelācijas tiesa tostarp uzskatīja, ka aplūkotā fraktēšana neietilpst direktīvas par darba ņēmēju norīkošanu darbā tvērumā, jo šī direktīva attiecas tikai uz fraktēšanu, kas vismaz galvenokārt ir notikusi citas dalībvalsts "teritorijā".

112| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.).

Tieši šādā kontekstā, izskatot *FNV* kasācijas sūdzību, *Hoge Raad der Nederlanden* (Augstākā tiesa, Nīderlande) Tiesai nosūtīja virkni prejudiciālo jautājumu, kas būtībā attiecās uz nosacījumiem, kādos ir ļauts izsecināt darba ņēmēju darbā norīkošanu "dalībvalsts teritorijā" starptautisko autopārvadājumu jomā.

Tiesa vispirms norādīja, ka direktīva par darba ņēmēju norīkošanu darbā ir piemērojama starptautisko pakalpojumu sniegšanai autotransporta jomā. Principā šo direktīvu piemēro ikvienam starptautiskam pakalpojumam autotransporta jomā, ja ir notikusi darba ņēmēju norīkošana darbā, neatkarīgi no konkrētās ekonomikas nozares, un atšķirībā no klasiskā liberalizācijas instrumenta tā kalpo virknei mērķu, lai veicinātu starptautisko pakalpojumu sniegšanu, nodrošinot godīgu konkurenci un garantējot darba ņēmēju tiesību ievērošanu. Tas, ka minētās direktīvas juridiskais pamats neietver noteikumus par transportu, tādēļ neļauj no tās tvēruma izslēgt starptautisko pakalpojumu sniegšanu autopārvadājumu, it īpaši preču pārvadājumu, jomā.

Attiecībā uz minēto transportlīdzekļu vadītāju kā darbā norīkotu darba ņēmēju statusu Tiesa atgādināja, ka, lai darba ņēmēju uzskatītu par norīkotu darbā "dalībvalsts teritorijā", viņa veiktā darba izpildei ir jābūt pietiekami saistītai ar šo teritoriju. Šādas saiknes esamība tiek noteikta, visaptveroši izvērtējot tādus faktorus kā konkrētā darba ņēmēja veikto darbību minētajā teritorijā veids, šī darba ņēmēja veikto darbību saiknes intensitāte ar ikkatru dalībvalsti, kurā viņš veic savu darbu, kā arī – kāds ir minēto darbību īpatsvars visā pārvadājumu pakalpojumu kopumā.

It īpaši tas, ka starptautisko autopārvadājumu transportlīdzekļa vadītājs, kuru vienā dalībvalstī reģistrēts uzņēmums ir nodevis citā dalībvalstī reģistrēta uzņēmuma rīcībā, saņem saviem uzdevumiem atbilstīgas norādes, to izpildi sāk vai beidz šī otrā uzņēmuma galvenās mītnes vietā, pats par sevi vien nav pietiekami, lai uzskatītu, ka šis vadītājs ir norīkots darbā šīs otrās dalībvalsts teritorijā direktīvas par darba ņēmēju norīkošanu darbā izpratnē, ja minētā transportlīdzekļa vadītāja darba izpilde, pamatojoties uz citiem faktoriem, neatspoguļo pietiekamu saikni ar šo teritoriju.

Tiesa turklāt precizēja, ka grupas saiknes starp uzņēmumiem, kas ir puses līgumā par darba ņēmēju nodošanu rīcībā, esamība kā tāda nedefinē darba izpildes saiknes intensitāti ar tās dalībvalsts teritoriju, kurā šie darba ņēmēji ir norīkoti darbā. Līdz ar to šādai saiknei nav nozīmes vērtējumā par darba ņēmēju norīkošanu darbā.

Attiecībā uz specifiskajiem kabotāžas pārvadājumiem, kuriem piemēro direktīvu par darba ņēmēju norīkošanu darbā – kā tas ir uzsvērts regulā par starptautiskajiem kravas autopārvadājumiem [113] –, Tiesa norādīja, ka šie pārvadājumi pilnībā notiek uzņemošās dalībvalsts teritorijā un tas ļauj uzskatīt, ka transportlīdzekļa vadītāja darba izpilde šādos darījumos atspoguļo pietiekamu saikni ar šo teritoriju. Kabotāžas pārvadājumu ilgumam nav nozīmes vērtējumā par šādas saiknes esamību, neskarot iespēju, kas dalībvalstīm ir dota saskaņā ar šo direktīvu, nepiemērot dažas tā normas, it īpaši par minimālajām algas likmēm, ja norīkojums nepārsniedz vienu mēnesi.

Visbeidzot Tiesa atgādināja, ka darba ņēmēja norīkošanas darbā gadījumā dalībvalstīm saskaņā ar šo pašu direktīvu ir jāraugās, lai attiecīgie uzņēmumi darbā norīkotajiem darba ņēmējiem to teritorijās nodrošinātu konkrētus vispārējus darba noteikumus un nosacījumus, kuri tostarp ir ietverti kolektīvos darba līgumos, kas ir pasludināti par vispārēji piemērojamiem, proti, tie ir jāievēro visiem uzņēmumiem attiecīgajā nozarē vai profesijā un to ģeogrāfiskajā apgabalā. Jautājums par to, vai kolektīvs darba līgums ir bijis pasludināts par vispārēji piemērojamu, ir jāvērtē, atsaucoties uz piemērojamām valsts tiesībām. Tomēr Tiesa precizēja, ka šis jēdziens attiecas arī uz kolektīvo darba līgumu, kurš nav pasludināts par vispārēji piemērojamu, bet

113| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1072/2009 (2009. gada 21. oktobris) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz piekļuvi starptautisko kravas autopārvadājumu tirgum (OV 2009, L 300, 72. lpp.).

kura ievērošana ir priekšnosacījums uzņēmumiem, kam tas ir piemērojams, lai tie tiktu atbrīvoti no cita kolektīvā darba līguma piemērošanas, kurš savukārt ir pasludināts par vispārēji piemērojamu un kura noteikumi būtībā ir identiski pēdējā minētā kolektīvā darba līguma noteikumiem.

Ar 2020. gada 8. decembra spriedumiem ***Ungārija/Parlaments un Padome*** (C-620/18, EU:C:2020:1001) un ***Polija/Parlaments un Padome*** (C-626/18, EU:C:2020:1000) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par divām lietām saistībā ar Direktīvu 96/71 par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā [114], kas tika daļēja grozīta ar Direktīvu 2018/957 [115]. Ar pēdējo minēto direktīvu Savienības likumdevējs ir vēlējies nodrošināt pakalpojumu sniegšanas brīvību uz taisnīga pamata, garantējot konkurenci, kas nebūtu balstīta uz to, ka vienā un tajā pašā dalībvalstī tiktu piemēroti nodarbinātības noteikumi, kuru līmenis būtiski atšķirtos atkarībā no tā, vai darba devējs ir vai nav iedibināts šajā dalībvalstī, tajā pašā laikā piedāvājot norīkotajiem darba ņēmējiem lielāku aizsardzību. Šajā nolūkā Direktīvas 2018/957 mērķis ir padarīt norīkoto darba ņēmēju nodarbinātības noteikumus pēc iespējas tuvākus to darba ņēmēju nodarbinātības noteikumiem, kurus nodarbina uzņēmējdalībvalstī dibināti uzņēmumi.

Atbilstoši šai loģikai ar Direktīvu 2018/957 tostarp tika izdarīti grozījumi Direktīvas 96/71 3. panta 1. punktā attiecībā uz norīkoto darba ņēmēju nodarbinātības noteikumiem. Šie grozījumi, kuru pamatā ir vienlīdzīgas attieksmes princips, tostarp nozīmē, ka šiem darba ņēmējiem ir piemērojama nevis uzņēmējdalībvalsts tiesību aktos noteiktā "minimālā algas likme", bet gan šajos tiesību aktos paredzētais "atalgojums", kas ir plašāks jēdziens nekā minimālās algas jēdziens. Turklāt gadījumā, ja faktiskais norīkojuma laiks pārsniedz divpadsmit mēnešus vai, izņēmuma gadījumos, astoņpadsmit mēnešus, ar Direktīvu 2018/957, iekļaujot Direktīvā 96/71 3. panta 1.a punktu, ir noteikta gandrīz visu uzņēmējdalībvalstī paredzēto nodarbinātības noteikumu piemērošana.

Ungārija (lieta C-620/18) un Polijas Republika (lieta C-626/18) abas cēla prasības atcelt Direktīvu 2018/957. Šīs dalībvalstis tostarp izvirzīja prasības pamatus par nepareiza juridiskā pamata izvēli šīs direktīvas pieņemšanai, par LESD 56. panta, ar kuru garantēta pakalpojumu sniegšanas brīvība, pārkāpumu, kā arī par Regulas Nr. 593/2008 [116] (turpmāk tekstā – "Romas I regula") neievērošanu. Ar saviem spriedumiem Tiesa pilnībā noraidīja abas prasības.

Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka Savienības likumdevējs, pieņemot Direktīvu 2018/957, bija tiesīgs balstīties uz to pašu juridisko pamatu, kāds tika izmantots Direktīvas 96/71 pieņemšanai, proti, LESD 53. panta 1. punktu un 62. pantu [117], kas tostarp ļauj pieņemt direktīvas, kuru mērķis ir atvieglot pakalpojumu sniegšanas brīvības īstenošanu.

Proti, runājot par tiesisko regulējumu, ar kuru – kā tas ir Direktīvas 2018/957 gadījumā – tiek grozīts pastāvošs tiesiskais regulējums, atbilstoša juridiskā pamata noteikšanas nolūkā ir jāņem vērā pastāvošais tiesiskais regulējums, kas ar to tiek grozīts, it īpaši tā mērķis un saturs. Turklāt, ja ar kādu leģislatīvu aktu jau ir koordinēti dalībvalstu tiesību akti kādā konkrētā Savienības darbības jomā, Savienības likumdevējam nevar liegt iespēju pielāgot šo aktu jebkādai apstākļu maiņai vai jebkādai zināšanu attīstībai. Šajā ziņā Tiesa atsaucās uz secīgiem

114| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.).

115| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/957 (2018. gada 28. jūnijs), ar ko groza Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 2018, L 173, 16. lpp., labojums – OV 2019, L 91, 77. lpp.).

116| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.).

117| Direktīva 96/71 tika pieņemta, pamatojoties uz EK līguma 57. panta 2. punktu un 66. pantu, kuri ir aizstāti ar iepriekš minētajiem LESD pantiem.

Savienības paplašināšanās posmiem kopš Direktīvas 96/71 stāšanās spēkā, kā arī uz ietekmes novērtējumu, kas izstrādāts šīs direktīvas grozīšanas kontekstā. Šajā novērtējumā ir konstatēts, ka Direktīva 96/71 ir bijusi pamatā nevienlīdzīgiem konkurences apstākļiem starp uzņēmējdalībvalstī iedibinātajiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kas norīko darba ņēmējus darbā šajā dalībvalstī, kā arī darba tirgus segmentēšanai, ņemot vērā to attiecīgajiem darba ņēmējiem piemērojamo algas noteikumu strukturālo diferenciāciju [118].

Tiesa norādīja – apstāklis, ka ar LESD 53. panta 1. punktu un 62. pantu Savienības likumdevējs ir pilnvarots koordinēt valstu tiesisko regulējumu, kas tā atšķirību dēļ vien var radīt šķēršļus pakalpojumu sniegšanas brīvībai starp dalībvalstīm, nevar nozīmēt, ka šim likumdevējam nebūtu arī jānodrošina, ka tiek ievēroti tostarp LESD 9. pantā paredzētie transversālie mērķi. Šo mērķu vidū ir prasības, kas saistītas ar augsta līmeņa nodarbinātības veicināšanu, kā arī atbilstīgas sociālās aizsardzības nodrošināšanu.

Tādējādi, lai pēc iespējas labāk sasniegtu Direktīvas 96/71 mērķi situācijā, kurā ir notikušas izmaiņas, Savienības likumdevējs varēja pielāgot līdzsvaru, uz kuru balstīta šī direktīva, pastiprinot uzņēmējdalībvalstī norīkoto darba ņēmēju tiesības, lai konkurence starp uzņēmumiem, kas norīko darba ņēmējus darbā šajā dalībvalstī, un tajā iedibinātajiem uzņēmumiem noritētu vienlīdzīgākos apstākļos.

Šajā kontekstā Tiesa arī precizēja, ka LESD 153. pants, kurā ir paredzēta vienīgi darba ņēmēju aizsardzība, nevis pakalpojumu sniegšanas brīvība Savienībā, nevarēja būt Direktīvas 2018/957 juridiskais pamats. Tā kā šajā direktīvā nav ietverti saskaņošanas pasākumi, bet tikai ir koordinēti dalībvalstu tiesību akti darba ņēmēju norīkošanas gadījumā, liekot piemērot noteiktus uzņēmējdalībvalsts obligātajās tiesību normās paredzētus nodarbinātības noteikumus, ar to nevar tikt pārkāpts LESD 153. panta 5. punktā paredzētais izņēmums attiecībā uz Savienības kompetenci, kas izriet no šī panta pirmajiem punktiem.

Otrkārt, Tiesa izvērtēja prasības pamatu par LESD 56. panta pārkāpumu, konkrētāk, par to, ka ar Direktīvu 2018/957 tiekot likvidēta konkurences priekšrocība izmaksu ziņā, ko esot baudījuši dažās dalībvalstīs dibināti pakalpojumu sniedzēji. Tiesa šajā ziņā norādīja, ka ar Direktīvu 2018/957, lai sasniegtu tās mērķi, tiek veikta tādu faktoru līdzsvara atjaunošana, saistībā ar kuriem dažādās dalībvalstīs iedibināti uzņēmumi var konkurēt. Tomēr ar šo direktīvu netiek atcelta iespējamā konkurences priekšrocība, ko baudītu pakalpojumu sniedzēji no dažām dalībvalstīm, jo minētās direktīvas rezultātā nekādi netiek likvidēta uz izmaksām balstīta konkurence. Proti, ar to ir paredzēts nodrošināt, ka norīkotajiem darba ņēmējiem tiek piemērots uzņēmējdalībvalstī pastāvošo nodarbinātības noteikumu kopums, tostarp atalgojuma pamatelementi, kas šajā valstī ir atzīti par obligātiem. Tātad šī direktīva neietekmē citus uzņēmumu, kas norīko darbā šādus darba ņēmējus, izmaksu elementus, piemēram, šo darba ņēmēju ražīgumu vai efektivitāti, kas minēti šīs direktīvas 16. apsvērumā.

Treškārt, runājot par grozītās Direktīvas 96/71 3. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā un 3. panta 1.a punktā paredzēto noteikumu, kas attiecīgi ir saistīti ar "atalgojuma" jēdzienu un ilglaicīgu norīkošanu, tiesiskuma pārbaudi, Tiesa atgādināja, ka Savienības tiesai, izskatot prasību atcelt tādu leģislatīvu aktu kā Direktīva 2018/957, ir vienīgi jāpārliecinās – no šī akta iekšējā tiesiskuma skatpunkta –, ka ar to netiek pārkāpti LES un LESD vai vispārējie Savienības tiesību principi un ka tajā nav pieļauta pilnvaru nepareiza izmantošana. Attiecībā uz šo nosacījumu ievērošanas pārbaudi tiesā Savienības likumdevējam ir plaša rīcības brīvība jomās – tādās kā darba ņēmēju norīkošanas darbā regulējums –, kurās tam ir jāizdara izvēle ar politiku, ekonomiku vai sociālām lietām saistītos jautājumos un kurās tam ir jāveic sarežģīti novērtējumi un izvērtējumi. Ņemot vērā šo plašo rīcības brīvību, Tiesa nosprieda, ka, runājot par noteikumu attiecībā uz ilglaicīgu

118| 2016. gada 8. marta darba dokuments SWD(2016) 52 *final* "Ietekmes novērtējums. Pavaddokuments priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 96/71".

norīkošanu darbā, Savienības likumdevējs, nepieļaujot acīmredzamu kļūdu, varēja uzskatīt, ka vairāk nekā uz divpadsmit mēnešiem veikta norīkojuma gadījumā attiecīgo norīkoto darba ņēmēju personiskajai situācijai ir jābūt ievērojami tuvākai to darba ņēmēju situācijai, kurus nodarbina uzņēmējdalībvalstī dibināti uzņēmumi.

Ceturtkārt, Tiesa norādīja, ka ietekmes novērtējumā, ko Savienības likumdevējs ir ņēmis vērā, lai uzskatītu, ka Direktīvā 96/71 paredzētā norīkoto darba ņēmēju aizsardzība vairs nav atbilstoša, it īpaši tika minēti divi apstākļi, kas pamatoti varēja likt šim likumdevējam secināt, ka uzņēmējdalībvalsts "minimālās algas likmes" piemērošana vairs nevarēja nodrošināt šo darba ņēmēju aizsardzību. No vienas puses, Tiesa šo jēdzienu plaši interpretēja spriedumā *Sähköalojen ammattiliitto* [119], tajā papildus uzņēmējdalībvalsts tiesību aktos paredzētajai minimālajai algai iekļaujot dažus citus elementus. Tādējādi ietekmes novērtējumā varēja konstatēt, ka jēdziens "minimālā algas likme", kā to ir interpretējusi Tiesa, lielā mērā atšķiras no izplatītās tādu uzņēmumu prakses, kuri norīko darba ņēmējus darbā citā dalībvalstī, kad šie uzņēmumi izmaksā viņiem tikai minimālo algu. No otras puses, no ietekmes novērtējuma izriet, ka 2014. gadā vairākās uzņēmējdalībvalstīs ir konstatētas ievērojamas atšķirības atalgojuma ziņā starp šajās dalībvalstīs iedibināto uzņēmumu nodarbinātajiem darba ņēmējiem un tajās darbā norīkotajiem darba ņēmējiem.

Piektkārt, Tiesa izvērtēja apgalvojumu par Romas I regulas pārkāpumu ar grozītās Direktīvas 96/71 3. panta 1.a punktu, kurā ir paredzēts, ka tad, ja norīkojums pārsniedz divpadsmit mēnešus, gandrīz visi no uzņēmējdalībvalsts tiesību aktiem izrietošie pienākumi ir obligāti piemērojami norīkotajiem darba ņēmējiem neatkarīgi no tā, kādi tiesību akti ir piemērojami darba attiecībām. Šajā ziņā Tiesa atzīmēja, ka Romas I regulas 8. panta 2. punktā ir paredzēts, ka gadījumā, ja puses nav izdarījušas izvēli, individuālu darba līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā vai – ja tādas nav – no kuras darbinieks pastāvīgi veic darbu, un ka netiek uzskatīts, ka šī valsts ir mainījusies, ja darbinieks uz laiku ir nodarbināts citā valstī. Tomēr Romas I regulas 23. pantā ir noteikts, ka no tajā paredzētajām tiesību kolīzijas normām var atkāpties, ja Savienības tiesību normās ir paredzēti noteikumi par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām noteiktās jomās. Grozītās Direktīvas 96/71 3. panta 1.a punkts pēc sava rakstura un satura ir uzskatāms par speciālo tiesību kolīzijas normu Romas I regulas 23. panta izpratnē.

5. Kapitāla brīva aprite

2020. gada 18. jūnijā pasludinātajā spriedumā ***Komisija/Ungārija (Biedrošanās pārskatāmība)*** (C-78/18, EU:C:2020:476) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija bija cēlusi pret šo dalībvalsti. Tiesa konstatēja, ka, noteikdama reģistrēšanās, deklarēšanās un publiskošanas pienākumus dažu kategoriju pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas tieši vai netieši saņem ārvalstu atbalstu konkrētu slieksni pārsniedzošā apmērā, par kuru neizpildi šīm organizācijām paredzēta iespēja piemērot sankcijas, Ungārija ir ieviesusi diskriminējošus un neattaisnojamus ierobežojumus gan attiecīgajām organizācijām, gan šādu atbalstu sniedzošajām personām. Šie ierobežojumi ir pretrunā dalībvalstu pienākumiem, kas kapitāla brīvas aprites jomā ir paredzēti LESD 63. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7., 8. un 12. pantā saistībā ar tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesībām uz personas datu aizsardzību un tiesībām uz biedrošanās brīvību.

119| Tiesas spriedums, 2015. gada 12. februāris, ***Sähköalojen ammattiliitto*** (C-396/13, EU:C:2015:86, 38.–70. punkts).

2017. gadā Ungārijā tika pieņemts likums, ar kuru bija paredzēts nodrošināt to pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārskatāmību, kuras saņem ārvalstu izcelsmes ziedojumus (turpmāk tekstā – "Pārskatāmības likums") [120]. Saskaņā ar šo likumu šīm organizācijām ir jāreģistrējas Ungārijas tiesā "ārvalstu atbalstu saņemošas organizācijas" statusā, tiklīdz citu dalībvalstu un trešo valstu izcelsmes ziedojumu apmērs, ko tā saņēmusi konkrētā gadā, pārsniedz noteiktu slieksni. Reģistrējoties tām ir jānorāda arī visu to ziedotāju vārds, uzvārds vai nosaukums, kuru sniegtais atbalsts sasniedz vai pārsniedz 500 000 Ungārijas forintu (aptuveni 1400 EUR), un attiecīgā atbalsta precīzs apmērs. Pēc tam šī informācija tiek publicēta vispārpieejamā elektroniskā platformā, kurai ikviens var piekļūt bez maksas. Turklāt katrai attiecīgajai pilsoniskās sabiedrības organizācijai savā interneta mājaslapā un visās savās publikācijās ir jānorāda, ka tā ir "ārvalstu atbalstu saņemoša organizācija".

Komisija, uzskatīdama, ka minētais likums ir pretrunā gan LESD, gan Hartai, cēla Tiesā prasību pret Ungāriju sakarā ar pienākumu neizpildi.

Lemjot saistībā ar Ungārijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību, Tiesa atgādināja, ka tādēļ vien, ka Komisija pirmstiesas procedūrā nosaka īsus termiņus, prasība par valsts pienākumu neizpildi vēlāk nekļūst nepieņemama. Proti, šāda nepieņemamība ir jāatzīst vienīgi gadījumā, kad Komisijas rīcība attiecīgajai dalībvalstij ir apgrūtinājusi šīs iestādes argumentu atspēkošanu, tādējādi pārkāpjot tiesības uz aizstāvību, taču šajā lietā tas nav pierādīts.

Izskatot lietu pēc būtības, Tiesa vispirms nosprieda, ka Ungārijai nav pamata pārmest Komisijai, ka tā neesot sniegusi pierādījumus par Pārskatāmības likuma faktisko ietekmi uz LESD 63. pantā garantēto aprites brīvību. Proti, gadījumā, kad valsts pienākumu neizpilde izriet no tāda leģislatīva vai reglamentējoša akta pieņemšanas, kura esamība un piemērošana netiek noliegta, šādas neizpildes esamību var pierādīt, izmantojot šā akta normu juridisku izvērtējumu.

Turpinājumā, veicot Komisijas iebildumu pamatotības pārbaudi, Tiesa, pirmkārt, konstatēja, ka darbības, uz kurām attiecas Pārskatāmības likums, ietilpst LESD 63. panta 1. punktā minētajā jēdzienā "kapitāla aprite" un ka aplūkotais likums ir uzskatāms par ierobežojošu pasākumu, kas pēc savas iedabas ir diskriminējošs. Proti, šajā likumā ir tieši vai netieši paredzēta atšķirīga attieksme pret kapitāla pārrobežu apriti – salīdzinājumā ar attieksmi pret kapitāla apriti iekšzemes mērogā –, un šāda atšķirība nav izskaidrojama ar aplūkojamo situāciju objektīvajām atšķirībām, un tas līdz ar to spēj atturēt citās dalībvalstīs vai trešās valstīs mītošas vai reģistrētas fiziskas vai juridiskas personas no finansiālā atbalsta sniegšanas attiecīgajām organizācijām. Konkrētāk, Pārskatāmības likums ir piemērojams tikai un vienīgi biedrībām un nodibinājumiem, kas saņem citu dalībvalstu vai trešo valstu izcelsmes finansiālo atbalstu un kam kā "ārvalstu atbalstu saņemošām organizācijām" ir pienākums deklarēties, reģistrēties un publiski konsekventi norādīt šo savu statusu, un par šo pienākumu neizpildi ir paredzētas sankcijas – līdz pat to likvidēšanai. Turklāt tajā paredzētie pasākumi ir tādi, kas pēc savas iedabas spēj izraisīt gaisotni, kurā valda neuzticēšanās šīm biedrībām un nodibinājumiem. Tas, ka ir jāpublisko informācija par citās dalībvalstīs vai trešās valstīs mītošām vai reģistrētām personām, kas šīm biedrībām un nodibinājumiem sniedz finansiālu atbalstu, turklāt spēj šīs personas atturēt no šāda atbalsta sniegšanas. Līdz ar to reģistrēšanās, deklarēšanās un publiskošanas pienākumi un Pārskatāmības likumā paredzētās attiecīgās sankcijas kopumā ir jāuzskata par LESD 63. pantā aizliegto kapitāla brīvas aprites ierobežojumu.

Attiecībā uz eventuālu šā ierobežojuma attaisnojumu Tiesa uzsvēra, ka mērķis – biedrību finansējuma pārskatāmības palielināšana – var tikt uzskatīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu. Proti, dažas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ņemot vērā to darbības mērķus un rīcībā esošos līdzekļus, varētu

120| *A külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény* (2017. gada Likums Nr. LXXVI par ārvalstu atbalstu saņemošo organizāciju pārskatāmību).

ievērojami ietekmēt sabiedriskās norises un publiskās debates, un tas varētu attaisnot to, ka attiecībā uz to finansējumu tiek veikti pasākumi, ar kuriem paredzēts nodrošināt tā pārskatāmību, it īpaši gadījumos, kad tas tiek saņemts no Savienības trešām valstīm. Tomēr šajā lietā Ungārija nav izskaidrojusi, kādēļ tās norādītais mērķis – biedrību finansējuma pārskatāmības palielināšana – attaisnojot ar Pārskatāmības likumu konkrēti ieviestos pasākumus. Proti, tie tiek nediferencēti piemēroti attiecībā uz jebkuru finansiālo atbalstu no ārvalstīm, kas pārsniedz konkrētu slieksni, un visām organizācijām, uz kurām attiecas šis likums, nevis tikai tām, kuras faktiski varētu ievērojami ietekmēt norises sabiedrībā un publiskās debates.

Attiecībā uz LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem sabiedriskās kārtības un drošības apsvērumiem Tiesa atgādināja gan to, ka uz šādiem apsvērumiem kādā konkrētā jomā var atsaukties tikai, ciktāl Savienības likumdevējs nav pilnā mērā saskaņojis pasākumus, ar kuriem paredzēts nodrošināt šīs jomas aizsardzību, gan to, ka šo pasākumu vidū ir tostarp arī cīņa pret nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu un organizētās noziedzības apkarošana. Tomēr šie apsvērumi ir pieļaujami vienīgi tāda reāla, aktuāla un pietiekami smaga apdraudējuma gadījumā, kas aizskar plašas sabiedrības pamatintereses. Taču šajā lietā Ungārija nav izklāstījusi nevienu argumentu, ar kuru būtu iespējams konkrēti pierādīt šāda apdraudējuma esamību. Pārskatāmības likums drīzāk ir balstīts uz principiālu un nediferencētu prezumpciju, ka jebkurš ārvalstu izcelsmes finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām pats par sevi izraisot aizdomas.

Tiesa no tā secināja, ka no Pārskatāmības likuma izrietošie ierobežojumi nav attaisnojami un ka līdz ar to Ungārija nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no LESD 63. panta.

Otrkārt, Tiesa izvērtēja, vai Pārskatāmības likuma normas ir saderīgas ar Hartas 7., 8. un 12. pantu, jo dalībvalsts apstiprinātam pasākumam ir jāatbilst Hartas normām, ja ar šo pasākumu izraisīto ierobežojumu šī dalībvalsts vēlas attaisnot ar primāru vispārējo interešu apsvērumu vai LESD minētu apsvērumu.

Vispirms attiecībā uz Hartas 12. panta 1. punktā nostiprinātajām tiesībām uz biedrošanās brīvību Tiesa uzsvēra, ka tās ir uzskatāmas par vienu no demokrātiskas un plurālistiskas sabiedrības pamatiem, jo tās dod pilsoņiem iespēju kopīgi rīkoties kopējo interešu jomā un tādējādi veicināt sabiedriskās dzīves pienācīgu norisi. Tiesa konkrētajā gadījumā konstatēja, ka Pārskatāmības likumā paredzētie pasākumi šīs tiesības ierobežo, jo tie ievērojami un dažādā ziņā apgrūtina biedrību un nodibinājumu, uz kuriem attiecas šis likums, darbību un aktivitātes.

Savukārt attiecībā uz Hartas 7. pantā nostiprinātajām tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību Tiesa atgādināja, ka šīs tiesības liek varas iestādēm atturēties no jebkādas neattaisnojamas iejaukšanās personu dzīvē. Tā norādīja, ka šajā gadījumā Pārskatāmības likumā noteiktie deklarēšanās un publiskošanas pienākumi ierobežo šīs tiesības. Attiecībā uz Hartas 8. panta 1. punktā nostiprinātajām tiesībām uz personas datu aizsardzību, kas ir zināmā mērā saistītas ar tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, Tiesa atgādināja, ka tās nepieļauj, ka informācija par identificētām vai identificējamām fiziskām personām tiek izpausta trešām personām – neatkarīgi no tā, vai šīs trešās personas ir publiskās varas iestādes vai plašāka sabiedrība –, ja vien šāda izpaušana nenotiek saistībā ar šīs informācijas godprātīgu apstrādi, kas atbilst Hartas 8. panta 2. punktā noteiktajām prasībām. Pretējā gadījumā ir uzskatāms, ka šāda izpaušana, kas ir uzskatāma par personas datu apstrādi, ierobežo Hartas 8. panta 1. punktā garantētās tiesības uz personas datu aizsardzību. Savukārt šajā lietā Pārskatāmības likumā ir paredzēta personas datu izpaušana, un Ungārija nav apgalvojusi, ka tā notiktu iepriekš minētajām prasībām atbilstošā datu apstrādē.

Visbeidzot, pievēršoties jautājumam par šo pamattiesību ierobežojumu eventuālu attaisnojumu, Tiesa norādīja, ka no izvērtējuma, kas jau veikts LESD kontekstā, izriet, ka Pārskatāmības likuma normas nav attaisnojamas ne ar vienu no Ungārijas minētajiem Savienībā atzītajiem vispārējo interešu mērķiem.

VIII. Robežkontrole, patvērums un imigrācija

1. Robežkontrole

Ar 2020. gada 5. februāra spriedumu ***Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Jūrnieku nodarbināšana Roterdamas ostā)*** (C-341/18, EU:C:2020:76) Tiesa nosprieda – kad jūrnieks, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, stājas darbā uz kuģa, kas ilglaicīgi pietauvots valsts, kura ietilpst Šengenas zonā, jūras ostā, lai uz tā strādātu, pirms šis kuģis atstāj ostu, izceļošanas spiedogs, ja tā iespiešana ir paredzēta Šengenas Robežu kodeksā [121], jūrnieka ceļošanas dokumentos ir jāiespiež nevis brīdī, kad viņš tiek pieņemts darbā, bet gan brīdī, kad minētā kuģa kapteinis paziņo valsts kompetentajām iestādēm par tā tūlītēju iziešanu.

Šis spriedums ir pasludināts tiesvedībā starp *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (valsts sekretārs drošības un tieslietu jautājumos, Nīderlande) un vairākiem jūrniekiem, trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir ieceļojuši Šengenas zonā, izmantojot Šipholas (*Shiphol*) lidostu Amsterdamā, saistībā ar atteikumu, ko apstiprinājis valsts sekretārs, iespiest izceļošanas no Šengenas zonas spiedogu jūrnieku pasē brīdī, kad viņi tika pieņemti darbā uz kuģiem, kas ilglaicīgi pietauvoti Roterdamas ostā. Šis atteikums tika pamatots ar to, ka nebija precizēta diena, kurā attiecīgie kuģi faktiski atstās ostu. Pēc jūrnieku domām, šī atteikuma sekas esot tādas, ka viņu atļautais uzturēšanās Šengenas zonā laiks beigtos ātrāk, jo viņiem principā ir atļauts uzturēties šajā zonā ilgākais 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā.

Šādā kontekstā Tiesa, pirmkārt, precizēja, kurā brīdī ir uzskatāms, ka šie jūrnieki ir izceļojuši no Šengenas zonas. Šajā ziņā tā vispirms norādīja – no Šengenas Robežu kodeksa izriet, ka vienkārši tas, ka persona šķērso "robežšķērsošanas vietu" minētā kodeksa izpratnē, nenozīmē, ka šī persona ir izceļojusi no Šengenas zonas, ja tā joprojām uzturas tādas valsts teritorijas daļā, kura ietilpst šajā zonā. Turklāt Tiesa uzsvēra apstākli, ka Šengenas kodekss ir balstīts uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru trešo valstu valstspiederīgo kontrole robežšķērsošanas vietā notiks drīz pēc faktiskas Šengenas zonas ārējās robežas šķērsošanas, pat ja attiecīgā persona īslaicīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā. No šāda viedokļa tas, ka persona ierodas valsts, kas ietilpst Šengenas zonā, jūras ostas robežšķērsošanas vietā, nenozīmē, ka šī persona atstāj Šengenas zonu, bet tas vairākumā gadījumu atspoguļo vienīgi personas nodomu atstāt šo zonu īsā laikā. Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka, lai neļautu trešās valsts valstspiederīgajam uzturēties Šengenas teritorijā ilgāk par maksimāli atļauto uzturēšanās laiku, nevar uzskatīt, ka šāds valstspiederīgais ir izceļojis no Šengenas zonas, ja viņš joprojām uzturas dalībvalsts, kas ietilpst šajā zonā, teritorijā. Tādējādi pielīdzinot izceļošanu no Šengenas zonas šīs zonas ārējās robežas šķērsošanai, Tiesa no tā secināja – nevar tikt uzskatīts, ka jūrnieks, kas stājies darbā uz kuģa, kurš ilglaicīgi pietauvots dalībvalsts, kas ietilpst Šengenas zonā, jūras ostā, lai uzturētos šajā ostā visu vai daļu no laikposma, kurā tas nodarbināts, lai veiktu savus darba pienākumus uz kuģa, ir izceļojis no šīs zonas brīdī, kad viņš tika pieņemts darbā.

121| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2016, L 77, 1. lpp.). Skat. tostarp minētās regulas 11. panta 1. punktu.

Otrkārt, Tiesa precizēja brīdi, kurā tādā situācijā kā pamatlietā kompetentajām valsts iestādēm ir jāiespiež izceļošanas spiedogs. Šajā ziņā tā norādīja – ja šķiet, ka pēc attiecīgo personu kontroles robežšķērsošanas vietā drīz netiks šķērsota Šengenas zonas ārējā robeža, ir svarīgi, lai valsts kompetentās iestādes viņu ceļošanas dokumentos iespiež izceļošanas spiedogu brīdī, kas ir tuvu robežšķērsošanai, lai nodrošinātu, ka šīs iestādes spēj kontrolēt īstermiņa uzturēšanās Šengenas zonā robežu faktisku ievērošanu. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka jūrniekam, kurš pieņemts darbā, lai strādātu uz kuģa, kas ilglaicīgi pietauvots valsts, kura ietilpst Šengenas zonā, jūras ostā, un kuram viņa darbā pieņemšanas uz kuģa brīdī nav nodoma drīzumā atstāt šo zonu, nav tiesību uz to, lai viņa ceļošanas dokumentos tiktu iespiests izceļošanas spiedogs šajā darbā pieņemšanas brīdī. Tā nosprieda, ka tikai tad, kad kuģa iziešana no šādas jūras ostas uz vietu ārpus Šengenas zonas ir tūlītēja, ir jāiespiež izceļošanas spiedogs. Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksu kuģa kapteinim "laikus" un saskaņā ar attiecīgajā ostā spēkā esošiem noteikumiem ir jāpaziņo kompetentajai iestādei par kuģa iziešanu.

2. Patvēruma politika

Saistībā ar migrācijas krīzi, kas jau vairākus gadus ir pārņēmusi Eiropu, un no tās izrietošo daudzskaitlīgo starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju ierašanos Savienībā, Tiesa turpina izskatīt ievērojamu skaitu lietu, kas ir saistītas ar Savienības patvēruma politiku. Šajā ziņā ir jānorāda uz pieciem spriedumiem. Šie spriedumi, pirmkārt, attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju izvietošanu tranzīta zonās un viņu pārcelšanu un, otrkārt, uz šo starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniegšanas un izskatīšanas procedūrām.

2.1. Patvēruma meklētāju pārcelšana

2020. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā ***Komisija/Polija, Ungārija un Čehijas Republika (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pagaidu pārcelšanas mehānisms)*** (C-715/17, C-718/17 un C-719/17, EU:C:2020:257) Tiesa apmierināja prasības par valsts pienākumu neizpildi, ko Komisija bija cēlusi pret šīm trim dalībvalstīm, lai panāktu, ka tiek konstatēts, ka, nenorādot regulāri un vismaz reizi trijos mēnešos pietiekamu skaitu starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju, kuri var tikt ātri pārcelti uz to attiecīgo teritoriju, un līdz ar to neīstenojot vēlākus tām saistošus pārcelšanas pienākumus, šīs dalībvalstis nav izpildījušas pienākumus, kas tām izriet no Savienības tiesībām. Pirmkārt, tā secināja, ka attiecīgās trīs dalībvalstis ir pieļāvušas valsts pienākumu neizpildi attiecībā uz lēmumu, ko Padome bija pieņēmusi, lai obligātā kārtā no Grieķijas un Itālijas uz citām Savienības dalībvalstīm tiktu pārcelti 120 000 starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju [122]. Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka Polija un Čehijas Republika nav arī izpildījušas pienākumus, kas tām izriet no agrāka lēmuma, ko Padome bija pieņēmusi, lai no Grieķijas un Itālijas uz citām Savienības dalībvalstīm brīvprātīgi tiktu pārcelti 40 000 starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju [123]. Savukārt Ungārijai šajā pēdējā minētajā lēmumā paredzētie pārcelšanas pasākumi nebija saistoši.

122| Padomes Lēmums (ES) 2015/1601 (2015. gada 22. septembris), ar ko nosaka pagaidu pasākumus starptautiskās aizsardzības jomā Itālijas un Grieķijas labā (OV 2015, L 248, 80. lpp.). Šī lēmuma spēkā esamība bija apvienoto lietu C-643/15 un C-647/15 ***Slovākija un Ungārija/Padome*** priekšmets.

123| Padomes Lēmums (ES) 2015/1523 (2015. gada 14. septembris), ar ko nosaka pagaidu pasākumus starptautiskās aizsardzības jomā Itālijas un Grieķijas labā (OV 2015, L 239, 146. lpp.).

2015. gada septembrī, ņemot vērā ārkārtas situāciju saistībā ar trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu Grieķijā un Itālijā, Padome pieņēma iepriekš minētos lēmumus (turpmāk tekstā – "pārcelšanas lēmumi"). Piemērojot šos lēmumus [124], 2015. gada decembrī Polija bija norādījusi, ka uz tās teritoriju var ātri pārcelt 100 personu. Tomēr tā nav veikusi šo pārcelšanu un nav uzņēmusies nekādas vēlākas saistības attiecībā uz pārcelšanu. Savukārt Ungārija nevienā brīdī nav norādījusi to personu skaitu, kuras varēja tikt pārceltas uz tās teritoriju, piemērojot tai saistošo pārcelšanas lēmumu, un nav veikusi nevienu pārcelšanu. Visbeidzot 2016. gada februārī un maijā Čehijas Republika, piemērojot pārcelšanas lēmumus [125], norādīja, ka uz tās teritoriju var pārcelt 50 personu. Divpadsmit personas tika faktiski pārceltas no Grieķijas, bet Čehijas Republika vairs nav uzņēmusies nekādas vēlākas saistības attiecībā uz pārcelšanu.

Ar šo spriedumu Tiesa vispirms noraidīja attiecīgo trīs dalībvalstu izvirzīto argumentu, saskaņā ar kuru Komisijas prasības ir nepieņemamas tādēļ, ka pēc pārcelšanas lēmumu piemērošanas laikposma beigām attiecīgi 2017. gada 17. un 26. septembrī tās vairs nevarot novērst apgalvoto pienākumu neizpildi. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka prasība par valsts pienākumu neizpildi ir pieņemama, ja Komisija tikai lūdz konstatēt apgalvoto pienākumu neizpildi, it īpaši tādās situācijās kā šajās lietās, kurās Savienības tiesību akts, kura pārkāpums tiek apgalvots, ir galīgi beidzis būt piemērojams pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām, proti, 2017. gada 23. augustā. Valsts pienākumu neizpildes konstatējumam turklāt joprojām ir jāpiemīt materiāltiesiskai interesei, tostarp – lai nodibinātu pamatu atbildībai, kāda dalībvalstij var iestāties tās pienākumu attiecībā pret citām dalībvalstīm, Savienību vai privātpersonām neizpildes rezultātā.

Polija un Ungārija būtībā apgalvo, ka tās varēja atstāt pārcelšanas lēmumus nepiemērotus saskaņā ar LESD 72. pantu, atbilstoši kuram LESD normas attiecībā uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā ietilpst arī patvēruma politika, neskarot to pienākumu izpildi, kas dalībvalstīm ir saistoši attiecībā uz sabiedriskās kārtības uzturēšanu un valsts drošības nodrošināšanu. Tiesa šajā ziņā konstatēja – tā kā LESD 72. pants ir uzskatāms par tiesību normu, ar kuru ir paredzēta atkāpe no Savienības tiesību vispārējām normām, tas ir jāinterpretē šauri. Tādējādi ar šo pantu dalībvalstīm nav piešķirtas tiesības atkāpties no Savienības tiesību normām, vienīgi atsaucoties uz interesēm, kas ir saistītas ar sabiedriskās kārtības uzturēšanu un valsts drošības nodrošināšanu, bet tām ir noteikts pienākums pierādīt nepieciešamību piemērot šajā pantā paredzēto atkāpi, lai šajās jomās izpildītu savus pienākumus.

Šajā kontekstā Tiesa norādīja, ka saskaņā ar pārcelšanas lēmumiem visā pārcelšanas procedūras laikā līdz pat starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja faktiskai pārvietošanai būtu jāņem vērā valsts drošības un sabiedriskās kārtības apsvērumi. Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka kompetentajām pārcelšanas dalībvalstu iestādēm ir jāatzīst plaša novērtējuma brīvība, kad tās nosaka, vai ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka trešās valsts valstspiederīgais, kuru ir plānots pārcelt, ir uzskatāms par valsts drošības vai sabiedriskās kārtības apdraudējumu to teritorijā. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka jēdziens "draudi valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai" pārcelšanas lēmumu izpratnē [126] ir jāinterpretē tādējādi, ka tas aptver gan faktiskus, gan potenciālus draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Tomēr Tiesa precizēja, ka, lai atsauktos uz iepriekš minētajiem pamatiem, minētajām iestādēm, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi, ir jāpamatojas uz saskanīgiem, objektīviem un konkrētiem pierādījumiem, kas ļauj turēt aizdomās par to, ka attiecīgais pieteikuma iesniedzējs rada vai var radīt šādus draudus. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka šajās tiesību normās paredzētajam noteikumam pretrunā ir tas, ka saistībā ar pārcelšanas procedūru dalībvalsts vienīgi vispārējās prevencijas apsvērumu

124| Abu šo lēmumu 5. panta 2. punkts.

125| Abu šo lēmumu 5. panta 2. punkts.

126| Abu šo lēmumu 5. panta 4. un 7. punkts.

mērķiem un neizveidojot tiešu saikni ar konkrēto gadījumu kategoriski atsaucas uz LESD 72. pantu, lai pamatotu pienākumu – kas tām ir saistoši saskaņā ar minētajiem lēmumiem – īstenošanas apturēšanu vai pat pārtraukšanu.

Turpinājumā, spriezdama par Čehijas Republikas izvirzīto pamatu par konkrētā pārcelšanas mehānisma disfunkciju, Tiesa nosprieda, ka, nekaitējot solidaritātes mērķim, kuru pauž pārcelšanas lēmumi, kā arī šo aktu obligātajam raksturam, nevar pieļaut, ka dalībvalsts var balstīties uz tās vienpusēju vērtējumu par pārcelšanas mehānisma, kas izveidots ar minētajiem tiesību aktiem, apgalvoto efektivitātes trūkumu vai pat disfunkciju, it īpaši attiecībā uz sabiedriskās kārtības uzturēšanu un valsts drošības nodrošināšanu, lai nepildītu jebkādus pārcelšanas pienākumus, kas tai ir saistoši saskaņā ar šiem pašiem tiesību aktiem. Visbeidzot, atgādinot pārcelšanas lēmumu saistošo raksturu Čehijas Republikai kopš šo lēmumu pieņemšanas un visā to piemērošanas laikposmā, Tiesa norādīja, ka šai dalībvalstij bija jānodrošina ar šiem lēmumiem noteikto pārcelšanas pienākumu izpilde neatkarīgi no tā, vai ir sniegta cita veida palīdzība Grieķijas Republikai un Itālijas Republikai.

2.2. Tranzīta zonas

Ar 2020. gada 17. decembrī pasludināto spriedumu ***Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana)*** (C-808/18, EU:C:2020:1029) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību par valsts pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija bija cēlusi pret šo dalībvalsti.

Reaģējot uz migrācijas krīzi un ar to saistīto daudzo starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju ierašanos, Ungārija pielāgoja savu tiesisko regulējumu par patvēruma tiesībām un par to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri uzturas nelikumīgi. Tā 2015. gada likumā [127] tika tostarp paredzēts izveidot tranzīta zonas, kas atrodas uz Serbijas un Ungārijas robežas [128] un kurās tiek piemērotas patvēruma procedūras. Ar šo likumu tika arī ieviests jēdziens "masveida imigrācijas izraisīta krīzes situācija", nosakot, ka gadījumā, ja valdība izsludina šādu situāciju, kā vispārēji noteikumi tiek piemērotas atkāpes ietverošas tiesību normas. 2017. gadā ar jaunu likumu [129] tika paplašināts to gadījumu uzskaitījums, kad var tikt izsludināta šāda krīzes situācija, un tika grozītas tiesību normas, kas ļauj atkāpties no vispārējiem noteikumiem.

2015. gadā Komisija Ungārijai jau bija darījusi zināmas savas šaubas par tās tiesiskā regulējuma patvēruma jomā saderību ar Savienības tiesībām. 2017. gada likums izraisīja papildu bažas. Komisija Ungārijai it īpaši pārmeta, ka tā, pārkāpjot Direktīvās 2013/32 [130] (turpmāk tekstā – "Procedūru direktīva"), 2013/33 [131] (turpmāk

127| *Egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény* (2015. gada Likums Nr. CXL, ar ko groza atsevišķus likumus saistībā ar masveida imigrācijas pārvaldību; *Magyar Közlöny* 2015/124).

128| Reskes [*Röszke*] un Tompas [*Tompa*] tranzīta zonas.

129| *Határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény* (2017. gada Likums Nr. XX, ar ko groza dažus likumus par pārraugāmajā pierobežas zonā piemērojamās procedūras pastiprināšanu; *Magyar Közlöny* 2017/39).

130| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

131| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.).

tekstā – "Uzņemšanas direktīva") un 2008/115 [132] (turpmāk tekstā – "Atgriešanas direktīva") paredzētās materiālās un procesuālās garantijas, ir ierobežojusi piekļuvi starptautiskās aizsardzības procedūrai, izveidojusi vispārēju šīs aizsardzības pieteikuma iesniedzēju aizturēšanas sistēmu un veikusi trešo valstu valstspiederīgo, kas uzturas nelikumīgi, piespiedu nogādāšanu uz pierobežas zemes joslu, neievērodama Atgriešanas direktīvā paredzētās garantijas. Šādā kontekstā tā Tiesā cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, lai panāktu, ka tiek konstatēts, ka būtiska daļa Ungārijas tiesiskā regulējuma šajā jomā ir pretrunā noteiktām šo direktīvu tiesību normām.

Tiesa apmierināja lielāko daļu Komisijas prasības sakarā ar pienākumu neizpildi.

Sākumā Tiesa uzsvēra, ka tā dažas no šajā prasībā izvirzītajām problēmām jau ir aplūkojusi nesenajā spriedumā *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* [133], kas pasludināts saistībā ar Ungārijas tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tā norādīja arī, ka, lai izpildītu šo spriedumu, Ungārija kopš tā laika ir slēgusi abas tranzīta zonas. Tiesa tomēr precizēja, ka šī slēgšana neietekmē šo prasību, jo situācija jāizvērtē, aplūkojot to tādu, kāda tā bija datumā, ko Komisija bija noteikusi savā argumentētajā atzinumā konstatēto trūkumu novēršanai, proti, 2018. gada 8. februārī.

Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka Ungārija nav izpildījusi savu pienākumu nodrošināt efektīvu piekļuvi starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrai [134], jo trešo valstu valstspiederīgie, kas no Serbijas un Ungārijas robežas vēlējās piekļūt šai procedūrai, praksē saskārās ar to, ka sagatavot pieteikumus bija gandrīz neiespējami. Šī pienākumu neizpilde izriet no valsts tiesiskā regulējuma, saskaņā ar kuru starptautiskās aizsardzības pieteikumi parasti var tikt sagatavoti tikai vienā no divām tranzīta zonām, kombinācijā ar pastāvīgu un vispārēju Ungārijas iestāžu iedibinātu administratīvo praksi, kas krasi ierobežo to pieteikuma iesniedzēju skaitu dienā, kuriem ir atļauts iekļūt šajās tranzīta zonās. Tiesas ieskatā, Komisija, balstīdamās uz vairākiem starptautiskiem ziņojumiem, ir pietiekami pierādījusi šādas prakses pastāvēšanu. Šajā kontekstā Tiesa atgādināja, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma sagatavošana pirms tā reģistrācijas, iesniegšanas un izskatīšanas ir būtisks posms šīs aizsardzības piešķiršanas procedūrā un ka dalībvalstis nedrīkst to nepamatoti aizkavēt. Gluži pretēji – tām ir jānodrošina, ka attiecīgajām personām tiek dota iespēja sagatavot pieteikumus, tostarp uz to robežām, tiklīdz šīs personas izsaka šādu vēlmi.

Otrkārt, Tiesa apstiprināja – kā tā jau nesen bija nospriedusi spriedumā *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* –, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem uzliktais pienākums uzturēties vienā no tranzīta zonām visu pieteikuma izskatīšanas laiku ir aizturēšana Uzņemšanas direktīvas izpratnē [135]. Pēc šī precizējuma Tiesa nosprieda, ka šī aizturēšanas sistēma ir izveidota papildus Savienības tiesībās paredzētajiem gadījumiem un neievērojot ar to parasti saistītās garantijas.

Proti, Tiesa atgādināja, pirmām kārtām, ka gadījumi, kad ir atļauta starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja aizturēšana, ir izsmeļoši uzskaitīti Uzņemšanas direktīvā [136]. Izanalizējusi katru no šiem gadījumiem, tā secināja, ka neviens no šiem gadījumiem neattiecas uz Ungārijas sistēmu. Tiesa it īpaši aplūkoja gadījumu, kad dalībvalsts var aizturēt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, lai lemtu, vai atļaut viņam

132| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).

133| Tiesas spriedums, 2020. gada 14. maijs, ***Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*** (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU, EU:C:2020:367).

134| Šis pienākums izriet no Procedūru direktīvas 6. panta, to skatot kopā ar tās 3. pantu.

135| Šīs direktīvas 2. panta h) punkts.

136| Šīs direktīvas 8. panta 3. punkta pirmā daļa.

ieceļot savā teritorijā, jo šī aizturēšana var notikt pie robežas īstenoto procedūru ietvaros, lai pirms ieceļošanas tiesību piešķiršanas pārliecinātos, vai pieteikums nav nepieņemams un vai tas nav nepamatots kādu citu noteiktu iemeslu dēļ [137]. Tiesa uzskatīja, ka nosacījumi, ar kādiem ir atļauta aizturēšana šo robežprocedūru kontekstā, šajā gadījumā nav izpildīti.

Otrām kārtām, Tiesa uzsvēra, ka Procedūru direktīva un Uzņemšanas direktīva tostarp prasa, lai par aizturēšanu tiktu izdots rakstisks un pamatots rīkojums [138], lai tiktu ņemtas vērā to pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības, kuri identificēti kā neaizsargātas personas, kam nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas, lai tām būtu nodrošināts "pienācīgs atbalsts" [139], un lai nepilngadīgo aizturēšana tiktu izmantota tikai kā pēdējais līdzeklis [140]. Ungārijas tiesiskajā regulējumā paredzētā aizturēšanas tranzīta zonās sistēma, kas attiecas uz visiem pieteikuma iesniedzējiem, izņemot nepilngadīgos bez pavadības, kuri ir jaunāki par 14 gadiem, tās vispārējā un automātiskā rakstura dēļ neļauj pieteikuma iesniedzējiem saņemt šīs garantijas.

Tiesa turklāt noraidīja Ungārijas argumentu, ka migrācijas krīze esot attaisnojusi atkāpi no noteiktām Procedūru direktīvas un Uzņemšanas direktīvas tiesību normām, lai uzturētu likumību un kārtību un nodrošinātu iekšējo drošību atbilstoši LESD 72. pantam [141]. Šajā saistībā tā atgādināja, ka šis pants ir jāinterpretē šauri, un uzskatīja, ka Ungārija nav pietiekami pierādījusi nepieciešamību, kādēļ tā šo pantu ir izmantojusi. Tiesa turklāt uzsvēra, ka Procedūru direktīvā un Uzņemšanas direktīvā jau ir ņemta vērā situācija, kad dalībvalstij ir jāsaskaras ar ļoti ievērojamu starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaita pieaugumu, jo tajās ar konkrētām tiesību normām ir paredzēta iespēja atkāpties no parastos apstākļos piemērojamiem noteikumiem.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka Ungārija nav izpildījusi Atgriešanas direktīvā paredzētos pienākumus, ciktāl Ungārijas tiesiskajā regulējumā ir atļauts izraidīt trešo valstu valstspiederīgos, kuri tās teritorijā uzturas nelikumīgi, iepriekš neievērojot šajā direktīvā paredzētās procedūras un garantijas [142]. Šajā jautājumā Tiesa norādīja, ka šos valstspiederīgos policija piespiedu kārtā aizved otrpus nožogojumam, kas atrodas dažus metrus no robežas ar Serbiju, uz zemes joslu, kurā nav nekādas infrastruktūras. Tiesas ieskatā, šāda piespiedu pārvietošana ir pielīdzināma izraidīšanai Atgriešanas direktīvas izpratnē, jo attiecīgajām personām praksē nav citas izvēles kā vien pēc tam atstāt Ungārijas teritoriju, lai dotos uz Serbiju. Šajā kontekstā Tiesa atgādināja, ka trešās valsts valstspiederīgajam, kurš uzturas nelikumīgi un ietilpst Atgriešanas direktīvas piemērošanas jomā, ir jāpiemēro atgriešanas procedūra, ievērojot ar šo direktīvu izveidotās materiālās un procesuālās garantijas, pirms attiecīgā gadījumā viņš tiek izraidīts, ar nosacījumu, ka piespiedu izraidīšana tiek izmantota tikai kā pēdējais līdzeklis. Turklāt jau izklāstītajiem iemesliem analoģisku iemeslu dēļ Tiesa noraidīja Ungārijas argumentus, saskaņā ar kuriem, piemērojot LESD 72. pantu, tā drīkstēja atkāpties no Atgriešanas direktīvā iedibinātajām materiālajām un procesuālajām garantijām.

Ceturtkārt, Tiesa uzskatīja, ka Ungārija nav ievērojusi ar Procedūru direktīvu principā ikvienam starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam piešķirtās tiesības palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā pēc viņa pieteikuma noraidīšanas līdz tā termiņa beigām, kas paredzēts prasības celšanai par šo noraidījumu, vai, ja

137| Uzņemšanas direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas c) apakšpunkts un Procedūru direktīvas 43. pants.

138| Uzņemšanas direktīvas 9. panta 2. punkts.

139| Procedūru direktīvas 24. panta 3. punkts.

140| Uzņemšanas direktīvas 11. panta 2. punkts.

141| Šajā pantā ir paredzēts, ka noteikumi, kas ietverti LESD V sadaļā par drošības, brīvības un tiesiskuma telpu, neiespaido to dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības nodrošināšanu.

142| Šīs garantijas tostarp ir paredzētas Atgriešanas direktīvas 5. pantā, 6. panta 1. punktā, 12. panta 1. punktā un 13. panta 1. punktā.

šī prasība ir celta, – līdz tā ir izskatīta [143]. Tiesa norādīja, ka gadījumā, ja ir izsludināta "masveida imigrācijas izraisīta krīzes situācija", Ungārijas tiesiskajā regulējumā šo tiesību īstenošana notiek kārtībā, ar kuru nav ievērotas Savienības tiesības, it īpaši pienākums uzturēties tranzīta zonās, un tas ir pielīdzināms aizturēšanai, kas ir pretrunā Procedūru direktīvai un Uzņemšanas direktīvai. Savukārt gadījumā, ja šāda situācija nav izsludināta, šo tiesību īstenošana ir pakārtota nosacījumiem, kuri – kaut arī nav pretrunā Savienības tiesībām – tomēr nav noteikti pietiekami skaidri un precīzi, lai ļautu attiecīgajām personām zināt precīzu savu tiesību apjomu un spētu novērtēt, vai šie nosacījumi ir saderīgi ar Procedūru direktīvu un Uzņemšanas direktīvu.

2.3. Patvēruma pieteikumu iesniegšana un izskatīšana

2020. gada 14. maijā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā pasludinātajā spriedumā *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU, EU:C:2020:367) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par virkni jautājumu par Atgriešanas direktīvas, Procedūru direktīvas un Uzņemšanas direktīvas interpretāciju saistībā ar Ungārijas tiesisko regulējumu attiecībā uz patvēruma tiesībām, kā arī trešo valstu valstspiederīgo, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, atgriešanu.

Šajā gadījumā Afganistānas (lieta C-924/19 PPU) un Irānas (lieta C-925/19 PPU) valstspiederīgie, kas Ungārijā bija ieradušies caur Serbiju, iesniedza patvēruma pieteikumus Reskes tranzīta zonā, kas atrodas pie Serbijas un Ungārijas robežas. Atbilstoši Ungārijas tiesībām šie pieteikumi tika noraidīti kā nepieņemami un tika pieņemti lēmumi par atgriešanu uz Serbiju. Tomēr Serbija atteicās konkrētās personas uzņemt atpakaļ savā teritorijā, pamatojoties uz to, ka nebija izpildīti ar Savienību noslēgtajā atpakaļuzņemšanas nolīgumā [144] paredzētie nosacījumi. Pēc šī Serbijas lēmuma Ungārijas iestādes nesāka iepriekš minēto pieteikumu izskatīšanu pēc būtības, bet grozīja sākotnējos atgriešanas lēmumos minēto galamērķa valsti, to aizstājot ar šo personu attiecīgo izcelsmes valsti. Šīs personas tad apstrīdēja lēmumus par grozījumiem, taču viņu iebildumi tika noraidīti. Lai gan šāda prasība nav paredzēta Ungārijas tiesībās, attiecīgās personas vērsās Ungārijas tiesās, lūdzot atcelt lēmumus, ar kuriem tika noraidīti viņu iebildumi par lēmumiem par grozījumiem, un uzdot patvēruma jautājumos kompetentajai iestādei īstenot jaunu patvēruma procedūru. Tās arī cēla prasības par bezdarbību saistībā ar viņu izvietošanu un paturēšanu Reskes tranzīta zonā. Sākumā viņiem bija pienākums uzturēties patvēruma meklētājiem paredzētajā šīs tranzīta zonas sektorā, bet dažus mēnešus vēlāk viņiem tika noteikts pienākums uzturēties šīs pašas zonas sektorā, kas ir paredzēts trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru patvēruma pieteikums ir noraidīts, un šajā sektorā viņi patlaban atrodas.

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtēja attiecīgo personu situāciju Reskes tranzīta zonā no to noteikumu viedokļa, kas reglamentē gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju aizturēšanu (Procedūru direktīva un Uzņemšanas direktīva), gan to trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanu, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalstī (Atgriešanas direktīva). Šajā ziņā Tiesa vispirms nosprieda, ka attiecīgo personu izvietošana šajā tranzīta zonā ir uzskatāma par aizturēšanu. Lai nonāktu pie šāda secinājuma, tā precizēja, ka "aizturēšanas" jēdziens, kuram dažādu iepriekš minēto direktīvu kontekstā ir tāda pati nozīme, ir uzskatāms par piespiedu līdzekli, kas paredz attiecīgās personas pārvietošanās brīvības liegšanu, nevis vienkāršu ierobežošanu, un to izolē no pārējiem iedzīvotājiem, uzliekot tai pienākumu pastāvīgi uzturēties norobežotā un slēgtā teritorijā. Tiesas ieskatā, Reskes tranzīta zonā pastāvošie apstākļi ir pielīdzināmi brīvības atņemšanai, it īpaši tāpēc, ka attiecīgās personas nevar pēc savas gribas likumīgi atstāt šo zonu nevienā virzienā. Konkrēti, tās nevar to atstāt, lai

143| Procedūru direktīvas 46. panta 5. punkts.

144| Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Serbijas Republiku par tādu personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas nelikumīgi, kas iekļauts Padomes 2007. gada 8. novembra lēmuma (OV 2007, L 334, 45. lpp.) pielikumā.

dotos uz Serbiju, ciktāl mēģinājumu to darīt, pirmkārt, Serbijas iestādes uzskatītu par nelikumīgu un tāpēc šīm personām draudētu sods un, otrkārt, tās riskētu ar to, ka zaudētu jebkādu iespēju Ungārijā iegūt bēgļa statusu.

Turpinājumā Tiesa pārbaudīja šīs aizturēšanas atbilstību Savienības tiesībās noteiktajām prasībām. Attiecībā uz prasībām saistībā ar aizturēšanu Tiesa nosprieda, ka saskaņā attiecīgi ar Uzņemšanas direktīvas 8. pantu un Atgriešanas direktīvas 15. pantu ne starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs, ne trešās valsts valstspiederīgais, attiecībā uz kuriem ir pieņemts atgriešanas lēmums, nevar tikt aizturēts tikai tāpēc vien, ka viņš nevar nodrošināt sev iztikas līdzekļus. Tā piebilda, ka Uzņemšanas direktīvas 8. un 9. pants un Atgriešanas direktīvas 15. pants nepieļauj to, ka tāds starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs vai trešās valsts valstspiederīgais, attiecībā uz kuru ir pieņemts atgriešanas lēmums, tiek aizturēts, iepriekš nepieņemot pamatotu lēmumu par viņa aizturēšanu un nepārbaudot šāda pasākuma nepieciešamību un samērīgumu.

Tiesa arī sniedza precizējumus prasībām, kas saistītas ar paturēšanu apcietinājumā un, konkrētāk, par tā ilgumu. Attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem tā nosprieda, ka Uzņemšanas direktīvas 9. pantā nav prasīts, lai dalībvalstis noteiktu paturēšanas apcietinājumā maksimālo ilgumu. Tomēr to valsts tiesībās ir jānodrošina, ka aizturēšana turpinās tikai tik ilgi, kamēr pastāv to attaisnojošs pamats, un ka ar šo pamatu saistītās administratīvās procedūras tiek veiktas rūpīgi. Savukārt attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgajiem, par kuriem ir pieņemts atgriešanas lēmums, no Atgriešanas direktīvas 15. panta izriet, ka viņu aizturēšana, pat tad, kad tā ir pagarināta, nevar pārsniegt astoņpadsmit mēnešus un var turpināties tik ilgi, kamēr izraidīšanas pasākumi turpinās un tiek veikti ar nepieciešamo rūpību.

Turklāt attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju aizturēšanu īpašajā tranzīta zonas kontekstā ir jāņem vērā arī Procedūru direktīvas 43. pants. No šīs tiesību normas izriet, ka dalībvalstis starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem var uzlikt pienākumu uzturēties pie to robežām vai kādā no to tranzīta zonām, lai, pirms tiek pieņemts lēmums par pieteikuma iesniedzēju tiesībām ieceļot to teritorijā, pārbaudītu, vai viņu pieteikums nav nepieņemams. Lēmums tomēr ir jāpieņem četru nedēļu laikā, pretējā gadījumā attiecīgajai dalībvalstij ir jāpiešķir pieteikuma iesniedzējam tiesības ieceļot tās teritorijā un jāizskata viņa pieteikums atbilstoši vispārīgajai procedūrai. Tādējādi, lai gan šajā 43. pantā paredzētās procedūras ietvaros dalībvalsts var aizturēt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus, kas ierodas pie to robežām, šī aizturēšana nekādā gadījumā nevar pārsniegt četras nedēļas no pieteikuma iesniegšanas dienas.

Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka ir jābūt iespējai tāda aizturēšanas pasākuma tiesiskumu kā personas aizturēšana tranzīta zonā pārbaudīt tiesā, piemērojot attiecīgi Uzņemšanas direktīvas 9. pantu un Atgriešanas direktīvas 15. pantu. Tādējādi, ja nav valsts tiesību normu, kurās būtu paredzēta šāda pārbaude tiesā, Savienības tiesību pārākuma princips un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā valsts tiesai uzliek pienākumu atzīt sevi par kompetentu par to lemt. Turklāt, ja veiktās pārbaudes rezultātā valsts tiesa uzskata, ka attiecīgais aizturēšanas pasākums ir pretrunā Savienības tiesībām, tai ir jāvar administratīvās iestādes izdoto aizturēšanas lēmumu aizstāt ar savu lēmumu un nekavējoties atbrīvot attiecīgās personas vai, iespējams, noteikt aizturēšanai alternatīvu pasākumu.

Turklāt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam, kura aizturēšana, kas ir atzīta par nelikumīgu, ir beigusies, ir jāvar atsaukties uz materiālajiem uzņemšanas nosacījumiem, uz kuriem viņam ir tiesības pieteikuma izskatīšanas laikā. Konkrēti, no Uzņemšanas direktīvas 17. panta izriet – ja viņam nav iztikas līdzekļu, viņam ir tiesības vai nu uz finansiālu pabalstu, kas ļauj nodrošināt sev mājokli, vai arī uz izmitināšanu natūrā. Tāpēc Uzņemšanas direktīvas 26. pantā ir prasīts, lai šāds pieteikuma iesniedzējs varētu vērsties tiesā ar prasību par šo tiesību uz izmitināšanu nodrošināšanu un lai šai tiesai būtu iespēja noteikt pagaidu pasākumus pirms tās galīgā nolēmuma. Ja nav nevienas citas tiesas, kas būtu kompetenta saskaņā ar valsts

tiesībām, Savienības tiesību pārākuma princips un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā arī šajā gadījumā prasa, lai tiesa, kurā celta prasība, sevi atzītu par kompetentu izskatīt prasību par šo tiesību uz izmitināšanu nodrošināšanu.

Otrām kārtām, Tiesa lēma par valsts tiesas kompetenci izskatīt attiecīgo personu prasību atcelt lēmumus, ar kuriem noraidīti viņu iebildumi par grozījumiem attiecībā uz atgriešanas valsti. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka lēmums, ar kuru tiek mainīta sākotnējā atgriešanas lēmumā minētā galamērķa valsts, šajā ziņā ir tik būtisks, ka tas ir uzskatāms par jaunu atgriešanas lēmumu. Saskaņā ar Atgriešanas direktīvas 13. pantu šāda lēmuma adresātiem ir jābūt pieejamam efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim, kam arī jāatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā garantētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Šajā kontekstā Tiesa atgādināja, ka, lai gan dalībvalstis var paredzēt, ka atgriešanas lēmumus var apstrīdēt citās iestādēs, kas nav tiesu iestādes, administratīvas iestādes pieņemta atgriešanas lēmuma adresātam tomēr noteiktā procedūras stadijā ir jāvar apstrīdēt tā tiesiskumu vismaz vienā tiesu instancē. Šajā lietā Tiesa norādīja, ka ārvalstnieku policijas iestādes pieņemtus lēmumus, ar kuriem tika mainīta viņu atgriešanas valsts, attiecīgās personas varēja apstrīdēt, vienīgi iesniedzot iebildumus patvēruma jautājumos kompetentajā iestādē, un ka nebija garantēta nekāda vēlāka pārbaude tiesā. Šī pēdējā minētā iestāde, kas atrodas par policiju atbildīgā ministra pakļautībā, ir izpildvaras sastāvdaļa, un tādējādi tā neatbilst Hartas 47. pantā attiecībā uz tiesu paredzētajai neatkarības prasībai. Šādos apstākļos Savienības tiesību pārākuma princips, kā arī tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā valsts tiesai, kurā ir celta prasība, uzliek pienākumu sevi atzīt par kompetentu izskatīt prasību par atgriešanas lēmumu, ar kuru tiek grozīta sākotnējā galamērķa valsts, vajadzības gadījumā atstājot bez piemērošanas jebkādu valsts tiesību normu, ar kuru tas tai būtu aizliegts.

Trešām kārtām, Tiesa izvērtēja Ungārijas tiesiskajā regulējumā paredzēto nepieņemamības pamatu, ar kuru bija pamatota patvēruma pieteikumu noraidīšana. Šajā tiesiskajā regulējumā ir atļauta šāda noraidīšana, ja pieteikuma iesniedzējs ir ieradies Ungārijā, šķērsojot valsti, kas tiek kvalificēta kā "droša tranzīta valsts", kurā viņš nav pakļauts vajāšanai vai būtiska kaitējuma ciešanas riskam vai kurā ir garantēta pietiekama līmeņa aizsardzība. Atgādinājusi savu jaunāko judikatūru [145], Tiesa apstiprināja, ka šāds pamats ir pretrunā Procedūru direktīvas 33. pantam, un tad precizēja tā sekas attiecībā uz patvēruma procedūru, ciktāl attiecīgo personu patvēruma pieteikumu noraidījums, kas bija balstīts uz šo prettiesisko pamatu, jau bija apstiprināts ar galīgu tiesas nolēmumu. Tiesas ieskatā, šādā gadījumā no Procedūru direktīvas, to skatot kopā it īpaši ar Hartas 18. pantu, kurā garantētas patvēruma tiesības, izriet, ka šos patvēruma pieteikumus noraidījušajai iestādei nav pienākuma pēc savas ierosmes tos izskatīt atkārtoti. Tomēr attiecīgās personas aizvien var iesniegt jaunu pieteikumu, kas tiks kvalificēts par "turpmāku pieteikumu" Procedūru direktīvas nozīmē. Šajā ziņā, lai gan šīs direktīvas 33. pantā ir paredzēts, ka turpmāks pieteikums, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, var tikt uzskatīts par nepieņemamu, tāda Tiesas sprieduma pastāvēšana, kurā atzīts, ka valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts nepieņemamības pamats nav saderīgs ar Savienības tiesībām, ir uzskatāms par jaunu elementu. Turklāt Tiesa vispārīgāk nosprieda, ka šīs direktīvas 33. pantā paredzēts nepieņemamības pamats nav piemērojams, ja patvēruma jautājumos kompetentā iestāde konstatē, ka pirmā patvēruma pieteikuma galīgais noraidījums ir pretrunā Savienības tiesībām. Šāds konstatējums katrā ziņā ir jāizdara, ja šī neatbilstība Savienības tiesībām izriet – kā tas ir šajā gadījumā – no Tiesas sprieduma vai arī ja to ir pakārtoti konstatējusi valsts tiesa.

2020. gada 25. jūnijā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā pasludinātajā spriedumā ***Ministerio Fiscal (Iestāde, kas var pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus)*** (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495) Tiesa nosprieda, ka izmeklēšanas tiesa, kurai jālemj par trešās valsts valstspiederīgā, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, aizturēšanu, ietilpst to "citu iestāžu" jēdzienā Procedūru direktīvas 6. panta 1. punkta otrās daļas

145| Tiesas spriedums, 2020. gada 19. marts, ***Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa)*** (C-564/18, EU:C:2020:218).

nozīmē, kuras var pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, lai arī saskaņā ar valsts tiesību aktiem nav kompetentas tos reģistrēt. Šajā statusā izmeklēšanas tiesai ir pienākums informēt pieteikuma iesniedzēju par konkrētu šāda pieteikuma iesniegšanas kārtību. Tiesa arī nosprieda, ka neiespējamība izmitināt personu humānās uzņemšanas centrā neattaisno starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja aizturēšanu.

2019. gada 12. decembrī Spānijas jūras glābšanas dienests pie Grankanārijas salas (Spānija) krastiem pārtvēra laivu, kura transportēja 45 trešo valstu valstspiederīgos, tostarp VL, kurš ir Mali pilsonis, un viņus aizveda uz Grankanāriju. Nākamajā dienā administratīvā iestāde izdeva rīkojumu par šo trešo valstu valstspiederīgo izraidīšanu un iesniedza pieprasījumu *Juzgado de Instrucción n° 3 de San Bartolomé de Tirajana* (Sanbartolomes de Tirahanas Izmeklēšanas tiesa Nr. 3, Spānija) par viņu izvietošanu aizturēšanas centrā. Pēc tam, kad šī tiesa VL informēja par viņa tiesībām, viņš tai pauda savu nodomu pieteikties starptautiskajai aizsardzībai. Tā kā humānās uzņemšanas centrā trūka vietu, šī pati tiesa izdeva rīkojumu VL izvietot ārvalstnieku aizturēšanas centrā, kurā bija jāizskata viņa starptautiskās aizsardzības pieteikums. VL tad šajā tiesā cēla prasību, apstrīdot lēmumu viņu aizturēt, ar pamatojumu, ka tas neesot saderīgs ar Procedūru direktīvu, kā arī ar Uzņemšanas direktīvu. Šīs prasības ietvaros šī tiesa vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tostarp vēloties noskaidrot, vai tā ietilpst "citu iestāžu" jēdzienā Procedūru direktīvas 6. panta 1. punkta otrās daļas nozīmē un vai tādējādi tā var pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus. Tā Tiesai uzdeva jautājumu arī par VL aizturēšanas likumību.

Pirmām kārtām, Tiesa precizēja, ka jēdziena "citas iestādes, kas var pieņemt [starptautiskās aizsardzības pieteikumus]" minētās tiesību normas nozīmē gramatiskā interpretācija un it īpaši vietniekvārda "citas" izvēle liecina par Savienības likumdevēja gribu izmantot plašu tādu iestāžu jēdzienu, kuras, lai gan to kompetencē nav reģistrēt šādus pieteikumus, var tos tomēr pieņemt. Tādējādi šis apzīmējums var aptvert gan administratīvas, gan tiesu iestādes. Šo konstatējumu apstiprina minētās tiesību normas kontekstuāla interpretācija. Viens no Procedūru direktīvas mērķiem ir nodrošināt efektīvu piekļuvi, proti, pēc iespējas vienkāršu piekļuvi starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrai. Aizliegums tiesu iestādei pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus kavētu šā mērķa īstenošanu, it īpaši attiecībā uz ļoti ātrām procedūrām, kurās tiesas veikta pieteikuma iesniedzēja uzklausīšana var būt pirmā iespēja izmantot tiesības iesniegt šādu pieteikumu. Tādējādi Tiesa secināja, ka izmeklēšanas tiesa, kurai jālemj par trešās valsts valstspiederīgā, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, aizturēšanu, ietilpst to "citu iestāžu" jēdzienā, kuras var pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus.

Otrām kārtām, Tiesa pievērsās jautājumam par šādas izmeklēšanas tiesas pienākumiem tās "citas iestādes" statusā. Tā nosprieda, ka no Procedūru direktīvas 6. panta 1. punkta otrās un trešās daļas izriet, pirmkārt, ka šai tiesai ir pienākums starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem sniegt informāciju par konkrētu šāda pieteikuma iesniegšanas kārtību. Tādējādi šī tiesa rīkojas atbilstoši šīs direktīvas priekšrakstiem, uzņemoties iniciatīvu informēt trešās valsts valstspiederīgo par viņa tiesībām pieteikties starptautiskajai aizsardzībai. Otrkārt, ja trešās valsts valstspiederīgais ir paudis vēlmi iesniegt šādu pieteikumu izmeklēšanas tiesā, tai lietas materiāli ir jāpārsūta iestādei, kuras kompetencē ir reģistrēt šo pieteikumu, lai šis valstspiederīgais varētu izmantot Uzņemšanas direktīvas 17. pantā paredzētos materiālos uzņemšanas nosacījumus un veselības aprūpi.

Trešām kārtām, Tiesa izvērtēja VL aizturēšanas atbilstību Procedūru direktīvai un Uzņemšanas direktīvai. Sākumā tā norādīja, ka no šīm direktīvām izriet, ka ir jāizmanto plaša "starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja" koncepcija un līdz ar to trešās valsts valstspiederīgais šo statusu iegūst no brīža, kad viņš sagatavo starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Tiesa turklāt uzsvēra, ka šāda pieteikuma "sagatavošanas" darbība neprasa nekādas administratīvas formalitātes. Tādējādi tas, ka šāds valstspiederīgais "citai iestādei", tādai kā izmeklēšanas tiesa, pauž savu vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, ir pietiekami, lai viņam piešķirtu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja statusu.

Līdz ar to, sākot no datuma, kad VL iesniedza savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, viņa aizturēšanas nosacījumus reglamentēja Procedūru direktīvas 26. panta 1. punkts, kā arī Uzņemšanas direktīvas 8. panta 1. punkts. No šīm pēdējām minētajām tiesību normām, tās skatot kopā, izriet, ka dalībvalstis nevar aizturēt personu tikai tāpēc vien, ka tā ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja, un ka aizturēšanas pamatiem un nosacījumiem, kā arī garantijām aizturētajiem pieteikuma iesniedzējiem ir jāatbilst Uzņemšanas direktīvai. Tā kā šīs pēdējās direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā ir izsmeļoši uzskaitīti dažādie pamati, ar kuriem var tikt attaisnota starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja aizturēšana, un neiespējamība atrast vietu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam humānās uzņemšanas centrā neatbilst nevienam no sešiem šajā tiesību normā minētajiem aizturēšanas pamatiem, VL aizturēšana šajā gadījumā neatbilda Uzņemšanas direktīvas priekšrakstiem.

2020. gada 16. jūlija spriedumā ***Addis*** (C-517/17, EU:C:2020:579) Tiesa nosprieda, ka Procedūru direktīvas 14. un 34. pantam ir pretrunā tāds tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru pienākuma nodrošināt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam personisko interviju pirms lēmuma par nepieņemamību pieņemšanas ar pamatojumu, ka starptautiskās aizsardzības statuss jau piešķirts citā dalībvalstī [146], neievērošana neizraisa šā lēmuma atcelšanu un lietas nodošanu atpakaļ atbildīgajai iestādei. Tiesas ieskatā, citādi ir gadījumā, ja šāda lēmuma pārsūdzības procesā pieteikuma iesniedzējam ir iespēja personiski izklāstīt visus savus argumentus pret minēto lēmumu tādā tiesas sēdē, kurā būtu nodrošināti visi piemērojamie minētās direktīvas 15. pantā norādītie pamatnosacījumi un garantijas, un ja šie argumenti neļauj mainīt šo pašu lēmumu.

2011. gada septembrī prasītājs pamatlietā, kurš bija deklarējis, ka ir Eritrejas valstspiederīgais, iebrauca Vācijā un tur lūdza bēgļa statusu. Tā kā sākumā viņu nebija iespējams identificēt pēc pirkstu nospiedumiem pirkstu sakropļojuma dēļ, tikai 2013. gada janvārī izrādījās, ka prasītājs pamatlietā jau iepriekš bija saņēmis bēgļa statusu Itālijā. Ar 2013. gada 18. februāra lēmumu *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu pārvalde, Vācija; turpmāk tekstā – "Pārvalde"), pirmkārt, kā nepieņemamu noraidīja prasītāja pamatlietā patvēruma pieteikumu un, otrkārt, izdeva rīkojumu par viņa nogādāšanu līdz Itālijas robežai. Par šo lēmumu celtā prasība pirmajā instancē tika noraidīta. Tomēr apelācijas instancē personas nogādāšanas līdz Itālijas robežai pasākums tika atcelts, jo nebija pierādīts, ka Itālijas Republika joprojām būtu gatava pieņemt atpakaļ prasītāju pēc tam, kad 2015. gada 5. februārī beidzās uzturēšanās atļauja un ceļošanas dokuments, ko viņam bija izsniegušas Itālijas iestādes. Pārējā daļā apelācijas sūdzība tika noraidīta. Prasītājs pamatlietā pārsūdzēja šo apelācijas instancē pasludināto spriedumu *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija), tostarp apgalvojot, ka Pārvalde nedrīkstēja nerīkot personisko interviju ar viņu pirms 2013. gada 18. februāra lēmuma pieņemšanas.

Tiesa vispirms precizēja, ka Procedūru direktīvā nepārprotami ir paredzēts pienākums nodrošināt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam personisku interviju pirms lēmuma par viņa pieteikumu pieņemšanas un ka šis pienākums ir spēkā gan attiecībā uz lēmumiem par nepieņemamību, gan uz lēmumiem pēc būtības.

Tiesa norādīja, ka gadījumā, ja atbildīgā iestāde plāno atzīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu ar pamatojumu, ka starptautiskā aizsardzība jau ir piešķirta citā dalībvalstī, personiskās intervijas par pieteikuma pieņemamību mērķis it īpaši ir dot pieteikuma iesniedzējam iespēju izklāstīt visus elementus, kas raksturo viņa personisko situāciju. Tas šai iestādei ļauj novērtēt pieteikuma iesniedzēja konkrēto situāciju, kā arī viņa neaizsargātības pakāpi un viņa nodošanas šai citai dalībvalstij gadījumā novērst būtisku necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās pret viņu risku Hartas 4. panta izpratnē.

146| Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

Šajā kontekstā Tiesa atgādināja – ja dalībvalsts iestāžu rīcībā ir informācija, kuru pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis, lai pierādītu šāda riska esamību dalībvalstī, kura jau ir piešķīrusi starptautisko aizsardzību, šīm iestādēm, balstoties uz objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju un ņemot vērā Savienības tiesībās garantēto pamattiesību aizsardzības standartu, ir jāizvērtē, vai patiešām pastāv nepilnības, kas var būt sistēmiskas vai vispārējas vai skart atsevišķas personu grupas. Turklāt neesot pilnībā izslēdzams, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs var pierādīt ārkārtas apstākļu esamību, kas viņam pastāv un kas nozīmētu, ka atpakaļnodošana dalībvalstij, kura viņam jau piešķīrusi starptautisko aizsardzību, īpašas neaizsargātības dēļ viņam varētu radīt tādas izturēšanās risku, kas ir pretrunā Hartas 4. pantam.

Turpinājumā Tiesa norādīja, ka izņēmums no noteikuma par personiskās intervijas ar pieteikuma iesniedzēju rīkošanu par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamību ir iespējams tikai secīga pieteikuma gadījumā, bet šajā lietā šāda gadījuma nav.

Visbeidzot attiecībā uz pienākuma nodrošināt personisko interviju neizpildes tiesiskajām sekām Tiesa konstatēja, ka, tā kā Procedūru direktīva tieši nereglamentē šī pienākuma neizpildes tiesiskās sekas, uz tām attiecas valsts tiesības, ja ir ievērots līdzvērtības un efektivitātes princips. Tiesa, kuras rīcībā nebija neviena pierādījuma, kas ļautu apšaubīt tāda tiesiskā regulējuma kā pamatlietā aplūkotais atbilstību līdzvērtības principam, saistībā ar efektivitātes principu uzsvēra, ka Savienības likumdevējs šādai intervijai piešķir ļoti lielu nozīmi patvēruma procedūrā jau no procedūras pirmajā instancē atbildīgajā iestādē. Turklāt Tiesa precizēja, ka Savienības likumdevējs būtisku nozīmi piešķir ne tikai tam, ka šāda intervija ir jāorganizē, bet arī apstākļiem, kādos tā ir jāveic, lai nodrošinātu, ka ikvienam pieteikuma iesniedzējam atkarībā no dzimuma un konkrētās situācijas tiek sniegtas piemērotas procesuālās garantijas.

Tiesa nosprieda, ka šādos apstākļos ar Procedūru direktīvas lietderīgo iedarbību nebūtu saderīgi tas, ja tiesa, kas izskata prasību, varētu apstiprināt lēmumu, ko atbildīgā iestāde pieņēmusi, neizpildot pienākumu nodrošināt pieteikuma iesniedzējam personisko interviju par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ja tā pati nav uzklausījusi pieteikuma iesniedzēju, ievērojot pamata apstākļus un garantijas, kas ir piemērojamas attiecīgajā gadījumā. Proti, ja šāda uzklausīšana nav veikta, pieteikuma iesniedzēja tiesības uz personisko interviju apstākļos, kādos pienācīgi tiek nodrošināta konfidencialitāte un kas viņam ļauj sniegt vispusīgu sava pieteikuma pamatojumu, netiek nodrošinātas nevienā patvēruma procedūras stadijā.

Tiesa precizēja, ka nepietiek kompensēt neuzklausīšanu nedz ar pieteikuma iesniedzēja iespēju prasības izskatīšanas laikā rakstveidā izklāstīt visus argumentus, kas liek apstrīdēt lēmuma par viņa aizsardzības pieteikuma nepieņemamību spēkā esamību, nedz ar pienākumu atbildīgajai iestādei un tiesai, kas izskata prasību, pēc savas ierosmes izmeklēt visus atbilstošos faktus. Tiesa norādīja, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pieteikuma iesniedzējam ir dota vai vēl var tikt dota iespēja tikt uzklausītam, pilnībā ievērojot piemērojamos pamatnosacījumus un garantijas, lai viņam ļautu valodā, ko viņš prot, personiski izklāstīt savu viedokli.

3. Imigrācijas politika: vīzu pieteikumi

Ar spriedumu ***Minister van Buitenlandse Zaken*** (apvienotās lietas C-225/19 un C-226/19, EU:C:2020:951) Tiesa virspalātas sastāvā 2020. gada 24. novembrī lēma lietā, kurā Ēģiptes valstspiederīgais, kurš dzīvo savā izcelsmes valstī (lieta C-225/19), un Sīrijas valstspiederīgā, kura dzīvo Saūda Arābijā (lieta C-226/19), iesniedza *Minister van Buitenlandse Zaken* (ārlietu ministrs, Nīderlande; turpmāk tekstā – "ministrs") "Šengenas" vīzas [147] pieteikumus, lai varētu apciemot savus attiecīgos ģimenes locekļus, kas dzīvo Nīderlandē. Tomēr viņu pieteikumi tika noraidīti, un saskaņā ar Vīzu kodeksu šis atteikums viņiem tika paziņots ar standartveidlapu [148], kurā ir ietvertas 11 rūtiņas, ko ir paredzēts atzīmēt atbilstoši izvēlētajam iemeslam. Tā kā šajā gadījumā bija atzīmēta sestā rūtiņa, vīzas atteikums bija izskaidrots ar to, ka ieinteresētās personas tiek uzskatītas par apdraudējumu kādas dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskajām attiecībām [149]. Šis vīzas atteikums izrietēja no iebildumiem, ko bija izteikušas Ungārija un Vācija, ar kurām Nīderlandes iestādes iepriekš bija apspriedušās Vīzu kodeksā paredzētās procedūras ietvaros [150]. Tomēr veidlapā ieinteresētajām personām nebija sniegtas nekādas precīzas norādes par šo dalībvalstu identitāti, par konkrētu atteikuma pamatu, kas ir izvēlēts no četriem iespējamiem (apdraudējums sabiedriskajai kārtībai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskajām attiecībām), kā arī par iemesliem, kuru dēļ viņi tiek uzskatīti par šādu apdraudējumu.

Ieinteresētās personas iesniedza sūdzību ministram, kurš to noraidīja. Tad viņas cēla prasību [151] *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hārlemā, Nīderlande), apgalvojot, ka viņi nav saņēmuši efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, jo viņi nevarēja šos lēmumus apstrīdēt pēc būtības. Šī tiesa nolēma Tiesai uzdot jautājumu, pirmām kārtām, par pamatojumu, kāds ir jānorāda lēmumā par vīzas atteikumu, ja šis atteikums ir pamatots ar citas dalībvalsts izteiktiem iebildumiem, kā arī, otrām kārtām, par iespēju šo atteikuma pamatu pakļaut tiesas pārbaudei, izskatot prasību pret šo lēmumu par vīzas atteikumu, un par šādas pārbaudes apmēru.

Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka dalībvalstij, kas pieņēmusi lēmumu par vīzas atteikumu tāpēc, ka cita dalībvalsts ir izteikusi iebildumus, šajā lēmumā ir jānorāda šīs pēdējās minētās dalībvalsts identitāte, kā arī konkrēts atteikuma pamats, kas balstīts uz šiem iebildumiem, attiecīgā gadījumā norādot arī šo iebildumu iemeslu būtību.

Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka prasības pret lēmumu par vīzas atteikumu pazīmes ir jānosaka saskaņā ar Hartas 47. pantu, kurā ir garantētas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Saskaņā ar to ieinteresētajai personai ir jāspēj uzzināt attiecībā uz to pieņemtā lēmuma pamatojumu, vai nu pašai iepazīstoties ar šo lēmumu, vai arī tādējādi, ka pēc šīs personas pieprasījuma tai tiek darīts zināms šī lēmuma pamatojums. Turklāt Tiesa norādīja – pat ja pamatojums, kas atbilst standartveidlapas sestajai rūtiņai, ir standarta formulējums, valsts

147| Vīza dalībvalstu teritorijas šķērsošanai tranzītā vai arī atļauja plānoti uzturēties šajā teritorijā uz laiku, kas nepārsniedz trīs mēnešus sešu mēnešu laikposmā. Šo vīzu dalībvalsts izsniedz saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 810/2009 (2009. gada 13. jūlijs), ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 610/2013 (2013. gada 26. jūnijs) (OV 2009, L 243, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Vīzu kodekss").

148| Vīzu kodeksa 32. panta 2. punktā paredzētā un šī kodeksa VI pielikumā ietvertā veidlapa.

149| Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta vi) punktā paredzētais atteikuma pamats.

150| Vīzu kodeksa 22. pantā paredzētā iepriekšējas apspriešanās procedūra.

151| Vīzu kodeksa 32. panta 3. punktā paredzētā prasība.

kompetentajai iestādei ailē "Piezīmes" ir jānorāda vajadzīgā informācija. Tiesa arī piebilda, ka pastāv jauna standartveidlapa, kurā dažādi iespējamie atteikuma pamati, kas iepriekš nebija nošķirti, tagad ir nošķirti cits no cita [152].

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka tās dalībvalsts tiesas, kas ir pieņēmusi lēmumu par vīzas atteikumu tāpēc, ka cita dalībvalsts ir izteikusi iebildumus, nevar pārbaudīt šo iebildumu tiesiskumu pēc būtības. Tāpēc dalībvalstij, kas ir pieņēmusi lēmumu par vīzas atteikumu, šajā lēmumā arī ir jāprecizē iestāde, kurā pieteikuma iesniedzējs var vērsties, lai noskaidrotu šim nolūkam dalībvalstī, kas ir izteikusi iebildumus, pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Lai izdarītu šo secinājumu, Tiesa vispirms uzsvēra, ka, protams, pārbaudē tiesā, ko veic tās dalībvalsts tiesas, kura ir pieņēmusi lēmumu par vīzas atteikumu, tiek veikta šī lēmuma tiesiskuma pārbaude. Tomēr valsts kompetentajām iestādēm, pārbaudot vīzu pieteikumus, ir plaša novērtējuma brīvība attiecībā uz Vīzu kodeksā paredzēto atteikuma pamatu piemērošanas nosacījumiem un atbilstošo faktu novērtējumu. Šīs novērtējuma brīvības pārbaude tiesā tādējādi nozīmē, ka ir jāpārbauda tikai, vai apstrīdētais lēmums ir balstīts uz pietiekami spēcīgu faktisko pamatojumu, un jāpārliecinās, vai tajā nav pieļauta acīmredzama kļūda. Šajā ziņā, ja vīzas atteikums ir pamatots ar to, ka cita dalībvalsts ir iebildusi pret tās izsniegšanu, šīm tiesām ir jābūt iespējai pārliecināties, ka Vīzu kodeksā paredzētā iepriekšējas apspriešanās procedūra ar citām dalībvalstīm ir pareizi piemērota, un it īpaši pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējs ir pareizi identificēts kā tāds, uz kuru attiecas konkrētie iebildumi. Turklāt šīm tiesām ir jāspēj pārbaudīt, vai ir ievērotas procesuālās garantijas, piemēram, pienākums norādīt pamatojumu. Savukārt citas dalībvalsts izteikto iebildumu pamatotības pārbaude ir jāveic šīs citas dalībvalsts tiesām.

IX. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

1. Regulas Nr. 44/2001 un Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās

2020. gada 7. maija spriedumā ***Rina*** (C-641/18, EU:C:2020:349) Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka prasība par zaudējumu atlīdzību, kas celta pret privāttiesību juridiskām personām, kuras veic kuģu klasifikācijas un sertifikācijas darbību trešās valsts vārdā un uz tās deleģējuma pamata, ietilpst jēdzienā "civillietas un komerclietas" Regulas Nr. 44/2001 [153] (turpmāk tekstā – "Briseles I regula") 1. panta 1. punkta izpratnē un līdz ar to šīs regulas piemērošanas jomā, ja šī darbība netiek veikta atbilstoši publiskās varas prerogatīvām Savienības tiesību izpratnē. Otrkārt, tā norādīja, ka starptautisko paražu tiesību princips par imunitāti pret tiesvedību neliedz valsts tiesai, kas izskata lietu, īstenot minētajā regulā paredzēto tiesas jurisdikciju strīdā par šādu prasību, ja šī tiesa konstatē, ka šādas iestādes nav īstenojušas publiskās varas prerogatīvas starptautisko tiesību izpratnē.

152| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/1155 (2019. gada 20. jūnijs), ar kuru groza Regulu Nr. 810/2009 (OV 2019, L 188, 25. lpp.), III pielikums.

153| Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.). Šajā tiesību normā tostarp ir paredzēts, ka šī regula ir piemērojama civillietās un komerclietās.

2006. gadā kuģis *Al Salam Boccaccio'98*, kas peldēja ar Panamas Republikas karogu, nogrima Sarkanajā jūrā, un bija vairāk nekā 1000 cietušo. Cietušo ģimenes locekļi un tie pasažieri, kuri ir pārdzīvojuši kuģa bojāeju, vērsās *Tribunale di Genova* (Dženovas tiesa, Itālija) ar prasību pret *Rina SpA* un *Ente Registro Italiano Navale* (turpmāk tekstā kopā – "sabiedrības *Rina*"), proti, sabiedrībām, kuras bija veikušas nogrimušā kuģa klasifikācijas un sertifikācijas darbības un kuru juridiskā adrese ir Dženovā. Prasītāji pieprasīja atlīdzināt mantisko un nemantisko kaitējumu, kas izriet no sabiedrību *Rina* iespējamās civiltiesiskās atbildības, apgalvojot, ka minētās darbības ir izraisījušas nogrimšanu. Sabiedrības *Rina*, atsaucoties uz imunitātes pret tiesvedību principu, norādīja uz tiesas, kurā celta prasība, jurisdikcijas neesamību, jo klasifikācijas un sertifikācijas darbības, ko tās īstenoja, tika veiktas uz Panamas Republikas deleģējuma pamata un līdz ar to tās esot deleģējošās valsts suverēno prerogatīvu izpausme. Tiesa, kurā celta prasība, šauboties par Itālijas tiesu jurisdikciju, uzdeva prejudiciālu jautājumu.

Pirmkārt, Tiesa pievērsās jēdziena "civillietas un komerclietas" Briseles I regulas 1. panta 1. punkta izpratnē interpretācijai saistībā ar kuģu klasificēšanas un sertificēšanas darbībām, ko veic sabiedrības *Rina* uz Panamas Republikas deleģējuma pamata un tās vārdā, lai noskaidrotu, vai Itālijas tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar šīs regulas 2. panta 1. punktu [154]. Tiesa vispirms atgādināja, ka, lai gan dažas tiesvedības starp valsts iestādi un privāttiesību subjektu var ietilpt Briseles I regulas piemērošanas jomā, ja prasība tiesā attiecas uz darbībām, kas veiktas, neiesaistot publisko varu (*iure gestionis*), tas tā nav gadījumā, ja valsts iestāde rīkojas, īstenojot publisko varu (*iure imperii*). Šajā ziņā Tiesa norādīja – nav nozīmes tam, ka noteiktas darbības tika veiktas uz valsts deleģējuma pamata: tas vien, ka noteiktas pilnvaras ir deleģētas ar publiskās varas aktu, nenozīmē, ka šīs pilnvaras tiek izmantotas *iure imperii*. Tas pats attiecas uz faktu, ka attiecīgās darbības tika veiktas Panamas Republikas vārdā un interesēs, jo rīcība valsts vārdā ne vienmēr nozīmē publiskās varas īstenošanu. Turklāt fakts, ka noteiktām darbībām ir publisks mērķis, pats par sevi nav pietiekams, lai šīs darbības kvalificētu kā tādas, kas veiktas *iure imperii*. Tādējādi Tiesa uzsvēra, ka, lai noteiktu, vai pamatlietā aplūkotās darbības ir veiktas, īstenojot publisko varu, atbilstīgais kritērijs ir tādu pilnvaru izmantošana, kas ir plašākas, ņemot vērā tiesību normas, kuras ir piemērojamas attiecībās starp privātpersonām.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka sabiedrību *Rina* veiktās klasifikācijas un sertifikācijas darbības bija saistītas vienīgi ar to, lai konstatētu, ka pārbaudītais kuģis atbilst piemērojamajos tiesību aktos noteiktajām prasībām, un apstiprinošas atbildes gadījumā – lai izsniegtu atbilstošus sertifikātus. Piemērojamo tehnisko prasību interpretācija un izvēle savukārt bija rezervēta Panamas Republikas iestādēm. Protams, kuģa pārbaude, ko veic klasifikācijas un sertifikācijas sabiedrība, attiecīgā gadījumā var izraisīt sertifikāta atsaukšanu tā neatbilstības šīm prasībām dēļ. Tomēr šāda atsaukšana neizriet no minēto sabiedrību, kuras rīkojas atbilstoši iepriekš noteiktajam tiesiskajam regulējumam, lēmumu pieņemšanas pilnvarām. Ja pēc sertifikāta atsaukšanas kuģis vairs nevar kuģot, tas notiek ar likumu noteiktās sankcijas dēļ. Līdz ar to Tiesa secināja, ka, neskarot pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, sabiedrību *Rina* veiktās klasifikācijas un sertifikācijas darbības nevar tikt uzskatītas par tādām, kuras ir veiktas, īstenojot publiskās varas prerogatīvas Savienības tiesību izpratnē.

Otrkārt, Tiesa pārbaudīja izņēmuma, kas izriet no starptautisko paražu tiesību principa attiecībā uz imunitāti pret tiesvedību, iespējamo ietekmi uz Briseles I regulas piemērojamību. Tiesa norādīja, ka tā jau ir nospriedusi, ka saskaņā ar pašreizējo starptautisko praksi valstu imunitātei pret tiesvedību nav absolūtas vērtības, bet tā parasti tiek atzīta tad, ja strīds attiecas uz suverēnām darbībām, kas veiktas *iure imperii*. To savukārt var izslēgt, ja prasība tiesā attiecas uz aktiem, kas nav saistīti ar publisko varu. Tādu privāttiesību subjektu kā sabiedrību *Rina* imunitāte pret tiesvedību netiek vispārīgi atzīta attiecībā uz kuģu klasifikācijas un sertificēšanas darbībām, ja tās nav veiktas *iure imperii* starptautisko tiesību izpratnē. Līdz ar to Tiesa secināja, ka minētais

154| Saskaņā ar šo tiesību normu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības principā var iesūdzēt šīs dalībvalsts tiesās.

princips pieļauj Briseles I regulas piemērošanu tādā strīdā kā pamatlietā, ja tiesa, kurā ir celta prasība, konstatē, ka attiecīgās klasifikācijas un sertifikācijas iestādes nav izmantojušas publiskās varas prerogatīvas starptautisko tiesību izpratnē.

Ar 2020. gada 24. novembra spriedumu ***Wikingerhof*** (C-59/19, EU:C:2020:950) Tiesa virspalātas sastāvā lēma lietā, kurā viesnīcas apsaimniekotājs Vācijā 2009. gadā bija noslēdzis līgumu ar atbilstoši Nīderlandes tiesībām dibinātu sabiedrību *Booking.com BV*, kuras juridiskā adrese ir Nīderlandē un kura pārvalda izmitināšanas rezervēšanas platformu. Runa bija par *Booking.com* tipveida līgumu, kurā tostarp bija paredzēts: "Viesnīca apstiprina, ka tā no *Booking.com* ir saņēmusi Vispārējo nosacījumu [..] versijas 0208 kopiju. Tie ir pieejami tīmekļvietnē *Booking.com* [..]. Viesnīca apstiprina, ka tā ir izlasījusi un sapratusi nosacījumus un tiem piekrīt. Nosacījumi ir neatņemama šī līguma sastāvdaļa [..]." Pēc tam *Booking.com* vairākkārt grozīja savus vispārējos nosacījumus, kas bija pieejami šīs sabiedrības *Extranet* sistēmā.

Wikingerhof rakstveidā apstrīdēja vispārējo nosacījumu jaunās versijas, ko *Booking.com* bija darījusi zināmu savām līgumslēdzējām pusēm 2015. gada 25. jūnijā, iekļaušanu līgumā. *Wikingerhof* uzskatīja, ka tai nav bijis izvēles kā vien noslēgt minēto līgumu un ciest no sekām, ko radījuši *Booking.com* vēlāk veiktie grozījumi vispārējos noteikumos *Booking.com* spēcīgās pozīcijas starpnieka pakalpojumu un izmitināšanas vietu rezervācijas portālu tirgū dēļ, pat ja konkrētā *Booking.com* prakse nav taisnīga un tādējādi pretēja konkurencei.

Tad *Wikingerhof* cēla prasību *Landgericht Kiel* (Ķīles apgabaltiesa, Vācija), prasot, lai *Booking.com* i) tiktu aizliegts pie *Wikingerhof* norādītās cenas bez pēdējās minētās piekrišanas izmitināšanas vietu platformā pievienot frāzi "izdevīgāka cena" vai "cena ar atlaidi", ii) tiktu izbeigts liegums pēdējai minētajai piekļūt kontaktinformācijai, ko līgumslēdzējas puses šajā platformā ievieto, un, visbeidzot, iii) tiktu aizliegts viesnīcas, ko *Wikingerhof* apsaimnieko, pozicionēšanu meklēšanas pieprasījumos padarīt atkarīgu vairāk nekā no 15 % lielas komisijas maksas. *Landgericht Kiel* (Ķīles apgabaltiesa) nosprieda, ka tai nav teritoriālās un starptautiskās jurisdikcijas, un to apelācijas tiesvedībā apstiprināja *Oberlandesgericht Schleswig* (Federālās zemes Augstākā tiesa Šlēsvigā, Vācija). Pēdējās minētās tiesas skatījumā papildus tam, ka Vācijas tiesām saskaņā ar Regulu Nr. 1215/2012 [155] (turpmāk tekstā – "Briseles I.a regula") neesot vispārīgas jurisdikcijas, jo *Booking.com* ir reģistrēta Nīderlandē, tām šajā lietā arī nav īpašas jurisdikcijas kā saistības izpildes vietas tiesai saskaņā ar Briseles I. a regulas 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu, nedz arī – lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – kā tās vietas tiesai, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu, atbilstoši šīs regulas 7. panta 2. punktam.

Izskatot *Wikingerhof* revīzijas [*Revision*] sūdzību, kurā bija apgalvots, ka *Oberlandesgericht Schleswig* (Federālās zemes Augstākā tiesa Šlēsvigā) ir kļūdaini uzskatījusi, ka aplūkotā prasība neietilpst tās kompetencē kā lieta, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) savukārt vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesai tādējādi tika uzdots jautājums par to, vai Briseles I.a regulas 7. panta 2. punkts ir piemērojams prasībai, kura celta ar nolūku apturēt konkrētas darbības, kas ir veiktas prasītāju un atbildētāju saistošu līgumisko attiecību ietvaros, un kura ir pamatota ar apgalvojumu par atbildētāja dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, pārkāpjot konkurences tiesības.

Atbildot uz šo jautājumu, Tiesa norādīja, ka vai nu Briseles I.a regulas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta, vai arī 7. panta 2. punkta piemērojamība it īpaši ir atkarīga no šajās tiesību normās paredzētajiem īpašajiem nosacījumiem, kurus izvērtē tiesa, kas izskata lietu. Tādējādi, ja prasītājs atsaucas uz vienu no minētajiem noteikumiem, tiesai, kura izskata lietu, būtu jāpārbauda, vai prasītāja prasījumi neatkarīgi no to kvalifikācijas

155| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.).

valsts tiesībās ir līgumiski vai – tieši otrādi – tādi, kas izriet no neatļautas darbības vai kvazidelikta šīs regulas izpratnē. Konkrētāk, lai līgumslēdzēju pušu savstarpēji formulēto prasību saistītu vai nu ar "lietām, kuras attiecas uz līgumiem", vai "lietām, kas attiecas uz neatļautu darbību" Briseles I.a regulas izpratnē, tiesai, kas izskata lietu, ir jāizvērtē prasības pamatā esošās saistības, kuras ir vai nu "līgumiskas", vai "tādas, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu".

Tālab prasība ir pieskaitāma pie "lietām, kuras attiecas uz līgumiem" Briseles I.a regulas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ja līguma, kas atbildētāju saista ar prasītāju, interpretācija šķiet neizbēgama, lai pierādītu rīcības likumīgo vai – gluži otrādi – nelikumīgo raksturu, ko pirmais minētais pārmet otrajam minētajam. Savukārt, ja prasītājs savā prasības pieteikumā atsaucas uz noteikumiem par atbildību, kas izriet no neatļautas darbības vai kvazidelikta, proti, ar likumu noteiktu saistību neizpildi, un nav vajadzības izvērtēt ar atbildētāju noslēgtā līguma saturu, lai noteiktu, vai viņam pārmestā rīcība ir vai nav likumīga, tad prasības celšanas pamats ietilpst lietās, kuras attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu Briseles I.a regulas 7. panta 2. punkta izpratnē.

Šajā gadījumā *Wikingerhof* prasības pieteikumā atsaucās uz Vācijas konkurences tiesību normu pārkāpumu, kurās ir paredzēts vispārējs aizliegums ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli neatkarīgi no jebkāda līguma vai citas brīvprātīgas rīcības. Tālab galvenais juridiskais jautājums pamatlietā bija par to, vai minēto konkurences tiesību izpratnē *Booking.com* ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli. Lai konkurences tiesību aspektā noteiktu, vai *Booking.com* pārmestā prakse ir vai nav likumīga, nav obligāti jāinterpretē līgums, kas savstarpēji saista pamatlietas dalībniekus, un šāda interpretācija labākajā gadījumā ir vajadzīga minētās prakses pierādīšanai pēc būtības.

Tiesa secināja – un to pārbaudīt ir iesniedzējtiesas ziņā –, ka *Wikingerhof* prasība, kas ir pamatota ar likumisku pienākumu atturēties no jebkādas dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, ir pieskaitāma pie lietām, kuras attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu Briseles I.a regulas 7. panta 2. punkta izpratnē.

2. Regula Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās

Ar 2020. gada 17. septembra spriedumu ***Landkreis Harburg (Valsts iestādes veikta uzturlīdzekļu kreditora prasījumu pārņemšana)*** (C-540/19, EU:C:2020:732) Tiesa lēma lietā, kurā WV, kurš dzīvo Vīnē (Austrija), saskaņā ar Vācijas civiltiesībām bija pienākums maksāt uzturlīdzekļus savai mātei, kura bija izmitināta veco ļaužu aprūpes iestādē Ķelnē (Vācija). Tomēr, piemērojot Vācijas tiesisko regulējumu sociālā nodrošinājuma jomā, WV māte no *Landkreis Harburg* (Harburgas rajons, Vācija; turpmāk tekstā – "prasītāja iestāde") regulāri saņēma pabalstus, kas tiek maksāti, lai nodrošinātu uzturlīdzekļus. Šī iestāde norādīja, ka saskaņā ar šo regulējumu tā ir pārņēmusi WV mātes tiesības attiecībā pret WV saistībā ar uzturlīdzekļu maksājumiem, kurus tā par labu WV mātei ir maksājusi kopš 2017. gada aprīļa. Saskaņā ar šo pašu regulējumu šādi nodotās tiesības bija jāīsteno civillietu tiesās.

Tādējādi prasītāja iestāde cēla Vācijas civillietu tiesās regresa prasību pret WV par uzturlīdzekļiem, pamatojoties uz Regulu Nr. 4/2009 [156], kas reglamentē tostarp starptautisko jurisdikciju uzturēšanas saistību lietās, konkrēti – uz šīs regulas 3. panta b) punktu, kurā ir paredzēta kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas

156| Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.).

jurisdikcija. Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka Vācijas tiesām nav starptautiskās jurisdikcijas lemt par šo prasību, jo uz jurisdikciju, kas ir balstīta uz iepriekš minēto tiesību normu, var atsaukties tikai fiziska persona, kurai pienākas uzturlīdzekļi. Turpretim apelācijas tiesa uzskatīja, ka iespēju izmantot šo jurisdikciju var izmantot arī prasītāja iestāde kā tiesību uz uzturlīdzekļiem cesionāre. Izskatot WV iesniegto revīzijas [*Revision*] sūdzību par šo nolēmumu, *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai attiecīgajai valsts iestādei šīs lietas apstākļos ir tiesības celt prasību kreditora, tas ir, WV mātes, pastāvīgās dzīvesvietas tiesā.

Savā spriedumā Tiesa nosprieda, ka valsts iestāde, kas, ceļot regresa prasību, vēlas atgūt summas, kuras kā uzturlīdzekļi ir samaksātas uzturlīdzekļu kreditoram, kura tiesības attiecībā pret uzturlīdzekļu parādnieku tā ir pārņēmusi, var pamatoti atsaukties uz minētā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas jurisdikciju. Lai izdarītu šādu secinājumu, Tiesa izskatīja Regulas Nr. 4/2009 3. pantu, kurā ir norādītas dažādas tiesas, kam ir jurisdikcija pieņemt nolēmumus uzturlīdzekļu saistību jomā dalībvalstīs, ņemot vērā šīs normas formulējumu, tās mērķus, kā arī sistēmu, kurā tā ietilpst.

Attiecībā uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta formulējumu Tiesa konstatēja, ka tā a) un b) punktā nav norādīts, ka tajos minētajās tiesās ir jāvēršas uzturlīdzekļu kreditoram pašam. Tādējādi ar šo pantu, ja vien ir ievēroti šīs regulas mērķi un sistēma, nav aizliegts, ka prasību par uzturēšanas saistībām vienā vai otrā no šīm tiesām var iesniegt valsts iestāde, kas likumiskās cesijas ceļā ir pārņēmusi minētā kreditora tiesības. Nedz Regulas Nr. 4/2009 mērķi, nedz arī sistēma nerada šķērsli tam, lai kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai būtu jurisdikcija izskatīt šādu prasību.

Proti, pirmkārt, minētās tiesas jurisdikcijas lemt par šo prasību atzīšana atbilst ar Regulu Nr. 4/2009 sasniedzamajiem mērķiem, starp kuriem ir gan tuvums starp tiesu, kurai ir jurisdikcija, un uzturlīdzekļu kreditoru, gan arī mērķis pēc iespējas vairāk atvieglot uzturlīdzekļu parādsaistību piedziņu pārrobežu situācijās. It īpaši šis pēdējais mērķis tiktu mazināts, ja valsts iestādei, kas ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, tiktu liegtas tiesības atsaukties uz jurisdikcijas kritērijiem, kas par labu prasītājam paredzēti Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktā, gan tad, ja atbildētājs dzīvo Eiropas Savienībā, gan attiecīgi atbildētāja dzīvesvietas trešās valsts teritorijā gadījumā. Turklāt, atzīstot, ka šāda iestāde var likumīgi vērsties Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā norādītajā tiesā, nekādi netiek ietekmēts pareizas tiesvedības mērķis, kas arī ir izvirzīts šajā regulā. Šis mērķis it īpaši ir jāsaprot, ņemot vērā lietas dalībnieku intereses neatkarīgi no tā, vai runa ir par prasītāju vai atbildētāju tiesvedībā, kuriem ir jāvar izmantot tostarp vienkāršu iespēju vērsties tiesā un jurisdikcijas normu paredzamību. Uzturlīdzekļu kreditora tiesību nodošana šādai organizācijai neietekmē ne uzturlīdzekļu parādnieka intereses, ne piemērojamo jurisdikcijas noteikumu paredzamību.

Otrkārt, tas, ka valsts iestādei, kura likumiskās cesijas ceļā ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, ir atļauts vērsties pēdējā minētā pastāvīgās dzīvesvietas tiesā, atbilst arī Regulas Nr. 4/2009 sistēmai, kā arī tās struktūrai. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka šīs regulas 64. pantā ir tieši paredzēta valsts iestādes kā prasītājas iesaistīšanās, tai rīkojoties tādas personas vārdā, kam pienākas uzturēšanas līdzekļi vai kam jāatlīdzina uzturēšanas līdzekļu vietā saņemti maksājumi. It īpaši 64. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka šai valsts iestādei ir tiesības panākt atzīšanu un izpildāmības pasludināšanu vai prasīt izpildīt nolēmumu, kas ir pieņemts par parādnieku pēc valsts iestādes prasības atlīdzināt maksājumus, kuri ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā. Šī tiesību norma nozīmē, ka šādai valsts iestādei iepriekš ir bijusi iespēja vērsties saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktu izraudzītajā tiesā, lai tā varētu pieņemt lēmumu uzturēšanas saistību lietās.

X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās

Attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās ir jānorāda uz deviņiem spriedumiem. Seši spriedumi attiecas uz Eiropas apcietināšanas orderi Pamatlēmuma 2002/584/TI [157] (turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2002/584") izpratnē. Septītais spriedums attiecas uz jēdzieniem "tiesu iestāde" un "izdevējiestāde" Eiropas izmeklēšanas rīkojuma krimināllietās jomā. Astotais spriedums attiecas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un cita īpašuma konfiskāciju. Visbeidzot devītais spriedums attiecas uz kompensāciju noziegumos cietušajiem.

1. Eiropas apcietināšanas orderis

1.1. Eiropas apcietināšanas orderu izpilde un nodošanas nosacījumi

2020. gada 3. marta spriedumā ***X (Eiropas apcietināšanas orderis – Abpusēja sodāmība)*** (C-717/18, EU:C:2020:142) Tiesas virspalāta nolēma, ka atbilstoši Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punktam, pārbaudot, vai noziedzīgais nodarījums – kā tas ir definēts izsniegšanas dalībvalsts tiesībās –, par ko ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, izsniegšanas dalībvalstī ir sodāms ar brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kura maksimālais ilgums ir vismaz trīs gadi, izpildes tiesu iestādei ir jāņem vērā minētās dalībvalsts tiesības to redakcijā, kura bija piemērojama faktiskajiem apstākļiem, kas ir bijuši pamatā lietai, kurā izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, nevis to redakcijā, kura bija spēkā šī apcietināšanas ordera izsniegšanas brīdī. Šī pārbaude ir nepieciešama, jo atbilstoši minētajai tiesību normai tādu Eiropas apcietināšanas orderu izpilde, kuri ir izsniegti saistībā ar atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem, par ko ir piemērojams brīvības atņemšanas sods vai ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, kura maksimālais ilgums ir vismaz trīs gadi, nevar būt atkarīga no nodarījuma abpusējas sodāmības pārbaudes, proti, no nosacījuma, ka par šiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir piemērojams sods arī atbilstoši izpildes dalībvalsts tiesībām.

2017. gadā *Audiencia Nacional* (Valsts mēroga lietu tiesa, Spānija) notiesāja personu X tostarp par nodarījumiem, kas izdarīti 2012. un 2013. gadā un kas veido noziedzīgu nodarījumu, kurš izpaužas kā terorisma slavināšana un terorismā cietušo personu pazemošana un ir paredzēts Spānijas Krimināl kodeksa 578. pantā, tā redakcijā, kas bija spēkā šo nodarījumu izdarīšanas laikā. Tādējādi tā viņam piesprieda maksimālo brīvības atņemšanas sodu uz diviem gadiem, kas izriet no šīs Spānijas krimināltiesību normas redakcijas. Tomēr 2015. gadā šī tiesību norma tika grozīta, un pašlaik tajā ir paredzēts brīvības atņemšanas sods, kura maksimālais ilgums ir trīs gadi.

Tā kā persona X izceļoja no Spānijas uz Beļģiju, *Audiencia Nacional* (Valsts mēroga lietu tiesa) 2018. gadā attiecībā uz viņu izsniedza Eiropas apcietināšanas orderi par noziedzīgu nodarījumu "terorisms", kas ir iekļauts to noziedzīgo nodarījumu sarakstā, uz kuriem attiecas nodarījuma abpusējās sodāmības pārbaudes prasības atcelšana. *Hof van beroep te Gent* (Ģentes apelācijas tiesa, Beļģija), izskatot saistībā ar šī apcietināšanas ordera izpildes procedūru iesniegto apelācijas sūdzību, nolēma iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo tai bija radušās šaubas par piemērojamo Spānijas Krimināl kodeksa 578. panta redakciju (redakcija, kas ir

157| Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kas grozīts ar Padomes Pamatlēmumu 2009/299/TI (2009. gada 26. februāris) (OV 2009, L 81, 24. lpp.).

piemērojama pamatlietas faktiskajiem apstākļiem, vai redakcija, kas bija spēkā Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas dienā), lai pārbaudītu, vai šajā lietā ir izpildīts nosacījums par brīvības atņemšanas sodu, kura maksimālais ilgums ir vismaz trīs gadi.

Tiesa vispirms norādīja, ka Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punkta formulējumā nav precizēts, kura izsniegšanas dalībvalsts tiesību redakcija ir piemērojama, ja minētās tiesības ir grozītas laikposmā starp attiecīgo faktisko apstākļu datumu un Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas vai pat tā izpildes datumu. It īpaši tas, ka minētajā tiesību normā ir izmantota tagadnes forma, neļauj secināt, ka piemērojamā redakcija ir tā, kas bija spēkā šī apcietināšanas ordera izsniegšanas brīdī.

Turpinājumā attiecībā uz kontekstu, kādā iekļaujas šī tiesību norma, Tiesa norādīja, ka Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 1. punktā tostarp ir paredzēts, ka Eiropas apcietināšanas orderi var izsniegt par jau piespriestu sodu, kura ilgums ir vismaz četri mēneši. Taču šis minimālais slieksnis var attiekties tikai uz sodu, kurš konkrēti piespriests attiecīgajā notiesājošajā spriedumā saskaņā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesībām, kas piemērojamas faktiskajiem apstākļiem, saistībā ar kuriem ir taisīts šis spriedums, nevis uz sodu, kurš varētu būt ticis piespriests saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesībām, kas bija piemērojamas šī apcietināšanas ordera izsniegšanas laikā. Eiropas apcietināšanas ordera izpildes saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punktu gadījumā nevar būt citādi. Proti, interpretācija, saskaņā ar kuru izpildes tiesu iestādei būtu jāņem vērā citā laikposmā piemērojamās izsniegšanas dalībvalsts tiesības atkarībā no tā, vai tā pārbauda, vai Eiropas apcietināšanas orderis varēja tikt izsniegts saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 1. punktu vai arī šis apcietināšanas orderis ir jāizpilda, nepārbaudot nodarījuma abpusējo sodāmību, piemērojot Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punktu, apdraudētu abu šo tiesību normu konsekventu piemērošanu.

Turklāt interpretāciju, saskaņā ar kuru piemērojamā izsniegšanas dalībvalsts tiesību redakcija ir tā redakcija, kas piemērojama attiecīgajiem faktiskajiem apstākļiem, apstiprina Pamatlēmuma 2002/584 8. pants. Šajā tiesību normā tostarp ir paredzēts, ka Eiropas apcietināšanas orderī ir jāietver informācija par piespriesto sodu vai sodu robežas, ko par nodarījumu paredz izsniegšanas dalībvalsts tiesības, un šāda informācija ir jānorāda veidlapā, kas ir ietverta Pamatlēmuma 2002/584 pielikumā. No šīs veidlapas izriet, ka šī informācija ir attiecināma uz "piespriesto" sodu, kurš attiecīgā gadījumā var tikt piespriests vai kurš ir ticis konkrēti piespriests notiesājošajā spriedumā, tātad sodu, kas izriet no tās izsniegšanas dalībvalsts tiesību redakcijas, kura ir piemērojama attiecīgajiem faktiskajiem apstākļiem.

Tiesa arī norādīja, ka šādu Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punkta interpretāciju apstiprina tā mērķis, proti, atvieglot un paātrināt tiesu sadarbību, ieviešot jaunu, vienkāršotu un iedarbīgāku to personu nodošanas sistēmu, kuras ir notiesātas vai tiek turētas aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Tādējādi izpildes tiesu iestādei ir jāvar balstīties uz pašā Eiropas apcietināšanas orderī ietverto informāciju par soda ilgumu. Prasīt, lai šī iestāde pārbaudītu, vai attiecīgajiem faktiskajiem apstākļiem piemērojamās izsniegšanas dalībvalsts tiesības pēc šo faktisko apstākļu norises dienas nav tikušas grozītas, būtu pretrunā, pirmkārt, Pamatlēmuma 2002/584 mērķim un, otrkārt, tiesiskās drošības principam, ņemot vērā grūtības, ar kādām šī iestāde varētu saskarties, nosakot dažādās varbūtēji atbilstošās šo tiesību redakcijas.

Visbeidzot Tiesa uzsvēra – tas, ka attiecīgais noziedzīgais nodarījums nevar būt pamats nodošanai, nepārbaudot nodarījuma abpusējo sodāmību atbilstoši Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 2. punktam, tomēr nenozīmē, ka Eiropas apcietināšanas ordera izpilde ir atsakāma. Proti, izpildes tiesu iestādei saistībā ar šo noziedzīgo nodarījumu ir jāizvērtē Pamatlēmuma 2002/584 2. panta 4. punktā minētais nodarījuma abpusējas sodāmības kritērijs.

2020. gada 11. martā pasludinātajā spriedumā ***SF (Eiropas apcietināšanas orderis – Atpakaļnogādes uz izpildes valsti garantija)*** (C-314/18, EU:C:2020:191) Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka tad, ja Eiropas apcietināšanas ordera izpildes dalībvalsts kāda sava pilsoņa vai rezidenta, uz kuru attiecas šāds orderis, nodošanu kriminālvajāšanas veikšanai pakļauj nosacījumam, ka šī persona tai tiks nogādāta atpakaļ, lai tajā izciestu

brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kas tai piespriests izsniegšanas dalībvalstī, šai dalībvalstij principā šī atpakaļnogāde ir jāveic, tiklīdz šis notiesājošais spriedums ir kļuvis galīgs. Citādi ir tad, ja konkrētu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar attiecīgās personas tiesību uz aizstāvību ievērošanu vai pareizu tiesvedības norisi, šīs personas klātbūtne ir obligāti nepieciešama izsniegšanas dalībvalstī līdz brīdim, kad tiks pieņemti galīgi lēmumi par citiem procesuālajiem posmiem, kas ietilpst kriminālprocesā par noziedzīgo nodarījumu, kurš ir Eiropas apcietināšanas ordera pamatā. Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka izpildes dalībvalsts šā brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei tā ilgumu var pielāgot tikai tad, ja ir ievēroti Pamatlēmuma 2008/909 [158] 8. panta 2. punktā paredzētie stingrie nosacījumi.

Šis spriedums tika pasludināts tiesvedībā par tāda Eiropas apcietināšanas ordera izpildi Nīderlandē, ko izsniedzis Lielbritānijas tiesnesis krimināvajāšanas veikšanai pret Nīderlandes pilsoni. Nīderlandē prokuratūra lūdza izsniegšanas tiesu iestādi sniegt atpakaļnogādes garantiju, kas paredzēta Pamatlēmuma 2002/584 5. panta 3. punktā un kas nozīmē apņemšanos pirms attiecīgās personas nodošanas notiesājoša sprieduma gadījumā to nogādāt atpakaļ uz izpildes dalībvalsti, lai tā tajā izciestu brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kas, iespējams, tai tiks piespriests [159]. Uz to atbildot, Lielbritānijas Iekšlietu ministrija norādīja – ja attiecīgajai personai tiks piespriests brīvības atņemšanas sods Apvienotajā Karalistē, tā tiks nogādāta atpakaļ Nīderlandē kriminālprocesa un visu citu procedūru veikšanai attiecībā uz noziedzīgo nodarījumu, kas ir Eiropas apcietināšanas ordera pamatā. Šī pati iestāde turklāt precizēja, ka uzskata – nodošanas saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/584 gadījumā Nīderlande nedrīkst pielāgot Apvienotajā Karalistē iespējami piespriestā soda ilgumu.

Pirmām kārtām, runājot par brīdi, kurā persona, uz kuru attiecas Eiropas apcietināšanas orderis, kura izpilde ir pakļauta nosacījumam par garantijas sniegšanu atbilstoši Pamatlēmuma 2002/584 5. panta 3. punktam, ir jānogādā atpakaļ uz izpildes dalībvalsti, lai tajā izciestu brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kas tai piespriests izsniegšanas dalībvalstī, Tiesa vispirms norādīja, ka minētais brīdis šajā tiesību normā nav precizēts. Ņemot to vērā, tā uzsvēra nozīmi, ko Savienības likumdevējs gan šajā tiesību normā, gan Pamatlēmumā 2008/909 piešķīris izpildes dalībvalsts pilsoņa vai rezidenta sociālās rehabilitācijas iespējām, kas izpaužas tādējādi, ka brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kurš tam tiks piespriests izsniegšanas dalībvalstī pēc nodošanas, izpildot Eiropas apcietināšanas orderi, tas var izciest tās teritorijā. Tiesa uzsvēra nozīmi, kāda šādā situācijā piemīt tam, ka izsniegšanas dalībvalsts veic minēto atpakaļnogādi, tiklīdz attiecīgais notiesājošais spriedums ir kļuvis galīgs. Tomēr Tiesa precizēja, ka šajā pašā brīdī, ja izrādītos, ka attiecīgās personas klātbūtne izsniegšanas dalībvalstī ir vajadzīga citos procesuālajos posmos, kuri ietilpst kriminālprocesā attiecībā uz noziedzīgo nodarījumu, kas ir Eiropas apcietināšanas ordera pamatā, mērķis sekmēt notiesātās personas sociālo rehabilitāciju būtu jālīdzsvaro gan ar krimināvajāšanas efektivitāti, gan ar attiecīgās personas tiesību uz aizstāvību ievērošanu.

Otrām kārtām, runājot par Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. punktā paredzēto izpildes dalībvalsts kompetentās iestādes iespēju pielāgot izsniegšanas dalībvalstī piespriesto sodu, Tiesa atgādināja, ka šo iespēju stingri reglamentē šī tiesību norma, un precizēja, ka minētajā 8. pantā ir paredzēti vienīgie izņēmumi

158| Padomes Pamatlēmums 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā (OV 2008, L 327, 27. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Pamatlēmumu 2009/299. Konkrētāk, saskaņā ar Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. punktu: "Ja soda ilgums neatbilst izpildes valsts tiesību aktiem, izpildes valsts kompetentā iestāde var nolemt sodu pielāgot, bet tikai tad, ja minētais sods pārsniedz augstāko iespējamo sodu, kas paredzēts attiecībā uz līdzīgiem nodarījumiem saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem. Pielāgotais sods nav mazāks par augstāko iespējamo sodu, kas paredzēts attiecībā uz līdzīgiem nodarījumiem saskaņā ar izpildes valsts tiesību aktiem."

159| Saskaņā ar šo tiesību normu: "Ja persona, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis tās krimināvajāšanai, ir izpildes dalībvalsts pilsonis vai rezidents, tad nodošanu var pakļaut nosacījumam, ka personu, pēc tās nopratināšanas, nogādā atpakaļ izpildes dalībvalstī, lai izciestu brīvības atņemšanas sodu vai piespiedu līdzekli, kas tai piespriests izsniegšanas dalībvalstī."

no principiālā pienākuma atzīt tai nosūtīto spriedumu un izpildīt piespriesto sodu, kura ilgums un veids atbilst šīs izsniegšanas dalībvalsts taisītajā spriedumā paredzētajam. Tādējādi Tiesa noraidīja Pamatlēmuma 2008/909 [160] 25. panta interpretāciju, saskaņā ar kuru gadījumā, ja persona tiek nodota izsniegšanas dalībvalstij ar atpakaļnogādes garantiju, izpildes dalībvalstij būtu atļauts pielāgot piespriesto sodu gadījumos, kas nav paredzēti minētā pamatlēmuma 8. pantā.

Ar 2020. gada 24. septembrī pasludināto spriedumu ***Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof*** (C-195/20 PPU, EU:C:2020:749) Tiesa lēma lietā, kurā XC Vācijā bija apsūdzēts trijos atsevišķos kriminālprocesos.

Pirmkārt, 2011. gada 6. oktobrī pirmās instances tiesa viņu sodīja ar brīvības atņemšanu kopumā uz vienu gadu un deviņiem mēnešiem. Šā soda izpilde tika nosacīti apturēta.

Otrkārt, 2016. gadā Vācijā pret XC tika sākts kriminālprocess par Portugālē izdarītiem nodarījumiem. Tā kā XC atradās Portugālē, *Staatsanwaltschaft Hannover* (Hannoveres prokuratūra, Vācija) izsniedza Eiropas apcietināšanas orderi, lai veiktu kriminālvajāšanu par šiem nodarījumiem. Portugāles izpildes tiesu iestāde atļāva XC nodošanu Vācijas tiesu iestādēm. Pēc tam viņš tika sodīts ar brīvības atņemšanu uz vienu gadu un trim mēnešiem. Šā soda izpildes laikā tika atcelta 2011. gadā piespriestā soda izpildes nosacītā apturēšana.

2018. gada 22. augustā *Staatsanwaltschaft Flensburg* (Flensburgas prokuratūra, Vācija) lūdza Portugāles izpildes tiesu iestādi atteikties no specialitātes principa piemērošanas un piekrist 2011. gadā piespriestā soda izpildei. Šis Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 2. punktā minētais princips nozīmē, ka nevar veikt nodotas personas kriminālvajāšanu, notiesāšanu un brīvības atņemšanu par nodarījumu, kas izdarīts pirms viņas nodošanas, ja vien tas nav nodarījums, kura dēļ viņa nodota. Tomēr šā paša panta 3. punkta g) apakšpunktā ir paredzēts, ka specialitātes principu nepiemēro, ja izpildes tiesu iestāde, kas nodevusi personu, dod savu piekrišanu.

Tā kā Portugāles izpildes tiesu iestāde neatbildēja, 2018. gada 31. augustā XC tika atbrīvots. 2018. gada 18. septembrī viņš devās uz Nīderlandi un pēc tam – uz Itāliju. Nākamajā dienā *Staatsanwaltschaft Flensburg* (Flensburgas prokuratūra) attiecībā uz XC izdeva jaunu Eiropas apcietināšanas orderi, lai izpildītu 2011. gada 6. oktobra spriedumu. Uz pēdējā minētā Eiropas apcietināšanas ordera pamata XC Itālijā tika apcietināts. Itālijas izpildes tiesu iestāde deva piekrišanu viņa nodošanai Vācijas iestādēm.

Treškārt, 2018. gada 5. novembrī *Amtsgericht Braunschweig* (Braunšveigas pirmās instances tiesa, Vācija) izsniedza apcietināšanas orderi, lai varētu tikt veikta izmeklēšana trešajā lietā, kurā iesaistīts XC, proti, par 2005. gadā Portugālē izdarītajiem nodarījumiem (turpmāk tekstā – "2018. gada 5. novembra apcietināšanas orderis"). 2018. gada decembrī *Staatsanwaltschaft Braunschweig* (Braunšveigas prokuratūra, Vācija) lūdza Itālijas izpildes tiesu iestādi piekrist arī tam, ka pret XC tiek veikta kriminālvajāšana par šiem nodarījumiem. Minētā iestāde šim lūgumam piekrita.

Uz valsts apcietināšanas ordera pamata attiecībā uz XC laikā no 2019. gada 23. jūlija līdz 2020. gada 11. februārim Vācijā tika piemērots pagaidu apcietinājums. Šajā laikposmā ar 2019. gada 16. decembra spriedumu XC par 2005. gadā Portugālē izdarītajiem nodarījumiem tika sodīts ar brīvības atņemšanu kopumā uz septiņiem gadiem, ņemot vērā 2011. gada 6. oktobra spriedumu.

XC par 2019. gada 16. decembra spriedumu iesniedza iesniedzējtiesā – *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) – revīzijas [*Revision*] sūdzību, norādot arī uz Pamatlēmumā 2002/584 minēto specialitātes principu. Viņš būtībā apgalvoja, ka, tā kā Portugāles izpildes tiesu iestāde nebija piekritusi kriminālvajāšanai

160| Saskaņā ar šo tiesību normu: "Neskarot Pamatlēmumu 2002/584/TI, šā pamatlēmuma noteikumus piemēro *mutatis mutandis* tiktāl, ciktāl tie atbilst noteikumiem minētajā pamatlēmumā, sodu izpildei gadījumos, ja dalībvalsts apņemas izpildīt sodu lietās atbilstīgi 4. panta 6. punktam minētajā pamatlēmumā vai ja, rīkojoties saskaņā ar 5. panta 3. punktu minētajā pamatlēmumā, tā ir izvirzījusi nosacījumu, ka persona jānodod soda izciešanai attiecīgajā dalībvalstī, lai novērstu to, ka attiecīgā persona paliek nesodīta."

par 2005. gadā Portugālē izdarītajiem nodarījumiem, Vācijas iestādēm neesot bijis tiesību veikt viņa kriminālvajāšanu. Ņemot vērā šo argumentu, iesniedzējtiesa jautāja, vai 2018. gada 5. novembrī izsniegto apcietināšanas orderi var paturēt spēkā vai tomēr tas ir jāatceļ.

Spriedumā, kas taisīts steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā, Tiesa nosprieda, ka Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šā panta 2. punktā minētais specialitātes princips pieļauj, ka pret personu, attiecībā uz kuru izsniegts pirmais Eiropas apcietināšanas orderis par nodarījumiem, kas atšķiras no nodarījumiem, kuru dēļ veikta viņas nodošana, izpildot šo orderi, un kas izdarīti pirms šiem nodarījumiem, brīvību ierobežojošs pasākums tiek veikts situācijā, kad šī persona brīvprātīgi izceļojusi no pirmā ordera izsniegšanas dalībvalsts teritorijas, uz kuru viņa tika nodota, izpildot otru Eiropas apcietināšanas orderi, kas brīvības atņemšanas soda izpildes nolūkā izsniegts pēc minētās izceļošanas, ja saistībā ar otro Eiropas apcietināšanas orderi tā izpildes tiesu iestāde ir devusi savu piekrišanu kriminālvajāšanas paplašināšanai, attiecinot to uz nodarījumiem, kuru dēļ ir veikts minētais brīvību ierobežojošais pasākums.

Šajā ziņā Tiesa norādīja – no Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 2. punkta gramatiskās interpretācijas izriet, ka tajā minētais specialitātes princips ir cieši saistīts ar nodošanu, ko veic, izpildot konkrētu Eiropas apcietināšanas orderi, jo šīs normas formulējums ietver norādi uz "nodošanu" vienskaitlī. Šādu interpretāciju apstiprina minētās normas sistēmiskā interpretācija, jo arī citās Pamatlēmuma 2002/584 normās [161] ir norādīts, ka specialitātes princips ir saistīts ar konkrēta Eiropas apcietināšanas ordera izpildi. Šādos apstākļos prasība, ka piekrišana Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta g) apakšpunkta izpratnē ir nepieciešama gan no pirmā Eiropas apcietināšanas ordera izpildes tiesu iestādes, gan no otrā Eiropas apcietināšanas ordera izpildes tiesu iestādes, mazinātu nodošanas procedūras iedarbīgumu, tādējādi apdraudot Pamatlēmumā 2002/584 izvirzītā mērķa – veicināt un paātrināt nodošanu starp dalībvalstu tiesu iestādēm – sasniegšanu.

Līdz ar to šajā gadījumā, tā kā XC, Vācijā izcietis sodu, kas viņam bija piespriests par nodarījumiem, uz kuriem attiecas pirmais Eiropas apcietināšanas orderis, brīvprātīgi izceļoja no šīs dalībvalsts teritorijas, viņš vairs nav tiesīgs atsaukties uz specialitātes principu saistībā ar šo pirmo Eiropas apcietināšanas orderi. Tā kā šajā lietā vienīgā nodošana, kas nozīmīga novērtēšanai, vai ievērots specialitātes princips, ir tā, kas veikta, pamatojoties uz otro Eiropas apcietināšanas orderi, Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta g) apakšpunktā paredzētā piekrišana ir nepieciešama tikai no tās dalībvalsts izpildes tiesu iestādes, kas nodevusi aizdomās turēto personu, pamatojoties uz minēto Eiropas apcietināšanas orderi.

Spriedumu ***Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*** (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042) Tiesa pasludināja 2020. gada 17. decembrī lietā, kurā Rumānijā bija sākta kriminālvajāšana pret TR, Rumānijas pilsoni, divās atsevišķās tiesvedībās. Tā kā konkrētā persona bija aizbēgusi uz Vāciju, tiesvedības pirmajā instancē, kā arī apelācijas instancē, kas attiecās uz viņu, bija notikušas bez viņa klātbūtnes. Tomēr viņam bija zināms vismaz par vienu no šīm tiesvedībām, kurā viņa izraudzīti advokāti viņu pārstāvēja pirmajā instancē un tiesas izraudzīti advokāti – apelācijas instancē. Tiesvedībās tika piespriesti divi brīvības atņemšanas sodi. To izpildei Rumānijas iestādes bija izdevušas Eiropas apcietināšanas orderus. TR, kurš atradās Hamburgā (Vācija), kopš 2020. gada 31. marta ir atņemta brīvība.

2020. gada 28. maijā *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā, Vācija) nolēma, ka Eiropas apcietināšanas orderi ir izpildāmi. TR pret to iebilda, atsaucoties uz Rumānijas iestāžu atteikumu garantēt, ka konkrētie kriminālprocesi tiks izskatīti no jauna, un tas viņa ieskatā neatbilst apsūdzēto

161| Tostarp 1. panta 1. punktā, kurā Eiropas apcietināšanas orderis ir definēts, ņemot vērā tā konkrēto mērķi, un 8. panta 1. punktā, kurā paredzēts, ka ikvienā Eiropas apcietināšanas orderī ir precīzi jānorāda to nodarījumu veids un juridiskā kvalifikācija, uz kuriem tas attiecas, un ir jāapraksta apstākļi, kādos tie izdarīti.

personu tiesībām klātienē piedalīties tiesvedībās, kuras uz tām attiecas [162], un nepiedalīšanās gadījumā – viņu tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna [163]. Tādējādi Vācijas tiesai bija jāizlemj, vai TR nodošana ir likumīga, pamatojoties uz valsts tiesību normām, ar ko ir ieviests Pamatlēmuma 2002/584 par Eiropas apcietināšanas orderi 4.a pants. Saskaņā ar šo pantu izpildes tiesu iestādei ir iespēja atteikt konkrētajai personai aizmuguriski piespriesta brīvības atņemšanas soda izpildei izdota Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanu, izņemot tikai izsmeļoši uzskaitītos gadījumus. Šajā kontekstā šī tiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumu par iespējamo ietekmi, kāda varētu būt prasību neievērošanai izsniegšanas dalībvalstī saistībā ar tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, ņemot vērā, kas šis apstāklis nav saistāms ar kādu no 4.a pantā paredzētajiem gadījumiem.

Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa nosprieda, ka saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 4.a pantu izpildes tiesu iestāde nevar atteikties izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi tikai tāpēc, ka tai nav apliecinājuma, ka, nododot personu izsniegšanas dalībvalstij, tiks ievērotas konkrētās personas tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna [164], lai gan šī persona ir aizbēgusi uz izpildes dalībvalsti – un tas ir traucējis tai izsniegt pavēsti – un nav arī piedalījusies tiesvedībā.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Tiesa atgādināja, ka gadījumi, kad dalībvalstis var atteikties izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi, ir izsmeļoši noteikti [165] un izpildes tiesu iestāde Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanu nevar pakļaut citiem nosacījumiem.

Pēc šī precizējuma Tiesa, pirmkārt, norādīja, ka konkrētās personas nepiedalīšanās tiesvedībā, kurā tai ir piespriests sods, pamatojoties uz kuru pēc tam attiecībā uz šo personu ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, ir šī Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildīšanas pamats. Tomēr kopš Pamatlēmuma 2002/584 grozīšanas [166] šī pamata tvērums ir sašaurināts, jo 4.a pantā ir izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad šāda Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšana ir uzskatāma par tādu, ar ko netiek apdraudētas tiesības uz aizstāvību. Šādos gadījumos izpildes tiesu iestādei ir jāizpilda Eiropas apcietināšanas orderis. Tas tā it īpaši ir tad, kad konkrētā persona ir zinājusi par paredzēto lietas izskatīšanu, ir pilnvarojusi vai nu pašas, vai valsts izraudzītu juriskonsultu un šis juriskonsults šo personu arī ir aizstāvējis [167].

Otrkārt, Tiesa uzskatīja – tas, ka izsniegšanas dalībvalsts neievēro Savienības tiesību normas, kas garantē tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, nevar būt šķērslis Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanai, neapejot Pamatlēmumā 2002/584 izveidoto sistēmu. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka tas nekādi neietekmē izsniegšanas dalībvalsts pienākumu ievērot šīs tiesību normas. Tādējādi, ja šī dalībvalsts tiešām noteiktajā termiņā nav transponējusi šīs tiesību normas vai ir transponējusi tās nepareizi, konkrētā persona nodošanas gadījumā šīs dalībvalsts tiesās var atsaukties uz tiesību normām, kurām ir tieša iedarbība.

162| Šīs tiesības ir paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts), ar ko nostiprina konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.), 8. pantā. Tomēr dalībvalstis, ievērojot dažus nosacījumus, var paredzēt, ka lietas izskatīšana var notikt bez attiecīgās personas klātbūtnes.

163| Šīs tiesības ir paredzētas Direktīvas 2016/343 9. pantā.

164| Atbilstoši Direktīvas 2016/343 8. un 9. pantā noteiktajam.

165| Pamatlēmumā 2002/584 ir nošķirti 3. pantā uzskaitītie obligātas neizpildīšanas gadījumi un 4. un 4.a pantā uzskaitītie fakultatīvas neizpildīšanas gadījumi.

166| Sākotnējā redakcijā šis pamats bija paredzēts 5. panta 1. punktā. Šī tiesību norma tika atcelta ar Pamatlēmumu 2009/299 un Pamatlēmumā 2002/584 aizstāta ar 4.a pantu.

167| Pamatlēmuma 2002/584 4.a panta 1. punkta b) apakšpunkts.

Treškārt, Tiesa uzsvēra to, ka pārbaudītais pamats ir fakultatīvas neizpildīšanas pamats. Tādējādi, ja izpildes tiesu iestāde uzskatītu, ka tās izskatīšanā esošajā lietā nav kāda no gadījumiem, kad ir izslēgta iespēja atteikties izpildīt aizmuguriski pieņemta notiesājoša sprieduma izpildei izsniegtu Eiropas apcietināšanas orderi, tā var ņemt vērā citus apstākļus, lai gūtu pārliecību par to, ka konkrētās personas nodošana neietver tās tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Ja tas tā ir, tad tā varēs veikt tās nodošanu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka izpildes tiesu iestāde var ņemt vērā attiecīgās personas rīcību, it īpaši faktu, ka tā ir mēģinājusi izvairīties no informācijas par kriminālprocesu izsniegšanas vai arī no tā, ka tā ir izvairījusies no jebkāda kontakta ar tiesas izraudzītajiem advokātiem.

2020. gada 17. februārī pasludinātajā spriedumā ***Openbaar Ministerie (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība)*** (apvienotās lietas C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033) Tiesa nosprieda, ka tādas informācijas esamība, kas liecina par sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām saistībā ar tiesu neatkarību Polijā vai to pasliktināšanos, vien nepamato to, ka citu dalībvalstu tiesu iestādes atsakās izpildīt ikvienu Eiropas apcietināšanas orderi, ko ir izsniegusi kāda Polijas tiesu iestāde.

2015. gada augustā un 2019. gada februārī Polijas tiesas izsniedza Eiropas apcietināšanas orderus attiecībā uz diviem Polijas valstspiederīgajiem, lai attiecīgi veiktu kriminālvajāšanu un izpildītu brīvības atņemšanas sodu. Tā kā šīs personas atradās Nīderlandē, *officier van justitie* (prokuratūras pārstāvis, Nīderlande) saskaņā ar Nīderlandes tiesībām vērsās *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) ar pieteikumiem izpildīt šos Eiropas apcietināšanas orderus.

Tomēr šai tiesai bija šaubas par šo pieteikumu apmierināšanu. Precīzāk, tā jautāja par sprieduma lietā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) [168], kas pasludināts saistībā ar Polijas tiesu sistēmas reformu, piemērojamību. Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka izņēmuma kārtā Eiropas apcietināšanas ordera izpilde var tikt atteikta, ja ir pierādīts, ka gadījumā, ja attiecīgā persona tiktu nodota dalībvalstij, kas ir izsniegusi Eiropas apcietināšanas orderi, tai būtu risks, ka tiktu pārkāptas viņas tiesības uz neatkarīgu tiesu, kas ir būtiska tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu sastāvdaļa [169]. Tomēr šāds atteikums ir iespējams tikai pēc divu posmu pārbaudes: pēc tam, kad izpildes tiesu iestāde vispārīgi ir izvērtējusi, vai pastāv objektīva informācija, kas liecina, ka pastāv šo tiesību pārkāpšanas risks sistēmisku vai vispārēju nepilnību dēļ saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, tai ir jāpārbauda, kādā mērā šādas nepilnības var konkrēti ietekmēt attiecīgās personas situāciju tad, ja tā tiek nodota šīs dalībvalsts tiesu iestādēm.

Neseno izmaiņu dēļ [170], no kurām dažas ir notikušas pēc attiecīgo Eiropas apcietināšanas orderu izdošanas, *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa) uzskatīja, ka Polijas tiesu sistēmas nepilnības ir tādas, ka visu Polijas tiesu neatkarība un līdz ar to tiesības uz neatkarīgu tiesu vairs netiek nodrošinātas nevienai Polijā tiesājamai personai. Šajā kontekstā tā jautāja, vai ar šo konstatējumu vien pietiek, lai pamatotu atteikumu izpildīt kādas Polijas tiesas izdotu Eiropas apcietināšanas orderi, un nav vēl jāpārbauda šo nepilnību ietekme konkrētās lietas apstākļos.

Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa virspalātas sastāvā atbildēja noliedzoši, apstiprinot savu judikatūru, kas iedibināta spriedumā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības).

168| Tiesas spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, ***Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības)*** (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

169| Šīs tiesības ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrajā daļā.

170| Kā vienu no faktoriem iesniedzējtiesa tostarp min neseno Tiesas judikatūru šajā jomā (spriedumi, 2019. gada 19. novembris, ***A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)*** (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982), kā arī 2020. gada 26. marts, ***Miasto Łowicz un Prokurator Generalny*** (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), kā arī prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija cēlusi pret Poliju (lieta C-791/19).

Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka sistēmiskas un vispārējas nepilnības, kas ietekmē izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, lai cik arī smagas tās būtu, vien nav pietiekamas, lai ļautu izpildes tiesu iestādei uzskatīt, ka visas šīs dalībvalsts tiesas neietilpst Eiropas apcietināšanas ordera "izsniegšanas tiesu iestādes" jēdzienā [171]; šis jēdziens principā nozīmē, ka attiecīgā iestāde rīkojas neatkarīgi.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka šādas nepilnības ne vienmēr ietekmē katru nolēmumu, kas šīm tiesām var būt jāpieņem. Tad tā norādīja, ka, lai gan izņēmuma apstākļos var tikt noteikti ierobežojumi savstarpējās uzticēšanās un atzīšanas principiem, kuri ir Eiropas apcietināšanas ordera mehānisma darbības pamatā, tas, ka tiek noliegts "izsniegšanas tiesu iestādes" statuss visām attiecīgās dalībvalsts tiesām, kuru skar šīs nepilnības, izraisītu šo principu piemērošanas vispārēju izslēgšanu saistībā ar šo tiesu izsniegtiem Eiropas apcietināšanas orderiem. Turklāt šādam risinājumam būtu citas ļoti būtiskas sekas, jo tas tostarp nozīmētu, ka šīs dalībvalsts tiesas vairs nevarētu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [172]. Visbeidzot Tiesa uzskatīja, ka tās nesenā judikatūra, saskaņā ar kuru dažu dalībvalstu prokuratūrām, ņemot vērā to pakļautības attiecības ar izpildvaru, nav pietiekamu neatkarības garantiju, lai tās varētu uzskatīt par "izsniegšanas tiesu iestādēm" [173], nav attiecināma uz dalībvalstu tiesām. Proti, tiesiskā Savienībā prasība par tiesu neatkarību pēc sava rakstura izslēdz jebkādas šāda veida attiecības ar šo varu.

Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka sistēmisku vai vispārēju nepilnību esamība vai pasliktināšanās saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, kas liecina par tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpuma risku, tomēr neļauj pieņemt [174], ka personai, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, tās nodošanas gadījumā patiešām būs šāds risks. Tādējādi Tiesa saglabāja prasību veikt spriedumā *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) paredzēto divu posmu izvērtēšanu un norādīja, ka šo nepilnību konstatēšanai, protams, ir jāmudina izpildes tiesu iestāde ievērot pienācīgu rūpību, bet tā nevar to atbrīvot no pienākuma atbilstoši šīs pārbaudes otrajam posmam veikt konkrētu un precīzu attiecīgā riska novērtējumu. Šajā vērtējumā ir jāņem vērā pieprasītās personas situācija, attiecīgā pārkāpuma raksturs un faktiskie apstākļi, kas ir Eiropas apcietināšanas ordera pamatā, kā, piemēram, valsts iestāžu paziņojumi, kuri var ietekmēt to, kā tiek izskatīta individuāla lieta. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka Eiropas apcietināšanas ordera mehānisma vispārēja apturēšana attiecībā uz dalībvalsti, kas ļautu atturēties no šāda novērtējuma un automātiski atteikties izpildīt tās izdotos Eiropas apcietināšanas orderus, ir iespējama tikai gadījumā, ja Eiropadome formāli konstatētu, ka šī dalībvalsts neievēro principus, uz kuriem ir balstīta Savienība [175].

Turklāt Tiesa precizēja, ka tad, ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izdots kriminālvajāšanas veikšanai, izpildes tiesu iestādei vajadzības gadījumā ir jāņem vērā sistēmiskas un vispārējas nepilnības saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, kas ir radušās pēc attiecīgā Eiropas apcietināšanas ordera izdošanas, un jāizvērtē, kādā mērā šīs nepilnības var ietekmēt šīs dalībvalsts kompetento tiesu spēju īstenot procedūras, kuras tiks piemērotas attiecīgajai personai. Gadījumā, ja Eiropas apcietināšanas orderis izdots, lai nodotu pieprasīto personu brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, izpildes tiesu iestādei ir jāpārbauda, kādā mērā sistēmiskās vai vispārējās nepilnības, kas izsniegšanas

171| Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punkta nozīmē.

172| Šis risinājums nozīmētu, ka vairs neviena izsniegšanas dalībvalsts tiesa netiktu uzskatīta par tādu, kas atbilst neatkarības prasībai, kura raksturīga jēdzienam "tiesa" LESD 267. panta izpratnē.

173| Skat. it īpaši Tiesas spriedumu, 2019. gada 27. maijs, ***OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)*** (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).

174| Saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 1. panta 3. punktu.

175| Šī procedūra ir paredzēta LES 7. panta 2. punktā.

dalībvalstī pastāvēja Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas brīdī, konkrētās lietas apstākļos ir ietekmējušas tās dalībvalsts tiesas neatkarību, kura ir piemērojusi šo brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, uz kura izpildi attiecas šis Eiropas apcietināšanas orderis.

Visbeidzot ir jānorāda, ka 2020. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā ***Ruska Federacija*** (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262) [176] un 2020. gada 17. decembrī pasludinātajā spriedumā ***Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Izdošana Ukrainai)*** (C-398/19, EU:C:2020:1032) [177] Tiesa lēma divās lietās par izdošanas jautājumiem saistībā ar aizliegumu radīt šķēršļus Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās jomā un par izmaiņām, kas tostarp šajā ziņā Eiropas apcietināšanas ordera jomā tika ieviestas ar *Petruhhin* [178] judikatūru.

1.2. Jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde"

Ar 2020. gada 24. novembra spriedumu ***Openbaar Ministerie (Dokumentu viltošana)*** (C-510/19, EU:C:2020:953) Tiesa virspalātas sastāvā lēma lietā, kurā 2017. gada septembrī Beļģijas izmeklētājtiesnesis attiecībā uz Beļģijas pilsoni AZ – kuram tika inkriminēti dokumentu viltošanas, viltotu dokumentu izmantošanas un krāpšanas noziedzīgi nodarījumi – izsniedza Eiropas apcietināšanas orderi. 2017. gada decembrī Nīderlandē AZ tika apcietināts un nodots Beļģijas iestādēm, pamatojoties uz lēmumu, ko bija pieņēmusi *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande). 2018. gada janvārī Eiropas apcietināšanas orderi izsniegušais izmeklētājtiesnesis izsniedza papildu Eiropas apcietināšanas orderi par citiem nodarījumiem, kas nav tie, par kuriem AZ tika nodots, tādējādi lūdzot kompetentās Nīderlandes iestādes nepiemērot specialitātes principu, kas paredzēts Pamatlēmumā 2002/584. Šis princips noteic, ka attiecībā uz personu, kas saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi ir nodota izsniegšanas dalībvalstij, šīs dalībvalsts tiesu iestādes nevar veikt kriminālvajāšanu, notiesāt šo personu vai atņemt tai brīvību par nodarījumu, kas veikts pirms tās nodošanas un kas nav nodarījums, par kuru tā nodota, ja vien izpildes tiesu iestāde tam nedod piekrišanu [179]. 2018. gada februārī Amsterdamas prokuratūras *officier van justitie* (prokurors) deva piekrišanu paplašināt kriminālvajāšanas tvērumu atbilstoši papildu Eiropas apcietināšanas orderim. Tā rezultātā Beļģijā attiecībā uz AZ tika veikta kriminālvajāšana par nodarījumiem, kas norādīti gan sākotnējā, gan papildu Eiropas apcietināšanas orderī, un viņš tika notiesāts ar brīvības atņemšanu uz trim gadiem.

Tieši šādā kontekstā *hof van beroep te Brussel* (Briseles apelācijas tiesa, Beļģija), izskatīdama AZ apelācijas sūdzību par viņa notiesāšanu krimināllietā, jautāja, vai Amsterdamas prokuratūras prokurors var tikt uzskatīts par "izpildes tiesu iestādi" Pamatlēmuma 2002/584 izpratnē [180] un vai tas līdz ar to ir tiesīgs dot šajā pamatlēmumā paredzēto piekrišanu.

176| Šis spriedums ir iekļauts XX.3. nodaļā "Lūgums izdot Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts pilsoni".

177| Šis spriedums ir iekļauts II nodaļā "Savienības pilsonība".

178| Tiesas spriedums, 2016. gada 6. septembris, ***Petruhhin*** (C-182/15, EU:C:2016:630).

179| Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 2. punkts, 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts.

180| Jēdziens "izpildes tiesu iestāde" ir definēts Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 2. punktā.

Jānorāda, ka Tiesa nesen ir vairākkārt spriedusi par jēdzienu "tiesu iestāde" Pamatlēmuma 2002/584 kontekstā, konkrētāk, par to, vai dalībvalstu prokurori var tikt uzskatīti par ietilpstošiem šajā jēdzienā. Tādējādi Tiesa varēja konstatēt, ka tā tas ir Lietuvas, Francijas, Zviedrijas un Beļģijas prokuratūru gadījumā [181], bet ne Vācijas prokuratūras gadījumā [182]. Lai arī visās minētajās lietās tika aplūkots Eiropas apcietināšanas ordera "izsniegšanas tiesu iestādes" [183], nevis "izpildes tiesu iestādes" jēdziens, šajā spriedumā Tiesa uzskatīja, ka tās judikatūra šajā jautājumā ir piemērojama arī šajā lietā.

Pirmkārt, Tiesa uzskatīja, ka – gluži tāpat kā jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" – arī jēdziens "izpildes tiesu iestāde" ir autonoms Savienības tiesību jēdziens un ka tas apzīmē ne tikai tiesnešus un tiesas. Proti, šis jēdziens aptver arī tiesu iestādes, kas piedalās šīs dalībvalsts tiesu varas īstenošanā krimināllietās un ar Eiropas apcietināšanas orderi izpildi saistīto funkciju pildīšanā rīkojas neatkarīgi, tostarp attiecībā uz izpildvaru, un savas funkcijas pilda tādā procedūrā, kurā tiek ievērotas no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā izrietošās prasības.

Tādējādi, lai noskaidrotu jēdziena "izpildes tiesu iestāde" saturu, Tiesa izmantoja tos pašus kritērijus, kas ir izstrādāti tās judikatūrā attiecībā uz "izsniegšanas tiesu iestādēm", to pamatodama ar apstākli, ka abas šīs tiesu iestādes, lai arī veic atšķirīgas funkcijas, statusa un iedabas ziņā ir vienādas. To Tiesa secināja, pamatojoties uz vairākiem apsvērumiem. Tā uzsvēra, ka lēmums par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi – gluži tāpat kā lēmums par tā izsniegšanu – ir jāpieņem tiesu iestādei, kas atbilst no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā izrietošajām prasībām, starp kurām ir nosacījums, ka jābūt garantētai tās neatkarībai. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka gan Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšana, gan šī ordera izpilde vienlīdz var aizskart attiecīgās personas brīvību, jo šīs izpildes rezultātā pieprasītā persona tiks apcietināta, lai tiktu nodota. Tiesa turklāt piebilda, ka – atšķirībā no Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas procedūras, kuras gadījumā pastāv divi pamattiesību aizsardzības līmeņi, – Eiropas apcietināšanas ordera izpildes posmā ar izpildes tiesu iestādes iesaistīšanos tiek nodrošināts vienīgais Pamatlēmumā 2002/584 paredzētais aizsardzības līmenis, kas ļauj pieprasītajai personai baudīt visas tiesu nolēmumu pieņemšanai raksturīgās garantijas.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka neatkarīgi no tā, vai tiesu iestādei, kas dod piekrišanu specialitātes principa nepiemērošanai, ir jābūt tai pašai, kura ir izpildījusi Eiropas apcietināšanas orderi, šo piekrišanu nevar dot dalībvalsts prokurors, kurš – lai arī piedalās tiesu varas īstenošanā – savu lēmumpieņemšanas pilnvaru izmantošanas gaitā var saņemt konkrētu norādījumu no izpildvaras. Proti, šāds prokurors neatbilst nosacījumiem, lai varētu tikt kvalificēts kā "izpildes tiesu iestāde". Taču Tiesas ieskatā, lai varētu dot piekrišanu un tādējādi atteikties no specialitātes principa piemērošanas, ir vajadzīga šiem nosacījumiem atbilstošas iestādes iesaistīšanās. Proti, šis lēmums ir atšķirīgs no lēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi izpildi un attiecīgajai personai rada sekas, kas atšķiras no izpildes lēmuma radītajām. Tiesa it īpaši uzsvēra, ka, lai arī persona jau ir nodota izsniegšanas tiesu iestādei, lūgtā piekrišana – ciktāl tā attiecas uz citu, nevis šo nodošanu pamatojušo noziedzīgo nodarījumu – var iespējami aizskart šīs personas brīvību, jo tās rezultātā šī persona var tikt notiesāta bargāk.

181| Skat. attiecīgi Tiesas spriedumus, 2019. gada 27. maijs, ***PF (Lietuvas ģenerālprokurors)*** (C-509/18, EU:C:2019:457); 2019. gada 12. decembris, ***Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg un Openbaar Ministerie (Lionas un Tūras prokurori)*** (apvienotās lietas C-566/19 PPU un C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077); 2019. gada 12. decembris, ***Openbaar Ministerie (Zviedrijas prokuratūra)*** (C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078); un 2019. gada 12. decembris, ***Openbaar Ministerie (Briseles Karaļa prokurors)*** (C-627/19 PPU, EU:C:2019:1079).

182| Skat. Tiesas spriedumu, 2019. gada 27. maijs, ***OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)*** (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).

183| Jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" ir definēts Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punktā.

Šajā gadījumā Tiesa norādīja, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesībām lēmumu par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi pieņemt galu galā ir tiesas ziņā, savukārt lēmumu par piekrišanas došanu var pieņemt tikai un vienīgi prokurors. Taču, tā kā šim prokuroram var būt saistoši konkrēti Nīderlandes tieslietu ministra norādījumi, viņš nav "izpildes tiesu iestāde".

2. Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās

Ar spriedumu ***Staatsanwaltschaft Wien (Viltoti pārveduma rīkojumi)*** (C-584/19, EU:C:2020:1002) Tiesa virspalātas sastāvā 2020. gada 8. decembrī lēma lietā, kurā *Staatsanwaltschaft Hamburg* (Hamburgas prokuratūra, Vācija) sāka krimināllizmeklēšanu sakarā ar krāpšanu pret A. un vairākām nenoskaidrotām personām. Visas šīs personas tika turētas aizdomās par to, ka 2018. gada jūlijā tās, izmantojot nelikumīgi iegūtus datus, ir viltojušas 13 bankas pārveduma rīkojumus, tādējādi ļaujot veikt iespējamu pārskaitījumu aptuveni 9800 EUR apmērā uz bankas kontu, kas bija atvērts A. vārdā kādā Austrijas bankā. 2019. gada maijā, vācot pierādījumus šajā lietā, Hamburgas prokuratūra izdeva Eiropas izmeklēšanas rīkojumu [184], kuru tā nosūtīja *Staatsanwaltschaft Wien* (Vīnes prokuratūra, Austrija) un ar kuru tā lūdza pēdējo minēto prokuratūru nosūtīt konkrētā bankas konta pārskatu kopijas par attiecīgo laikposmu. Saskaņā ar Austrijas Kriminālprocesa kodeksu Austrijas prokuratūra nevar izdot rīkojumu par šādu izmeklēšanas pasākumu bez iepriekšējas tiesas atļaujas. Tādēļ 2019. gada maija beigās Vīnes prokuratūra lūdza *Landesgericht für Strafsachen Wien* (Vīnes Krimināllietu apgabaltiesa, Austrija) atļaut veikt minēto izmeklēšanas pasākumu.

Konstatējusi tostarp, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām tieslietu jomā Hamburgas prokuratūra var saņemt *Justizsenator von Hamburg* (Hamburgas tieslietu senators, Vācija) norādījumus, tostarp individuālos gadījumos, šī tiesa gribēja noskaidrot, vai Austrijas iestādēm ir jāizpilda šis Eiropas izmeklēšanas rīkojums. Tās jautājumi, konkrētāk, bija saistīti ar Tiesas nesenās judikatūras, kas attiecas uz Eiropas apcietināšanas ordera "izsniegšanas tiesu iestādes" [185] jēdzienu Pamatlēmuma 2002/584 izpratnē, piemērojamību Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu kontekstā. Tāpēc minētā tiesa nolēma vērsties Tiesā ar jautājumu, vai dalībvalsts prokuratūra var tikt uzskatīta par "tiesu iestādi", kuras kompetencē ir izdot Eiropas izmeklēšanas rīkojumu minētās direktīvas izpratnē, neraugoties uz apstākli, ka attiecībā uz šo prokuratūru pastāv risks, ka tā saistībā ar šāda rīkojuma izdošanu būtu pakļauta izpildvaras individuāliem rīkojumiem vai norādījumiem.

Tiesa nosprieda, ka jēdzieni "tiesu iestāde" un "izdevējiestāde" Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu izpratnē ietver dalībvalsts prokuroru vai, vispārīgāk runājot, dalībvalsts prokuratūru pat tad, ja tiem ir likumiskas pakļautības attiecības ar šīs dalībvalsts izpildvaru – attiecības, kuru dēļ attiecībā uz tiem pastāv risks, ka tie saistībā ar Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanu tiks tieši vai netieši pakļauti šīs izpildvaras individuāliem rīkojumiem vai norādījumiem.

184| Šis Eiropas izmeklēšanas rīkojums tika izdots saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV 2014, L 130, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu").

185| Tiesas spriedumi, 2019. gada 27. maijs, ***OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)*** (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 90. punkts), un 2019. gada 27. maijs, ***PF (Lietuvas ģenerālprokurors)*** (C-509/18, EU:C:2019:457, 57. punkts). Proti, 2019. gada 27. maija sprieduma ***OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)*** (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), kurš attiecas uz Vācijas prokuroriem, 90. punktā Tiesa nosprieda, ka jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" Pamatlēmuma 2002/584 izpratnē neietver dalībvalsts prokuratūras, attiecībā uz kurām pastāv risks, ka tām, pieņemot lēmumu par Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu, izpildvara varētu tieši vai netieši dot individuālus rīkojumus vai norādījumus.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka saskaņā ar šo direktīvu Eiropas izmeklēšanas rīkojumu var izpildīt tikai tad, ja iestāde, kas to izdevusi, ir "izdevējiestāde" [186], un ka gadījumā, kad šādu rīkojumu ir izdevusi kāda izdevējiestāde, kas nav tiesnesis, tiesa, izmeklētājtiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta, šis rīkojums, pirms tas tiek nosūtīts izpildei citā dalībvalstī, ir jāapstiprina "tiesu iestādei".

Pēc šī precizējuma Tiesa vispirms norādīja, ka atšķirībā no tā, kas ir paredzēts Pamatlēmumā 2002/584, kurā ir atsauce uz "izsniegšanas tiesu iestādi", neprecizējot ar šo jēdzienu aptverto iestāžu identitāti, Direktīvā par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu prokurors skaidri ir iekļauts to iestāžu vidū, kuras, tāpat kā tiesnesis, tiesa vai izmeklētājtiesnesis, ietilpst jēdzienā "izdevējiestāde" [187]. Turklāt Tiesa norādīja, ka atbilstoši šai direktīvai arī prokurors ir viena no "tiesu iestādēm", kas ir pilnvarotas apstiprināt Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, pirms tas tiek nosūtīts izpildiestādei, ja šo rīkojumu ir izdevusi kāda izdevējiestāde, kura nav tiesnesis, tiesa, izmeklētājtiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta [188]. Tā konstatēja, ka minētajā direktīvā prokurora kvalifikācija par "izdevējiestādi" vai par "tiesu iestādi" nav pakļauta nosacījumam, ka tam nebūtu likumiskas pakļautības attiecību ar tās dalībvalsts izpildvaru, pie kuras tas pieder.

Turpinājumā Tiesa uzsvēra, ka uz Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanu vai apstiprināšanu attiecas procedūra un garantijas, kas atšķiras no tām, kuras attiecas uz Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu. It īpaši tā norādīja, ka saskaņā ar Direktīvu par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu prokuroram, kurš izdod vai apstiprina šādu rīkojumu, ir jāņem vērā samērīguma princips un attiecīgās personas pamattiesības un ka ir jābūt iespējai pret viņa lēmumu izmantot efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, kurš ir vismaz līdzvērtīgs tam tiesību aizsardzības līdzeklim, kas būtu pieejams līdzīgā vietējā lietā. Turklāt Tiesa uzsvēra šajā direktīvā paredzēto iespēju izpildiestādei un, plašāk ņemot, izpildvalstij, izmantojot dažādus mehānismus, raudzīties, lai tiktu ievērots šis princips un attiecīgās personas pamattiesības. Tiesa no tā secināja, ka gan Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanas vai apstiprināšanas stadijā, gan tā izpildes stadijā Direktīva par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu ietver veselu garantiju kopumu, kas ļauj nodrošināt attiecīgās personas pamattiesību aizsardzību.

Visbeidzot Tiesa norādīja, ka Eiropas izmeklēšanas rīkojuma mērķis atšķiras no Eiropas apcietināšanas ordera mērķa. Proti, Eiropas apcietināšanas orderis ir domāts tam, lai pieprasītā persona tiktu apcietināta un nodota kriminālvajāšanas veikšanai, brīvības atņemšanas soda izpildei vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa piemērošanai, savukārt Eiropas izmeklēšanas rīkojums ir vērsts uz to, lai panāktu, ka tiek izpildīts viens vai vairāki konkrēti izmeklēšanas pasākumi pierādījumu iegūšanai. Tādējādi, lai gan daži no šiem izmeklēšanas pasākumiem var nozīmēt ievērojamu iejaukšanos, Eiropas izmeklēšanas rīkojums atšķirībā no Eiropas apcietināšanas ordera tomēr neapdraud attiecīgās personas tiesības uz brīvību.

Ņemot vērā visas šīs atšķirības starp Pamatlēmumu 2002/584 un Direktīvu par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, Tiesa nosprieda, ka tās nesenajos spriedumos sniegtā interpretācija [189], saskaņā ar kuru jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" šī pamatlēmuma izpratnē neaptver dalībvalsts prokuratūras, attiecībā uz kurām pastāv risks, ka tās būtu pakļautas individuāliem izpildvaras norādījumiem, nav piemērojama Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu kontekstā.

186| Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu 2. panta c) punkta izpratnē.

187| Tas ir paredzēts Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu 2. panta c) punkta i) apakšpunktā.

188| Tas ir paredzēts Direktīvas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā.

189| Tiesas spriedumi, 2019. gada 27. maijs, ***OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)*** (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), un 2019. gada 27. maijs, ***PF (Lietuvas ģenerālprokurors)*** (C-509/18, EU:C:2019:457).

3. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un cita īpašuma konfiskācija

2020. gada 19. martā pasludinātajā spriedumā ***"Agro In 2001"*** (C-234/18, EU:C:2020:221) Tiesa nosprieda, ka Pamatlēmums 2005/212 par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju [190] pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka valsts tiesa uzdod veikt nelikumīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju procedūrā, kuras iznākums nav atkarīgs nedz no konstatējuma par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nedz, vēl jo mazāk, no šāda noziedzīga nodarījuma prezumētos izdarītājus notiesājoša sprieduma.

Šis spriedums ir saistīts ar tiesvedību starp Bulgārijas Korupcijas apkarošanas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas komisiju (turpmāk tekstā – "Nelikumīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas komisija") un fizisku personu BP, kā arī vairākām fiziskām un juridiskām personām, kuras saistītas ar BP vai kuras ir viņa kontrolētas, saistībā ar pieprasījumu par BP un šo personu noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju. Pret BP bija sākts kriminālprocess, jo, būdams kādas Bulgārijā reģistrētas bankas padomes priekšsēdētājs, viņš laikā no 2011. līdz 2014. gadam bija pamudinājis citas personas piesavināties šīs bankas naudas līdzekļus. Tomēr laikā, kad tika iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, šajā kriminālprocesā vēl nebija taisīts galīgs notiesājošs spriedums. Izmeklēšanā, kas tostarp attiecās uz BP, no kuras izriet, ka BP par nelikumīgas izcelsmes līdzekļiem ir iegādājies īpašumus, Nelikumīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas komisija iesniedzējtiesā bija ierosinājusi civiltiesisku procedūru, tostarp – lai panāktu, ka tiesa uzdod veikt BP un viņa ģimenes locekļiem piederošo īpašumu konfiskāciju. Tomēr, kā norāda BP un citas attiecīgās personas, īpašuma konfiskācija var notikt vienīgi uz kriminālllietā taisīta galīga notiesājoša sprieduma pamata.

Tiesa šo argumentāciju noraidīja. Tā norādīja, ka, ņemot vērā it īpaši Pamatlēmuma 2005/212 konkrētos mērķus un tā noteikumu formulējumu, šis pamatlēmums ir uzskatāms par aktu, ar kuru dalībvalstīm uzlikts pienākums ieviest kopēju noteikumu minimumu attiecībā uz nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju, lai atvieglotu kriminālprocesa ietvaros tiesas izdotu konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka Pamatlēmumā 2005/212 nav reglamentēta nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija, ko kāda dalībvalsts tiesa uzdevusi tādas procedūras ietvaros, kas nav saistīta ar viena vai vairāku noziedzīgu nodarījumu konstatēšanu. Uzskatīdama, ka nolēmums, ko iesniedzējtiesa ir lūgta pieņemt pamatlietā, netiek pieņemts procesā attiecībā uz vienu vai vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet gan civiltiesiskā procedūrā attiecībā uz īpašumu, par ko tiek apgalvots, ka tas iegūts nelikumīgi, un kura tiek veikta neatkarīgi no šāda kriminālprocesa, Tiesa norādīja, ka šis lēmums neietilpst Pamatlēmuma 2005/212 piemērošanas jomā.

4. Kompensācija noziegumos cietušajiem

2020. gada 16. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***Presidenza del Consiglio dei Ministri*** (C-129/19, EU:C:2020:566) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, pirmkārt, ka dalībvalsts ārpuslīgumiskās atbildības par kaitējumu, kas radies Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, režīms ir piemērojams – pamatojoties uz to, ka šī dalībvalsts laikus nav transponējusi Direktīvas 2004/80 [191] 12. panta 2. punktu, – cietušajiem, kas dzīvo minētajā dalībvalstī, kuras teritorijā ir izdarīts tīšs vardarbīgs noziegums. Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka fiksēta kompensācija, kas atbilstoši tīšos vardarbīgos noziegumos cietušajiem maksājamās kompensācijas valsts sistēmai tiek piešķirta

190| Padomes Pamatlēmums 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju (OV 2005, L 68, 49. lpp.).

191| Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) par kompensāciju noziegumos cietušajiem (OV 2004, L 261, 15. lpp.).

seksuāla rakstura uzbrukumos cietušajiem, nevar tikt atzīta par "taisnīgu un samērīgu" šīs pašas tiesību normas izpratnē, ja tā tiek noteikta, neņemot vērā izdarītā nozieguma radīto seku smagumu attiecībā uz cietušajiem, un tātad neveido atbilstošo ieguldījumu nodarītā mantiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanā.

Konkrētajā gadījumā 2005. gada oktobrī BV, Itālijas pilsone, kas dzīvo Itālijā, cieta no seksuāla rakstura uzbrukumiem, kuri bija izdarīti šīs dalībvalsts teritorijā. Summu 50 000 EUR, ko šo uzbrukumu izdarītājiem tika piespriests izmaksāt par labu viņai kā zaudējumu atlīdzību, viņa tomēr nevarēja saņemt, jo tie aizbēga. 2009. gada februārī BV cēla tiesā prasību pret *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministru padomes prezidentūra, Itālija), lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas viņai esot nodarīts tāpēc, ka Itālijas Republika laikus nav transponējusi Direktīvu 2004/80 [192]. Minētajā tiesvedībā pirmajā instancē Ministru padomes prezidentūrai tika piespriests izmaksāt BV summu 90 000 EUR, kas apelācijas instancē tika samazināta līdz 50 000 EUR.

Izskatot Ministru padomes prezidentūras iesniegto kasācijas sūdzību, iesniedzējtiesai bija radušies jautājumi, pirmkārt, saistībā ar dalībvalsts ārpuslīgumiskās atbildības režīma iespējamo piemērošanu – ņemot vērā, ka šī dalībvalsts ir novēloti transponējusi Direktīvu 2004/80, – attiecībā uz tīšos vardarbīgos noziegumos cietušajiem, kas neatrodas pārrobežu situācijā. Otrkārt, iesniedzējtiesai bija šaubas par fiksētās summas 4800 EUR, kas paredzēta Itālijas tiesiskajā regulējumā [193], lai sniegtu kompensāciju seksuāla rakstura uzbrukumos cietušajiem, "taisnīgumu un samērīgumu" Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta izpratnē.

Saistībā ar pirmo no šiem jautājumiem Tiesa vispirms atgādināja nosacījumus, ar kādiem var tikt konstatēta dalībvalstu atbildība par kaitējumu, kas nodarīts privātpersonām Savienības tiesību pārkāpumu dēļ, proti, tādas pārkāptās Savienības tiesību normas esamība, kas piešķir tiesības privātpersonām, šīs normas pietiekami būtisks pārkāpums un tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un privātpersonām nodarīto kaitējumu. Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta formulējumu, kontekstu un mērķus, Tiesa tostarp norādīja, ka ar šo tiesību normu Savienības likumdevējs ir izvēlējies nevis variantu, saskaņā ar kuru katra dalībvalsts būtu izveidojusi specifisku kompensācijas sistēmu, kas būtu attiecināma tikai uz tiem tīšos vardarbīgos noziegumos cietušajiem, kuri atrodas pārrobežu situācijā, bet gan variantu, saskaņā ar kuru par labu šiem cietušajiem tiek piemērotas valsts sistēmas, atbilstoši kurām šajos attiecīgajā dalībvalstu teritorijā izdarītajos noziegumos cietušajiem tiek izmaksātas kompensācijas. Vērtējuma noslēgumā tā secināja, ka Direktīva 2004/80 nosaka katrai dalībvalstij pienākumu ieviest kompensācijas sistēmu, kas aptver visus to teritorijā izdarītajos tīšos vardarbīgos noziegumos cietušos, nevis tikai tos cietušos, kas atrodas pārrobežu situācijā. No iepriekš minētā Tiesa secināja, ka ar Direktīvu 2004/80 ir piešķirtas tiesības saņemt taisnīgu un samērīgu kompensāciju ne tikai tiem šajos noziegumos cietušajiem, kas atrodas šādā situācijā, bet arī tiem cietušajiem, kas pastāvīgi dzīvo tās dalībvalsts teritorijā, kurā izdarīts noziegums. Līdz ar to, ja vien ir izpildīti divi pārējie minētie nosacījumi, privātpersonai ir tiesības uz kompensāciju par kaitējumu, kas tai radies tādēļ, ka dalībvalsts nav ievērojusi savu no Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta izrietošo pienākumu, neatkarīgi no tā, vai šī privātpersona bija vai nebija šādā pārrobežu situācijā brīdī, kad tā cieta no attiecīgā nozieguma.

Saistībā ar otro jautājumu Tiesa konstatēja, ka, tā kā Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā nav sniegtas nekādas norādes uz kompensācijas summu, kas būtu uzskatāma par "taisnīgu un samērīgu" kompensāciju, ar šo tiesību normu dalībvalstīm šajā ziņā ir atzīta novērtējuma brīvība. Tomēr, lai gan šai kompensācijai nav

192| Direktīvas 12. panta 2. punktā ir noteikts, ka "visas dalībvalstis nodrošina to, ka to tiesību normās ir paredzēta tāda to teritorijā izdarītos tīšos, vardarbīgos noziegumos cietušajiem izmaksājamo kompensāciju sistēma, kura garantē taisnīgu un samērīgu kompensāciju cietušajiem".

193| Ir jāatzīmē, ka pēc tam, kad pret Itālijas Republiku tika celta šī prasība par ārpuslīgumisko atbildību, šī dalībvalsts ieviesa tādas kompensācijas sistēmu, kas maksājama Itālijas teritorijā izdarītos tīšos vardarbīgos noziegumos cietušajiem neatkarīgi no tā, vai viņi dzīvo vai nedzīvo Itālijā. Šī sistēma ar atpakaļejošu spēku attiecas arī uz nodarījumiem, kas atzīstami par šādiem noziegumiem un kas izdarīti pēc 2005. gada 1. jūlija.

obligāti jānodrošina pilnīga tīšos vardarbīgos noziegumos cietušajiem nodarītā mantiskā un morālā kaitējuma atlīdzība, tā tomēr nedrīkst būt tīri simboliska vai acīmredzami nepietiekama, ņemot vērā to seku smagumu, kas šiem cietušajiem radīts ar noziegumu. Proti, Tiesas ieskatā, kompensācijai, kas tiek piešķirta šādiem cietušajiem saskaņā ar minēto tiesību normu, atbilstošā apmērā jākompensē tiem radušās ciešanas. Šajā ziņā Tiesa arī precizēja, ka fiksēta kompensācija šādiem cietušajiem var tikt atzīta par "taisnīgu un samērīgu", ja kompensāciju skala ir pietiekami detalizēta, lai izvairītos no tā, ka fiksēta kompensācija, kas paredzēta par kādu noteiktu vardarbības veidu, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus, varētu izrādīties acīmredzami nepietiekama.

XI. Transports

2020. gada 11. jūnijā pasludinātajā spriedumā ***Transportes Aéreos Portugueses*** (C-74/19, EU:C:2020:460) Tiesa precizēja jēdzienus "ārkārtēji apstākļi" un "iespējamie pasākumi" Regulas Nr. 261/2004 [194] (turpmāk tekstā – "Regula par gaisa pasažieru tiesībām") izpratnē. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka, iestājoties konkrētiem nosacījumiem, pasažiera problemātiska uzvedība, kuras dēļ ir mainīts gaisa kuģa maršruts un kura ir izraisījusi lidojuma kavēšanos, ir uzskatāma par "ārkārtēju apstākli", un ka apkalpojošais gaisa pārvadātājs var atsaukties uz šādu "ārkārtēju apstākli", kas ir ietekmējis nevis atcelto vai kavēto lidojumu, bet iepriekšēju lidojumu, kuru ir nodrošinājis tas pats gaisa pārvadātājs ar to pašu gaisa kuģi. Tiesa arī uzskatīja, ka pasažiera ceļojuma maršruta maiņa, ko gaisa pārvadātājs ir veicis, izmantodams nākamo šī paša pārvadātāja veiktu lidojumu un nogādādams šo pasažieri galapunktā dienu vēlāk pēc sākotnēji paredzētā ielidošanas datuma, var tikt uzskatīta par "iespējamo pasākumu", kas šo pārvadātāju atbrīvo no kompensācijas izmaksāšanas pienākuma, tikai ievērojot konkrētus nosacījumus.

Pamatlietā strīds ir starp pasažieri un gaisa pārvadātāju *Transportes Aéreos Portugueses* (*TAP*) saistībā ar minētā pārvadātāja atteikumu izmaksāt kompensāciju par kaitējumu šim pasažierim, kura savienotā reisa gaisa kuģis bija ielidojis galamērķī ar ilgu kavēšanos. Gaisa pārvadātājs bija atteicies izmaksāt šo kompensāciju, pamatojoties uz to, ka attiecīgā lidojuma kavēšanās pamatā ir bijusi kāda pasažiera problemātiska uzvedība tā paša gaisa kuģa iepriekšējā lidojumā, tādēļ izraisot tā maršruta maiņu, un ka šis apstāklis esot kvalificējams kā "ārkārtējs" Regulas par gaisa pasažieru tiesībām izpratnē [195], tādējādi atbrīvojot gaisa pārvadātāju no šajā regulā paredzētā kompensācijas izmaksāšanas pienākuma [196].

Valsts tiesai, kas izskata lietu, bija radušās šaubas par minētās kavēšanās pamatā esošā apstākļa juridisko kvalifikāciju, proti, vai gaisa pārvadātājs var atsaukties uz šādu apstākli situācijā, kad tas ir ietekmējis attiecīgo lidojumu nodrošinošo gaisa kuģi reisā, kurš tika veikts pirms šī attiecīgā lidojuma, kā arī – vai var uzskatīt, ka šis pārvadātājs ir veicis visus iespējamos pasākumus.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka gaisa pārvadātājam nav pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem, ja tas var pierādīt, ka lidojuma atcelšanu vai ielidošanas galamērķī kavēšanos par trim vai vairāk stundām ir izraisījuši "ārkārtēji apstākļi", no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi,

194| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (OV 2004, L 46, 1. lpp.).

195| Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkts.

196| Regulas Nr. 261/2004 5. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 7. panta 1. punkts.

un ka šādu apstākļu iestāšanās gadījumā tas ir veicis situācijai atbilstošus pasākumus, izmantodams visus tā rīcībā esošos personāla vai materiālos un finanšu resursus, lai pēc iespējas izvairītos no attiecīgā lidojuma atcelšanas vai ilgas kavēšanās, tomēr no gaisa pārvadātāja netiek pieprasīts uzņemties attiecīgajā brīdī uzņēmuma spējām neatbilstošas grūtības.

Pirmām kārtām, Tiesa atgādināja, ka par "ārkārtējiem apstākļiem" Regulas par gaisa pasažieru tiesībām izpratnē var tikt kvalificēti atgadījumi, kuri to rakstura vai iemesla dēļ nav raksturīgi attiecīgā gaisa pārvadātāja parastai darbībai un ir ārpus šī pārvadātāja faktiskās kontroles, turklāt abi šie nosacījumi ir kumulatīvi. Šādi apstākļi it īpaši var rasties ar drošību saistītu risku gadījumā.

Norādījusi, ka pasažiera problemātiska uzvedība, kuras dēļ tika mainīts gaisa kuģa maršruts, faktiski apdraudēja attiecīgā lidojuma drošību, Tiesa uzskatīja, pirmkārt, ka attiecīgā uzvedība nav raksturīga gaisa pārvadātāja parastai darbībai. Otrkārt, no gaisa pārvadātāja puses šāda uzvedība principā nav kontrolējama, jo, pirmām kārtām, pasažiera uzvedība un viņa reakcija uz apkalpes lūgumiem būtībā nav paredzama un, otrām kārtām, gaisa kuģa kapteiņa un apkalpes rīcībā ir tikai ierobežoti līdzekļi šādas uzvedības kontrolēšanai.

Tomēr Tiesa precizēja, ka šādu uzvedību nav iespējams uzskatīt par tādu, kas neietilpst attiecīgā apkalpojošā gaisa pārvadātāja faktiskajā kontrolē un līdz ar to nav kvalificējama kā "ārkārtējs apstāklis", ja izrādās, ka gaisa pārvadātājs ir veicinājis šādu uzvedību vai arī ir varējis paredzēt šādu uzvedību un veikt atbilstošus pasākumus brīdī, kad gaisa pārvadātājs – balstīdamies uz pazīmēm, kas brīdina par šādu uzvedību, – būtu varējis šos pasākumus veikt, nopietni neietekmējot attiecīgā lidojuma norisi. Tā tas it īpaši var būt gadījumā, ja gaisa pārvadātājs ir ļāvis iekāpt pasažierim, kuram jau pirms iekāpšanas vai pat iekāpšanas laikā ir bijuši uzvedības traucējumi.

Otrām kārtām, Tiesa precizēja, ka gaisa pārvadātājam, lai tas tiktu atbrīvots no pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem lidojuma ilgas kavēšanās vai atcelšanas gadījumā, ir jābūt iespējai atsaukties uz "ārkārtēju apstākli", kas ir ietekmējis iepriekšēju lidojumu, kuru ir nodrošinājis tas pats gaisa pārvadātājs ar to pašu gaisa kuģi, ar nosacījumu, ka pastāv tieša cēloņsakarība starp šāda apstākļa, kas ir ietekmējis iepriekšējo lidojumu, iestāšanos un vēlāk notikušā lidojuma kavēšanos vai atcelšanu; tas ir jāizvērtē iesniedzējtiesai atbilstoši tās rīcībā esošajiem faktiem un it īpaši – ņemot vērā attiecīgā gaisa kuģa izmantošanas veidu.

Trešām kārtām, Tiesa uzskatīja, ka gaisa pārvadātājam, lai tas, iestājoties "ārkārtējam apstāklim", varētu atbrīvoties no pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem, ir jāizmanto visi tā rīcībā esošie līdzekļi, lai pēc iespējas ātrāk tiktu nodrošināta ceļojuma maršruta saprātīga un apmierinoša maiņa, tostarp meklējot citus tiešos vai savienotos lidojumus, ko, iespējams, veic citi gaisa pārvadātāji – neatkarīgi no tā, vai tie ietilpst tajā pašā vai citā aviosabiedrību grupā, – un kas sasniedz galamērķi ātrāk nekā attiecīgā gaisa pārvadātāja nākamais reiss.

Tādējādi situācijā, kad gaisa pārvadātājs attiecīgajam pasažierim ir piedāvājis maršruta maiņu uz viņa galamērķi ar šī paša pārvadātāja veiktu nākamo reisu, kas ierodas galapunktā dienu vēlāk pēc datuma, kurā pasažieriem bija sākotnēji paredzēts ielidot galapunktā, var uzskatīt, ka šis gaisa pārvadātājs ir izmantojis visus tā rīcībā esošos līdzekļus tikai tad, ja citā tiešā vai savienotā reisā – ar kuru attiecīgais pasažieris varētu sasniegt savu galamērķi ātrāk nekā attiecīgā gaisa pārvadātāja nākamais reiss – nav nevienas pieejamas sēdvietas vai ja ar šāda veida maršruta maiņu šim gaisa pārvadātājam rastos attiecīgajā brīdī tā uzņēmuma spējām neatbilstošas grūtības.

XII. Konkurence

1. Uzņēmumiem piemērojamie noteikumi

1.1. Aizliegtas vienošanās

Aizliegtu vienošanos jomā ir jānorāda uz trim spriedumiem. Pirmais spriedums attiecas uz konkurences tiesību normu piemērojamību izlīguma nolīgumiem patentu jomā. Otrais spriedums attiecas uz kritērijiem, kas piemērojami, lai noteiktu, vai starpbanku nolīgumi, kuros vienādots starpbanku komisijas maksu līmenis, apdraud konkurenci. Visbeidzot trešais spriedums attiecas uz saistībām, ko uzņēmums piedāvā konkurences iestādei attiecībā uz tā līgumpartneru līgumiskajām tiesībām.

2020. gada 30. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Generics (UK) u.c.*** (C-307/18, EU:C:2020:52) Tiesa precizēja kritērijus, kas ir piemērojami kvalifikācijai attiecībā uz nolīgumiem par izlīgumu strīdos starp farmācijas patentu īpašnieku un ģenērisko zāļu ražotājiem, ņemot vērā tādu darbību vai nolīgumu aizliegumu, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana (LESD 101. pants), un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegumu (LESD 102. pants). *Competition Appeal Tribunal* (Konkurences lietu apelācijas tiesa, Apvienotā Karaliste) vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā par pārbaudi, vai likumīgs ir lēmums, ko *Competition and Markets Authority* (Konkurences un tirgus iestāde, Apvienotā Karaliste) ir pieņēmusi attiecībā uz dažādiem ģenērisko zāļu ražotājiem un farmācijas grupu *GlaxoSmithKline* (turpmāk tekstā – "*GSK*") jautājumā par nolīgumiem par izlīgumu strīdos par patentu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"). *GSK* piederēja patents uz antidepresanta paroksetīna aktīvo farmaceitisko sastāvdaļu un sekundārie patenti, kas aizsargā dažus šīs sastāvdaļas ražošanas paņēmienus. Kad šīs sastāvdaļas galvenais patents 1999. gadā beidza darboties, vairāki ģenērisko zāļu ražotāji bija paredzējuši Lielbritānijas tirgū ieviest ģenērisko paroksetīnu. *GSK* tomēr cēla prasības par patenta pārkāpumu pret šiem ģenērisko zāļu ražotājiem, kuri savukārt apstrīdēja viena no *GSK* sekundārajiem patentiem spēkā esamību. Pēc tam *GSK* un ģenērisko zāļu ražotāji noslēdza nolīgumus par izlīgumu šajos strīdos, kuru ietvaros pēdējie minētie piekrita nolīgtajā laikposmā atteikties laist tirgū savas ģenēriskās zāles, pretī par to no *GSK* saņemot maksājumus (turpmāk tekstā – "attiecīgie nolīgumi"). Apstrīdētajā lēmumā *Competition and Markets Authority* uzskatīja, ka ar attiecīgajiem nolīgumiem ir pārkāpts aizliegums slēgt konkurenci ierobežojošus nolīgumus un ka tie veido *GSK* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu konkrētajā tirgū. Līdz ar to minētā iestāde šo nolīgumu pusēm noteica naudas sodus.

Tiesa vispirms uzsvēra, ka uz uzņēmumu nolīgumu LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums attiecas tikai tad, ja tas nelabvēlīgi un būtiski ietekmē konkurenci iekšējā tirgū, kas nozīmē, ka šie uzņēmumi atrodas vismaz potenciālas konkurences attiecībās. Runājot par ģenērisko zāļu ražotājiem, kas šādu nolīgumu noslēgšanas dienā vēl nav ienākuši tirgū, tā norādīja, ka prasītās potenciālās konkurences attiecības nozīmē – ir jāpierāda, ka pastāv reālas un konkrētas iespējas piekļūt tirgum. Šajā ziņā Tiesa atzina, ka saistībā ar katru attiecīgo ģenērisko zāļu ražotāju ir jānovērtē, vai pastāv attiecīgā ģenērisko zāļu ražotāja stingra apņemšanās un atbilstoša spēja piekļūt tirgum, ņemot vērā tā veiktos sagatavošanas darbus, kā arī tas, vai nav nepārvaramu šķēršļu ieiešanai tirgū. Iespējamas patenta tiesības pašas par sevi nepierāda šādus šķēršļus, kā to uzskata Tiesa, jo to spēkā esamība var tikt apstrīdēta.

Runājot par jēdzienu "konkurences ierobežojums mērķa dēļ", Tiesa atgādināja, ka šāda kvalifikācija ir atkarīga no konstatējuma par attiecīgo nolīgumu pietiekamu kaitīgumu konkurencei, ņemot vērā to saturu, mērķus un ekonomisko un juridisko kontekstu. Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā būtisko attiecīgo zāļu pārdošanas cenu samazināšanos pēc to ģenēriskās versijas ieiešanas tirgū, šāds kaitīgums var tikt atzīts, ja līdzekļu

pārskaitījumi, kas ir paredzēti tādā nolīgumā kā attiecīgie nolīgumi, tādēļ, ka tie ir tik lieli, nevar būt izskaidrojami citādi kā tikai ar nolīguma pušu komercinteresēm neiesaistīties konkurencē atbilstoši spējām, un tādējādi tie mudina ģenērisko zāļu ražotājus atteikties ieiet attiecīgajā tirgū. "Konkurences ierobežojumu mērķa dēļ" kvalifikācijas piemērošanas sakarā Tiesa prasīja ņemt vērā arī iespējamo konkurenci veicinošo ietekmi, kas ir saistīta ar attiecīgajiem nolīgumiem, ja vien tā ir zināma. Tomēr tā precizēja, ka šāda ņemšana vērā ietilpst tikai analīzē par attiecīgā nolīguma pietiekamo kaitīguma pakāpi. Tiesa no tā secināja, ka valsts tiesai saistībā ar katru aplūkoto nolīgumu ir jānovērtē, vai zināmā konkurenci veicinošā ietekme ir pietiekama, lai varētu saprātīgi šaubīties par tā pietiekami kaitīgo raksturu attiecībā uz konkurenci.

Runājot par to, vai tādi nolīgumi par izlīgumu kā pamatlietā aplūkotie var tikt kvalificēti par "konkurences ierobežojumu seku dēļ", Tiesa norādīja, ka, lai novērtētu, vai pastāv potenciāla vai reāla šādu nolīgumu ietekme uz konkurenci, ir jānosaka iespējamie tirgus apstākļi un tā struktūra saskaņoto darbību neesamības gadījumā, nepastāvot vajadzībai pierādīt iespējamību, ka attiecīgais ģenērisko zāļu ražotājs varētu uzvarēt tiesvedībā vai ka varētu tikt noslēgts konkurenci mazāk ierobežojošs nolīgums par izlīgumu.

Atbildot uz jautājumiem par jēdzienu "dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana", Tiesa atzina, pirmkārt, ka produktu tirgus ir jānosaka, ņemot vērā arī to zāļu ģenēriskās versijas, kuru ražošanas paņēmiens joprojām ir aizsargāts ar patentu, ar nosacījumu, ka var pierādīt, ka to ražotāji spēj ieiet tirgū ar pietiekamu spēku, lai veidotu būtisku pretspēku oriģinālo zāļu ražotājam, kas jau ir šajā tirgū. Otrkārt, Tiesa norādīja, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas konstatējums nozīmē tirgus konkurences struktūras apdraudējumu, kas pārsniedz katram attiecīgajam nolīgumam, par ko ir noteikts sods atbilstoši LESD 101. pantam, raksturīgo atsevišķo ietekmi. Konkrētāk, tā norādīja, ka, ņemot vērā tostarp iespējamo kumulatīvo dažādu nolīgumu konkurenci ierobežojošo ietekmi, to noslēgšana, ciktāl tā iekļaujas kopējā līgumiskajā stratēģijā, var izraisīt būtisku izstumjošu iedarbību tirgū, liedzot patērētājiem priekšrocības, ko rada tas, ka šajā tirgū ienāk potenciālie konkurenti, kuri ražo paši savas zāles, un tādējādi tieši vai netieši minēto tirgu rezervējot attiecīgajam oriģinālo zāļu ražotājam. Visbeidzot, Tiesa atgādināja, ka šāda rīcība var būt pamatota, ja tās īstenotājs pierāda, ka tās pretkonkurences sekas var tikt līdzsvarotas vai pat pārspētas ar priekšrocībām efektivitātes ziņā, kādas ir arī patērētājiem. Šīs līdzsvarošanas nolūkā Tiesa norādīja, ka attiecīgās rīcības labvēlīgā ietekme uz konkurenci ir jāņem vērā, neraugoties uz tās īstenotāja izvirzītajiem mērķiem.

2020. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā ***Budapest Bank u.c.*** (C-228/18, EU:C:2020:265) Tiesa precizēja piemērojamos kritērijus, lai noteiktu, vai starp finanšu iestādēm noslēgtie nolīgumi par komisijas maksām, kas piemērotas par maksājumu ar karti darījumiem, ir darbības vai vienošanās, kuru mērķis ir ierobežot konkurenci un kuras ir aizliegtas ar LESD 101. pantu.

Kúria (Augstākā tiesa, Ungārija) vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu strīdā starp *Gazdasági Versenyhivatal* (Konkurences iestāde, Ungārija) un diviem maksājumu ar karti pakalpojumu sniedzējiem, *Visa* un *MasterCard*, kā arī sešām kredītiestādēm par minētās Konkurences iestādes 2009. gadā pieņemtu lēmumu. Ar šo lēmumu Konkurences iestāde tostarp konstatēja, ka pastāv pret konkurenci vērsts nolīgums par tā dēvētajām "starpbanku" komisijas maksām, un līdz ar to uzlika septiņām finanšu iestādēm, kas ir nolīguma puses, kā arī *Visa* un *MasterCard* dažādus naudas sodus.

Saskaņā ar valsts tiesas izklāstīto informāciju starpbanku komisijas maksas ir summas, kas finanšu iestādēm, kuras saimnieciskās darbības subjektiem piedāvā maksājumu terminālus (turpmāk tekstā – "pieņēmējbankas"), kā *Visa* vai *MasterCard* piedāvātās maksājumu sistēmas dalībniecēm ir jāmaksā finanšu iestādēm, kuras izdod maksājumu kartes (turpmāk tekstā – "izdevējbankas"), kad tiek veikts maksājuma darījums ar karti. 1996. gada aprīlī septiņas finanšu iestādes, kas pārstāvēja lielāko daļu no attiecīgajiem valstu tirgiem, vienojās katrai tirgus dalībnieku kategorijai noteikt minimālo pakalpojumu komisijas maksas līmeni, kāds tiem jāmaksā. 1996. gada oktobrī tika noslēgts otrs nolīgums (turpmāk tekstā – "*CMI* nolīgums"), kurš tika apspriests *Visa* un *MasterCard* vārdā un kura mērķis bija vienādot starpbanku komisijas maksu apmēru, kas jāmaksā saistībā ar šīm divām maksājumu sistēmām. Pēc *CMI* nolīguma pārbaudes Konkurences iestāde attiecībā uz laikposmu

no Ungārijas pievienošanās Eiropas Savienībai konstatēja LESD 101. panta pārkāpumu attiecībā uz visām finanšu iestādēm, kas secīgi pievienojās *CMI* nolīgumam, kā arī attiecībā uz *Visa* un *MasterCard*. Tā uzskatīja, ka piemērojamās starpbanku komisijas maksas vienota līmeņa un struktūras noteikšana un, runājot par *Visa* un *MasterCard*, ietvara noteikšana šajā nolūkā to attiecīgajos iekšējos noteikumos ir nolīgums, uz kuru attiecas aizliegums atbilstoši LESD 101. pantam, jo ne tikai tā mērķis esot ierobežot konkurenci, bet tas turklāt radot konkurenci ierobežojošas sekas.

Vispirms Tiesa nosprieda, ka LESD 101. panta 1. punktam nav pretrunā tas, ka pretkonkurences rīcību uzskata par tādu, kurai vienlaikus gan mērķis, gan sekas ir konkurences ierobežošana šīs tiesību normas izpratnē. Aicināta precizēt attiecības starp šīm divām konkurences ierobežojumu kategorijām, Tiesa atgādināja, ka koordinācija starp uzņēmumiem ietver konkurences ierobežojumu "mērķa dēļ", ja tā pati par sevi ir pietiekami kaitējoša, un nav jāpārbauda tās ietekme uz konkurenci. Tomēr, ja tiek uzskatīts, ka vienas un tās pašas rīcības gan mērķis, gan sekas ir konkurences ierobežošana, kompetentajai iestādei vai tiesai šajā ziņā ir jāpamato savi konstatējumi ar nepieciešamiem pierādījumiem un jāprecizē, kādā mērā minētie pierādījumi attiecas uz vienu vai otru šādi konstatētu ierobežojumu.

Pēc tam Tiesa izskatīja jautājumu par kvalifikāciju, kāda attiecīgajam nolīgumam var tikt piešķirta, ņemot vērā LESD 101. panta 1. punktu, iepriekš atgādinādama, ka galīgais vērtējums šajā jautājumā ir jāveic valsts tiesai.

Vispirms Tiesa attiecībā uz *CMI* nolīguma saturu norādīja, ka ar to ir vienādots starpbanku komisijas maksu apmērs, ko pieņēmējbankas maksā izdevējbankām saistībā ar maksājumu darījumiem, kuri veikti ar karti kādā no maksājumu sistēmām, tādējādi ietekmējot konkurences elementu gan starp abām attiecīgajām maksājumu sistēmām, gan starp pieņēmējbankām. Tiesa norādīja – lai gan attiecīgajā nolīgumā nav tieši noteiktas maksas par pakalpojumu, ierobežojums "mērķa dēļ" tomēr varētu tikt atzīts, ja šāds nolīgums būtu uzskatāms par netiešu cenu noteikšanu LESD 101. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē vai līdzvērtīgu kaitējošu rīcību attiecībā uz konkurenci iekšējā tirgū.

Tomēr, konstatējusi, ka no tai iesniegtajiem pierādījumiem par nolīguma saturu katrā ziņā neizriet, ka pastāvētu prasītais kaitējuma līmenis, lai to kvalificētu par ierobežojumu "mērķa dēļ", Tiesa pārbaudīja tās rīcībā esošos elementus attiecībā uz mērķiem, kas sasniedzami ar *CMI* nolīgumu. Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa uzskatīja, ka nevar izslēgt, ka ar *CMI* nolīgumu izvirzītais mērķis nav nodrošināt minimālo slieksni komisijas maksām, bet gan radīt zināmu līdzsvaru starp "izdošanas" un "pieņemšanas" darbībām katrā no šajā lietā aplūkotajām maksājumu ar karti sistēmām. Šajā ziņā Tiesa par atbilstošu atzina apstākli, ka nolīguma puses ietvēra gan izdevējbankas, gan pieņēmējbankas. Ja no pārbaudes, kas šajā jautājumā jāveic valsts tiesai, izrietētu, ka *CMI* nolīguma rezultātā, neitralizējot konkurenci starp abām attiecīgajām maksājumu ar karti sistēmām attiecībā uz starpbanku komisijām, konkurence tiktu pastiprināta attiecībā uz citām šo sistēmu raksturiezīmēm, tas, pēc Tiesas domām, nozīmētu, ka būtu jāizvērtē konkurence, kas attiecīgajā tirgū būtu pastāvējusi, ja nebūtu *CMI* nolīguma, un līdz ar to – no šī nolīguma izrietošās sekas.

Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka tai nav iesniegti pietiekami pierādījumi, lai tā varētu noteikt, vai konkurences neitralizēšana attiecībā uz starpbanku komisijas maksām pati par sevi liecina par pietiekamu *CMI* kaitējuma pakāpi, lai nebūtu nepieciešama tā seku pārbaude gan attiecībā uz konkurenci starp abām maksājumu ar karti sistēmām, gan attiecībā uz konkurenci pieņēmēju tirgū. Tiesa uzsvēra – tam, ka ar *CMI* nolīgumu tiek ierobežots pieaugošais spiediens uz starpbanku komisijas maksu pieaugumu, kas būtu radies nolīguma neesamības gadījumā, tomēr ir nozīme, lai izvērtētu no šī nolīguma izrietošā ierobežojuma esamību.

Tādējādi Tiesa LESD 101. panta 1. punktu interpretēja tādējādi, ka starpbanku nolīgumu, ar ko noteikta vienāda starpbanku komisijas maksas summa, kuru tad, ja ir noticis maksājuma ar karti darījums, saņem šīs kartes izdevējbankas, nevar kvalificēt par nolīgumu, kas "mērķa dēļ" nepieļauj, ierobežo vai izkropļo konkurenci šīs tiesību normas izpratnē, izņemot, ja var uzskatīt, ņemot vērā šī nolīguma tekstu, mērķus un kontekstu, ka tā kaitējums konkurencei ir pietiekams, lai to šādi kvalificētu, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

2020. gada 9. decembrī pasludinātajā spriedumā ***Groupe Canal +/Komisija*** (C-132/19 P, EU:C:2020:1007) Tiesa atcēla Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 [197] 9. pantam ir atzītas tāda uzņēmuma kā *Paramount Pictures International Ltd* un tā mātesuzņēmuma *Viacom Inc.* (turpmāk tekstā kopā – "*Paramount*") piedāvātās saistības. *Paramount* bija noslēgusi licences līgumus par audiovizuālo saturu ar Eiropas Savienības lielākajām maksas televīzijas raidorganizācijām, tostarp *Sky UK Ltd* un *Sky plc* (turpmāk tekstā kopā – "*Sky*"), kā arī *Groupe Canal + SA* (turpmāk tekstā – "*Groupe Canal +*").

2014. gada 13. janvārī Komisija sāka izmeklēšanu par iespējamiem ierobežojumiem, kas apdraud maksas televīzijas pakalpojumu sniegšanu attiecīgo licences līgumu ietvaros, lai pārbaudītu to atbilstību LESD 101. pantam un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (turpmāk tekstā – "EEZ līgums") 53. pantam. Šīs izmeklēšanas rezultātā 2015. gada 23. jūlijā *Paramount* tika nosūtīts Komisijas paziņojums par iebildumiem attiecībā uz dažiem noteikumiem, kas iekļauti *Paramount* un *Sky* noslēgtajos licences līgumos. Konkrēti, tas attiecās uz diviem savstarpēji saistītiem noteikumiem: pirmā noteikuma mērķis bija aizliegt *Sky* vai ierobežot tās iespējas darīt pieejamus televīzijas mazumtirdzniecības pakalpojumus, reaģējot uz spontāniem pieprasījumiem no patērētājiem, kuri atrodas EEZ, bet ārpus Apvienotās Karalistes un Īrijas, savukārt otrajā noteikumā bija paredzēts, ka līgumos, ko *Paramount* noslēdz ar raidorganizācijām, kuras ir reģistrētas EEZ, bet ārpus Apvienotās Karalistes, *Paramount* iekļauj noteikumu, ar ko šīm raidorganizācijām piemēro analogu aizliegumu attiecībā uz šādiem pieprasījumiem no patērētājiem, kuri atrodas Apvienotajā Karalistē vai Īrijā. Šajā ziņā Komisija uzskatīja, ka līgumi, ar kuru noteikumiem tiek panākta absolūta teritoriāla ekskluzivitāte, var veidot konkurences ierobežojumu "mērķa dēļ" LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta izpratnē, jo ar tiem tiek atjaunota valstu tirgu sadale un tas ir pretrunā Līguma mērķim izveidot vienotu tirgu. Ar 2015. gada 4. decembra vēstuli Komisija šo vērtējumu un sākotnējos secinājumus nosūtīja *Groupe Canal +* kā ieinteresētajai trešai personai.

Paramount no savas puses piedāvāja uzņemties saistības, reaģēdama uz Komisijas paustajām bažām. Šajā ziņā tā tostarp paziņoja par savu gatavību turpmāk neievērot noteikumus un nerīkoties, lai tiktu ievēroti noteikumi, ar kuriem tiek panākta raidorganizāciju absolūta teritoriālā aizsardzība un kuri ir ietverti licences līgumos, kas noslēgti starp *Paramount* un šīm raidorganizācijām.

Saņēmusi citu ieinteresēto trešo personu, tostarp *Groupe Canal +*, apsvērumus, Komisija ar 2016. gada 26. jūlija lēmumu [198] (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") pieņēma piedāvātās saistības un atzina tās par obligāti izpildāmām saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 9. pantu. Tādējādi *Paramount* informēja *Groupe Canal +* par attiecīgi piemēroto obligāto saistību saturu un sekām, konkrēti, par tās apņemšanos turpmāk neuzraudzīt, lai tiktu ievērota absolūta teritoriālā ekskluzivitāte, kas *Groupe Canal +* bija piešķirta Francijas tirgū. Uzskatīdama, ka no tās nevar prasīt šādu saistību izpildi, kas ir pieņemtas procedūrā, kurā ir iesaistīta tikai Komisija un *Paramount*, *Groupe Canal +* cēla prasību par strīdīgā lēmuma atcelšanu Vispārējā tiesā, kura ar 2018. gada 12. decembra spriedumu [199] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais spriedums") šo prasību noraidīja.

197| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

198| Eiropas Komisijas 2016. gada 26. jūlija Lēmums par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (lieta AT.40023 – Pārrobežu piekļuve maksas televīzijai).

199| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 12. decembris, ***Groupe Canal +/Komisija*** (T-873/16, EU:T:2018:904).

Savā 2020. gada 9. decembra spriedumā Tiesa, kurā *Groupe Canal +* cēla apelācijas sūdzību, konstatēja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdas vērtējumā par strīdīgā lēmuma izraisītā trešo personu interešu aizskāruma samērīgumu. Līdz ar to tā atcēla pārsūdzēto spriedumu un, pieņemot galīgo nolēmumu šajā lietā, atcēla arī strīdīgo lēmumu. Šajā kontekstā Tiesa sniedza jaunus precizējumus par Komisijas un valsts tiesu attiecīgo prerogatīvu koordinēšanu, īstenojot Savienības konkurences tiesības.

Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa pamatoti ir noraidījusi pamatu par pilnvaru nepareizu izmantošanu, kura mērķis būtībā bija pierādīt, ka, pieņemdama strīdīgo lēmumu, Komisija ir izvairījusies no likumdošanas procesa ģeogrāfiskās bloķēšanas jautājumā. Šajā ziņā Tiesa tostarp piekrita Vispārējās tiesas analīzei, atbilstoši kurai likumdošanas process ģeogrāfiskās bloķēšanas jautājumā – kamēr tajā nav pieņemts tiesību akts – neskar pilnvaras, kas Komisijai ir piešķirtas saskaņā ar LESD 101. pantu un Regulu Nr. 1/2003. Konkrētajā lietā nebija šaubu, ka strīdīgais lēmums bija pieņemts saskaņā ar šīm pilnvarām pirms attiecīgā likumdošanas procesa pabeigšanas.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa bija norādījusi pietiekamu pamatojumu un nebija pieļāvusi tiesību kļūdu, noraidīdama *Groupe Canal +* argumentus, kuru mērķis bija pierādīt attiecīgo noteikumu likumību saistībā ar LESD 101. panta 1. punktu, un ka attiecīgi bažas, kas bija izraisījušas strīdīgā lēmuma pieņemšanu, nav bijušas pamatotas. Ciktāl attiecīgajos licences līgumos bija ietverti noteikumi, kuru mērķis bija novērst attiecīgā audiovizuālā satura apraides pakalpojumu pārrobežu sniegšanu – un šajā nolūkā raidorganizācijām bija piešķirta absolūta teritoriālā aizsardzība, ko nodrošināja savstarpējas saistības –, Vispārējai tiesai bija pamats konstatēt, ka šādus noteikumus var uzskatīt par tādiem, kas Komisijai varēja radīt bažas konkurences jomā, neskarot iespēju pēc pilnīgas pārbaudes pieņemt galīgu lēmumu, kurā konstatē, vai ir bijis pieļauts LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums vai arī šāda pārkāpuma nav. Šajā pašā ziņā Tiesa uzsvēra provizoriskumu, kas ir raksturīgs vērtējumam par to, vai attiecīgajai rīcībai ir pret konkurenci vērstas pazīmes tāda lēmuma kontekstā, kurš pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 9. pantu. Līdz ar to Vispārējā tiesa arī bija pamatoti uzskatījusi, ka LESD 101. panta 3. punkts ir piemērojams tikai tad, ja iepriekš ir konstatēts LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums, tādējādi tai, veicot lēmuma, kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 9. pantu, tiesiskuma pārbaudi, nebija jālemj par iebildumiem, kas attiecas uz LESD 101. panta 3. punkta piemērošanas nosacījumiem.

Treškārt, Tiesa piekrita Vispārējās tiesas uzskatam, ka attiecīgie noteikumi pamatoti varēja Komisijai radīt bažas konkurences jomā attiecībā uz visu EEZ, pat neprasot Komisijai atsevišķi analizēt katru attiecīgo valstu tirgu. Ciktāl attiecīgo noteikumu mērķis bija sadalīt valstu tirgus, Vispārējā tiesa pamatoti atgādināja, ka šādi nolīgumi var apdraudēt vienotā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi – neatkarīgi no valstu tirgos pastāvošās situācijas – pārkāpjot vienu no galvenajiem Savienības mērķiem.

Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa pārbaudīja iebildumu par tiesību kļūdu, ko Vispārējā tiesa, vērtēdama strīdīgā lēmuma ietekmi uz trešo personu, tādu kā *Groupe Canal +*, līgumiskajām tiesībām, esot pieļāvusi it īpaši attiecībā uz samērīguma principu. Tiesa šajā saistībā sākumā atgādināja, ka Regulas Nr. 1/2003 9. panta kontekstā Komisijai ir jāpārbauda piedāvātās saistības ne vien pēc to piemērotības konkurences jomā radušos bažu novēršanai, bet arī – ņemot vērā to ietekmi uz trešo personu interesēm, lai trešo personu tiesības nezaudētu savu būtību. Tomēr – kā to turklāt ir uzskatījusi pati Vispārējā tiesa – tas, ka Komisija ir uzlikusi pienākumu tirgus dalībniekam nepiemērot kādus konkrētus līguma noteikumus savam līgumpartnerim, tādam kā *Groupe Canal +*, kuram ir tikai ieinteresētās trešās personas statuss un kurš šīm saistībām nav piekritis, ir uzskatāms par iejaukšanos minētā līgumpartnera līgumu slēgšanas brīvībā, un tas pārsniedz Regulas Nr. 1/2003 9. pantā noteikto.

Šajā kontekstā Tiesa uzskatīja, ka Vispārējā tiesa nevarēja, nepārkāpdama Regulas Nr. 1/2003 16. panta noteikumus, saskaņā ar kuriem valstu tiesām ir aizliegts pieņemt lēmumus, kas ir pretrunā Komisijas iepriekš pieņemtam lēmumam šajā jomā, ieteikt šādiem līgumpartneriem vērsties valstu tiesās, lai aizsargātu savas līgumiskās tiesības. Valsts tiesas nolēmums, ar ko tirgus dalībniekam tiktu uzlikts pienākums pārkāpt viņa

saistības, kuras ir uzliktas ar Komisijas lēmumu, būtu acīmredzami pretrunā šim pēdējam minētajam lēmumam. Turklāt, ņemot vērā, ka Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punkta otrajā teikumā valstu tiesas tiek aicinātas izvairīties pieņemt lēmumus, kas nonāk pretrunā lēmumam, kuru Komisija plāno pieņemt, lai piemērotu tostarp LESD 101. pantu, Vispārējā tiesa ir arī pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka valsts tiesa varētu atzīt, ka attiecīgie noteikumi atbilst LESD 101. pantam, lai gan saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 9. panta 2. punktu Komisija vēl var atsākt procedūru un, kā tā sākotnēji bija paredzējusi, pieņemt lēmumu, ar kuru pārkāpums tiek oficiāli konstatēts.

Līdz ar to Tiesa secināja, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda saistībā ar vērtējumu par strīdīgā lēmuma samērīgumu attiecībā uz trešo personu interešu aizskārumu un tādējādi šis spriedums ir jāatceļ.

Uzskatot, ka tiesvedība ir izspriešanas stadijā, Tiesa galu galā pārbaudīja pamatu, kurā samērīguma principa nepievērošanas dēļ tiek lūgts atcelt strīdīgo lēmumu. Izdarot secinājumus no pārsūdzētā sprieduma atcelšanas pamatojuma, Tiesa norādīja, cik būtiska nozīme – attiecīgo licences līgumu mērķa kontekstā – piemīt raidorganizācijām piešķirtās teritoriālās ekskluzivitātes garantēšanas pienākumiem, kurus ir skārušas ar strīdīgo lēmumu uzliktās saistības. Tādējādi Tiesa secināja, ka Komisijas pieņemtā strīdīgā lēmuma dēļ būtību ir zaudējušas trešo personu, tostarp *Groupe Canal +*, līgumiskās tiesības attiecībā uz *Paramount* un līdz ar to tā nav ievērojusi samērīguma principu, kā rezultātā strīdīgais lēmums ir jāatceļ.

1.2. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants)

2020. gada 25. novembrī pasludinātajā spriedumā ***SABAM*** (C-372/19, EU:C:2020:959) Tiesa sniedza precizējumus par jēdzienu "dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana" saistībā ar atlīdzību, ko autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir pieprasījusi no aizsargāto darbu lietotājiem. Pamatlieta attiecas uz *SABAM*, kas ir komercsabiedrība, kuras mērķis ir gūt peļņu, un kura ir vienīgā autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija Beļģijā. Šādas sabiedrības statusā tā tostarp nodrošina autortiesību atlīdzības saņemšanu un sadali saistībā ar to muzikālo darbu reproducēšanu un publiskošanu, kuri iegūti no tās repertuāra. *Weareone. World* un *Wecandance* savukārt ir attiecīgie *Tomorrowland* un *Wecandance* ikgadējo festivālu organizatori (turpmāk tekstā – "festivālu organizatori"). Dažādo šo pasākumu norišu laikā tika izmantoti ar autortiesībām aizsargāti muzikāli darbi no *SABAM* repertuāra. Lai panāktu, ka tiek samaksāta maksa, ko *SABAM* šajā sakarā vēlējās iekasēt no festivālu organizētājiem, tā šo maksu apmēru noteica, piemērojot vienu no divām tarifu skalām, no kurām tā var brīvi izvēlēties, šajā gadījumā – "pamata tarifu".

Šo pamata tarifu aprēķina, pamatojoties uz bruto ieņēmumiem no biļešu pārdošanas, atskaitot rezervācijas izmaksas un maksājamos nodokļus, vai – alternatīvi – pamatojoties uz mākslinieciskо budžetu, ja tā summa ir lielāka par bruto ieņēmumiem. Turklāt pamata tarifā ir paredzēta paušāla pakāpēs iedalīta sistēma, kas ļauj festivāla organizatoram saņemt samazinājumu atkarībā no to muzikālo darbu skaita, kuri iegūti no *SABAM* repertuāra un kuri faktiski izpildīti pasākuma laikā [200], ja vien noteiktā termiņā ir paziņots šo darbu saraksts.

Uzskatot, ka šādi aprēķinātās maksas neatbilst *SABAM* sniegto pakalpojumu ekonomiskajai vērtībai, tādējādi neievērojot LESD 102. pantā paredzēto dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegumu, festivālu organizatori apstrīdēja pieprasītās summas. Tad *SABAM* vērsās *ondernemingsrechtbank Antwerpen* (Antverpenes Uzņēmējdarbības lietu tiesa, Beļģija) ar lūgumiem piespriest šiem organizatoriem samaksāt pieprasītās summas. Šie organizatori pret to iebilda, atsaucoties uz *SABAM* izvēlētās tarifu skalas prettiesiskumu, ņemot vērā LESD 102. pantu.

200| Šajā gadījumā šajā paušālajā pakāpēs iedalītajā sistēmā ir paredzēts ņemt vērā attiecīgi vienu trešdaļu vai divas trešdaļas no pamata tarifa, ja no *SABAM* repertuāra ir iegūts mazāk par vienu trešdaļu vai divām trešdaļām izpildīto muzikālo darbu.

Šajā kontekstā Beļģijas tiesa, kas izskatīja lietu, nolēma lūgt Tiesai precizējumus par jēdzienu "dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana", ko tā uzskatīja par vajadzīgiem, lai varētu lemt par diviem strīdīgajiem tarifu skalas aspektiem.

Uz tādu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju kā, piemēram, *SABAM*, kurai ir monopols kādas dalībvalsts teritorijā pārvaldīt kādas aizsargāto darbu kategorijas autortiesības, attiecas LESD 102. pantā paredzētais dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums. Ņemot to vērā, Tiesa vispirms uzsvēra, ka šādas ļaunprātīgas izmantošanas esamība ir jākonstatē valsts tiesai, ņemot vērā visus lietas apstākļus. Attiecībā uz kolektīvā pārvaldījuma organizācijas prasītajām maksām Tiesa atgādināja, ka ļaunprātīgā izmantošana, nosakot netaisnīgus tirdzniecības nosacījumus [201], var izrietēt no piemērotās cenas pārmērīgā rakstura, ja šķiet, ka tai nav saprātīgas saiknes ar šādas sabiedrības sniegtā pakalpojuma ekonomisko vērtību, proti, ar tās pārvaldītajām autortiesībām aizsargātu muzikālo darbu visa repertuāra nodošanu lietotāju rīcībā. Šajā ziņā it īpaši ir jācenšas sasniegt atbilstošu līdzsvaru starp autoru tiesībām uz atbilstīgu atlīdzību un lietotāju leģitīmajām interesēm, ņemot vērā ne tikai kolektīvās pārvaldīšanas pakalpojuma kā tāda ekonomisko vērtību, bet arī darbu izmantošanas raksturu un apmēru, kā arī ekonomisko vērtību, kas šādi tiek radīta [202]. Tādējādi, ja starpība starp faktiskajām izmaksām un faktiski pieprasīto cenu šķiet pārmērīga, attiecīgo maksu apmēra netaisnīgais raksturs ir jāizvērtē, salīdzinot ar atbilstošajiem elementiem, tādiem kā cenas, ko iepriekš piemērojis dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums tajā pašā konkrētajā tirgū, cenas, ko šāds uzņēmums piemēro citiem pakalpojumiem vai dažādām klientu kategorijām, vai arī cenas, ko citi uzņēmumi piemēro par to pašu pakalpojumu vai par salīdzināmiem pakalpojumiem citās dalībvalstīs, ja vien šis salīdzinājums tiek veikts uz viendabīga pamata.

Tieši ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa izvērtēja attiecīgās tarifu skalas abus strīdīgos aspektus.

Pirmkārt, attiecībā uz tādu maksu pieļaujamību, kuras aprēķinātas, pamatojoties uz tarifu, ko piemēro bruto ieņēmumiem no ieejas biļešu pārdošanas, Tiesa vispirms atgādināja, ka kolektīvās pārvaldības sabiedrības maksu skala, kuras pamatā ir procentuāla daļa no ieņēmumiem, kas gūti no mūzikas pasākuma, ir jāuzskata par autortiesību normālu izmantošanu un principā tai ir saprātīga saikne ar šīs sabiedrības sniegtā pakalpojuma ekonomisko vērtību. Tas pats attiecas arī uz tādu maksu skalu kā pamatlietā aplūkotā, kurā nav ļauts no ieņēmumiem atskaitīt visus izdevumus, kas saistīti ar festivāla organizāciju un kam nav saiknes ar tajā izpildītajiem muzikālajiem darbiem. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijas veiktā šādas skalas noteikšana principā nav ļaunprātīga rīcība. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka var izrādīties ne tikai īpaši grūti objektīvā veidā noteikt un aprēķināt izmaksas, kurām nav saiknes ar izpildītajiem muzikālajiem darbiem, bet tas var būt arī dārgi, jo vajadzīgās pārbaudes varētu izraisīt pārvaldības izmaksu nesamērīgu pieaugumu. Tiesa uzskatīja, ka tas tā var būt tikai tad, ja valsts tiesas veiktās pārbaudes atklātu, ka faktiski noteiktās maksas, piemērojot attiecīgo skalu, ir pārmērīgas, ņemot vērā visus izskatāmās lietas apstākļus, tostarp noteikto maksas likmi un ieņēmumu kopumu, kuram šī likme ir piemērojama.

Otrkārt, attiecībā uz to, ka, aprēķinot iekasētās atlīdzības, ir jāņem vērā no attiecīgās pārvaldības sabiedrības repertuāra iegūto darbu daļa no izpildītajiem darbiem, Tiesa atgādināja, ka, izmantojot jebkuru atlīdzības skalu, ir jāņem vērā faktiski izmantoto ar autortiesībām aizsargāto muzikālo darbu apjoms. Šajā gadījumā tādā paušālā pakāpēs iedalītā sistēmā, kāda aplūkota šajā lietā, zināmā mērā, lai arī neprecīzi, tiek ņemta vērā šāda apjoma pakāpe. Šādas sistēmas ļaunprātīgais raksturs tomēr nevar tikt izslēgts, ja pastāv alternatīva metode, kas ļauj precīzāk identificēt un kvantitatīvi noteikt šo darbu izmantošanu, neizraisot nesamērīgu

201| LESD 102. panta pirmās daļas a) punkta izpratnē.

202| Skat. arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/26/ES (2014. gada 26. februāris) par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību izmantošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū (OV 2014, L 84, 72. lpp.) 16. panta 2. punktu.

pārvaldības izmaksu pieaugumu. Šādos apstākļos Tiesa atzina par pieļaujamu šādas paušālas pakāpēs iedalītas sistēmas izmantošanu, ja vien valsts tiesa ir pārliecinājusies, ka precīzāka no *SABAM* repertuāra iegūto izpildīto darbu daļas noteikšana ir saistīta ar pierādītiem tehniskiem vai ekonomiskiem šķēršļiem.

Dominējošā stāvokļa jomā jānorāda arī uz 2020. gada 30. janvāra Tiesas spriedumu ***Generics (UK) u.c.*** (C-307/18, EU:C:2020:52) saistībā ar konkurences noteikumu piemērojamību LESD 101. un 102. panta izpratnē jautājumā par nolīgumiem par izlīgumu strīdos par patentu [203].

1.3. Konkurences noteikumu piemērošanas procedūras

Ar 2020. gada 16. jūlija spriedumu ***Nexans France un Nexans/Komisija*** (C-606/18 P, EU:C:2020:571) Tiesa noraidīja *Nexans France SAS* un tā mātesuzņēmuma *Nexans SA* (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības iesniedzējas") celto apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas 2018. gada 12. jūlija spriedumu lietā T-449/14 [204]. Apelācijas sūdzībā tostarp tika izvirzīts jautājums par to, kā Vispārējā tiesa ir interpretējusi pilnvaras, kas Komisijai piešķirtas ar Regulas Nr. 1/2003 20. pantu attiecībā uz pārbaudi aizliegtu vienošanos jomā [205].

Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējām, kas darbojas augstsprieguma apakšzemes un zemūdens spēka kabeļu ražošanas un piegādes nozarē, Komisija pieņēma lēmumu, kurā tika konstatēts LESD 101. panta pārkāpums minētajā nozarē (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") [206]. Saskaņā ar strīdīgo lēmumu apelācijas sūdzības iesniedzējas bija tādas aizliegtas vienošanās dalībnieces, kuras mērķis, pirmkārt, bija teritoriju un klientu sadale starp Eiropas, Japānas un Dienvidkorejas ražotājiem (turpmāk tekstā – "A/R konfigurācija") un, otrkārt, Eiropas ražotāju veiktā teritoriju un klientu sadale attiecībā uz projektiem, kas īstenojami Eiropas teritorijā vai kas piešķirti Eiropas ražotājiem (turpmāk tekstā – "Eiropas konfigurācija"). Līdz ar to Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējām uzlika naudas sodu vairāk nekā 70 000 000 EUR.

Komisijas veiktā izmeklēšana, kuras rezultātā tika uzlikts šis naudas sods, ietvēra pārbaudi apelācijas sūdzības iesniedzēju telpās. Komisijas inspektori tajā pārbaudīja tostarp atsevišķu darbinieku datorus. Tie izgatavoja šo datoru cieto disku attēlu kopijas un, pamatojoties uz to, izmantojot atslēgvārdus, veica meklēšanu šajos datoros ietvertajos datos, lietojot izmeklēšanas programmatūru. Vēlāk inspektori nolēma izgatavot izvēlēto datu kopiju un ievietot to informācijas datu nesējos (IDN). Viņi arī izgatavoja trīs cietā diska attēlu kopijas, kas tika ierakstītas trijos atsevišķos IDN. IDN tika ievietoti aizzīmogotās aploksnēs un aizvesti uz Komisijas birojiem Briselē, kur aploksnes tika atvērtas un IDN tika pārbaudīti, klātesot apelācijas sūdzības iesniedzēju pārstāvjiem.

Apelācijas sūdzības iesniedzēju Vispārējā tiesā celtā prasība atcelt strīdīgo lēmumu tika pilnībā noraidīta ar 2018. gada 12. jūlija spriedumu *Nexans France* un *Nexans*/Komisija. Apelācijas sūdzības par šo spriedumu pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzīja piecus pamatus, pirmkārt, par to, ka Vispārējā tiesa ir noraidījusi to argumentus par attiecīgās pārbaudes norisi, un, otrkārt, par to, ka Vispārējā tiesa ir noraidījusi tām uzlikto naudas sodu samazinājumu.

203| Šis spriedums ir iekļauts XII.1.1. nodaļā "Aizliegtas vienošanās".

204| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 12. jūlijs, ***Nexans France un Nexans/Komisija*** (T-449/14, EU:T:2018:456).

205| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

206| Komisijas Lēmums C(2014) 2139 *final* (2014. gada 2. aprīlis) par procedūru saskaņā ar [LESD 101. pantu] un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39610 – Spēka kabeļi).

Vispirms saistībā ar pirmo pamatu Tiesa pārbaudīja, vai Komisijai, veicot pārbaudi pie apelācijas sūdzības iesniedzējām, bija tiesības izgatavot cietā diska attēla kopiju un visu elektroniskā pasta vēstuļu kopijas, iepriekš neveicot šo datu nopietnu pārbaudi. Atgādinot, ka Savienības likumdevējs ir piešķīris Komisijai zināmu rīcības brīvību attiecībā uz pārbaudes, ko tā var veikt, konkrētu kārtību, Tiesa apstiprināja tās tiesības atkarībā no apstākļiem izlemt veikt pārbaudāmā uzņēmuma datu, kas ietverti digitālā datu nesējā, pārbaudi, pamatojoties uz šo datu kopiju. Tiesa precizēja, ka šīs Komisijas tiesības, kas izriet no Regulas Nr. 1/2003 20. panta 2. punkta b) apakšpunkta, neietekmē nedz procesuālās garantijas, nedz citas uzņēmuma, uz kuru attiecas pārbaude, tiesības ar nosacījumu, ka Komisija pēc pārbaudes pabeigšanas lietas materiālos iekļauj tikai tos dokumentus, kas ir būtiski attiecībā uz pārbaudes priekšmetu. Tāpat kā Vispārējā tiesa, Tiesa uzskatīja, ka tā tas ir šajā lietā. Tā piebilda, ka, ņemot vērā apstākli, ka elektronisko datu apstrādei var būt nepieciešams ievērojams laiks, arī attiecīgā uzņēmuma interesēs ir tas, ka Komisija, veicot pārbaudi, pamatojas uz šo datu kopiju, tādējādi ļaujot uzņēmumam turpināt izmantot oriģinālos datus, kā arī datu nesējus, uz kuriem tie atrodas, tiklīdz šī kopija ir izgatavota, līdz ar to samazinot Komisijas veiktās pārbaudes radīto iejaukšanos šī uzņēmuma darbībā.

Turklāt saistībā ar otro un trešo pamatu Tiesa izskatīja jautājumu par to, vai Komisijai bija tiesības turpināt attiecīgo pārbaudi savās telpās Briselē. Tā atgādināja, ka tad, ja Komisijai tiktu pieprasīts veikt šādu datu apstrādi vienīgi pārbaudāmā uzņēmuma telpās, gadījumā, ja runa ir par īpaši apjomīgiem datiem, sekas varētu būt tādas, ka inspektoru klātbūtne šī uzņēmuma telpās būtu ievērojami ilgāka, un tas varētu kaitēt pārbaudes efektivitātei un nevajadzīgi palielināt iejaukšanos minētā uzņēmuma darbībā pārbaudes dēļ. Ņemot to vērā, Tiesa precizēja, ka Komisija var izmantot minēto iespēju savās telpās Briselē turpināt attiecīgā uzņēmuma dokumentu, kuri saistīti ar uzņēmējdarbību, pārbaudi tikai tad, ja tā var likumīgi uzskatīt, ka to ir pamatoti darīt pārbaudes efektivitātes interesēs vai lai izvairītos no pārmērīgas iejaukšanās attiecīgā uzņēmuma darbībā. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka šī iespēja ir pakārtota konstatējumam, ka šāda turpināšana nerada nekādu tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un nav attiecīgo uzņēmumu tiesību papildu aizskārums. Šāds aizskārums būtu jākonstatē, ja minētās pārbaudes turpināšana Komisijas telpās Briselē uzņēmumam, uz ko attiecas pārbaude, radītu papildu izmaksas, kas izrietētu vienīgi no minētās pārbaudes turpināšanas. Līdz ar to, ja minētās pārbaudes turpināšana var radīt šādas papildu izmaksas, Komisija to var veikt tikai ar nosacījumu, ka tā piekrīt atlīdzināt minētās izmaksas, ja attiecīgais uzņēmums tai šajā ziņā iesniedz pamatotu lūgumu.

Pēc tam Tiesa izvērtēja ceturto pamatu un to, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, novērtējot naudas sodu apmēra noteikšanu. Konstatējusi, ka Vispārējā tiesa nav pārkāpusi neierobežotas kompetences principu, kas tai ļauj papildus soda tiesiskuma pārbaudei aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu vai noteikto kavējuma naudu, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa varēja secināt, ka iespējamā attiecīgā pārkāpuma ietekmes neesamība, uz ko bija norādījušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, nevarēja Vispārējai tiesai likt samazināt pēdējām minētajām uzliktā naudas soda apmēru, ņemot vērā citus Vispārējās tiesas vērā ņemtos elementus.

Visbeidzot Tiesa lēma par piekto pamatu, kas attiecās uz Vispārējās tiesas apsvērumu, saskaņā ar kuru, ņemot vērā apelācijas sūdzības iesniedzēju dalību aizliegtās vienošanās Eiropas konfigurācijā, kas pastiprināja minētās aizliegtās vienošanās A/R konfigurācijas radīto apdraudējumu konkurencei, Komisijai bija tiesības par 2 % palielināt smaguma koeficientu, kas tika izmantots, lai aprēķinātu tām uzlikto naudas sodu apmēru. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka ciešā saikne, kas pastāvēja starp šīm divām konfigurācijām, neko nemaina tajā, ka aizliegtās vienošanās Eiropas konfigurācija pēc savas būtības bija atsevišķa apņemšanās sadalīt projektus, kura nebija raksturīga aizliegtās vienošanās A/R konfigurācijā. Šī iemesla dēļ secinājumā, ka par šo konkurences papildu aizskārumu likumīgi varēja tikt uzlikts lielāks sods, nebija pieļauta kļūda vērtējumā.

Tā kā neviens no apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītajiem apelācijas pamatiem nevarēja tikt apmierināts, Tiesa apelācijas sūdzību pilnībā noraidīja.

2. Valsts atbalsts

Šajā jomā ir jānorāda uz četriem spriedumiem. Pirmie divi spriedumi attiecas uz noteikumu valsts atbalsta jomā piemērojamību. Pārējie divi spriedumi attiecas uz kontroles procedūrām, it īpaši – pirmais spriedums – uz ieinteresēto personu procesuālo tiesību ievērošanu valsts atbalsta kontroles procedūrās un – otrais spriedums – uz pienākumu iepriekš paziņot Komisijai par atbalsta pasākumiem.

2.1. Noteikumu valsts atbalsta jomā piemērošana

Ar 2020. gada 11. jūnija spriedumu ***Komisija un Slovākijas Republika/Dôvera zdravotná poisťovňa*** (C-262/18 P un C-271/18 P, EU:C:2020:450) Tiesa virspalātas sastāvā atcēla Vispārējās tiesas 2018. gada 5. februāra spriedumu *Dôvera zdravotná poisťovňa/*Komisija [207] un, taisot galīgo spriedumu lietā, noraidīja Slovākijas veselības apdrošināšanas iestādes *Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s.* (turpmāk tekstā – "*Dôvera*") prasību atcelt Komisijas 2014. gada 15. oktobra lēmumu par valsts atbalstu, ko Slovākijas Republika esot piešķīrusi divām citām Slovākijas veselības apdrošināšanas iestādēm (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") [208]. Šādi rīkojoties, Tiesa apstiprināja savu judikatūru par noteikumu valsts atbalsta jomā nepiemērojamību veselības apdrošināšanas iestādēm, kas, atrodoties valsts kontrolē, darbojas sociālā nodrošinājuma sistēmā, kurai ir sociāls mērķis un ar kuru tiek īstenots solidaritātes princips.

1994. gadā Slovākijas veselības apdrošināšanas sistēma pārgāja no sistēmas, kurā darbojās viena valsts apdrošināšanas sabiedrība, uz plurālistisku modeli, kurā varēja darboties gan valsts, gan privātas struktūras. Saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem, kas stājās spēkā 2005. gada 1. janvārī, šīm organizācijām neatkarīgi no tā, vai tās ir publiskas vai privātas, ir jābūt privāto tiesību akciju sabiedrības ar peļņas gūšanas mērķi juridiskajai formai. Laikposmā no 2005. līdz 2014. gadam Slovākijas iedzīvotāji varēja izvēlēties kādu no vairākām veselības apdrošināšanas iestādēm, kuru vidū bija *Všeobecná zdravotná poisťovňa a.s.* (turpmāk tekstā – "*VšZP*") un *Spoločná zdravotná poisťovňa a.s.* (turpmāk tekstā – "*SZP*"), kuras tika apvienotas 2010. gada 1. janvārī un kuru vienīgais akcionārs ir Slovākijas valsts, kā arī *Dôvera* un *Union zdravotná poisťovňa a.s.*, kuras akcionāri ir privātā sektora struktūras.

Pēc sūdzības, kuru 2007. gada 2. aprīlī iesniedza *Dôvera* par valsts atbalstu, ko Slovākijas Republika esot piešķīrusi *SZP* un *VšZP*, Komisija sāka formālo izmeklēšanas procedūru. Strīdīgajā lēmumā Komisija tomēr uzskatīja, ka *SZP* un *VšZP* veiktajai darbībai nebija saimnieciska rakstura un ka tādēļ šīs iestādes nebija uzņēmumi LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, līdz ar to sūdzībā minētie pasākumi nevarēja būt valsts atbalsts. Par šo lēmumu *Dôvera* celto atcelšanas prasību Vispārējā tiesa apmierināja, it īpaši – pamatojoties uz to, ka Komisija attiecībā uz *VšZP* un *SZP* nebija pareizi piemērojusi jēdzienus "uzņēmums" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un "saimnieciskā darbība".

Izskatot par šo Vispārējās tiesas spriedumu iesniegtās divas – Komisijas un Slovākijas Republikas – apelācijas sūdzības, Tiesa atgādināja, ka LESD 107. panta 1. punktā noteiktais valsts atbalsta aizliegums attiecas tikai uz uzņēmumu darbību un jēdziens "uzņēmums" ietver ikvienu struktūru, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs struktūras juridiskā statusa un finansēšanas veida. Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vairākas

207| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 5. februāris, ***Dôvera zdravotná poisťovňa/Komisija*** (T-216/15, nav publicēts, EU:T:2018:64).

208| Komisijas Lēmums (ES) 2015/248 (2014. gada 15. oktobris) par Slovākijas Republikas īstenotajiem pasākumiem SA.23008 (2013/C) (ex 2013/NN) attiecībā uz *Spoločná zdravotná poisťovňa, a.s.* (*SZP*) un *Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s* (*VšZP*) (OV 2015, L 41, 25. lpp.).

tiesību kļūdas, apstiprinot, ka *VšZP* un *SZP* darbībai Slovākijas obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, kuras iezīmes atbilst tādas sociālā nodrošinājuma sistēmas iezīmēm, kurai ir sociāls mērķis un ar kuru, atrodoties valsts kontrolē, tiek īstenots solidaritātes princips, ir saimniecisks raksturs.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka, lai novērtētu, vai sociālā nodrošinājuma sistēmā veiktajai darbībai nav saimnieciska rakstura, it īpaši ir jāpārbauda, vai un kādā mērā attiecīgā sistēma var tikt uzskatīta par tādu, ar kuru tiek īstenots solidaritātes princips, un vai šādu sistēmu pārvaldošo apdrošināšanas iestāžu darbība ir pakļauta valsts kontrolei.

Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Tiesa norādīja, ka pretēji tam, ko ir uzskatījusi Vispārējā tiesa, tas, ka Slovākijas obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā pastāv zināma konkurence attiecībā uz piedāvājuma kvalitāti un apjomu, piemēram, iespēja apdrošināšanas iestādēm sniegt apdrošinātajām personām papildu pakalpojumus bez maksas un apdrošināto personu brīvība izvēlēties savu veselības apdrošināšanas iestādi un mainīt to reizi gadā, nevar apšaubīt apdrošināšanas iestāžu sistēmā, ar ko, atrodoties valsts kontrolē, tiek īstenots solidaritātes princips, veiktās darbības sociālo un solidāro raksturu. Runājot par zināmas konkurences pastāvēšanu starp šīm iestādēm to pakalpojumu līmenī, Tiesa piebilda, ka, lai novērtētu struktūras darbības raksturu, preču vai pakalpojumu pirkšanas darbība nav jānošķir no to turpmākas izmantošanas darbības, jo šīs turpmākās izmantošanas saimnieciskais vai nesaimnieciskais raksturs nosaka attiecīgās struktūras darbības raksturu.

Tā kā Vispārējā tiesa kļūdaini uzskatīja, ka iepriekš minētie konkurences elementi varēja atspēkot *VšZP* un *SZP* veiktās darbības sociālo un solidāro raksturu, Tiesa apmierināja Komisijas un Slovākijas Republikas apelācijas sūdzības un atcēla pārsūdzēto spriedumu. Turklāt, uzskatīdama, ka lieta ir izskatāmā stāvoklī un ka par to ir taisāms galīgais spriedums, Tiesa turpinājumā pati izskatīja *Dôvera* celto prasību atcelt strīdīgo lēmumu.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka dalība Slovākijas veselības apdrošināšanas sistēmā ir obligāta visiem Slovākijas iedzīvotājiem, ka tiesību aktos iemaksu summa ir noteikta proporcionāli apdrošināto personu ienākumiem, nevis riskam, ko tās rada sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ, un ka visām šīm apdrošinātajām personām ir tiesības uz vienādu tiesību aktos noteikto pabalstu līmeni, un tādējādi nav tiešas saiknes starp apdrošinātās personas veikto iemaksu apmēru un tai sniegto pakalpojumu apmēru. Turklāt apdrošināšanas iestādēm ir jānodrošina slimības riska apdrošināšana visiem Slovākijas iedzīvotājiem, kas to pieprasa, neatkarīgi no riska, ko rada to vecums vai veselības stāvoklis, un minētajā sistēmā ir paredzēts arī izmaksu un risku izlīdzināšanas mehānisms. Tādējādi šai apdrošināšanas sistēmai – Tiesas skatījumā – piemīt visas solidaritātes principa pazīmes.

Konstatējot, ka Slovākijas obligātās apdrošināšanas sistēma ir arī pakļauta valsts kontrolei, Tiesa turklāt norādīja, ka konkurences elementu esamībai šajā sistēmā salīdzinājumā ar tās sociālajām, solidārajām un regulatīvajām iezīmēm ir otršķirīgs aspekts un ka apdrošināšanas iestāžu iespēja gūt, izmantot un sadalīt peļņu ir stingri ierobežota ar tiesību aktos noteiktajiem pienākumiem, kuru mērķis ir saglabāt obligātās veselības apdrošināšanas dzīvotspēju un nepārtrauktību.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Tiesa uzskatīja, ka Komisija strīdīgajā lēmumā bija pamatoti secinājusi, ka Slovākijas obligātās veselības apdrošināšanas sistēmai ir sociāls mērķis un ar to, atrodoties valsts kontrolē, tiek īstenots solidaritātes princips. Līdz ar to Komisija arī bija pamatoti uzskatījusi, ka *VšZP* un *SZP* darbībai šajā sistēmā nebija saimnieciska rakstura un tādēļ šīs iestādes nevarēja tikt kvalificētas kā uzņēmumi LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

2020. gada 22. septembrī pasludinātajā spriedumā ***Austrija/Komisija*** (C-594/18 P, EU:C:2020:742) Tiesa virspalātas sastāvā apstiprināja Komisijas 2014. gada 8. oktobra lēmumu [209], ar kuru tā bija apstiprinājusi atbalstu, ko Apvienotā Karaliste plānoja piešķirt *Hinkley Point* atomelektrostacijas C vienībai, kas atrodas Somersetā [*Somerset*], Apvienotās Karalistes piekrastē (turpmāk tekstā – "*Hinkley Point C*"), lai veicinātu jaunas kodolenerģijas ražošanas jaudas radīšanu. Šīs vienības nodošana ekspluatācijā ir paredzēta 2023. gadā uz sešdesmit gadiem. Atbalsts, kas iedalīts trijās daļās, ir paredzēts nākamajam *Hinkley Point C* operatoram, t.i., sabiedrībai *NNB Generation Company Limited* (turpmāk tekstā – "*NNB Generation*"), *EDF Energy plc* meitasuzņēmumam.

Pirmais no attiecīgajiem pasākumiem ir "finanšu līgums par starpību" [210], kura mērķis ir garantēt elektroenerģijas pārdošanas cenu stabilitāti *Hinkley Point C* ekspluatācijas posmā. Otrais ir vienošanās starp *NNB Generation* ieguldītājiem un Apvienotās Karalistes valsts sekretāru enerģētikas jomā un klimata pārmaiņu jautājumos, ar kuru tiek garantēta kompensācija atomelektrostacijas priekšlaicīgas slēgšanas politisku iemeslu dēļ gadījumā. Trešais ir Apvienotās Karalistes kredītgarantija par *NNB Generation* emitējamajām obligācijām, lai garantētu atbilstošā parāda pamatsummas un procentu savlaicīgu samaksu.

Savā lēmumā Komisija kvalificēja šos trīs pasākumus kā valsts atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu, piemērojot LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Saskaņā ar šo tiesību normu atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu ekonomisko reģionu attīstību, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja šādam atbalstam nav tāda nelabvēlīga iespaida uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgām interesēm.

Austrija lūdza atcelt šo lēmumu Vispārējā tiesā, kura šo prasību tomēr noraidīja ar 2018. gada 12. jūlija spriedumu [211].

Izskatot Austrijas [212] iesniegto apelācijas sūdzību, Tiesai būtībā bija jāatbild uz judikatūrā vēl neaplūkotu jautājumu par to, vai atomelektrostacijas būvniecībai var tikt piešķirts valsts atbalsts, ko Komisija ir apstiprinājusi, piemērojot LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Noraidot apelācijas sūdzību, Tiesa uz šo jautājumu atbildēja apstiprinoši.

Tiesa vispirms atgādināja, ka, lai valsts atbalstu varētu atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, tam ir jāatbilst diviem nosacījumiem, no kuriem pirmais – tam ir jāatvieglo konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu ekonomisko reģionu attīstība, savukārt otrais – šis atbalsts nedrīkst iespaidot tirdzniecības apstākļus tādējādi, ka tas būtu pretēji kopīgām interesēm. Turpretim šajā tiesību normā nav prasīts, lai paredzētajam atbalstam būtu kopīgu interešu mērķis. Līdz ar to Tiesa kā nepamatotus noraidīja dažādos Austrijas argumentus par to, ka jaunas atomelektrostacijas būvniecība neesot kopīgu interešu mērķis.

Turklāt Tiesa apstiprināja, ka, tā kā *Euratom* līgumā nav specifisku noteikumu, LESD normas valsts atbalsta jomā ir piemērojamas kodolenerģētikas nozarē. Pretēji tam, ko nosprieda Vispārējā tiesa, *Euratom* līgums arī neliedz šajā nozarē piemērot Savienības tiesību normas vides jomā, līdz ar to par labu saimnieciskajai

209| Komisijas Lēmums (ES) 2015/658 (2014. gada 8. oktobris) par atbalsta pasākumu SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N), ko Apvienotā Karaliste plāno īstenot, lai atbalstītu *Hinkley Point C* atomelektrostaciju (OV 2015, L 109, 44. lpp.).

210| Šī līguma puses ir *NNB Generation* un sabiedrība *Low Carbon Contracts Ltd* – struktūra, kura finansējama, nosakot likumisku pienākumu, kas ir solidāri saistošs visiem licencētajiem elektroenerģijas piegādātājiem.

211| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 12. jūlijs, ***Austrija/Komisija*** (T-356/15, EU:T:2018:439).

212| Tāpat kā tas bija tiesvedībā Vispārējā tiesā, Luksemburga iestājās lietā Austrijas prasījumu atbalstam tiesvedībā Tiesā, savukārt Čehijas Republika, Francija, Ungārija, Polija, Slovākija un Apvienotā Karaliste iestājās lietā Komisijas prasījumu atbalstam.

darbībai, kas veicama kodolenerģētikas nozarē, sniegtais valsts atbalsts, kura pārbaudē tiek atklāts, ka ar to tiek pārkāptas tiesību normas vides jomā, nevar tikt atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu. Tomēr Vispārējās tiesas pieļautā tiesību kļūda neietekmē pārsūdzētā sprieduma pamatotību, jo vides aizsardzības, piesardzības, "piesārņotājs maksā" un ilgtspējas principi, uz kuriem atsaucās Austrija savas prasības atcelt tiesību aktu pamatojumam, nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas katrā ziņā liedz piešķirt valsts atbalstu atomelektrostacijas būvniecībai vai ekspluatācijai. Šāda pieeja nebūtu saderīga ar LESD 194. panta 2. punkta otro daļu, no kuras izriet, ka dalībvalsts var brīvi noteikt savu energoresursu izmantošanas nosacījumus, izvēli starp dažādiem enerģijas avotiem un energoapgādes vispārējo struktūru, neizslēdzot iespēju, ka šī izvēle var attiekties uz kodolenerģiju.

Pēc tam Tiesa noraidīja Austrijas argumentu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa esot nepareizi definējusi atbilstošo saimniecisko darbību LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē. Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka kodolenerģētikas ražošana, kuru ir paredzēts attīstīt ar attiecīgajiem pasākumiem, gan ir saimnieciska darbība šīs tiesību normas izpratnē. Turklāt Tiesa atgādināja, ka tā produktu tirgus identificēšanai, kurā tiek veikta ar atbalstu saistītā darbība, ir nozīme, lai pārbaudītu, vai šis atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus pretēji kopīgām interesēm, kas ir otrais nosacījums, kuram ir pakļauta atbalsta saderība saskaņā ar šo tiesību normu. Šajā lietā Komisija liberalizēto elektroenerģijas ražošanas un piegādes tirgu bija identificējusi kā tirgu, kuru skar plānotie pasākumi.

Turklāt Vispārējā tiesa nav arī pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka, lai gan tirgus, uz kuru attiecas paredzētais atbalsts, nepilnība var būt atbilstošs elements, lai to atzītu par saderīgu ar iekšējo tirgu, šādas nepilnības neesamība ne vienmēr izraisa tā nesaderību ar iekšējo tirgu.

Attiecībā uz atbalsta, ko paredzēts piešķirt par labu *Hinkley Point C*, samērīguma pārbaudi Tiesa vispirms atgādināja, ka Vispārējā tiesa ir izvērtējusi aplūkojamo pasākumu samērīgumu, ņemot vērā Apvienotās Karalistes elektroenerģijas apgādes vajadzības, vienlaikus pamatoti apstiprinot, ka tā var brīvi noteikt savas enerģētikas struktūras sastāvu. Pārbaudot nosacījumu, ka plānotais atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus pretēji kopīgām interesēm, Komisijai turklāt nebija jāņem vērā negatīvā ietekme, ko attiecīgie pasākumi var radīt attiecībā uz Austrijas norādīto vides aizsardzības, piesardzības, "piesārņotājs maksā" un ilgtspējas principu īstenošanu. Proti, neskarot pārbaudi, vai ar atbalstīto darbību netiek pārkāptas Savienības tiesību normas vides jomā, šī nosacījuma pārbaudei nav nepieciešams, lai Komisija ņemtu vērā iespējamo negatīvo ietekmi, kas nav atbalsta ietekme uz konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Visbeidzot Tiesa apstiprināja, ka, lai pārbaudītu attiecīgo pasākumu saderību ar iekšējo tirgu, ne Komisijai, ne Vispārējai tiesai nebija pienākuma tos formāli kvalificēt kā "atbalstu ieguldījumam", kas var atbilst LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta piemērošanas nosacījumiem, vai par "darbības atbalstu", kura atļaušana saskaņā ar šo tiesību normu principā ir izslēgta.

2.2. Kontroles procedūras

2020. gada 11. marta spriedumā ***Komisija/Gmina Miasto Gdynia un Port Lotniczy Gdynia Kosakowo*** (C-56/18 P, EU:C:2020:192) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas 2017. gada 17. novembra spriedumu *Gmina Miasto Gdynia* un *Port Lotniczy Gdynia Kosako*wo/Komisija [213], ar kuru tā bija daļēji atcēlusi Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā [214] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") ieinteresēto personu procesuālo tiesību pārkāpuma dēļ.

Šīs lietas pamatā ir tas, ka 2007. gadā *Gmina Miasto Gdynia* (Gdiņas pašvaldība, Polija) un *Gmina Kosakowo* (Kosakovas pašvaldība, Polija) iemaksāja kapitālu sabiedrībā *Port Lotniczy Gdynia Kosakowo sp. z o.o.*, kas tika izveidota ar mērķi pārveidot *Gdynia-Oksywie* (Polija) militāro lidostu civilajām vajadzībām. Ar šīm iemaksām bija paredzēts segt gan ieguldījumu izmaksas, gan vēlākas pārvaldības izmaksas. Polijas Republika par šo finansēšanas pasākumu Komisijai paziņoja 2012. gadā. 2013. gadā sāktās formālās izmeklēšanas procedūras beigās Komisija 2014. gada 11. februārī pieņēma pirmo lēmumu [215], kurā tā konstatēja, ka minētais pasākums ir valsts atbalsts, un līdz ar to uzdeva to atgūt. Komisija ar apstrīdēto lēmumu atcēla šo pirmo lēmumu un to aizstāja.

Pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija izvērtējusi konkrētā finansēšanas pasākuma daļu "darbības atbalsts", ņemot vērā pamatnostādnes un dažādās atkāpes abos secīgajos lēmumos, tā 2017. gada 17. novembra spriedumā nosprieda, ka ieinteresētajām personām šajā gadījumā nebija dota iespēja lietderīgi iesniegt savus apsvērumus par šo jautājumu, kā rezultātā esot tikušas pārkāptas to procesuālās tiesības. Nospriežot, ka ieinteresēto personu procesuālo tiesību ievērošana ir būtisks procedūras noteikums LESD 263. panta izpratnē, Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu, jo tā konkrēto finansēšanas pasākumu kvalificēja par valsts atbalstu, un uzdeva to atgūt.

Komisija iesniedza apelācijas sūdzību Tiesā, kura nosprieda, pirmkārt, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, ieinteresēto personu procesuālo tiesību ievērošanu šajā lietā kvalificējot par būtisku procedūras noteikumu, kura pārkāpšana vien izraisa apstrīdētā lēmuma atcelšanu, un nav jāpierāda šī pārkāpuma iespējamā ietekme uz apstrīdētā lēmuma saturu. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka procesuālās tiesības, kas ieinteresētajām personām ir atzītas valsts atbalsta pārbaudes procedūrās, ir nošķiramas no tiesībām uz aizstāvību, kuras ir dalībvalstīm kā šādu procedūru dalībniecēm. Tiesas ieskatā, no tā izriet, ka ieinteresētajām personām ir jābūt iespējai iesniegt savus apsvērumus, ja Komisija grasās pamatot savu lēmumu ar jauniem principiem, kas ieviesti ar jaunu tiesisko režīmu. Tiesa tomēr uzsvēra, ka tāds procesuāls pārkāpums kā ieinteresēto personu procesuālo tiesību pārkāpums var izraisīt lēmuma atcelšanu tikai tad, ja tiek konstatēts, ka šāda pārkāpuma neesamības gadījumā apstrīdētajam lēmumam varēja būt atšķirīgs saturs. Tiesa no tā secināja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstrīdētā lēmuma atcelšanu pamatojot vienīgi ar to, ka nav ievērotas ieinteresēto personu procesuālās tiesības, neizvērtējot – pretēji tam, ko lūdza Komisija –, vai apstrīdētais lēmums ir balstīts uz autonomu juridisku pamatu, ko nekādi neietekmē tiesiskā režīma maiņa.

213| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 17. novembris, ***Gmina Miasto Gdynia un Port Lotniczy Gdynia Kosakowo/Komisija*** (T-263/15, EU:T:2017:820).

214| Komisijas Lēmums (ES) 2015/1586 (2015. gada 26. februāris) par pasākumu SA.35388 (13/C) (ex 13/NN un ex 12/N) – Polija – *Gdynia-Kosakowo* lidostas izveide (OV 2015, L 250, 165. lpp.).

215| Lēmums 2014/883/ES par pasākumu SA.35388 (13/C) (ex 13/NN un ex 12/N) – Polija – *Gdynia-Kosakowo* lidostas izveide (OV 2014, L 357, 51. lpp.).

Otrkārt, Tiesa nepieļāva, ka jaunie principi, kas piemēroti apstrīdētajā lēmumā, var ietekmēt šī lēmuma saturu. Proti, Tiesa atgādināja, ka Vispārējā tiesa nevarēja vienīgi identificēt piemērotā tiesiskā režīma grozījumus, bet tai turklāt bija jāpārbauda šo grozījumu iespējamā ietekme uz lēmuma saturu. Tiesa norādīja, ka darbības atbalsta nesaderības ar iekšējo tirgu konstatējums apstrīdētajā lēmumā ir balstīts uz atbalsta ieguldījumam nesaderību ar iekšējo tirgu. Kad Tiesa bija izvērtējusi apstrīdētā lēmuma pamatojumu, tā konstatēja, ka šāds secinājums ir balstīts uz pašām līguma normām, nevis uz pamatnostādņu piemērošanu, kuru grozījumiem līdz ar to noteikti bija ietekme uz apstrīdētā lēmuma saturu.

Tiesa tādējādi secināja, ka ieinteresēto personu procesuālo tiesību pārkāpums šajā lietā nevarēja ietekmēt apstrīdētā lēmuma saturu, kā rezultātā Vispārējās tiesas spriedums ir jāatceļ. Tiesa nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par vēl neizvērtētajiem prasības elementiem.

2020. gada 24. novembra spriedumā ***Viasat Broadcasting UK*** (C-445/19, EU:C:2020:952) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par valsts tiesu pienākumu piespriest samaksāt procentus tāda valsts atbalsta saņēmējam, kurš ir īstenots, iepriekš nepaziņojot Komisijai saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu. Šī lieta attiecās uz *TV2* – Dānijas raidorganizāciju, kurai ir uzticēts sabiedriskā pakalpojuma uzdevums veidot un pārraidīt valsts mēroga un reģionālās televīzijas programmas. Lai veiktu šo uzdevumu, *TV2* ar valsts iestāžu kontrolētā *Fonds TV2* starpniecību saņēma finansējumu no licenču maksām un reklāmas ieņēmumiem. Dānijas Karaliste par šiem pasākumiem nebija paziņojusi Komisijai, un tie tika īstenoti, pirms tika galīgi konstatēts, ka tie ir ar iekšējo tirgu saderīgs atbalsts, pamatojoties uz LESD 106. panta 2. punktu, jo tie bija nepieciešami *TV2* uzticētā sabiedriskā pakalpojuma uzdevuma izpildei.

Pamatodamās uz to, ka par šo atbalstu nebija paziņots un tas – pretēji LESD 108. panta 3. punktam – bija priekšlaicīgi īstenots, *Viasat* – *TV2* konkurējošā sabiedrība – vērsās iesniedzējtiesā, *Østre Landsret* (Austrumu reģiona apelācijas tiesa, Dānija), ar prasību uzdot *TV2* samaksāt procentus par attiecīgā atbalsta nelikumības periodu, proti, par laikposmu no tā īstenošanas sākšanas 1995. gadā līdz 2011. gada 20. aprīlim, kad tika pieņemts Komisijas galīgais lēmums, ar ko tika konstatēta atbalsta nelikumība, bet saderība ar iekšējo tirgu [216]. *Viasat* uzskata, ka nelikumīgā atbalsta neesamības gadījumā *TV2* būtu jāmaksā šie procenti, ja tā būtu šī atbalsta summu aizņēmusies tirgū, gaidot Komisijas galīgo lēmumu.

Šādos apstākļos Tiesai tika uzdots jautājums par to, vai valsts tiesu pienākums piespriest atbalsta, kas īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, saņēmējam samaksāt procentus par nelikumības periodu ir piemērojams arī tad, ja Komisija ir secinājusi, ka nelikumīgais atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz LESD 106. panta 2. punktu. Iesniedzējtiesa arī jautāja, vai šis pienākums ir piemērojams atbalstam, ko *TV2* ir nodevusi ar to saistītiem uzņēmumiem, un atbalstam, ko tai ir izmaksājis valsts kontrolēts uzņēmums.

Pirmām kārtām, attiecībā uz saikni starp LESD 108. panta 3. punktu un LESD 106. panta 2. punktu Tiesa vispirms atgādināja, ka gadījumā, ja Komisija pieņem lēmumu, ar kuru nelikumīgs atbalsts tiek atzīts par saderīgu, tad, lai gan valsts tiesai nav jāuzdod tā atgūšana, tai tomēr saskaņā ar Savienības tiesībām ir jāpiespriež saņēmējam samaksāt procentus par šī atbalsta nelikumības laikposmu. Proti, atbalsta īstenošana pretēji LESD 108. panta 3. punktam tā saņēmējam rada nepamatotu priekšrocību, kas ietver, pirmkārt, faktu, ka tam nav jāmaksā procenti, kādi tam būtu jāmaksā par šo saderīgā atbalsta summu, ja tam šāda summa būtu jāaizņemas tirgū, gaidot Komisijas galīgo lēmumu, un, otrkārt, konkurētspējas pozīcijas uzlabošanu attiecībā pret citiem tirgus dalībniekiem visā attiecīgā atbalsta nelikumības periodā.

216| Komisijas Lēmums 2011/839/ES par Dānijas īstenotajiem pasākumiem (C 2/03) attiecībā uz *TV2/Danmark* (OV 2011, L 340, 1. lpp.). Tiesa prasību atcelt šo lēmumu noraidīja ar 2017. gada 9. novembra spriedumu ***Viasat Broadcasting UK/ TV2/Danmark*** (C-657/15 P, EU:C:2017:837).

Turpinājumā Tiesa uzsvēra, ka uz jautājumu par to, vai pasākums ir kvalificējams par valsts atbalstu, ir jāatbild – vajadzības gadījumā –, pirms tiek izvērtēts jautājums par to, vai nesaderīgs atbalsts LESD 107. panta izpratnē tomēr ir vajadzīgs attiecīgā pasākuma adresātam uzticētā uzdevuma izpildei atbilstoši LESD 106. panta 2. punktam. Līdz ar to Komisijai, pirms tā sāk iespējamo pasākuma pārbaudi attiecībā pret šo normu, ir jāvar pārbaudīt, vai šis pasākums ir valsts atbalsts, un tālab iecerētais pasākums šai Savienības iestādei ir jāpaziņo iepriekš atbilstoši LESD 108. panta 3. punkta pirmajam teikumam.

Turklāt Tiesa precizēja, ka jebkuram izņēmumam no šī paziņošanas pienākuma ir jābūt skaidri paredzētam un ka uzņēmumam, kuram uzticēts sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, uzticēto uzdevumu izpilde pati par sevi nevar attaisnot atkāpi no šī pienākuma.

Līdz ar to atbalsta pasākumiem par labu šādam uzņēmumam, ja nav skaidras atkāpes, ir piemērojams LESD 108. panta 3. punkta pirmajā teikumā paredzētais iepriekšējas paziņošanas pienākums, un tas nozīmē, ka dalībvalstīm ir pienākums tos neīstenot, kamēr Komisija attiecībā uz tiem nav pieņēmusi galīgo lēmumu. Šo pienākumu neizpilde nozīmē, ka attiecīgais atbalsts ir nelikumīgs, kā rezultātā atbalsta saņēmējam nevar būt tiesiskās paļāvības ne par to, ka atbalsts ir piešķirts likumīgi, ne par priekšrocību, ko tas gūst no procentu nemaksāšanas par tā nelikumības periodu.

Tādējādi Tiesa uzskatīja – lai šim paziņošanas pienākumam, kā arī Komisijas veiktajai valsts atbalsta atbilstošajai un pilnīgajai kontrolei nodrošinātu lietderīgo iedarbību, valsts tiesām no minētā pienākuma neizpildes ir jāizdara attiecīgie secinājumi un jāveic pasākumi tās labošanai, kas ietver arī nelikumīgā atbalsta saņēmēja pienākumu maksāt procentus par šī atbalsta nelikumības laikposmu, pat ja šis saņēmējs ir uzņēmums, kam uzdota pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi pārvaldība LESD 106. panta 2. punkta izpratnē.

Otrām kārtām, attiecībā uz summu, kas jāņem vērā, aprēķinot procentus, Tiesa atgādināja, ka Savienības tiesas ir apstiprinājušas Komisijas lēmuma spēkā esamību un ir galīgi nospriedušas, ka *TV2* pārskaitītie līdzekļi no licenču maksām, kas pēc tam pārskaitīti tās reģionālajām stacijām [217], kā arī ieņēmumi no reklāmas, kas pārskaitīti *TV2* ar *Fonds TV2* [218] starpniecību, ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to par šo līdzekļu un ieņēmumu summām, kuras bija saņēmusi *TV2* un kuras daļēji veido atbalstu, kas īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, arī ir jāmaksā procenti par šī atbalsta nelikumības laikposmu.

217| Ar 2017. gada 9. novembra spriedumu ***TV2/Danmark/Komisija*** (C-649/15 P, EU:C:2017:835) Tiesa noraidīja *TV2* apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas 2015. gada 24. septembra spriedumu ***TV2/Danmark/Komisija*** (T-674/11, EU:T:2015:684) un tādējādi apstiprināja Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes pareizību attiecībā uz to, ka tā bija atzinusi, ka minētie līdzekļi ir *TV2* piešķirts valsts atbalsts.

218| Ar 2017. gada 9. novembra spriedumu ***Komisija/TV2/Danmark*** (C-656/15 P, EU:C:2017:836) un 2017. gada 9. novembra spriedumu ***Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark*** (C-657/15 P, EU:C:2017:837) Tiesa atcēla 2015. gada 24. septembra spriedumu ***TV2/Danmark/Komisija*** (T-674/11, EU:T:2015:684), ciktāl ar to bija atcelts Lēmums 2011/839, jo Komisija tajā bija uzskatījusi, ka *TV2* ar *Fonds TV2* starpniecību 1995. un 1996. gadā pārskaitītie reklāmas ieņēmumi ir valsts atbalsts.

XIII. Noteikumi par nodokļiem

Nodokļu jomā ir jāmin četri spriedumi, kuri attiecas uz netiešajiem nodokļiem un tostarp ir saistīti ar Direktīvas 2006/112 [219] (turpmāk tekstā – "PVN direktīva") interpretāciju [220]. Pirmais spriedums attiecas uz darījumu, kas apliekami ar nodokli, izpildes vietu saistībā ar preču piegādi ar transportēšanu. Otrais spriedums attiecas uz nodokļa bāzi. Trešais spriedums attiecas uz eksporta atbrīvojumu no nodokļa. Ceturtais spriedums attiecas uz tiesību uz pievienotās vērtības nodokļa (PVN) atskaitīšanu īstenošanas noteikumiem.

1. Ar nodokli apliekamu darījumu izpildes vieta – Preču piegāde ar transportēšanu

2020. gada 18. jūnija spriedumā ***KrakVet Marek Batko*** (C-276/18, EU:C:2020:485) Tiesa pirmoreiz interpretēja PVN direktīvas 33. pantu un preču, "kuras piegādātājs vai cita persona viņa vārdā nosūta vai transportē", jēdzienu šīs tiesību normas izpratnē saistībā ar nodokļu dubultu uzlikšanu, kas radās tādēļ, ka divās dalībvalstīs tas pats preču piegādes darījums, kurš ietver pārrobežu nosūtīšanu vai transportēšanu, tiek kvalificēts atšķirīgi. Šai kvalifikācijai ir nozīme attiecībā uz apliekama darījuma izpildes vietas un kompetentās dalībvalsts PVN iekasēšanas mērķiem noteikšanu.

Tiesai tika arī jautāts par dalībvalstu nodokļu iestāžu pienākumu sadarboties, kad tās nosaka attiecīgo preču piegādes vietu saskaņā ar Regulu Nr. 904/2010 [221], un tai bija jālemj par iespēju tās valsts nodokļu iestādei, kurā preces atrodas, kad beidzas transportēšana, attiecībā uz to pašu darījumu nonākt pie secinājuma, kas atšķiras no valsts, kurā piegādātājs ir reģistrēts, nodokļu iestādes secinājuma, kā rezultātā nodokļu maksātāja ienākumi divkārši tiek aplikti ar nodokli.

Šajā lietā *KrakVet*, saskaņā ar Polijas tiesībām reģistrēta sabiedrība, kas tirgo dzīvniekiem paredzētas preces, savā tīmekļvietnē piedāvāja Ungārijā dzīvojošiem klientiem iespēju preču nogādāšanu uzticēt Polijas pārvadātājam, tās sadarbības partnerim, tomēr klienti joprojām varēja brīvi izvēlēties citu pārvadātāju. Ja pircējs izvēlējās piesaistīt ieteikto pārvadātāju, tas noslēdza līgumu ar šo pārvadātāju, kurš tad nodrošināja preču piegādi līdz divu Ungārijā reģistrētu kurjerpakalpojumu sniedzēju sabiedrību noliktavām, no kurām Ungārijas pārvadātājs preces piegādāja galapatērētājiem. Norēķināšanās par nopirktajām precēm tika veikta piegādes brīdī, samaksājot kurjerpakalpojumu sniedzējiem, vai arī – iepriekš veicot pārskaitījumu uz bankas kontu.

Tā kā Polijas nodokļu iestāde uzskatīja, ka *KrakVet* komercdarbība ir apliekama ar nodokli Polijā, *KrakVet* šajā valstī samaksāja PVN. Savukārt Ungārijas nodokļu iestāde veica PVN deklarāciju pārbaudi *a posteriori* un sāka pret *KrakVet* administratīvu nodokļu procedūru, saistībā ar kuru tā vērsās pēc informācijas Polijas

219| Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.).

220| Šajā ziņā ir jānorāda arī uz 2020. gada 3. maija spriedumiem ***Vodafone Magyarország*** (C-75/18, EU:C:2020:139) un ***Tesco-Global Áruházak*** (C-323/18, EU:C:2020:140), kas iekļauti VII.3. nodaļā "Brīvība veikt uzņēmējdarbību", kā arī 2020. gada 6. oktobra spriedumu ***État luxembourgeois (Apelācijas tiesības par lūgumu sniegt informāciju nodokļu jomā)*** (apvienotās lietas C-245/19 un C-246/19, EU:C:2020:795), kurš attiecas uz procedūru, kas piemērojama informācijas apmaiņai pēc pieprasījuma nodokļu jomā, un kurš ir ietverts I.2. nodaļā "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu".

221| Padomes Regula (ES) Nr. 904/2010 (2010. gada 7. oktobris) par administratīvu sadarbību un krāpšanas apkarošanu pievienotās vērtības nodokļa jomā (OV 2010, L 268, 1. lpp.).

nodokļu iestādē. Šīs procedūras beigās Ungārijas nodokļu iestāde uzskatīja, ka PVN par Ungārijā nogādātajām precēm bija jāmaksā Ungārijā, un noteica *KrakVet* pienākumu samaksāt PVN starpību, naudas sodu un nokavējuma procentus, kā arī naudas sodu par tās pienākuma reģistrēties Ungārijas nodokļu iestādē neizpildi.

KrakVet par Ungārijas nodokļu iestādes lēmumu, kura rezultātā pretēji Savienības tiesībām tai bija divreiz jāmaksā PVN, cēla prasību iesniedzējtiesā.

Tiesa vispirms nosprieda, ka PVN direktīva, kā arī Regulas Nr. 904/2010 atbilstošās normas dalībvalsts nodokļu iestādēm neliedz darījumiem vienpusēji piemērot tādu nodokļu režīmu PVN jomā, kas atšķiras no nodokļu režīma, saskaņā ar kuru tie jau ir aplikti ar nodokli citā dalībvalstī. Tā tādējādi uzsvēra, ka minētajā regulā ir vienīgi atļauta administratīva sadarbība, lai apmainītos ar informāciju, kas var būt nepieciešama dalībvalstu nodokļu iestādēm, un tātad tajā nav reglamentēta šo iestāžu kompetence attiecīgo darījumu kvalificēšanai saskaņā ar PVN direktīvu. Šajā regulā divu dalībvalstu nodokļu iestādēm nav noteikts pienākums sadarboties, lai nonāktu pie kopēja risinājuma attiecībā uz darījuma kvalifikāciju PVN mērķiem, un nav paredzēts, ka dalībvalstu nodokļu iestādēm būtu saistoša kvalifikācija, kādu šim darījumam piešķir otras dalībvalsts nodokļu iestādes. Pareizai PVN direktīvas piemērošanai tomēr ir jāļauj novērst nodokļu dubultu uzlikšanu un nodrošināt nodokļu neitralitāti. Gadījumā, ja dalībvalstīs pastāv atšķirības starp darījumam piemēroto nodokļu režīmu, valsts tiesām ir jāvēršas Tiesā Savienības tiesību normu interpretācijas mērķiem. Ja izrādās, ka kādā dalībvalstī PVN jau ir nepamatoti samaksāts, tiesības uz šajā dalībvalstī pretēji Savienības tiesību normām iekasētā nodokļa atmaksāšanu ir Savienības tiesību normās, kā tās ir interpretējusi Tiesa, nodokļu maksātājiem piešķirto tiesību sekas un papildinājums. Tādējādi attiecīgajai dalībvalstij principā ir pienākums atmaksāt nodokļus, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības.

Turpinājumā Tiesa izvērtēja PVN direktīvā paredzētos noteikumus attiecībā uz darījumu, kuri ir apliekami ar nodokli preču piegādes ar transportēšanu gadījumā, izpildes vietas noteikšanu. Tā atgādināja, ka saskaņā ar minētās direktīvas 32. pantu – ja preces nosūta vai transportē piegādātājs, pircējs vai trešā persona, tad par piegādes vietu uzskata vietu, kur preces atrodas brīdī, kad sākas nosūtīšana vai transportēšana pircējam. Tomēr šīs pašas direktīvas 33. pantā, kas ir uzskatāms par atkāpi, ir paredzēts, ka par tādu preču piegādes vietu, kuras piegādātājs vai cita persona viņa vārdā nosūta vai transportē no dalībvalsts, kas nav nosūtīšanas vai transportēšanas galamērķa dalībvalsts, uzskata vietu, kur preces atrodas, kad beidzas preču nosūtīšana vai transportēšana pircējam, ja vien ir ievēroti noteikti šajā tiesību normā uzskaitītie kritēriji.

Tā kā ekonomiskās un komerciālās realitātes ņemšana vērā ir kopējās PVN sistēmas piemērošanas pamatkritērijs, Tiesa uzskatīja – ja, kā tas ir šajā lietā, preces, ko vienā dalībvalstī reģistrēts piegādātājs pārdod pircējiem, kuri dzīvo citā dalībvalstī, šiem pircējiem nogādā piegādātāja ieteikts pārvadātājs, bet ar kuru pircēji ir brīvi slēgt vai neslēgt līgumu par šo preču piegādi, ir jāuzskata, ka šīs preces nosūta vai transportē "piegādātājs vai cita persona viņa vārdā" un ka piegāde ietilpst PVN direktīvas 33. panta tvērumā, ja piegādātāja loma ir noteicošā gan attiecībā uz iniciatīvu par minēto preču nosūtīšanas vai transportēšanas galvenajiem posmiem, gan attiecībā uz to organizēšanu.

Visbeidzot iesniedzējtiesa uzskatīja, ka pamatlietā aplūkotā situācija radīja jautājumu par to, vai *KrakVet* praksi varēja uzskatīt par ļaunprātīgu, pamatojoties uz to, ka tai bija piemērota mazāka PVN likme dalībvalstī, kurā tā bija reģistrēta, nepiemērojot PVN direktīvas 33. pantā paredzētās tiesību normas. Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka par ļaunprātīgu tiesību izmantošanu nevar tikt uzskatīti darījumi, saistībā ar kuriem piegādātāja pārdotās preces pircējiem nogādā piegādātāja ieteikta sabiedrība, lai gan, pirmkārt, minētais piegādātājs un šī sabiedrība ir saistīti un, otrkārt, pircēji tomēr joprojām var brīvi piesaistīt citu sabiedrību vai personīgi veikt preču piegādi, jo šie apstākļi nevar ietekmēt secinājumu, saskaņā ar kuru piegādātājs un tā ieteiktā pārvadājumu sabiedrība ir neatkarīgas sabiedrības, kuras savā vārdā veic reālu saimniecisko darbību.

2. PVN bāze

Ar 2020. gada 15. oktobra spriedumu ***E. (PVN – Nodokļa bāzes samazināšana)*** (C-335/19, EU:C:2020:829) Tiesa lēma lietā, kurā Polijā dibināta sabiedrība E., kas ir PVN maksātāja, nodarbojās ar konsultācijām nodokļu jomā un Polijā sniegtiem pakalpojumiem piemēroja parasto PVN likmi. E. vienam no saviem klientiem kā PVN maksātājam nosūtīja rēķinu, kurā bija iekļauts PVN par Polijā ar nodokli apliekamiem pakalpojumiem. Šī klienta likvidācija tika sākta pēc maksāšanas termiņa beigām, lai gan tas joprojām bija reģistrēts kā PVN maksātājs. Tā kā šis rēķins netika samaksāts, E. iesniedza finanšu ministram lūgumu sniegt nodokļu nolēmumu, lai uzzinātu, vai, neraugoties uz klienta likvidāciju pēc attiecīgā pakalpojuma sniegšanas, tai varēja tikt samazināta PVN nodokļa bāze saistībā ar tā parāda nesamaksāšanu, kas izriet no šī paša rēķina, tādēļ, ka ir izpildīti pārējie valsts tiesību aktos par PVN paredzētie nosacījumi.

Ar nodokļu nolēmumu finanšu ministrs uz šo lūgumu atbildēja noraidoši. Viņš norādīja, ka PVN direktīvas 90. pantā nodokļa maksātājiem esot piešķirtas tiesības samazināt PVN nodokļa bāzi tikai saskaņā ar katras dalībvalsts paredzētajiem nosacījumiem. Tie ir paredzēti valsts PVN tiesību aktos. Ministrs uzskatīja – ja viens no šiem nosacījumiem, kā, piemēram, prasība, ka attiecībā uz parādnieku nenotiek likvidācijas process, nav izpildīts, nodokļa maksātājs nevar izmantot tiesības uz samazinājumu, tās tieši atvasinot no Savienības tiesībām.

Pēc tam, kad E. neveiksmīgi bija apstrīdējusi nodokļu nolēmumu Polijas tiesā, kurai ir jurisdikcija pirmajā instancē, tā iesniedza kasācijas sūdzību *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija), uzskatot, ka pirmās instances tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka apstrīdētās valsts PVN tiesību aktu normas neapdraud no Savienības tiesībām izrietošās prasības.

Atbilstošajās valsts tiesību normās nodokļa maksātāja tiesībām samazināt PVN nodokļa bāzi gadījumā, ja ir ticams, ka parāds nav atgūstams, ir paredzēts nosacījums, saskaņā ar kuru preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas dienā, kā arī dienā pirms nodokļu deklarācijas korekcijas iesniegšanas datuma, lai saņemtu šo samazinājumu, parādniekam jābūt reģistrētam kā PVN maksātājam un attiecībā uz viņu nenotiek maksātnespējas vai likvidācijas process un dienā pirms nodokļu deklarācijas korekcijas iesniegšanas parādniekam joprojām jābūt reģistrētam kā PVN maksātājam. PVN direktīvas 90. panta 1. punktā, kas tostarp attiecas uz pilnīgas vai daļējas cenas nemaksāšanas gadījumu, pēc brīža, kad ir noticis darījums, saistībā ar kuru tiek maksāts nodoklis, dalībvalstīm tiek uzlikts pienākums atbilstoši to noteiktiem nosacījumiem samazināt nodokļa bāzi un tātad PVN summu, kas nodokļa maksātājam jāmaksā, ikreiz, kad pēc darījuma noslēgšanas nodokļa maksātājs nav saņēmis daļu no atlīdzības vai visu atlīdzību. PVN direktīvas 90. panta 2. punktā dalībvalstīm ir ļauts atkāpties no šīs direktīvas 90. panta 1. punktā paredzētā noteikuma darījuma cenas daļējas vai pilnīgas nesamaksas gadījumā.

Tā kā iesniedzējtiesai bija šaubas par dalībvalstīm piešķirto rīcības brīvību savas valsts tiesībās noteikt PVN direktīvas 90. panta normu piemērošanas nosacījumus, tā uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus par šīs tiesību normas interpretāciju.

Tiesa nosprieda, ka PVN direktīvas 90. pantam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Tiesa izvērtēja, vai valsts tiesību aktos paredzētajos nosacījumos ietvertais ierobežojums tādiem nodokļu maksātājiem kā E. ir pamatots ar nepieciešamību ņemt vērā nedrošību attiecībā uz nesamaksāšanas galīgumu.

Tiesa nosprieda, ka ar šo nepieciešamību nevar pamatot nosacījumus, kas PVN nodokļa bāzes samazināšanu pakārto nosacījumam, ka parādnieks preces piegādes vai pakalpojumu sniegšanas dienā ir bijis reģistrēts kā PVN maksātājs un dienā pirms nodokļu deklarācijas koriģēšanas kreditors un parādnieks saglabā nodokļu

maksātāja statusu. Turklāt tā precizēja – lai gan ir taisnība, ka nodokļa maksātāja tiesības koriģēt nodokļa bāzi pēc darījuma noslēgšanas rada pienākumu otrai šī darījuma pusei savukārt koriģēt atskaitāmo priekšnodokli, simetriska maksājamā PVN nodokļa bāzes un atskaitāmā PVN summas samazinājuma garantija nav atkarīga no abu PVN pušu aplikšanas ar nodokli. Turklāt Tiesa nosprieda, ka prasība, lai korekcijas tiku veiktas gan PVN kreditoram, gan parādniekam, nevar tikt pamatota ne ar pārkāpumu vai ļaunprātīgas izmantošanas novēršanu, ne ar PVN direktīvas 273. panta normām [222].

Attiecībā uz nosacījumu, saskaņā ar kuru nodokļa bāzes samazināšana ir atkarīga no tā, vai attiecībā uz parādnieku nenotiek maksātnespējas vai likvidācijas process preces piegādes vai pakalpojumu sniegšanas dienā un dienu pirms nodokļu deklarācijas koriģēšanas, Tiesa uzskatīja, ka, liedzot kreditoram tiesības uz samazinājumu tādēļ, ka parāda galīgi neiekasējamais raksturs nevar tikt konstatēts pirms maksātnespējas vai likvidācijas procesa pabeigšanas, šāds nosacījums ņem vērā raksturīgo nedrošību attiecībā uz nemaksāšanas galīgumu. Tomēr šāda nedrošība varētu tikt ņemta vērā, arī piešķirot PVN nodokļa bāzes samazinājumu, ja pirms maksātnespējas vai likvidācijas procesa beigām kreditors norāda uz saprātīgu iespējamību, ka parāds netiks samaksāts, pat ja šī nodokļa bāze tiek pārvērtēta uz augšu gadījumā, ja maksājums tomēr notiktu. Šāds noteikums būtu tikpat efektīvs, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, bet būtu mazāk ierobežojošs kreditoram.

Visbeidzot Tiesa norādīja – tā kā PVN direktīvas 90. panta 1. punktam ir tieša iedarbība, tāds nodokļa maksātājs kā E., kas neatbilst vienīgi valsts paredzētajiem nosacījumiem, kuri ir pretrunā šai tiesību normai, var atsaukties uz minēto tiesību normu valsts tiesā pret valsti, lai tiktu samazināta viņa nodokļa bāze, un valsts tiesai ir jānoraida neatbilstošie nosacījumi, piemērojot Savienības tiesību pārākuma principu.

3. Eksporta atbrīvojumi

Ar spriedumu ***BAKATI PLUS*** (C-656/19, EU:C:2020:1045) Tiesa 2020. gada 17. decembrī lēma lietā par Ungārijas PVN likumā paredzētajiem eksporta atbrīvojumiem. Prasītāja pamatlietā – *BAKATI PLUS* (turpmāk tekstā – "*Bakati*") – ir saskaņā ar Ungārijas tiesībām reģistrēta komercsabiedrība, kuras gada apgrozījums kopš 2015. gada ir pieaudzis no 50 miljoniem Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 140 000 EUR) līdz miljardam HUF (aptuveni 2 784 000 EUR). 2016. gadā tā nodarbojās galvenokārt ar pārtikas produktu, kosmētikas un tīrīšanas līdzekļu piegādi lielos apmēros divdesmit privātpersonām.

Preču pircēji šīs preces kā personīgo bagāžu izveda uz Serbiju ar vieglo automašīnu no kādas Ungārijā nomātas noliktavas, kura atrodas netālu no Serbijas robežas un kurā – apmaiņā pret pirkuma maksas samaksu – viņiem kopā ar attiecīgajām precēm tika nodoti rēķini un pieteikuma veidlapas PVN atmaksai ārvalstu ceļotājiem, ko bija noformējusi *Bakati*.

Saskaņā ar Ungārijas PVN likumu tādu preču piegādes, kuras tiek nosūtītas vai transportētas no Ungārijas uz kādu ārpus Eiropas Savienības esošu trešo valsti, no šā nodokļa tiek atbrīvotas, ja ir ievēroti noteikti nosacījumi. Šajā likumā ir paredzēts īpašs atbrīvojums attiecībā uz ārvalstu ceļotāju personīgajā bagāžā esošu preču piegādēm.

222| 273. pantā ir noteikts: "Dalībvalstis var uzlikt citus pienākumus, ko tās uzskata par vajadzīgiem, lai pareizi iekasētu PVN un novērstu krāpšanu, saskaņā ar prasību par vienādu režīmu iekšzemes darījumiem un darījumiem starp dalībvalstīm, ko veic nodokļa maksātāji, ar noteikumu, ka šādi pienākumi tirdzniecībā starp dalībvalstīm nerada formalitātes, šķērsojot robežas.

Pirmajā daļā paredzēto izvēles iespēju nevar izmantot tam, lai noteiktu citus ar rēķinu sagatavošanu saistītus pienākumus papildus tiem, kas noteikti 3. nodaļā."

Pircēji saņēma šo nupat minēto atbrīvojumu, nosūtot *Bakati* izvešanas vietas muitas iestādes vīzētu PVN atmaksas pieteikuma veidlapu, kurā bija norādīts, ka preces ir atstājušas Eiropas Savienības teritoriju. Saņemot šo pieteikuma veidlapu, *Bakati* viņiem atmaksāja PVN, ko viņi bija samaksājuši pirkuma brīdī. Savās PVN deklarācijās attiecībā uz 2016. gadu *Bakati* kā no maksājamā nodokļa atskaitāmo summu bija norādījusi PVN, kas bija atmaksāts šiem pašiem pircējiem kopsummā 339 788 000 HUF (apmēram 946 000 EUR).

Veicot pārbaudi, nodokļu iestāde konstatēja, ka attiecīgie pirkumi pārsniedza pircēju personīgās un ģimenes vajadzības un bija veikti iegādāto preču tālākpārdošanas nolūkā un tāpēc šīs preces nav uzskatāmas par personīgo bagāžu Ungārijas PVN likuma izpratnē. Minētā iestāde turklāt uzskatīja, ka *Bakati* nav tiesību uz atbrīvojumu arī uz kāda cita pamata saskaņā ar šo likumu, jo tā nebija nokārtojusi muitas formalitātes un tai nebija šim nolūkam vajadzīgo dokumentu. Tāpēc ar 2018. gada 27. jūnija lēmumu tā pieprasīja *Bakati* samaksāt PVN starpību kopā ar naudas sodu nodokļu jomā un nokavējuma procentiem.

Tā kā šis lēmums tika atstāts negrozīts ar nodokļu administrācijas sūdzību nodaļas lēmumu, *Bakati* vērsās *Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Segedas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) ar prasību atcelt šo pēdējo minēto lēmumu.

Lai piemērotu Ungārijas PVN likumu, kura noteikumi par eksporta atbrīvojumiem būtībā atbilst PVN direktīvas 146. un 147. panta normās noteiktajam, iesniedzējtiesa uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus par šo direktīvas normu interpretāciju.

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtēja, vai uz precēm, kuras Savienībā nereģistrēta privātpersona izved no Savienības komerciālos nolūkos to tālākpārdošanai trešā valstī, attiecas atbrīvojums, kas ir PVN direktīvas 147. pantā paredzēts "precēm ceļotāju personīgajā bagāžā".

Šajā ziņā, atgādinot, ka PVN direktīvā paredzētie atbrīvojumi ir autonomi Savienības tiesību jēdzieni, Tiesa konstatēja, ka atbilstoši iepriekš minētās vārdkopas ierastajai nozīmei tā apzīmē mantas – parasti maza izmēra vai mazā daudzumā –, ar kurām fiziska persona pārvietojas ceļā vai kuras tā šajā ceļā iegādājas un kuras tai šajā ceļā ir vajadzīgas un kalpo vai nu viņas pašas personīgajām vajadzībām, vai viņas ģimenes vajadzībām.

Izvērtējot kontekstu, kādā šī vārdkopa tiek lietota, no nosacījumiem, kādos ir piemērojams PVN direktīvas 147. pantā paredzētais atbrīvojums, Tiesa secināja, ka uz šo atbrīvojumu var pretendēt fiziska persona, kas nerīkojas kā saimnieciskās darbības subjekts; līdz ar to būtu izslēdzama tā piemērojamība komerciālas iedabas eksportam. Ņemot vērā, ka atbrīvojumi no PVN ir interpretējami šauri, kā arī gan to, ka šā panta konkrētais mērķis ir veicināt tūrismu, gan to, kā leģislatīvi ir attīstījusies tiesību norma, kas tagad ir rodama minētajā pantā, Tiesa secināja, ka atbrīvojums, kurš paredzēts attiecībā uz precēm ceļotāju personīgajā bagāžā, nav piemērojams attiecībā uz precēm, ko kāda Savienībā nereģistrēta privātpersona izved no Savienības komerciāliem nolūkiem to tālākpārdošanai kādā trešā valstī.

Otrām kārtām, Tiesa nosprieda, ka PVN direktīvas 146. panta 1. punkta b) apakšpunktam un 147. pantam nav pretrunā tāda valsts judikatūra, saskaņā ar kuru tad, ja nav izpildīti nosacījumi atbrīvojumam no PVN attiecībā uz precēm ceļotāju personīgajā bagāžā, bet attiecīgās preces to pircējs faktiski ir izvedis ārpus Savienības, nodokļu administrācijai ir pienākums izvērtēt, vai šā 146. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais atbrīvojums no PVN ir piemērojams attiecīgajai piegādei arī tad, ja nav nokārtotas piemērojamās muitas formalitātes un pirkuma brīdī pircējam nav bijis nodoma izmantot šo pēdējo minēto atbrīvojumu.

Proti, tāds darījums kā pamatlietā aplūkotais ir preču piegāde PVN direktīvas 146. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, ja tas atbilst objektīvajiem kritērijiem, pēc kuriem šāda piegāde tiek definēta, proti, ja tiesības ar preci rīkoties kā īpašniekam ir nodotas pircējam, ja piegādātājs pierāda, ka šī prece ir nosūtīta vai transportēta ārpus Savienības un ja pēc šīs nosūtīšanas vai transportēšanas prece fiziski ir atstājusi Savienības teritoriju.

Darījuma kvalificējamība par piegādi eksportam nav atkarīga nedz no eksportam piemērojamo muitas formalitāšu nokārtošanas, nedz no tā, ka pircēja nodoms pirkuma brīdī bija izmantot nevis atbrīvojumu, kas paredzēts iepriekš minētajā tiesību normā, bet gan PVN direktīvas 147. pantā paredzēto atbrīvojumu.

Visbeidzot, Tiesa izvērtēja, vai iepriekš minētajām PVN direktīvas normām, kā arī nodokļu neitralitātes un samērīguma principiem ir pretrunā tas, ka nodokļu administrācija automātiski atsakās nodokļa maksātājam piešķirt šajās normās paredzēto atbrīvojumu no PVN, ja tā konstatē, ka šis nodokļa maksātājs ir negodprātīgi izdevis veidlapu, uz kuras pamata pircējs ir izmantojis 147. pantā paredzēto atbrīvojumu, lai arī ir pierādīts, ka attiecīgās preces ir atstājušas Savienības teritoriju.

Tiesa norādīja, ka formālas prasības neievērošana tiesību uz atbrīvojumu no PVN zaudēšanu var izraisīt tikai divos gadījumos: 1) ja formālas prasības neizpilde liedz iespēju sniegt konkrētus pierādījumus, ka ir bijušas izpildītas atbrīvojuma piemērojamības materiāltiesiskās prasības, vai 2) ja tiek konstatēts, ka nodokļa maksātājs ir zinājis vai tam bija jāzina, ka attiecīgais darījums ir iesaistīts krāpšanā, kas apdraud kopējās PVN sistēmas darbību.

Šajā lietā muitas formalitāšu nenokārtošana nevarēja izraisīt to, ka tiktu zaudētas tiesības uz PVN direktīvas 146. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto atbrīvojumu no PVN. Proti, pirmkārt, netika apstrīdēts, ka preces ir faktiski eksportētas, kā tas ir apliecināts ar izvešanas vietas muitas iestādes izdarītu vīzējumu uz iesniegtajām veidlapām, pat ja šīs veidlapas bija domātas 147. pantā paredzētā atbrīvojuma piemērošanai, un ka piegāde tātad pēc savām objektīvajām raksturiezīmēm atbilst nosacījumiem, kam pakārtots PVN direktīvas 146. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais atbrīvojums.

Otrkārt, apstāklis, ka *Bakati* piedalījās PVN direktīvas 147. panta 1. punkta pārkāpumā, neizraisa Savienības nodokļu ieņēmumu zaudējumu, un tas nav uzskatāms par tādu, kas apdraudētu kopējās PVN sistēmas darbību. Tātad par šādu pārkāpumu nevar sodīt ar atteikumu piešķirt atbrīvojumu no PVN par faktiski veikto eksportu, neizslēdzot, ka tam var tikt piemērotas samērīgas administratīvas sankcijas saskaņā ar valsts tiesībām.

4. Tiesību uz PVN atskaitīšanu izmantošanas noteikumi

2020. gada 14. maijā pasludinātajā spriedumā ***Agrobet CZ*** (C-446/18, EU:C:2020:369) Tiesa nosprieda, ka PVN direktīvas [223] 179., 183. un 273. pantam, skatītiem nodokļu neitralitātes principa gaismā, nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā nav paredzēta iespēja nodokļu administrācijai pirms nodokļu kontroles procedūras pabeigšanas attiecībā uz PVN deklarāciju, kurā ir norādīts pārpalikums par noteiktu taksācijas periodu, noteikt tās pārpalikuma daļas atmaksu, kura atbilst darījumiem, uz kuriem minētā procedūra neattiecās tās uzsākšanas laikā, ciktāl skaidri, precīzi un viennozīmīgi nav iespējams noteikt, ka PVN pārpalikums, kura summa, iespējams, ir mazāka par to, kas atbilst darījumiem, uz kuriem neattiecas minētā procedūra, turpinās pastāvēt neatkarīgi no tās iznākuma.

Šajā gadījumā kāda Čehijas sabiedrība bija iesniegusi divas PVN deklarācijas par taksācijas periodiem, kas atbilst 2015. gada decembrim un 2016. gada janvārim, katrā no tām norādot PVN pārpalikumu. Tad Čehijas nodokļu iestāde sāka nodokļu kontroles procedūras vienīgi attiecībā uz noteiktiem šajās divās deklarācijās norādītiem darījumiem, tas ir, darījumiem, kas attiecas uz Polijas izcelsmes rapšu eļļu. Lai gan šī rapšu eļļa nemodificēta tika tirgota Čehijas Republikā un pēc tam attiecīgā sabiedrība to no jauna piegādāja Polijā,

223| Minētās direktīvas 179., 183. un 273. pants attiecas uz tiesībām atskaitīt PVN un uz tās atskaitījumu summas atmaksu, kura pārsniedz PVN, kas maksājams par taksācijas periodu.

Čehijas nodokļu administrācija izteica šaubas par to, vai ir ievēroti nepieciešamie nosacījumi, lai sabiedrība varētu saņemt atbrīvojumu no PVN par rapšu eļļas piegādēm un varētu atskaitīt PVN, kas samaksāts kā priekšnodoklis par pirkumiem, kuri ar to saistīti. Sūdzībās par šo procedūru sākšanu Čehijas sabiedrība norādīja, ka, tā kā nodokļu administrācijas šaubas attiecās tikai uz nelielu daļu no deklarētā PVN pārpalikuma, visa šī pārpalikuma ieturēšana neesot saderīga ar Savienības tiesībām. Nodokļu administrācija savukārt uzskatīja – un to apstiprināja iesniedzējtiesa –, ka, tā kā Čehijas Nodokļu procesa kodeksā skaidri nav paredzēta iespēja izdot paziņojumu par daļēju aplikšanu ar nodokli, tā nevar piesavināties šādas pilnvaras juridiskā pamata neesamības dēļ un ka, tā kā PVN pārpalikums attiecas uz visu taksācijas periodu, tas varēja būt vienīgi viens un nedalāms.

Savā spriedumā Tiesa vispirms atgādināja, ka atbilstoši PVN direktīvai nodokļa maksātājs veica atskaitīšanu no kopējās PVN summas, kas jāmaksā par attiecīgo taksācijas periodu, atņemot PVN summu, par kuru tajā pašā laikposmā radušās un īstenotas atskaitīšanas tiesības. Ja atskaitījumu summa pārsniedz PVN summu, kas maksājama par attiecīgo taksācijas periodu, pastāv pārpalikums, ko var vai nu pārnest uz nākamo periodu, vai arī atmaksāt, un Čehijas tiesībās ir izdarīta izvēle par labu atmaksāšanai. Tiesa nosprieda, ka, lai gan ir taisnība, ka šāds PVN pārpalikums PVN deklarācijā var parādīties vienīgi kā vienots rezultāts, tas tomēr nenozīmē, ka pārpalikums ir jāuzskata par nedalāmu veselumu, kuru nav iespējams sadalīt apstrīdētajā daļā un neapstrīdētajā daļā, kas atbilstu attiecīgi konkrētiem darījumiem, uz kuriem attiecas vai neattiecas nodokļu kontroles procedūra. PVN direktīva neliedz pārnest vai daļēji vai sadalīti atmaksāt PVN pārpalikumu un skaidri nošķir tiesību uz PVN atskaitīšanu prasības pēc būtības un šo tiesību formālas prasības. Tādējādi pienākums izpildīt tiesību uz PVN atskaitīšanu īstenošanas noteikumus, iesniedzot PVN deklarāciju, neliedz nodokļu maksātājam tad, ja šajā direktīvā nav pretēju noteikumu, pēc tam daļēji norādīt tiesības un materiālās prasības, kas tam attiecībā uz katru darījumu izriet no atskaitīšanas tiesību prasībām pēc būtības.

Tiesa arī atgādināja, ka šie noteikumi nevar ietekmēt nodokļu neitralitātes principu. Tomēr noteikumi, kas neļautu nodokļa maksātājam izmantot noteiktu PVN pārpalikuma daļu, kuru tas uzskata par tādu, par kuru nav strīda, nozīmētu liegt atsaukties uz šādas neapstrīdētas daļas esamību un saņemt šīs daļas atmaksu, tādējādi liekot tam daļēji uzņemties nodokļa nastu, kas ir pretēji nodokļu neitralitātes principam.

No tā Tiesa secināja, ka nodokļu neitralitātes principa gaismā PVN direktīva nevar tikt interpretēta tādējādi, ka ar to principā tiek izslēgta iespēja noteikt neapstrīdēto PVN pārpalikuma daļu, kura ir norādīta PVN deklarācijā un kura varētu būt pamats šī pārpalikuma daļējai pārnešanai vai atmaksai par taksācijas periodu.

Turpinājumā attiecībā uz jautājumu par to, kādos apstākļos var uzskatīt, ka faktiski nav strīda par PVN pārpalikuma daļu nodokļu kontroles procedūrā, Tiesa norādīja, ka par neapstrīdēto šī pārpalikuma daļu runa var būt tikai tad, ja nav strīda par pašu maksājamo nodokli un par saistībā ar šiem darījumiem atskaitāmo nodokli.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka nodokļu administrācijai ir jāpārliecinās ne tikai par to, ka šīs procedūras beigās maksājamā nodokļa un atskaitāmā nodokļa summas, kas atbilst darījumiem, uz ko neattiecas minētā procedūra, nevar atšķirties salīdzinājumā ar nodokļu maksātāja deklarētajām summām, bet arī par to, ka elementi, uz kuriem pamatojoties ir aprēķināta apgalvoti neapstrīdētā pārpalikuma daļa, vairs nevar tikt apstrīdēti pirms procedūras beigām un ka tādējādi tai nav jāpaplašina tās apmērs, lai tajā iekļautu visus sākotnēji nekontrolētos darījumus vai daļu no tiem.

Visbeidzot Tiesa uzskatīja, ka nodokļa maksātāja iespēja atsaukties uz neapstrīdētās PVN pārpalikuma daļas esamību taksācijas periodā, lai saņemtu tās atmaksu pirms nodokļu kontroles procedūras beigām, automātiski nenozīmē, ka nodokļu administrācijai ir pienākums priekšlaikus atmaksāt vai pārnest šo daļu, tostarp tad, ja tā atzīst, ka par minēto daļu nav strīda. Šāds pienākums ir atkarīgs no PVN pārpalikuma esamības attiecībā uz visu attiecīgo taksācijas periodu. Tādējādi šādam pienākumam tādēļ, ka tas attiecas uz noteiktu taksācijas periodu, ir jāpastāv ne tikai attiecībā uz maksājamā nodokļa un atskaitāmā nodokļa summām, kas atbilst

darījumiem, uz kuriem neattiecas šī procedūra un kurus nodokļu administrācija ir atzinusi par neapstrīdētiem, bet gan attiecībā uz to PVN pārpalikuma daļu, kura turpinās pastāvēt neatkarīgi no šīs pašas procedūras iznākuma un kuru vienīgi noslēgumā var uzskatīt par neapstrīdētu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka šī neapstrīdētā PVN pārpalikuma daļa attiecīgā gadījumā var būt mazāka par pārpalikuma daļu, kuru ir pieprasījis nodokļa maksātājs un kura attiecas uz minētajām summām.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā Čehijas regulējums, kas dalībvalsts saskaņā ar PVN direktīvas 273. pantu veikto pasākumu ietvaros nedz atļauj nodokļa maksātājam iesniegt pierādījumus par to, ka pastāv neapstrīdēta PVN pārpalikuma daļa, nedz arī nodokļu administrācijai šajā ziņā pieņemt lēmumu, ir pretrunā labas pārvaldības principam un līdz ar to neatbilst PVN direktīvai.

XIV. Tiesību aktu tuvināšana

1. Autortiesības

Autortiesību jomā ir jānorāda uz trim spriedumiem. Pirmais spriedums attiecas uz jēdziena "adrese" interpretāciju saistībā ar personām, kuras ir pārkāpušas intelektuālā īpašuma tiesības. Otrajā spriedumā Tiesa saistībā ar fonogrammu izmantošanu Savienībā lēma par tiesību uz vienotu un taisnīgu atlīdzību ierobežojumu, kas piemērojams māksliniekiem, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ). Trešais spriedums attiecas uz jēdzienu "fonogramma" un "fonogrammas reproducēšana" interpretāciju, kā arī uz tiesībām uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību, ja notiek tāda audiovizuāla darba publiskošana, kurš ietver fonogrammu vai fonogrammas reproducēšanu.

2020. gada 9. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***Constantin Film Verleih*** (C-264/19, EU:C:2020:542) Tiesa nosprieda, ka attiecībā uz filmas augšupielādi tiešsaistes video platformā bez autortiesību īpašnieka piekrišanas Direktīvā 2004/48 [224] tiesu iestādēm nav paredzēts pienākums uzdot video platformas ekspluatētājam sniegt lietotāja, kurš ir augšupielādējis strīdīgo filmu, elektroniskā pasta adresi, IP adresi vai tālruņa numuru. Direktīva, kurā ir paredzēta to personu "adrešu" sniegšana, kas pārkāpušas intelektuālā īpašuma tiesības, attiecas vienīgi uz pasta adresēm.

2013. un 2014. gadā filmas *Parker* un *Scary Movie 5* tika pārraidītas video platformā *YouTube* bez *Constantin Film Verleih*, kurai Vācijā pieder šo darbu ekskluzīvās izmantošanas tiesības, piekrišanas. Minētie darbi tur tika skatīti vairākus desmitus tūkstošu reižu. Tad *Constantin Film Verleih* no *YouTube* un no *Google*, kura ir *YouTube* mātesuzņēmums un pie kuras lietotājiem vispirms ir jāreģistrējas, izmantojot lietotāja kontu, pieprasīja, lai tās sniegtu tai informāciju par katru lietotāju, kas veicis augšupielādi. Abas sabiedrības atteicās sniegt *Constantin Film Verleih* informāciju par šiem lietotājiem, it īpaši to elektroniskā pasta adreses un tālruņa numurus, kā arī IP adreses, kuras tie izmantoja gan brīdī, kad augšupielādēja attiecīgās datnes, gan brīdī, kad pēdējo reizi piekļuva savam *Google/YouTube* kontam.

224| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp.) 8. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

Pamatlieta bija atkarīga no jautājuma, vai šāda informācija ietilpst jēdzienā "adreses" Direktīvas 2004/48 nozīmē. Šajā direktīvā ir paredzēts, ka tiesu iestādes var uzdot sniegt informāciju par preču un pakalpojumu, ar kurām tiek pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības, izcelsmi un izplatīšanas tīkliem. Šajā informācijā tostarp ietilpst kontrafakto preču vai pakalpojumu ražotāju, izplatītāju un piegādātāju "adreses".

Tiesa konstatēja, pirmkārt, ka, runājot par vārda "adrese" parasto nozīmi, tā attiecas tikai uz pasta adresi, proti, uz konkrētas personas domicilu vai dzīvesvietu. No tā izriet, ka šis vārds, ja tas tiek lietots bez papildu precizējumiem, kā tas ir Direktīvā 2004/48, neattiecas uz elektroniskā pasta adresi, tālruņa numuru vai IP adresi. Otrkārt, sagatavošanas darbi [225], kuru rezultātā tika pieņemta Direktīva 2004/48, neietver nekādu norādi, kas vedinātu domāt, ka vārds "adrese" ir jāsaprot kā tāds, kas attiecas ne vien uz attiecīgo personu pasta adresi, bet arī uz elektroniskā pasta adresi, tālruņa numuru vai IP adresi. Treškārt, citu Savienības tiesību aktu, kuri attiecas uz elektroniskā pasta adresi vai IP adresi, pārbaude parāda, ka nevienā no tiem, lai apzīmētu tālruņa numuru, IP adresi vai elektroniskā pasta adresi, nav izmantots vārds "adrese" bez citiem precizējumiem.

Tiesa uzskatīja, ka šāda interpretācija atbilst Direktīvas 2004/48 normas par tiesībām uz informāciju mērķim. Ņemot vērā minimālo saskaņošanu attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu kopumā, saskaņā ar minēto normu šī saskaņošana attiecas tikai uz ļoti ierobežotu informāciju. Turklāt šīs normas mērķis ir saskaņot dažādu tiesību, tostarp tiesību īpašnieku tiesību uz informāciju un lietotāju tiesību uz personas datu aizsardzību, ievērošanu.

Šajos apstākļos Tiesa secināja, ka Direktīvā 2004/48 ietvertais jēdziens "adreses", ciktāl tas attiecas uz lietotāju, kas ir augšupielādējis datnes, ar kurām tiek pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības, neaptver šī lietotāja elektroniskā pasta adresi, tālruņa numuru, kā arī IP adresi, kas izmantota, augšupielādējot šīs datnes, vai IP adresi, kas pēdējoreiz izmantota, lai piekļūtu lietotāja kontam.

Tiesa tomēr precizēja, ka dalībvalstīm ir iespēja piešķirt intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekiem tiesības saņemt plašāku informāciju, gan ar nosacījumu, ka tiek nodrošināts taisnīgs līdzsvars starp dažādām pastāvošajām pamattiesībām un citu Savienības tiesību vispārējo principu, piemēram, samērīguma principa, ievērošanu.

2020. gada 8. septembra spriedumā ***Recorded Artists Actors Performers*** (C-265/19, EU:C:2020:677) Tiesa virspalātas sastāvā pasludināja spriedumu lietā saistībā ar *Recorded Artists Actors Performers Ltd* (*RAAP*), izpildītāju tiesību kolektīvā pārvaldījuma uzņēmumu, un *Phonographic Performance (Ireland) Ltd* (*PPI*), fonogrammu producentu kolektīvo pārvaldības uzņēmumu. Šīs organizācijas bija noslēgušas līgumu, kas paredz noteikumus, saskaņā ar kuriem Īrijā maksājamās maksas par publisku atskaņošanu bāros un citās vietās, kas pieejamas sabiedrībai, vai par ierakstītās mūzikas translēšanu pēc tam, kad lietotāji par tām ir samaksājuši *PPI*, ir jāsadala ar izpildītājiem, un šajā nolūkā *PPI* tās daļēji atlīdzina *RAAP*. Līguma puses nebija vienisprātis par šī līguma tvērumu attiecībā uz *PPI* samaksātajām maksām gadījumā, ja mūziku ir izpildījis kāds, kurš nav ne EEZ valsts valstspiederīgais, ne tās rezidents. Šajā ziņā *RAAP* uzskatīja, ka visas maksājamās maksas ir jāsadala, neņemot vērā izpildītāja pilsonību un dzīvesvietu. Ja piekristu *RAAP* nostājai, trešo valstu izpildītāji jebkurā gadījumā saņemtu atlīdzību Īrijā, lai gan, kā uzskatīja *PPI*, šajā ziņā pamatojoties uz Īrijas tiesībām, tas tā nebūtu, jo Īrijas izpildītāji nesaņem taisnīgu atlīdzību trešās valstīs.

225| 2003. gada 30. janvāra Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem un procedūrām, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu (COM(2003) 46, galīgā redakcija), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2003. gada 29. oktobra atzinums (OV 2004, C 32, 15. lpp.) un Eiropas Parlamenta 2003. gada 5. decembra ziņojums par šo priekšlikumu (A5-0468/2003).

Tiesa nosprieda, ka saistībā ar fonogrammu izmantošanu Savienībā Direktīva 2006/115 [226] dalībvalstij no to izpildītāju loka, kuriem ir tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību, liedz izslēgt izpildītājus, kuri ir valstu, kas ir trešās valstis attiecībā pret EEZ, valstspiederīgie. Turklāt Tiesa precizēja, ka trešo valstu saskaņā ar Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) Līgumu par izpildījumu un fonogrammām (turpmāk tekstā – "*WPPT*") [227] paziņotās atrunas pašas par sevi neierobežo šo trešo valstu izpildītāju tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību Savienībā [228]. Lai gan šādus ierobežojumus var ieviest Savienības likumdevējs – ar nosacījumu, ka tie atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 17. panta 2. punktā aizsargātajām intelektuālā īpašuma tiesībām –, Direktīvā 2006/115 šāds ierobežojums nav ietverts, un tādējādi tā nepieļauj, ka dalībvalsts ierobežo minētās tiesības attiecībā uz izpildītājiem un producentiem, kas ir trešo valstu valstspiederīgie. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka minētā direktīva nepieļauj arī to, ka tikai attiecīgās fonogrammas producents saņem atlīdzību, nesadalot to ar izpildītāju, kurš ir sniedzis ieguldījumu fonogrammas tapšanā.

Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka tiesības uz vienreizēju un taisnīgu atlīdzību nodrošina Savienības tiesībās *WPPT* 15. panta 1. punkta piemērošanu [229] un šīs tiesības valsts likumdevējs nevar piešķirt tikai EEZ dalībvalstu valstspiederīgajiem.

Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka Direktīvas 2006/115 8. panta 2. punkts, kas autortiesību blakustiesību ietvaros piešķir kompensējoša rakstura tiesības, paredz pienākumu nodrošināt atlīdzību, kas ir taisnīga un tiek sadalīta starp fonogrammas producentu un izpildītāju. Šis pienākums ir piemērojams, ja fonogramma vai tās reprodukcija tiek izmantota Savienībā. Taču direktīvā nav paredzēts neviens nosacījums, saskaņā ar kuru izpildītājam vai fonogrammas producentam būtu jābūt EEZ dalībvalsts pilsonībai vai citam piesaistes nosacījumam šai teritorijai, piemēram, domicilam, dzīvesvietai vai radošā darba veikšanas vietai.

Gluži pretēji, Tiesa uzskatīja, ka no Direktīvas 2006/115 konteksta un mērķiem, kā arī no Savienības noslēgto starptautisko nolīgumu pārākuma izriet, ka minētās direktīvas 8. panta 2. punkts cik iespējams ir jāinterpretē atbilstoši *WPPT*. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka šis starptautiskais nolīgums, kas ir Savienības tiesību sistēmas neatņemama sastāvdaļa, principā uzliek Savienībai un tās dalībvalstīm pienākumu piešķirt tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību arī citu *WPPT* līgumslēdzēju pušu valstspiederīgajiem. Šis pienākums izriet no *WPPT* 15. panta 1. punkta, kā arī no *WPPT* 4. pantā un Romas konvencijas [230] 4. pantā garantētā valsts režīma.

Otrkārt, Tiesa precizēja, ka trešo valstu atbilstoši *WPPT* 15. panta 3. punktam paziņotās atrunas pašas par sevi Savienībā nerada tiesību uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību ierobežojumus attiecībā uz šo trešo valstu valstspiederīgajiem. Tiesa, protams, konstatēja, ka, ņemot vērā Vīnes konvencijā [231] nostiprināto savstarpības

226| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/115/EK (2006. gada 12. decembris) par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV 2006, L 376, 28. lpp.).

227| Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) 1996. gada 20. decembrī Ženēvā pieņemtais Līgums par izpildījumu un fonogrammām (OV 2000, L 89, 89. lpp.), kas Eiropas Kopienas vārdā tika apstiprināts ar Padomes Lēmumu 2000/278/EK (2000. gada 16. marts) (OV 2000, L 89, 6. lpp.).

228| Saskaņā ar *WPPT* 15. panta 3. punktu.

229| *WPPT* 15. panta 1. punktā ir noteikts, ka izpildītājiem un fonogrammu producentiem ir tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību par tiešu vai netiešu to fonogrammu apraidi vai jebkāda veida pārraidi sabiedrībai, kas publicētas komerciālos nolūkos.

230| Starptautiskā Konvencija par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību, kas parakstīta Romā 1961. gada 26. oktobrī.

231| 1969. gada 23. maija Vīnes Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 1155. sēj., 331. lpp.).

principu, Savienībai un tās dalībvalstīm nav pienākuma bez ierobežojumiem piešķirt tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību. Tiesa uzskata, ka nepieciešamība saglabāt taisnīgus nosacījumus ierakstītajai mūzikai var pamatot tiesību uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību ierobežojumu.

Tomēr šīs autortiesību blakustiesības ir ar Hartas 17. panta 2. punktu aizsargātas intelektuālā īpašuma tiesības. Līdz ar to jebkuram šo tiesību izmantošanas ierobežojumam saskaņā ar Hartas 52. pantu ir jābūt noteiktam tiesību aktos skaidri un precīzi. Tiesa uzskatīja – tas vien, ka pastāv atruna saskaņā ar *WPPT*, neatbilst šai prasībai. Tādējādi tikai Savienības likumdevējs, kuram ir ekskluzīva ārējā kompetence šajā jomā, var lemt par šādu ierobežojumu.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka no paša Direktīvas 2006/115 8. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka gan izpildītājiem, gan fonogrammu producentiem ir tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību un šī atlīdzība tiek starp tiem "sadalīta". Līdz ar to ar šo tiesību normu netiek pieļauts, ka dalībvalsts tiesībās izpildītājs tiek izslēgts no vienreizējas taisnīgas atlīdzības saņemšanas.

2020. gada 18. novembrī pasludinātajā spriedumā ***Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación*** (C-147/19, EU:C:2020:935) Tiesa nosprieda, ka nav jāmaksā vienreizēja taisnīga atlīdzība, publiskojot audiovizuālu darbu, kurā ir ietverta fonogramma vai šīs fonogrammas reprodukcija.

Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación SA (turpmāk tekstā – "*Atresmedia*") ir uzņēmums, kuram pieder vairāki televīzijas kanāli un kurš tajos izplata fonogrammas ietverošus audiovizuālus darbus. *Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales* un *Artistas Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España* ir organizācijas, kuras attiecīgi pārvalda fonogrammu producentu un izpildītāju intelektuālā īpašuma tiesības. 2010. gada 29. jūlijā šīs organizācijas cēla prasību pret *Atresmedia*, lūdzot piespriest pēdējai minētajai samaksāt tām kompensāciju par komerciālos nolūkos veiktām fonogrammas publiskošanas vai to reprodukcijas publiskošanas darbībām. Tās uzskatīja, ka *Atresmedia* veiktā audiovizuālo darbu publiskošana dod tiesības uz direktīvās par dažām blakustiesībām, kas attiecas uz autortiesībām [232], paredzēto vienreizēju taisnīgu atlīdzību.

Saskaņā ar šo direktīvu 8. panta 2. punktu vienreizēju taisnīgu atlīdzību maksā lietotāji, ja komerciālos nolūkos publicētas fonogrammas vai šādas fonogrammas reprodukciju izmanto publiskošanai. Šo atlīdzību savstarpēji sadala attiecīgie izpildītāji un fonogrammu producenti.

Tiesai bija jānosaka, vai audiovizuāls ieraksts, kas ietver audiovizuāla darba fiksāciju, ir kvalificējams par "fonogrammu" vai "fonogrammas reprodukciju" direktīvu par dažām blakustiesībām, kas attiecas uz autortiesībām, izpratnē.

Runājot par jēdzienu "fonogramma", Tiesa norādīja – tā kā iepriekš minētajās direktīvās vai citās Savienības direktīvās autortiesību jomā šis jēdziens nav definēts, tas ir jāinterpretē, ņemot vērā Romas konvenciju un *WPPT*. Taču Romas konvencijā [233] un *WPPT* [234] ir izslēgts, ka skaņu fiksācija, kas ietverta audiovizuālā darbā, ietilpst "fonogrammas" jēdzienā.

232| Padomes Direktīva 92/100/EEK (1992. gada 19. novembris) par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām, kas attiecas uz autortiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV 1992, L 346, 61. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/115/EK (2006. gada 12. decembris) par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV 2006, L 376, 28. lpp.).

233| Saskaņā ar Romas konvencijas 3. panta b) punkta formulējumu jēdziens "fonogramma" ir definēts kā "vienīgi ar dzirdi" uztverama priekšnesuma skaņu vai citu skaņu fiksācija.

234| Atbilstoši *WPPT* 2. panta b) punktam ar "fonogrammu" ir saprotama "izpildījuma skaņu vai citu skaņu fiksācija vai arī tādu skaņu atveidojuma fiksācija, kas nav fiksētas un ir iekļautas kinematogrāfijas vai citos audiovizuālos darbos".

Līdz ar to Tiesa norādīja, ka audiovizuālā darbā iekļauta fonogramma zaudē savu "fonogrammas" statusu, jo tā ir šī darba daļa. Tomēr tā precizēja, ka šim apstāklim nav nekādas ietekmes attiecībā uz tiesībām uz šo fonogrammu, ja tā tiek izmantota neatkarīgi no audiovizuālā darba. Šajā lietā Tiesa konstatēja, ka fonogrammu iekļaušana audiovizuālos darbos tika veikta ar attiecīgo tiesību īpašnieku atļauju un par atlīdzību, kas tiek maksāta saskaņā ar līgumiskajiem noteikumiem. Turklāt nebija ticis apgalvots, ka šīs fonogrammas tiek atkārtoti izmantotas neatkarīgi no audiovizuālā darba, kurā tās ir iekļautas. Šādos apstākļos Tiesa nosprieda, ka audiovizuāls ieraksts, kas ietver audiovizuālā darba fiksāciju, nevar tikt kvalificēts par "fonogrammu".

Runājot par jēdzienu "fonogrammas reprodukcija", Tiesa norādīja, ka "reprodukcijas" definīcija Romas konvencijā ietver darbību, ko veido fiksācijas reprodukcijas veikšana [235]. Tomēr tiesību uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību aktivizējošais elements nav darbība, ko veido reprodukcijas veikšana. Proti, šāds elements ir tā darba publiskošana, kurš nostiprināts fonogrammā vai tās reprodukcijā, jo šāda reprodukcija aplūkoto tiesību normu kontekstā ir jāsaprot kā fonogrammas kopija, kas iegūta šādas reprodukcijas rezultātā. Tā kā audiovizuālo ierakstu, kurā ir ietverta audiovizuāla darba fiksācija, nevar kvalificēt par "fonogrammu", Tiesa uzsvēra, ka arī šāds ieraksts līdz ar to nevar būt fonogrammas reproducēšana.

Tādējādi Tiesa nosprieda, ka tāda audiovizuāla ieraksta publiskošana, kurā ir ietverta audiovizuāla darba fiksācija, nedod tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību.

Tomēr šis secinājums neliedz izpildītājiem un fonogrammu producentiem iespēju saņemt atlīdzību saistībā ar fonogrammas apraidi. Proti, šajā gadījumā blakustiesību atlīdzība par fonogrammām tiks īstenota, iekļaujot fonogrammas vai to reprodukcijas attiecīgajos audiovizuālajos darbos, noslēdzot līgumiskas vienošanās starp tiesību uz fonogrammām īpašniekiem un šādu darbu producentiem.

2. Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums

Rūpnieciskā īpašuma jomā ir jānorāda uz četriem spriedumiem. Pirmie trīs attiecas uz Eiropas Savienības preču zīmju tiesībām, un ceturtais attiecas uz patentu tiesībām. Pirmais spriedums ir saistīts ar jēdziena "ļaunticība" interpretāciju, kā arī ar jautājumu, vai preču zīmi var atcelt skaidrības un precizitātes trūkuma dēļ, identificējot preces vai pakalpojumus, uz kuriem tā attiecas. Otrajā spriedumā Tiesa precizēja sajaukšanas iespējas vērtējuma kritērijus kolektīvas Eiropas Savienības preču zīmes gadījumā. Trešais spriedums attiecas uz to, ka preču zīmes īpašnieks nav piekritis reģistrācijai, ko iesniedzis aģents vai pārstāvis savā vārdā. Ceturtais un pēdējais spriedums attiecas uz jēdzienu "produkts" un "pirmā tirdzniecības atļauja kā zālēm" interpretāciju papildu aizsardzības sertifikāta pieteikuma gadījumā.

235| Romas konvencijas 3. panta e) punktā "reproducēšana" ir definēta kā "vienas vai vairāku attiecīgā darba kopiju izgatavošana".

2020. gada 29. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Sky u.c.*** (C-371/18, EU:C:2020:45) Tiesa vispirms nosprieda, ka Kopienas vai valsts preču zīme, kas ietilpst Regulas Nr. 40/94 [236] vai Pirmās direktīvas 89/104 [237] piemērošanas jomā, nevar tikt atzīta par spēkā neesošu tādēļ, ka termini, kas izmantoti, lai apzīmētu preces un pakalpojumus, attiecībā uz kuriem šī preču zīme ir reģistrēta, nav skaidri un precīzi. Pēc tam tā precizēja, kādos apstākļos preču zīmes reģistrācijas pieteikums – bez jebkāda nodoma to izmantot attiecībā uz reģistrācijas pieteikumā norādītajām precēm un pakalpojumiem – ir ļaunticīga rīcība. Visbeidzot tā nosprieda, ka Pirmā direktīva 89/104 pieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzējam ir noteikts pienākums paziņot, ka viņam ir nodoms izmantot šo preču zīmi attiecībā uz reģistrācijas pieteikumā norādītajām precēm un pakalpojumiem.

Šajā lietā sabiedrības *Sky*, kuras ir vairāku Kopienas preču zīmju un vienas Apvienotās Karalistes preču zīmes, kas ietver vārdu "Sky", īpašnieces, bija cēlušas prasību par preču zīmes pārkāpumu pret sabiedrībām *SkyKick*. Šajā tiesvedībā sabiedrības *SkyKick* iesniedza pretprasību par pamatlietā aplūkoto preču zīmju spēkā neesamības atzīšanu. Šī pieteikuma pamatojumam tās norādīja, ka šīs preču zīmes ir reģistrētas attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kas nav norādīti pietiekami skaidri un precīzi. Izskatot strīdu, *High Court of Justice (England and Wales)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa)) uzdeva Tiesai jautājumu par to, vai šāds skaidrības un precizitātes trūkums ir uzskatāms par reģistrētas preču zīmes spēkā neesamības pamatu. Turklāt sabiedrības *SkyKick* apgalvoja, ka attiecīgās preču zīmes ir reģistrētas ļaunticīgi, jo sabiedrībām *Sky* nebija nodoma tās izmantot attiecībā uz visām reģistrācijā norādītajām precēm un pakalpojumiem. Tad iesniedzējtiesa jautāja Tiesai par jēdziena "ļaunticība" piemērojamību. Tā arī jautāja, vai Apvienotās Karalistes tiesībās [238] paredzētais īpašnieka pienākums paziņot, ka viņam ir nodoms izmantot reģistrācijai pieteikto preču zīmi, ir saderīgs ar Savienības tiesībām.

Pirmkārt, konstatējusi, ka attiecīgās preču zīmes *ratione temporis* ietilpst Regulas Nr. 40/94 un Pirmās direktīvas 89/104 piemērošanas jomā, Tiesa norādīja, ka minētās regulas 7. panta 1. punktā un 51. panta 1. punktā un minētās direktīvas 3. pantā ir izsmeļoši uzskaitīti Kopienas preču zīmes un valsts preču zīmes absolūtie spēkā neesamības pamati. Tomēr šo pamatu vidū nav to terminu skaidrības un precizitātes trūkums, kuri izmantoti, lai apzīmētu ar preču zīmes reģistrāciju aptvertās preces vai pakalpojumus. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka šādu trūkumu nevar uzskatīt par daļējas vai pilnīgas spēkā neesamības pamatu iepriekš minēto tiesību normu izpratnē. Tiesa piebilda, ka spriedums *Chartered Institute of Patent Attorneys* [239] nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tajā ir atzīts papildu spēkā neesamības pamats vai iemesls, kas nav minēts Regulā Nr. 40/94 un Pirmajā direktīvā 89/104. Proti, saistībā ar vēlāk pasludinātiem spriedumiem [240] Tiesa norādīja, ka iepriekš minētais spriedums lietā *Chartered Institute of Patent Attorneys* nav piemērojams preču zīmēm, kas jau ir reģistrētas šī sprieduma pasludināšanas dienā, bet gan tajā ir sniegti precizējumi tikai attiecībā uz prasībām saistībā ar jauniem Eiropas Savienības preču zīmju reģistrācijas pieteikumiem.

236| Padomes Regula (EK) Nr. 40/94 (1993. gada 20. decembris) par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1891/2006 (2006. gada 18. decembris) (OV 2006, L 386, 14. lpp.) un kas ir atcelta un aizstāta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.) un vēlāk – ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.).

237| Padomes Pirmā direktīva 89/104/EEK (1988. gada 21. decembris), ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV 1989, L 40, 1. lpp.), kas ir atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/95/EK (2008. gada 22. oktobris), ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV 2008, L 299, 25. lpp.), un vēlāk – ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/2436 (2015. gada 16. decembris), ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV 2015, L 336, 1. lpp.).

238| 1994. gada Likuma par preču zīmēm 32. panta 3. punkts.

239| Tiesas spriedums, 2012. gada 19. jūnijs, ***Chartered Institute of Patent Attorneys*** (C-307/10, EU:C:2012:361).

240| Tiesas spriedumi, 2017. gada 16. februāris, ***Brandconcern/EUIPO un Scooters India*** (C-577/14 P, EU:C:2017:122, 29. un 30. punkts), un 2017. gada 11. oktobris, ***EUIPO/Cactus*** (C-501/15 P, EU:C:2017:750, 38. punkts).

Turklāt Tiesa nosprieda, ka to terminu skaidrības vai precizitātes trūkums, kuri apzīmē ar preču zīmes reģistrāciju aptvertās preces vai pakalpojumus, nevar tikt uzskatīts par pretēju sabiedriskajai kārtībai [241]. Proti, jēdziens "sabiedriskā kārtība" nevar tikt saprasts kā tāds, kas attiecas uz īpašībām saistībā ar pašu reģistrācijas pieteikumu, neatkarīgi no tā apzīmējuma īpašībām, kuru lūdz reģistrēt kā preču zīmi.

Otrkārt, attiecībā uz jautājumu, vai preču zīmes reģistrācijas pieteikums bez nodoma to izmantot attiecībā uz reģistrācijas pieteikumā norādītajām precēm un pakalpojumiem ir ļaunticīga rīcība [242], Tiesa nosprieda, ka šāds pieteikums ir uzskatāms par šādu darbību, ja šīs preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzējam bija nodoms vai nu kaitēt trešo personu interesēm neatbilstoši godīgai praksei, vai arī iegūt ekskluzīvas tiesības, pat nevēršoties pret trešo personu, citiem mērķiem, kas nav preču zīmes funkcija. Turklāt Tiesa precizēja – ja nodoma izmantot preču zīmi neesamība atbilstoši preču zīmes pamatfunkcijām attiecas vienīgi uz noteiktām preču zīmes reģistrācijas pieteikumā norādītām precēm vai pakalpojumiem, šis pieteikums nozīmē ļaunticīgu rīcību tikai, ciktāl tas attiecas uz šīm precēm vai pakalpojumiem. Turklāt šādu ļaunticību var prezumēt un to var konstatēt tikai tad, ja pastāv objektīvas atbilstīgas un saskanīgas norādes, kas liecina par to.

Treškārt, Tiesa secināja, ka Pirmā direktīva 89/104 ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzējam ir jāpaziņo, ka pēdējā minētā preču zīme tiek izmantota attiecībā uz reģistrācijas pieteikumā norādītajām precēm un pakalpojumiem vai ka viņam ir labticīgs nodoms to izmantot šādiem mērķiem, ar nosacījumu, ka šāda pienākuma pārkāpums pats par sevi nav jau reģistrētas preču zīmes spēkā neesamības pamats.

Ar 2020. gada 5. marta spriedumu ***Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi/EUIPO*** (C-766/18 P, EU:C:2020:170) Tiesa, izskatot apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu, lēma lietā saistībā ar *Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi*, kas ir reģistrētas Eiropas Savienības kolektīvas preču zīmes "HALLOUMI" īpašniece.

Eiropas Savienības kolektīvā preču zīme ir īpašs Eiropas Savienības preču zīmes veids; šādu preču zīmi nosaka kā *kolektīvu*, iesniedzot tās reģistrācijas pieteikumu, un tā spēj nošķirt apvienības, kas ir šīs preču zīmes īpašniece, locekļu preces vai pakalpojumus no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem.

Pamatojoties uz šo kolektīvo preču zīmi, tās īpašnieks cēla iebildumus pret grafiska apzīmējuma, kas ietver vārdisku elementu "BBQLOUMI", kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju, ko bija pieteikusi Bulgārijas komercsabiedrība, tostarp attiecībā uz sieriem. Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*), kam jāizskata Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikumi, noraidīja minētos iebildumus, šo noraidījumu pamatojot ar to, ka starp reģistrācijai pieteikto preču zīmi "BBQLOUMI" un agrāko kolektīvo preču zīmi "HALLOUMI" nepastāv sajaukšanas iespēja attiecībā uz preču izcelsmi. Konkrētās kolektīvās preču zīmes īpašnieks tad apstrīdēja šo lēmumu Vispārējā tiesā, kas, konstatējusi, ka šai preču zīmei ir vāja atšķirtspēja, jo ar terminu "halloumi" tiek apzīmēts siera veids, tāpat secināja sajaukšanas iespējas neesamību [243].

241| Regulas Nr. 40/94 7. panta 1. punkta f) apakšpunkta un Pirmās direktīvas 89/104 3. panta 1. punkta f) apakšpunkta izpratnē.

242| Regulas Nr. 40/94 51. panta 1. punkta b) apakšpunkta un Pirmās direktīvas 89/104 3. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

243| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 25. septembris, ***Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi/EUIPO – M. J. Dairies ("BBQLOUMI")*** (T-328/17, nav publicēts, EU:T:2018:594).

Tiesa vispirms lēma par judikatūras, kurā attiecībā uz Eiropas Savienības individuālām preču zīmēm ir noteikti kritēriji, atbilstoši kuriem būtu jāvērtē sajaukšanas iespēja Regulas par Eiropas Savienības preču zīmi [244] 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, piemērojamību lietās, kas attiecas uz agrāku kolektīvu preču zīmi.

Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka gadījumā, kad agrākā preču zīme ir kolektīvā preču zīme, kuras pamatfunkcija ir apvienības, kas ir šīs preču zīmes īpašniece, locekļu preces vai pakalpojumus nošķirt no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem [245], par sajaukšanas iespēju ir jāatzīst iespēja, ka sabiedrība varētu uzskatīt, ka ar agrāko preču zīmi aptvertās preces vai pakalpojumi un ar reģistrācijai pieteikto preču zīmi aptvertās preces vai pakalpojumi ir no apvienības, kas ir agrākās preču zīmes īpašniece, locekļiem vai attiecīgā gadījumā no uzņēmumiem, kas ir ekonomiski saistīti ar šiem locekļiem vai apvienību. Kaut arī gadījumā, ja runa ir par kolektīvās preču zīmes īpašnieka celtiem iebildumiem, ir jāņem vērā kolektīvo preču zīmju pamatfunkcija, lai noskaidrotu, kas ir jāsaprot ar "sajaukšanas iespēju", tomēr judikatūra, kurā attiecībā uz Eiropas Savienības individuālām preču zīmēm ir noteikti kritēriji, atbilstoši kuriem būtu konkrēti jāizvērtē šādas iespējas esamība, ir transponējama uz lietām, kuras attiecas uz agrāku kolektīvu preču zīmi. Proti, neviena no Eiropas Savienības kolektīvām preču zīmēm raksturīgajām iezīmēm nepamato atkāpi no minētajā judikatūrā noteiktajiem sajaukšanas iespējas vērtējuma kritērijiem gadījumā, kad iebildumi tiek balstīti uz šādu preču zīmi.

Tālāk konkrētās kolektīvās preču zīmes īpašnieks apgalvoja, ka agrākas preču zīmes atšķirtspēja būtu jāvērtē atšķirīgi tad, ja šī preču zīme ir Eiropas Savienības kolektīva preču zīme.

Tiesa noraidīja šo argumentu, norādot, ka prasība par atšķirtspēju [246] ir piemērojama arī Eiropas Savienības kolektīvām preču zīmēm. Proti, Regulas par Eiropas Savienības preču zīmi 67.–74. pantā, kas attiecas uz Eiropas Savienības kolektīvām preču zīmēm, nav paredzēts citādi. Līdz ar to pēdējām minētajām preču zīmēm katrā ziņā – vai nu pēc savas būtības, vai arī izmantošanas rezultātā – ir jābūt atšķirtspējai.

Turklāt Tiesa precizēja, ka ar šīs regulas 66. panta 2. punktu nav noteikts izņēmums no šīs prasības par atšķirtspēju. Lai gan šī tiesību norma, nosakot atkāpi no minētās regulas 7. panta 1. punkta c) apakšpunkta [247], ļauj kā Eiropas Savienības kolektīvas preču zīmes reģistrēt apzīmējumus, kas var kalpot kā norādes par preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, tā turpretim nepieļauj, ka šādi reģistrētajiem apzīmējumiem nebūtu atšķirtspējas. Ja kāda apvienība lūdz kā Eiropas Savienības kolektīvu preču zīmi reģistrēt apzīmējumu, kas varētu norādīt uz ģeogrāfisko izcelsmi, tai tātad ir jāpārliecinās, ka šis apzīmējums ietver elementus, kuri ļautu patērētājiem šīs apvienības locekļu preces vai pakalpojumus nošķirt no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem.

Visbeidzot saistībā ar sajaukšanas iespējas vērtēšanu Tiesa atgādināja, ka šādas iespējas esamība ir jāvērtē visaptveroši, ņemot vērā visus uz izskatāmo lietu attiecināmos faktorus.

244| Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem (aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.)).

245| Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 207/2009 66. panta 1. punktu.

246| Prasība par atšķirtspēju ir paredzēta Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 3. punktā, saskaņā ar kuriem preču zīmes, kam nav atšķirtspējas, nereģistrē, ja vien preču zīme nav ieguvusi atšķirtspēju tās izmantošanas rezultātā attiecībā uz precēm vai pakalpojumiem, kuriem ir pieteikta reģistrācija.

247| Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts, ka netiek reģistrētas preču zīmes, kuras sastāv tikai no apzīmējuma vai norādes, kas tirdzniecībā var kalpot, lai norādītu veidu, kvalitāti, daudzumu, paredzēto nolūku, vērtību, preču ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas ģeogrāfisko izcelsmi vai laiku un citas preču un pakalpojumu īpašības.

No pārsūdzētā sprieduma izrietēja, ka Vispārējā tiesa bija balstījusies uz premisu, ka gadījumā, ja agrākai preču zīmei ir vāja atšķirtspēja, sajaukšanas iespējas esamība ir izslēdzama, tiklīdz tiek atklāts, ka konfliktējošo preču zīmju līdzība pati par sevi nevar likt secināt šādas iespējas esamību. Tiesa nosprieda, ka šāda premisa ir kļūdaina, jo apstāklis, ka agrākai preču zīmei ir vāja atšķirtspēja, neizslēdz sajaukšanas iespējas esamību. Tādējādi bija jāpārbauda, vai vājā konfliktējošo preču zīmju līdzības pakāpe nav kompensēta ar augstāku ar šīm preču zīmēm aptverto preču līdzības pakāpi vai pat identiskumu. Tiesa uzskatīja – tā kā vērtējums, ko veikusi Vispārējā tiesa, neatbilst prasībai par visaptverošu vērtējumu, kurā ņemta vērā atbilstošo faktoru savstarpējā atkarība, Vispārējā tiesa bija pieļāvusi tiesību kļūdu.

Līdz ar to Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu un nodeva lietu atpakaļ šai tiesai, lai tā no jauna izvērtētu sajaukšanas iespējas esamību.

Ar 2020. gada 11. novembrī pasludināto spriedumu ***EUIPO/John Mills*** (C-809/18 P, EU:C:2020:902) Tiesa, izskatot *EUIPO* apelācijas sūdzību, atcēla Vispārējās tiesas spriedumu un nosprieda, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punkta piemērošana neaprobežojas tikai ar apstākli, ka agrākā preču zīme un preču zīme, kuru lūdz reģistrēt agrākas preču zīmes īpašnieka aģents vai pārstāvis, ir identiskas.

Jerome Alexander Consulting Corp. ir ASV vārdiskas preču zīmes "MAGIC MINERALS BY JEROME ALEXANDER", kas aptver preces "Minerālu pūderis sejai", īpašnieks. *John Mills Ltd* saskaņā ar izplatīšanas līgumu ir apņēmies izplatīt *Jerome Alexander Consulting* preces Savienības teritorijā un pasaulē. 2013. gada 18. septembrī *John Mills* savā vārdā iesniedza pieteikumu vārdiskas preču zīmes "MINERAL MAGIC" kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijai attiecībā uz kosmētikas līdzekļiem. *Jerome Alexander Consulting* cēla iebildumu, atsaucoties uz Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru, "ja preču zīmes īpašnieks iebilst, pieprasīto preču zīmi nereģistrē, ja preču zīmes īpašnieka pārstāvis iesniedz pieteikumu tās reģistrācijai savā vārdā bez īpašnieka piekrišanas".

Iebildums tika noraidīts. Tomēr Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) apelācijas padome atcēla Iebildumu nodaļas lēmumu un noraidīja preču zīmes "MINERAL MAGIC" reģistrācijas pieteikumu. Šajā ziņā apelācijas padome secināja, ka *John Mills* bija iesniedzis šīs preču zīmes reģistrācijas pieteikumu, rīkojoties kā "aģents" un bez īpašnieka piekrišanas. Tā arī norādīja, ka ar konfliktējošām preču zīmēm aptvertās preces ir identiskas vai līdzīgas un ka apzīmējumi ir līdzīgi.

Izskatot *John Mills* prasību, Vispārējā tiesa atcēla apelācijas padomes lēmumu, motivējot ar to, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punkts ir piemērojams tikai identisku preču zīmju gadījumā.

Pirmkārt, Tiesa konstatēja, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punktā nav tieša precizējuma, vai šī norma ir piemērojama tikai tad, ja aģenta vai pārstāvja reģistrācijai pieteiktā preču zīme ir identiska agrākajai preču zīmei.

Otrkārt, Tiesas veiktais minētās tiesību normas sagatavošanas dokumentu vērtējums atklāja, ka no tiem nevar tikt secināts, ka šīs normas piemērošana aprobežojas tikai ar konfliktējošo preču zīmju identiskuma gadījumiem. Savukārt no sagatavošanas dokumentiem izrietēja, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punktā ir pausta Savienības likumdevēja izvēle būtībā atkārtot Parīzes konvencijas [248] 6.f panta 1. punktu. Vispārējai

248| Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību, kas parakstīta Parīzē 1883. gada 20. martā, pēdējo reizi pārskatīta Stokholmā 1967. gada 14. jūlijā un grozīta 1979. gada 28. septembrī (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 828. sēj., Nr. 11851, 305. lpp.).

tiesai bija jāņem vērā šīs konvencijas sagatavošanas dokumenti [249], no kuriem izriet, ka Parīzes konvencija var attiekties arī uz preču zīmi, kuras reģistrācijas pieteikumu iesniedzis agrākās preču zīmes īpašnieka aģents vai pārstāvis, ja reģistrācijai pieteiktā preču zīme ir līdzīga minētajai agrākajai preču zīmei.

Treškārt, Tiesa norādīja, ka cita interpretācija nozīmētu, ka tiek apšaubīta Regulas Nr. 207/2009 vispārējā sistēma, jo tā preču zīmes īpašniekam liegtu iebilst pret līdzīgas preču zīmes reģistrāciju, kuras pieteikumu iesniedzis tā aģents vai pārstāvis, savukārt pēdējais minētais varētu iebilst pret vēlāku šī paša īpašnieka sākotnējās preču zīmes reģistrācijas pieteikumu tās līdzības ar minētā īpašnieka aģenta vai pārstāvja reģistrētu preču zīmi dēļ.

Ceturtkārt, Tiesa norādīja, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punkta mērķis ir nepieļaut, ka preču zīmes īpašnieka aģents vai pārstāvis ļaunprātīgi izmanto agrāku šīs preču zīmes īpašnieka preču zīmi, jo pēdējie minētie var netaisnīgi gūt labumu no īpašnieka ieguldītajām pūlēm un ieguldījumiem. Šāda ļaunprātīga izmantošana var rasties arī gadījumā, ja konfliktējošās preču zīmes ir līdzīgas.

Visbeidzot, Tiesa uzskatīja, ka *John Mills* prasība ir izskatāmā stāvoklī un tā pati var taisīt galīgo spriedumu.

John Mills pārmeta apelācijas padomei, ka tā to ir uzskatījusi par *Jerome Alexander Consulting* "aģentu". Tiesa uzskatīja, ka jēdzieni "aģents" un "pārstāvis" ir jāinterpretē plaši – tā, lai aptvertu visus tādu attiecību veidus, kuras balstītas uz līgumu, ar kuru puses saista vienošanās par tirdzniecības sadarbību, kas var radīt uzticības attiecības, tieši vai netieši uzliekot pieteicējam vispārēju pienākumu būt uzticamam un lojālam, ņemot vērā agrākās preču zīmes īpašnieka intereses. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka *John Mills* bija privileģēts *Jerome Alexander Consulting* preču izplatītājs, ka ir bijusi konkurences aizlieguma klauzula un noteikumi par intelektuālā īpašuma tiesībām attiecībā uz šīm precēm. Līdz ar to apelācijas padome pamatoti ir uzskatījusi, ka *John Mills* ir *Jerome Alexander Consulting* "aģents".

Attiecībā uz konfliktējošo preču zīmju līdzības vērtējumu Tiesa uzsvēra, ka Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punkta piemērošanas mērķiem līdzība nav vērtējama atkarībā no sajaukšanas iespējas esamības. Runājot par precēm, Tiesa atgādināja, ka preču zīmes pamatfunkcija ir norādīt attiecīgo preču vai pakalpojumu komerciālo izcelsmi. Tādēļ Regulas Nr. 207/2009 8. panta 3. punkta piemērošana nevar tikt izslēgta tad, ja preces vai pakalpojumi, kurus aptver reģistrācijai pieteiktā preču zīme, ir līdzīgi tiem, kurus aptver agrākā preču zīme.

Izskatāmajā lietā Tiesa konstatēja, ka attiecīgie apzīmējumi ir līdzīgi un ka preces ir daļēji identiskas un daļēji līdzīgas. Līdz ar to *John Mills* prasība tika pilnībā noraidīta.

Ar 2020. gada 9. jūlija spriedumu ***Santen*** (C-673/18, EU:C:2020:531) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par to, vai Regulas Nr. 469/2009 [250] (turpmāk tekstā – "Regula par PAS zālēm") 3. panta d) punkta izpratnē tirdzniecības atļauja (TA) var tikt uzskatīta par pirmo TA laist produktu tirgū kā zāles, ja tā attiecas uz tādas aktīvās vielas vai aktīvo vielu kombinācijas jaunu terapeitisku pielietojumu, attiecībā uz kuru jau tikusi izsniegta TA kādam citam terapeitiskam pielietojumam.

249| Lisabonas konferences, kura notika no 1958. gada 6. līdz 31. oktobrim, lai pārskatītu Parīzes konvenciju, un kuras laikā tika ieviests 6.f pants, dokumenti.

250| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 469/2009 (2009. gada 6. maijs) par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm (OV 2009, L 152, 1. lpp.). Šīs regulas 3. panta d) punktā ir paredzēts, ka PAS piešķir, ja dalībvalstī, kurā iesniegts PAS pieteikums, šī pieteikuma iesniegšanas dienā TA, kas saņemta šim produktam kā zālēm, ir pirmā TA, ar kuru atļauts šo produktu laist tirgū kā zāles.

Farmācijas laboratorijai *Santen*, kas specializējas oftalmoloģijā, pieder Eiropas patents, kam pieteikums tika iesniegts 2005. gada 10. oktobrī (turpmāk tekstā – "attiecīgais pamatpatents") un ar ko ir aizsargāta oftalmoloģiska emulsija, kurā aktīvā viela ir ciklosporīns – imūnsupresants. Šī laboratorija 2015. gada 19. martā saņēma arī tirdzniecības atļauju (TA), ko izsniegusi Eiropas Zāļu aģentūra (*EMA*) attiecībā uz zālēm, kuras tirgotas ar nosaukumu "Ikervis" un kurās aktīvā viela arī ir ciklosporīns.

Pamatojoties uz attiecīgo pamatpatentu un minēto TA, *Santen* 2015. gada 3. jūnijā iesniedza papildu aizsardzības sertifikāta (PAS) pieteikumu attiecībā uz produktu ar nosaukumu "Ciklosporīns" tā izmantošanai keratīta ārstēšanā. Ar 2017. gada 6. oktobra lēmumu *Institut national de la propriété industrielle* [Valsts rūpnieciskā īpašuma institūts, *INPI*] (Francija) ģenerāldirektors noraidīja šo PAS pieteikumu, uzskatot, ka minētā TA nebija pirmā TA attiecībā uz ciklosporīnu.

Izskatot *Santen* prasību atcelt minēto lēmumu, *cour d'appel de Paris* [Parīzes apelācijas tiesa] uzdeva Tiesai jautājumus par jēdziena "pirmā TA laist [produktu] tirgū kā zāles" interpretāciju Regulas par PAS zālēm 3. panta d) punkta izpratnē. Šī tiesa tostarp lūdza Tiesu precizēt spriedumā *Neurim Pharmaceuticals (1991)* [251] izmantoto jēdzienu "atšķirīgs terapeitisks pielietojums" un "terapeitisks pielietojums, kas ietilpst ar pamatpatentu piešķirtās aizsardzības jomā" tvērumu. Proti, minētajā spriedumā Tiesa bija nospriedusi, ka tas apstāklis vien, ka pastāv agrāka TA, kas iegūta attiecībā uz dzīvniekiem paredzētajām zālēm, neliedz izsniegt PAS saistībā ar šī paša produkta, kuram ir piešķirta TA, atšķirīgu terapeitisku pielietojumu, ja šis pielietojums ietilpst ar pamatpatentu, kas izvirzīts PAS pieteikuma pamatošanai, piešķirtās aizsardzības jomā [252].

Pirmkārt, Tiesa 2020. gada 9. jūlija spriedumā aplūkoja jautājumu, vai "produkta" jēdziens [253] ir atkarīgs no aktīvās vielas terapeitiskā pielietojuma. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka Regulas par PAS zālēm piemērošanas mērķiem šis jēdziens ietver zāļu aktīvo vielu vai aktīvo vielu kombināciju. Turklāt tā precizēja – tā kā šajā regulā nav sniegta jēdziena "aktīvā viela" definīcija, šī jēdziena tvērums nav jāierobežo ar kādu vienu no terapeitiskajiem pielietojumiem, kas var būt šādai aktīvajai vielai vai šādai aktīvo vielu kombinācijai. Proti, Tiesa uzsvēra, ka aizsardzība, ko produktam piešķir PAS, lai gan tā attiecas vienīgi uz produktu, kuram ir izsniegta TA, tomēr aptver jebkādu šī produkta kā zāļu izmantošanu, kas tikusi atļauta pirms PAS termiņa beigām [254]. Šajā kontekstā Tiesa secināja – apstāklis, ka aktīvā viela vai aktīvo vielu kombinācija tiek izmantota kādam jaunam terapeitiskam pielietojumam, nepiešķir tam atšķirīga produkta statusu, ja šī pati aktīvā viela vai aktīvo vielu kombinācija ir tikusi izmantota kādam citam, jau zināmam terapeitiskam pielietojumam.

Otrkārt, Tiesa precizēja Regulas par PAS zālēm 3. panta d) punktā paredzēto jēdzienu "pirmā TA laist produktu tirgū kā zāles". Tādējādi tā norādīja, ka, definējot šo jēdzienu, nav jāņem vērā ar pamatpatentu piešķirtās aizsardzības joma. Proti, Savienības likumdevējs, ieviešot PAS sistēmu, ir vēlējies drīzāk aizsargāt nevis jebkādu izpēti, kuras rezultātā tiek izsniegts patents un tiek veikta jaunu zāļu tirdzniecība, bet gan tādu farmaceitisko izpēti, kuras rezultātā aktīvā viela vai aktīvo vielu kombinācija pirmo reizi tiek laista tirgū kā zāles. Līdz ar to Tiesa secināja, ka minētā 3. panta d) punkta izpratnē TA nevar tikt uzskatīta par pirmo TA, ja tā attiecas uz tādas aktīvās vielas vai aktīvo vielu kombinācijas jaunu terapeitisku pielietojumu, attiecībā uz kuru jau tikusi izsniegta TA kādam citam terapeitiskam pielietojumam.

251| Tiesas spriedums, 2012. gada 19. jūlijs, ***Neurim Pharmaceuticals (1991)*** (C-130/11, EU:C:2012:489).

252| Spriedums ***Neurim Pharmaceuticals (1991)***, rezolutīvās daļas 1) punkts.

253| Kāds tas ir paredzēts Regulas Nr. 469/2009 1. panta b) punktā.

254| Regulas Nr. 469/2009 4. pants.

3. Publiskais iepirkums

2020. gada 26. marta spriedumā ***Hungeod u.c.*** (apvienotās lietas C-496/18 un C-497/18, EU:C:2020:240) Tiesa nosprieda, ka publiskā iepirkuma direktīvās [255] dalībvalstīm ir atļauts pieņemt tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzraudzības iestāde Savienības finanšu interešu aizsardzības nolūkā var sākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka tad, ja šāda procedūra ir paredzēta, tā ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo publiskie līgumi, uz kuriem attiecas šāda pārsūdzība, ietilpst publiskā iepirkuma direktīvu materiālajā piemērošanas jomā. Tāpēc Tiesa uzskatīja, ka šīm pārsūdzības procedūrām, kas sāktas *ex officio*, ir jāatbilst Savienības tiesību vispārīgajiem principiem un tostarp vispārējam tiesiskās drošības principam.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka šis princips nepieļauj, ka šādas *ex officio* sāktas pārsūdzības procedūras kontekstā jaunajā valsts tiesiskajā regulējumā, lai uzraudzītu publiskā iepirkuma līgumu grozījumu likumību, ir paredzēts sākt šādu procedūru šajā regulējumā noteiktā noilguma termiņā, pat ja iepriekšējā tiesiskajā regulējumā, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas datumā, paredzētais noilguma termiņš ir beidzies.

Šajā gadījumā sabiedriskā transporta uzņēmums *Budapesti Közlekedési* attiecīgi 2005. gada 30. septembrī un 2009. gada 3. janvārī *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēja divus uzaicinājumus iesniegt piedāvājumus divu atsevišķu publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanai saistībā ar Budapeštas metro 4. līnijas būvniecību Ungārijā. Šo divu publisko līgumu paredzamā vērtība pārsniedza Kopienas sliekšņus, un šim projektam tika piešķirta finansiāla palīdzība no Savienības. Līgums attiecībā uz pirmo uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus tika piešķirts uzņēmumiem *Hungeod* un *Sixense*. Šis līgums tika parakstīts 2006. gada 1. martā. 2009. gada 5. oktobrī līgumslēdzējas puses nolēma grozīt līgumu, atsaucoties uz neparedzamiem apstākļiem. Par šiem grozījumiem 2009. gada 18. novembrī tika publicēts paziņojums *Közbeszerzési Értesítő* (*Publiskā iepirkuma biļetens*).

Saistībā ar otro uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus līguma slēgšanas tiesības tika piešķirtas uzņēmumam *Matrics Consults Ltd*, un attiecīgais līgums tika parakstīts 2009. gada 14. maijā. 2011. gada 16. novembrī *Budapesti Közlekedési* to izbeidza no 2011. gada 31. decembra.

2017. gada augustā Ungārijas Publisko iepirkumu biroja Arbitrāžas komiteja (turpmāk tekstā – "Arbitrāžas komiteja") pēc Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētāja pieprasījuma piesprieda *Budapesti Közlekedési* un diviem publisko līgumu slēgšanas tiesību ieguvējiem samaksāt naudas sodu par spēkā esošo tiesību aktu, kas reglamentē publiskā iepirkuma līgumu grozījumus, pārkāpumu. Šie naudas sodi tika uzlikti saskaņā ar valsts likumu par publisko iepirkumu, kas stājās spēkā 2015. gada 1. novembrī. Šajā jaunajā tiesiskajā regulējumā ir atļauts – attiecībā uz publisko līgumu, kas noslēgts pirms šī regulējuma stāšanās spēkā, – uzraudzības iestādei sākt *ex officio* procedūru un neatkarīgi no noilguma termiņiem, kādi ir paredzēti iepriekšējā valsts tiesiskajā regulējumā, izmeklēt pārkāpumus publisko līgumu jomā, kas izdarīti pirms tā stāšanās spēkā, lai Arbitrāžas komiteja tos konstatētu un noteiktu sankciju.

255| Padomes Direktīva 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV 1989, L 395, 33. lpp.); Padomes Direktīva 92/13/EEK (1992. gada 25. februāris), ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē (OV 1992, L 76, 14. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/66/EK (2007. gada 11. decembris), ar ko Padomes Direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā (OV 2007, L 335, 31. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.).

Fővárosi Törvényszék (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija), kas izskata *Budapesti Közlekedési* un divu valsts līgumu slēgšanas tiesību ieguvēju celtās prasības par Arbitrāžas komitejas lēmumu, vaicāja Tiesai, vai 2015. gada Publiskā iepirkuma likumā paredzētās tiesības kontrolēt grozījumus, kas pirms šī likuma stāšanās spēkā ir izdarīti publiskā iepirkuma līgumos, pat ja ir beidzies iepriekšējā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš šo grozījumu kontroles veikšanai, ir saderīgas ar Savienības tiesībām un tostarp tiesiskās drošības principu.

Pirmkārt, Tiesa uzsvēra – lai gan Direktīvās 89/665 un 92/13 tiek prasīts, lai attiecīgajiem uzņēmumiem būtu pieejami tiesiskās aizsardzības līdzekļi ar mērķi nodrošināt Savienības tiesību normu publiskā iepirkuma jomā efektīvu piemērošanu, šos tiesiskās aizsardzības līdzekļus tomēr nevar uzskatīt par tādiem, kas aptver visus iespējamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus publiskā iepirkuma jomā. Turklāt attiecībā uz šīm divām direktīvām Tiesa konstatēja, ka noteikumi [256], saskaņā ar kuriem dalībvalstis nodrošina, ka līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzējas iestādes neatkarīga iestāde, tikai pastiprina to tiesiskās aizsardzības līdzekļu iedarbību, kādus ar šīm direktīvām dalībvalstīm tiek prasīts ieviest, un līdz ar to ir jāinterpretē kā tādi, kas nedz uzliek par pienākumu, nedz arī aizliedz dalībvalstīm paredzēt tiesiskās aizsardzības līdzekļus par labu valsts uzraudzības iestādēm.

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka Direktīvu 2014/24 un 2014/25 noteikumi [257], kuros dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka tiesību normu attiecībā uz publisko līgumu slēgšanu piemērošanu kontrolē viena vai vairākas iestādes, subjekti vai struktūras, ietver minimālās prasības. Tādēļ Tiesa secināja, ka šie noteikumi neliedz dalībvalstīm paredzēt pārsūdzības procedūras – kuras valsts uzraudzības iestādes var sākt *ex officio* –, kas ļauj šīm iestādēm konstatēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus. Turpretim Tiesa uzsvēra, ka tad, ja šāda pārsūdzības procedūra, ko var sākt *ex officio*, ir paredzēta, tā ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo publiskie līgumi, saistībā ar kuriem ir sākta šāda procedūra, ietilpst publiskā iepirkuma direktīvu materiālajā piemērošanas jomā. Līdz ar to minētajai procedūrai ir jāatbilst Savienības tiesībām, tostarp šo tiesību vispārējiem principiem, pie kuriem pieder arī tiesiskās drošības princips.

Attiecībā uz pēdējo minēto Tiesa, otrkārt, atgādināja, ka tiesiskās drošības princips prasa, lai tiesību normas būtu skaidras un precīzas un to sekas būtu paredzamas, īpaši tad, ja tās var nelabvēlīgi ietekmēt personas vai uzņēmumus. Turklāt šis princips nepieļauj, ka tiesiskais regulējums tiek piemērots ar atpakaļejošu spēku, neatkarīgi no tā, vai tāda piemērošana ieinteresētajai personai varētu radīt labvēlīgas vai nelabvēlīgas sekas. Tas noteic, ka visas faktiskās situācijas ir jāizvērtē to tiesību normu gaismā, kas ir spēkā attiecīgajā brīdī; jaunais tiesiskais regulējums tādējādi ir spēkā tikai nākotnē un ir piemērojams, ja vien nav izdarīta attiecīga atkāpe, arī uz tādu situāciju nākotnes sekām, kuras ir radušās iepriekšējā likuma spēkā esamības laikā. Turklāt Tiesa atgādināja, ka, runājot konkrēti par noilguma termiņiem, no tās judikatūras izriet, ka, lai šie termiņi izpildītu funkciju garantēt tiesisko drošību, tiem ir jābūt iepriekš noteiktiem un pietiekami paredzamiem.

Šajā gadījumā Tiesa nolēma, ka, ļaujot saistībā ar grozījumiem publiskā iepirkuma līgumos sākt *ex officio* pārsūdzības procedūras, attiecībā uz kurām bija iestājies noilgums saskaņā ar attiecīgajām 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma normām, kas piemērojamas šiem grozījumiem, 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma attiecīgā norma ir paredzēta nevis pašreizējo tiesisko situāciju regulēšanai, bet ir uzskatāma par tiesību normu ar atpakaļejošu spēku. Protams, Savienības tiesības izņēmuma kārtā pieļauj, ka tiesību aktam var tikt atzīts atpakaļejošs spēks, ja to prasa izvirzītais mērķis un ja tiek pienācīgi ņemta vērā attiecīgo personu tiesiskā paļāvība. Tomēr Tiesa uzskatīja, ka tiesiskās paļāvības aizsardzības princips nepieļauj, ka tiek veikti

256| Direktīvu 89/665 un 92/13 2.d pants, kuri iekļauti ar Direktīvu 2007/66.

257| Direktīvas 2014/24 83. panta 1. un 2. punkts un Direktīvas 2014/25 99. panta 1. un 2. punkts.

labojumi valsts tiesiskajā regulējumā, kurā ir piešķirta atļauja valsts uzraudzības iestādei sākt pārsūdzības procedūru pat tad, ja agrāk spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas datumā, ir beidzies.

4. Pārtikas produkti

2020. gada 30. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Dr. Willmar Schwabe*** (C-524/18, EU:C:2020:60) Tiesa precizēja, pirmkārt, jēdziena "kopā ar" atsauci uz uzturvielas vai pārtikas produkta vispārēju, nekonkrētu labvēlīgu ietekmi uz veselību piemērojamību Regulas Nr. 1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm [258] 10. panta 3. punkta izpratnē, šo atsauci kvalificējot kā "vispārēju" veselīguma norādi, un, otrkārt, pienākuma sniegt zinātniskus pierādījumus, lai pamatotu šādu "vispārēju" veselīguma norādi, apjomu.

Šis spriedums attiecās uz strīdu starp sabiedrību, kas pārdod uztura bagātinātāju, un citu sabiedrību, kas ražo un pārdod konkurējošus produktus, saistībā ar minētā uztura bagātinātāja iepakojuma iespējami maldinošo raksturu. Šī produkta iepakojuma priekšpusē bija "vispārēja" veselīguma norāde, kamēr īpaša veselīguma norāde bija minēta tikai šī iepakojuma aizmugurē un nebija nekādas viennozīmīgas norādes kā, piemēram, zvaigznītes, uz saikni starp abām.

Pirmām kārtām, Tiesa pievērsās prasības "kopā ar" interpretācijai Regulas Nr. 1924/2006 10. panta 3. punkta izpratnē, kas ir tiesību norma, no kuras būtībā izriet, ka "vispārēja" veselīguma norāde ir jāizdara kopā ar īpašu veselīguma norādi [259]. Vispirms Tiesa norādīja, ka šī prasība ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā faktu, ka ar šo tiesību normu ir ieviesta atkāpe no veselīguma norāžu principiālā aizlieguma, kas ir noteikts Regulas Nr. 1924/2006 10. panta 1. punktā. Turpinājumā Tiesa uzsvēra, ka atbilstoši Komisijas Īstenošanas lēmumam 2013/63 [260] konkrētajai veselīguma norādei, kas pievienota "vispārējai" veselīguma norādei, jābūt iekļautai "blakus" šādai norādei vai "pēc tās". Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secināja, ka jēdziens "kopā ar" prasa ne tikai to, lai īpašā veselīguma norāde precizētu "vispārējās" veselīguma norādes saturu, bet arī to, lai šo divu norāžu izvietošana uz produkta iepakojuma ļautu vidusmēra patērētājam, kas ir samērā labi informēts, kā arī samērā vērīgs un piesardzīgs, izprast saikni starp minētajām norādēm.

Tādējādi Tiesas skatījumā šis jēdziens ietvēra gan materiālu, gan vizuālu dimensiju. Pirmkārt, attiecībā uz tā materiālo dimensiju Tiesa precizēja, ka minētais jēdziens prasa, lai būtu saturiska atbilstība starp "vispārējo" veselīguma norādi un īpašo veselīguma norādi, kas būtībā nozīmē, ka pirmā norāde ir pilnībā pamatota ar otro. Šajā ziņā tā nosprieda, ka pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem ir skaidri un precīzi jāuzrāda to izmantotās īpašās veselīguma norādes, kas pamato "vispārējās" veselīguma norādes. Otrkārt, attiecībā uz jēdziena "kopā ar" vizuālo dimensiju Tiesa nosprieda, ka šī dimensija norāda – vidusmēra patērētājs, kas ir samērā labi informēts, kā arī samērā vērīgs un piesardzīgs, nekavējoties uztver tiešu vizuālu saikni starp "vispārēju" veselīguma norādi un īpašu veselīguma norādi, kas principā prasa, lai tās atrastos netālu viena no otras vai tieši blakus. Tomēr Tiesa uzsvēra, ka tad, ja īpašas veselīguma norādes to lielā skaita vai garuma dēļ pilnībā nevar tikt iekļautas tajā pašā iepakojuma pusē, kur ir izvietota "vispārējā" veselīguma norāde, kura tām ir jāpamato, prasība par tiešu vizuālu saikni izņēmuma kārtā varētu tikt izpildīta, izmantojot

258| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1924/2006 (2006. gada 20. decembris) par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem (OV 2006, L 404, 9. lpp.).

259| Ietvertas Regulas Nr. 1924/2006 13. vai 14. pantā minētajos sarakstos.

260| Komisijas Īstenošanas lēmuma 2013/63/ES (2013. gada 24. janvāris), ar ko pieņem pamatnostādnes par to, kā īstenojami īpaši nosacījumi attiecībā uz veselīguma norādēm, kas izklāstīti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1924/2006 10. pantā (OV 2013, L 22, 25. lpp.), pielikuma 3. punkts.

viennozīmīgu norādi, kā, piemēram, zvaigznīti, ja tā patērētājam skaidri un pilnīgi saprotami nodrošina izvietojuma ziņā saturisku atbilstību starp "vispārējo" veselīguma norādi un īpašajām veselīguma norādēm, kas to pamato.

Otrām kārtām, Tiesa nosprieda, ka "vispārējai" veselīguma norādei Regulas Nr. 1924/2006 10. panta 3. punkta izpratnē ir jāatbilst šajā regulā noteiktajām prasībām par zinātniskiem pierādījumiem [261]. Šajā ziņā Tiesa uzskatīja – pietiek ar to, ka "vispārējās" veselīguma norādes izdara kopā ar īpašām veselīguma norādēm, kas ir pamatotas ar vispārpieņemtiem zinātniskiem pierādījumiem, kuri ir pārbaudīti un atļauti, ja šīs pēdējās minētās norādes ir iekļautas šīs regulas 13. vai 14. pantā minētajos sarakstos.

5. Maksājumu kavējumu novēršana komercdarījumos

2020. gada 28. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Komisija/Itālija (Maksājumu kavējumu novēršanas direktīva)*** (C-122/18, EU:C:2020:41) Tiesa virspalātas sastāvā konstatēja, ka Itālija ir pārkāpusi Direktīvu 2011/7 par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos [262], jo šī dalībvalsts nav nodrošinājusi, ka tās publiskās iestādes, ja tās ir parādnieki šādos darījumos, faktiski ievēro maksājuma termiņus, kas nepārsniedz 30 vai 60 kalendārās dienas un kas ir noteikti minētās direktīvas 4. panta 3. un 4. punktā.

Saņēmusi vairākas sūdzības, kuras iesnieguši Itālijas uzņēmēji un uzņēmēju apvienības un kurās ir norādīts uz pārmērīgi ilgiem termiņiem, kādos Itālijas publiskās iestādes sistemātiski apmaksā savus rēķinus par komercdarījumiem ar privātiem uzņēmējiem, Komisija pret Itāliju cēla prasību Tiesā sakarā ar pienākumu neizpildi.

Itālija savai aizstāvībai norādīja, ka Direktīva 2011/7 dalībvalstīm nosaka tikai pienākumu tiesību aktos, ar ko tiek transponēta minētā direktīva, un līgumos par komercdarījumiem, kuros parādnieks ir viena no to publiskajām iestādēm, nodrošināt maksimālos maksājuma termiņus, kas atbilst minētās direktīvas 4. panta 3. un 4. punktam, kā arī paredzēt, ka šo termiņu neievērošanas gadījumā kreditoriem ir tiesības uz maksājuma nokavējuma procentiem un uz atgūšanas izmaksu kompensāciju. Šī dalībvalsts uzskatīja, ka minētās tiesību normas savukārt neprasa, lai dalībvalstis nodrošinātu, ka to publiskās iestādes katrā ziņā faktiski ievēro minētos termiņus.

Vispirms Tiesa noraidīja šo argumentāciju, uzskatot, ka Direktīvas 2011/7 4. panta 3. un 4. punkts dalībvalstīm nosaka arī pienākumu nodrošināt, ka to publiskās iestādes faktiski ievēro tajā paredzētos maksājuma termiņus. Tā it īpaši norādīja, ka, ņemot vērā lielo skaitu komercdarījumu, kuros publiskās iestādes ir uzņēmumu parādnieki, kā arī izmaksas un grūtības, ko minētajiem uzņēmumiem rada šo iestāžu maksājumu kavējumi, Savienības likumdevējs ir vēlējies dalībvalstīm noteikt pastiprinātus pienākumus saistībā ar uzņēmumu un publisko iestāžu darījumiem.

Pēc tam Tiesa noraidīja Itālijas argumentu, saskaņā ar kuru publiskās iestādes nevar atsaukties uz savas piederības dalībvalsts atbildību, ja tās rīkojas komercdarījuma ietvaros (*jure privatorum*), ārpus to valsts varas prerogatīvām. Šādas interpretācijas rezultātā Direktīva 2011/7, it īpaši tās 4. panta 3. un 4. punkts, ar ko tieši dalībvalstīm ir uzlikts pienākums nodrošināt, ka komercdarījumos, kuros parādnieks ir publiska iestāde, faktiski tiek ievēroti tajā paredzētie maksājuma termiņi, zaudētu savu lietderīgo iedarbību.

261| Regulas (EK) Nr. 1924/2006 14., 17. un 23. apsvērums un 5. un 6. pants.

262| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/7/ES (2011. gada 16. februāris) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV 2011, L 48, 1. lpp.).

Visbeidzot Tiesa uzsvēra, ka gadījumā, ja pieņem, ka tiktu pierādīts, ka situācija saistībā ar publisko iestāžu maksājumu kavējumiem komercdarījumos, uz kuriem attiecas Direktīva 2011/7, šajos pēdējos gados uzlabojas, tas nevar būt šķērslis tam, lai Tiesa konstatētu, ka Itālija nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti saskaņā ar Savienības tiesībām. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pienākumu neizpildes esamība ir jāvērtē atkarībā no dalībvalsts situācijas, kāda pastāvēja motivētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, proti, šajā gadījumā – 2017. gada 16. aprīlī.

XV. Internets un elektroniskā tirdzniecība

Tiesa ir pasludinājusi trīs īpaši svarīgus spriedumus personas datu aizsardzības jomā. Šie spriedumi, kuros risināti jautājumi saistībā ar pamattiesību ievērošanu, ir ietverti I.4. nodaļā "Personas datu aizsardzība" [263]. Šajā nodaļā ir jānorāda arī uz spriedumu saistībā ar piekļuvi atvērtam internetam [264].

2020. gada 15. septembra spriedumā ***Telenor Magyarország*** (apvienotās lietas C-807/18 un C-39/19, EU:C:2020:708) Tiesa, lemjot virspalātas sastāvā, pirmo reizi interpretēja Regulu 2015/2120 [265], kurā ir nostiprināts interneta atvērtības pamatprincips (plašāk zināms kā "tīkla neitralitāte").

Ungārijā reģistrēta sabiedrība *Telenor* sniedz tostarp interneta piekļuves pakalpojumus. Tās klientiem piedāvāto pakalpojumu vidū ir divi preferenciālās piekļuves tarifu plāni (tā sauktais "nulles tarifs"), kuru īpatnība ir tā, ka noteiktu konkrētu lietojumprogrammu un pakalpojumu izmantošanā radītā datplūsma netiek ierēķināta klientu iegādātā datu apjoma patēriņā. Turklāt, tiklīdz šis datu apjoms ir patērēts, klienti var bez ierobežojumiem turpināt izmantot šīs konkrētās lietojumprogrammas un pakalpojumus, savukārt pārējām pieejamām lietojumprogrammām un pakalpojumiem tiek piemēroti datplūsmas bloķēšanas vai palēninašanas pasākumi.

263| Pirmais spriedums, kas pasludināts 2020. gada 16. jūlijā lietā ***Facebook Ireland un Schrems*** (C-311/18, EU:C:2020:559), attiecas uz personas datu pārsūtīšanu no Eiropas Savienības uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Divi citi spriedumi, kas pasludināti 2020. gada 6. oktobrī lietās ***Privacy International*** (C-623/17, EU:C:2020:790) un ***La Quadrature du Net u.c.*** (apvienotās lietas C-511/18, C-512/18 un C-520/18, EU:C:2020:791), turklāt attiecas uz ierobežojumiem, kas noteikti personas datu saglabāšanai un piekļuvei elektronisko komunikāciju jomā saistībā ar valsts drošības aizsardzību un smagu noziegumu un terorisma apkarošanu. Šie spriedumi ir iekļauti I.4. nodaļā "Personas datu aizsardzība". Šajā ziņā ir jānorāda arī uz 2020. gada 10. decembra spriedumu ***J & S Service*** (C-620/19, EU:C:2020:1011), kurā Tiesa atzina, ka tās kompetencē nav atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem par Vispārējās datu aizsardzības regulas interpretāciju, pamatojoties uz to, ka lieta attiecas uz datiem par juridiskām personām. Šis pēdējais minētais spriedums ir iekļauts V.4. nodaļā "Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu".

264| Šajā nodaļā ir arī jāaplūko 2020. gada 3. martā pasludinātais spriedums ***Google Ireland*** (C-482/18, EU:C:2020:141), kurā Tiesa nosprieda, ka LESD 56. pantā garantētā pakalpojumu sniegšanas brīvība pieļauj Ungārijas tiesisko regulējumu, ar ko reklāmas pakalpojumu sniedzēji, kuri dibināti kādā citā dalībvalstī, ir pakļauti pienākumam deklarēties Ungārijā piemērojamā reklāmas nodokļa uzlikšanas vajadzībām, un kurš ir iekļauts VII.4. nodaļā "Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā", 2020. gada 9. jūlijā pasludinātais spriedums ***Constantin Film Verleih*** (C-264/19, EU:C:2020:542), kurā Tiesai bija jāinterpretē Direktīva 2004/48 attiecībā uz filmas augšupielādi tiešsaistes video platformā bez autortiesību īpašnieka piekrišanas un kurš ir iekļauts XIV.1. nodaļā "Autortiesības", kā arī 2020. gada 24. novembra spriedums ***Wikingerhof*** (C-59/19, EU:C:2020:950), kurā Tiesa lēma lietā, kurā saskaņā ar Vācijas tiesībām dibināta sabiedrība, kas apsaimnieko viesnīcu Vācijā, bija noslēgusi līgumu ar atbilstoši Nīderlandes tiesībām dibinātu sabiedrību, kura apsaimnieko izmitināšanas vietu rezervācijas platformu internetā, un kurš ir iekļauts IX.1. nodaļā "Regulas Nr. 44/2001 un Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās".

265| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/2120 (2015. gada 25. novembris), ar ko nosaka pasākumus sakarā ar piekļuvi atvērtam internetam un groza Direktīvu 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem un Regulu (ES) Nr. 531/2012 par viesabonēšanu publiskajos mobilo sakaru tīklos Savienībā (OV 2015, L 310, 1. lpp.).

Pēc tam, kad Ungārijas plašsaziņas līdzekļu un komunikāciju iestāde bija sākusi divas procedūras, lai pārbaudītu šo divu tarifu plānu atbilstību Regulai 2015/2120, ar ko nosaka pasākumus sakarā ar piekļuvi atvērtam internetam, tā pieņēma divus lēmumus, kuros secināja, ka šie tarifu plāni neatbilst šīs regulas 3. panta 3. punktā noteiktajam vispārējam pienākumam par vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret datplūsmu un ka *Telenor* tie ir jāizbeidz.

Izskatot divas *Telenor* prasības, *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) nolēma lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai noskaidrotu, kā būtu jāinterpretē un jāpiemēro Regulas 2015/2120 3. panta 1. un 2. punkts, kuros interneta piekļuves pakalpojumu tiešajiem lietotājiem tiek garantētas noteiktas tiesības [266] un ar kuriem šādu pakalpojumu sniedzējiem ir aizliegts ieviest vienošanos vai komercpraksi, kas ierobežo šo tiesību īstenošanu, kā arī šī 3. panta 3. punkts, kurā ir noteikts vispārējs pienākums nodrošināt vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret datplūsmu.

Runājot, pirmkārt, par Regulas 2015/2120 3. panta 2. punkta, lasot to kopsakarā ar šīs regulas 3. panta 1. punktu, interpretāciju, Tiesa norādīja – otrajā no šīm tiesību normām ir paredzēts, ka tiesības, kas tajā ir garantētas interneta piekļuves pakalpojumu tiešajiem lietotājiem, ir īstenojamas, "izmantojot savu interneta piekļuves pakalpojumu", un ka pirmajā no šīm tiesību normām ir prasīts, lai šāds pakalpojums neierobežotu šo tiesību īstenošanu. Turklāt no minētās regulas 3. panta 2. punkta izriet, ka konkrēta interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēja pakalpojumi no minētās prasības skatpunkta ir jānovērtē valsts regulatīvajām iestādēm [267], tām rīkojoties kompetento valsts tiesu kontrolē, ņemot vērā gan vienošanās, ko šis pakalpojumu sniedzējs ir noslēdzis ar tiešajiem lietotājiem, gan minētā pakalpojumu sniedzēja veikto komercpraksi.

Šajā kontekstā Tiesa pēc tam, kad tā bija sniegusi vispārīgu precizējumu kopumu par Regulā 2015/2120 ietverto jēdzienu "vienošanās", "komercprakse" un "tiešie lietotāji" nozīmi [268], secināja, ka tādu vienošanos noslēgšana, saskaņā ar kurām konkrēti klienti abonē tarifu plānus, kuros papildus "nulles tarifam" ir paredzēti datplūsmas bloķēšanas vai palēninašanas pasākumi saistībā ar tādu pakalpojumu un lietojumprogrammu izmantošanu, kas nav konkrētie pakalpojumi un lietojumprogrammas, uz ko attiecas šis "nulles tarifs", var ierobežot tiešo lietotāju tiesību īstenošanu šīs regulas 3. panta 2. punkta izpratnē nozīmīgā tirgus daļā. Proti, šādi tarifu plāni var izraisīt to, ka lietojumprogrammas un pakalpojumus, kuriem dota priekšroka, izmanto plašāk un – attiecīgi – pārējās pieejamās lietojumprogrammas un pakalpojumus, ņemot vērā pasākumus, ar kuriem interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējs padara šo piekļuvi tehniski sarežģītāku vai pat neiespējamu, izmanto retāk. Turklāt, jo lielāks ir to klientu skaits, kas noslēdz šādas vienošanās, jo lielākā mērā šo vienošanos kumulatīvā ietekme, ņemot vērā tās mērogu, var būtiski ierobežot tiešo lietotāju tiesību īstenošanu vai pat apdraudēt pašu šo tiesību būtību.

Otrkārt, saistībā ar Regulas 2015/2120 3. panta 3. punkta interpretāciju Tiesa norādīja – lai konstatētu nesaderību ar šo tiesību normu, nav nepieciešams nekāds novērtējums par datplūsmas bloķēšanas vai palēninašanas pasākumu ietekmi uz tiešo lietotāju tiesību īstenošanu. Proti, šajā tiesību normā šāda prasība nav paredzēta, lai novērtētu, vai ir ievērots tajā paredzētais vispārējais pienākums nodrošināt vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret datplūsmu. Turklāt Tiesa nosprieda – ja datplūsmas palēninašanas vai

266| Tiešo lietotāju tiesības piekļūt lietojumprogrammām, saturam un pakalpojumiem un tos izmantot, kā arī tiesības nodrošināt lietojumprogrammas, saturu un pakalpojumus un lietot pašu izvēlētas galiekārtas.

267| Uz Regulas 2015/2120 5. panta pamata.

268| Šis pēdējais minētais jēdziens aptver visas fiziskās vai juridiskās personas, kas izmanto vai pieprasa publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu. Turklāt šis jēdziens ietver gan fiziskās vai juridiskās personas, kuras izmanto vai pieprasa interneta piekļuves pakalpojumus, lai piekļūtu saturam, lietojumprogrammām un pakalpojumiem, gan tās, kuras izmanto piekļuvi internetam, lai nodrošinātu saturu, lietojumprogrammas un pakalpojumus.

bloķēšanas pasākumi ir balstīti nevis uz noteiktu konkrētu datplūsmas kategoriju objektīvi atšķirīgām pakalpojumu tehniskās kvalitātes prasībām, bet gan uz komerciāliem apsvērumiem, šie pasākumi paši par sevi ir jāuzskata par nesaderīgiem ar minēto tiesību normu.

Tādēļ ar tādiem tarifu plāniem kā tie, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, vispārīgi runājot, var tikt pārkāpts gan Regulas 2015/2120 3. panta 2. punkts, gan šī panta 3. punkts, un jāprecizē, ka kompetentās valsts iestādes un tiesas var tos pārbaudīt, uzreiz par pamatu ņemot otro no šīm tiesību normām.

XVI. Ekonomikas un monetārā politika

2020. gada 16. decembra spriedumā ***Padome u.c./K. Chrysostomides & Co. u.c.*** (apvienotās lietas C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P un C-604/18 P, EU:C:2020:1028) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par Kipras Republikai piešķirto finanšu palīdzību, attiecībā uz kuru izvirzīti nosacījumi par tās banku nozares pārstrukturēšanu.

2012. gada pirmajos mēnešos vairākām Kiprā dibinātām bankām, tostarp *Cyprus Popular Bank* (turpmāk tekstā – "*Laïki*") un *Trapeza Kyprou Dimosia Etaireia* (*Bank of Cyprus*, turpmāk tekstā – "*BoC*"), radās finanšu grūtības. 2012. gada 25. jūnijā Kipras Republika iesniedza Eurogrupas prezidentam pieteikumu finanšu atbalsta saņemšanai, kurš norādīja, ka šo finanšu atbalstu sniegs vai nu Eiropas Finanšu stabilitātes instruments, vai arī Eiropas Stabilitātes mehānisms (ESM) makroekonomikas korekciju programmā, kas bija jākonkretizē saprašanās memorandā. Sarunas par šo memorandu notika starp Eiropas Komisiju kopā ar Eiropas Centrālo banku (ECB) un Starptautisko Valūtas fondu (SVF), no vienas puses, un Kipras iestādēm, no otras puses. 2013. gada 26. aprīlī Komisija ESM vārdā, Kipras Republikas finanšu ministrs un Kipras Centrālās bankas prezidents parakstīja saprašanās memorandu, kas ļāva ESM piešķirt finanšu palīdzību šai dalībvalstij.

Vairākas privātpersonas un sabiedrības, kurām bija noguldījumi *Laïki* un *BoC*, kā arī to akcionāres vai obligāciju turētājas uzskatīja, ka Eiropas Savienības Padome, Komisija, ECB, kā arī Eurogrupa šajā saprašanās memorandā ir pieprasījušas Kipras iestādēm veikt, saglabāt spēkā vai turpināt īstenot pasākumus, kas ir izraisījuši viņu noguldījumu, akciju vai obligāciju vērtības būtisku samazināšanos. Tādējādi tās cēla prasības par ārpuslīgumisko atbildību Eiropas Savienības Vispārējā tiesā, lai tām tiktu atlīdzināti šo pasākumu dēļ iespējami radušies zaudējumi.

Ar diviem 2018. gada 13. jūlija spriedumiem *K. Chrysostomides & Co.* u.c./Padome u.c., kā arī *Bourdouvali* u.c./Padome u.c. [269] (turpmāk tekstā – "pārsūdzētie spriedumi") Vispārējā tiesa vispirms noraidīja iebildes par nepieņemamību, ko Padome bija izvirzījusi pret attiecīgo privātpersonu un sabiedrību celtajām prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas bija vērstas pret Eurogrupu. Turpinot – saistībā ar pirmo Savienības ārpuslīgumiskās atbildības saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu iestāšanās nosacījumu attiecībā uz Savienības iestādei piedēvējamas rīcības prettiesiskumu, saistībā ar kuru ir jāpierāda, ka pastāv pietiekami būtisks tādas tiesību normas pārkāpums, ar kuru privātpersonām ir piešķirtas tiesības, tā nosprieda, ka privātpersonas un sabiedrības, kas ir cēlušas šīs prasības, nav pierādījušas savu tiesību uz īpašumu, tiesiskās paļāvības aizsardzības principa vai vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpuma esamību. Tā kā pirmais Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās nosacījums šajā lietā nebija iestājies, Vispārējā tiesa minētās prasības noraidīja.

269| Vispārējās tiesas spriedumi, 2018. gada 13. jūlijs, *K.* ***Chrysostomides & Co. u.c./Padome u.c.*** (T-680/13, EU:T:2018:486), un ***Bourdouvali u.c./Padome u.c.*** (T-786/14, nav publicēts, EU:T:2018:487).

Izskatot Padomes (lietās C-597/18 P un C-598/18 P) un attiecīgo privātpersonu un sabiedrību (lietās C-603/18 P un C-604/18 P) iesniegtās apelācijas sūdzības, kā arī Padomes (lietās C-603/18 P un C-604/18 P) iesniegtās pretapelācijas sūdzības, Tiesa atcēla pārsūdzētos Vispārējās tiesas spriedumus daļās, kurās bija noraidītas Padomes izvirzītās iebildes par nepieņemamību, ciktāl tās attiecās uz šo privātpersonu un sabiedrību prasībām pret Eurogrupu un Lēmuma 2013/236 [270] 2. panta 6. punkta b) apakšpunktu. Savukārt tā noraidīja minēto privātpersonu un sabiedrību apelācijas sūdzības.

Pirmām kārtām, attiecībā uz Padomes apelācijas sūdzībām lietās C-597/18 P un C-598/18 P Tiesa atgādināja, ka Savienības ārpuslīgumiskās atbildības saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu iestāšanās nosacījums ir tas, ka prettiesisku rīcību var piedēvēt "Savienības iestādei", kas ir jēdziens, kurš ietver ne tikai LES 13. panta 1. punktā uzskaitītās Savienības iestādes, bet arī visas Savienības struktūras, kuras ir izveidotas ar Līgumiem vai saskaņā ar tiem un kuru mērķis ir sekmēt Savienības mērķu īstenošanu.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, pirmkārt, ka Eurogrupa ir dalībvalstu, kuru naudas vienība ir euro (turpmāk tekstā – "ESM dalībnieces"), ekonomikas politikas starpvaldību koordinācijas struktūra. Otrkārt, Eurogrupu nevar pielīdzināt Padomes sastāvam, un tai ir neformāls raksturs. Treškārt, tai nav nekādas savas kompetences, nedz arī pilnvaru piemērot sankcijas par tās ietvaros noslēgto politisko nolīgumu neievērošanu. Tiesa no tā secināja, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini uzskatījusi, ka Eurogrupa ir ar Līgumiem izveidota "Savienības" struktūra, kuras rīcība var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

Tā piebilda – tā kā Eurogrupas ietvaros noslēgtie politiskie nolīgumi tiek konkretizēti un īstenoti tostarp ar Savienības iestāžu, it īpaši ar Padomes un ECB, aktiem un darbībām, attiecīgajām personām nav liegtas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, jo, kā tās to turklāt ir izdarījušas šajā gadījumā, tās var celt prasību par Savienības ārpuslīgumisko atbildību pret šīm iestādēm saistībā ar pēdējo minēto sakarā ar šādiem politiskiem nolīgumiem pieņemtiem aktiem vai veikto rīcību. Tā it īpaši uzsver, ka Komisijai kā Līgumu uzraugam ir jānodrošina minēto nolīgumu atbilstība Savienības tiesībām un ka iespējamā Komisijas bezdarbība šajā ziņā var izraisīt Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos.

Otrām kārtām, attiecībā uz Padomes pretapelācijas sūdzībām lietās C-603/18 P un C-604/18 P – to mērķis bija apstrīdēt Vispārējās tiesas vērtējumu, saskaņā ar kuru, pirmkārt, Padome ar Lēmuma 2013/236 2. panta 6. punkta b) apakšpunktu esot pieprasījusi Kipras iestādēm saglabāt vai turpināt īstenot nesegto *BoC* noguldījumu konvertēšanu par akcijām un, otrkārt, šīm iestādēm šajā ziņā neesot bijis nekādas rīcības brīvības.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka Lēmuma 2013/236 2. panta 6. punkta b) apakšpunktā nav paredzēti īpaši noteikumi minētās konvertācijas īstenošanai, līdz ar to Kipras iestādēm šajā ziņā ir bijusi plaša rīcības brīvība, it īpaši, lai noteiktu *BoC* noguldītājiem piešķiramo akciju skaitu un vērtību apmaiņā pret to nesegtajiem noguldījumiem šajā bankā. Līdz ar to tā uzskatīja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka Kipras Republikai saskaņā ar šo tiesību normu nebija nekādas rīcības brīvības noteikt šīs konvertācijas īpašos noteikumus.

270| Padomes Lēmums 2013/236/ES (2013. gada 25. aprīlis), kas adresēts Kiprai, par konkrētiem pasākumiem finanšu stabilitātes un ilgtspējīgas izaugsmes atjaunošanai (OV 2013, L 141, 32. lpp.). Šajā lēmumā ir paredzēti vairāki pasākumi un rezultāti, lai novērstu Kipras Republikas budžeta deficītu un atjaunotu tās finanšu sistēmas stabilitāti. Padomes pretapelācijas sūdzības bija vērstas konkrēti pret šī lēmuma 2. panta 6. punkta b) apakšpunktu, kurā noteikts, ka Kipras Republikas makroekonomikas korekciju programmā ir paredzēts "veikt *BoC* un *Laiki* aktīvu neatkarīgu novērtēšanu un ātri integrēt *Laiki* darbības *BoC*. Novērtēšanu pabeidz ātri, lai dotu iespēju *BoC* pabeigt noguldījumu aizstāšanu ar pašu kapitālu".

Trešām kārtām, runājot par attiecīgo privātpersonu un sabiedrību apelācijas sūdzībām lietās C-603/18 un C-604/18 P, tās uzskatīja, ka uz Savienības iestāžu aktiem un rīcību esot attiecināms pietiekami būtisks to tiesību uz īpašumu, tiesiskās paļāvības principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums, līdz ar to esot izpildīts pirmais Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās nosacījums.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka tiesības uz īpašumu [271] nav absolūta prerogatīva un ka tās var tikt ierobežotas [272]. Tā tostarp uzskatīja, kā tā jau ir nospriedusi savā spriedumā *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB [273], ka 2013. gada 26. aprīļa saprašanās memorandā minētos pasākumus nevar uzskatīt par nesamērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas aizskar attiecīgo privātpersonu un sabiedrību tiesības uz īpašumu.

Turpinājumā Tiesa uzskatīja – apstākli, ka starptautiskās finanšu krīzes iepriekšējos posmos finanšu palīdzības piešķiršana citām ESM dalībniecēm nebija pakļauta īpašu pasākumu veikšanai, nevar uzskatīt par garantiju, kas *Laïki* un *BoC* akcionāriem, obligāciju turētājiem un noguldījumu turētājiem var radīt tiesisko paļāvību, ka tas tā būtu arī saistībā ar finanšu palīdzības piešķiršanu Kipras Republikai.

Visbeidzot, atgādinājusi, ka vispārējais vienlīdzīgas attieksmes princips noteic, ka salīdzināmas situācijas nav aplūkojamas atšķirīgi un atšķirīgas situācijas nav aplūkojamas vienādi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi attaisnota, Tiesa noraidīja šī principa pārkāpuma esamību. Proti, tā konstatēja, ka attiecīgās sabiedrības un privātpersonas nav situācijā, kas būtu salīdzināma ar Kipras Centrālās bankas, kuras darbības pamatā ir vienīgi sabiedrības interešu mērķi, situāciju, ar *Laïki* un *BoC* Grieķijas filiālēs izvietoto noguldījumu turētāju situāciju, ar šo divu banku noguldījumu turētāju, kuru noguldījumi nepārsniedz 100 000 EUR, situāciju, citu ESM dalībnieču, kas bija saņēmušas finanšu palīdzību pirms Kipras Republikas, banku noguldītāju un akcionāru situāciju vai arī Kipras kooperatīvā banku sektora situāciju.

Rezultātā Tiesa pilnībā noraidīja attiecīgo sabiedrību un privātpersonu apelācijas sūdzības (lietās C-603/18 P un C-604/18 P), atcēla pārsūdzētos Vispārējās tiesas spriedumus daļā, kurā ar tiem tika noraidītas Padomes izvirzītās iebildes par nepieņemamību attiecībā uz prasībām, kas ir vērstas pret Eurogrupu, kā arī pret Lēmuma 2013/236 2. panta 6. punkta b) apakšpunktu, un, galīgi lemjot par šīm iebildēm [274], tās apmierināja.

271| Hartas 17. pants.

272| Hartas 52. pants.

273| Tiesas spriedums, 2016. gada 20. septembris, ***Ledra Advertising u.c./Komisija un ECB*** (no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701).

274| Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmās daļas otro teikumu.

XVII. Sociālā politika

Sociālās politikas jomā ir jānorāda uz vairākiem spriedumiem. Tie attiecas gan uz vienlīdzīgas attieksmes principu nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomā, gan uz noteikta laika darba ņēmēju aizsardzību, darba laika organizēšanu, darba ņēmēju aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā, darba ņēmēju norīkošanu darbā vai arī sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu [275].

1. Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomā

2020. gada 23. aprīļa spriedumā ***Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI*** (C-507/18, EU:C:2020:289) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka paziņojumi, kurus persona sniegusi audiovizuālās pārraides laikā un saskaņā ar kuriem tā nekad savā uzņēmumā nepieņemtu darbā vai arī nesadarbotos ar personām ar noteiktu seksuālo orientāciju, ietilpst Direktīvas 2000/78 [276] (turpmāk tekstā – "Diskriminācijas novēršanas direktīva") un it īpaši jēdziena "nosacījumi darba [..] vai profesijas iegūšanai" šīs direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē piemērošanas jomā un tas tā ir arī tad, ja šo paziņojumu izdarīšanas laikā nav notikusi vai netika plānota neviena darbā pieņemšanas procedūra, tomēr ar nosacījumu, ka saikne starp minētajiem paziņojumiem un piekļuves darbam vai profesijai nosacījumiem uzņēmumā nav hipotētiska.

Šajā lietā intervijā radioraidījumā advokāts paziņoja, ka viņš savā kabinetā nevēlētos pieņemt darbā vai arī sadarboties ar homoseksuālām personām. Uzskatot, ka viņa izteikumi ir diskriminācija darba ņēmēju seksuālās orientācijas dēļ, advokātu apvienība, kas tiesā aizstāv lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (*LGBTI* personas) tiesības, iesūdzēja viņu tiesā, lai saņemtu zaudējumu atlīdzību. Pēc tam, kad pirmajā instancē prasība tika apmierināta un spriedums apstiprināts apelācijas instancē, advokāts iesniedza kasācijas sūdzību par apelācijas instancē taisīto spriedumu *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija). Pēdējā minētā uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu it īpaši par to, kā interpretēt jēdzienu "nosacījumi darba [..] un profesijas iegūšanai" Diskriminācijas novēršanas direktīvas izpratnē.

Vispirms atgādinājusi, ka šis jēdziens prasa autonomu un vienveidīgu interpretāciju un nevar tikt interpretēts šauri, Tiesa minēto jēdzienu interpretēja, atsaucoties uz savu spriedumu *Asociația Accept* [277].

Tādējādi Tiesa tostarp uzsvēra, ka paziņojumi, kas norāda uz homofobisku pieņemšanas darbā politiku, ietilpst jēdzienā "nosacījumi darba [..] un profesijas iegūšanai" pat tad, ja tos pauž persona, kas juridiski nespēj pieņemt darbā, ja vien starp šiem paziņojumiem un darba ņēmēja pieņemšanas darbā politiku pastāv saikne, kas nav hipotētiska.

275| Jānorāda arī uz 2020. gada 6. oktobra spriedumu ***Jobcenter Krefeld*** (C-181/19, EU:C:2020:794), kurš iekļauts VII.2. nodaļā "Darba ņēmēju brīva pārvietošanās", 2020. gada 8. decembra spriedumiem ***Ungārija/Parlaments un Padome*** (C-620/18, EU:C:2020:1001) un ***Polija/Parlaments un Padome*** (C-626/18, EU:C:2020:1000), kuri iekļauti VII.4. nodaļā "Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā", kā arī 2020. gada 29. oktobra spriedumu ***Veselības ministrija*** (C-243/19, EU:C:2020:872), kurš iekļauts I.1. nodaļā "Ticības brīvība".

276| Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.). Ar šo direktīvu jomā, uz kuru tā attiecas, ir konkretizēts pašlaik Eiropas Savienības pamattiesību hartas 21. pantā nostiprinātais vispārējais nediskriminācijas princips.

277| Tiesas spriedums, 2013. gada 25. aprīlis, ***Asociația Accept*** (C-81/12, EU:C:2013:275).

Šādas saiknes pastāvēšana ir jāizvērtē valsts tiesām, pamatojoties uz visiem apstākļiem, kas raksturo minētos paziņojums. Šajā ziņā nozīme ir it īpaši paziņojumu autora statusam un tam, kādā statusā viņš ir izteicies, kam ir jāpierāda vai nu tas, ka viņš tiek uztverts vai var tikt uztverts kā persona, kam ir izšķiroša ietekme uz darba devēja darbā pieņemšanas politiku. Valsts tiesām ir jāņem vērā arī attiecīgo paziņojumu raksturs un saturs, kā arī konteksts, kurā šie paziņojumi ir izdarīti, it īpaši to publiskais vai privātais raksturs.

Tiesa uzskatīja – tas, ka šī jēdziena "nosacījumi darba [..] un profesijas iegūšanai" interpretācija var radīt iespējamu vārda brīvības ierobežojumu, neatspēko šo interpretāciju. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka vārda brīvība nav absolūtas tiesības un tās īstenošana var tikt ierobežota ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi ir paredzēti tiesību aktos un tajos tiek ievērota šo tiesību būtība, kā arī samērīguma princips. Šis princips prasa pārliecināties, vai šie ierobežojumi ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Šajā lietā šie nosacījumi ir izpildīti, jo ierobežojumi tieši izriet no Diskriminācijas novēršanas direktīvas un tie ir piemērojami tikai, lai sasniegtu tās mērķus, proti, nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes principu nodarbinātības un profesijas jomā un sasniegt augstu nodarbinātības un sociālās aizsardzības līmeni. Turklāt iejaukšanās vārda brīvības īstenošanā nepārsniedz to, kas ir nepieciešams minētās direktīvas mērķu sasniegšanai, aizliedzot tikai paziņojumus, kas veido diskrimināciju nodarbinātības vai profesijas jomā. Turklāt ierobežojumi, kas izriet no Diskriminācijas ierobežošanas direktīvas, ir nepieciešami, lai garantētu tiesības nodarbinātības un profesijas jomā, kādas ir šajā direktīvā norādītajām personām. Ja paziņojumi, kas ietilpst jēdzienā "nosacījumi darba [..] vai profesijas iegūšanai" minētās direktīvas izpratnē, neietilpst tās piemērošanas jomā tādēļ, ka tie ir veikti saistībā ar audiovizuālu izklaides raidījumu, vai arī tādēļ, ka ar tiem tiek pausts to autora personīgs viedoklis, ar minēto direktīvu piešķirtās aizsardzības nodarbinātības un profesijas jomā pati būtība var kļūt iluzora.

Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka Diskriminācijas novēršanas direktīvai nav pretrunā tāds Itālijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru advokātu apvienība, kuras statūtos noteiktais mērķis ir tiesā aizstāvēt personas, kurām ir noteikta seksuālā orientācija, un veicināt šīs personu kategorijas kultūru un tiesību ievērošanu, šī mērķa dēļ un neatkarīgi no tās iespējamā peļņas gūšanas mērķa automātiski ir tiesīga celt prasību tiesā par to pienākumu ievērošanu, kas izriet no šīs direktīvas, un vajadzības gadījumā saņemt zaudējumu atlīdzību, ja norisinās fakti, kas var būt diskriminācija pret minēto personu kategoriju šīs direktīvas izpratnē, un ja nevar noteikt cietušo personu.

Šajā ziņā Tiesa precizēja – kaut gan direktīvā nav prasīts, lai tādai apvienībai, kāda ir pamatlietā aplūkotā, tiktu atzītas šādas tiesības, ja nav nosakāma neviena cietusī persona, tajā ir paredzēta iespēja dalībvalstīm pieņemt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki vienlīdzīgas attieksmes principa aizsardzībai nekā tajā paredzētie noteikumi. Tātad dalībvalstīm, kas ir izdarījušas šo izvēli, ir jāizlemj, ar kādiem nosacījumiem apvienība var sākt tiesvedību ar mērķi konstatēt diskrimināciju un par to sodīt. Tai it īpaši ir jānosaka, vai apvienības peļņas gūšanas mērķa esamībai vai neesamībai ir jāietekmē tās tiesības celt prasību šajā ziņā, un jāprecizē šādu tiesību apjoms, it īpaši sankcijas, kas var tikt uzliktas pēdējā minētā rezultātā, kurām saskaņā ar Diskriminācijas novēršanas direktīvas 17. pantu ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām, tostarp tad, ja nav identificējama neviena cietusī persona.

2. Uz noteiktu laiku darbā pieņemtu darba ņēmēju aizsardzība

2020. gada 19. marta spriedumā ***Sánchez Ruiz u.c.*** (apvienotās lietas C-103/18 un C-429/18, EU:C:2020:219) Tiesa nosprieda, ka dalībvalstis un/vai sociālie partneri no jēdziena "secīgi uz noteiktu laiku noslēgti darba līgumi vai darba attiecības", kas paredzēts Pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku [278] (turpmāk tekstā – "Pamatnolīgums") 5. klauzulā, nevar izslēgt situāciju, kurā darba ņēmējs, ar kuru ir noslēgtas darba attiecības uz noteiktu laiku, proti, līdz brīdim, kad viņa ieņemtais vakantais amats tiks pastāvīgi aizpildīts, ir ticis iecelts vienā un tajā pašā amatā vairākkārt un to ieņēmis nepārtraukti vairākus gadus, un pastāvīgi un nepārtraukti ir pildījis tos pašus uzdevumus. Šī darba ņēmēja ilgstoša palikšana šajā vakantajā amatā izriet no tā, ka darba devējs nav ievērojis savu likumā noteikto pienākumu noteiktajā termiņā organizēt atlases procedūru, lai pastāvīgi aizpildītu minēto vakanto amatu, kā dēļ viņa darba attiecības tikušas automātiski pagarinātas no gada uz gadu. Ja darba devējs publiskajā sektorā ir ļaunprātīgi izmantojis secīgas darba tiesiskās attiecības uz noteiktu laiku, tas, ka attiecīgais darba ņēmējs ir piekritis šo dažādo darba attiecību nodibināšanai un/vai atjaunošanai, nevar no šī viedokļa atbrīvot šī darba devēja rīcību no tās ļaunprātīgā rakstura tādējādi, lai Pamatnolīgums nebūtu piemērojams šī darba ņēmēja situācijai.

Šajā lietā vairākas personas ilgtermiņā tika nodarbinātas noteikta laika darba attiecībās Madrides kopienas (Spānija) veselības aprūpes dienestā. Šie darba ņēmēji lūdza atzīt viņiem štata pastāvīgā personāla statusu vai – pakārtoti – atzīt viņus par publiskā sektora darbiniekiem, kuriem ir šim personālam pielīdzināms statuss, ko Madrides kopiena viņiem atteica. Izskatot minēto darba ņēmēju prasības pret šīs kopienas atteikuma lēmumiem, *Juzgado Contencioso-Administrativo nº 8 de Madrid* (Madrides Administratīvā tiesa Nr. 8) un *Juzgado Contencioso-Administrativo nº 14 de Madrid* (Madrides Administratīvā tiesa Nr. 14) uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus – tostarp par Pamatnolīguma 5. klauzulas interpretāciju.

Lai nonāktu pie iepriekš minētā secinājuma, Tiesa vispirms atgādināja, ka viens no Pamatnolīguma izvirzītajiem mērķiem ir ierobežot secīgu uz noteiktu laiku noslēgtu darba līgumu vai darba attiecību izmantošanu, kas tiek uzskatīta par potenciālu avotu darba ņēmēju interesēm kaitējošai ļaunprātīgai izmantošanai, un ka dalībvalstīm un/vai sociālajiem partneriem, ievērojot šī nolīguma priekšmetu, mērķi, kā arī lietderīgo iedarbību, jānosaka, ar kādiem nosacījumiem šie līgumi vai darba attiecības tiek uzskatīti par "secīgiem". Turpinājumā tā uzskatīja, ka pretēja interpretācija ļautu vairāku gadu gaitā nodarbināt darba ņēmējus uz īsiem laikposmiem un riskētu ne tikai faktiski izslēgt lielu skaitu noteikta laika darba attiecību no Direktīvas 1999/70 un minētajā nolīgumā paredzētās darba ņēmēju aizsardzības, lielā mērā zūdot jēgai to mērķiem, bet arī ļautu darba devējiem ļaunprātīgi izmantot šādas attiecības, lai apmierinātu pastāvīgas un ilgstošas ar personālu saistītas vajadzības.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka Pamatnolīguma 5. klauzula nepieļauj tādus valsts tiesību aktus un judikatūru, saskaņā ar kuriem uz noteiktu laiku nodibinātu darba tiesisko attiecību secīgu atjaunošanu uzskata par pamatotu ar "objektīviem iemesliem" tikai tādēļ, ka šī atjaunošana atbilst šajā tiesiskajā regulējumā minētajiem nodarbinātības iemesliem, proti, īslaicīgu, gadījuma vai ārkārtas programmu nepieciešamības, steidzamības un attīstības apsvērumiem, jo šādi valsts tiesību akti un judikatūra neliedz attiecīgajam darba devējam praksē ar šādu atjaunošanu risināt pastāvīgu un ilgstošu vajadzību pēc personāla. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka aplūkojamajā valsts tiesiskajā regulējumā un judikatūrā nav noteikta vispārīga un abstrakta atļauja izmantot secīgus uz noteiktu laiku noslēgtus darba līgumus, bet gan šādu līgumu slēgšanas iespēja tiek būtībā ierobežota līdz īslaicīgu vajadzību apmierināšanai. Praksē tomēr attiecīgo darba ņēmēju secīga iecelšana amatā neatbilda Madrides kopienas vienkāršām pagaidu vajadzībām, bet tās mērķis bija apmierināt pastāvīgas un ilgstošas

278| 1999. gada 18. martā noslēgtais Pamatnolīgums par darbu uz noteiktu laiku, kas ir ietverts Padomes Direktīvas 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV 1999, L 175, 43. lpp.) pielikumā.

vajadzības personāla jomā šīs kopienas veselības aprūpes dienestā. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka iesniedzējtiesu skatījumā Spānijas publiskā veselības sektora daļā pastāv strukturāla problēma, kas izpaužas kā liels pagaidu darba ņēmēju procentuālais īpatsvars, un nav ievērots likumā noteiktais pienākums pastāvīgi aizpildīt amata vietas, kuras uz laiku ieņem šis personāls.

Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka valsts tiesām ir jānovērtē, vai konkrēti pasākumi, tādi kā atlases procedūru organizēšana, ar kurām tiek paredzēts pastāvīgi aizpildīt tos amatus, kurus pagaidu kārtā ieņem darba ņēmēji darba attiecībās uz noteiktu laiku, šo darba ņēmēju statusa maiņa uz "nenoteikta laika nepastāvīgu personālu" un tāda paša pabalsta piešķiršana šiem darba ņēmējiem, kāds tiek maksāts ļaunprātīgas atlaišanas gadījumā, ir atbilstoši pasākumi, lai novērstu un – vajadzības gadījumā – sodītu par ļaunprātīgu izmantošanu, kas izriet no secīgu darba līgumu vai darba attiecību noslēgšanas uz noteiktu laiku, vai līdzvērtīgi tiesiski pasākumi. Tomēr Tiesa veica precizējumus, lai šīm tiesām sniegtu vadlīnijas, tām veicot savu vērtējumu.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka gadījumā, ja darba devējs publiskajā sektorā ir ļaunprātīgi izmantojis secīgas darba tiesiskās attiecības uz noteiktu laiku, tas, ka attiecīgais darba ņēmējs ir piekritis šo dažādo darba attiecību nodibināšanai un/vai atjaunošanai, nevar no šī viedokļa kliedēt šī darba devēja rīcības ļaunprātīgo raksturu tādējādi, lai Pamatnolīgums nebūtu piemērojams šī darba ņēmēja situācijai. Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka Pamatnolīguma mērķis ierobežot uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai darba tiesisko attiecību secīgu izmantošanu ir netieši, bet noteikti balstīts uz premisu, saskaņā ar kuru darba ņēmējs – tā kā tas salīdzinājumā ar darba devēju ir vājākā situācijā – var ciest no tā, ka darba devējs ļaunprātīgi izmanto secīgas darba attiecības uz noteiktu laiku, pat ja šo darba attiecību nodibināšanai un atjaunošanai viņš ir labprātīgi piekritis, un šī paša iemesla dēļ var tikt atturēts tieši pastāvēt uz to, lai darba devējs ievēro viņa tiesības. Tiesa tādējādi uzskatīja, ka Pamatnolīguma 5. klauzulai zustu jebkāda lietderīgā iedarbība, ja noteikta laika darba ņēmējiem tiktu liegta tajā garantētā aizsardzība tikai tādēļ, ka tie labprātīgi ir piekrituši noslēgt secīgas darba attiecības uz noteiktu laiku.

Visbeidzot Tiesa uzskatīja, ka Eiropas Savienības tiesībās valsts tiesai, kurā tiek izskatīts strīds starp darba ņēmēju un tā publiskā sektora darba devēju, nav noteikts pienākums nepiemērot Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktam neatbilstošu valsts tiesisko regulējumu, jo, tā kā šai klauzulai nav tiešas iedarbības, uz to pašu par sevi nevar atsaukties Savienības tiesību piemērošanas jomā ietilpstošā strīdā, lai neizmantotu tai pretrunā esošu valsts tiesību normu.

3. Darba laika organizēšana

2020. gada 4. jūnija spriedumā ***Fetico u.c.*** (C-588/18, EU:C:2020:420) Tiesas virspalāta nosprieda, ka Direktīvas 2003/88 par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem [279] 5. un 7. pants nav piemērojams tādam valsts tiesiskajam regulējumam, ar ko darba ņēmējiem nav atļauts izmantot šajā tiesiskajā regulējumā paredzētos īpašos atvaļinājumus tajās dienās, kurās šiem darba ņēmējiem ir jāstrādā, ja vajadzības un saistības, kas ir šo īpašo atvaļinājumu pamatā, rodas minētajos pantos garantētā iknedēļas atpūtas vai apmaksātā ikgadējā atvaļinājumā laikā.

Šīs lietas pamatā ir kolektīvi darba strīdi par nosacījumiem īpašu apmaksātu atvaļinājumu izmantošanai, kas paredzēti spāņu uzņēmumu grupas koplīgumā, ar kuru tiek ieviestas Spānijas Darba likumā paredzētās minimālās prasības. Šīs īpašo atvaļinājumu dienas ļauj darba ņēmējiem apmierināt noteiktas vajadzības vai izpildīt noteiktas saistības kā, piemēram, laulība, bērna piedzimšana, hospitalizācija, ķirurģiska operācija vai

279| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.).

tuva radinieka nāve, kā arī arodbiedrības pārstāvniecība. Lai ļautu saviem biedriem lietderīgi izmantot šos īpašos atvaļinājumus, vairākas arodbiedrību organizācijas vēlējās panākt, lai tiesa atzītu, ka darba ņēmēji var pieprasīt šos atvaļinājumus pat tad, ja vajadzības vai saistības, ko ir paredzēts apmierināt vai izpildīt ar šiem atvaļinājumiem, rodas laikposmos, kad šiem darba ņēmējiem nav jāstrādā, jo tie ir iknedēļas atpūtā vai apmaksātā ikgadējā atvaļinājumā. Šīs organizācijas uzskatīja, ka atšķirīga pieeja apdraudētu minimālos iknedēļas atpūtas un apmaksāta ikgadējā atvaļinājuma laikposmus, ko garantē Direktīvas 2003/88 5. un 7. pants.

Iesniedzējtiesai bija šaubas par to, vai atteikums piešķirt darba ņēmējam tiesības izmantot īpašo atvaļinājumu gadījumā, ja notikums, kas dod tiesības uz atvaļinājumu, notiek iknedēļas atpūtas vai apmaksāta ikgadējā atvaļinājuma laikā, atbilst Direktīvai 2003/88. Tāpēc tā uzdeva Tiesai jautājumu par minētās direktīvas 5. un 7. pantā paredzēto iknedēļas atpūtas vai apmaksātā ikgadējā atvaļinājuma laikposmu saistību ar īpašo atvaļinājumu laikposmiem, kas paredzēti Spānijas tiesību aktos. Šajā kontekstā tā tostarp atsaucās uz Tiesas judikatūru par tiesību uz ikgadējo atvaļinājumu un tiesību uz slimības atvaļinājumu pārklāšanos.

Vispirms Tiesa nosprieda, ka šajā lietā aplūkotie īpašie atvaļinājumi ietilpst nevis Direktīvas 2003/88 piemērošanas jomā, bet gan pašas dalībvalsts kompetencē. Tomēr šādas kompetences īstenošana nedrīkst negatīvi ietekmēt šajā direktīvā garantētos minimālos iknedēļas atpūtas un apmaksāta ikgadējā atvaļinājuma laikposmus.

Šajā kontekstā Tiesa atgādināja savu judikatūru attiecībā uz ikgadējo atvaļinājumu un slimības atvaļinājumu pārklāšanos. Saskaņā ar šo judikatūru, tā kā šiem diviem atvaļinājumu veidiem ir atšķirīgi mērķi, darba ņēmējam, kas iepriekš noteikta ikgadējā atvaļinājuma laikā ir slimības atvaļinājumā, ir tiesības pēc viņa lūguma, lai viņš patiešām varētu izmantot savu ikgadējo atvaļinājumu, to izmantot citā laikā, kas nesakrīt ar slimības atvaļinājuma laiku.

Tomēr šajā lietā aplūkotie īpašie apmaksātie atvaļinājumi nav līdzvērtīgi slimības atvaļinājumam, kas paredzēts, lai darba ņēmējs varētu atgūties no slimības. Šo īpašo atvaļinājumu izmantošana ir pakļauta diviem kumulatīviem nosacījumiem, proti, pirmkārt, vienam no notikumiem, kas minēti šajā tiesiskajā regulējumā, un, otrkārt, faktam, ka vajadzības vai saistības, kas attaisno īpašā atvaļinājuma piešķiršanu, rodas darba laikā. Šie atvaļinājumi tādējādi ir tik nesaraujami saistīti ar darba laiku kā tādu, ka darba ņēmēji to nevar pieprasīt iknedēļas atpūtas vai apmaksāta ikgadējā atvaļinājuma laikā. Tiesa piebilda, ka Direktīvas 2003/88 5. un 7. pantā nav noteikts, ka dalībvalstij ir jāpiešķir šādi īpaši atvaļinājumi tikai tāpēc vien, ka kāds no attiecīgajiem notikumiem ir norisinājies iknedēļas atpūtas vai apmaksāta ikgadējā atvaļinājuma laikā, tādējādi izslēdzot citus valsts tiesiskajā regulējumā paredzētos iegūšanas un piešķiršanas nosacījumus. Šāda pienākuma uzlikšana nozīmētu, ka netiek ņemts vērā fakts, ka uz šiem īpašajiem atvaļinājumiem neattiecas Direktīvas 2003/88 noteikumi.

Turklāt Tiesa norādīja, ka uz dažiem šajā lietā aplūkotajiem īpašajiem atvaļinājumiem, proti, tiem, kas tiek piešķirti sakarā ar nelaimes gadījumu, smagu slimību, bērna piedzimšanu, hospitalizāciju vai ķirurģisku operāciju ģimenes loceklim, daļēji attiecas pārstrādātais pamatnolīgums par vecāku [bērna kopšanas] atvaļinājumu, kas ietverts Direktīvas 2010/18 [280] pielikumā, jo īpaši tā 7. klauzula [281]. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka no pastāvīgās judikatūras viennozīmīgi izriet, ka Savienības tiesībās garantētais atvaļinājums nevar ietekmēt tiesības izmantot citu šajās tiesībās paredzētu atvaļinājumu, kura mērķis atšķiras no pirmā minētā atvaļinājuma

280| Padomes Direktīva 2010/18/ES (2010. gada 8. marts), ar ko īsteno pārskatīto *BUSINESSEUROPE*, *UEAPME*, *CEEP* un ETUC pamatnolīgumu par vecāku atvaļinājumu un atceļ Direktīvu 96/34/EK (OV 2010, L 68, 13. lpp.).

281| Šīs klauzulas 1. punktā būtībā ir paredzēts, ka darba ņēmējiem ir tiesības būt prombūtnē no darba nepārvaramas varas dēļ saistībā ar neatliekamiem ģimenes apstākļiem slimības vai nelaimes gadījumā, kad ir nepieciešama darba ņēmēja tūlītēja klātbūtne.

mērķa. Tomēr šajā 7. klauzulā paredzētās minimālās tiesības ietver vien nosacījumu, ka darba ņēmējiem ir atļauts būt prombūtnē no darba nepārvaramās varas dēļ saistībā ar neatliekamiem ģimenes apstākļiem slimības vai nelaimes gadījumā, kad ir nepieciešama darba ņēmēja tūlītēja klātbūtne, un tas nozīmē, ka minētās tiesības nevar pielīdzināt atvaļinājumam, kurš garantēts Savienības tiesībās.

4. Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā

2020. gada 9. septembra spriedumā ***TMD Friction EsCO*** (apvienotās lietas C-674/18 un C-675/18, EU:C:2020:682) Tiesa lēma par tiesībām uz vecuma pensiju, kas uzkrātas atbilstoši uzņēmuma papildu pensijas shēmai, tādu uzņēmumu īpašumtiesību pārejas gadījumā, uz kuriem attiecas maksātnespējas process, ņemot vērā Direktīvas 2001/23 par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmējsabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmējsabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā [282] 3. un 5. pantu, kā arī Direktīvas 2008/94 par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā [283] 8. pantu.

Lietās, ko izskatīja iesniedzējtiesa, divi Vācijas valstspiederīgie bija nodarbināti saskaņā ar Vācijas tiesībām dibinātā sabiedrībā attiecīgi kopš 1996. un 1968. gada. Šī sabiedrība saviem darba ņēmējiem piešķīra pensiju atbilstoši uzņēmumu papildu pensiju shēmai. Minētās sabiedrības darbības nodošanas laikā prasītāju pamatlietā darba līgumi tika nodoti citai sabiedrībai, *TMD Friction*. Par šīs sabiedrības aktīviem tika sākta maksātnespējas procedūra, bet tās darbība tika saglabāta. Pēc tam maksātnespējas administrators atsevišķas *TMD Friction* darbības nodeva vienībai, kura vēlāk pati tika pārdēvēta par *TMD Friction*, un citas darbības tika nodotas citai sabiedrībai – *TMD Friction EsCo*.

Pensions-Sicherungs-Verein (Arodpensiju garantiju iestāde), privāto tiesību iestāde, kas nodrošina arodpensiju izmaksu darba devēja maksātnespējas gadījumā Vācijā, informēja vienu no prasītājiem pamatlietā, ka viņa vecuma dēļ, proti, 29 gadi, maksātnespējas procedūras sākšanas brīdī viņš vēl nebija ieguvis galīgas tiesības uz vecuma pabalstiem. Līdz ar to nupat minētais cēla prasību pret *TMD Friction*, lai tai tiktu piespriests nākotnē, kad viņš būs sasniedzis pensionēšanās vecumu, kas dod tiesības saņemt pabalstus, izmaksāt viņam vecuma pensiju, kuras summā tiks ņemti vērā nodarbinātības laikposmi, kas nostrādāti pirms maksātnespējas procedūras sākšanas. Savukārt otrs prasītājs pamatlietā kopš 2015. gada 1. augusta saņem vecuma pensiju 145,03 EUR mēnesī no *TMD Friction EsCo* atbilstoši uzņēmumu papildu pensiju shēmai. Viņš cēla prasību pret to, lūdzot tai piespriest viņam izmaksāt lielāku arodpensiju. Abas sabiedrības, kas saņēmušas īpašumtiesības, iebilda pret argumentu, ka gadījumā, kad mainās uzņēmuma īpašnieks pēc maksātnespējas procesa sākšanas pār tās personas mantu, kura nodod uzņēmuma īpašumtiesības, īpašumtiesību saņēmējs ir atbildīgs tikai par vecuma pensijas daļu, kas pamatojas uz nostrādātajiem laikposmiem pēc maksātnespējas procesa sākšanas. Tā kā prasības tika noraidītas gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē, prasītāji pamatlietās iesniedza iesniedzējtiesā *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija) revīzijas [*Revision*] sūdzību.

Pirmām kārtām, Tiesa atgādināja, ka Direktīvas 2001/23 mērķis ir aizsargāt darbiniekus, nodrošinot viņu tiesību saglabāšanu uzņēmuma īpašnieka maiņas gadījumā, pēc iespējas ļaujot tiem palikt strādāt pie īpašumtiesību saņēmēja saskaņā ar negrozītiem darba līgumiem vai darba tiesiskajām attiecībām, tomēr neparedzot valsts tiesību aktu pilnīgu saskaņošanu šajā jomā. Turklāt Tiesa precizēja, ka šīs direktīvas mērķis

282| Padomes Direktīva 2001/23/EK (2001. gada 12. marts) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmējsabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmējsabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā (OV 2001, L 82, 16. lpp.).

283| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV 2008, L 283, 36. lpp.).

ir arī nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp darba ņēmēju interesēm, no vienas puses, un īpašumtiesību saņēmēja interesēm, no otras puses. Runājot par minētās direktīvas noteikumiem, kas konkrēti attiecas uz uzņēmuma īpašumtiesību nodošanas gadījumu pēc maksātnespējas procesa sākšanas, Tiesa konstatēja, ka Direktīvas 2001/23 5. panta 1. punkts nav piemērojams pamatlietās aplūkotajiem procesiem, jo to mērķis ir saglabāt uzņēmuma, kurš nodod īpašumtiesības, darbību pēc tā nodošanas un tātad tie nav procesi, kas būtu sākti ar mērķi realizēt minētās īpašumtiesības nododošās personas aktīvus. Attiecībā uz šīs direktīvas 5. panta 2. punkta a) apakšpunktu Tiesa nosprieda, ka pamatlietās aplūkotais valsts tiesiskais regulējums neietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā, jo nevar uzskatīt, ka šis valsts tiesiskais regulējums attiecas uz saistībām, kas personai, kura nodod īpašumtiesības, ir jāpilda pirms īpašumtiesību pārejas dienas vai pirms maksātnespējas procesa sākšanas. Proti, ja tiesības uz vecuma pensiju atbilstoši uzņēmumu papildu pensiju shēmai jau ir bijušas iegūšanas stadijā pirms maksātnespējas procesa sākšanas, vecuma pensija tiks piešķirta tikai pēc tam, kad pēc šī procesa sākšanas iestāsies notikums, kas dod tiesības uz pabalstu.

Tiesa tomēr norādīja, ka gadījumā, ja uzņēmuma īpašnieka maiņa notiek pēc maksātnespējas procedūras sākšanas, dalībvalstis vienmēr var atsaukties uz direktīvas 3. panta 4. punktā paredzētajām atkāpēm. Tiesa precizēja – šajā tiesību normā nav aizliegts paredzēt, ka īpašumtiesību saņēmējam daļēji tiek nodots pienākums apmaksāt darba ņēmēju tiesības uz vecuma pensiju atbilstoši uzņēmumu papildu pensiju shēmai. Darba ņēmēju aizsardzībai saistībā ar viņu iegūtajām vai iegūstamām tiesībām katrā ziņā ir jābūt tādā līmenī, kas ir vismaz līdzvērtīgs Direktīvas 2008/94 8. pantā prasītajam aizsardzības līmenim.

Tāpēc Tiesa nosprieda, ka Direktīvai 2001/23, it īpaši – ņemot vērā tās 3. panta 4. punkta a) un b) apakšpunktu, uzņēmuma, uz kuru attiecas maksātnespējas procedūra, īpašumtiesību nodošanas gadījumā nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru – ja notikums, kas dod tiesības uz pensiju atbilstoši uzņēmumu papildu pensiju shēmai, notiek pēc šā procesa sākšanas, īpašumtiesību saņēmējs nav atbildīgs par darba ņēmēja iegūstamām tiesībām uz šo vecuma pensiju, kas ir uzkrātas par nodarbinātības laikposmiem pirms minētā procesa sākšanas. Tomēr šis secinājums ir pakļauts nosacījumam, ka, runājot par summas daļu, par kuru īpašumtiesību saņēmējs nav atbildīgs, noteiktie pasākumi darba ņēmēju interešu aizsardzībai ir tādā līmenī, kas ir vismaz līdzvērtīgs Direktīvas 2008/94 8. pantā prasītajam aizsardzības līmenim.

Otrām kārtām, Tiesa izvērtēja garantijas iestādes maksātnespējas gadījumam pienākuma tvērumu atkarībā no tā, vai tiesības uz vecuma pabalstiem ir galīgas vai iegūstamas brīdī, kad sākts maksātnespējas process, kā arī to, kāda ir summas aprēķina bāze tai pabalstu daļai, par kuras samaksu ir atbildīga minētā iestāde. Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka, ņemot vērā minimālo aizsardzību, kas prasīta Direktīvas 2008/94 8. pantā, šīs tiesību normas prasība ir tāda, lai bijušais darba ņēmējs darba devēja maksātnespējas gadījumā saņemtu vismaz pusi no vecuma pabalstiem, kas izriet no viņa uzņēmuma papildu pensiju shēmā uzkrātajām tiesībām uz pensiju, un ka šajā tiesību normā dalībvalstīm ir noteikts pienākums šajā gadījumā katram bijušajam darbiniekam garantēt atlīdzību, kas atbilst vismaz pusei no viņa šajā shēmā iegūto tiesību vērtības. Šī minimālā aizsardzība ir arī šķērslis tam, lai acīmredzami nesamērīgi samazinātu darba ņēmējam izmaksājamos profesionālos vecuma pabalstus, kas nopietni ietekmē ieinteresētās personas spēju sevi apgādāt. Tā tas būtu bijušā darba ņēmēja vecuma pensijas samazinājuma gadījumā, ja šā samazinājuma dēļ viņš jau dzīvotu vai viņam nāktos dzīvot zem nabadzības riska sliekšņa, ko attiecībā uz konkrēto dalībvalsti aprēķinājis Eiropas Savienības Statistikas birojs (*Eurostat*). Tādējādi, lai nodrošinātu minimālo aizsardzību, dalībvalstij bijušajam darba ņēmējam, kuru skāris viņam izmaksātas vecuma pensijas (pabalstu) samazinājums, jāgarantē kompensācija tādā apmērā, kas – lai gan tas nesegtu visus nodarītos zaudējumus – būtu piemērots, lai mazinātu tā acīmredzamo nesamērīgumu. Tiesa atgādināja arī, ka Direktīvas 2008/94 8. panta mērķis ir nodrošināt darbinieku interešu aizsardzību ilgtermiņā.

Turpinājumā Tiesa no tā secināja – no minētā panta izriet, ka pabalsta summa, no kuras vismaz 50 % ir jābūt atzītai bijušajam darba ņēmējam, ir jāaprēķina, šim nolūkam pienācīgi ņemot vērā laikposmus, kas nostrādāti pie personas, kas nodod īpašumtiesības, kuros tika uzkrātas tiesības uz vecuma pabalstiem, un darba ņēmēja bruto atalgojumu šo tiesību rašanās brīdī. Turklāt Tiesa konstatēja, ka nekāda cita interpretācija neļautu

noteikt, vai ir jānovērš šo pabalstu samazināšanas sekas, kas rodas bijušajam darba ņēmējam, kurš šā samazinājuma dēļ jau dzīvo vai kuram nāktos dzīvot zem nabadzības riska sliekšņa, kas noteikts attiecīgajai dalībvalstij.

Tiesa secināja, ka Direktīvas 2001/23 3. panta 4. punkta b) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar Direktīvas 2008/94 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka notikuma, kas dod tiesības uz vecuma pabalstiem saskaņā ar uzņēmuma papildpensijas shēmu, iestāšanās gadījumā pēc tāda maksātnespējas procesa sākšanas, kurā notiek uzņēmuma pāreja, attiecībā uz šo pabalstu daļu, par kuru īpašumtiesību saņēmējs nav atbildīgs, atbilstoši valsts tiesībām noteiktai garantijas iestādei maksātnespējas gadījumam nav jāiejaucas, ja iegūstamās tiesības uz vecuma pabalstiem nebija galīgas brīdī, kad tika sākts šis maksātnespējas process, ja tā rezultātā šim darba ņēmējam tiek liegta šajā tiesību normā garantētā minimālā aizsardzība. Šajā pašā kontekstā tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka, lai noteiktu summu, kas attiecas uz šo pabalstu daļu, par kuru ir atbildīga šī iestāde, šo summu aprēķina, pamatojoties uz darba ņēmēja mēneša bruto darba samaksu, kāda viņam bijusi minētā procesa sākšanas brīdī.

Trešām kārtām, runājot par Direktīvas 2008/94 8. panta tiešo iedarbību, Tiesa atgādināja savu neseno judikatūru [284] un secināja, ka šim pantam var būt šāda iedarbība un uz to var atsaukties lietā pret privāto tiesību subjektu, kuru attiecīgā dalībvalsts ir noteikusi par darba devēju maksātnespējas riska garantiju iestādi arodpensiju jomā. Tomēr šī iedarbība ir pakļauta nosacījumam, ka, pirmkārt, ņemot vērā šai iestādei uzticēto garantijas funkciju un nosacījumus, kādos tai tā ir jāpilda, tā ir pielīdzināma valstij un, otrkārt, šī funkcija faktiski attiecas uz vecuma pabalstu veidiem, kuriem šajā 8. pantā ir paredzēts aizsardzības minimums. Tiesa piebilda, ka iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai tas tā ir pamatlietās.

5. Darba ņēmēju norīkošana darbā

2020. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā ***CRPNPAC un Vueling Airlines*** (apvienotās lietas C-370/17 un C-37/18, EU:C:2020:260) Tiesai virspalātas sastāvā bija jāinterpretē Regula Nr. 574/72 [285] saistībā ar apgalvotu krāpšanu, kas ir saistīta ar sociālā nodrošinājuma apliecību E 101 izdošanu (apliecības par darba ņēmēju norīkošanu darbā) atbilstoši Regulai Nr. 1408/71 [286]. Tā nosprieda, ka tās dalībvalsts tiesas, uz kuru darba ņēmēji ir norīkoti, ja to rīcībā ir netieši pierādījumi par šādu krāpšanu, var galīgi konstatēt šādas krāpšanas esamību un anulēt šīs apliecības tikai tad, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi. Turklāt šīs dalībvalsts civillietu tiesa nevar piespriest atlīdzināt zaudējumus darba devējam, kurš, pārkāpjot Savienības tiesības, ir ticis notiesāts krimināllietā par minēto apliecību izmantošanu, tikai minētās notiesāšanas krimināllietā dēļ.

Pamatlietas attiecas uz apliecībām E 101, ko izmanto aviosabiedrība *Vueling Airlines SA* (turpmāk tekstā – "*Vueling*"), kuras juridiskā adrese ir Barselonā (Spānija), saviem lidojumu apkalpes darbiniekiem, kuri strādā Ruasī Šarla de Golla lidostā (Francija). 2014. gadā *Vueling* tika notiesāta kriminālllietā par to, ka tā nodarbināja

284| Tiesas spriedums, 2019. gada 19. decembris, ***Pensions-Sicherungs-Verein*** (C-168/18, EU:C:2019:1128).

285| Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Regulu (EK) Nr. 118/97 (1996. gada 2. decembris) (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 647/2005 (2005. gada 13. aprīlis) (OV 2005, L 117, 1. lpp.).

286| Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 118/97 (1996. gada 2. decembris) (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 631/2004 (2004. gada 31. marts) (OV 2004, L 100, 1. lpp.).

šo personālu, nepiesaistot to Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmai. Šie darbinieki bija piesaistīti Spānijas sociālā nodrošinājuma sistēmai, un tiem bija piemērots darba ņēmēju norīkojuma režīms. Francijas krimināltiesas noraidīja no Spānijas kompetentās iestādes saņemtās apliecības E 101, pamatojoties uz to, ka šīs apliecības, kas bija izsniegtas, pamatojoties uz Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktu, kurš attiecas uz darba ņēmēju norīkošanu darbā [287], pēc to domām, bija jāizsniedz saskaņā ar minētās regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punktu [288], līdz ar to attiecīgajiem darbiniekiem bija jāpiemēro Francijas tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā. Šīs tiesas uzskatīja, ka *Vueling* bija vainīga krāpšanā sociālā nodrošinājuma jomā.

Šajā lietā iesniedzējtiesās tika celtas civilprasības pret *Vueling* par tiem pašiem faktiem. Pirmām kārtām, *Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile* [Civilās aviācijas lidojumu apkalpes darbinieku pensiju fonds, *CRPNPAC*] un, otrām kārtām, bijušais *Vueling* pilots apgalvoja, ka ir cietuši zaudējumus tādēļ, ka nebija izmantota minētā Francijas sociālā nodrošinājuma shēma. Šādos apstākļos iesniedzējtiesām radās šaubas par krimināltiesu kompetenci konstatēt krāpšanas esamību un nepiemērot apliecības E 101, kā arī par šīs notiesāšanas kriminālietā sekām attiecībā uz prasībām par zaudējumu atlīdzību.

Pirmkārt, attiecībā uz uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci konstatēt krāpšanas esamību un nepiemērot apliecības E 101 Tiesa vispirms uzsvēra, ka šajā lietā Francijas sociālā nodrošinājuma iestādes un tiesas pamatoti varēja uzskatīt, ka to rīcībā ir konkrēti netieši pierādījumi, kas liek domāt, ka attiecīgās apliecības E 101 ir iegūtas vai izmantotas krāpnieciski, jo attiecīgajiem gaisa kuģu apkalpes locekļiem faktiski esot piemērojams Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkts un tādējādi tiem jābūt piesaistītiem Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmai. Tiesa tomēr precizēja, ka šie netiešie pierādījumi nav pietiekami, lai pamatotu to, ka uzņemošās dalībvalsts iestādes vai tiesas galīgi konstatē krāpšanas esamību un nepiemēro apliecības. Apliecība E 101 principā ir saistoša tik ilgi, kamēr izdevējiestāde to nav atsaukusi vai atzinusi par spēkā neesošu. Ja uzņemošās dalībvalsts kompetentajai iestādei ir šaubas par apliecības izdošanas likumību, tai ir jāvēršas izdošanas dalībvalsts kompetentajā iestādē atbilstoši Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā paredzētajai dialoga procedūrai. Izdevējiestādei tad ir jāpārskata šīs izdošanas pamatotība un attiecīgā gadījumā apliecība jāatsauc.

Tiesa uzsvēra, ka tieši saistībā ar aizdomām par krāpšanu šīs dialoga procedūras īstenošanai ir īpaša nozīme. Tādējādi, ja ir konkrēti netieši pierādījumi par krāpšanu, uzņemošās dalībvalsts kompetentajai iestādei ir nevis vienpusēji jākonstatē šādas krāpšanas esamība, bet gan nekavējoties jāsāk dialoga procedūra. Uzņemošās dalībvalsts tiesas nevar arī neņemt vērā šīs procedūras esamību. Konstatēt krāpšanu un nepiemērot apliecības E 101 tās var tikai pēc tam, kad ir pārliecinājušās, pirmām kārtām, ka ir nekavējoties sākta dialoga procedūra un, otrām kārtām, ka izdevējiestāde nav veikusi pārskatīšanu un saprātīgā termiņā nav paudusi nostāju par uzņemošās dalībvalsts kompetentās iestādes sniegto informāciju, vajadzības gadījumā anulējot vai atsaucot apliecības. Ja attiecīgā tiesa konstatē, ka dialoga procedūra nav sākta, tai ir jāizmanto visi tās rīcībā esošie tiesiskie līdzekļi, lai nodrošinātu, ka uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde to sāk.

Otrkārt, Tiesa pievērsās jautājumam par to, vai krimināltiesas – kas pretēji Savienības tiesībās noteiktajam nav pārliecinājusies par to, vai ir sākta dialoga procedūra, – konstatējums par krāpšanu var radīt saistošas sekas civillietu tiesai, kurai principā ir saistošs princips par nolēmuma kriminālietā *res judicata* spēku civillietās. Atzīstot *res judicata* spēka principa nozīmi, Tiesa tomēr uzskatīja, ka Savienības tiesību efektivitātes princips

287| Saskaņā ar šo tiesību normu persona, kura kādas dalībvalsts teritorijā veic algotu darbu uzņēmumā, ar ko tā parasti ir saistīta, un kuru šis uzņēmums ir norīkojis darbā uz citas dalībvalsts teritoriju, lai tur veiktu darbu šī uzņēmuma labā, principā ir pakļauta pirmās dalībvalsts tiesību aktiem.

288| Šī tiesību norma attiecas uz darba ņēmējiem, kuri kā gaisa kuģu apkalpes locekļi uzņēmumā, kas veic starptautiskus pasažieru pārvadājumus, strādā divu vai vairāku dalībvalstu teritorijā un kurus nodarbina filiāle, ko šis uzņēmums ir nodibinājis citas dalībvalsts teritorijā, kura nav tā galvenā uzņēmuma dalībvalsts.

nepieļauj, ka civillietu tiesai ir saistoši faktu konstatējumi, kā arī krimināltiesas veiktā juridiskā kvalifikācija un interpretācija, kas veikta, neievērojot minētās tiesības. Tādējādi, lai gan krimināltiesu notiesājošais spriedums pret darba devēju nevar tikt apšaubīts, neraugoties uz to, ka tas nav saderīgs ar Savienības tiesībām, ne šis notiesājošais spriedums, ne galīgais konstatējums par krāpšanu un juridiskās interpretācijas, kas veiktas, neievērojot šīs tiesības, savukārt nevar ļaut civillietu tiesām apmierināt prasības par zaudējumu atlīdzību, kuras ir cēluši šī darba devēja rīcības upuri.

Visbeidzot šajā nodaļā ir arī jānorāda uz 2020. gada 8. decembra spriedumiem ***Ungārija/Parlaments un Padome*** (C-620/18, EU:C:2020:1001) un ***Polija/Parlaments un Padome*** (C-626/18, EU:C:2020:1000) [289], kuros Tiesa lēma par darba ņēmēju norīkošanu darbā, ņemot vērā Direktīvu 96/71, kas grozīta ar Direktīvu 2018/957 [290].

6. Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija

2020. gada 16. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***AFMB*** (C-610/18, EU:C:2020:565) Tiesas virspalāta nosprieda, ka starptautisko pārvadājumu kravas automobiļu vadītāja darba devējs Regulu Nr. 1408/71 un Nr. 883/2004 [291] izpratnē ir uzņēmums, kuram ir faktiska kontrole pār šo kravas automobiļu vadītāju un kuram faktiski ir atbilstošs pienākums segt algu izmaksas un faktiskas tiesības viņu atlaist, nevis uzņēmums, ar kuru šis kravas automobiļu vadītājs ir noslēdzis darba līgumu un kurš šajā darba līgumā ir formāli norādīts kā viņa darba devējs.

Pamatlietā *AFMB Ltd*, Kiprā reģistrēta sabiedrība, noslēdza ar Nīderlandē reģistrētiem pārvadājumu uzņēmumiem nolīgumus, saskaņā ar kuriem tā par komisijas maksu apņēmās pārvaldīt šo uzņēmumu smagos kravas transportlīdzekļus šo uzņēmumu uzdevumā un uz to riska. Tā arī noslēdza ar Nīderlandē dzīvojošiem starptautisko pārvadājumu kravas automobiļu vadītājiem darba līgumus, saskaņā ar kuriem tā bija norādīta kā viņu darba devēja. Attiecīgie kravas automobiļu vadītāji pārvadājumu uzņēmumu uzdevumā strādāja divās vai vairāk dalībvalstīs vai pat vienā vai vairākās Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstīs.

AFMB un autovadītāji apstrīdēja *Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank* (Sociālā nodrošinājuma bankas valde, Nīderlande; turpmāk tekstā – "*Svb*") lēmumus, ar kuriem par piemērojamiem šiem autovadītājiem tika atzīti Nīderlandes tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā. *Svb* uzskatīja, ka tikai Nīderlandē dibināti pārvadājumu uzņēmumi ir uzskatāmi par šo transportlīdzekļu vadītāju darba devējiem, līdz ar to tiem ir piemērojami Nīderlandes tiesību akti, savukārt *AFMB* un minētie kravas transportlīdzekļu vadītāji uzskatīja, ka par to darba devēju ir uzskatāma *AFMB* un ka, tā kā šīs sabiedrības juridiskā adrese ir Kiprā, tiem ir piemērojami Kipras tiesību akti.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa, uzsverot šī jautājuma izšķirošo nozīmi piemērojamo valsts tiesību aktu sociālā nodrošinājuma jomā noteikšanā, lūdza Tiesu sniegt skaidrojumu par to, kas ir jāuzskata par attiecīgo autovadītāju "darba devēju" – pārvadājumu uzņēmumi vai *AFMB*. Saskaņā ar Regulām Nr. 1408/71 un

289| Šie spriedumi ir ietverti VII.4. nodaļā "Pakalpojumu sniegšanas brīvība un darba ņēmēju norīkošana darbā".

290| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.).

291| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 465/2012 (2012. gada 22. maijs) (OV 2012, L 149, 4. lpp.), it īpaši tās 13. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

Nr. 883/2004 tādas personas kā attiecīgie autovadītāji, kas veic savu darbību divās vai vairāk dalībvalstīs, nebūdami pamatā nodarbināti tās dalībvalsts teritorijā, kurā tie dzīvo, sociālā nodrošinājuma jomā ir pakļauti tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā ir darba devēja juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta.

Tiesa vispirms norādīja, ka, lai noteiktu jēdzienu "darba devējs" un "personāls" nozīmi, Regulās Nr. 1408/71 un Nr. 883/2004 nav izdarīta neviena atsauce uz valsts tiesību aktiem vai praksi. Tādējādi šie jēdzieni ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā ne vien to formulējumu, bet arī attiecīgo tiesību normu kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi.

Attiecībā uz izmantoto formulējumu un kontekstu Tiesa, pirmkārt, norādīja, ka attiecības starp "darba devēju" un tā "personālu" nozīmē, ka starp tiem pastāv pakļautības saikne. Otrkārt, tā uzsvēra, ka ir jāņem vērā objektīvā situācija, kādā ir attiecīgais darba ņēmējs, un visi viņa nodarbinātības apstākļi. Šajā ziņā, lai gan darba līguma noslēgšana var norādīt, ka pastāv pakļautības attiecības, šis apstāklis vien neļauj izšķirošā veidā secināt šādas saiknes esamību. Vēl ir jāņem vērā ne tikai informācija, kas ir formāli ietverta darba līgumā, bet arī veids, kādā praksē tiek izpildīti gan darbinieka, gan attiecīgā uzņēmuma pienākumi. Tādējādi, lai kāds arī būtu līguma dokumentu formulējums, ir jānosaka uzņēmums, kura faktiskā kontrolē ir darba ņēmējs, kuram faktiski ir atbilstošs pienākums segt algu izmaksas un kuram ir faktiskas tiesības atlaist šo darba ņēmēju.

Tiesa uzskatīja, ka interpretācija, kura būtu balstīta tikai uz tādiem formāliem apsvērumiem kā darba līguma noslēgšana, nozīmētu ļaut uzņēmumiem pārvietot vietu, kura ir uzskatāma par atbilstošu piemērojamo valsts tiesību aktu sociālā nodrošinājuma jomā noteikšanai, un šāda pārvietošana patiesībā nebūtu saistīta ar Regulās Nr. 1408/71 un Nr. 883/2004 paredzēto mērķi nodrošināt darba ņēmēju brīvas pārvietošanās faktisku īstenošanu. Norādot, ka ar šīm regulām izveidotās sistēmas mērķis, protams, ir tikai sekmēt valstu tiesību aktu sociālā nodrošinājuma jomā koordinēšanu, Tiesa tomēr uzskatīja, ka to izvirzītais mērķis varētu tikt apdraudēts, ja interpretācija atvieglotu uzņēmumu iespēju izmantot pilnīgi fiktīvus mehānismus, lai izmantotu Savienības tiesisko regulējumu tikai tādēļ, lai gūtu labumu no atšķirībām valstu sistēmās.

Šajā lietā Tiesa konstatēja, ka šķiet, ka autovadītāji attiecīgajos laikposmos piederēja pie pārvadājumu uzņēmumu personāla un ka šie uzņēmumi bija viņu darba devēji, un tādējādi šķiet, ka viņiem ir piemērojami Nīderlandes tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā, tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Faktiski šos autovadītājus pirms darba līgumu noslēgšanas ar *AFMB* bija izvēlējušies paši pārvadājumu uzņēmumi un viņi pēc minēto līgumu noslēgšanas veica savu darbību šo uzņēmumu uzdevumā un uz to riska. Turklāt viņu algu izmaksu faktiski veica pārvadājumu uzņēmumi ar komisijas maksas, ko tie maksāja *AFMB*, starpniecību. Visbeidzot šķiet, ka pārvadājumu uzņēmumiem ir faktiskas atlaišanas tiesības un daļa autovadītāju pirms darba līgumu noslēgšanas ar *AFMB* jau bija šo uzņēmumu darbinieki.

XVIII. Patērētāju tiesību aizsardzība

Patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir jānorāda uz trim spriedumiem. Šajos spriedumos ir lūgts interpretēt Direktīvu 93/13 [292] (turpmāk tekstā – "Direktīva par negodīgiem noteikumiem"). Pirmais spriedums ir par to, kā interpretēt izņēmumu, kas paredzēts attiecībā uz līguma noteikumiem, kuri atspoguļo obligātas tiesību normas, kā arī uz valsts tiesas pilnvarām, pārbaudot pārskatāmību un konstatējot līguma noteikuma iespējamo negodīgumu. Otrais attiecas uz apjomu, kādā valsts tiesa pēc savas ierosmes pārbauda līguma noteikuma iespējamo negodīgumu, kā arī šīs tiesas pienākumu veikt pierādījumu savākšanas pasākumus, veicot šo pārbaudi. Trešais spriedums attiecas uz jēdziena "patērētājs" interpretāciju [293].

2020. gada 3. martā pasludinātajā spriedumā ***Gómez del Moral Guasch*** (C-125/18, EU:C:2020:138) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma noteikums, saskaņā ar kuru procentu likme, kas ir jāmaksā patērētājam, atšķiras atkarībā no atsauces indeksa, kurš ir balstīts uz Spānijas krājbanku hipotekārajiem aizdevumiem (turpmāk tekstā – "atsauces indekss"), ja šis indekss ir paredzēts Spānijas tiesībās, ietilpst Direktīvas par negodīgiem noteikumiem piemērošanas jomā. Šis noteikums neatspoguļo obligātas tiesību aktu normas šīs direktīvas 1. panta 2. punkta izpratnē. Tiesa arī precizēja, ka Spānijas tiesām ir jāpārbauda, vai šāds noteikums ir formulēts vienkāršā un skaidri saprotamā valodā, neatkarīgi no tā, vai Spānijas tiesībās ir tikusi īstenota dalībvalstīm piedāvātā iespēja saskaņā ar Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 4. panta 2. punktu paredzēt, ka noteikuma negodīgā rakstura vērtējums neattiecas uz līguma galvenā priekšmeta definīciju. Visbeidzot, ja šīs tiesas secinātu, ka šis noteikums ir negodīgs, tās nolūkā aizsargāt patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, kas var izrietēt no aizdevuma līguma spēkā neesamības, šo indeksu varētu aizstāt ar Spānijas tiesību aktos paredzētu papildinošu indeksu.

Šis spriedums ir saistīts ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko bija iesniegusi *Juzgado de Primera Instancia nº 38 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 38, Spānija). *Marc Gómez del Moral Guasch* minētajā tiesā cēla prasību saistībā ar tā noteikuma iespējamo negodīgumu, kas attiecas uz mainīgu aizdevuma lietošanas atlīdzības procentu likmi un kas ir ietverts hipotekārā aizdevuma līgumā, kuru viņš bija noslēdzis ar banku *Bankia SA*. Saskaņā ar šo noteikumu procentu likme, ko maksā patērētājs, atšķiras atkarībā no atsauces indeksa. Šis atsauces indekss bija paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā, un kredītiestādes to varēja piemērot hipotekārajiem aizdevumiem. Tomēr Spānijas tiesa norādīja, ka mainīgo procentu indeksācija, kas ir aprēķināta, pamatojoties uz atsauces indeksu, bija mazāk labvēlīga nekā tā, kura tiek aprēķināta, pamatojoties uz vidējo Eiropas starpbanku tirgus likmi (*Euribor*), kas tiekot izmantota 90 % no hipotekārajiem aizdevumiem Spānijā, radot papildu izmaksas 18 000 līdz 21 000 EUR apmērā uz vienu aizņēmumu.

Pirmkārt, Tiesa atgādināja, ka noteikumi, kas atspoguļo obligātas tiesību aktu normas, ir izslēgti no direktīvas piemērošanas jomas [294]. Tomēr Tiesa norādīja, ka, neskarot Spānijas tiesas veicamo pārbaudi, šajā lietā piemērojamajā tiesiskajā regulējumā attiecībā uz aizdevumiem ar mainīgu procentu likmi nebija paredzēts izmantot oficiālu atsauces indeksu, bet tikai bija paredzēti nosacījumi, kādiem ir jāatbilst "atsauces indeksiem vai likmēm", lai kredītiestādes tos varētu izmantot. Tiesa secināja, ka direktīvas piemērošanas jomā ietilpst hipotekārā aizdevuma līguma noteikums, kurā ir paredzēts, ka aizdevumam piemērojamā procentu likme ir

292| Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

293| Šajā nodaļā ir arī jānorāda uz 2020. gada 11. jūnija spriedumu ***Transportes Aéreos Portugueses*** (C-74/19, EU:C:2020:460), kurš attiecas uz gaisa pārvadātāja atbrīvojumu no pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem ārkārtējos apstākļos, tostarp tā piemēroto jēdzienu "iespējamie pasākumi", kas tam ļauj atbrīvoties no šī pienākuma. Šis spriedums ir iekļauts XI nodaļā "Transports".

294| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 1. panta 2. punkts.

balstīta uz vienu no valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem oficiālajiem atsauces indeksiem, ko kredītiestādes var piemērot hipotekārajiem aizdevumiem, ja šajā tiesiskajā regulējumā nav paredzēta ne šī indeksa obligāta piemērošana neatkarīgi no līgumslēdzēju pušu izvēles, ne tā papildu piemērošana gadījumā, ja nav atšķirīgas vienošanās starp šīm pašām pusēm.

Otrkārt, Tiesa aplūkoja valsts tiesas pilnvaras, kādas tai ir, pārbaudot tā noteikuma pārskatāmību, kurš attiecas uz līguma galveno priekšmetu. Šajā ziņā direktīvas 4. panta 2. punktā ir paredzēts, ka noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ja šie noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā [295]. Spānijas tiesa interesējās par valsts tiesas iespēju, pat ja kāda šī direktīvas tiesību norma nav transponēta valsts tiesībās, pārbaudīt, vai tāds noteikums kā strīdīgais noteikums atbilst šajā direktīvā paredzētajai pārskatāmības prasībai. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka līguma noteikumiem vienmēr ir jāatbilst prasībai par vienkāršu un skaidri saprotamu formulējumu [296]. Šī prasība, kā uzskatīja Tiesa, ir piemērojama tostarp tad, ja noteikums ietilpst iepriekš minētās tiesību normas piemērošanas jomā, pat ja attiecīgā dalībvalsts, kas šajā gadījumā ir Spānija, šo tiesību normu nav transponējusi savā valsts tiesību sistēmā. No tā izriet, ka dalībvalsts tiesai vienmēr ir pienākums pārbaudīt, vai līguma noteikums, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, ir formulēts vienkāršā un skaidri saprotamā valodā.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka, lai izpildītu pārskatāmības prasību direktīvas izpratnē [297], noteikumam, kurā hipotekārā aizdevuma līguma ietvaros ir noteikta mainīga procentu likme, ir ne vien jābūt saprotamam no formālā un gramatiskā viedokļa, bet tam ir arī jāļauj vidusmēra patērētājam, kas ir samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs, saprast šīs likmes aprēķina metodes konkrēto darbību un tādējādi, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt iespējami būtisko šāda noteikuma ekonomisko ietekmi uz tā finanšu saistībām. Elementi, kam ir īpaša nozīme šajā ziņā, ir, pirmām kārtām, apstāklis, ka galvenie elementi, kas attiecas uz šīs likmes aprēķinu, ir viegli pieejami ikvienam, kurš vēlas noslēgt hipotekārā aizdevuma līgumu, minētās likmes aprēķina metodes publikācijas attiecīgās dalībvalsts oficiālajā vēstnesī dēļ, kā arī, otrām kārtām, pārdevēja vai piegādātāja informācijas sniegšana patērētājam par tā indeksa izmaiņām pagātnē, uz kuru pamatojoties tiek aprēķināta šī pati likme.

Ceturtkārt un visbeidzot, runājot par valsts tiesas pilnvarām, konstatējot iespējamo līguma noteikuma negodīgumu Direktīvas par negodīgiem noteikumiem izpratnē, Tiesa atgādināja, ka šī direktīva [298] pieļauj, ka valsts tiesa atbilstoši līgumu tiesību principiem atceļ tāda līguma negodīgu noteikumu, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, aizstājot to ar papildinošu valsts tiesību normu tādās situācijās, kurās šāda noteikuma atzīšana par spēkā neesošu uzliktu tiesai pienākumu atcelt līgumu kopumā, tādējādi patērētājam radot īpaši nelabvēlīgas sekas. Šāda līguma atcelšanas sekas principā varētu būt tādas, ka tūlīt kļūst atmaksājama aizdevuma atlikusī daļa, kuras apmērs var pārsniegt patērētāja finansiālās iespējas, un tādējādi drīzāk tiktu sodīts patērētājs, nevis aizdevējs, kam līdz ar to nebūs motivācijas atturēties no šādu noteikumu iekļaušanas tā piedāvātajos līgumos. Šajā lietā Spānijas likumdevējs kopš strīdīgā aizdevuma līguma noslēgšanas ir ieviesis "aizstājošu" indeksu, kam, neskarot iesniedzējtiesas veicamu pārbaudi, ir papildinošs raksturs. Šādos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka direktīva [299] pieļauj, ka tāda līguma negodīga noteikuma spēkā neesamības gadījumā, kurā ir noteikts atsauces indekss aizdevuma mainīgo procentu

295| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 4. panta 2. punkts, kurā ir paredzēti noteikumi par līguma galveno priekšmetu vai par cenas un atlīdzības, no vienas puses, atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, no otras puses.

296| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 5. pants.

297| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 4. panta 2. punkts un 5. pants.

298| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 6. panta 1. punkts.

299| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

aprēķināšanai, valsts tiesa šo indeksu aizstāj ar minēto aizstājošo indeksu, kas ir piemērojams tad, ja līguma puses nav vienojušās citādi, ja attiecīgais hipotekārā aizdevuma līgums nevarētu pastāvēt minētā negodīgā noteikuma atcelšanas gadījumā un ja šī līguma atcelšana kopumā patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas.

2020. gada 11. martā pasludinātajā spriedumā ***Lintner*** (C-511/17, EU:C:2020:188) Tiesa lēma par to valsts tiesas pienākumu apjomu, kuri attiecas, pirmkārt, uz aizdevuma līguma, kas noslēgts starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju un kas izteikts ārvalstu valūtā, iespējami negodīgo noteikumu pārbaudi pēc savas ierosmes un, otrkārt, pierādījumu vākšanas pasākumu šīs pārbaudes ietvaros noteikšanu pēc savas ierosmes Direktīvas par negodīgiem noteikumiem izpratnē.

Šis spriedums ir saistīts ar *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [300]. *G. Lintner* cēla prasību šajā tiesā par dažu hipotekārā aizdevuma līguma, kas izteikts ārvalstu valūtā un ko viņa bija noslēgusi ar banku, noteikumu iespējamo negodīgumu. Saskaņā ar šiem noteikumiem šai bankai bija tiesības vienpusēji grozīt aizdevuma līgumu. Pēc tam, kad šī prasība bija noraidīta, kompetentā apelācijas tiesa pēc prasītājas iesniegtās apelācijas sūdzības nosūtīja lietu atpakaļ iesniedzējtiesai un noteica tai pienākumu pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikumus, kurus prasītāja savā sākotnējā prasībā nebija apstrīdējusi un kuri tostarp attiecās uz notariālu apliecinājumu, līguma izbeigšanas iemesliem un noteiktām izmaksām, kas jāsedz prasītājai.

Pirmkārt, Tiesa nosprieda, ka tiesai nav pienākuma pēc savas ierosmes un atsevišķi izvērtēt visus pārejos līguma noteikumus, kurus patērētājs nav apstrīdējis, lai pārbaudītu, vai tos var uzskatīt par negodīgiem, bet tai ir jāizvērtē tikai tie noteikumi, kas saistīti ar strīda priekšmetu, kādu noteikušas puses. Tādējādi Tiesa precizēja, ka, veicot šo pārbaudi, ir jāievēro strīda priekšmeta robežas, tās saprotot kā rezultātu kādas puses izteiktajiem iebildumiem, skatot tos šajā nolūkā pušu izteikto prasījumu un pamatu kontekstā. Līdz ar to valsts tiesa tiek aicināta šajās robežās pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikumu, lai novērstu, ka patērētāja iebildumi attiecīgā gadījumā tiek noraidīti ar likumīgā spēkā stājušos lēmumu, lai gan tos būtu bijis iespējams pieņemt, ja patērētājs nebūtu nezināšanas dēļ atstājis bez ievērības šī noteikuma negodīgumu. Tiesa turklāt norādīja – lai netiktu apdraudēta patērētājiem saskaņā ar šo direktīvu piešķirtās aizsardzības lietderīgā iedarbība, valsts tiesai tajā izvirzītie iebildumi nav jāinterpretē formāli, bet, gluži pretēji, jāsaprot to saturs pamatu, kas izvirzīti šo iebildumu pamatojumam, kontekstā.

Otrkārt, attiecībā uz negodīga noteikuma pārbaudes pēc savas ierosmes īstenošanu Tiesa nosprieda, ka tad, ja no tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, kas ietverti valsts tiesā iesniegtajos lietas materiālos, izriet būtiskas šaubas par dažu tādu noteikumu negodīgumu, uz kuriem prasītājs nav norādījis, bet kuriem ir cieša saikne ar strīda priekšmetu, šai tiesai pēc savas ierosmes ir jāveic pierādījumu vākšanas pasākumi, lai papildinātu lietas materiālus, lūdzot pusēm, ievērojot sacīkstes principu, iesniegt šajā ziņā nepieciešamos paskaidrojumus un dokumentus.

Treškārt un visbeidzot, Tiesa nosprieda, ka, lai arī ir taisnība, ka līguma noteikuma, kas ir patērētāja iebildumu pamatā, negodīguma novērtēšanas nolūkā ir jāņem vērā visi ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līguma noteikumi, šāda ņemšana vērā nenozīmē, ka valsts tiesai, kurā ir celta prasība, ir pienākums pēc savas ierosmes izvērtēt visu noteikumu iespējamo negodīgumu.

300| Tā ir viena no vairākām lietām, kuras ir nonākušas Tiesā un attiecas uz Ungārijas regulējumu par patēriņa kredītlīgumiem, kas noslēgti ārvalstu valūtā. Tostarp skat. Tiesas spriedumus, 2018. gada 31. maijs, ***Sziber*** (C-483/16, EU:C:2018:367), 2018. gada 20. septembris, ***OTP Bank un OTP Faktoring*** (C-51/17, EU:C:2018:750), kā arī 2019. gada 14. marts, ***Dunai*** (C-118/17, EU:C:2019:207).

2020. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā ***Condominio di Milano, via Meda*** (C-329/19, EU:C:2020:263) Tiesa nosprieda, ka Direktīvai par negodīgiem noteikumiem nav pretrunā valsts judikatūra, kurā tiesību akti, ar ko šī direktīva tiek transponēta, tiek interpretēti tādā veidā, ka tajā ietvertās patērētāju tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas tādas kooperatīvās dzīvojamās mājas, kāda ir *condominio*, noslēgtajam līgumam ar komersantu, lai gan šāds tiesību subjekts neietilpst tās piemērošanas jomā.

Šis spriedums ir saistīts ar *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija; turpmāk tekstā – "iesniedzējtiesa") lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Kooperatīvā dzīvojamā māja, *condominio di Milano, via Meda* (turpmāk tekstā – "*condominio Meda*"), kuru pārstāv tās pārvaldnieks, bija noslēgusi siltumenerģijas piegādes līgumu ar uzņēmumu *Eurothermo*. Atbilstoši līguma klauzulai samaksas nokavējuma gadījumā parādniekam bija jāmaksā nokavējuma procenti pēc likmes 9,25 %, sākot no kopsummas samaksas termiņa beigu dienas. *Condominio Meda* pārsūdzēja nokavējuma procentu atbilstoši šai klauzulai maksāšanas rīkojumu iesniedzējtiesā, norādot, ka rīkojumam ir negodīgs raksturs un ka tā ir patērētājs Direktīvas par negodīgiem noteikumiem izpratnē. Šajā lietā iesniedzējtiesa uzskatīja, ka šī klauzula bijusi negodīga, bet tai bija šaubas par iespēju tādu kooperatīvo dzīvojamo māju kā *condominio* Itālijas tiesībās uzskatīt par piederošu pie patērētāju kategorijas direktīvas izpratnē.

Pirmkārt, attiecībā uz "patērētāja" jēdzienu [301] Tiesa atgādināja, ka ir jābūt izpildītiem diviem kumulatīviem nosacījumiem, lai personu ietvertu šajā jēdzienā, proti, runai jābūt par fizisku personu, un tai jārīkojas nolūkiem ārpus savas profesionālās darbības. Attiecībā uz pirmo no šiem nosacījumiem Tiesa norādīja, ka pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā jēdziens "īpašums" nav saskaņots Savienības līmenī un ka dažādās dalībvalstīs var pastāvēt atšķirības. Līdz ar to Tiesa precizēja, ka minētās valstis var brīvi savā attiecīgajā valsts tiesību sistēmā kvalificēt vai nekvalificēt kooperatīvo dzīvojamo māju par "juridisku personu". Tādējādi Tiesa nosprieda, ka tāda kooperatīvā dzīvojamā māja kā *condominio* Itālijas tiesībās neatbilst šim pirmajam nosacījumiem un tādēļ nav iekļaujama jēdzienā "patērētājs", līdz ar to līgums starp šo kopīpašumu un komersantu ir izslēdzams no Direktīvas par negodīgiem noteikumiem piemērošanas jomas.

Otrkārt, Tiesa pārbaudīja, vai valsts judikatūra, ar kuru patērētāju aizsardzības normas tiek piemērotas noslēgtajam līgumam starp *condominio* un komersantu, atbilst patērētāju tiesību aizsardzības sistēmas garam Savienībā. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka ar Direktīvu par negodīgiem noteikumiem valstu tiesību akti negodīgo noteikumu jomā tiek saskaņoti tikai daļēji un minimāli, dalībvalstīm atstājot iespēju nodrošināt patērētājam augstāku aizsardzības līmeni ar stingrākiem valsts noteikumiem – ar nosacījumu, ka tie ir atbilstoši LESD [302]. Tādējādi Tiesa uzsvēra, ka judikatūras virziens – saskaņā ar kuru nolūkā paredzēt turpmāk aizsargāt patērētāju tiek paplašināta šīs aizsardzības piemērošanas joma attiecībā uz tādu tiesību subjektu, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, kas nav fiziska persona atbilstoši valsts tiesībām un kas līdz ar to nav uzskatāms par "patērētāju" Direktīvas par negodīgiem noteikumiem izpratnē, – atbilst direktīvas patērētāju aizsardzības mērķim. Tomēr šādai interpretācijai ir jānodrošina augstāks patērētāju aizsardzības līmenis, un tā nedrīkst kaitēt Līgumu noteikumiem.

301| Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 2. panta b) punkts.

302| LESD 169. panta 4. punkts; Direktīvas par negodīgiem noteikumiem 12. apsvērums un 8. pants.

XIX. Vide

1. Noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējums

Ar 2020. gada 25. jūnija spriedumu ***A u.c. (Vējturbīnas Ālterā un Nēvelē)*** (C-24/19, EU:C:2020:503) Tiesa virspalātas sastāvā lēma par to, kā ir jāinterpretē Direktīva 2001/42 [303], sniedzot būtiskus precizējumus par pasākumiem, attiecībā uz kuriem ir jāveic šajā direktīvā paredzētais novērtējums, kā arī par sekām, ko rada novērtējuma neveikšana.

Tiesā šis lūgums sniegt interpretāciju tika iesniegts saistībā ar strīdu starp kādas teritorijas, kas atrodas Ālteras un Nēveles (Beļģija) pašvaldību teritorijā un kas ir paredzēta vēja parka iekārtošanai, iedzīvotājiem un *Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen* (Flandrijas apgabala teritoriālās plānošanas departamenta Austrumflandrijas nodaļas reģionālais pilsētbūvniecības ierēdnis, Beļģija) par to, ka šī iestāde bija izsniegusi pilsētplānošanas atļauju piecu vējturbīnu uzstādīšanai un ekspluatācijai (turpmāk tekstā – "strīdīgā atļauja"). Strīdīgā atļauja tika izsniegta 2016. gada 30. novembrī ar noteiktiem nosacījumiem, kas ir paredzēti Flandrijas valdības rīkojumā, kā arī apkārtrakstā par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju.

Lai pamatotu prasību atcelt strīdīgo atļauju, kas ir iesniegta *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija), prasītāji tostarp atsaucās uz Direktīvas 2001/42 pārkāpumu, jo netika veikts rīkojuma un apkārtraksta, uz kuriem pamatojoties atļauja tika izsniegta, ietekmes uz vidi novērtējums. Strīdīgās atļaujas izdevējs – tieši pretēji – uzskatīja, ka saistībā ar attiecīgo rīkojumu un apkārtrakstu šāds novērtējums nav jāveic.

Savā spriedumā Tiesa atgādināja, ka Direktīva 2001/42 attiecas uz plāniem un programmām, kā arī uz to grozījumiem, ko ir izstrādājusi vai pieņēmusi kādas dalībvalsts iestāde, ciktāl tie ir "prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem" [304]. Turklāt šī direktīva pienākumam veikt konkrēta plāna vai programmas ietekmes uz vidi novērtējumu izvirza nosacījumu, ka plāns vai programma var būtiski ietekmēt vidi [305].

Pirmkārt, runājot par jēdzienu "plāni un programmas, kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem", Tiesa nosprieda, ka šajā jēdzienā ietilpst rīkojums un apkārtraksts, kurus ir pieņēmusi kādas dalībvalsts federālās vienības valdība un kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju.

303| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2001, L 197, 30. lpp.).

304| Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkts.

305| Direktīvas 2001/42 3. panta 1. punkts.

No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka par "prasītiem" Direktīvas 2001/42 izpratnē un tās piemērošanas nolūkā ir jāuzskata plāni un programmas, kuru pieņemšana ir noteikta valsts normatīvajos aktos, kuros ir paredzētas iestādes, kuru kompetencē ir tos pieņemt, un to izstrādes procedūra [306]. Tādējādi pasākums ir jāuzskata par "prasītu", ja pasākuma pieņemšanas pilnvaru juridiskais pamats ir šāda rakstura tiesību norma, pat ja vārda tiešā nozīmē nepastāv nekāds pienākums minēto pasākumu izstrādāt [307].

Pēc iesniedzējtiesas un Apvienotās Karalistes valdības aicinājuma pārskatīt šo judikatūru Tiesa vispirms uzsvēra, ka Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrajā ievilkumā paredzētā nosacījuma attiecināšana tikai uz tiem "plāniem un programmām", kuru pieņemšana ir obligāta, radītu risku šim jēdzienam piešķirt nenozīmīgu piemērojamību un neļautu saglabāt šīs tiesību normas lietderīgo iedarbību. Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā situāciju dažādību un valsts iestāžu prakses neviendabīgumu, plānu vai programmu pieņemšana un to grozīšana bieži vien nav ne vispārīgi noteikta, ne arī atstāta pilnīgi kompetento iestāžu rīcības brīvībā. Turklāt augsts vides aizsardzības līmenis, kādu ir paredzēts nodrošināt ar Direktīvu 2001/42, nosakot, ka plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, atbilst Līgumu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") prasībām vides aizsardzības un kvalitātes uzlabošanas jomā [308]. Šādus mērķus varētu apdraudēt šaura interpretācija, kas var ļaut dalībvalstij atbrīvoties no pienākuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, izvairoties plānu vai programmu pieņemšanu padarīt obligātu. Visbeidzot, Tiesa norādīja, ka plaša "plānu un programmu" jēdziena interpretācija atbilst Savienības starptautiskajām saistībām [309].

Pēc tam Tiesa pārbaudīja, vai attiecīgais rīkojums un apkārtraksts atbilst Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrajā ievilkumā paredzētajam nosacījumam. Šajā ziņā tā norādīja, ka rīkojumu Flandrijas valdība ir pieņēmusi kā Beļģijas federālās vienības izpildvaras iestāde saskaņā ar tiesību aktos paredzētu pilnvarojumu. Turklāt apkārtrakstu, kura mērķis ir noteikt kompetento iestāžu rīcības brīvību, arī ir izdevusi Flandrijas valdība, un ar to tiek grozīti šī rīkojuma noteikumi, tos paplašinot vai atkāpjoties no tiem, ar nosacījumu, ka tiek veiktas pārbaudes, kas ir jāveic valsts tiesai attiecībā uz tā precīzu juridisko raksturu un precīzu tā saturu. Tādējādi Tiesa secināja, ka rīkojums un – ar nosacījumu, ka tiek veiktas šīs pārbaudes, – apkārtraksts ietilpst jēdzienā "plāni un programmas", ciktāl tie ir jāuzskata par "prasītiem" Direktīvas 2001/42 izpratnē.

Otrkārt, runājot par to, vai rīkojumam un apkārtrakstam ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši Direktīvai 2001/42 tāpēc, ka tiem var būt būtiska ietekme uz vidi, Tiesa atzina, ka šie akti, kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, tostarp pasākumi, kas attiecas uz aizēnojumu, drošību, kā arī trokšņa standartiem, ir vieni no tiem, attiecībā uz kuriem ir jāveic šāds novērtējums.

Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka attiecīgajā rīkojumā un apkārtrakstā ietvertie priekšraksti par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju ir pietiekami būtiski un tiem ir pietiekami nozīmīga piemērošanas joma, lai noteiktu nosacījumus, kādiem bija pakļauta atļaujas izsniegšana vēja parku, kuru ietekme uz vidi ir nenoliedzama, ierīkošanai un ekspluatācijai. Tā precizēja, ka šādu interpretāciju nevar atspēkot apkārtraksta īpašais juridiskais raksturs.

306| Tiesas spriedumi, 2012. gada 22. marts, ***Inter-Environnement Bruxelles u.c.*** (C-567/10, EU:C:2012:159, 31. punkts), 2018. gada 7. jūnijs, ***Thybaut u.c.*** (C-160/17, EU:C:2018:401, 43. punkts), kā arī 2019. gada 12. jūnijs, ***Terre wallonne*** (C-321/18, EU:C:2019:484, 34. punkts).

307| Tiesas spriedums, 2018. gada 7. jūnijs, ***Inter-Environnement Bruxelles u.c.*** (C-671/16, EU:C:2018:403, 38.–40. punkts).

308| LES 3. panta 3. punkts, LESD 191. panta 2. punkts un Hartas 37. pants.

309| Tas it īpaši izriet no Espo (Somija) 1991. gada 26. februārī parakstītās Konvencijas par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā 2. panta 7. punkta.

Treškārt un pēdējokārt, runājot par iespēju saglabāt šo tiesību aktu un atļaujas – kas ir izdoti, pārkāpjot Direktīvu 2001/42, – sekas, Tiesa atgādināja, ka dalībvalstīm ir pienākums novērst šāda Savienības tiesību pārkāpuma nelikumīgās sekas. Tiesa uzsvēra, ka, ņemot vērā Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasību, tikai tā izņēmuma kārtā un primāru tiesiskās drošības apsvērumu dēļ var noteikt izstumšanas seku – kādas rada pārkāptā Savienības tiesību norma – īslaicīgu apturēšanu, ciktāl valsts tiesiskajā regulējumā valsts tiesai ir ļauts saglabāt zināmas šādu aktu sekas strīdā, kuru tā izskata. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka tādā situācijā kā šajā gadījumā aplūkotā valsts tiesa var saglabāt rīkojuma un apkārtraksta, kā arī tādas atļaujas sekas, kas ir izsniegta, pamatojoties uz tiem, tikai tad, ja valsts tiesības tai to atļauj strīdā, kuru tā izskata, un gadījumā, ja šīs atļaujas anulēšana varētu būtiski ietekmēt energoapgādi – šajā gadījumā Beļģijā. Šo seku iespējamā saglabāšana tomēr katrā ziņā var turpināties vienīgi laikposmā, kas ir absolūti nepieciešams, lai novērstu šo prettiesiskumu, un attiecīgajā gadījumā šis novērtējums ir jāveic valsts tiesai.

2. PM_{10} daļiņu koncentrācijai piemērojamie robežlielumi

2020. gada 10. novembrī pasludinātajā spriedumā ***Komisija/Itālija (PM_{10} robežlielumi)*** (C-644/18, EU:C:2020:895) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ar kuru Itālijas Republikai tika pārmests, ka tā nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus, pārsniedzot PM_{10} makrodaļiņu koncentrācijai piemērojamās robežvērtības.

Eiropas Komisija 2014. gadā sāka procedūru sakarā ar pienākumu neizpildi attiecībā uz Itālijas Republiku, jo vairākās Itālijas teritoriālajās zonās sistemātiski un pastāvīgi bija pārsniegti Direktīvā 2008/50 [310] (turpmāk tekstā – "Gaisa kvalitātes direktīva") noteiktie PM_{10} robežlielumi.

Komisija uzskatīja, ka, pirmkārt, Itālijas Republika attiecīgajās zonās kopš 2008. gada bija sistemātiski un pastāvīgi pārsniegusi PM_{10} daļiņu koncentrācijai piemērojamos dienas un gada robežlielumus, kas noteikti Gaisa kvalitātes direktīvas 13. panta 1. punktā kopsakarā ar tās XI pielikumu. Otrkārt, Komisija pārmeta Itālijas Republikai, ka tā nav izpildījusi savu pienākumu, kas izriet no šīs pašas direktīvas 23. panta 1. punkta kopsakarā ar tās XV pielikumu, proti, veikt atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka visās attiecīgajās zonās tiek ievēroti PM_{10} robežlielumi.

Uzskatīdama, ka pirmstiesas procesā šajā ziņā sniegtie Itālijas Republikas paskaidrojumi par šo tematu nebija pietiekami, Komisija 2018. gada 13. oktobrī cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Pirmām kārtām, attiecībā uz iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka sistemātiski un pastāvīgi ir pārkāpts Gaisa kvalitātes direktīvas 13. panta 1. punkts kopsakarā ar tās XI pielikumu, Tiesa, ņemot vērā Komisijas sniegtos datus par laikposmiem un zonām, uz kuriem attiecas šī tiesvedība, minēto iebildumu atzina par pamatotu. Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka PM_{10} robežlieluma pārsniegums pats par sevi ir pietiekams, lai varētu konstatēt, ka ir pārkāptas iepriekš minētās šīs direktīvas normas. Tomēr šajā lietā Tiesa konstatēja, ka attiecīgajās zonās laikā no 2008. līdz 2017. gadam (ieskaitot) PM_{10} dienas un gada robežlielumi tika pārsniegti ļoti bieži. Tiesa norādīja – tas, ka aplūkojamie robežlielumi dažos minētā laikposma gados netika pārsniegti, neliedz šādā situācijā konstatēt, ka aplūkojamās normas tika pārkāptas sistemātiski un ilgstoši. Proti, saskaņā ar pašu Gaisa kvalitātes direktīvā ietverto termina "robežlielums" definīciju tas tiek noteikts, lai novērstu, nepieļautu vai mazinātu piesārņojuma kaitīgo iedarbību uz cilvēka veselību un/vai uz vidi kopumā, tas jāsasniedz noteiktā termiņā un to pēc tam vairs nedrīkst pārsniegt. Turklāt Tiesa uzsvēra: ja tas ir konstatēts – kā šajā gadījumā – un ja trūkst pierādījumu par ārkārtas apstākļiem, no kuru sekām neesot iespējams

310| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.).

izvairīties, neraugoties uz pienācīgu rūpību, tad nav nozīmīgi tas, vai šī pienākumu neizpilde izriet no tās dalībvalsts gribas, uz kuru šī pienākumu neizpilde ir attiecināma, no tās pieļautās neuzmanības vai arī no tehniskām vai strukturālām grūtībām, kas tai radušās. Šajā lietā Itālijas Republika šādus pierādījumus nav sniegusi, tādēļ tā veltīgi norāda uz gaisa piesārņojuma avotu daudzveidību kā pamatojumu tam, ka daži no tiem nav attiecināmi uz to, piemēram, tie, kurus ietekmējusi Eiropas nozaru politika vai vairāku attiecīgo zonu topogrāfiskās un klimatiskās iezīmes. Visbeidzot – Tiesa norādīja, ka nav nozīmīgs arī Itālijas Republikas norādītais apstāklis, ka Komisijas izvirzītie iebildumi attiecas uz zonām, kuras kopumā veido tikai nelielu daļu no valsts teritorijas. Tā šajā ziņā precizēja, ka PM_{10} robežlieluma pārsniegums pat vienā vienīgā zonā pats par sevi ir pietiekams, lai varētu konstatēt, ka ir pārkāptas iepriekš minētās Gaisa kvalitātes direktīvas normas.

Otrām kārtām, Tiesa atzina par pamatotu arī iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka nav veikti atbilstīgi pasākumi, lai ierobežotu PM_{10} robežlielumu pārsniegšanas laikposma ilgumu atbilstoši Gaisa kvalitātes direktīvas 23. panta 1. punkta prasībām – skatot to atsevišķi un kopsakarā ar tās XV pielikuma A iedaļu. Šajā ziņā tā atgādināja, ka saskaņā ar šīm normām gadījumā, ja minētie robežlielumi pēc to sasniegšanas termiņa joprojām ir pārsniegti, attiecīgajai dalībvalstij ir pienākums izstrādāt gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu, kas atbilst šīs direktīvas prasībām, it īpaši par to, ka jāparedz atbilstīgi pasākumi, ar kuriem iespējams nodrošināt, lai šo robežlielumu pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks. Tiesa šajā kontekstā uzsvēra – lai gan šāds pārsniegums pats par sevi nav pietiekams, lai konstatētu, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus, kas paredzēti šajās tiesību normās, un lai gan tai ir rīcības brīvība izvēlēties veicamos pasākumus, tomēr ar šiem pasākumiem katrā ziņā ir jāspēj nodrošināt, lai šāds robežlielumu pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks.

Taču šajā lietā Tiesa konstatēja, ka Itālijas Republika acīmredzami šādus nepieciešamos pasākumus nav veikusi laikus. Sava konstatējuma pamatojumā tā norādīja uz lietas materiālos iekļauto informāciju, no kuras izriet, ka PM_{10} dienas un gada robežlielumi joprojām tika pārsniegti sistemātiski un ilgstoši – attiecīgajās zonās vismaz astoņus gadus – neatkarīgi no Itālijā notiekošā procesa, ar ko paredzēts sasniegt šos robežlielumus, un lielākā daļa no Tiesai iesniegtajos gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos paredzētajiem pasākumiem, it īpaši tiem, ar kuriem paredzēts izraisīt strukturālas pārmaiņas, konkrēti, attiecībā uz galvenajiem piesārņojuma faktoriem, tika ieplānoti tikai ļoti nesen, turklāt vairākos no šiem plāniem paredzētie termiņi ar gaisa kvalitāti saistīto mērķu sasniegšanai var ilgt vairākus gadus, proti, dažkārt pat divus gadu desmitus pēc minēto robežlielumu stāšanās spēkā. Tiesa norādīja, ka šāda situācija pati par sevi liecina par to, ka Itālijas Republika nav veikusi atbilstīgus un iedarbīgus pasākumus, ar kuriem būtu iespējams nodrošināt, lai PM_{10} robežlielumu pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks. Turklāt, lai gan Itālijas Republika uzskata, ka, ņemot vērā samērīguma principu, subsidiaritātes principu un principu par līdzsvaru starp plašas sabiedrības interesēm un privātajām interesēm, ir nepieciešams paredzēt ilgus termiņus, lai dažādajos gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos paredzētie pasākumi varētu radīt iedarbību, Tiesa turpretī norādīja, ka šāda pieeja paredz ņemt vērā gan Gaisa kvalitātes direktīvā paredzētos atskaites laikpunktus, lai izpildītu tajā noteiktos pienākumus, gan to, cik svarīgi ir ar šo direktīvu sasniedzamie mērķi cilvēku veselības un dabas vides aizsardzības jomās. Kaut gan Tiesa atzina, ka Gaisa kvalitātes direktīvas 23. panta 1. punktu nevar saprast tādējādi, ka, lai dalībvalsts veicamie pasākumi varētu tikt atzīti par atbilstīgiem, tiem ir jāspēj nodrošināt šo robežlielumu tūlītēju ievērošanu, tomēr tā uzsvēra, ka Itālijas Republikas pieeja nozīmētu attiecīgā gadījumā atzīt vispārīgu šo lielumu sasniegšanas termiņa pagarināšanu *sine die*, lai gan tie ir noteikti tieši tādēļ, lai tiktu sasniegti šie mērķi.

3. Dzīvotņu direktīva

2020. gada 11. jūnija spriedumā ***Alianța pentru combaterea abuzurilor*** (C-88/19, EU:C:2020:458) Tiesa lēma par Direktīvas 92/43 [311] (turpmāk tekstā – "Dzīvotņu direktīva") 12. panta 1. punktā paredzētās atsevišķu dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēmas teritoriālo piemērojamību. Šajā ziņā Tiesa apstiprināja, ka šī stingras aizsardzības sistēma, kas paredzēta attiecībā uz minētās direktīvas IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām sugām, piemēram, vilku, ir piemērojama arī sugas īpatņiem, kuri atstājuši savu dabisko dzīvotni un atrodas cilvēku apdzīvotās teritorijās.

2016. gadā dzīvnieku aizsardzības apvienības darbinieki kopā ar veterinārārstu bez iepriekšējas atļaujas sagūstīja un transportēja vilku, kas mēdza ierasties kāda Rumānijas ciemata iedzīvotāja dzīvesvietā, kura atrodas starp divām lielām saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu aizsargājamām teritorijām. Tomēr sagūstītā vilka transportēšana uz dabas rezervātu nenotika tā, kā bija paredzēts, un tam izdevās iebēgt netālu esošajā mežā. Sūdzība krimināllietā tika iesniegta par pārkāpumiem saistībā ar vilka sagūstīšanu un transportēšanu sliktos apstākļos. Šajā kriminālprocesā iesniedzējtiesa vēlējās noskaidrot, vai Dzīvotņu direktīvas aizsargājošie noteikumi ir piemērojami savvaļas vilku sagūstīšanai aglomerācijas nomalē vai administratīvi teritoriālas vienības teritorijā.

Tiesa vispirms atgādināja, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai aizsargājamo dzīvnieku sugām "to dabiskās izplatības areālā" izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot minēto sugu īpatņu jebkāda veida apzinātu sagūstīšanu vai nonāvēšanu "savvaļā".

Saistībā ar aizlieguma teritoriālo piemērojamību Tiesa norādīja, ka attiecībā uz tādām aizsargājamām dzīvnieku sugām, kurām tāpat kā vilkam ir plašs izplatības areāls, jēdziens "dabiskās izplatības areāls" ir plašāks nekā ģeogrāfiskā teritorija, kam raksturīgie fizikālie vai bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai šo sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties, un tādējādi šis areāls atbilst ģeogrāfiskajai teritorijai, kurā attiecīgā dzīvnieku suga savas dabiskās uzvedības ietvaros dzīvo vai izplatās. No tā izriet, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktā noteiktā aizsardzība neparedz ierobežojumus vai robežas un tādējādi aizsargājamas dzīvnieku sugas savvaļas īpatnis, kas atrodas netālu no cilvēku apdzīvotām teritorijām vai šajās teritorijās, šķērsojot šādas teritorijas vai barojoties ar cilvēka radītiem resursiem, nevar tikt uzskatīts par dzīvnieku, kurš ir atstājis savu "dabiskās izplatības areālu". Šo interpretāciju apstiprina Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību [312] 1. panta 1. punkta f) apakšpunktā ietvertā definīcija, saskaņā ar kuru jēdzienā sugas "areāls" tiek ņemtas vērā visu veidu teritorijas, kuras šķērso šī suga.

Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējums, ar kuru ir aizliegta aizsargājamo sugu īpatņu apzināta sagūstīšana vai nonāvēšana "savvaļā", neļauj izslēgt cilvēku apdzīvotas teritorijas no šīs tiesību normas aizsardzības jomas. Termina "savvaļā" izmantošanas mērķis ir tikai precizēt, ka šajā tiesību normā paredzētie aizliegumi ne vienmēr ir piemērojami sugas īpatņiem, kas likumīgi tiek turēti nebrīvē.

Interpretācija, saskaņā ar kuru Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā aizsardzība neietver ne ierobežojumus, ne stingras robežas, ļauj arī sasniegt minētās tiesību normas mērķi. Proti, runa ir par attiecīgo sugu aizsardzību ne tikai atsevišķās, šauri noteiktās vietās, bet arī par to sugas īpatņu

311| Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

312| Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību, kas parakstīta Bonnā 1979. gada 23. jūnijā un Kopienas vārdā noslēgta ar Padomes Lēmumu 82/461/EEK (1982. gada 24. jūnijs) (OV 1982, L 210, 10. lpp.).

aizsardzību, kuri dzīvo savvaļā vai dabā un kuri tādējādi nodrošina noteiktas funkcijas izpildi dabiskajās ekosistēmās. Šajā ziņā Tiesa turklāt norādīja, ka daudzos Savienības reģionos, kā tas ir šajā lietā, vilki dzīvo cilvēku apdzīvotās teritorijās, jo šo teritoriju antropizācija arī ir izraisījusi vilku daļēju pielāgošanos šiem jaunajiem apstākļiem. Turklāt infrastruktūras attīstība, nelikumīga mežizstrāde, lauku saimniecības un noteiktas ražošanas darbības ir veicinājušas spiedienu uz vilku populāciju un tās dzīvotni.

Līdz ar to Tiesa secināja, ka pienākums stingri aizsargāt aizsargājamās dzīvnieku sugas ir attiecināms uz ikvienu šo sugu "dabiskās izplatības areālu" neatkarīgi no tā, vai tās atrodas to parastajā dzīvotnē, aizsargājamās teritorijās vai cilvēku apmetņu tuvumā.

Attiecībā uz tādu situāciju pārvaldību, kuras var rasties, ja aizsargājamas dzīvnieku sugas īpatnis nonāk saskarsmē ar cilvēkiem vai to īpašumu, it īpaši konfliktiem, kas izriet no cilvēku veiktās dabas teritoriju izmantošanas, Tiesa turpinājumā atgādināja, ka dalībvalstīm ir jāpieņem pilnīgs tiesiskais regulējums, kurā saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu var būt ietverti pasākumi, kas paredzēti, lai novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai vai mājlopiem, vai pasākumi, kas veikti veselības aizsardzības un sabiedrības drošības interesēs vai lai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses.

Tādējādi Tiesa uzskatīja, ka tādu aizsargājamas dzīvnieku sugas īpatni kā vilks sagūstīt un transportēt var tikai tad, ja kompetentā valsts iestāde saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu ir piešķīrusi atkāpi, pamatojoties tostarp uz sabiedrības drošības apsvērumiem.

4. Atbildība vides jomā

2020. gada 9. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein*** (C-297/19, EU:C:2020:533) Tiesa nosprieda, ka publisko tiesību juridiskās personas var būt atbildīgas par kaitējumu videi, kuru radījušas darbības, kas veiktas sabiedrības interesēs saskaņā ar likumā noteikto uzdevumu nodošanu, piemēram, sūkņu stacijas izmantošanu lauksaimniecības platību nosusināšanas nolūkā.

Laikposmā no 2006. līdz 2009. gadam daļa no Eiderštetes pussalas, kas atrodas Šlēsvigas-Holšteinas [*Schleswig-Holstein*] federālās zemes (Vācija) rietumu daļā, tika klasificēta kā "aizsardzības zona" it īpaši melnā zīriņa, aizsargājama ūdensputna, sastopamības dēļ. Saskaņā ar apsaimniekošanas plānu šīs sugas aizsardzības zona lielākoties tiek apsaimniekota tradicionālā veidā kā plašas zālaugu platības. Lai Eiderštetes pussalu varētu apdzīvot un izmantot lauksaimniecībā, ir jāveic nosusināšana. Lai to darītu, *Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt*, ūdens apsaimniekošanas un lauksaimniecības asociācija, kuras juridiskā forma ir publisko tiesību juridiskā persona, izmantoja sūkņu staciju, kas veic nosusināšanu visā aptvertajā teritorijā. Šīs sūknēšanas darbības, lai samazinātu ūdens līmeni, ir saistītas ar virszemes ūdenstilpju uzturēšanas uzdevumu, kas tai kā sabiedriskais pakalpojums bija uzticēts ar likumu.

Uzskatīdama, ka, izmantojot šo sūkņu staciju, *Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt* ir nodarījusi kaitējumu videi, kas ir nelabvēlīgs melnajam zīriņam, vides aizsardzības apvienība *Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein* iesniedza Ziemeļfrīzlandes apgabalā lūgumu noteikt šī kaitējuma ierobežošanas un atlīdzināšanas pasākumus, kurš tika noraidīts. Lūguma pamatojumam apvienība atsaucās uz Vācijas tiesību aktiem, kas pieņemti, lai transponētu Direktīvu 2004/35 par atbildību vides jomā [313]. Šajā direktīvā

313| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/35/EK (2004. gada 21. aprīlis) par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu (OV 2004, L 143, 56. lpp.).

ir noteikti atbildības vides jomā noteikumi, lai novērstu un atlīdzinātu tostarp kaitējumu videi, kas profesionālās darbības rezultātā nodarīts tostarp Dzīvotņu direktīvā [314] un Direktīvā 2009/147 [315] (turpmāk tekstā – "Putnu direktīva") paredzētajām sugām un dabiskajiem biotopiem.

Tomēr Direktīvas 2004/35 I pielikuma trešās daļas otrajā ievilkumā dalībvalstīm ir ļauts paredzēt īpašniekiem un uzņēmējiem atbrīvojumu no atbildības par kaitējumu, kas, veicot attiecīgās teritorijas "dabisku apsaimniekošanu", nodarīts aizsargājamajām sugām un dabiskajiem biotopiem. Vācijas Federatīvā Republika ir izmantojusi šo iespēju.

Šajā kontekstā *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija), kurā pārsūdzēts lēmums noraidīt vides aizsardzības apvienības lūgumu, nolēma jautāt Tiesai, vai un ar kādiem apstākļiem tāda darbība kā sūkņu stacijas izmantošana lauksaimniecības platību nosusināšanai var tikt uzskatīta par izrietošu no "teritorijas dabiskas apsaimniekošanas" Direktīvas 2004/35 izpratnē. Turklāt iesniedzējtiesa aicināja Tiesu precizēt, vai šāda darbība – tādēļ, ka tā veikta, pamatojoties uz likumā noteikto deleģēšanu sabiedrības interesēs, – var tikt uzskatīta par "profesionālo darbību" Direktīvas 2004/35 izpratnē.

Tiesa savā spriedumā norādīja, ka jēdziens "dabiska teritoriju apsaimniekošana" ir jāsaprot tādējādi, ka tas aptver jebkuru pasākumu, kas ļauj labi pārvaldīt vai organizēt teritorijas, kurās ir sastopamas aizsargājamās sugas vai dabiskie biotopi, tostarp atbilstoši pašreiz pieļautajai lauksaimniecības praksei.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka tādas teritorijas apsaimniekošana, kurā ir sastopamas aizsargājamās sugas un dabiskie biotopi Dzīvotņu direktīvas un Putnu direktīvas izpratnē, par "dabisku" var tikt uzskatīta tikai tad, ja tā atbilst šajās direktīvās paredzētajiem mērķiem un pienākumiem un tostarp visiem apsaimniekošanas pasākumiem, ko dalībvalstis veikušas, pamatojoties uz minētajām direktīvām, tādiem kā tie, kas ir dokumentēti biotopu uzskaitē un mērķa dokumentos, kuri minēti Direktīvas 2004/35 I pielikuma trešās daļas otrajā ievilkumā. Šādos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka dabiska teritorijas apsaimniekošana tostarp var iekļaut teritorijā veiktas lauksaimniecības darbības, arī obligātās papildu darbības, tādas kā apūdeņošana un nosusināšana, un tātad – sūkņu stacijas izmantošanu.

Turklāt Tiesa precizēja, ka tiesa, kas aicināta izvērtēt, vai apsaimniekošanas pasākums ir dabisks, var – gadījumā, ja teritorijas apsaimniekošanas dokumenti neietver pietiekamas norādes, – izvērtēt šos dokumentus, ņemot vērā Dzīvotņu direktīvā un Putnu direktīvā paredzētos mērķus un pienākumus, kā arī izmantojot valsts tiesību normas, kas pieņemtas, lai transponētu šīs direktīvas, vai, ja tādu nav, izvērtēt to, vai šie dokumenti ir saderīgi ar minēto direktīvu garu un mērķi.

Turklāt Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/35 I pielikuma trešās daļas otro ievilkumu dabiska teritorijas apsaimniekošana var izrietēt arī no iepriekšējās prakses, ko piekopuši īpašnieki vai uzņēmēji. Tiesa paziņoja, ka šis noteikums attiecas uz apsaimniekošanas pasākumiem, kuri kaitējuma rašanās datumā ir tikuši praktizēti pietiekami ilgu laikposmu un ir vispārpieņemti un pierādīti, lai tiktu uzskatīti par ierastiem attiecīgajā teritorijā, tomēr ar nosacījumu, ka tie neapdraud Dzīvotņu direktīvā un Putnu direktīvā paredzēto mērķu un pienākumu īstenošanu.

314| Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

315| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.).

Runājot par jautājumu, vai tāda darbība – ko, pamatojoties uz likumā noteikto deleģēšanu sabiedrības interesēs, veic publisko tiesību juridiskā persona – kā sūkņu stacijas izmantošana lauksaimniecības platību nosusināšanai var būt "profesionālā darbība" Direktīvas 2004/35 izpratnē, Tiesa apstiprināja, ka šis termins aptver visas profesionāli veiktas darbības (pretstatā personīgajām vai mājās veiktām darbībām) neatkarīgi no tā, vai šīm darbībām ir saistība ar tirgu vai konkurences raksturs.

XX. Starptautiskie nolīgumi

Runājot par starptautiskajiem nolīgumiem, ir jāmin trīs spriedumi. Pirmajā Tiesai bija jāizlemj par tās kompetenci attiecībā uz tāda šķīrējtiesas nolīguma interpretāciju, kurš noslēgts starp divām dalībvalstīm. Otrajā spriedumā tā lēma par dalībvalsts pienākumiem valsts režīma jomā saskaņā ar Vispārējo vienošanos par pakalpojumu tirdzniecību (*GATS*), kas noslēgta Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros [316]. Trešajā spriedumā tā lēma par dalībvalsts pienākumiem saskaņā ar Savienības tiesībām pret Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) līgumslēdzējas puses trešās valsts valstspiederīgo.

1. Tiesas kompetence starptautiskas konvencijas interpretācijas jomā

2020. gada 31. janvārī pasludinātajā spriedumā ***Slovēnija/Horvātija*** (C-457/18, EU:C:2020:65) Tiesas virspalāta atzina, ka tās kompetencē nav lemt par prasību, kuru uz LESD 259. panta pamata cēlusi Slovēnija, lūdzot konstatēt, ka Horvātija nav izpildījusi savus pienākumus atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām, jo tā neesot ievērojusi pienākumus, kas šai pēdējai minētajai dalībvalstij esot noteikti Šķīrējtiesas nolīgumā, kas noslēgts ar Slovēniju, lai atrisinātu robežstrīdu starp šīm divām valstīm, kā arī šķīrējtiesas nolēmumā, kurā esot noteikta jūras un sauszemes robeža starp minētajām valstīm. Tajā pašā laikā Tiesa precizēja, ka šī kompetences neesamība neskar jebkādu pienākumu, kas katrai no abām šīm dalībvalstīm – gan to savstarpējās attiecībās, gan arī attiecībās ar Savienību un pārējām dalībvalstīm – izriet no LES 4. panta 3. punkta, proti, pienākums lojāli darboties, lai atbilstoši starptautiskajām tiesībām rastu strīda galīgu juridisku risinājumu ar mērķi nodrošināt Savienības tiesību efektīvu un netraucētu piemērošanu attiecīgajos teritoriālajos apgabalos. Lai to panāktu, tās var izmantot vienu vai otru strīda risināšanas veidu, tostarp attiecīgā gadījumā iesniedzot šo strīdu izskatīšanai Tiesā saskaņā ar īpašu vienošanos atbilstoši LESD 273. pantam.

Lai atrisinātu jautājumu par to kopīgo robežu noteikšanu pēc tam, kad tās attiecīgi bija pasludinājušas savu neatkarību no Dienvidslāvijas Sociālistiskās Federatīvās Republikas, 2009. gada novembrī Horvātija un Slovēnija noslēdza Šķīrējtiesas nolīgumu. Saskaņā ar šo nolīgumu, kas stājās spēkā gadu vēlāk, abas valstis apņēmās nodot šo strīdu ar minēto nolīgumu izveidotajai šķīrējtiesai, kuras nolēmums būtu tām saistošs. Pēc tam, kad procesā šķīrējtiesā bija radies procesa jautājums šīs tiesas apspriežu laikā notikušas neoficiālas

316| Šajā nodaļā ir jānorāda arī uz šādiem spriedumiem: spriedums, 2020. gada 25. jūnijs, ***A u.c. (Vējturbīnas Ālterā un Nēvelē)*** (C-24/19, EU:C:2020:503), kurā Tiesa lēma par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par dažu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2001, L 197, 30. lpp.), ņemot vērā Konvenciju par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā, kas parakstīta Espo (Somija) 1991. gada 26. februārī, un kurš ir iekļauts XIX.1. nodaļā "Noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējums", kā arī spriedumi, 2020. gada 8. septembris, ***Recorded Artists Actors Performers*** (C-265/19, EU:C:2020:677), un 2020. gada 18. novembris, ***Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación*** (C-147/19, EU:C:2020:935), kuros Tiesai – pirmo no šīm abām lietām skatot virspalātas sastāvā – bija jāinterpretē direktīvas saistībā ar noteiktām autortiesību blakustiesībām *WIPO* Līguma par izpildījumu un fonogrammām (*WPPT*) un Romas Konvencijas par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību gaismā. Šie divi pēdējie spriedumi ir iekļauti XIV.1. nodaļā "Autortiesības".

saziņas dēļ starp Slovēnijas ieceltu šķīrējtiesnesi un šīs valsts pārstāvi šķīrējtiesā, Horvātija uzskatīja, ka esot tikusi apdraudēta šīs šķīrējtiesas spēja pieņemt nolēmumu neatkarīgi un objektīvi. Līdz ar to 2015. gada jūlijā Horvātija informēja Slovēniju, ka tās skatījumā Slovēnija esot vainīga būtiskos Šķīrējtiesas nolīguma pārkāpumos. Attiecīgi, atsaucoties uz Vīnes Konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām[317], tā nolēma nekavējoties pārtraukt Šķīrējtiesas nolīguma darbību. Šķīrējtiesa tomēr uzskatīja, ka šķīrējtiesas process būtu jāturpina, un 2017. gada jūnijā pieņēma šķīrējtiesas nolēmumu, kurā tā ir noteikusi jūras un sauszemes robežu starp abām attiecīgajām valstīm. Horvātija šo šķīrējtiesas nolēmumu neizpildīja. 2018. gada jūlijā Slovēnija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Vispirms tā apgalvoja, ka Horvātija nav izpildījusi vairākus savus pienākumus saskaņā ar primārajām tiesībām [318], neievērojot savas saistības, kas izriet no Šķīrējtiesas nolīguma un šķīrējtiesas nolēmuma, it īpaši – nerespektējot minētajā nolēmumā noteikto robežu. Turklāt tā apgalvoja, ka ar šo pašu rīcību Horvātija bija pārkāpusi vairākas atvasināto tiesību normas [319].

Lemjot par Horvātijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību, Tiesa atgādināja, ka tās kompetencē nav lemt par tāda starptautiska nolīguma interpretāciju, kuru ir noslēgušas dalībvalstis un kura priekšmets neietilpst Savienības kompetences jomās, kā arī par saistībām, kas šīm dalībvalstīm izriet no šāda nolīguma. Pēc tam Tiesa no iepriekš minētā izsecināja, ka tās kompetencē nav lemt par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi neatkarīgi no tā, vai tā ir celta atbilstoši LESD 258. vai 259. pantam, ja Savienības tiesību normu pārkāpumam, uz ko atsaucas, lai pamatotu šo prasību, ir pakārtots raksturs salīdzinājumā ar apgalvoto no šāda nolīguma izrietošo saistību neievērošanu.

Tiesa konstatēja, ka Slovēnijas apgalvotie Savienības tiesību pārkāpumi vai nu izriet no apstākļa, ka Horvātija neesot ievērojusi saistības, kas izriet no Šķīrējtiesas nolīguma vai uz tā pamata pieņemtā šķīrējtiesas nolēmuma, vai arī ir balstīti uz premisu, ka sauszemes un jūras robeža starp šīm divām dalībvalstīm ir tikusi noteikta ar minēto nolēmumu.

Uzsvērusi, ka konkrētajā gadījumā šķīrējtiesas nolēmumu ir pieņēmusi starptautiska tiesa, kas izveidota saskaņā ar divpusēju Šķīrējtiesas nolīgumu, kuru reglamentē starptautiskās tiesības, kura priekšmets neietilpst Savienības kompetences jomās un kurā Savienība nav dalībniece, Tiesa norādīja, ka nedz Šķīrējtiesas nolīgums, nedz šķīrējtiesas nolēmums nav uzskatāmi par neatņemamu Savienības tiesību sastāvdaļu. Šajā sakarā tā precizēja, ka atsauce, kas, izmantojot neitrālu formulējumu, ir veikta uz minēto šķīrējtiesas nolēmumu kādā Akta par Horvātijas pievienošanos Savienībai normā, nevar tikt interpretēta tādējādi, ka līdz ar to Savienības tiesībās būtu iekļautas starptautiskās saistības, ko atbilstoši minētajam Šķīrējtiesas nolīgumam uzņēmušās abas dalībvalstis.

317| 1969. gada 23. maija Vīnes Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 1155. sēj., 331. lpp.).

318| Runa ir par LES 2. pantu un 4. panta 3. punktu.

319| Tika norādīts uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1954/2003 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 un (EK) Nr. 639/2004 un Padomes Lēmumu 2004/585/EK (OV 2013, L 354, 22. lpp.) 5. panta 2. punkta pārkāpumu; kontroles, inspekciju un to noteikumu īstenošanas sistēmu, kuri ir paredzēti Padomes Regulā (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem (OV 2009, L 343, 1. lpp.), un Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 404/2011 (2011. gada 8. aprīlis), ar kuru pieņem sīki izstrādātus noteikumus par to, kā īstenojama Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009, ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem (OV 2011, L 112, 1. lpp.), pārkāpumu; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2016, L 77, 1. lpp.), 4. un 17. panta, tos aplūkojot kopsakarā ar tās 13. pantu, pārkāpumu; kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/89/ES (2014. gada 23. jūlijs), ar ko izveido jūras telpiskās plānošanas satvaru (OV 2014, L 257, 135. lpp.), 2. panta 4. punkta un 11. panta 1. punkta pārkāpumu.

Šajos apstākļos Tiesa secināja, ka aplūkojamajā gadījumā apgalvotajiem Savienības tiesību pārkāpumiem ir pakārtots raksturs salīdzinājumā ar apstākli, ka Horvātija neesot ievērojusi saistības, kas izriet no konkrētā divpusējā nolīguma. Norādot, ka saskaņā ar LESD 259. pantu celtas prasības sakarā ar pienākumu neizpildi priekšmets var būt tikai no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu neizpilde, Tiesa nosprieda, ka saistībā ar Slovēnijas prasību tās kompetencē tātad nav lemt par apgalvoto tādu saistību neizpildi, kuras izriet no Šķīrējtiesas nolīguma un šķīrējtiesas nolēmuma, uz kuriem balstīti šīs dalībvalsts iebildumi saistībā ar apgalvotajiem Savienības tiesību pārkāpumiem.

Visbeidzot, atgādinot to, ka saskaņā ar starptautiskajām tiesībām tikai dalībvalstu kompetencē ir noteikt savas ģeogrāfiskās robežas, kā arī apstākli, ka atbilstoši Šķīrējtiesas nolīgumam tieši šī nolīguma pusēm ir jāveic nepieciešamie pasākumi, lai īstenotu šķīrējtiesas nolēmumu, Tiesa uzskatīja, ka tai saistībā ar Slovēnijas celto prasību nav jāizvērtē jautājums par attiecīgo šīs dalībvalsts un Horvātijas teritoriju plašumu un robežām, tieši piemērojot ar šķīrējtiesas nolēmumu noteikto robežu, lai pārbaudītu, vai patiešām ir notikuši attiecīgie Savienības tiesību pārkāpumi.

2. PTO ietvaros noslēgta nolīguma pārkāpums

2020. gada 6. oktobrī pasludinātajā spriedumā ***Komisija/Ungārija (Augstākā izglītība)*** (C-66/18, EU:C:2020:792) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija bija cēlusi pret šo dalībvalsti. Pirmkārt, Tiesa konstatēja – pakļaujot ārpus EEZ esošo ārvalstu izglītības iestāžu iespēju sniegt izglītību Ungārijā, noslēgumā izsniedzot diplomu, nosacījumam par to, ka jāpastāv starptautiskam līgumam, kas saista Ungāriju ar trešo valsti, kurā ir attiecīgās iestādes mītnesvieta, Ungārija nav izpildījusi saistības, kuras tā attiecībā uz nacionālo režīmu uzņēmusies saskaņā ar *GATS*, kas noslēgta PTO ietvaros [320]. Turklāt šī prasība ir pretrunā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") tiesību normām par akadēmisko brīvību, brīvību dibināt mācību iestādes un darījumdarbības brīvību [321].

Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka pakļaujot ārvalstu izglītības iestāžu, tostarp tādu iestāžu, kuru mītnesvieta ir citā EEZ dalībvalstī, darbības veikšanu Ungārijā nosacījumam par to, ka tās sniedz augstāko izglītību savā mītnesvietas valstī, Ungārija nav izpildījusi saistības, kuras tā attiecībā uz nacionālo režīmu uzņēmusies saskaņā ar *GATS*, kā arī tās saistības attiecībā uz uzņēmējdarbības brīvību [322], pakalpojumu brīvu apriti [323], kā arī saskaņā ar iepriekšminētajām Hartas tiesību normām.

2017. gada 4. aprīlī Ungārija steidzamības kārtā pieņēma likumu par Likuma par augstāko izglītību grozījumiem [324] (turpmāk tekstā – "2017. gada Likums par augstāko izglītību"), to raksturojot kā tādu, kurš ir paredzēts, lai nodrošinātu augstākās izglītības piedāvāšanas darbību kvalitāti, un kura galvenais mērķis ir ārvalstu augstākās izglītības iestādēm piemērojamās licenču sistēmas pārskatīšana. Neatkarīgi no tā, vai šīm iestādēm bija agrāka akreditācija, uz tām turpmāk tika attiecinātas jaunās prasības, tostarp Tiesas pārbaudītās.

320| *GATS* XVII pants.

321| Hartas 13. pants, 14. panta 3. punkts un 16. pants. Sprieduma aspekti, kas attiecas uz šīm tiesību normām, ir izklāstīti I.3. nodaļā "Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība, tiesības uz izglītību un darījumdarbības brīvība".

322| LESD 49. pants.

323| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.; turpmāk tekstā – "Pakalpojumu direktīva") 16. pants.

324| *Nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosításáról szóló 2017. évi XXV. törvény* (2017. gada Likums Nr. XXV, ar kuru groza 2011. gada Likumu Nr. CCIV par valsts augstāko izglītību).

Komisija Tiesā pret Ungāriju cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, apgalvojot, ka 2017. gada Likums par augstāko izglītību nav saderīgs ne ar saistībām, kuras Ungārija uzņēmusies *GATS* ietvaros, ne ar brīvību veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu brīvu apriti un Hartas tiesību normām par akadēmisko brīvību, brīvību dibināt augstākās mācību iestādes un darījumdarbības brīvību.

Visupirms Tiesa noraidīja Ungārijas izvirzītos nepieņemamības pamatus. Pirmkārt, attiecībā uz to, ka Komisija pirmstiesas procedūrā bija izmantojusi īsus termiņus, Tiesa, apstiprinādama savu judikatūru šajā jautājumā [325], veica konkrētu šīs procedūras norises pārbaudi un secināja, ka Ungārija nav pierādījusi apgalvoto tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Tā turklāt norādīja, ka apstrīdētie termiņi bija noteikti, ņemot vērā attiecīgo tiesību normu drīzo spēkā stāšanās termiņu, kas sākotnēji bija noteikts 2018. gada 1. janvārī. Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka Ungārijas valdība nevar lietderīgi atsaukties uz to, ka politiskie nolūki, ko tā piedēvē Komisijai, – proti, *Central European University* īpašo interešu aizsardzība – ir neleģitīmi, jo procedūras sakarā ar pienākumu neizpildi sākšana ietilpst Komisijas rīcības brīvībā, kas tai šajā ziņā ir, un kā tāda tā nav pakļauta Tiesas pārbaudei.

Tad Tiesa sevi atzina par kompetentu izskatīt iebildumus par PTO tiesību pārkāpumiem. Šajā ziņā, atgādinājusi, ka ikviens starptautisks līgums, kuru noslēgusi Savienība, no tā stāšanās spēkā brīža ir tās tiesību neatņemama sastāvdaļa, tā konstatēja, ka tā tas ir attiecībā uz Līgumu par PTO izveidošanu, kura sastāvdaļa ir *GATS*. Turpinājumā attiecībā uz saistību starp Savienības ekskluzīvo kompetenci kopējās tirdzniecības politikas jomā un plašo dalībvalstu kompetenci izglītības jomā Tiesa precizēja, ka saistības *GATS* ietvaros – tostarp saistības attiecībā uz privātās izglītības pakalpojumu liberalizāciju – ietilpst kopējās tirdzniecības politikas jomā. Turklāt, atbildot uz Ungārijas valdības argumentāciju par tās interpretācijas kompetences ekskluzivitāti, kas ir piešķirta it īpaši PTO institūcijām, kuras veido tās strīdu noregulēšanas sistēmu, Tiesa uzsvēra, ka PTO strīdu noregulēšanas sistēmas pastāvēšana ne vien neliedz Tiesai procedūras sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros atzīt savu kompetenci izskatīt iebildumus par PTO tiesību – šajā gadījumā *GATS* – pārkāpumiem, bet šīs kompetences īstenošana pilnībā atbilst katras PTO dalībnieces – tostarp Savienības – pienākumam nodrošināt no šīs organizācijas tiesībām izrietošo saistību ievērošanu. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka var iestāties Savienības starptautiskā atbildība, ja kāda dalībvalsts neievēro saistības, ko tā ir uzņēmusies ar *GATS*.

No šī paša skatpunkta Tiesa precizēja konkrēto ietekmi, kāda uz tās kompetences īstenošanu ir tai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, kā arī vispārējo starptautisko paražu tiesību normām un principiem, kas, kā tā atgādina, Savienībai ir saistoši. Tādējādi, ņemot vērā kodificētās starptautiskās paražu tiesības par valstu atbildību par starptautiski prettiesisku rīcību, Tiesa atzīmēja, ka dalībvalsts rīcības novērtējums, kas procedūras sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros ir jāveic Tiesai, pat ja tas attiecas uz PTO tiesībām, nesaista pārējās PTO dalībnieces un arī neietekmē novērtējumu, kas varētu būt jāsniedz PTO Strīdu noregulēšanas institūcijai (SNI). Tā, Tiesas ieskatā, ne Savienība, ne attiecīgā dalībvalsts nevarētu atsaukties uz Tiesas spriedumu tiesvedībā sakarā ar pienākumu neizpildi, lai atteiktos izpildīt juridiskās sekas, kuras PTO tiesībās ir paredzētas SNI lēmumiem.

Šādi atzinusi savu kompetenci, Tiesa sāka Komisijas iebildumu pārbaudi. Pirmkārt, attiecībā uz prasības par iepriekšēja starptautiska līguma pastāvēšanu, ņemot vērā *GATS* XVII pantu par nacionālo režīmu, Tiesa vispirms konstatēja, ka augstākās izglītības pakalpojumu jomā Ungārija ir pilnībā apņēmusies piemērot šajā pantā paredzēto nacionālo režīmu, neraugoties uz atrunu, kuru tā formulējusi attiecībā uz saistībām par tirgus pieejamību (XVI pants) un saskaņā ar kuru augstākās izglītības iestāžu dibināšanai Ungārijā paliek piemērojama iepriekšējas licences prasība. Saskaņā ar PTO tiesībām šāda atruna par iepriekšējas licences prasību, kas paredzēta, lai ierobežotu saistības attiecībā uz tirgus pieejamību, var attiekties uz nacionālo

325| Skat. it īpaši Tiesas spriedumu, 2020. gada 18. jūnijs, ***Komisija/Ungārija (Biedrošanās pārskatāmība)*** (C-78/18, EU:C:2020:476, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

režīmu tikai, ciktāl ar to paredzēts pasākums, kas ir pretrunā gan saistībām attiecībā uz tirgus pieejamību, gan saistībām attiecībā uz nacionālo režīmu. Taču šajā lietā atrunas par iepriekšēju licenci – ar kuru Ungārija centās ierobežot savas saistības attiecībā uz tirgus pieejamību – vispārīgajam raksturam nepiemīt diskriminējošs raksturs, un tādējādi Ungārija uz to nevar atsaukties attiecībā uz saistībām par nacionālo režīmu.

Tad Tiesa precizēja, ka starptautiska līguma noslēgšana, kas prasīta 2017. gada Likumā par augstāko izglītību, attiecīgajiem ārvalstu pakalpojumu sniedzējiem pakalpojumu sniegšanai Ungārijā uzliek papildu nosacījumu, kura izpilde ir atkarīga no Ungārijas iestāžu rīcības, un ar to ir pietiekami, lai konkurences nosacījumi būtu izmainīti par sliktu attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem un par labu ungāru pakalpojumu sniedzējiem. Visbeidzot Tiesa uzskatīja, ka paskaidrojumi, kurus Ungārijas valdība ir sniegusi par attiecīgās prasības mērķiem, nav pietiekami, lai to attaisnotu, ņemot vērā *GATS* XIV pantu. Attiecībā uz Ungārijas minēto sabiedriskās kārtības aizsardzību – šī dalībvalsts nav konkrēti un detalizēti pierādījusi, ka pastāvētu patiesi un pietiekami nopietni draudi, kas ietekmētu kādas no Ungārijas sabiedrības pamatinteresēm. Ciktāl attiecīgās prasības mērķis ir novērst maldinošu praksi, Tiesa arī nosprieda, ka tā ir patvarīgas diskriminācijas līdzeklis, ņemot vērā, ka tās izpildei noteicošā ir Ungārijas iestāžu politiskā griba. Tādējādi šis Ungārijas izvirzītais attaisnojums netika akceptēts.

Turklāt un katrā ziņā Tiesa nosprieda, ka attiecīgā prasība ir nesamērīga, norādot, ka tā tiek piemērota bez izšķirībām, tostarp iestādēm, kuras jau darbojas Ungārijas tirgū.

Otrkārt, Tiesa izvērtēja prasību par izglītības sniegšanu mītnesvietas valstī. Attiecībā visupirms uz saistībām, ko Ungārija uzņēmusies ar *GATS* XVII pantu, Tiesa, norādījusi uz neizdevīgiem konkurences apstākļiem, ko attiecīgajām iestādēm rada šī prasība, atzina, tāpat kā iepriekš, ka Ungārijas valdības sniegtie paskaidrojumi par mērķiem, kas varētu pamatot tās nepieciešamību, nav pietiekami. Tādējādi pirmā pamata analīzē izmantotajiem analoģisku iemeslu dēļ tā secināja, ka šī prasība, ciktāl tā ir piemērojama augstākās izglītības iestādēm, kuras ir dibinātas trešā valstī, kas ir PTO dalībvalsts, ir pretrunā šai tiesību normai. Turklāt, ciktāl šī prasība ir piemērojama izglītības iestādēm, kuru mītnesvieta ir citā Savienības dalībvalstī, Tiesa atzina, ka pastāv gan LESD 49. pantā garantētās brīvības veikt uzņēmējdarbību, gan Pakalpojumu direktīvas 16. pantā paredzētās pakalpojumu brīvas aprites nepamatots ierobežojums. Visbeidzot, ciktāl attiecīgā prasība tiek pasniegta kā tāda, kuras mērķis ir nodrošināt augstu augstākās izglītības kvalitātes līmeni, Tiesa piebilda, ka prasītā darbība, kuras kvalitāte ir jāpierāda, nekādā veidā iepriekš nenosaka Ungārijā sniedzamās izglītības kvalitāti, un tādējādi šis mērķis nav pietiekams šīs prasības pamatošanai.

3. Lūgums izdot Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts pilsoni

2020. gada 2. aprīļa spriedumā ***Ruska Federacija*** (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262) steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa virspalātas sastāvā lēma par dalībvalsts pienākumiem, kurai jālemj par trešās valsts izdošanas lūgumu attiecībā uz tādas valsts valstspiederīgo, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, bet ir EBTA dalībvalsts un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu [326] (turpmāk tekstā – "EEZ līgums") līgumslēdzēja puse. Tiesa nosprieda, ka izdošanas lūgumu saņēmušajai dalībvalstij saskaņā ar Hartas 19. panta 2. punktu vispirms ir jāpārbauda, vai izdošanas gadījumā nepastāv risks, ka attiecīgā persona tiks sodīta ar nāvi, spīdzināta vai pakļauta necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodam. Šajā pārbaudē īpaši svarīgs apstāklis ir tas, ka šai personai pirms attiecīgās EBTA valsts pilsonības iegūšanas bija piešķirts patvērums šajā valstī, tieši ņemot vērā kriminālvajāšanu, kas ir izdošanas lūguma pamatā. Tiesa turklāt nosprieda, ka, pirms minētā dalībvalsts apsver iespēju izpildīt šo izdošanas lūgumu, tai katrā ziņā ir jāinformē EBTA valsts,

326| 1992. gada 2. maija Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.).

lai dotu tai iespēju lūgt nodot tās pilsoni, ar nosacījumu, ka minētajai EBTA valstij atbilstoši savām valsts tiesībām ir kompetence veikt kriminālvajāšanu attiecībā uz minēto pilsoni par ārpus tās valsts teritorijas izdarītajiem nodarījumiem.

Šajā lietā 2015. gada 20. maijā Interpola birojs Maskavā izdeva starptautiskās meklēšanas pieteikumu attiecībā uz Krievijas pilsoni. 2019. gada 30. jūnijā šis pilsonis, kurš starplaikā bija ieguvis Islandes pilsonību, tika aizturēts Horvātijā, pamatojoties uz iepriekš minēto starptautiskās meklēšanas pieteikumu. 2019. gada 6. augustā Horvātijas iestādes saņēma Krievijas lūgumu par izdošanu. Horvātijas tiesa, kas lēma par izdošanu, konstatēja, ka izdošanas juridiskie nosacījumi ir izpildīti, un atļāva veikt izdošanu.

Attiecīgā persona tad lūdza *Vrhovni sud* (Augstākā tiesa, Horvātija) atcelt šo nolēmumu. Tā šajā ziņā norādīja, ka izdošanas Krievijai gadījumā tai pastāv risks tikt pakļautai spīdzināšanai un necilvēcīgai un pazemojošai attieksmei un ka pirms Islandes pilsonības iegūšanas Islande bija piešķīrusi tai bēgļa statusu, tieši ņemot vērā kriminālvajāšanu, kas attiecībā uz to tika veikta Krievijā. Tāpat minētā persona apgalvoja, ka nav ievērots spriedums *Petruhhin* [327], kurā Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalstij, kas ir saņēmusi lūgumu izdot Savienības pilsoni, kurš ir citas dalībvalsts pilsonis un kurš atrodas tās teritorijā, ir pienākums informēt šo pēdējo minēto dalībvalsti un pēc tās lūguma nodot tai minēto pilsoni atbilstoši Pamatlēmumam 2002/584 [328] ar nosacījumu, ka dalībvalstij, kuras pilsonība ir šim pilsonim, ir kompetence veikt kriminālvajāšanu attiecībā uz šo personu par ārpus tās valsts teritorijas izdarītiem nodarījumiem.

Šajā lietā *Vrhovni sud* (Augstākā tiesa) jautāja Tiesai, vai spriedumā *Petruhhin* sniegtā interpretācija ir izmantojama arī situācijā, kas ir saistīta nevis ar Savienības pilsoni, bet gan ar Islandes pilsoni, jo Islande ir EBTA valsts – EEZ līguma līgumslēdzēja puse.

Pirmkārt, Tiesa izvērtēja Savienības tiesību piemērojamību šajā situācijā. Šajā ziņā tā norādīja – tā kā runa ir nevis par Savienības pilsoni, kas ir pārvietojies uz dalībvalsti, kura nav tā pilsonības dalībvalsts, bet gan par trešās valsts valstspiederīgo, LESD 18. pants (diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums) un 21. pants (Savienības pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās brīvība), kuri tika interpretēti spriedumā *Petruhhin*, šajā lietā nav piemērojami. Tomēr attiecīgajai situācijai ir piemērojamas Savienības tiesības, precīzāk, EEZ līgums, kas kā Savienības noslēgts starptautisks līgums ir neatņemama Savienības tiesību sastāvdaļa. Lai nonāktu pie šī secinājuma, Tiesa vispirms uzsvēra Islandes privileģētās attiecības ar Savienību, jo šī trešā valsts ir ne tikai Šengenas zonas dalībvalsts un EEZ līguma līgumslēdzēja puse, bet piedalās arī kopējā Eiropas patvēruma sistēmā un ir noslēgusi ar Savienību nolīgumu par nodošanas procedūru [329]. Turpinājumā Tiesa norādīja, ka pakalpojumu sniegšanas brīvība EEZ līguma 36. pantā ir garantēta būtībā LESD 56. pantam identiskā veidā. Visbeidzot tā nosprieda, ka pakalpojumu sniegšanas brīvība gan LESD 56. panta, gan EEZ līguma izpratnē ietver arī tiesības doties uz citu valsti, lai saņemtu tur kādu pakalpojumu. Tā tas bija arī šajā lietā, jo attiecīgais Islandes pilsonis vēlējās pavadīt savas brīvdienas Horvātijā un līdz ar to saņemt tajā ar tūrismu saistītus pakalpojumus.

327| Tiesas spriedums, 2016. gada 6. septembris, ***Petruhhin*** (C-182/15, EU:C:2016:630).

328| Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kas grozīts ar Padomes Pamatlēmumu 2009/299/TI (2009. gada 26. februāris) (OV 2009, L 81, 24. lpp.).

329| Nolīgums starp Eiropas Savienību un Islandes Republiku un Norvēģijas Karalisti par nodošanas procedūru starp Eiropas Savienības dalībvalstīm un Islandi un Norvēģiju (OV 2006, L 292, 2. lpp.), kas Savienības vārdā apstiprināts ar Padomes Lēmuma 2014/835/ES (2014. gada 27. novembris), lai noslēgtu Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Islandes Republiku un Norvēģijas Karalisti par nodošanas procedūru starp Eiropas Savienības dalībvalstīm un Islandi un Norvēģiju (OV 2014, L 343, 1. lpp.), 1. pantu un stājies spēkā 2019. gada 1. novembrī.

Otrkārt, vispirms norādot, ka ir piemērojami arī Hartas noteikumi, jo attiecīgo situāciju reglamentē Savienības tiesības, Tiesa precizēja tās aizsardzības apjomu, kas ir sniegta Hartas 19. panta 2. punktā, atbilstoši kuram nevienu nedrīkst izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka dalībvalstij, kura ir saņēmusi izdošanas lūgumu, pirms tā varbūtējās izpildes ir jāpārbauda, vai izdošana nelabvēlīgi neietekmēs šajā pantā paredzētās tiesības. Šajā ziņā tā uzsvēra, ka šajā gadījumā tas, ka attiecīgajai personai ir piešķirts patvērums Islandē, ir īpaši svarīgs apstāklis, veicot šo pārbaudi. Tas tā ir vēl jo vairāk tad, ja patvēruma piešķiršanas pamatā ir bijusi tieši kriminālvajāšana, uz kuru balstīts izdošanas lūgums. Līdz ar to, ja nav īpašu apstākļu kā, piemēram, nozīmīgas Krievijā pastāvošās situācijas izmaiņas vai informācija, ar ko ir iespējams pierādīt, ka attiecīgā persona, iesniedzot patvēruma pieteikumu, ir noklusējusi minēto kriminālvajāšanu, tā apstākļa rezultātā, ka pastāv Islandes iestāžu lēmums, ar kuru ir apmierināts šis pieteikums, Horvātijai ir jāatsaka izdošana.

Treškārt, ja izdošanas lūgumu saņēmusī dalībvalsts secinātu, ka Harta neliedz izpildīt šo lūgumu, Tiesa atgādināja, ka tādi valsts noteikumi, atbilstoši kuriem ir aizliegta valsts pilsoņu izdošana, kā tas ir Horvātijā, rada nevienlīdzīgu attieksmi, jo to rezultātā citu EBTA valstu, kas ir EEZ līguma līgumslēdzējas puses, pilsoņiem netiek piešķirta tāda pati aizsardzība pret izdošanu. Tādējādi šādi noteikumi var ietekmēt pakalpojumu sniegšanas brīvību EEZ līguma 36. panta izpratnē. Turpinājumā Tiesa norādīja, ka šāds ierobežojums var tikt attaisnots tikai tad, ja tas ir pamatots ar objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar valsts tiesībās izvirzīto leģitīmo mērķi. Šajā gadījumā mērķim novērst to personu nesodāmības risku, kas neatrodas teritorijā, kurā tās varbūtēji ir izdarījušas tām inkriminēto noziedzīgo nodarījumu, ir leģitīms raksturs. Turklāt tiesību normas, saskaņā ar kurām ir ļauts izdot šīs personas trešai valstij, ir atbilstošas minētā mērķa sasniegšanai. Tomēr attiecībā uz šāda ierobežojuma samērīgumu Tiesa uzskatīja, ka ir jādod priekšroka informācijas apmaiņai ar EBTA valsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai, lai dotu šai valstij iespēju iesniegt lūgumu nodot tās pilsoni kriminālvajāšanas veikšanai. Runājot par Islandi, tā kā Pamatlēmums 2002/584 tik tiešām nav piemērojams, minētā nodošana varētu tikt veikta, pamatojoties uz nolīgumu par nodošanas procedūru, kura noteikumi ir ļoti līdzīgi pamatlēmuma noteikumiem.

Līdz ar to noslēgumā Tiesa nosprieda, ka spriedumā *Petruhhin* rastais risinājums pēc analoģijas ir piemērojams arī tādam Islandes pilsonim, kurš attiecībā pret trešo valsti, kura ir lūgusi tā izdošanu, ir situācijā, kas ir objektīvi salīdzināma ar tāda Savienības pilsoņa situāciju, kuram saskaņā ar LES 3. panta 2. punktu Savienība piedāvā brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām robežām, kur ir nodrošināta personu brīva pārvietošanās.

XXI. Kopējā ārpolitika un drošības politika

Ar 2020. gada 6. oktobra spriedumu ***Bank Refah Kargaran/Padome*** (C-134/19 P, EU:C:2020:793) Tiesa virspalātas sastāvā lēma lietā, kurā Irānas bankas *Bank Refah Kargaran* (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības iesniedzēja") līdzekļi un saimnieciskie resursi 2010. un 2011. gadā tika iesaldēti saistībā ar ierobežojošiem pasākumiem, ko Eiropas Savienības noteica, lai izdarītu spiedienu uz Irānas Islāma Republiku, lai tā izbeigtu kodoldarbības, kas rada kodolieroču izplatīšanas risku, un kodolieroču piegādes sistēmu izstrādi. Šī līdzekļu iesaldēšana tika veikta, ierakstot bankas nosaukumu to vienību sarakstā, kas veicina kodolieroču izplatīšanu, kurš ir pievienots dažādiem Padomes kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) ietvaros atbilstoši LES 29. pantam secīgi pieņemtajiem lēmumiem. Šie KĀDP lēmumi pēc tam tika īstenoti ar dažādām Padomes uz LESD 215. panta pamata pieņemtām regulām.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja panāca visu šo tiesību aktu atcelšanu pamatojuma nepietiekamības dēļ, ciktāl tie attiecas uz to [330]. Vēlāk 2013. gada novembrī tās nosaukums, balstoties uz pielāgotu pamatojumu, tika atkārtoti iekļauts sarakstā, kas ir pievienots dažādiem Padomes attiecīgi saskaņā ar LES 29. pantu un LESD 215. pantu pieņemtiem lēmumiem un regulām. Vispārējā tiesa tomēr neapmierināja bankas prasību, kas bija vērsta tostarp uz to, lai panāktu šo tiesību aktu atcelšanu, ciktāl tie skar šo banku.

2015. gada 25. septembrī apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla jaunu prasību, kas šoreiz bija vērsta uz to, lai Savienībai tiktu piespriests atlīdzināt kaitējumu, kas atbilstoši tās viedoklim izriet no to ierobežojošo pasākumu pieņemšanas un atstāšanas spēkā, kuri attiecas uz apelācijas sūdzības iesniedzēju un kuri tikuši atcelti ar atceļošo spriedumu. Ar 2018. gada 10. decembra spriedumu [331] Vispārējā tiesa, no vienas puses, noraidīja savu kompetenci izskatīt prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir vērsta uz to, lai saņemtu atlīdzību par kaitējumu, kurš ir iespējami nodarīts ar lēmumu KĀDP jomā pieņemšanu atbilstoši LES 29. pantam. No otras puses, ciktāl prasība par zaudējumu atlīdzību bija vērsta uz to, lai saņemtu atlīdzību par kaitējumu, kas ir iespējami nodarīts ar regulu pieņemšanu atbilstoši LESD 215. pantam, Vispārējā tiesa to noraidīja kā nepamatotu, pamatojoties uz to, ka nav pierādīts pietiekami būtisks tiesību normas pārkāpums.

Šajos apstākļos apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību, kas būtībā bija vērsta uz to, lai Tiesa atceltu Vispārējās tiesas veikto prasības par zaudējumu atlīdzību pamatotības vērtējumu un, izmantodama savas pilnvaras galīgi izšķirt strīdu, pieņemtu nolēmumu pēc būtības, apmierinot apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumus.

Tiesa noraidīja šo apelācijas sūdzību, vienlaikus konstatēdama, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, noraidot savu kompetenci izskatīt prasību par tāda kaitējuma atlīdzību, kas apelācijas sūdzības iesniedzējai esot nodarīts atbilstoši LES 29. pantam pieņemto KĀDP lēmumu dēļ.

Pirmām kārtām, Tiesa – ciktāl šāds jautājums ir sabiedriskās kārtības jautājums – pēc savas ierosmes izskatīja jautājumu par Savienības tiesas kompetenci izskatīt tādu prasību par zaudējumu atlīdzību, kura ir vērsta uz to, lai saņemtu atlīdzību par kaitējumu, kas ir iespējami nodarīts ar ierobežojošiem pasākumiem. Šajā lietā Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka Vispārējā tiesa ir pamatoti atzinusi savu kompetenci izskatīt prasību atlīdzināt kaitējumu, kas apelācijas sūdzības iesniedzējai ir iespējami nodarīts ierobežojošo pasākumu dēļ, kuri attiecībā

330| Vispārējās tiesas spriedums, 2013. gada 6. septembris, ***Bank Refah Kargaran/Padome*** (T-24/11, EU:T:2013:403; turpmāk tekstā – "atceļošais spriedums").

331| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 10. decembris, ***Bank Refah Kargaran/Padome*** (T-552/15, nav publicēts, EU:T:2018:897).

uz to ir paredzēti ar LESD 215. pantu pamatotajās regulās. Turpretim, otrkārt, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīstot, ka tās kompetencē nav izskatīt šo pašu prasību, ciktāl apelācijas sūdzības iesniedzējai iespējami nodarītais kaitējums izriet no saskaņā ar LES 29. pantu pieņemtajiem KĀDP lēmumiem.

Proti, Savienības tiesas kompetence KĀDP jomā kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā principā ir izslēgta [332], bet tam ir piemērojami divi izņēmumi [333], no kuriem viens attiecas uz Padomes lēmumu attiecībā uz ierobežojošo pasākumu noteikšanu spēkā esamības vērtējumu [334]. Lai gan pēdējā minētajā izņēmumā prasība par zaudējumu atlīdzību tieši nav minēta, Tiesa, interpretēdama savas pārbaudes apjomu, tomēr pamatojās uz tiesas aizsardzības sistēmas nepieciešamo saskaņotību.

Aplūkojot no šīs perspektīvas, Tiesa vispirms uzsvēra, ka šis Savienības tiesas kompetences KĀDP jomā regulējums ir atkāpe no Savienības tiesas primārā uzdevuma, tas ir, tiesiskuma nodrošināšanas [335]. Tādējādi šis īpašais regulējums ir jāinterpretē šauri. Turklāt, tā kā prasība par zaudējumu atlīdzību iekļaujas tiesību aizsardzības tiesā kopējā sistēmā, kas atbilst konstitucionālajām prasībām [336], tā veicina šīs aizsardzības sistēmas efektivitāti un tādējādi tai ir vajadzīgs pienācīgs izvērtējums, lai izvairītos no nepilnībām tiesību aizsardzībā tiesā un tātad lai nodrošinātu šīs aizsardzības sistēmas nepieciešamo saskaņotību kopumā. Šajā lietā Tiesa norādīja, ka, neraugoties uz sasaisti, kas ar LESD 215. pantu ir noteikta starp regulām, kuras ir pieņemtas uz šī panta pamata, un KĀDP lēmumiem, kas ir pieņemti uz LES 29. panta pamata, ar šādiem tiesību aktiem pieņemtie ierobežojošie pasākumi ne vienmēr sakrīt un no tā izriet, ka no Savienības tiesas kompetences izskatīt prasību par zaudējumu atlīdzību attiecībā uz tādiem ierobežojošiem pasākumiem neesamības, kuri ir paredzēti KĀDP lēmumos, var izrietēt tiesību aizsardzības tiesā nepilnība. Šajos apstākļos tā uzskatīja, ka Vispārējā tiesa bija pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka prasība par zaudējumu atlīdzību, ar ko tiek lūgts atlīdzināt fiziskai vai juridiskai personai KĀDP lēmumos paredzēto ierobežojošo pasākumu dēļ iespējami nodarīto kaitējumu, neietilpst tās kompetencē.

Otrām kārtām, Tiesa izskatīja pamatus, kurus apelācijas sūdzības iesniedzēja bija izvirzījusi, lai apstrīdētu Vispārējās tiesas veikto prasības par zaudējumu atlīdzību pamatotības vērtējumu, ciktāl šī tiesa ir noraidījusi, ka pastāvētu nelikumība, kura var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

Tiesa uzskatīja, ka, pirmkārt, Vispārējā tiesa bija pamatoti norādījusi, ka tiesību aktu, ar kuriem tika noteikti ierobežojoši pasākumi pret apelācijas sūdzības iesniedzēju, pamatojuma nepietiekamība pati par sevi nevar izraisīt Savienības atbildības iestāšanos.

332| LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. panta pirmā daļa.

333| Pirmais izņēmums attiecas uz LES 40. panta ievērošanu (LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. panta otrā daļa).

334| LESD 275. panta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējo teikumu, attiecas uz prasībām, kas celtas, izpildot LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētos nosacījumus, attiecībā uz to Padomes lēmumu tiesiskuma pārbaudi, kuri ir pieņemti, pamatojoties uz tiesību normām par KĀDP, un kuros ir paredzēti ierobežojoši pasākumi attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām.

335| LES 19. pants.

336| Tiesa atsaucas uz efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, kas ir atkārtoti apstiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, kā arī uz tiesiskuma vērtību, kas ir minēta LES 2. un 21. pantā, attiecībā uz Savienības ārējo darbību, uz kuru ir norādīts LES 23. pantā.

Precizējot šādi apstiprinātā no judikatūras izrietošā principa tvērumu, Tiesa tomēr atgādināja, ka pienākums norādīt pamatojumu, kas ir tikai būtiska formas prasība, ir jānošķir no jautājuma par pamatojuma pamatotību. No tā izriet, ka Savienības atbildība – ja vien šāds pamats ticis izvirzīts, lai pamatotu prasību par zaudējumu atlīdzību, – var iestāties tad, ja Padome nevar pierādīt motīvus, uz kuriem ir balstīti noteikti pasākumi, jo tas skar tiesību akta tiesiskumu pēc būtības.

Otrkārt, šajā kontekstā Tiesa noraidīja pamatus, ar kuriem apelācijas sūdzības iesniedzēja bija iebildusi, ka Vispārējā tiesa nav atzinusi, ka Padomes tāda tai uzliktā pienākuma nodot apelācijas sūdzības iesniedzējai apsūdzošus pierādījumus neizpilde, kura izriet no atcelšanas sprieduma, var izraisīt Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos. Proti, no atceļošā sprieduma izriet, ka šī argumentācija bija saistīta tikai ar pamatu attiecībā uz pienākumu norādīt pamatojumu.

Noslēgumā, konstatēdama, ka Vispārējās tiesas analīzē pieļautā tiesību kļūda saistībā ar tās kompetences apjomu nevar būt pārsūdzētā sprieduma atcelšanas pamats, jo tā rezolutīvā daļa ir uzskatāma par pamatotu, Tiesa noraidīja apelācijas sūdzību pilnībā.

XXII. Eiropas civildienests

Šajā nodaļā ir jānorāda uz trim spriedumiem. Pirmais spriedums attiecas uz Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru. Otrais spriedums attiecas uz Eiropas Komisijas ierēdņu un līgumdarbinieku, kuri pilda pienākumus trešās valstīs, tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu. Trešais spriedums attiecas uz ierēdņa imunitātes pret tiesvedību atcelšanu [337].

1. Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra

2020. gada 26. marta spriedumā ***Simpson/Padome un HG/Komisija, pārskatīšana*** (apvienotās lietas C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) Tiesa virspalātas sastāvā pārskatīja [338] Vispārējās tiesas spriedumus lietās *Simpson*/Padome un HG/Komisija [339] (turpmāk tekstā – "pārskatāmie spriedumi"). Veicot šo pārskatīšanu, tā nosprieda, ka Vispārējā tiesa, uzskatīdama, ka procedūrā, ar kuru tika iecelts viens no Civildienesta tiesas tiesnešiem, pieļautais pārkāpums ir izraisījis likumīgas tiesas principa pārkāpumu [340], ir apdraudējusi Savienības tiesību vienotību un konsekvenci. Atzīstot, ka šajā tiesneša iecelšanas procedūrā

337| Tāpat šajā nodaļā ir jāatgādina 2020. gada 25. jūnija spriedums ***EUSC/KF*** (C-14/19 P, EU:C:2020:492), kas tostarp attiecas uz Eiropas Savienības Satelītcentra Civildienesta noteikumiem, kā arī tiesību uz aizstāvību ievērošanu, šai iestādei pieņemot lēmumu, ar kuru tiek izbeigts kāda no tās darbiniekiem līgums. Šis spriedums ir iekļauts V.3. nodaļā "Prasība atcelt tiesību aktu".

338| Eiropas Savienības Vispārējās tiesas nolēmumus, kas pasludināti apelācijas tiesvedībā par Civildienesta tiesas nolēmumiem, pēc pirmā ģenerāladvokāta priekšlikuma izņēmuma kārtā var pārskatīt Tiesā, ja pastāv nozīmīgs Savienības tiesību vienotības un konsekvences apdraudējuma risks. Pārskatīšanas procedūra ir paredzēta LESD 256. panta 2. punktā un Eiropas Savienības Tiesas statūtu 62. un nākamajos pantos.

339| Vispārējās tiesas spriedumi, 2018. gada 19. jūlijs, ***Simpson/Padome*** (T-646/16 P, nav publicēts, EU:T:2018:493), un 2018. gada 19. jūlijs, ***HG/Komisija*** (T-693/16 P, nav publicēts, EU:T:2018:492).

340| Likumīgas tiesas princips ir noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrās daļas pirmajā teikumā. Šajā pantā ir noteikts, ka ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā.

ir pieļauts pārkāpums, Tiesa uzskatīja, ka šis pārkāpums vien nevar attaisnot to, ka tiek atcelti lēmumi, kurus pieņēmis Civildienesta tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurā bija norīkots attiecīgais tiesnesis. Pārskatāmie spriedumi tika atcelti un lietas nodotas atpakaļ Vispārējai tiesai.

Šajā lietā, tuvojoties divu Civildienesta tiesas tiesnešu – *S. Van Raepenbusch* un *H. Kreppel* – pilnvaru termiņa beigām, 2013. gada 3. decembrī tika publicēts publisks aicinājums pieteikties konkursam. Pēc šī publiskā aicinājuma atlases komiteja [341] izveidoja sarakstu ar sešiem kandidātiem. Tuvojoties Civildienesta tiesas trešā tiesneša – tiesneses *I. Rofes i Pujol* – pilnvaru termiņa beigām, publisks aicinājums pieteikties konkursam netika publicēts.

2016. gada 22. martā Eiropas Savienības Padome Civildienesta tiesā iecēla trīs tiesnešus: *S. Van Raepenbusch*, *J. Sant'Anna* un *A. Kornezov*. Padome izmantoja kandidātu sarakstu, kurš bija izveidots pēc 2013. gada 3. decembra publiskā aicinājuma pieteikties konkursam, lai ieceltu tiesnešus šajos trijos amatos, tostarp tiesneses *I. Rofes i Pujol* iepriekš ieņemtajā amatā (turpmāk tekstā – "trešais amats"), lai arī minētais aicinājums pieteikties konkursam neattiecās uz šo amatu. *J. Sant'Anna* un *A. Kornezov* laikposmā no 2016. gada 14. aprīļa līdz 31. augustam tika norīkoti uz Civildienesta tiesas otro palātu.

Pēc apelācijas sūdzībām Vispārējā tiesā divi Civildienesta tiesas otrās palātas pasludinātie nolēmumi [342] (turpmāk tekstā – "pārsūdzētie nolēmumi") tika atcelti ar pārskatāmajiem spriedumiem tādēļ, ka iztiesāšanas sastāva izveide neesot bijusi tiesiska. Ar 2018. gada 17. septembra lēmumiem [343] Tiesas pārskatīšanas palāta uzskatīja, ka attiecīgie spriedumi ir jāpārskata, lai noteiktu, vai tie apdraud Savienības tiesību vienotību vai konsekvenci.

Pirmkārt, Tiesa precizēja, ka pamats par tā tiesas iztiesāšanas sastāva izveides prettiesiskumu, kurš pieņēmis apstrīdētos nolēmumus, Vispārējai tiesai ir jāpārbauda pēc savas ierosmes. Proti, garantijas lietas izskatīšanai neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā, un it īpaši tās, kas definē gan tiesas, gan tās iztiesāšanas sastāva jēdzienu, ir tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu stūrakmens. Tas nozīmē, ka ikvienai tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā lietas iztiesāšanas sastāvu, tā ir uzskatāma par šādu tiesu, ja par šo jautājumu tiek izteiktas būtiskas šaubas. Šādas šaubas patiešām šajā lietā bija, jo iztiesāšanas sastāva izveides prettiesiskums tika konstatēts iepriekšējā Vispārējās tiesas spriedumā [344]. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa nebija pieļāvusi kļūdu, pēc savas ierosmes pārskatāmajos spriedumos pārbaudot šī sastāva izveides tiesiskumu.

Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka pārkāpums amatā iecelšanas procedūrā ir radies tikai tādēļ, ka Padome bija pārkāpusi 2013. gada 3. decembra publisko aicinājumu pieteikties konkursam. Šajā ziņā Tiesa apstiprināja, ka Padome ir pārkāpusi tiesisko regulējumu, ko tā pati bija noteikusi, publicēdama šo publisko aicinājumu pieteikties konkursam, un kas tai bija jāievēro. Tomēr šī kandidātu saraksta izmantošana iecelšanai trešajā amatā pārējā daļā, šķiet, atbilst noteikumiem, kas reglamentē Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru. It īpaši – konkrētajā sarakstā bija iekļauts vismaz divas reizes vairāk kandidātu nekā tiesnešu, kas iecelti amatā uz šī saraksta pamata. Turklāt neviens apstāklis neļauj apšaubīt, ka ir ievērota prasība, ka Civildienesta tiesas tiesneši tiek izraudzīti no personām, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst

341| Atlases komiteja ir minēta Eiropas Savienības Tiesas statūtu I pielikuma 3. panta 3. punktā. Tai bija jāsniedz savs atzinums par kandidātu atbilstību Civildienesta tiesas tiesneša amata izpildei un šim atzinumam jāpievieno to kandidātu saraksts, kuriem ir vispiemērotākā darba pieredze.

342| Civildienesta tiesas rīkojums, 2016. gada 24. jūnijs, ***Simpson/Padome*** (F-142/11 RENV, EU:F:2016:136), un Civildienesta tiesas spriedums, 2016. gada 19. jūlijs, ***HG/Komisija*** (F-149/15, EU:F:2016:155).

343| Tiesas lēmumi, 2018. gada 17. septembris, ***Simpson/Padome, pārskatīšana*** (C-542/18 RX, EU:C:2018:763), un 2018. gada 17. septembris, ***HG/Komisija, pārskatīšana*** (C-543/18 RX, EU:C:2018:764).

344| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 23. janvāris, ***FV/Padome*** (T-639/16 P, EU:T:2018:22).

prasītajām spējām attiecībā uz tiesnešu amatiem, vai ka sarakstā ir jānorāda kandidāti, kam ir vispiemērotākā augstos amatos gūta darba pieredze. Konkrētais pārkāpums turklāt nekādā veidā neļauj uzskatīt, ka tiesneša iecelšana trešajā amatā varētu novest pie nelīdzsvarota Civildienesta tiesas sastāva no ģeogrāfiskās sadales vai valstu tiesību sistēmu pārstāvības viedokļa.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka minētais pārkāpums nav Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta otrās daļas pirmajā teikumā noteiktā likumīgas tiesas principa pārkāpums. Proti, pārkāpums, kas pieļauts, ieceļot tiesnešus attiecīgajā tiesu sistēmā, ir uzskatāms par šī principa pārkāpumu it īpaši tad, ja šī pārkāpuma dabas un nopietnības dēļ rodas patiess risks, ka citi varas atzari, it īpaši izpildvara, var īstenot nepamatotu rīcības brīvību, apdraudot iecelšanas procesā panāktā rezultāta integritāti un tādējādi indivīdiem radot pamatotas šaubas par attiecīgā tiesneša vai tiesnešu neatkarību un objektivitāti.

Taču tiesnesis trešajā amatā tika iecelts, ievērojot pamatnoteikumus, ar kuriem tiek regulēta tiesnešu iecelšana Civildienesta tiesā. Šādos apstākļos ar to vien, ka Padome ir izmantojusi sarakstu, kas tika izveidots pēc 2013. gada 3. decembra publiskā aicinājuma pieteikties konkursam, lai aizpildītu trešo amata vietu, nepietiek, lai pierādītu, ka ir pieļauts tāds Civildienesta tiesas tiesnešu iecelšanas procedūras pamatnormas pārkāpums, kura daba un nopietnība varētu radīt reālu risku, ka Padome ir nepamatoti izmantojusi savas pilnvaras, apdraudot iecelšanas procesā panāktā rezultāta integritāti un tādējādi indivīdiem radot pamatotas šaubas par trešajā amatā ieceltā tiesneša – vai pat palātas, kurā tas ir norīkots, – neatkarību un objektivitāti. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atceldama apstrīdētos lēmumus tikai konkrētās iecelšanas amatā procedūras pārkāpuma dēļ.

Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa konstatēja, ka pārskatāmajos spriedumos pieļautā tiesību kļūda rada aizskārumu Savienības tiesību vienotībai un konsekvencei. Proti, minētie spriedumi var būt precedents, ietekmējot citas lietas, kurās tiek apstrīdēta iztiesāšanas sastāva locekļa iecelšana, un – vispārīgāk – tiesības uz neatkarīgu, objektīvu un tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu. Taču šīm tiesībām ir fundamentāls un transversāls raksturs Savienības tiesību sistēmā, kuru interpretācija, kā arī saskaņotība ir jānodrošina Tiesai.

2. Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu

2020. gada 8. septembra spriedumā ***Komisija un Padome/Carreras Sequeros u.c.*** (apvienotās lietas C-119/19 P un C-126/19 P, EU:C:2020:676) Tiesas virspalāta apmierināja Komisijas (lieta C-119/19 P) un Padomes (lieta C-126/19 P) iesniegtās apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas 2018. gada 4. decembra spriedumu ***Carreras Sequeros u.c./Komisija*** (T-518/16, EU:T:2018:873), ar kuru pēdējā minētā bija atcēlusi Komisijas lēmumus, ar kuriem Komisijas ierēdņiem vai līgumdarbiniekiem, kas pilda pienākumus trešā valstī, tika noteikts ikgadējā atvaļinājuma dienu skaits 2014. gadam.

F. Carreras Sequeros un citas personas, kas ir puses tiesvedībā Tiesā (turpmāk tekstā – "*Carreras Sequeros* u.c."), ir Komisijas ierēdņi vai līgumdarbinieki, kuri pildīja pienākumus trešā valstī pirms 2014. gada 1. janvāra. Atjauninot viņu personas lietas, lai ņemtu vērā Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā –

"Civildienesta noteikumi") X pielikuma jaunā 6. panta otrās daļas pirmo ievilkumu [345], viņiem tika piešķirtas 36 darba dienas ikgadējā atvaļinājuma par 2014. gadu salīdzinājumā ar 42 dienām iepriekšējā gadā. *Carreras Sequeros* u.c. iesniedza sūdzības, kuras noraidīja – atkarībā no lietas – vai nu iecēlējinstitūcija, vai institūcija, kas pilnvarota noslēgt darba līgumus.

Savās prasībās, kas celtas Vispārējā tiesā, *Carreras Sequeros* u.c. lūdza atzīt Civildienesta noteikumu X pielikuma jauno 6. pantu par prettiesisku un atcelt Komisijas lēmumus par viņu ikgadējā atvaļinājuma dienu samazināšanu, sākot no 2014. gada (turpmāk tekstā – "apstrīdētie lēmumi"). Vispārējā tiesa apmierināja prasību un atcēla šos lēmumus tādēļ, ka Komisija nevarēja pamatoti balstīties uz Civildienesta noteikumu X pielikuma jauno 6. pantu, lai pieņemtu apstrīdētos lēmumus, jo šis pants, tā kā ar to būtiski samazina to ierēdņu un darbinieku atvaļinājuma dienu skaitu, kas pilda pienākumus trešās valstīs, nav uzskatāms par atbilstošu tiesību uz ikgadējo atvaļinājumu raksturam un mērķim, kas izriet no Hartas 31. panta 2. punkta, to lasot kopā ar Direktīvu 2003/88 [346].

Tiesa, izskatot apelācijas sūdzības, vispirms uzskatīja, ka Vispārējā tiesa ir pareizi atzinusi par pieņemamu *Carreras Sequeros* u.c. izvirzīto iebildi par prettiesiskumu, kura attiecās uz visu Civildienesta noteikumu X pielikuma jaunajā 6. pantā paredzēto ikgadējā atvaļinājuma režīmu, ieskaitot tā galīgo posmu, kas piemērojams no 2016. gada. Šajā ziņā Tiesa nosprieda – tā kā pārejas perioda jēga ir organizēt progresīvu pāreju no viena režīma uz citu, Civildienesta noteikumu X pielikuma jaunā 6. panta otrajā daļā paredzētais pārejas periods ir attaisnojams tikai tad, ja tiek pieņemts galīgais režīms, kas ieviests ar minētā panta pirmo daļu. Šādos apstākļos apstrīdētie lēmumi ir ar Civildienesta noteikumu X pielikuma jauno 6. pantu no 2014. gada 1. janvāra ieviestā režīma piemērošanas pasākumi un tie ir juridiski tieši saistīti ar visu šo režīmu kopumā.

Turpinājumā Tiesa sprieda par tiesību uz ikgadējo atvaļinājumu raksturu un mērķi, kā tas ir noteikts Hartas 31. panta 2. punktā. Šajā ziņā Tiesa norādīja – no paskaidrojumiem par šo noteikumu izriet, ka tajā norādītajā atsaucē uz Direktīvu 2003/88 ir pieminētas šīs direktīvas normas, kas atspoguļo un precizē pamattiesības uz apmaksāta atvaļinājuma ikgadēju periodu. Tāds ir gadījums ar Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punktu, kurā ir paredzētas tiesības vismaz uz četru nedēļu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu un kurš – ar atrunu, ka Civildienesta noteikumos ir ietvertas labvēlīgākas normas, – jāpiemēro Savienības iestāžu ierēdņiem un darbiniekiem. Tādējādi – pretēji Vispārējās tiesas nospriestajam – par pamattiesību uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu aizskārumu nevar uzskatīt tādu Savienības tiesību normu, kurā – tāpat kā Civildienesta noteikumu

345| Kopš Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 1023/2013 (2013. gada 22. oktobris), ar ko groza Eiropas Savienības Civildienesta noteikumus un Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību (OV 2013, L 287, 15. lpp.), 1. panta 70. punkta a) apakšpunkta stāšanās spēkā 2014. gada 1. janvārī Civildienesta noteikumu X pielikuma 6. pantā attiecībā uz ierēdņiem, kuri pilda pienākumus trešā valstī, ir paredzēts:

"Ierēdnim katru kalendāro gadu ir tiesības uz ikgadējo atvaļinājumu divas darba dienas par katru nostrādāto mēnesi [salīdzinājumā ar trim dienām, kā bija iepriekš].

Neatkarīgi no šā panta pirmās daļas ierēdņiem, kuri 2014. gada 1. janvārī savus amata pienākumus jau pilda trešā valstī, ir tiesības uz:

– trim darba dienām no 2014. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 31. decembrim;

– divarpus darba dienām no 2015. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim."

Tādējādi Civildienesta noteikumu X pielikuma jaunā 6. panta otrās daļas pirmais ievilkums ir pārejas noteikums, ar kuru tiek organizēta pakāpeniska pāreja uz galīgo ikgadējā atvaļinājuma režīmu, kas ir ieviests ar šī panta pirmo daļu, lai tostarp novērstu vai mīkstinātu pēkšņas iepriekšējā režīma grozīšanas sekas tādiem attiecīgajiem personāla locekļiem, kuri jau pildīja pienākumus trešās valstīs pirms 2014. gada 1. janvāra, kādi bija *Carreras Sequeros* u.c.

346| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.).

X pielikuma jaunajā 6. pantā –, pat ja ar to pakāpeniski attiecīgajām personām tiek liegts konkrēts skaits ikgadēju apmaksāta atvaļinājuma dienu, tiem tomēr tiek nodrošinātas tiesības uz šo atvaļinājumu uz garāku laiku nekā četras minimālās nedēļas. Tiesa piebilda, ka šajos apstākļos tāda tiesību norma kā Civildienesta noteikumu X pielikuma jaunais 6. pants garantē tiesību uz ikgadējo atvaļinājumu divējādā mērķa sasniegšanu, proti, ļaut darba ņēmējam atpūsties, nevis veikt tam noteiktos uzdevumus, un saņemt laiku atpūtai un brīvā laika nodarbēm. Tātad Tiesa apmierināja apelācijas sūdzības un atcēla Vispārējās tiesas spriedumu.

Visbeidzot, lemjot galīgi par strīdu pirmajā instancē, Tiesa kā nepamatotus noraidīja visus *Carreras Sequeros* u.c. Vispārējā tiesā iesniegtos pamatus, tostarp tos, kas ir par vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu pārkāpumu, kā arī par tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību aizskārumu.

Attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principu, kurš ir piemērojams Savienības civildienesta tiesībām, Tiesa norādīja, ka Savienības likumdevējs ir pareizi ņēmis vērā ierēdņu un darbinieku, kas pilda pienākumus trešā valstī, īpašo situāciju, kura tos nošķir no Savienībā nodarbinātā personāla. Proti, par labu šiem ierēdņiem un darbiniekiem tas ir saglabājis iespēju lūgt īpašu atpūtas atvaļinājumu, kas tiek pieskaitīts visiem ierēdņiem un darbiniekiem Civildienesta noteikumos atzītajām tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

Attiecībā uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu Tiesa atgādināja, ka, pirmkārt, juridiskajai saiknei starp ierēdņiem un administrāciju ir normatīvs, nevis līgumattiecību raksturs. Līdz ar to Savienības likumdevējs jebkurā brīdī var grozīt šo ierēdņu tiesības un pienākumus. Otrkārt, tiesības atsaukties uz minēto principu nozīmē, ka Savienības kompetentās iestādes ieinteresētajai personai ir devušas konkrētus, beznosacījumu un saskanīgus apliecinājumus no pilnvarotiem un ticamiem avotiem. Taču šajā lietā netika konstatēti nekādi apliecinājumi no šo iestāžu puses attiecībā uz to, ka Civildienesta noteikumu X pielikuma 6. pants nekad netiks grozīts.

Attiecībā uz tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību Tiesa būtībā uzsvēra, ka Civildienesta noteikumos pastāv virkne normu, kurās īpaši tiek ņemta vērā to ierēdņu un darbinieku ģimenes situācija, kuri pilda pienākumus trešās valstīs. Tā piebilda, ka Savienības tiesību akta tiesiskuma novērtējums saistībā ar pamattiesībām katrā ziņā nevar būt balstīts uz apgalvojumiem, kas izriet no šī akta sekām konkrētā prasītāja gadījumā.

3. Imunitātes pret tiesvedību atcelšana

Ar 2020. gada 18. jūnija spriedumu ***Komisija/RQ*** (C-831/18 P, EU:C:2020:481) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu RQ/Komisija [347], ar kuru tā bija apmierinājusi RQ – agrākā Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) ģenerāldirektora – celto prasību par Eiropas Komisijas 2016. gada 2. marta Lēmuma C(2016) 1449 *final* par viņa imunitātes pret tiesvedību atcelšanu. Tiesa nosūtīja lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, jo strīds nebija izskatāmā stāvoklī.

2012. gadā Komisijai tika iesniegta tabakas izstrādājumu ražotāja sūdzība, kura ietvēra nopietnas apsūdzības par Komisijas locekļa iesaistīšanos korupcijas mēģinājumos. *OLAF*, kura ģenerāldirektors bija RQ, sāka administratīvu izmeklēšanu un, lai iegūtu papildu pierādījumus, lūdza liecinieku veikt telefonsarunu ar personu, kas tika turēta aizdomās par apgalvotajiem korupcijas mēģinājumiem. Šī telefonsaruna notika ar RQ piekrišanu un viņa klātbūtnē, izmantojot mobilo telefonu *OLAF* telpās. Pēc šīs administratīvās izmeklēšanas pabeigšanas Beļģijas tiesā tika iesniegts pieteikums kriminālprocesā, kurā tostarp tika norādīts uz notikušo nelikumīgo telefonsarunu noklausīšanos. Lai varētu izskatīt šo pieteikumu, Beļģijas kompetentais

347| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 24. oktobris, ***RQ/Komisija*** (T-29/17, EU:T:2018:717).

izmeklētājtiesnesis lūdza Komisiju atcelt RQ imunitāti, lai viņu nopratinātu kā apsūdzēto. Tā kā Komisija apmierināja šo lūgumu, RQ cēla prasību atcelt lēmumu par imunitātes pret tiesvedību atcelšanu. Vispārējā tiesa šo prasību apmierināja ar pamatojumu, ka Komisija esot pārkāpusi RQ tiesības tikt uzklausītam, bet pilnībā neizslēdzot, ka apstrīdētajam lēmumam varēja būt citāds saturs, ja šī pārkāpuma nebūtu.

Saņēmusi Komisijas apelācijas sūdzību, Tiesa vispirms apstiprināja, ka lēmums par ierēdņa imunitātes atcelšanu ir nelabvēlīgs akts Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punkta izpratnē, par kuru var celt prasību Savienības tiesās. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka, atceļot aizsardzību, kas ierēdnim ar imunitāti pret tiesvedību ir piešķirta ar Protokola Nr. 7 [348] 11. panta a) punktu, lēmums par šīs imunitātes atcelšanu tostarp viņu pakļāva dalībvalstu vispārējās tiesībās paredzētiem pasākumiem, tostarp aizturēšanai un tiesvedībai. Tas, ka privilēģijas un imunitāte pret tiesvedību ierēdņiem ir piešķirtas tikai Savienības interesēs, nemaina konstatējumu, ka ierēdņa imunitātes atcelšana būtiski maina viņa stāvokli, viņam atņemot šo imunitāti, un tā rezultātā – tas ir viņam nelabvēlīgs akts.

Atgādinājusi, ka tiesības tikt uzklausītam tiek regulētas ne tikai Hartas 47. un 48. pantā, bet arī tās 41. pantā, Tiesa pēc tam apstiprināja, ka Komisijai bija jāuzklausa RQ pirms lēmuma par viņa imunitātes pret tiesvedību atcelšanas, pat ja šīs ierēdņu imunitātes mērķis ir tikai aizsargāt Savienības intereses. Proti, lai gan šis pēdējais minētais apstāklis var nozīmēt, ka jāpieņem argumenti, ka attiecīgais ierēdnis var tiesiski iebilst pret savas imunitātes atcelšanu, tas nevar attaisnot to, ka šis ierēdnis pirms viņa imunitātes atcelšanas netiek uzklausīts vispār.

Attiecībā uz ierobežojumiem, kas var tikt noteikti Hartā nostiprinātajām tiesībām, kā, piemēram, tiesībām tikt uzklausītam, Tiesa atgādināja, ka Hartas 52. panta 1. punktā tiek prasīts, ka visiem ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos un tajos jārespektē šo pamattiesību būtība. Turklāt šajā normā ir prasīts, ka, ievērojot samērīguma principu, ierobežojumiem jābūt nepieciešamiem un patiešām jāatbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība.

Šajā ziņā Tiesa uzsvēra – pat ja tādā situācijā, kādā atrodas RQ, neuzklausīšanu pirms lēmuma pieņemšanas par viņa imunitātes atcelšanu varētu attaisnot ar izmeklēšanas noslēpumu, kas paredzēts Beļģijas Kriminālprocesa kodeksā, tomēr šāds pamatojums ir jārezervē izņēmuma gadījumiem. Proti, nevar prezumēt, ka jebkura kriminālprocesuāla izmeklēšana nozīmē sistemātisku risku, ka skartās personas mēģinās slēpt pierādījumus un netiešos pierādījumus vai veidos savā starpā krāpnieciskas savienības, kas attaisnotu viņu iepriekšēju neinformēšanu par attiecībā uz viņām notiekošo izmeklēšanu. Tiesa uzskatīja, ka no tā izriet, ka Vispārējā tiesa bija pareizi uzskatījusi, ka, pirms secināt, ka pastāv izņēmuma gadījums, kas attaisno RQ imunitātes atcelšanu bez viņa iepriekšējas uzklausīšanas, Komisijai bija, ievērojot lojālas sadarbības principu ar attiecīgajām valsts iestādēm, jāveic pasākumi, kas pēc iespējas ļauj ievērot viņa tiesības tikt uzklausītam, neapdraudot intereses, kuru aizsardzība ir izmeklēšanas noslēpuma mērķis.

Tiesa arī uzskatīja, ka Vispārējā tiesa nebija pieļāvusi tiesību kļūdu, nospriežot, ka RQ neuzklausīšana pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas pārsniedza nepieciešamo, lai sasniegtu mērķi garantēt izmeklēšanas noslēpumu, un tā rezultātā nav ievērots būtiskais tiesību tikt uzklausītam saturs. Šajā ziņā Tiesa tostarp apstiprināja, ka RQ gadījumā Komisijai bija pienākums panākt no valsts iestādēm, ka tās sniedz pietiekami pierādošus elementus, lai attaisnotu viņa tiesību tikt uzklausītam būtisku aizskārumu. Šāda rīcība pati pēc sava rakstura nav iejaukšanās attiecīgās dalībvalsts procedūrā, kurai ir jāievēro lojālas sadarbības pienākums, kas paredzēts LES 4. panta 3. punktā.

348| Protokols (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2010, C 83, 266. lpp.).

Attiecībā uz RQ tiesību tikt uzklausītam pārkāpuma juridiskajām sekām Tiesa tomēr atgādināja, ka tiesību uz aizstāvību pārkāpums izraisa administratīvā procesa iznākumā pieņemtā lēmuma atcelšanu tikai tad, ja šā pārkāpuma neesamības gadījumā procesa iznākums varētu būt citāds. Lai novērtētu RQ tiesību tikt uzklausītam pārkāpuma ietekmi uz lēmuma par viņa imunitātes pret tiesvedību atcelšanu tiesiskumu, svarīgi ir tikai apsvērumi saistībā ar dienesta interesēm. Tādējādi RQ bija jāpierāda, ka nebija pilnībā izslēgts tas, ka Komisijas lēmumam varēja būt citāds saturs, ja viņš būtu varējis norādīt ar dienesta interesēm saistītus argumentus un elementus. Taču, tā kā RQ Vispārējā tiesā nebija norādījis nevienu argumentu saistībā ar šādu pierādījumu, tā pieļāva tiesību kļūdu, nospriežot, ka RQ tiesību tikt uzklausītam pārkāpums attaisno lēmuma par viņa imunitātes pret tiesvedību atcelšanu.

C Tiesas kancelejas darbība 2020. gadā

Pārskats par aizvadītā gada galvenajām statistikas tendencēm un pasākumiem, kas veikti, lai risinātu veselības krīzi

Sekretāra vietnieks ***Marc-André Gaudissart***

Kā Tiesas priekšsēdētājs ir norādījis šā ziņojuma ievada priekšvārdā, 2020. gads 21. gadsimta vēsturē paliks atmiņā kā drūms gads. Kad no Eiropas Savienības bija izstājusies viena tās dalībvalsts, pasaules un tās iedzīvotāju dzīvi izmainīja bezprecedenta apmēra veselības krīze.

Tāpat kā vairākus citus kontinentus, arī Eiropu smagi skāra koronavīrusa pandēmija, un Savienības iestādēm dažu nedēļu laikā bija jādemonstrē ievērojamas pielāgošanās un inovācijas spējas. Savienības tiesu iestāde nav izņēmums. Ņemot vērā vīrusa izplatīšanās ātrumu un dalībvalstu veiktos pasākumus tā ierobežošanai, Tiesas un Vispārējās tiesas noteikumos un darbībā bija jāveic vairāki būtiski pielāgojumi, lai ļautu šīm tiesām turpināt pildīt to galveno uzdevumu neskaidrības piesātinātajā gaisotnē. Tādējādi šķiet, ka, pirms – kā katru gadu – tiek norādītas aizgājušā gada galvenās statistikas tendences (II), ir lietderīgi īsumā izklāstīt galvenos pasākumus, kurus iestāde ir veikusi, lai risinātu šo iepriekš nepieredzēto krīzi, un kuri ļoti lielā mērā izskaidro iegūtos rezultātus (I).

I. Pasākumi, kas veikti veselības krīzes apstākļos

Viens no pirmajiem pasākumiem, kas bija jāveic martā, kad izrādījās, ka Eiropas Savienībā inficēšanās gadījumu skaits pieaug eksponenciāli, bija maksimāli ierobežot personu saskarsmi un pārvietošanos un, cik vien iespējams, dot priekšroku darbam no attāluma un elektroniskai saziņai. Šis lēmums ļoti konkrēti izpaudās 2020. gada 13. martā ar visiem iestādes darbiniekiem nosūtīto aicinājumu Tiesas ēkas apmeklēt vienīgi konkrētos un nepieciešamības gadījumos, kas ir saistīti, piemēram, ar tiesas sēdes vai tiesnešu apspriedes noturēšanu, un veikt savu profesionālo darbību no mājām ciešā sadarbībā ar iestādes locekļiem un vadošajiem darbiniekiem. Šis lēmums, kas tika īstenots vien dažu dienu laikā, no daudziem kolēģiem, kuri nebija pieraduši pie šāda darba veida, reizēm prasīja ievērojamu pielāgošanos, tomēr ar visu tās darbinieku iesaisti un efektīvu tehnisko aprīkojumu Tiesa saglabāja savu darbības spēju pirmskrīzes apstākļiem visai pielīdzināmā līmenī.

Tā kā krīze ir pasaules mērogā, nav pārsteigums, ka šādi paši apsvērumi bija pamatā tiesas attieksmei pret lietas dalībniekiem. Vispirms, saņēmusi pieteikumus par termiņu pagarinājumu procesuālo rakstu vai rakstveida apsvērumu iesniegšanai, Tiesa sākotnēji apmierināja šādus pieteikumus, pamatojoties uz katru atsevišķu gadījumu, tomēr 2020. gada 19. martā tika pieņemts lēmums visus notiekošajās tiesvedībās noteiktos termiņus pagarināt par vienu mēnesi, izņemot termiņus, kas attiecas uz lietām, kurās ir īpaša steidzamība, piemēram, lietās, kuras tiek izskatītas steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā vai paātrinātajā tiesvedībā. Šo pasākumu, ar kuru, pamatojoties uz Protokola par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (turpmāk tekstā – "statūti") 45. panta otro daļu, koronavīrusa pandēmija tika pielīdzināta nepārvaramas varas gadījumam, vienprātīgi atzinīgi novērtēja lietu dalībnieku pārstāvji. Lai gan tādējādi nenovēršami nedaudz pagarinājās kopējais lietas izskatīšanas ilgums Tiesā, tas tomēr lietas dalībniekiem deva iespēju

piedalīties tiesvedības rakstveida daļā ar labākiem nosacījumiem, jo valsts veselības aizsardzības iestāžu veiktie ierobežojošie un distancēšanās pasākumi ievērojami apgrūtināja lietas dalībnieku procesuālo rakstu sagatavošanu un līdz šim ierasto sadarbību starp to pārstāvjiem.

Šajā pašā kontekstā ir jānorāda, ka veselības krīze nenoliedzami ir ietekmējusi arī tiesvedības mutvārdu daļas norisi. Pat ja lietas dalībnieku pārstāvji (vai tulki) paši nebija inficēti ar vīrusu, viņi saskārās ar pieaugošām grūtībām ierasties Luksemburgā, lai piedalītos tiesas sēdēs mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai. Šīs grūtības dažkārt izrietēja no vairāku dalībvalstu iestāžu pieņemtajiem lēmumiem slēgt robežas vai ierobežot pilsoņu pārvietošanās brīvību, dažkārt no lēmumiem par lidojumu atcelšanu, kurus pēdējā brīdī pieņēma aviosabiedrības, kas apkalpo Luksemburgu vai lidostas, kuras atrodas netālu no Lielhercogistes. Kad Tiesa bija pārcēlusi vairākas tiesas sēdes, kam bija jānotiek 2020. gada februārī vai martā, tā tādējādi bija spiesta atcelt vai pārcelt visas tiesas sēdes, kas bija ieplānotas no marta vidus līdz maija beigām.

Lai nepamatoti nekavētu šo lietu izskatīšanu, it īpaši prejudiciālo lietu gadījumā, kurās strīda risinājums valsts līmenī ir atkarīgs no Tiesas sniegtās atbildes uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, Tiesa ātri nolēma aizstāt vairākas šīs tiesas sēdes ar jautājumiem rakstveida atbildes sniegšanai, kas ļauj lietas dalībniekiem vai visām statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām paust nostāju par procesuālajiem rakstiem vai apsvērumiem, kuri iesniegti tiesvedības rakstveida daļā, kā arī par Tiesas papildu jautājumiem. Šis novatoriskais risinājums, kuru dažkārt ierosināja paši lietas dalībnieki, ļāva Tiesai novērst pagaidu neiespējamību rīkot tiesas sēdes un pabeigt ievērojamu skaitu izskatāmo lietu, tomēr neapšaubāmi visām lietām nevar piemērot šādu izskatīšanas veidu. Šī iemesla dēļ, tiklīdz to atļāva sanitārie apstākļi, 2020. gada 25. maijā tika atsāktas *in situ* tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai. Šajā ziņā ir jānorāda divas būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar situāciju, kāda pastāvēja martā.

Pirmkārt, tiesas sēdes tika atsāktas, īstenojot visstingrākos sanitāros pasākumus, lai vienlaikus aizsargātu tiesas sēdes dalībnieku veselību un nodrošinātu optimālu tiesas sēdes norisi. Šie pasākumi, protams, attiecas uz obligātu maskas nēsāšanu un visstingrāko aizsargpasākumu, kā arī distancēšanās noteikumu ievērošanu, tomēr tie ietver arī iespēju lietas dalībnieku pārstāvjiem uzstāties tiesā nepārvietojoties – un attiecīgā gadījumā bez mantijas – no vietas, kas tiem ir ierādīta tiesas sēžu zālē, kā arī tiesas sēdē izmantoto mikrofonu, galdu un krēslu sistemātisku tīrīšanu un dezinfekciju, lai novērstu jebkādu, pat netiešu, inficēšanās risku.

Turklāt ir jānorāda, ka dažu nedēļu laikā iestāde izmantoja ievērojamus cilvēkresursus, tehniskos un finanšu līdzekļus, lai ļautu lietas dalībniekiem, kuriem ar pandēmiju saistītu iemeslu dēļ nav nekādu iespēju ierasties Luksemburgā, uzstāties tiesā attālināti ar videokonferences palīdzību. Laikā no 2020. gada 25. maija līdz 31. decembrim šis novatoriskais risinājums tika izmantots vairāk nekā piecdesmit lietās! Tādējādi videokonferences, tāpat kā jautājumu rakstveida atbildes sniegšanai izmantošana sniedza vērtīgu palīdzību šajā veselības krīzes laikā, lai arī katrā ziņā tiesas sēde attālināti nesniedz tādas pašas savstarpējas saziņas un spontanitātes iespējas kā vizuāla viedokļu apmaiņa ar iztiesāšanas sastāva locekļiem un citiem lietas dalībniekiem, kuri atrodas tiesu sēžu zālē, turklāt tai ir daži ierobežojumi vai nepilnības, kas tostarp ir saistīti ar daudzvalodības kontekstu, kādā darbojas Tiesa.

Visbeidzot pilnības labad ir jānorāda, ka pirmo reizi savā vēsturē Tiesa izmantoja videokonferences arī iknedēļas vispārējām sapulcēm, kurās tiesas locekļi lemj par rīcību attiecībā uz procesuāla rakstura priekšlikumiem, kas ietverti ievadziņojumā, kuru katrā lietā sagatavo tiesnesis referents, kā arī daudzskaitlīgo apspriežu organizēšanai. Līdz ar to lietās, kuras bija gatavas sprieduma pasludināšanai veselības krīzes laikā, atkarībā no to sarežģītības pakāpes apspriedes dažkārt notika rakstveidā, dažkārt – mutiski, un tas izpaudās vai nu kā iztiesāšanas sastāva locekļu fiziska sanāksme, vai kā dalība šajās apspriedēs attālināti, izmantojot videokonferenci, vai arī – apvienojot šos abus veidus (daži tiesas locekļi tikās fiziski iestādes telpās, savukārt pārējie sastāva locekļi piedalījās apspriedē ar videokonferences palīdzību).

Iepriekš minēto pasākumu kopums – līdz ar būtisku iestādes gatavību krīzes situācijām, tostarp pieņemot nepārtrauktības plānus un izveidojot atbilstošas organizatoriskās struktūras, – izskaidro aizvadītā gada pozitīvo statistisko bilanci, neraugoties uz nepieredzēta apmēra un sarežģītības krīzi.

II. Aizvadītā gada galvenās statistikas tendences

Ierosinātās lietas

Vispirms saistībā ar lietām, kuras Tiesā tika iesniegtas 2020. gadā, – nav pārsteigums, ka to skaits ir būtiski samazinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Ar **735 jaunām lietām** 2020. gadā iesniegto lietu skaits ir mazāks par ievērojamo skaitu lietu, kas Tiesā iesniegtas 2019. gadā (966 lietas), tomēr ļoti līdzinās lietu skaitam, kas iesniegtas 2017. gadā (739 lietas). Šis jauno lietu skaita samazinājums acīmredzami ir tieši saistīts ar veselības krīzi, jo iepriekšējā gada pirmajos mēnešos lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits dramatiski samazinājās tāpēc, ka arī dalībvalstu tiesas būtiski skāra pandēmija un šo valstu veiktie pasākumi tās apkarošanai, kuru dēļ dažkārt pat pilnībā tika slēgtas oficiālās ēkas un tiesu darbība tika apturēta pavisam. Tomēr iesniegto lietu skaita samazināšanos izskaidro arī būtiskais apelāciju tikai par tiesību jautājumiem (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības"), kas iesniegtas par Vispārējās tiesas nolēmumiem, skaita samazinājums, jo 2020. gadā Tiesā tika iesniegta tikai 131 apelācijas sūdzība, apelācijas sūdzība par pagaidu noregulējumu vai apelācijas sūdzība par iestāšanos lietā, lai gan iepriekšējā gadā tā bija saņēmusi gandrīz divtik daudz apelācijas sūdzību (266 apelācijas sūdzības).

Salīdzinājumā ar šīm nozīmīgajām izmaiņām Tiesā celto tiešo prasību skaits ir palicis relatīvi nemainīgs (37 lietas 2020. gadā salīdzinājumā ar 41 lietu 2019. gadā), toties šo prasību sadalījums būtiski atšķiras. Prasību par valsts pienākumu neizpildi skaits ir samazinājies no 35 lietām 2019. gadā līdz 18 lietām 2020. gadā, savukārt prasību atcelt tiesību aktu skaits ir gandrīz četrkāršojies – no 5 lietām 2019. gadā sasniedzot 19 lietas 2020. gadā. Tomēr šķiet, ka šim palielinājumam ir īslaicīgs raksturs, jo vismaz 15 prasības tika celtas tikai oktobrī vien par regulām un direktīvām, ko Eiropas Parlaments un Padome pieņēma 2020. gada 15. jūlijā autotransporta jomā.

Visbeidzot jānorāda uz Beļģijas Karalistes decembrī iesniegto lūgumu sniegt atzinumu (1/20) par modernizētā Enerģētikas hartas nolīguma projekta saderību ar Līgumiem un it īpaši par šajā nolīgumā paredzētā strīdu izšķiršanas mehānisma piemērojamību Eiropas Savienībā.

Attiecībā uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri, lai arī to skaits 2020. gadā bija mazāks (556 lūgumi salīdzinājumā ar 641 lūgumu iepriekšējā gadā), tomēr veido 75 % visu lietu, kuras Tiesā iesniegtas pagājušā gada laikā, ir jāatzīmē, ka tie arī šoreiz attiecas uz ļoti dažādiem jautājumiem, kas atspoguļo Savienības tiesībās reglamentēto jomu dažādību, un tos ir iesniegušas gandrīz visas dalībvalstis. Tāpat kā iepriekšējos gados Vācija ir 2020. gadā iesniegto prejudiciālo nolēmumu "ģeogrāfiskās" klasifikācijas galvgalī, tomēr tai šoreiz seko nevis Itālija vai Spānija, kuras ļoti smagi skārusi pandēmija, bet gan Austrija, kuras tiesas vērsušās Tiesā 50 reizes. Tām skaitlisko rādītāju ziņā seko Itālijas un Polijas tiesas – vairāki no šīs pēdējās minētās valsts tiesu iesniegtajiem lūgumiem arī 2020. gadā attiecas uz Polijā veiktās tiesu sistēmas reformas sekām un tās saderību ar Savienības tiesību normām un principiem.

Jānorāda arī, ka Lielbritānijas tiesas aizvadītā gada laikā ir vērsušās Tiesā 17 reizes, lai gan šī valsts 2020. gada 31. janvārī pusnaktī izstājās no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas. Šie lūgumi, no kuriem vairāk nekā puse tika iesniegti aizvadītā gada pēdējās nedēļās, ir pamatoti ar līguma par izstāšanos, ko noslēgušas iepriekš minētās puses, 86. panta 2. punktu, saskaņā ar kuru "Eiropas Savienības Tiesai joprojām

ir jurisdikcija sniegt prejudiciālus nolēmumus par Apvienotās Karalistes tiesu un tribunālu pieprasījumiem, kas iesniegti pirms pārejas perioda beigām". Tie pierāda Tiesas dialoga ar šīs valsts tiesām dzīvotspēju un attiecas uz tik dažādām jomām kā konkurence, nodokļi, pilsonība vai tiesu iestāžu sadarbība civillietās vai krimināllietās.

Visbeidzot, lai gan steidzamības tiesvedību skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir nedaudz samazinājies, arī tagad to vajadzībām tika izmantota ievērojama daļa Tiesas resursu, jo 2020. gadā tajā tika iesniegti ne mazāk kā 59 pieteikumi par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības vai paātrinātās tiesvedības piemērošanu. Pēdējā minētā tika piemērota trijās lietās (vienā prejudiciālā nolēmuma lietā un divās apelācijās), savukārt steidzamības tiesvedība tika īstenota deviņās lietās, kuras galvenokārt attiecas uz Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm [1] interpretāciju.

Pabeigtās lietas

Lai arī ierosinātu lietu bija mazāk, to lietu skaits, ko Tiesa pabeidza 2020. gadā, saglabājās ļoti augsts, jo aizvadītajā **gadā tika pabeigtas vismaz 792 lietas**. Neapšaubāmi, vērojams samazinājums par 9 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kas ar 865 pabeigtām lietām bija absolūts rekords Tiesas vēsturē, tomēr šis samazinājums ir jāaplūko perspektīvā, ņemot vērā nebijušo situāciju, kādā bija Savienības tiesas, kuras nonāca krustcelēs starp nepieciešamību nodrošināt savu uzdevumu izpildes nepārtrauktību, kas krīzes un nenoteiktības laikos ir svarīgāk nekā jebkad, un tikpat svarīgu nepieciešamību aizsargāt to personu veselību, kuras iesaistītas šo uzdevumu izpildē, kas, kā norādīts iepriekš, izraisīja daudzu tiesas sēžu atcelšanu vai pārcelšanu, kā arī drastisku ierobežojošo pasākumu pieņemšanu.

Patlaban detalizēti nepievēršoties 2020. gadā pabeigtajām lietām un to tvērumam – pie tā mēs atgriezīsimies tajā šī ziņojuma daļā, kas veltīta judikatūras attīstībai aizvadītajā gadā –, lasītāja uzmanību, iepazīstoties ar turpmākajā izklāstā ietvertajiem skaitļiem un statistikas datiem, īpaši piesaistīs vairāki elementi.

Pirmo elementu veido 2020. gadā pabeigto lietu raksturs. Lai gan Tiesa pagājušajā gadā pabeidza mazāku prejudiciālo lietu skaitu (534 lietas) nekā 2019. gadā izlemtās (601 lieta), apelācijas sūdzību skaits, kuras Tiesa ir izskatījusi 2020. gadā (204 apelācijas sūdzības), turpretī ir gandrīz vienāds ar 2019. gadā izskatīto apelācijas sūdzību skaitu (210 apelācijas sūdzības). Šie skaitļi, protams, ir skaidrojami ar ļoti lielo Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību skaitu 2019. gadā, tomēr arī ar apelācijas sūdzību pieļaujamības vērtējuma palātas rīcību saistībā ar apelācijas sūdzībām, uz kurām attiecas statūtu 58.a pants un kuras iesniegtas intelektuālā īpašuma jomā. Šādi aizvadītā gada laikā Tiesas Reglamenta 170.b pantā paredzētā palāta pieņēma ne mazāk kā 37 rīkojumus par apelācijas sūdzību nepieļaujamību, savukārt priekšsēdētāja vietnieks pieņēma trīs rīkojumus par nepieņemamību, jo apelācijas sūdzības iesniedzējs savai apelācijas sūdzībai nebija pievienojis prasīto pieteikumu par atzīšanu par pieļaujamu vai arī šo trūkumu nebija novērsis kancelejas noteiktajā termiņā.

Tāpat kā 2019. gadā, arī 2020. gadā Tiesa lielu skaitu prejudiciālā nolēmuma lietu pabeidza ar rīkojumu, vai nu pamatojoties uz tās Reglamenta 53. panta 2. punktu (23 lietas), vai arī pamatojoties uz šī paša Reglamenta 99. vai 100. pantu (attiecīgi 44 un 4 lietas), tomēr, ja neņem vērā iepriekš minēto iepriekšējas pieļaujamības vērtējuma mehānismu, to apelācijas sūdzību skaits, kas 2020. gadā tika pabeigtas ar rīkojumu (32 lietas), ir

1| OV 2002, L 190, 2002. gada 18. jūlijs, 1. lpp.

ievērojami mazāks par šī veida lietu skaitu 2019. gadā (80 lietas) [2]. Šī atšķirība ir izskaidrojama ar to lietu sarežģītību, kuras iesniegtas izskatīšanai Tiesā saistībā ar šīm apelācijas sūdzībām, kā arī ar Tiesas vēlmi dažās no tām izmantot informāciju, ko sniedz ģenerāladvokāta secinājumi.

Savukārt aizgājušais gads apstiprināja šajos pēdējos divos gados novēroto tendenci saistībā ar lietu sadali starp dažādām iztiesāšanas sastāvu kategorijām. Tādējādi Tiesas virspalāta 2020. gadā ir izskatījusi 71 lietu, proti, nedaudz mazāku lietu skaitu par to, ko šis iztiesāšanas sastāvs bija pabeidzis 2019. gadā (82 lietas), savukārt triju tiesnešu palātas un pieļaujamības vērtējuma palāta iepriekšējā gada laikā ir izskatījušas ne mazāk kā 345 lietas, proti, gandrīz identisku lietu skaitu tam, ko šie iztiesāšanas sastāvi pabeidza iepriekšējā gadā (351 lieta). To lietu skaits, kuras 2020. gadā izskatītas piecu tiesnešu palātās (251 lieta), ir nedaudz samazinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (343 lietas), bet tas tā daļēji ir noteikumu par tiesnešu piesaistīšanu palātām grozījumu dēļ, kas tika pieņemti 2019. gadā, – priekšsēdētāja vietniece un piecu tiesnešu palātu priekšsēdētāji pašlaik ir piesaistīti arī triju tiesnešu palātām un līdz ar to, ja lieta to pieļauj, var ierosināt piešķirt lietas, par kurām tie ir atbildīgi, šiem iztiesāšanas sastāviem. Veselības krīzes dēļ vairāku lietu izskatīšana, kuras tika nodotas piecu tiesnešu palātām, palēninājās arī tāpēc, ka tika pārceltas šajās lietās noteiktās tiesas sēdes, un dažās no tām – tāpēc, ka šīs tiesas sēdes tika pārveidotas par jautājumiem rakstveida atbildes sniegšanai. Tādēļ liels to lietu skaits, kuras tika nodotas šiem iztiesāšanas sastāviem 2020. gadā, joprojām tika izskatītas laikā, kad tiek rakstītas šīs rindas.

Visbeidzot attiecībā uz tiesvedību ilgumu ir jānorāda, ka tas ir ļoti tuvu līmenim, kāds tika sasniegts 2019. gadā, un tas, ņemot vērā pagājušā gada veselības aizsardzības kontekstu, ir uzskatāms par patiesu sasniegumu. Konkrētāk, šis ilgums tādējādi bija attiecīgi 15,8 mēneši prejudiciālā nolēmuma lietu izskatīšanai (15,5 mēneši 2019. gadā), 19,2 mēneši tiešo prasību izskatīšanai (19,1 mēnesis iepriekšējā gadā) un 13,8 mēneši apelācijas sūdzību izskatīšanai (11,1 mēnesis 2019. gadā). Kā norādīts iepriekš, apelācijas sūdzību izskatīšanas ilguma palielināšanās 2020. gadā galvenokārt ir izskaidrojama ar to, ka mazāks tiesvedību skaits tika izbeigts ar rīkojumu, jo lielāks skaits apelācijas sūdzību tika izšķirtas ar spriedumu. Beigu beigās ir jānorāda, ka vidējais apelācijas sūdzību, kam piemērojams iepriekšējas pieļaujamības vērtējuma mehānisms, izskatīšanas ilgums 2020. gadā bija 3,2 mēneši, savukārt steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā izskatāmo lietu izskatīšanas ilgums bija 3,9 mēneši.

Izskatīšanā esošās lietas

2020. gadā iesniegto lietu skaita samazināšanās vienlaikus ar ievērojamo tiesas produktivitāti šajā pašā gadā izskaidro krājumu samazināšanos. Lai gan Tiesā izskatīšanā esošo lietu skaits 2019. gada 31. decembrī bija 1102 lietas, šis skaits faktiski gadu vēlāk samazinājās līdz **1045 lietām** (964 lietas, ņemot vērā lietu apvienošanu to saistības dēļ, un tas tikai par divām vienībām atšķiras no 2019. gadā Tiesā iesniegto lietu skaita). Tieši šie skaitļi izskaidro to, kāpēc šajā posmā nav iesniegts jauns statūtu grozījumu lūgums.

Protams, attiecīgā gada statistikas bilance pati par sevi neļauj novērtēt patieso tiesas darba slodzi, un izmaiņas, kas konstatētas attiecīgajā gadā, var izrādīties atgriezeniskas, īpaši, ņemot vērā ietekmi, kādu veselības krīze un Brexit noteikti vēl daudzu gadu garumā atstās uz Savienības likumdošanas darbību un tās izraisītajām tiesvedībām. Tomēr tas nemaina to, ka 2020. gads, raugoties no visiem aspektiem, paliks ārkārtējs gads, un kā tāds tas, protams, nebija labvēlīgs lielu strukturālu reformu sākšanai vai tiesu kompetenču starp Tiesu

2| Šajos skaitļos nav ņemtas vērā ne izslēgtās lietas, ne apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai par iestāšanos lietā, kas tika pabeigtas izskatīto gadu laikā (6 – 2019. gadā un 10 – 2020. gadā).

un Vispārējo tiesu pārdalīšanai. Šķiet, būs nepieciešams ilgāks pārdomu periods, lai izvērtētu visas Savienības tiesu arhitektūras reformas sekas un vajadzības gadījumā iesniegtu jaunu lūgumu pieņemt tiesību aktu, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 281. panta otro daļu.

D Tiesas darbības statistika

I. Tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2016–2020) 197

II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020) 198

III. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2014–2019) 199

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2020) 200

V. Ierosinātās lietas – Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts (2016–2020) 201

VI. Ierosinātās lietas – Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi (2016–2020) 202

VII. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020) 203

VIII. Pabeigtās lietas – Spriedumi, atzinumi, rīkojumi (2020) 204

IX. Ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) 205

X. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2016–2020) 206

XI. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2020) 207

XII. Pabeigtās lietas – Spriedumi par valsts pienākumu neizpildi – Iznākums (2016–2020) 208

XIII. Pabeigtās lietas – Apelācijas sūdzības – Iznākums (2016–2020) 209

XIV. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums (2016–2020) 210

XV. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2016–2020) 211

XVI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) 212

XVII. Paātrinātās tiesvedības (2016–2020) 213

XVIII. Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības (2016–2020) 214

XIX. Pagaidu noregulējumi (2016–2020) 215

XX. Apelācijas sūdzības, kas ir minētas statūtu 58.a pantā (2019–2020) 216

XXI. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Ierosinātās lietas un spriedumi vai atzinumi 217

XXII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un gada 219

XXIII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un tiesas 221

XXIV. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Pret dalībvalstīm celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi 224

XXV. Tiesas kancelejas darbība (2016–2020) 225

I. Tiesas vispārējā darbība

Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2016–2020)

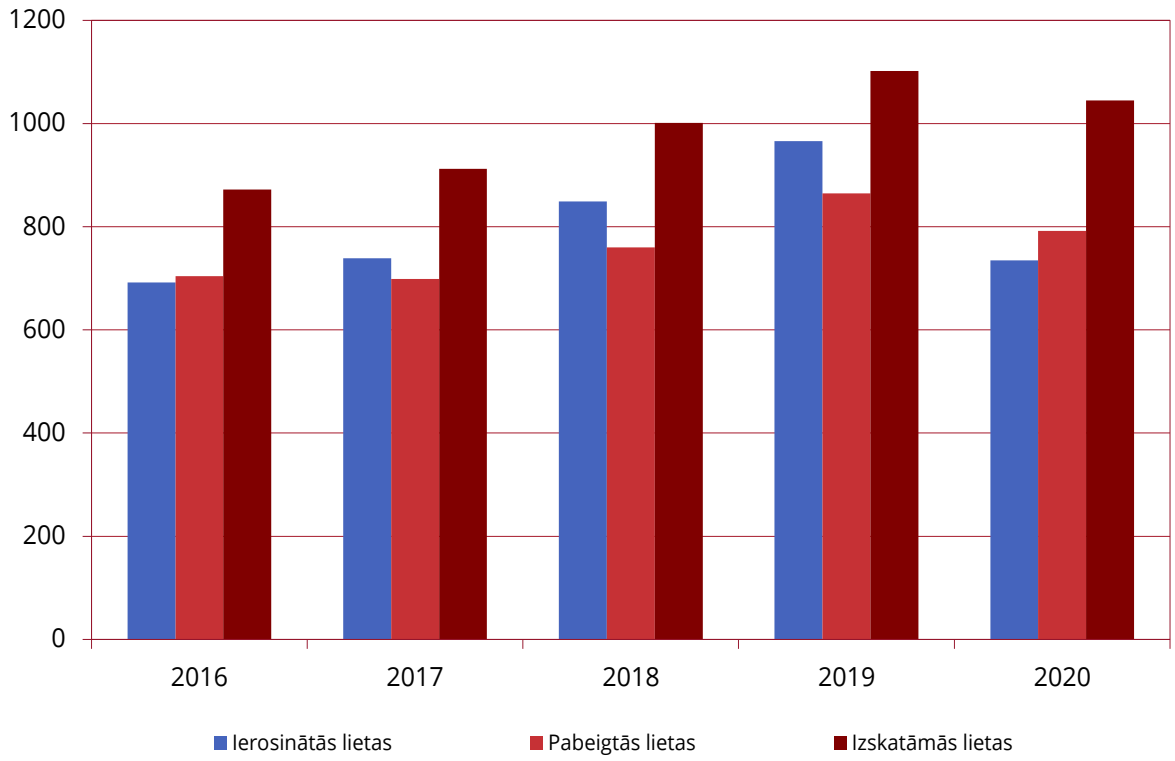

	2016	2017	2018	2019	2020
Ierosinātās lietas	692	739	849	966	735
Pabeigtās lietas	704	699	760	865	792
Izskatāmās lietas	872	912	1001	1102	1045

II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020)

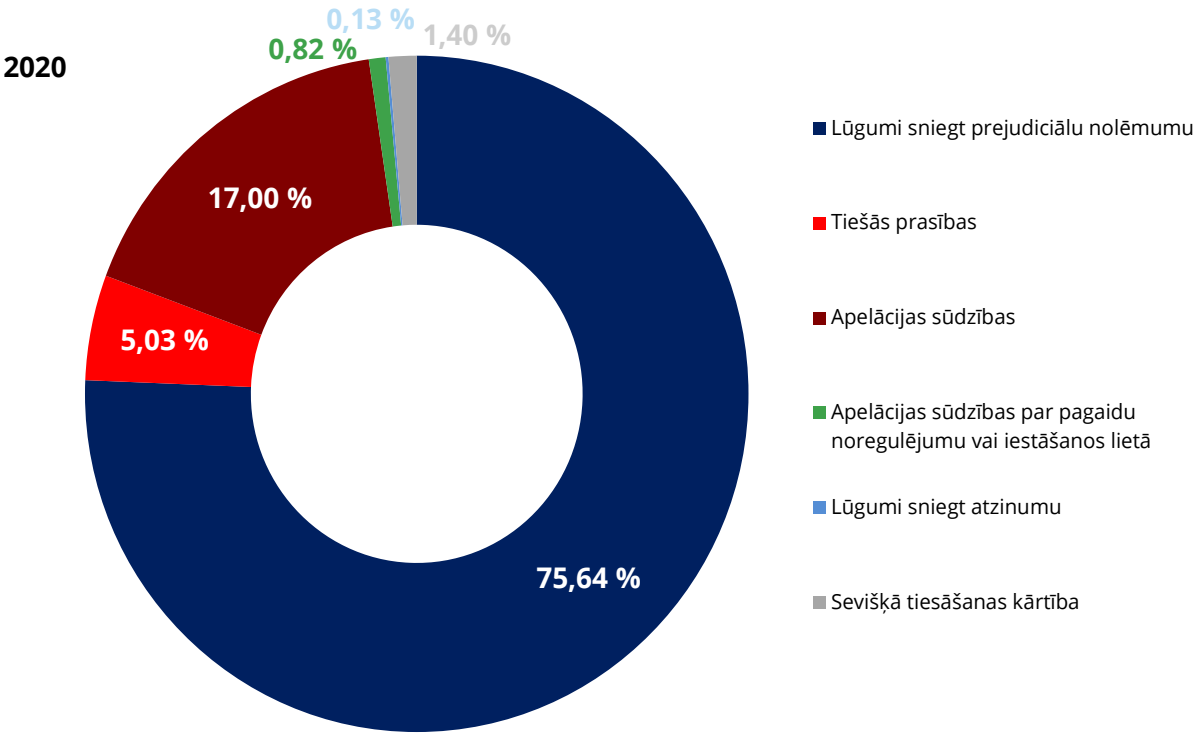

	2016	2017	2018	2019	2020
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	470	533	568	641	556
Tiešās prasības	35	46	63	41	37
Apelācijas sūdzības	168	141	193	256	125
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	7	6	6	10	6
Lūgumi sniegt atzinumu		1		1	1
Sevišķā tiesāšanas kārtība [1]	12	12	19	17	10
Kopā	**692**	**739**	**849**	**966**	**735**
Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	3	3	6	6	3

1| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, nolēmuma nepieņemšana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/aresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

III. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2014–2019)

	2016	2017	2018	2019	2020
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	16	8	7	8	22
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	76	98	82	107	95
Eiropas Savienības ārējā darbība	4	3	4	4	4
Ekonomikas un monetārā politika	1	7	3	11	12
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija		2	1	1	2
Enerģija	3	2	12	6	7
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	3	6	6	8	7
Institucionālās tiesības	22	26	34	38	27
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	66	73	92	74	51
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports		2			
Jaunu valstu pievienošanās		1			
Kapitāla brīva aprite	4	12	9	6	9
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (*REACH* regula)	2	2	1	3	
Konkurence	35	8	25	42	16
Kopējā ārpolitika un drošības politika	7	6	7	19	1
Kopējā zivsaimniecības politika	3	1	1	1	2
Lauksaimniecība	27	14	26	24	15
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	10	7	14	2	6
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	13	14	13	18	19
Nodarbinātība					1
Nodokļi	70	55	71	73	65
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	15	18	37	12	11
Patērētāju tiesību aizsardzība	23	36	41	72	37
Personu brīva pārvietošanās	28	16	19	40	14
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	3	3	1		
Piekļuve dokumentiem	6	1	10	5	1
Preču brīva aprite	3	6	4	8	5
Publiskie iepirkumi	19	23	28	27	13
Rūpniecības politika	3	6	4	7	1
Sabiedrības veselība	1	1	4	6	4
Sabiedrību tiesības	7	1	2	3	1
Savienības pilsonība	7	8	6	8	11
Savienības tiesību principi	11	12	29	33	29
Šķīrējklauzula		5	2	3	1
Sociālā politika	33	43	46	41	32
Tiesību aktu tuvināšana	34	41	53	30	35
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās					1
Tirdzniecības politika	20	8	5	10	8
Transports	32	83	39	54	99
Valsts atbalsts	39	21	26	59	17
Vide	30	40	50	47	23
LESD	**676**	**719**	**814**	**910**	**704**
Drošības kontrole			1		
Iedzīvotāju aizsardzība			1	1	
EAEK līgums			**2**	**1**	
Savienības tiesību principi			1	1	
Līgums par ES			**1**	**1**	
Civildienesta noteikumi	1	8	16	35	19
Institucionālās tiesības			2		
Privilēģijas un imunitāte	2		2	3	2
Tiesvedība	13	12	12	16	10
Dažādi	**16**	**20**	**32**	**54**	**31**
PAVISAM KOPĀ	**692**	**739**	**849**	**966**	**735**

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2020)

	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Sevišķā tiesāšanas kārtība	Kopā
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	22						**22**
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	95						**95**
Eiropas Savienības ārējā darbība	3		1				**4**
Ekonomikas un monetārā politika	2		8	2			**12**
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	1		1				**2**
Enerģija	3	1	3				**7**
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	3		4				**7**
Institucionālās tiesības	2	5	15	4	1		**27**
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	11		40				**51**
Kapitāla brīva aprite	9						**9**
Konkurence	12		4				**16**
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1						**1**
Kopējā zivsaimniecības politika	2						**2**
Lauksaimniecība	8	1	6				**15**
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	5	1					**6**
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	19						**19**
Nodarbinātība	1						**1**
Nodokļi	61	4					**65**
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	11						**11**
Patērētāju tiesību aizsardzība	37						**37**
Personu brīva pārvietošanās	13		1				**14**
Piekļuve dokumentiem			1				**1**
Preču brīva aprite	5						**5**
Publiskie iepirkumi	13						**13**
Rūpniecības politika	1						**1**
Sabiedrības veselība	2		2				**4**
Sabiedrību tiesības	1						**1**
Savienības pilsonība	10		1				**11**
Savienības tiesību principi	29						**29**
Šķīrējklauzula			1				**1**
Sociālā politika	32						**32**
Tiesību aktu tuvināšana	35						**35**
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	1						**1**
Tirdzniecības politika	2		6				**8**
Transports	83	16					**99**
Valsts atbalsts	4	2	11				**17**
Vide	16	7					**23**
LESD	**555**	**37**	**105**	**6**	**1**		**704**
Civildienesta noteikumi			19				19
Privilēģijas un imunitāte	1					1	2
Tiesvedība			1			9	10
Dažādi	**1**		**20**			**10**	**31**
PAVISAM KOPĀ	**556**	**37**	**125**	**6**	**1**	**10**	**735**

V. Ierosinātās lietas – Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts (2016–2020)

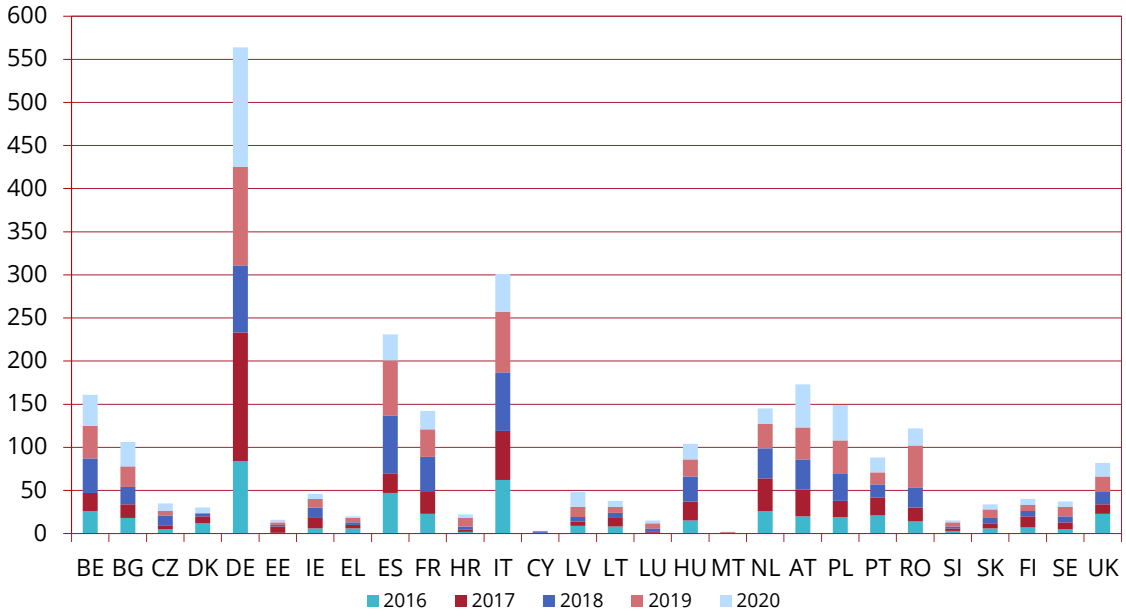

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Beļģija	26	21	40	38	36	**161**
Bulgārija	18	16	20	24	28	**106**
Čehijas Republika	5	4	12	5	9	**35**
Dānija	12	8	3	1	6	**30**
Vācija	84	149	78	114	139	**564**
Igaunija	1	7	2	3	3	**16**
Īrija	6	12	12	10	5	**45**
Grieķija	6	4	3	5	2	**20**
Spānija	47	23	67	64	30	**231**
Francija	23	25	41	32	21	**142**
Horvātija	2	3	3	10	4	**22**
Itālija	62	57	68	70	44	**301**
Kipra			1	1		**2**
Latvija	9	5	5	12	17	**48**
Lietuva	8	10	6	7	7	**38**
Luksemburga	1	1	4	6	3	**15**
Ungārija	15	22	29	20	18	**104**
Malta	1			1		**2**
Nīderlande	26	38	35	28	18	**145**
Austrija	20	31	35	37	50	**173**
Polija	19	19	31	39	41	**149**
Portugāle	21	21	15	14	17	**88**
Rumānija	14	16	23	49	20	**122**
Slovēnija	3	3	2	5	2	**15**
Slovākija	6	6	6	10	6	**34**
Somija	7	13	6	7	7	**40**
Zviedrija	5	8	7	11	6	**37**
Apvienotā Karaliste	23	11	14	18	17	**83**
Kopā	**470**	**533**	**568**	**641**	**556**	**2768**

VI. Ierosinātās lietas – Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi (2016–2020)

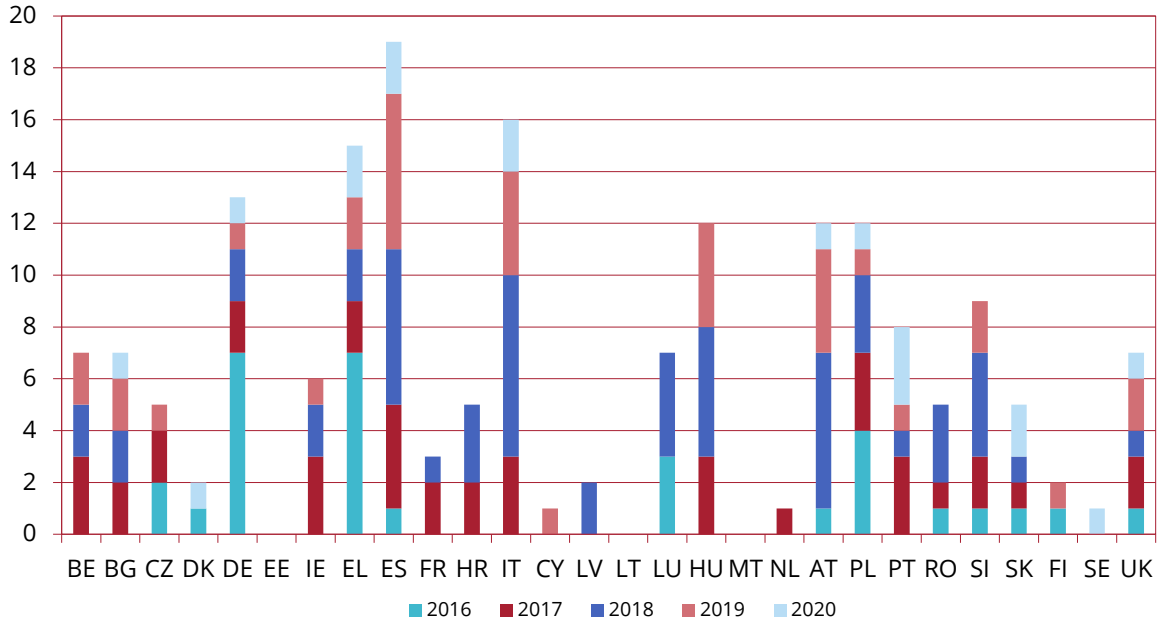

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Beļģija		3	2	2		**7**
Bulgārija		2	2	2	1	**7**
Čehijas Republika	2	2		1		**5**
Dānija	1				1	**2**
Vācija	7	2	2	1	1	**13**
Igaunija						
Īrija		3	2	1		**6**
Grieķija	7	2	2	2	2	**15**
Spānija	1	4	6	6	2	**19**
Francija		2	1			**3**
Horvātija		2	3			**5**
Itālija		3	7	4	2	**16**
Kipra				1		**1**
Latvija			2			**2**
Lietuva						
Luksemburga	3		4			**7**
Ungārija		3	5	4		**12**
Malta						
Nīderlande		1				**1**
Austrija	1		6	4	1	**12**
Polija	4	3	3	1	1	**12**
Portugāle		3	1	1	3	**8**
Rumānija	1	1	3			**5**
Slovēnija	1	2	4	2		**9**
Slovākija	1	1	1		2	**5**
Somija	1			1		**2**
Zviedrija					1	**1**
Apvienotā Karaliste	1	2	1	2	1	**7**
Kopā	**31**	**41**	**57**	**35**	**18**	**182**

VII. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020) [1]

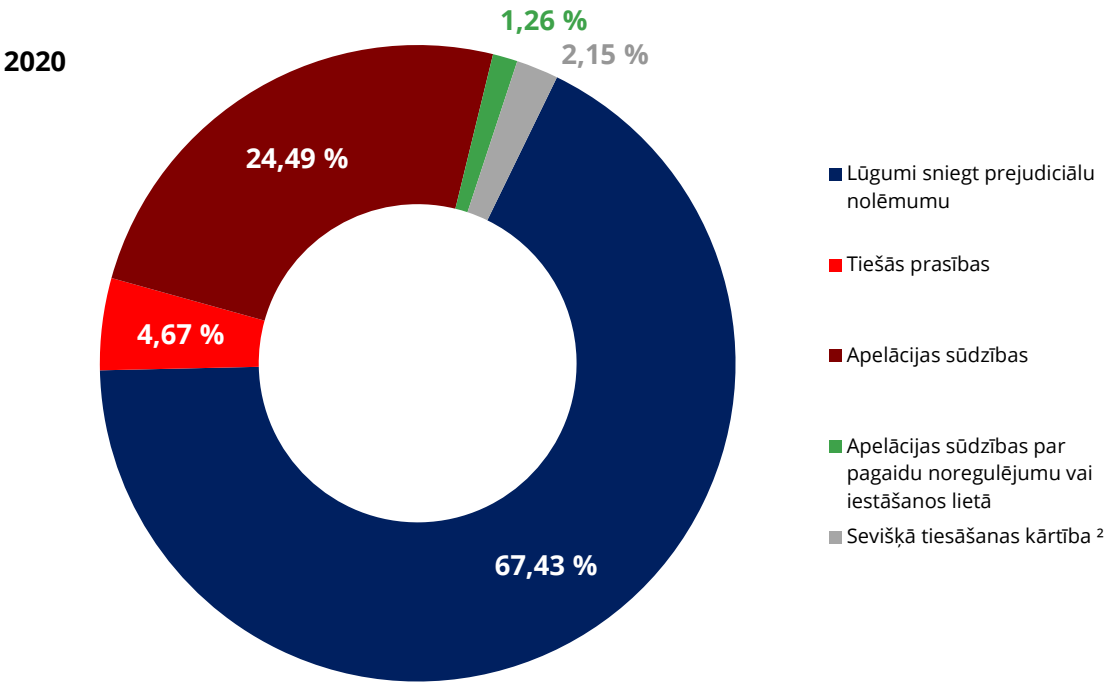

	2016	2017	2018	2019	2020
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	453	447	520	601	534
Tiešās prasības	49	37	60	42	37
Apelācijas sūdzības	182	194	155	204	194
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	7	4	10	6	10
Lūgumi sniegt atzinumu		3		1	
Sevišķā tiesāšanas kārtība [2]	13	14	15	11	17
Kopā	**704**	**699**	**760**	**865**	**792**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, nolēmuma nepieņemšana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/aresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

VIII. Pabeigtās lietas – Spriedumi, atzinumi, rīkojumi (2020) [1]

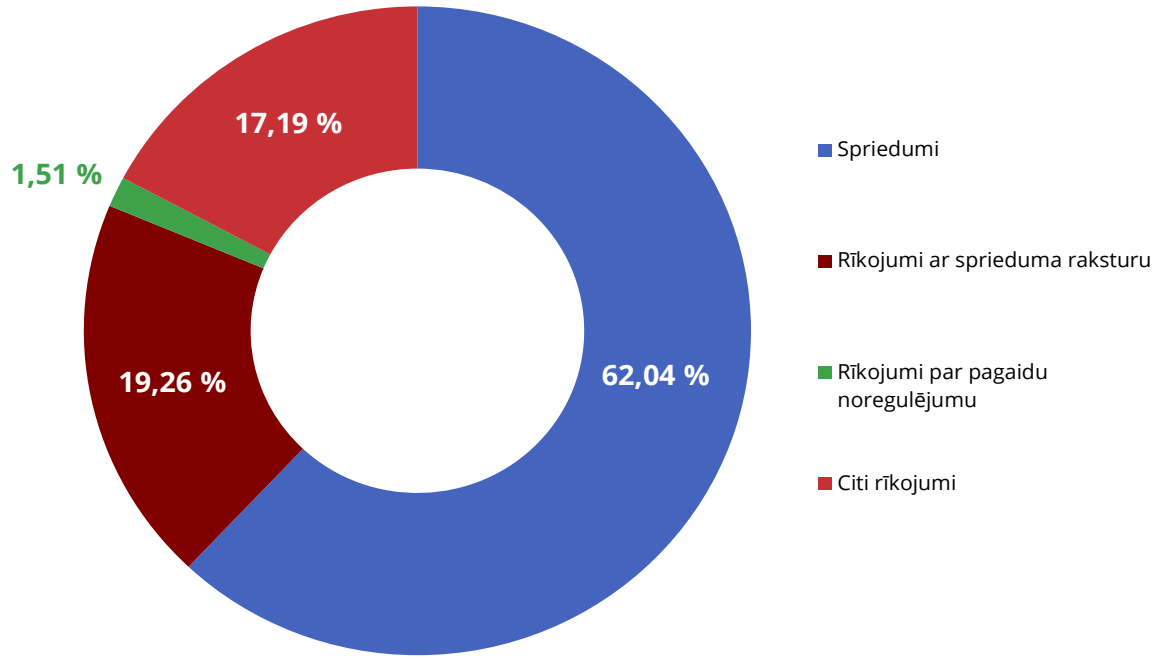

	Spriedumi	Rīkojumi ar sprieduma raksturu [2]	Rīkojumi par pagaidu noregulējumu [3]	Citi rīkojumi [4]	Atzinumi	Kopā
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	317	59		112		488
Tiešās prasības	32		1	3		36
Apelācijas sūdzības	101	66		10		177
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā			10			10
Lūgumi sniegt atzinumu						
Sevišķā tiesāšanas kārtība		15				16
Kopā	**451**	**140**	**11**	**125**		**727**

1| Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

2| Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

3| Rīkojumi, kas izdoti saistībā ar pieteikumu, kurš pamatots ar LESD 278., 279. vai 280. pantu vai ar atbilstošajām EAEKL normām, vai arī saistībā ar apelācijas sūdzību par rīkojumu par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.

4| Galīgie rīkojumi, ar kuriem lietu izslēdz no reģistra, izbeidz tiesvedību pirms sprieduma taisīšanas vai nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

IX. Ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) [1]

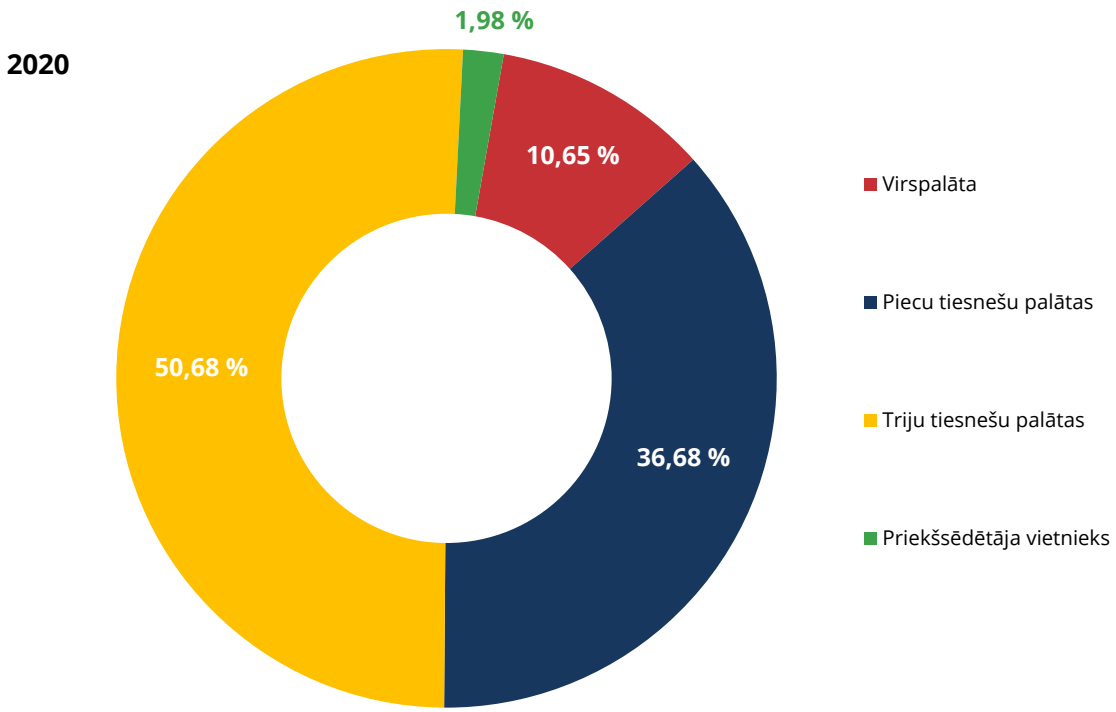

	2016			2017			2018			2019			2020		
	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā
Tiesas plēnums				1		1	1		1	1		1			
Virspalāta	54		54	46		46	76		76	77		77	70		70
Piecu tiesnešu palātas	280	20	300	312	10	322	300	15	315	317	21	338	237	4	241
Triju tiesnešu palātas	120	162	282	151	105	256	153	93	246	163	176	339	191	142	333
Priekšsēdētāja vietnieks		5	5		3	3		7	7		8	8		13	13
Kopā	**454**	**187**	**641**	**510**	**118**	**628**	**530**	**115**	**645**	**558**	**205**	**763**	**498**	**159**	**657**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

X. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2016–2020) [1]

	2016	2017	2018	2019	2020
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	27	10	13	5	6
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	52	61	74	85	69
Eiropas komunikāciju tīkli	1				
Eiropas Savienības ārējā darbība	5	1	3	4	3
Ekonomikas un monetārā politika	10	2	3	7	3
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	2		1		1
Enerģija		2	1	9	8
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	2	7	2	6	5
Institucionālās tiesības	20	27	28	28	26
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	80	60	74	92	76
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports		2			
Jaunu valstu pievienošanās	1		1		
Kapitāla brīva aprite	7	1	13	8	5
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (*REACH* regula)	1	7	1	1	
Konkurence	30	53	12	20	17
Kopējā ārpolitika un drošības politika	11	10	5	8	16
Kopējā zivsaimniecības politika	1	2	2	2	
Lauksaimniecība	13	22	15	23	15
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	5	6	10	12	6
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	27	19	12	12	16
Nodokļi	41	62	58	68	58
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	14	13	21	23	13
Patērētāju tiesību aizsardzība	33	20	19	38	36
Personu brīva pārvietošanās	12	17	24	25	21
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	3	2	3	1	1
Piekļuve dokumentiem	4	9	2	5	8
Preču brīva aprite	5	2	6	2	8
Publiskie iepirkumi	31	15	22	20	19
Rūpniecības politika	10	8	2	7	6
Sabiedrības veselība	4	5		6	3
Sabiedrību tiesības	1	4	1	1	3
Savienības pilsonība	8	5	10	7	8
Savienības tiesību principi	13	14	10	17	18
Šķīrējklauzula			3	2	4
Sociālā politika	23	26	42	36	25
Tiesību aktu tuvināšana	16	29	28	44	28
Tirdzniecības politika	14	14	6	11	4
Transports	20	17	38	25	22
Valsts atbalsts	26	33	29	20	28
Vide	53	27	33	50	32
LESD	**626**	**614**	**627**	**730**	**617**
Iedzīvotāju aizsardzība				1	
EAEK līgums				**1**	
Savienības tiesību principi				1	1
Līgums par ES				**1**	**1**
Civildienesta noteikumi		1	7	18	22
Institucionālās tiesības				2	
Privilēģijas un imunitāte	1		1		4
Tiesvedība	14	13	10	11	13
Dažādi	**15**	**14**	**18**	**31**	**39**
PAVISAM KOPĀ	**641**	**628**	**645**	**763**	**657**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

XI. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2020) [1]

	Spriedumi/atzinumi	Rīkojumi [2]	Kopā
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	6		**6**
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	63	6	**69**
Eiropas Savienības ārējā darbība	1	2	**3**
Ekonomikas un monetārā politika	1	2	**3**
Ekonomiskā un sociālā kohēzija	1		**1**
Enerģija	8		**8**
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	5		**5**
Institucionālās tiesības	14	12	**26**
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	35	41	**76**
Kapitāla brīva aprite	4	1	**5**
Konkurence	14	3	**17**
Kopējā ārpolitika un drošības politika	16		**16**
Lauksaimniecība	14	1	**15**
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	6		**6**
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	14	2	**16**
Nodokļi	50	8	**58**
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	11	2	**13**
Patērētāju tiesību aizsardzība	34	2	**36**
Personu brīva pārvietošanās	18	3	**21**
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1		**1**
Piekļuve dokumentiem	7	1	**8**
Preču brīva aprite	7	1	**8**
Publiskie iepirkumi	12	7	**19**
Rūpniecības politika	6		**6**
Sabiedrības veselība	1	2	**3**
Sabiedrību tiesības	3		**3**
Savienības pilsonība	3	5	**8**
Savienības tiesību principi	11	7	**18**
Šķīrējklauzula	4		**4**
Sociālā politika	22	3	**25**
Tiesību aktu tuvināšana	24	4	**28**
Tirdzniecības politika	2	2	**4**
Transports	14	8	**22**
Valsts atbalsts	21	7	**28**
Vide	28	4	**32**
LESD	**481**	**136**	**617**
Savienības tiesību principi		1	1
Līgums par ES		**1**	**1**
Civildienesta noteikumi	16	6	22
Privilēģijas un imunitāte	1	3	4
Tiesvedība		13	13
Dažādi	**17**	**22**	**39**
PAVISAM KOPĀ	**498**	**159**	**657**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

XII. Pabeigtās lietas – Spriedumi par valsts pienākumu neizpildi – Iznākums (2016–2020) [1]

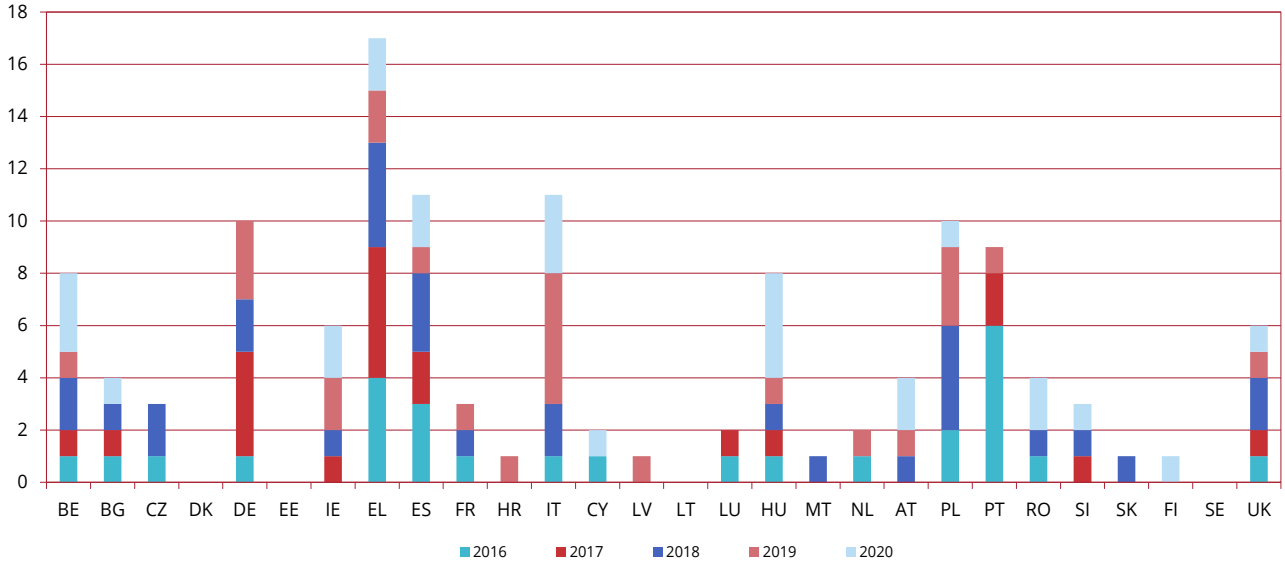

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta
Beļģija	1		1		2		1		3	
Bulgārija	1		1		1				1	
Čehijas Republika	1				2			1		
Dānija						1				
Vācija	1		4		2	1	3			1
Igaunija										
Īrija			1		1		2		2	
Grieķija	4		5		4		2		2	
Spānija	3		2		3		1	1	2	
Francija	1				1		1			
Horvātija							1			1
Itālija	1				2		5	1	3	
Kipra	1								1	
Latvija							1			
Lietuva										
Luksemburga	1		1							
Ungārija	1		1		1		1		4	
Malta		1			1					
Nīderlande	1	1					1			
Austrija		1			1	1	1		2	
Polija	2				4		3		1	
Portugāle	6		2				1			1
Rumānija	1				1				2	
Slovēnija			1		1				1	
Slovākija					1					
Somija									1	
Zviedrija										
Apvienotā Karaliste	1	1	1		2		1		1	
Kopā	**27**	**4**	**20**		**30**	**3**	**25**	**3**	**26**	**3**

1| Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

XIII. Pabeigtās lietas – Apelācijas sūdzības – Iznākums (2016–2020) [1] [2]
(spriedumi un rīkojumi ar sprieduma raksturu)

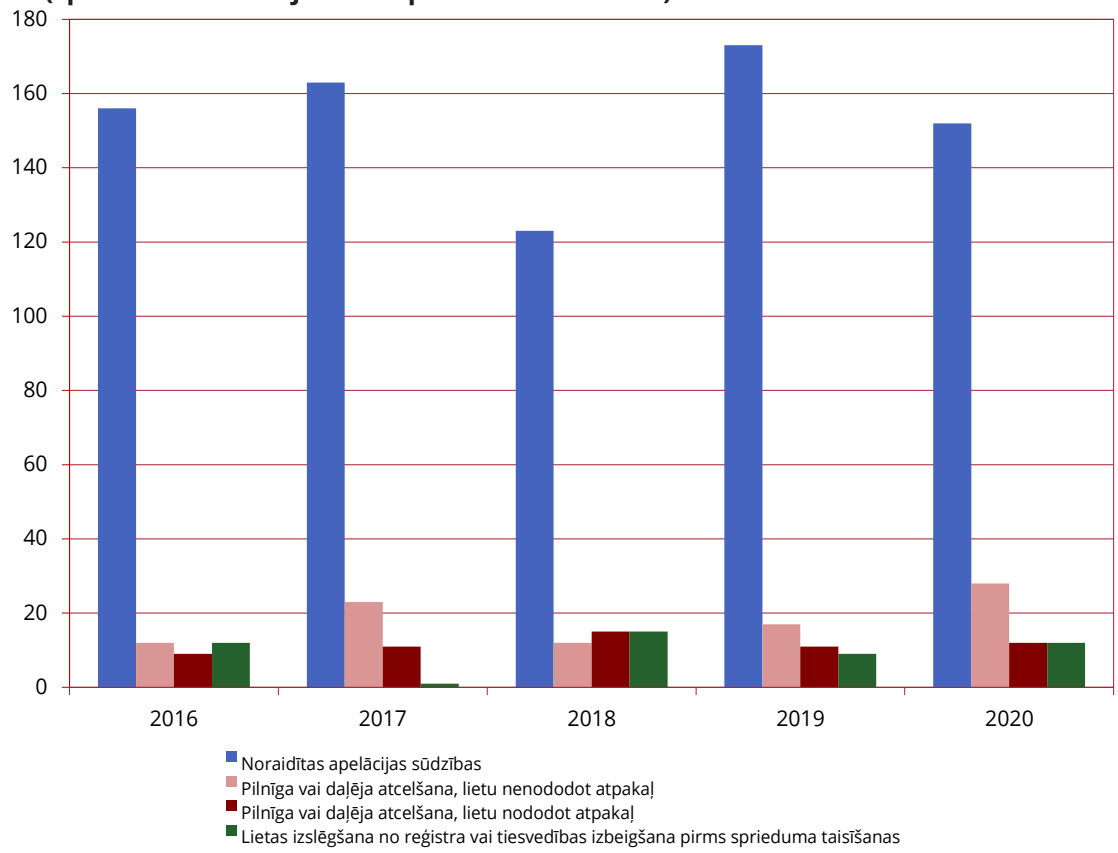

	2016			2017			2018			2019			2020		
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Noraidītas apelācijas sūdzības	63	93	156	103	60	163	59	64	123	63	110	173	75	77	152
Pilnīga vai daļēja atcelšana, lietu nenododot atpakaļ	12		12	23		23	11		12	17		17	28		28
Pilnīga vai daļēja atcelšana, lietu nododot atpakaļ	9		9	11		11	14		15	9	2	11	12		12
Lietas izslēgšana no reģistra vai tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas		12	12		1	1		15	15		9	9		12	12
Kopā	**84**	**105**	**189**	**137**	**61**	**198**	**84**	**81**	**165**	**89**	**121**	**210**	**115**	**89**	**204**

1| Detalizētāka informācija par apelācijas sūdzībām, kas ir iesniegtas par Vispārējās tiesas nolēmumiem, ir ietverta Vispārējās tiesas darbības statistikā

2| Norādītie dati (bruto dati) ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (lietas numurs = viena lieta). Tie ietver arī apelācijas sūdzības, kas ir minētas Protokola par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem 58.a pantā un ir atzītas par nepieņemamām vai nepieļaujamām saskaņā ar Reglamenta 170.a vai 170.b pantu. Detalizētāka informācija par statūtu 58.a pantā minēto mehānismu ir ietverta šī ziņojuma XX tabulā.

XIV. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums (2016–2020) [1], izteikts mēnešos (spriedumi un rīkojumi ar sprieduma raksturu)

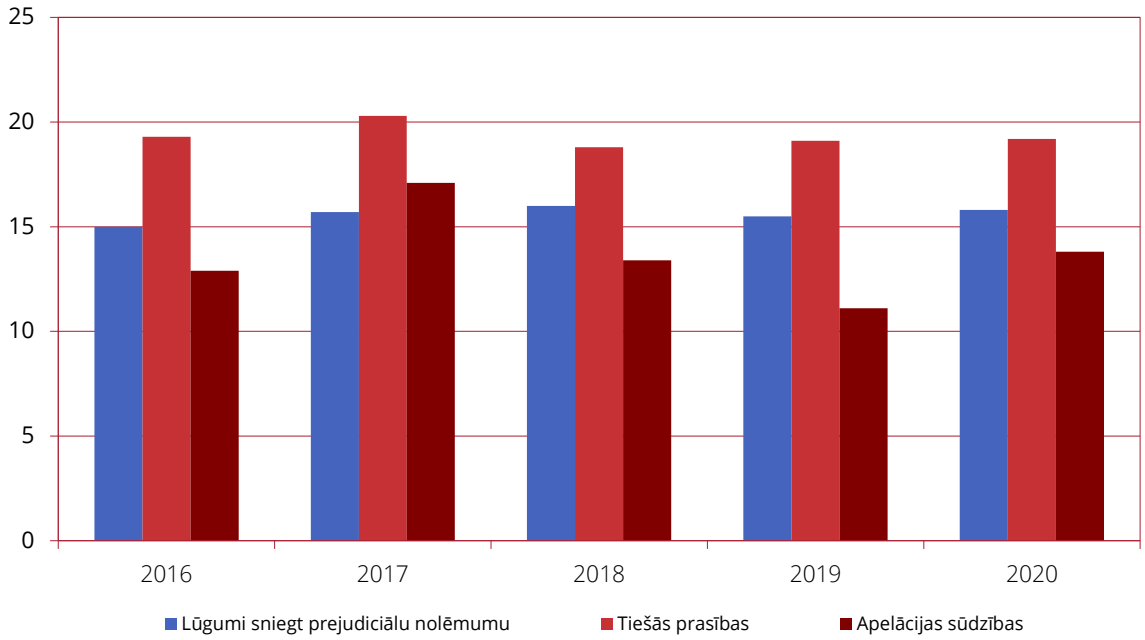

	2016	2017	2018	2019	2020
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	15	15,7	16	15,5	15,8
Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības	2,7	2,9	3,1	3,7	3,9
Paātrinātās tiesvedības	4	8,1	2,2	9,9	
Tiešās prasības	19,3	20,3	18,8	19,1	19,2
Paātrinātās tiesvedības			9	10,3	
Apelācijas sūdzības	12,9	17,1	13,4	11,1	13,8
Paātrinātās tiesvedības	10,2				

1| Tiesvedības ilguma aprēķinos nav iekļautas: lietas, kurās ir pieņemts starpnolēmums vai veikta pierādījumu vākšana; atzinumi; sevišķā tiesāšanas kārtība (proti, juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, nolēmuma nepieņemšana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/aresta procedūra un lietas imunitātes jomā); lietas, kas beidzas ar rīkojumu par lietas izslēgšanu no reģistra, tiesvedības izbeigšanu lietā pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai; pagaidu noregulējuma tiesvedība, kā arī apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.

XV. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2016–2020) [1]

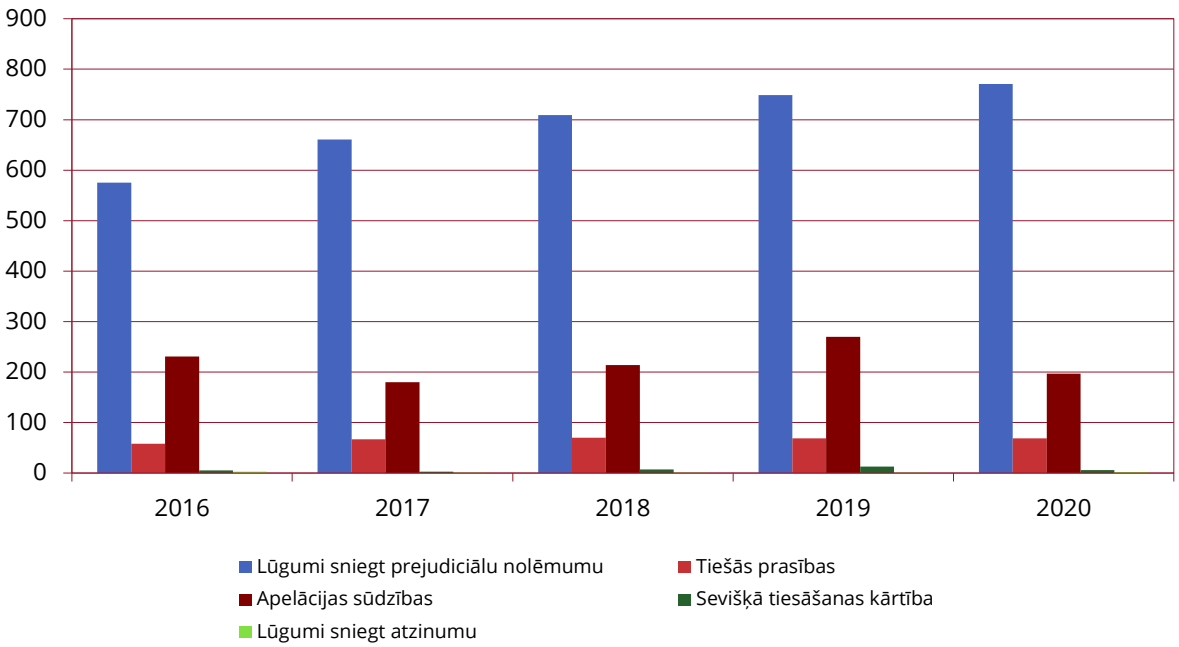

	2016	2017	2018	2019	2020
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	575	661	709	749	771
Tiešās prasības	58	67	70	69	69
Apelācijas sūdzības	231	180	214	270	197
Sevišķā tiesāšanas kārtība [2]	5	3	7	13	6
Lūgumi sniegt atzinumu	3	1	1	1	2
Kopā	**872**	**912**	**1001**	**1102**	**1045**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, nolēmuma nepieņemšana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/aresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

XVI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) [1]

2020

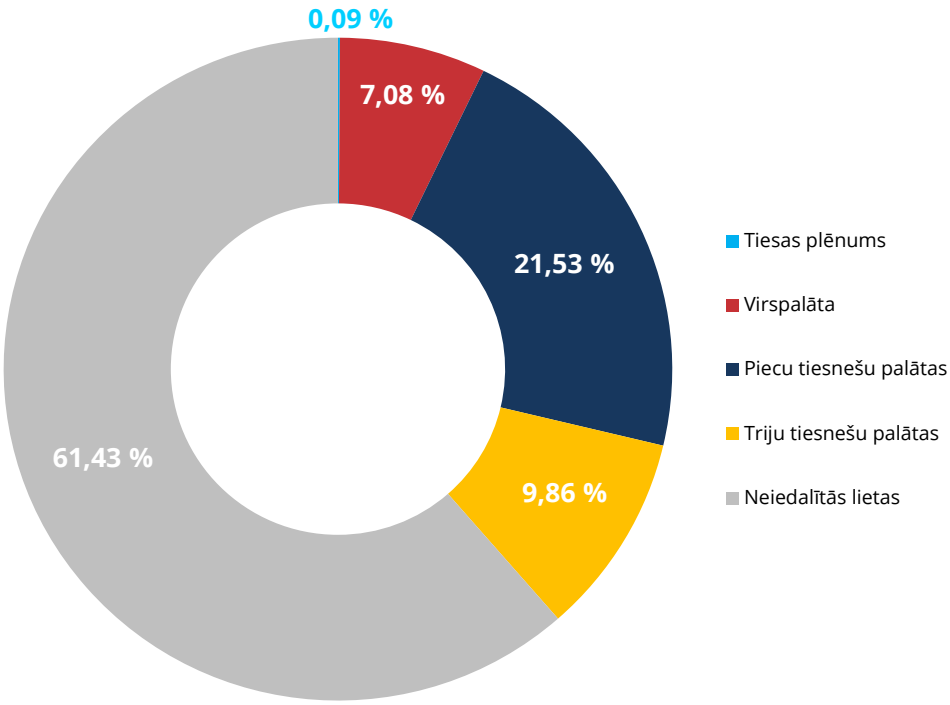

	2016	2017	2018	2019	2020
Tiesas plēnums	1		1		1
Virspalāta	40	76	68	65	74
Piecu tiesnešu palātas	215	194	236	192	225
Triju tiesnešu palātas	75	76	77	130	103
Priekšsēdētāja vietnieks	2	4	1	4	
Neiedalītās lietas	539	562	618	711	642
Kopā	**872**	**912**	**1001**	**1102**	**1045**

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

XVII. Paātrinātās tiesvedības (2016–2020)

Pieteikumi piemērot paātrināto tiesvedību [1]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	20	30	33	50	40	**173**
Tiešās prasības		1	3	3		**7**
Apelācijas sūdzības	1		1	4	2	**8**
Sevišķā tiesāšanas kārtība				1		**1**
Kopā	**21**	**31**	**37**	**58**	**42**	**189**

Pieteikumi piemērot paātrināto tiesvedību – iznākums [2]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Apmierināts	4	4	9	3	3	**23**
Noraidīts	12	30	17	56	34	**149**
Atstāts bez virzības [3]	4	1	3	1	3	**12**
Lēmums vēl nav pieņemts	4		8	6	8	**26**
Kopā	**24**	**35**	**37**	**66**	**48**	**210**

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.

2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.

3| Tā kā lieta ir tikusi vai nu izslēgta no reģistra, vai pabeigta ar spriedumu vai rīkojumu, nav bijis nepieciešams formāli lemt par pieteikumu.

XVIII. Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības (2016–2020)

Pieteikumi piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību [1]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās		5	5		2	**12**
Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	7	6	8	10	8	**39**
Policijas sadarbība				4		**4**
Robežas, patvērums un imigrācija	5	4	5	5	6	**25**
Citi			1	1	1	**3**
Kopā	**12**	**15**	**19**	**20**	**17**	**83**

Pieteikumi piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību – iznākums [2]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Apmierināts	9	4	12	11	11	**47**
Noraidīts	4	11	7	7	8	**37**
Lēmums vēl nav pieņemts				2		**2**
Kopā	**13**	**15**	**19**	**20**	**19**	**86**

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.

2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par steidzamības tiesvedības piemērošanu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.

XIX. Pagaidu noregulējumi (2016–2020)

Pieteikumi par pagaidu noregulējumu [1]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Institucionālās tiesības			2			**2**
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (*REACH* regula)				1		**1**
Konkurence			1	3		**4**
Lauksaimniecība	1			1		**2**
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1					**1**
Publiskie iepirkumi		1				**1**
Rūpniecības politika		1				**1**
Savienības tiesību principi			1		1	**2**
Transports					1	**1**
Valsts atbalsts			2	1	1	**4**
Vide	1	1				**2**
Kopā	**3**	**3**	**6**	**6**	**3**	**21**

Pagaidu noregulējumi – iznākums [2]

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Apmierināts	2	1	5	1	1	**10**
Noraidīts	3		3	4	2	**12**
Lēmums vēl nav pieņemts		2		1	1	**4**
Kopā	**5**	**3**	**8**	**6**	**4**	**26**

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.

2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par pagaidu noregulējumu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.

XX. Apelācijas sūdzības, kas ir minētas statūtu 58.a pantā (2019–2020)

Apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas nolēmumu, kas attiecas uz neatkarīgas apelācijas padomes lēmumu

	2019	2020	Kopā
Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs	36	40	**76**
Kopienas Augu šķirņu birojs	2		**2**
Kopā	**38**	**40**	**78**

Lēmumi par apelācijas sūdzības atzīšanu par pieļaujamu [1]

	2019	2020	Kopā
Pieļaujama			
Nepieļaujama	27	37	**64**
Nepieņemama	2	3	**5**
Atstāta bez virzības		1	**1**
Kopā	**29**	**41**	**70**

1| Šajā tabulā norādītie skaitļi atspoguļo attiecīgajā gadā pieņemto nolēmumu skaitu neatkarīgi no gada, kad iesniegts pieteikums par apelācijas sūdzības atzīšanu par pieļaujamu.

XXI. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Ierosinātās lietas un spriedumi vai atzinumi

Gads	Ierosinātās lietas [1]							Spriedumi/atzinumi [2]
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver visas Tiesā ierosinātās lietas, izņemot sevišķo tiesāšanas kārtību.

2| Šajā slejā norādītie dati ietver Tiesas pasludinātos spriedumus vai atzinumus, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

Gads	Ierosinātās lietas [1]							Spriedumi/atzinumi [2]
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
2017	533	46	141	6	1	727	3	466
2018	568	63	193	6		830	6	462
2019	641	41	256	10	1	949	6	491
2020	556	37	125	6	1	725	3	451
Kopā	**11 914**	**9171**	**2778**	**150**	**29**	**24 042**	**382**	**12 894**

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver visas Tiesā ierosinātās lietas, izņemot sevišķo tiesāšanas kārtību.

2| Šajā slejā norādītie dati ietver Tiesas pasludinātos spriedumus vai atzinumus, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

XXII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un gada

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi [1]	Kopā
1961																			1											**1**
1962																			5											**5**
1963																1			5											**6**
1964												2							4											**6**
1965					4					2									1											**7**
1966																			1											**1**
1967	5				11					3						1			3											**23**
1968	1				4					1		1							2											**9**
1969	4				11					1						1														**17**
1970	4				21					2		2							3											**32**
1971	1				18					6		5				1			6											**37**
1972	5				20					1		4							10											**40**
1973	8				37					4		5				1			6											**61**
1974	5				15					6		5							7									1		**39**
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		**69**
1976	11				28		1			8		12							14									1		**75**
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		**84**
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		**123**
1979	13			1	33		2			18		19				1			11									8		**106**
1980	14			2	24		3			14		19							17									6		**99**
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		**108**
1982	10			1	36					39		18							21									4		**129**
1983	9			4	36		2			15		7							19									6		**98**
1984	13			2	38		1			34		10							22									9		**129**
1985	13				40		2			45		11				6			14									8		**139**
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		**91**
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		**144**
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		**179**
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		**139**
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		**141**
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		**186**
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		**162**

>>

1| Lieta C-265/00 ***Campina Melkunie*** *(Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).*
Lieta C-196/09 ***Miles u.c.*** (Eiropas skolu Apelācijas padome).
Lieta C-169/15 ***Montis Design*** *(Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).*

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi [1]	Kopā
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		**204**
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		**203**
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		**251**
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		**256**
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		**239**
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		**264**
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		**255**
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	**224**
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		**237**
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		**216**
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		**210**
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		**249**
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		**221**
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		**251**
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		**265**
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		**288**
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	**302**
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		**385**
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		**423**
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		**404**
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		**450**
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		**428**
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	**436**
2016	26	18	5	12	84	1	6	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		**470**
2017	21	16	4	8	149	7	12	4	23	25	3	57		5	10	1	22		38	31	19	21	16	3	6	13	8	11		**533**
2018	40	20	12	3	78	2	12	3	67	41	3	68	1	5	6	4	29		35	35	31	15	23	2	6	6	7	14		**568**
2019	38	24	5	1	114	3	10	5	64	32	10	70	1	12	7	6	20	1	28	37	39	14	49	5	10	7	11	18		**641**
2020	36	28	9	6	139	3	5	2	30	21	4	44		17	7	3	18		18	50	41	17	20	2	6	7	6	17		**556**
Kopā	**955**	**189**	**83**	**202**	**2780**	**33**	**130**	**192**	**621**	**1073**	**28**	**1627**	**9**	**94**	**75**	**105**	**225**	**4**	**1094**	**643**	**238**	**220**	**231**	**29**	**66**	**135**	**158**	**672**	**3**	**11 914**

1| Lieta C-265/00 ***Campina Melkunie*** (*Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof*).
Lieta C-196/09 ***Miles u.c.*** (Eiropas skolu Apelācijas padome).
Lieta C-169/15 ***Montis Design*** (*Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof*).

XXIII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un tiesas

			Kopā
Beļģija	*Cour constitutionnelle*	44	
	Cour de cassation	100	
	Conseil d'État	101	
	Citas tiesas	710	**955**
Bulgārija	*Върховен касационен съд*	7	
	Върховен административен съд	28	
	Citas tiesas	154	**189**
Čehijas Republika	*Ústavní soud*		
	Nejvyšší soud	11	
	Nejvyšší správní soud	36	
	Citas tiesas	36	**83**
Dānija	*Højesteret*	37	
	Citas tiesas	165	**202**
Vācija	*Bundesverfassungsgericht*	2	
	Bundesgerichtshof	267	
	Bundesverwaltungsgericht	155	
	Bundesfinanzhof	347	
	Bundesarbeitsgericht	50	
	Bundessozialgericht	77	
	Citas tiesas	1882	**2780**
Igaunija	*Riigikohus*	15	
	Citas tiesas	18	**33**
Īrija	*Supreme Court*	41	
	High Court	47	
	Citas tiesas	42	**130**
Grieķija	*Άρειος Πάγος*	13	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	62	
	Citas tiesas	117	**192**
Spānija	*Tribunal Constitucional*	1	
	Tribunal Supremo	108	
	Citas tiesas	512	**621**
Francija	*Conseil constitutionnel*	1	
	Cour de cassation	148	
	Conseil d'État	153	
	Citas tiesas	771	**1073**
Horvātija	*Ustavni sud*		
	Vrhovni sud	2	
	Visoki upravni sud	1	
	Visoki prekršajni sud		
	Citas tiesas	25	**28**

>>>

Itālija	*Corte Costituzionale*	5	
	Corte suprema di Cassazione	173	
	Consiglio di Stato	225	
	Citas tiesas	1224	**1627**
Kipra	*Ανώτατο Δικαστήριο*	4	
	Citas tiesas	5	**9**
Latvija	Augstākā tiesa (Senāts)	24	
	Satversmes tiesa	6	
	Citas tiesas	67	**94**
Lietuva	*Konstitucinis Teismas*	2	
	Aukščiausiasis Teismas	25	
	Vyriausiasis administracinis teismas	29	
	Citas tiesas	19	**75**
Luksemburga	*Cour constitutionnelle*	1	
	Cour de cassation	29	
	Cour administrative	33	
	Citas tiesas	42	**105**
Ungārija	*Kúria*	35	
	Fővárosi Ítélőtábla	8	
	Szegedi Ítélötáblá	4	
	Citas tiesas	178	**225**
Malta	*Qorti Kostituzzjonali*		
	Qorti ta' l- Appel		
	Citas tiesas	4	**4**
Nīderlande	*Hoge Raad*	304	
	Raad van State	132	
	Centrale Raad van Beroep	71	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	166	
	Tariefcommissie	35	
	Citas tiesas	386	**1094**
Austrija	*Verfassungsgerichtshof*	5	
	Oberster Gerichtshof	151	
	Verwaltungsgerichtshof	116	
	Citas tiesas	371	**643**
Polija	*Trybunał Konstytucyjny*	1	
	Sąd Najwyższy	41	
	Naczelny Sąd Administracyjny	56	
	Citas tiesas	140	**238**
Portugāle	*Supremo Tribunal de Justiça*	17	
	Supremo Tribunal Administrativo	72	
	Citas tiesas	131	**220**
Rumānija	*Înalta Curte de Casație și Justiție*	23	
	Curtea de Apel	112	
	Citas tiesas	96	**231**

>>>

Slovēnija	*Ustavno sodišče*	2	
	Vrhovno sodišče	19	
	Citas tiesas	8	**29**
Slovākija	*Ústavný Súd*	1	
	Najvyšší súd	25	
	Citas tiesas	40	**66**
Somija	*Korkein oikeus*	27	
	Korkein hallinto-oikeus	67	
	Työtuomioistuin	5	
	Citas tiesas	36	**135**
Zviedrija	*Högsta Domstolen*	26	
	Högsta förvaltningsdomstolen	40	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Citas tiesas	83	**158**
Apvienotā Karaliste	*House of Lords*	40	
	Supreme Court	19	
	Court of Appeal	94	
	Citas tiesas	519	**672**
Citi	*Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof* [1]	2	
	Eiropas skolu Apelācijas padome [2]	1	**3**
Kopā			**11 914**

1| Lieta C-265/00 ***Campina Melkunie***.
Lieta C-169/15 ***Montis Design***.

2| Lieta C-196/09 ***Miles u.c***.

XXIV. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2020) – Pret dalībvalstīm celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi

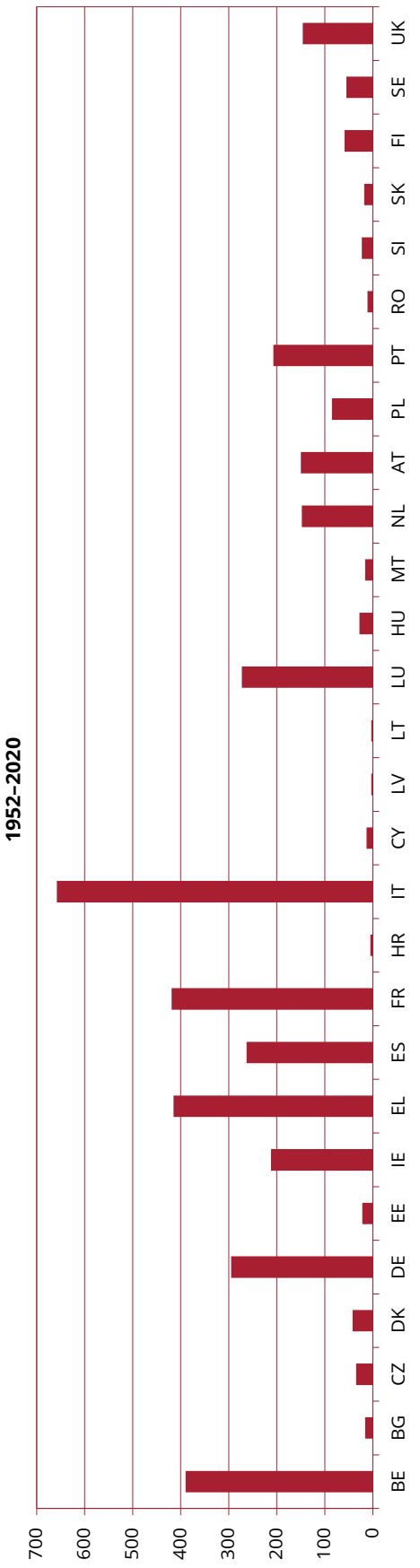

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kopā
1952–2020	390	16	35	42	295	22	212	415	263	419	5	658	13	3	3	273	28	16	148	150	85	207	11	23	18	59	55	146	**4010**

XXV. Tiesas kancelejas darbība (2016–2020)

Iesaistīšanās veids	2016	2017	2018	2019	2020
Kancelejas reģistrā ierakstītie dokumenti	93 215	99 266	108 247	113 563	107 697
Ar *e-Curia* [1] starpniecību iesniegto lappušu skaits	–	–	153 977	217 687	166 614
Procesuālie dokumenti, kas iesniegti, izmantojot *e-Curia* (procentuālais īpatsvars)	75 %	73 %	75 %	80 %	79 %
Sasauktās un organizētās tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai	270	263	295	270	157
Sasauktās un organizētās tiesas sēdes secinājumu nolasīšanai	319	301	305	296	269
Lietas dalībniekiem izsniegtie spriedumi, atzinumi un galīgie rīkojumi	645	654	684	785	726
Tiesas sēžu protokoli (mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšana, secinājumu nolasīšana un spriedumu pasludināšana)	1001	1033	1062	1058	877
Paziņojumi OV par ierosinātajām lietām	660	679	695	818	601
Paziņojumi OV par pabeigtajām lietām	522	637	661	682	759

1| Par 2016. un 2017. gadu uzticamu datu nav.

E Tiesas sastāvs

K. Lenaerts
Tiesas priekšsēdētājs

R. Silva de Lapuerta
Tiesas priekšsēdētāja vietniece

J.-C. Bonichot
1. palātas priekšsēdētājs

A. Arabadjiev
2. palātas priekšsēdētājs

A. Prechal
3. palātas priekšsēdētāja

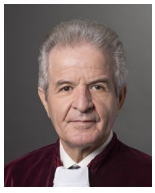

M. Vilaras
4. palātas priekšsēdētājs

E. Regan
5. palātas priekšsēdētājs

M. Szpunar
pirmais ģenerāladvokāts

M. Ilešič
10. palātas priekšsēdētājs

L. Bay Larsen
6. palātas priekšsēdētājs

N. J. Cardoso da Silva Piçarra
9. palātas priekšsēdētājs

A. Kumin
7. palātas priekšsēdētājs

N. Wahl
8. palātas priekšsēdētājs

J. Kokott
ģenerāladvokāte

E. Juhász
tiesnesis

T. von Danwitz
tiesnesis

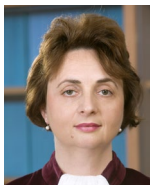

C. Toader
tiesnese

M. Safjan
tiesnesis

D. Šváby
tiesnesis

S. Rodin
tiesnesis

F. Biltgen
tiesnesis

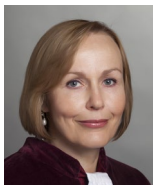

K. Jürimäe
tiesnese

C. Lycourgos
tiesnesis

M. Campos Sánchez-Bordona
ģenerāladvokāts

H. Saugmandsgaard Øe
ģenerāladvokāts

M. Bobek
ģenerāladvokāts

E. Tanchev
ģenerāladvokāts

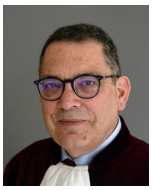

P. G. Xuereb
tiesnesis

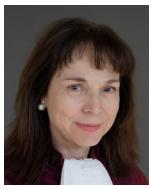

L. S. Rossi
tiesnese

G. Hogan
ģenerāladvokāts

G. Pitruzzella
ģenerāladvokāts

I. Jarukaitis
tiesnesis

P. Pikamäe
ģenerāladvokāts

N. Jääskinen
tiesnesis

J. Richard de la Tour
ģenerāladvokāts

A. Rantos
ģenerāladvokāts

I. Ziemele
tiesnese

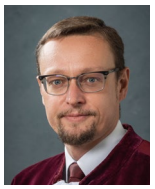

J. Passer
tiesnesis

A. Calot Escobar
Tiesas sekretārs

I. Izmaiņas Tiesas sastāvā 2020. gadā

2020. gada 12. februāris

Tiesā 2020. gada 12. februārī saistībā ar *Christopher Vajda* amata pienākumu izbeigšanos notika atvadu ceremonija.

2020. gada 23. marta svinīgā sēde

Ar 2020. gada11. marta lēmumu dalībvalstu valdību pārstāvji uz laiku no 2020. gada 23. marta līdz 2024. gada 6. oktobrim Tiesas ģenerāladvokāta amatā ir iecēluši *Jean Richard de la Tour*, aizstājot 2019. gada 9. jūnijā aizsaulē aizgājušo *Yves Bot.*

Ņemot vērā ar sanitāro krīzi saistītos ārkārtas apstākļus, 2020. gada 23. martā *Jean Richard de la Tour* zvēresta došanas un amatā stāšanās ceremonija notika videokonferencē.

2020. gada 10. septembra tiesas sēde

Ar 2020. gada 2. septembra lēmumu dalībvalstu valdību pārstāvji uz laiku no 2020. gada 7. septembra līdz 2021. gada 6. oktobrim Tiesas ģenerāladvokāta amatā ir iecēluši *Athanasios Rantos,* aizstājot *Eleanor Sharpston.*

Athanasios Rantos deva zvērestu 2020. gada 10. septembrī atklātā tiesas sēdē, kurā tika pasludināti Tiesas spriedumi un secinājumi.

2020. gada 6. oktobra svinīgā sēde

Ar 2020. gada 2. septembra lēmumu dalībvalstu valdību pārstāvji uz laiku no 2020. gada 7. septembra līdz 2024. gada 6. oktobrim Tiesas tiesnešu amatā ir iecēluši Inetu Ziemeli, aizstājot Egilu Levitu, un uz laiku no 2020. gada 6. oktobra līdz 2024. gada 6. oktobrim – *Jan Passer*, aizstājot *Jiří Malenovský.*

Saistībā, pirmkārt, ar *J. Malenovský* amata pienākumu izbeigšanos un, otrkārt, jauno tiesas locekļu zvēresta došanu un stāšanos amatā 2020. gada 6. oktobrī Tiesā notika svinīgā sēde.

II. Protokolārā kārtība 2020. gada 31. decembrī

K. LENAERTS, Tiesas priekšsēdētājs
R. SILVA DE LAPUERTA, Tiesas priekšsēdētāja vietniece
J.-C. BONICHOT, 1. palātas priekšsēdētājs
A. ARABADJIEV, 2. palātas priekšsēdētājs
A. PRECHAL, 3. palātas priekšsēdētāja
M. VILARAS, 4. palātas priekšsēdētājs
E. REGAN, 5. palātas priekšsēdētājs
M. SZPUNAR, pirmais ģenerāladvokāts
M. ILEŠIČ, 10. palātas priekšsēdētājs
L. BAY LARSEN, 6. palātas priekšsēdētājs
N. PIÇARRA, 9. palātas priekšsēdētājs
A. KUMIN, 7. palātas priekšsēdētājs
N. WAHL, 8. palātas priekšsēdētājs
J. KOKOTT, ģenerāladvokāte
E. JUHÁSZ, tiesnesis
T. VON DANWITZ, tiesnesis
C. TOADER, tiesnese
M. SAFJAN, tiesnesis
D. ŠVÁBY, tiesnesis
S. RODIN, tiesnesis
F. BILTGEN, tiesnesis
K. JÜRIMÄE, tiesnese
C. LYCOURGOS, tiesnesis
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, ģenerāladvokāts
H. SAUGMANDSGAARD ØE, ģenerāladvokāts
M. BOBEK, ģenerāladvokāts
E. TANCHEV, ģenerāladvokāts
P. G. XUEREB, tiesnesis
L. S. ROSSI, tiesnese
G. HOGAN, ģenerāladvokāts
G. PITRUZZELLA, ģenerāladvokāts
I. JARUKAITIS, tiesnesis
P. PIKAMÄE, ģenerāladvokāts
N. JÄÄSKINEN, tiesnesis
J. RICHARD DE LA TOUR, ģenerāladvokāts
A. RANTOS, ģenerāladvokāts
I. ZIEMELE, tiesnese
J. PASSER, tiesnesis

A. CALOT ESCOBAR, Tiesas sekretārs

II nodaļa
Vispārējā tiesa

A Vispārējās tiesas darbība 2020. gadā

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs ***Marc van der Woude***

2020. gads mūsu atmiņā paliks kā *Covid-19* pandēmijas gads. Šī veselības krīze, kas ietekmējusi visu pasauli un nav pasargājusi arī mūsu mītnes valsti, smagi skāra Vispārējo tiesu un cilvēkus, kas īsteno tās uzdevumu. Vispārējās tiesas locekļiem, kā arī ierēdņiem un darbiniekiem, kuri ar tiem strādā ikdienā, tāpat kā visiem mūsu līdzpilsoņiem, bija jārisina vēl nepieredzēti izaicinājumi personīgajā un profesionālajā dzīvē.

Kopš 2020. gada 13. marta Vispārējā tiesa būtiski un nepārtraukti ir pārskatījusi iekšējo darbības norisi, lai pielāgotos krīzes apdraudējumiem. Īpaši pateicoties iestādes dienestu un tās kancelejas neapstrīdamai uzticībai un kompetencei, tā dažu nedēļu laikā pārtapa par virtuālu darba platformu, kas ļauj efektīvi īstenot visas tiesu varas īstenošanas turpinātībai nepieciešamās funkcijas. Jau no pandēmijas pirmajām dienām Vispārējā tiesa jaunos personām noteiktos ierobežojumus noteica par savas tiesu politikas centru, pirmkārt, īstenojot ar sabiedrības veselību saistītajai situācijai pielāgotu termiņu politiku un, otrkārt, veicot pasākumus, kas ļauj piedalīties tiesas sēdēs mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai attālināti, izmantojot videokonferences sistēmu. Deviņus mēnešus vēlāk pirmo reizi vairākos desmitos tiesas sēžu dalībnieki piedalījās attālināti.

Protams, starptautisko tiesu, kura kopumā aptver 54 tiesnešus no 27 dalībvalstīm un dažādām juridiskajām kultūrām un kurā centrālo vietu ieņem tiesvedības norises vieta un līdz ar to tiesvedības norise mutvārdos, krīze ietekmēja ievērojami. Mutvārdu procesa plūdums virtuālajā pasaulē ne vienmēr var būt nemainīgs. Turklāt, neraugoties uz jaunajām videokonferences rīkošanas iespējām, vairākas tiesas sēdes nevarēja notikt, kā paredzēts, tāpēc tika atliktas – dažreiz pat vairākkārt. Šo faktu atspoguļo 748 pabeigtās lietas. Tāpat ir jāuzsver, ka pandēmija, kas iestājās sešus mēnešus pēc tās tiesnešu nomaiņas 2019. gada septembrī, kas noris reizi trijos gados, un tas, ka tika pabeigts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem [1], paredzētās reformas pēdējais posms, Vispārējai tiesai vēl nav ļāvis izmantot visas šīs reformas un 2019. gada rudenī veikto strukturālo pasākumu priekšrocības, tostarp saistībā ar palātu specializēšanos civildienesta un intelektuālā īpašuma strīdu lietās.

Tomēr 2020. gads sniedz apmierinātību daudzās jomās, galvenokārt saistībā ar vidējo tiesvedības ilgumu, kas turpina samazināties, sasniedzot rekordīsu ilgumu: 15,4 mēnešus visās lietu kategorijās un 18,1 mēnesi – lietās, kas pabeigtas ar spriedumu. Tātad šķiet, ka Regulas 2015/2422 5. apsvērumā minētais mērķis samazināt tiesvedības termiņus lielā mērā ir sasniegts. Turklāt Vispārējā tiesa nolēma nodot rekordlielu lietu skaitu – 135 lietas – paplašinātam iztiesāšanas sastāvam, un tas pierāda nepārtrauktu pārbaudes tiesā pastiprināšanos. Runājot par cilvēcisko faktoru, četrpadsmit jaunie tiesneši un viņu biroji, kas ieradās 2019. gada septembrī, ir apbrīnojami labi integrējušies, neraugoties uz mums labi zināmajiem sanitārajiem apstākļiem. Tāpat ir jānorāda, ka tiesa pabeidza savu locekļu biroju reorganizāciju, kas stājās spēkā 2021. gada 1. janvārī, nolemjot, ka katra tiesneša rīcībā ir divi tiesneša palīgi un katrā no desmit palātām ir trīs papildu tiesnešu palīgi, lai optimizētu tās līdzekļu izmantošanu.

2020. gadā tiesu atstāja trīs tās locekļi, proti, tiesnesis *I. Forrester* 31. janvārī, Apvienotajai Karalistei izstājoties no Eiropas Savienības, tiesnese I. Labucka 25. februārī un tiesnesis *J. Passer*, kurš 2020. gada 6. oktobrī pievienojās Tiesai. Pēc šīs amata vietu atstāšanas to tiesnešu skaits, kuri faktiski darbojas Vispārējā tiesā, 2020. gada 31. decembrī bija 49 tiesneši, lai gan Vispārējā tiesa bija paredzējusi organizēt savas desmit palātas,

1| OV 2015, L 341, 14. lpp.

balstoties uz 54 tiesnešu sastāvu, no kuriem 52 tiesneši darbotos astoņās palātās piecu tiesnešu sastāvā un divās palātās – sešu tiesnešu sastāvā. Savukārt pašreizējais sastāvs nozīmē, ka no desmit palātām septiņas palātas veido pieci tiesneši un trīs palātas veido tikai četri tiesneši. Attiecībā uz pēdējo minēto ir jānorāda, ka Vispārējo tiesu būtiski ietekmē tās locekļu daļas nomaiņa reizi trijos gados, kā arī iespējama aizkavēšanās saistībā ar iecelšanas procedūrām valsts līmenī. Turklāt pēc Regulā 2015/2422 paredzētās Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas Vispārējās tiesas sastāva stabilitātei ir lielāka nozīme. Tāpēc Savienības, kā arī tās dalībvalstu interesēs būtu vēlams, lai Vispārējā tiesa varētu pēc iespējas drīzāk uzņemt jaunus locekļus.

Lai gan pandēmija neapšaubāmi turpina ietekmēt tiesas spriešanas darbību, 2021. gadam ir jābūt tam, kurā Vispārējā tiesa pilnībā izmantos Regulā 2015/2422 paredzētās reformas potenciālu. Šajā ziņā 2020. gada 21. decembra ziņojums par Vispārējās tiesas darbību, kas paredzēts minētās regulas 3. panta 1. punktā, ir uzskatāms par ceļvedi, kura secinājumiem Vispārējā tiesa būtībā piekrīt, kā arī izklāsta savas attīstības perspektīvas, kā tas izriet no tā pielikumā sniegtajiem apsvērumiem. Turklāt ir jāuzsver, ka daži ieteikumi atspoguļo daudzus nesen veiktos pasākumus vai jau ir bijuši pārdomu priekšmets, kā īsā laikā pastiprināt nolēmumu kvalitāti un to pieņemšanas ātrumu. Šīs pārdomas, kas ir būtiskas Vispārējās tiesas nākotnei, tiks īstenotas līdz galam, nenovirzot Vispārējo tiesu no Savienības primārajās tiesībās tai noteiktā īpašā uzdevuma, proti, saprātīgā termiņā nodrošināt personām efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pret iestāžu aktiem. Tādējādi Vispārējā tiesa sniedz savu artavu, ievērojot tiesiskuma principus Savienībā.

B Vispārējās tiesas judikatūra 2020. gadā

Jaunināj umi judikatūrā

Priekšsēdētāja vietnieks ***Savvas Papasavvas***

2020. gads daudzējādā ziņā paliks kā īpašs gads. Vispārīgi raugoties, šo gadu raksturoja ne tikai nebijušas veselības krīzes rašanās, bet arī Apvienotās Karalistes faktiskā izstāšanās no Eiropas Savienības. No Vispārējās tiesas viedokļa raugoties, arī tai neapšaubāmi bija jārod dažādi risinājumi, lai – par spīti ierobežojumiem – saglabātu mutvārdu procesu bagātību, tiesas sēžu norisi, spriedumu kvalitāti, kā arī saprātīgus termiņus sprieduma taisīšanai. Lai arī kopējais izskatīto lietu skaits ir nedaudz samazinājies, ir attaisnojusies Vispārējās tiesas palātu tendence izmantot Eiropas Savienības Tiesas statūtu 50. pantā piedāvāto iespēju lietas, kurās tas ir nepieciešams, izskatīt piecu tiesnešu palātās. Attiecībā uz jautājumiem pēc būtības, kurus Vispārējā tiesa izskatīja šajā gadā, var vienīgi norādīt, ka 2020. gadā ir radušies vairāki ievērojami jaunināj umi judikatūrā.

Tādējādi Vispārējai tiesai pirmo reizi bija jāizskata 2016. gada 23. jūnija referenduma sekas, kurā Apvienotās Karalistes pilsoņi izteica atbalstu tam, lai viņu valsts izstātos no Eiropas Savienības. Šajā ziņā rīkojumā ***Schindler/Komisija*** (T-627/19, EU:T:2020:335), kas izdots 2020. gada 14. jūlijā, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Eiropas Komisijai nav nekādas kompetences pieņemt tiesību aktu, kas Lielbritānijas pilsoņiem, kuri dzīvo citās dalībvalstīs, nevis Apvienotajā Karalistē, ļautu saglabāt Eiropas pilsonību pēc dienas, kad viņu valsts izstājas no Savienības. Šī izstāšanās ir arī pamatā spriedumam ***Brown/Komisija*** (T-18/19, EU:T:2020:465), kas pasludināts 2020. gada 5. oktobrī, pat ja tajā noteiktie principi ir piemērojami neatkarīgi no attiecīgā ierēdņa pilsonības. Šajā ziņā Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātā piecu tiesnešu sastāvā, precizēja, kādos apstākļos ierēdnim, kurš karjeras laikā iegūst dienesta vietas valsts pilsonību, šī iemesla dēļ var tikt atņemts ekspatriācijas pabalsts, ņemot vērā Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punktā paredzētos piešķiršanas nosacījumus.

Piekļuves dokumentiem jomā Vispārējā tiesa 2020. gada 28. maijā pasludinātajā spriedumā ***Campbell/Komisija*** (T-701/18, EU:T:2020:224) pirmo reizi nosprieda, ka Komisijas pienākums identificēt pieprasītos dokumentus ir priekšnoteikums, lai attiecīgā iestāde varētu piemērot vispārējo konfidencialitātes prezumpciju. Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa, lemjot palātā paplašinātā sastāvā, atcēla Komisijas lēmumu atteikt prasītājam piekļuvi dokumentiem par to, vai Īrija ir ievērojusi pienākumus saskaņā ar trim Eiropas Savienības Padomes pamatlēmumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Līdz ar to Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, minētajā apstrīdētajā lēmumā neidentificējot dokumentus, uz kuriem attiecas prasītāja piekļuves pieteikums, Komisija ir kļūdaini piemērojusi vispārējo konfidencialitātes prezumpciju, ko attiecina uz *EU Pilot* procedūras dokumentiem. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka, šādi rīkojoties, Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot izņēmumu saistībā ar pārbaudes, izmeklēšanas un revīzijas mērķu aizsardzību Regulas (EK) Nr. 1049/2001 [1] 4. panta 2. punkta trešā ievilkuma izpratnē.

Ekonomikas un monetārās politikas jomā, konkrētāk, kredītiestāžu prudenciālās uzraudzības jomā, Vispārējā tiesa 2020. gada 8. jūlijā pasludinātajā spriedumā ***VQ/ECB*** (T-203/18, EU:T:2020:313) izskatīja pirmo prasību, kas celta par Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu, ar kuru kredītiestādei uzlikts sods, pamatojoties uz

1| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

Regulas (ES) Nr. 1024/2013 [2] 18. panta 1. punktu. Šajā lietā, pirmkārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šajā gadījumā bija izpildīti nosacījumi, lai ECB pieņemtu lēmumu, ar ko prasītājai uzliek naudas sodu 1 600 000 EUR, jo pēdējā minētā laikposmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 7. novembrim nebija ievērojusi Regulā (ES) Nr. 575/2013 [3] paredzēto pienākumu saņemt kompetentās iestādes atļauju pirms savu pirmā līmeņa pamata kapitāla instrumentu atpirkšanas. Otrkārt, tā nosprieda, ka ECB ir pamatoti uzskatījusi, ka prasītāja nav izpildījusi Regulā (ES) Nr. 468/2014 [4] paredzētos nosacījumus, lai publicēšana notiktu anonīmi, un attiecīgi savā interneta vietnē, neveicot prasītājas nosaukuma anonimizāciju, publicēja, piemērojot Regulas Nr. 1024/2013 noteikumus, noteikto naudas sodu. Turpretī tajā pašā dienā pasludinātajā spriedumā ***Crédit agricole/ECB*** (T-576/18, EU:T:2020:304) Vispārējā tiesa apmierināja *Crédit agricole SA*, kredītiestādes, kas atrodas prudenciālā uzraudzībā, celto prasību tikai, ciktāl ECB tai bija uzlikusi naudas sodu 4 300 000 EUR. To darot, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka sākotnējā lēmumā, ar kuru noteikts šis naudas sods, trūkst datu, kas tika izmantoti, lai noteiktu naudas soda apmēru, un ka līdz ar to minētais lēmums nav pietiekami pamatots, ko saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nevarēja novērst, vēlāk paziņojot trūkstošo informāciju.

Turklāt civildienesta jomā Vispārējā tiesa spriedumā ***Aquino u.c./Parlaments*** (T-402/18, EU:T:2020:13), kas pasludināts 2020. gada 29. janvārī, lēma par 2018. gada 2. jūlija lēmuma tiesiskumu, ar kuru Eiropas Parlamenta personāla ģenerāldirektors 2018. gada 3. jūlijam pieprasīja tulkus un konferenču tulkus, kuru vidū bija daži prasītāji, lai gan viņi streikoja. Pamatojoties uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, īpaši tās 52. pantu, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka aplūkotie pieprasīšanas pasākumi ir tiesību streikot ierobežojums, kas nav paredzēts tiesību aktos. Tāpēc tā atcēla apstrīdēto lēmumu.

Spriedumā ***International Skating Union/Komisija*** (T-93/18, EU:T:2020:610), kas pasludināts 2020. gada 16. decembrī, Vispārējā tiesa pirmo reizi izvērtēja Komisijas lēmumu, kurā ir konstatēts, ka sporta federācijas pieņemts tiesiskais regulējums ierobežo konkurenci. Turklāt spriedumā pirmo reizi tiek aplūkots jautājums, vai tas, ka Sporta šķīrējtiesai tiek piešķirta ekskluzīva kompetence kontrolēt sporta federācijas pieņemto lēmumu tiesiskumu (bez iespējas vēlāk pilnā apmērā celt prasību dalībvalsts tiesā), un tas, ka šādas šķīrējtiesas izmantošana ir obligāta, ir uzskatāmi par apstākļiem, kas var pastiprināt konkurences ierobežojumu.

Visbeidzot spriedumā ***Portugāle/Komisija*** (T-292/18, EU:T:2020:18), kas pasludināts 2020. gada 30. janvārī, Vispārējā tiesa pirmo reizi aplūkoja valsts tiesas jēdzienu Regulas (EK) Nr. 1290/2005 [5] 32. un 33. panta un Regulas (ES) Nr. 1306/2013 [6] 54. panta izpratnē. Noraidot tajā celto prasību, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka aplūkoto Portugāles nodokļu administrācijas kompetento dienestu nevar kvalificēt kā "valsts tiesu", jo tas neveic tiesas spriešanas funkciju, bet gan vienīgi administratīvas funkcijas, tā uzdevums nav ne atrisināt strīdu, ne pārbaudīt Portugāles maksātāju aģentūras izdotā parāda sertifikāta likumību, turklāt tas neatbilst neatkarības prasībai.

2| Padomes Regula (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.).

3| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2013, L 176, 1. lpp.).

4| Eiropas Centrālās bankas Regula (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm (VUM pamatregula) (ECB/2014/17) (OV 2014, L 141, 1. lpp.).

5| Padomes Regula (EK) Nr. 1290/2005 (2005. gada 21. jūnijs) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV 2005, L 209, 1. lpp.).

6| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību (OV 2013, L 347, 549. lpp., un labojums – OV 2016, L 130, 13. lpp.).

Noslēgumā – Vispārējās tiesas 2020. gada intensīvā un bagātīgā judikatūra atspoguļo šo ārkārtējo gadu, ko īpaši raksturo veselības krīze, kura jau ir radījusi un, nešaubīgi, vēl radīs daudzus juridiskus jautājumus, par kuriem tai būs jālemj turpmākajos gados.

I. Tiesvedība

1. *Locus standi*

Ar 2020. gada 20. maija rīkojumiem ***Nord Stream 2/Parlaments un Padome*** (T-526/19, pārsūdzēts apelācijā [1], EU:T:2020:210) un ***Nord Stream/Parlaments un Padome*** (T-530/19, EU:T:2020:213) Vispārējā tiesa kā nepieņemamas noraidīja attiecīgi *Nord Stream 2 AG* un *Nord Stream AG* celtās prasības atcelt Direktīvu 2019/692 [2] [3].

Nord Stream AG ir saskaņā ar Šveices tiesībām dibināta sabiedrība, kurā 51 % pamatkapitāla ir Krievijas sabiedrības *PJSC Gazprom* īpašumā; pēdējai minētajai pieder un tā ekspluatē gāzes cauruļvadu "Nord Stream" (parasti saukts par "Nord Stream 1"), kurš nodrošina gāzes pārvadi starp Viborgu (Krievija) un Lubminu [*Lubmin*] (Vācija), kas atrodas netālu no Greifsvaldes [*Greifswald*] (Vācija). Šī gāzes cauruļvada būvniecība tika pabeigta 2012. gadā, un tā ekspluatācija ir paredzēta 50 gadu ilgam laikposmam.

Nord Stream 2 AG ir saskaņā ar Šveices tiesībām dibināta sabiedrība, kura pilnībā pieder Krievijas valsts akciju sabiedrībai *Gazprom*. Tā ir atbildīga par gāzes cauruļvadam "Nord Stream 1" paralēla gāzes cauruļvada "Nord Stream 2" plānošanu, būvniecību un ekspluatāciju.

2019. gada 17. aprīlī Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome pieņēma Direktīvu 2019/692, ar ko groza Direktīvu 2009/73 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu [4]. Šī direktīva stājās spēkā 2019. gada 23. maijā, un ar to dalībvalstīm, kas atbilst tās 2. pantā paredzētajiem kritērijiem, tostarp Vācijas Federatīvajai Republikai, tika noteikts pienākums veikt šīs direktīvas transponēšanai vajadzīgos pasākumus vēlākais līdz 2020. gada 24. februārim.

Sākot no direktīvas par grozījumiem spēkā stāšanās datuma, daļai gāzes cauruļvadu ekspluatētāju, tādiem kā *Nord Stream AG* un *Nord Stream 2 AG*, attiecībā uz gāzes pārvades līnijām, šajā gadījumā daļu, kas atrodas starp dalībvalsti un trešo valsti – līdz dalībvalstu teritorijai, vai daļu, kas atrodas dalībvalsts teritoriālajos ūdeņos, turpmāk potenciāli ir piemērojama Direktīva 2009/73 un valsts transponēšanas noteikumi. Tas tostarp nozīmē šo ekspluatētāju pienākumu nodalīt pārvades sistēmu operatorus no pārvades sistēmām, kā arī izveidot sistēmu, kas trešām personām nodrošinātu nediskriminējošu piekļuvi gāzes pārvades un sadales sistēmām atbilstoši publicētiem tarifiem.

Ar šiem rīkojumiem Vispārējā tiesa atbilstoši Reglamenta 130. panta 1. punktam apmierināja Parlamenta un Padomes izvirzītās iebildes par nepieņemamību un līdz ar to noraidīja prasības kā nepieņemamas, un tādēļ pieteikumiem par iestāšanos lietā, kurus bija iesniegušas Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija un Eiropas Komisija, ir zudis priekšmets.

1| Lieta C-348/20 P ***Nord Stream 2/Parlaments un Padome.***

2| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/692 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu (OV 2019, L 117, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "direktīva par grozījumiem").

3| Lietā T-526/19 *Nord Stream 2 AG* ar prasību lūdza atcelt direktīvu par grozījumiem pilnībā, savukārt lietā T-530/19 ar *Nord Stream AG* celto prasību tika lūgts atcelt šīs direktīvas tiesību normu, ar kuru valstu regulatīvajām iestādēm noteikts pienākums lemt par noteiktiem lūgumiem par atkāpi vēlākais līdz 2020. gada 24. maijam.

4| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 94. lpp.).

Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, nosprieda, ka direktīva par grozījumiem *Nord Stream 2 AG* un *Nord Stream AG* neskar tieši.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka tikai ar to šīs direktīvas transponēšanas valsts pasākumu starpniecību, kuri dalībvalstīm bija jānosaka vēlākais līdz 2020. gada 24. februārim, tādi uzņēmēji kā tie, kas cēluši aplūkojamās prasības, ievērojot šo dalībvalstu paredzētos nosacījumus, būs vai ir pakļauti Direktīvā 2009/73 noteiktajiem pienākumiem. Konkrētajā gadījumā, pirmkārt, runājot par Vācijas Federatīvo Republiku, kuras teritorijā atrodas attiecīgie gāzes cauruļvadu "Nord Stream" un "Nord Stream 2" posmi, šo prasību celšanas dienā šādu valsts transponēšanas pasākumu nebija. Otrkārt, dalībvalstīm bija rīcības brīvība direktīvas par grozījumiem normu īstenošanā.

Proti, direktīva par grozījumiem ļauj valstu regulatīvajām iestādēm piešķirt atkāpes no dažiem grozītās Direktīvas 2009/73 noteikumiem saistībā, pirmkārt, ar nozīmīgākiem jauniem gāzes infrastruktūras objektiem un, otrkārt, ar gāzes pārvades līnijām starp dalībvalstīm un trešām valstīm, kas pabeigtas pirms 2019. gada 23. maija. Vispārējā tiesa norādīja, ka tieši dalībvalstīm ir jāpieņem valsts pasākumi, kas ļauj attiecīgajiem uzņēmējiem lūgt piemērot šīs atkāpes, konkrēti nosakot šo atkāpju saņemšanas nosacījumus atbilstoši grozītās Direktīvas 2009/73 49.a pantā paredzētajiem vispārīgajiem kritērijiem un paredzot procedūru, kas ļauj to valsts regulatīvajām iestādēm lemt par šādiem lūgumiem direktīvā par grozījumiem paredzētajā termiņā, t.i., līdz 2020. gada 24. maijam. Turklāt, īstenojot šos nosacījumus, valstu regulatīvajām iestādēm bija plaša rīcības brīvība attiecībā uz šādu atkāpju piešķiršanu un iespējamiem īpašiem nosacījumiem, kuriem šīs atkāpes var tikt pakļautas.

Vispārējā tiesa arī precizēja, ka, lai gan tagad prasītāju darbības daļēji regulē Savienības tiesības, šajā gadījumā – grozītā Direktīva 2009/73, šis apstāklis katrā ziņā ir tikai sekas, kas izriet no to izvēles izvērst un saglabāt savu darbību Savienības teritorijā, konkrēti – vienas no Savienības dalībvalstīm teritoriālajos ūdeņos. Taču direktīva par grozījumiem – pati par sevi un kopš tās stāšanās spēkā – neradīja tūlītējas un konkrētas sekas attiecībā uz tādu uzņēmēju kā prasītājas tiesisko stāvokli, vēl jo mazāk pirms tās transponēšanas termiņa beigām.

Otrām kārtām, lietā T-530/19 Vispārējā tiesa nosprieda, ka direktīva par grozījumiem neskar *Nord Stream AG* arī individuāli.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa tostarp norādīja, ka *Nord Stream AG* nav tiesību ekspluatēt un/vai turpināt ekspluatēt divu gāzes cauruļvadu "Nord Stream" tīklu tādējādi, ka tā būtu atbrīvota no jebkādiem Savienības tiesību aktos noteiktajiem ierobežojumiem, vismaz attiecībā uz šīs gāzes pārvades līnijas daļu, kas atrodas Savienības teritorijā, konkrētajā gadījumā – dalībvalsts iekšējā jūrā.

Vispārējā tiesa no tā secināja, ka *Nord Stream AG* norādītais apstāklis, ka direktīvas par grozījumiem pieņemšanas laikā šī sabiedrība ir bijusi daļa no ierobežota, identificēta vai identificējama tādu uzņēmēju loka, kurus ietekmēja Direktīvas 2009/73 teritoriālās un/vai materiāltiesiskās piemērošanas jomas paplašināšana, neļauj secināt, ka direktīva par grozījumiem to skartu individuāli, jo šīs direktīvas piemērošana ir pakļauta Savienības likumdevēja definētiem objektīviem kritērijiem, tostarp tādam kritērijam, saskaņā ar kuru gāzes pārvades līnijām, kas varētu pretendēt uz noteiktām atkāpēm, būtu jābūt pabeigtām un ekspluatācijā tās spēkā stāšanās datumā, t.i., 2019. gada 23. maijā.

Turklāt lietā T-526/19 Vispārējā tiesa, atbildot uz argumentāciju par tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pārkāpumu, precizēja, ka attiecīgais uzņēmējs varētu lūgt kompetento regulatīvo iestādi, šajā gadījumā – Vācijas regulatīvo iestādi, piešķirt tai atkāpi un attiecīgā gadījumā varētu apstrīdēt šīs iestādes lēmumu Vācijas tiesā, atsaucoties uz direktīvas par grozījumiem spēkā neesamību un ierosinot minētajai tiesai vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem par šo aspektu.

Šajā pašā lietā Vispārējā tiesa atbilstoši Reglamenta 130. panta 2. punktam arī apmierināja Padomes izvirzīto iebildi, kā arī šīs iestādes papildu pieteikumu, ar kuriem tika lūgts izņemt no lietas materiāliem dokumentus, ko *Nord Stream 2 AG* bija iesniegusi saistībā ar savu prasību bez attiecīgās iestādes – kā izdevējas vai adresātes – atļaujas. Runa bija par Padomes juridiskā dienesta atzinumu, par Komisijas ieteikumiem, kas adresēti Padomei ar nolūku pieņemt lēmumu par starptautiskajām sarunām ar trešo valsti, kā arī – saistībā ar otro procesa jautājumu – par komentāriem, kurus Vācijas Federatīvā Republika nosūtījusi pastāvīgajiem pārstāvjiem Padomē leģislatīvajā procedūrā, kurā tika pieņemta direktīva par grozījumiem.

Lemjot par šiem procesa jautājumiem, Vispārējā tiesa konkrētajā gadījumā apmierināja Padomes pieteikumus, vadoties no Regulas Nr. 1049/2001 [5] noteikumiem, jo saskaņā ar neseno Tiesas judikatūru [6] šo noteikumu nepiemērojamība nenozīmē, ka tiem nevar tikt atzīta noteikta indikatīva vērtība.

Tādējādi tā tostarp konstatēja, ka, runājot par dokumentiem, kuriem piekļuvi Padome bija atteikusi kādam *Nord Stream 2* darbiniekam, Padome pamatoti, pirmkārt, ir atsaukusies uz juridisko atzinumu aizsardzību un, otrkārt, ir uzskatījusi, ka iepriekš minēto ieteikumu izpaušana konkrēti un faktiski apdraudētu sabiedrības interešu aizsardzību saistībā ar Savienības starptautiskajām attiecībām.

Attiecībā uz komentāriem, kurus Vācijas Federatīvā Republika sniegusi likumdošanas procedūrā, Vispārējā tiesa norādīja – lai gan prasītāja ir minējusi, ka šos dokumentus tā bija saņēmusi no kāda dalībvalsts pastāvīgā pārstāvja Padomē, tā tomēr nav norādījusi konkrētu pārstāvi un tāpat nav atsaukusies uz Vācijas Federatīvās Republikas – kā minēto dokumentu autores – pastāvīgā pārstāvja piekrišanu. Visbeidzot tāpat nav konstatējams, ka Regulas Nr. 1049/2001 izpratnē minētā dalībvalsts netieši vai tieši būtu devusi piekrišanu tam, lai minētie komentāri tiktu nodoti prasītājai *Nord Stream 2* – vai nu pirms, vai arī pēc tam, kad Padome bija daļēji noraidījusi prasītājas darbinieka pieteikumus.

Ar 2020. gada 10. septembra rīkojumu ***Cambodge un CRF/Komisija*** (T-246/19, EU:T:2020:415) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu, kura attiecas uz regulu, ar ko piemēro tarifa preferenču sistēmu [7], ar kuru Eiropas Savienība piešķir jaunattīstības valstīm preferenciālu piekļuvi savam tirgum, samazinot parastā kopējā muitas tarifa nodokļus; šo piekļuvi veido vispārējs režīms un divi īpaši režīmi. Tā sauktais režīms "Viss, izņemot ieročus" (turpmāk tekstā – "*EBA* režīms") ir īpašs mazāk attīstītām valstīm domāts režīms.

Saskaņā ar *EBA* režīmu uz Kambodžas un Mjanmas/Birmas izcelsmes *Indica* rīsu (turpmāk tekstā – "attiecīgā prece") importu Savienībā attiecas kopējā muitas tarifa nodokļu apturēšana pilnībā. Pēc dažu to dalībvalstu pieteikuma, kuras bija lūgušas noteikt aizsardzības pasākumus aplūkojamai precei, Komisija sāka aizsardzības izmeklēšanu un secināja, ka minētā prece tika importēta tādos apjomos un par tādām cenām, kas radīja nopietnas grūtības Savienības ražošanas nozarei. Pieņemot Īstenošanas regulu 2019/67 [8] (turpmāk tekstā – "apstrīdētā regula"), tā nolēma uz laiku atjaunot kopējā muitas tarifa nodokļus attiecīgā produkta importam un pakāpeniski samazināja piemērojamo nodokļu likmi trīs gadu laikposmā.

5| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

6| Tiesas spriedums, 2020. gada 31. janvāris, ***Slovēnija/Horvātija*** (C-457/18, EU:C:2020:65).

7| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 978/2012 (2012. gada 25. oktobris) par vispārējo tarifa preferenču sistēmas piemērošanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 732/2008 (OV 2012, L 303, 1. lpp.).

8| Īstenošanas regula (ES) 2019/67 (2019. gada 16. janvāris), ar ko nosaka aizsardzības pasākumus attiecībā uz Kambodžas un Mjanmas/Birmas izcelsmes *Indica* rīsu importu (OV 2019, L 15, 5. lpp.).

Kambodžas Karaliste un *Cambodia Rice Federation* (*CRF*), apvienība, kas aizstāv Kambodžas rīsu ražošanas nozares intereses, cēla prasību Vispārējā tiesā par apstrīdētās regulas atcelšanu, savukārt Komisija izvirzīja iebildi par nepieņemamību. Šīs iebildes pamatojumam Komisija galvenokārt norādīja, ka Kambodžas Karaliste un *CRF* neatbilst nosacījumiem par *locus standi* LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Pakārtoti Komisija apgalvoja, ka Kambodžas Karalistei un *CRF* nav nekādas personīgas intereses celt prasību par apstrīdētās regulas atcelšanu.

Tomēr Vispārējā tiesa noraidīja šo iebildi par nepieņemamību.

Attiecībā uz *locus standi* Vispārējā tiesa atgādināja, ka saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu jebkura fiziska vai juridiska persona var celt prasību par tāda tiesību akta atcelšanu, kura adresāte tā nav, ja šis tiesību akts to skar tieši un individuāli, vai par reglamentējošu aktu, kas to skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Šajā lietā, nelemjot par to, vai apstrīdētā regula ir reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem, Vispārējā tiesa pārbaudīja, vai Kambodžas Karalisti un *CRF* varētu kvalificēt kā fiziskas vai juridiskas personas, kuras tieši un individuāli skar apstrīdētā regula, kas tām nav adresēta.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa, pirmkārt, apstiprināja, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā ietvertais formulējums "jebkura fiziska vai juridiska persona" ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas arī uz valstīm, kas nav Savienības dalībvalstis, piemēram, Kambodžas Karalisti. Šāda teleoloģiskā interpretācija atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principam un minētās tiesību normas mērķim, proti, nodrošināt pienācīgu tiesību aizsardzību tiesā visām fiziskajām vai juridiskajām personām, kuras Savienības iestāžu tiesību akti skar tieši un individuāli. Turklāt, lai gan trešās valstis nevar atsaukties uz tādu statusu tiesvedībā, kāds Savienības sistēmā ir piešķirts dalībvalstīm, tām tomēr ir vismaz tādas pašas iespējas celt prasību tiesā, kādas Savienības sistēmā ir atzītas juridiskām personām. Turklāt ne LESD 263. panta ceturtā daļa, ne kāda cita primāro tiesību norma neliedz trešām valstīm tiesības celt prasību par tiesību akta atcelšanu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa apstiprināja, ka Kambodžas Karalisti un *CRF*, ciktāl tās rīkojas kāda no saviem dalībniekiem eksportētājiem vārdā, kurus Komisija ir identificējusi apstrīdētajā regulā, un kāda no tiem saviem dalībniekiem eksportētājiem vārdā, kuri identificēti procedūrā, kuras rezultātā pieņemta minētā regula, un kurus skārusi šī procedūra, šī regula skar tieši un individuāli LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru persona ir skarta tieši, ja apstrīdētajam pasākumam, pirmām kārtām, ir tiešas sekas uz fiziskas vai juridiskas personas tiesisko stāvokli un, otrām kārtām, tas nepiešķir nekādu rīcības brīvību tā adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā ieviešanu. Ar apstrīdēto regulu, uz laiku izbeidzot preferenciālo piekļuvi Savienības tirgum, kas bija, pirmām kārtām, Kambodžas Karalistei kā valstij, kurai pilnībā tika apturēti kopējā muitas tarifa nodokļi, un, otrām kārtām, *CRF* dalībniekiem eksportētājiem, kuriem bija šāda preferenciālā pieeja, izmantojot īpašu tarifa preferenču režīmu, ir grozīti gan tiesiskie, gan ekonomiskie nosacījumi, ar kādiem Kambodžas izcelsmes *Indica* rīsi tiek tirgoti Savienības tirgū. Apstrīdētā regula tātad tieši un būtiski ietekmē Kambodžas Karalistes, kā arī identificēto vai skarto *CRF* dalībnieku tiesisko stāvokli. Turklāt, lai gan ir taisnība, ka apstrīdētajā regulā ir noteikti pasākumi, kas vispirms ir piemērojami Savienībā reģistrētajiem importētājiem, šo pasākumu rezultātā Kambodžas valstij un *CRF* eksportētājiem tiek ierobežota piekļuve Savienības tirgum, un dalībvalstīm šajā ziņā nav nekādas autonomas rīcības brīvības.

Savukārt individuālais skārums saskaņā ar judikatūru izriet no tā, ka fiziskas vai juridiskas personas tiesisko stāvokli attiecīgais tiesību akts skar tai raksturīgu īpašu pazīmju dēļ vai tādu faktisko apstākļu dēļ, kas to atšķir no visām citām personām un tādēļ to individuāli izceļ analoģiski adresātam. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsvēra, ka apstrīdētā tiesību akta normatīvais raksturs neizslēdz to, ka tas var tieši un individuāli skart konkrētas ieinteresētās juridiskās vai fiziskās personas. Līdz ar to tas, ka apstrīdētās regulas mērķis ir atjaunot kopējā muitas tarifa nodokļus attiecībā uz visu aplūkotās preces importu uz Savienību, nenozīmē, ka faktiski nav iespējams, ka šī regula individuāli skartu Kambodžas Karalisti, kā arī identificētos vai skartos *CRF* dalībniekus.

Šajā lietā Kambodžas Karalistes individuālais skārums izriet no tā, ka, būdama apstrīdētajā regulā identificētā valsts, uz kuru attiecas *EBA* režīms, un tāda, kas aktīvi piedalījusies procedūrā, kuras rezultātā pieņemta minētā regula, un attiecībā uz kuru ņemtas vērā aizsardzības pasākumu sekas, lai noteiktu kopējā muitas tarifa nodokļus, tā ietilpst slēgtā uzņēmēju kategorijā un ir raksturīgā situācijā salīdzinājumā ar jebkuru citu personu. Tas pats attiecas uz *CRF* dalībniekiem, kas ir Kambodžas izcelsmes *Indica* rīsu eksportētāji uz Savienību, kuri ir konkrēti identificēti pēc nosaukuma apstrīdētajā regulā un piedalījušies procedūrā, kuras rezultātā tā pieņemta, kuru dati par komercdarbību izmantoti, lai ar tiem saistītu aizsardzības pasākumus, un attiecībā uz kuriem minēto pasākumu sekas ņemtas vērā, lai noteiktu kopējā muitas tarifa nodokļus, neatkarīgi no tā, ka aizsardzības pasākumi noteikti ar atsauci uz Kambodžas Karalisti, nevis uz minētajiem eksportētājiem.

Attiecībā uz interesi celt prasību Vispārējā tiesa secināja, ka Kambodžas Karalistei, kā arī *CRF* ir interese lūgt atcelt apstrīdēto regulu. Proti, to kopējā muitas tarifa nodokļu atcelšana, kuri ir atjaunoti ar minēto regulu un attiecas uz Kambodžas izcelsmes *Indica* rīsu importu Savienībā, var sniegt personīgu labumu gan Kambodžas Karalistei, gan *CRF* dalībniekiem, kas ir identificēti vai skarti procedūrā, kuras rezultātā pieņemta minētā regula.

2. Būtisku procedūras noteikumu pārkāpums

Ar Vispārējās tiesas spriedumu ***Landesbank Baden-Württemberg/VNV*** (T-411/17, pārsūdzēts apelācijā [9], EU:T:2020:435), kas 2020. gada 23. septembrī pasludināts paplašinātas palātas sastāvā, tika atcelts Vienotās noregulējuma valdes (VNV) lēmums [10] par aprēķinu attiecībā uz *ex ante* iemaksām Vienotajā noregulējuma fondā (VNF) par 2017. gadu, ciktāl šis lēmums attiecas uz prasītāju – Vācijas kredītiestādi *Landesbank Baden-Württemberg*.

Šī lieta attiecas uz banku savienības otro pīlāru saistībā ar vienoto noregulējuma mehānismu, kas ieviests ar Regulu Nr. 806/2014 [11]. Konkrētāk, tā attiecas uz VNF, kas izveidots ar šo regulu [12]. VNF tiek finansēts no dalībvalstīs ieturētām kredītiestāžu iemaksām, tostarp *ex ante* iemaksu veidā [13]. VNV 2017. gada 11. aprīlī, pamatojoties uz Regulu Nr. 806/2014, pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar ko katrai kredītiestādei, arī prasītājai, noteica uz VNF pārskaitāmo *ex ante* iemaksu apmēru par 2017. gadu. Ar 2017. gada 21. aprīļa paziņojumu Vācijas noregulējuma iestāde informēja prasītāju par šo lēmumu un norādīja summu, kas tai ir jāmaksā. Prasītāja cēla šo prasību Vispārējā tiesā, apstrīdot minēto lēmumu vairākos aspektos.

Vispirms – attiecībā uz *locus standi* Vispārējā tiesa konstatēja, ka, lai gan atbilstoši piemērojamajam tiesiskajam regulējumam VNV lēmumu attiecībā uz aprēķinu par *ex ante* iemaksām VNF adresāti ir dalībvalstu noregulējuma iestādes, nav apšaubāms, ka minētie lēmumi tieši un individuāli skar kredītiestādes, kurām ir pienākums veikt šīs iemaksas. No tā izriet, ka prasītāja ir tiesīga prasīt VNV lēmuma atcelšanu.

9| Lietas C-584/20 P ***Komisija/Landesbank Baden-Württemberg un VNV*** un C-621/20 P ***VNV/Landesbank Baden-Württemberg.***

10| Vienotās noregulējuma valdes (VNV) 2017. gada 11. aprīļa izpildsesijā pieņemtais lēmums par aprēķinu attiecībā uz *ex ante* iemaksām Vienotajā noregulējuma fondā par 2017. gadu (SRB/ES/SRF/2017/05).

11| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.).

12| Regulas Nr. 806/2014 67. panta 1. punkts.

13| Regulas Nr. 806/2014 67. panta 4. punkts.

Turpinājumā – atgādinājusi, ka Savienības tiesai pēc savas ierosmes ir jānorāda absolūts pamats par to, ka ir pieļauts būtisks procedūras noteikumu pārkāpums, un ka viens no šādiem būtiskiem procedūras noteikumu pārkāpumiem ir, piemēram, apstrīdētā tiesību akta autentiskuma pierādījuma trūkums un pamatojuma trūkums vai nepietiekamība, Vispārējā tiesa pārbaudīja, vai nav pārkāptas apstrīdētā lēmuma autentiskuma pierādīšanas prasības.

Šajā ziņā tā konstatēja, ka šajā lietā šī prasība nav izpildīta, jo VNV nav sniegusi nekādus autentiskuma pierādījumus par apstrīdētā lēmuma pielikumu, kas ietver *ex ante* iemaksu summas un tātad ir uzskatāms par šā lēmuma būtisku sastāvdaļu. Konkrētāk, Vispārējā tiesa īpaši uzsvēra – tā kā minētais pielikums ir elektronisks dokuments, paraksts uz tā var būt vienīgi elektroniskā formā. Tomēr VNV nav iesniegusi nevienu šā pielikuma versiju ar šādu parakstu, lai gan minētais pielikums nekādā ziņā nav nesaraujami saistīts ar apstrīdētā lēmuma tekstu, ko VNV priekšsēdētāja ir parakstījusi ar roku. Vispārējā tiesa noraidīja arī pārējos VNV argumentus par to, ka pielikuma autentiskums esot pierādīts ar citiem līdzekļiem.

Pieņēmusi pamatu par autentiskuma pierādīšanas prasību neizpildi, Vispārējā tiesa uzskatīja par lietderīgu lemt arī par prasītājas izvirzītajiem pamatiem, ar kuriem tiek apgalvots, ka nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu, ka nav ievērotas prasītājas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un ka konkrētas Deleģētās regulas 2015/63 [14] normas ir prettiesiskas, šos pamatus skatot kopā.

Vispārējā tiesa norādīja, ka apstrīdētais lēmums – neskaitot tā tekstā iekļautos vispārīgos paskaidrojumus – neietver tikpat kā nevienu prasītājas iemaksas aprēķina elementu. Attiecībā uz citu norādīto dokumentu ar detalizētu aprakstu par *ex ante* iemaksu aprēķinu, pieņemot, ka tā autors tik tiešām ir VNV, tā norādīja, ka tas neietver nevienu elementu, kas būtu pietiekams, lai varētu pārliecināties par prasītājas iemaksas pareizību. Vispārējā tiesa neapšauba VNV norādi, ka šīs iemaksas aprēķinā izmantotie pārējo kredītiestāžu dati ir konfidenciāli. Tomēr tā norāda – tā kā tās aprēķins ir savstarpēji atkarīgs no šiem datiem, šis aprēķins nenovēršami kļūst neskaidrs. Vispārējā tiesa secināja, ka izmantotā aprēķināšanas metode apdraud prasītājas iespēju lietderīgi iebilst pret apstrīdēto lēmumu.

Šajā lietā, atgādinājusi judikatūru, saskaņā ar kuru pienākums norādīt pamatojumu attiecas uz ikvienu aktu, par kura atcelšanu var celt prasību, saskaņā ar kuru pamatojuma nenorādīšana nevar tikt attaisnota ar pienākumu ievērot dienesta noslēpumu un saskaņā ar kuru pienākumu ievērot komercnoslēpumu nevar interpretēt tik plaši, ka rezultātā pienākums norādīt pamatojumu zaudētu savu būtisko saturu, Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasītājai sniegtais pamatojums nedod tai iespēju pārbaudīt savas iemaksas summu, lai gan tas ir uzskatāms par būtisku elementu apstrīdētajā lēmumā, ciktāl tas attiecas uz prasītāju. Tas prasītāju nostāda tādā situācijā, ka tai nav iespējams uzzināt, vai šī summa ir aprēķināta pareizi un vai tā būtu jāapstrīd Vispārējā tiesā, tomēr tā nevar – kas tai būtu jādara, vēršoties tiesā ar prasību, – attiecībā uz minēto summu identificēt apstrīdētā lēmuma strīdīgos elementus, izteikt šajā saistībā iebildumus un iesniegt pierādījumus, kas var tikt uzskatīti par nopietnām norādēm, ar kurām paredzēts pierādīt, ka tās iebildumi ir pamatoti.

Visbeidzot – attiecībā uz prasītājas izvirzīto iebildi par Deleģētās regulas 2015/63 prettiesiskumu Vispārējā tiesa saistībā ar Komisijas argumentu, ka apstrīdētā lēmuma tiesiskumu nav iespējams apšaubīt, jo aprēķināšanas metode izrietot no Regulas Nr. 806/2014 un Direktīvas 2014/59 [15], attiecībā pret kurām iebilde par prettiesiskumu nav izvirzīta, pārbaudīja šo aprēķināšanas metodi. Tā secināja – tas, ka prasītājas *ex ante* iemaksas aprēķins

14| Komisijas Deleģētā regula (ES) 2015/63 (2014. gada 21. oktobris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/59/ES papildina attiecībā uz *ex ante* iemaksām noregulējuma finansēšanas mehānismos (OV 2015, L 11, 44. lpp.).

15| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 190. lpp.).

ir neskaidrs un līdz ar to nupat minētajai nav iespējams pārliecināties par tā pareizību, vismaz daļēji izriet no pašas Komisijas Deleģētajā regulā 2015/63 noteiktās aprēķināšanas metodes, kuru tai nav noteicis likumdevējs. Vispārējā tiesa nosprieda, ka konstatētā pienākuma norādīt pamatojumu neizpildes cēlonis saistībā ar *ex ante* iemaksas aprēķina daļu attiecībā uz riska korekciju ir konkrētu minētās regulas normu [16] prettiesiskums.

Vispārējā tiesa piebilda – katrā ziņā, tā kā prasība norādīt pietiekami precīzu tiesību aktu pamatojumu, kas ir paredzēta LESD 296. pantā, ir viens no Savienības tiesību pamatprincipiem, kuru ievērošana tiesai ir jānodrošina, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes izvirzot pamatu par šī pienākuma neizpildi, un tā kā, neievērojot šo pienākumu, prasītājas rīcībā nav pietiekamu elementu, lai pārbaudītu tās iemaksas pareizību, VNV šādu pārkāpumu nevar novērst, atsaucoties uz atvasināto tiesību regulējumu.

Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, Vispārējā tiesa secināja, ka apstrīdētais lēmums ir jāatceļ arī tā iemesla dēļ, ka nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu un nav ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

3. Aizmuguriska sprieduma tiesvedība

Ar spriedumu ***Malacalza Investimenti/ECB*** (T-552/19, EU:T:2020:294), kas pasludināts 2020. gada 25. jūnijā, Vispārējā tiesa atcēla Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu [17], ar kuru tā uz Lēmuma 2004/258[18] pamata bija atteikusi prasītājai, proti, *Malacalza Investimenti Srl*, piekļuvi dokumentiem saistībā ar ECB Padomes 2019. gada 1. janvāra lēmumu, ar ko *Banca Carige SpA* tiek izveidota pagaidu administrācija.

Prasītāja – atbilstoši Itālijas tiesībām izveidota sabiedrība – ir *Banca Carige* galvenā akcionāre, kurā tai tieši pieder 27,555 % kapitāla un kurā tā ir iecēlusi lielāko daļu valdes locekļu. Pēc tam, kad 2018. gada 22. decembrī vairāki *Banca Carige* valdes locekļi atkāpās no amata, ECB šai sabiedrībai ar 2019. gada 1. janvāra lēmumu izveidoja pagaidu administrāciju. 2019. gada 15. janvārī prasītāja iesniedza ECB pieteikumu par piekļuvi [19] vairākiem dokumentiem, kuri attiecās uz šo ECB lēmumu. 2019. gada 1. janvāra lēmums nebija publicēts, un prasītājai nebija zināms tā pamatojums. Ar 2019. gada 13. marta lēmumu ECB pilnībā noraidīja piekļuves pieteikumu. 2019. gada 8. aprīlī prasītāja iesniedza atkārtotu pieteikumu [20], kurā tā lūdza pārskatīt ECB 2019. gada 13. marta lēmumu. Atkārtotajā pieteikumā prasītāja norādīja, ka izvilkumi no dokumenta, kas atspoguļots kā 2019. gada 1. janvāra lēmums, fotogrāfiju formā ir publicēti kāda Itālijas laikraksta interneta vietnē. Tā tāpēc pauda nostāju, ka tajās ietvertie izvilkumi vairs nevar tikt uzskatīti par konfidenciāliem, jo, tā kā tie ir publicēti, tie no attiecīgā brīža ir publiski pieejami.

2019. gada 12. jūnijā ECB pilnībā noraidīja prasītājas atkārtoto pieteikumu. ECB, pirmkārt, pauda nostāju, ka uz vienu dokumentu daļu attiecas Lēmuma 2004/258 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētais izņēmums, uzskatot, ka šis izņēmums ietver vispārēju konfidencialitātes prezumpciju, kas attiecas uz visiem lietas materiāliem, kuri ir saistīti ar tās prudenciālās uzraudzības uzdevumu. Otrkārt, runājot par pārējiem pieprasītajiem dokumentiem, ECB piekļuves atteikumu pamatoja ar Lēmuma 2004/258 4. panta 1. punkta

16| Deleģētās regulas 2015/63 4.–7. un 9. pants, kā arī I pielikums.

17| ECB 2019. gada 12. jūnija Lēmums LS/LdG/19/185.

18| ECB Lēmums 2004/258/EK (2004. gada 4. marts) par publisku piekļuvi ECB dokumentiem (OV 2004, L 80, 42. lpp.).

19| Saskaņā ar Lēmuma 2004/258 6. pantu.

20| Saskaņā ar Lēmuma 2004/258 7. panta 2. punktu.

c) apakšpunktā minēto izņēmumu kopsakarā ar šā paša lēmuma 4. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā paredzēto izņēmumu, norādot, ka to dokumentu paziņošana, kuri iegūti vai sagatavoti *Banca Carige* turpinātās uzraudzības ietvaros, var kaitēt šīs sabiedrības komerciālajām interesēm, jo tajos ietvertā informācija nebija publiski zināma un atspoguļoja minētās sabiedrības tābrīža komerciālās situācijas būtisku elementu. Tā kā nebija identificētas nekādas sevišķas sabiedrības intereses, kas pamatotu minēto dokumentu publiskošanu, ECB noraidīja pieteikumu par piekļuvi šiem dokumentiem, neveicot katra no tiem konkrētu un individuālu pārbaudi.

Vispārējā tiesa, kurā bija celta prasība par šo lēmumu un iesniegts pieteikums par lietas izskatīšanu paātrinātā tiesvedībā, vispirms nosprieda, ka gadījumā, ja pieteikums par lietas izskatīšanu paātrinātā tiesvedībā tiek noraidīts, aprēķinot termiņu iebildumu raksta iesniegšanai, tiek piemērots tikai viens termiņš, kas noteikts, pamatojoties uz apsvērumiem par attālumu. Vispārējā tiesa konstatēja, ka termiņš iebildumu raksta iesniegšanai, kurš, ja tā būtu apmierinājusi pieteikumu par lietas izskatīšanu paātrinātā tiesvedībā, būtu beidzies 2019. gada 30. septembrī, beidzās 2019. gada 30. oktobrī un ka šajā lietā ECB iebildumu rakstu bija iesniegusi 2019. gada 6. novembrī, proti, septiņas dienas pēc paredzētā termiņa beigām. Saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamentu [21], ja atbildētājs, kam atbilstoši noteikumiem ir izsniegts prasības pieteikums, noteiktajā laikā nav atbildējis, prasītājs var lūgt Vispārējo tiesu apmierināt tā prasījumus. Rezultātā Vispārējā tiesa ar aizmugurisku spriedumu apmierina prasītāja prasījumus, izņemot, ja prasības izskatīšana un izlemšana acīmredzami nav Vispārējās tiesas kompetencē vai ja šī prasība ir acīmredzami nepieņemama vai acīmredzami juridiski nepamatota [22].

Šajā ziņā – nospriedusi, ka šīs prasības izskatīšana nav acīmredzami ārpus tās kompetences un ka tā nav uzskatāma par acīmredzami nepieņemamu, – Vispārējā tiesa atzina, ka vairāki prasītājas izvirzītie iebildumi nav acīmredzami juridiski nepamatoti.

Proti, prasības pamatošanai prasītāja pamatoti apgalvoja, pirmkārt, ka tādas no Lēmuma 2004/258 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta izrietošas vispārējas konfidencialitātes prezumpcijas esamība, kas ļautu ECB saglabāt konfidencialitāti lēmumiem, ar kuriem tā kredītiestādei izveido pagaidu administrāciju, līdz šim nav atzīta vai izstrādāta judikatūrā. Turklāt prasītāja apgalvoja, ka tiesību normas, kuras ECB ir minējusi apstrīdētajā lēmumā [23], nevar tikt interpretētas tādējādi, ka ar tām ECB ir noteikts absolūts konfidencialitātes pienākums. Gluži pretēji, saskaņā ar šiem noteikumiem, prasītājas ieskatā, noteiktās situācijās informācijas sniegšana varētu būt pamatota. Otrkārt, prasītāja apgalvoja, ka publicēto 2019. gada 1. janvāra lēmuma izvilkumu pārbaude ir ļāvusi konstatēt, ka minētā lēmuma saturs nebija konfidenciāls, jo tas attiecās uz informāciju, ko *Banca Carige* kā regulētajos tirgos kotētai sabiedrībai bija pienākums publicēt. Prasītājas ieskatā, šim apstāklim ir ietekme uz novērtējumu par riskiem, kuri ir saistīti ar publiskošanu.

Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, Vispārējā tiesa nolēma apmierināt prasītājas prasījumus un līdz ar to atcelt apstrīdēto lēmumu.

21| Vispārējās tiesas Reglamenta 123. panta 1. punkts.

22| Vispārējās tiesas Reglamenta 123. panta 3. punkts.

23| Proti, 27. pants Padomes Regulā (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 53. pants un nākamie panti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.), kā arī 84. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 190. lpp.).

II. Institucionālās tiesības

2020. gadā plašajā institucionālo tiesību jomā Vispārējai tiesai ir bijusi iespēja lemt, pirmkārt, par prasību, kas attiecas uz Komisijas atteikumu pieņemt lēmumu, ar kuru tiktu saglabāta dažu Apvienotās Karalistes valstspiederīgo Eiropas Savienības pilsonība, un, otrkārt, par Čehijas Republikas Senāta locekļa celtu prasību sakarā ar bezdarbību, ar kuru bija lūgts konstatēt, ka Eiropadome ir prettiesiski atturējusies izslēgt šīs dalībvalsts premjerministru no Eiropadomes sanāksmēm apgalvota interešu konflikta dēļ. Turklāt Vispārējā tiesa izvērtēja Eiropas Parlamenta lēmumus samazināt atsevišķu no Itālijas ievēlētu bijušo Eiropas Parlamenta deputātu pensiju apmēru un ir arī lēmusi par Eiropas Parlamenta locekļa prasību atcelt pēdējā minētā paziņojumu par viņa amata vietas vakanci.

Ar 2020. gada 14. jūlija rīkojumu ***Shindler u.c./Komisija*** (T-627/19, EU:T:2020:335) Vispārējā tiesa atzina par nepieņemamu prasību, ar kuru tika apstrīdēts Komisijas atteikums pieņemt lēmumu saglabāt dažu Apvienotās Karalistes valstspiederīgo Eiropas Savienības pilsonību.

2016. gada 23. jūnijā Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pilsoņi referendumā pauda viedokli par labu tam, ka viņu valsts izstājas no Eiropas Savienības. 2017. gada 29. martā Apvienotā Karaliste Eiropadomei darīja zināmu savu nodomu izstāties no Savienības atbilstoši LES 50. panta 2. punktam. Pēc tam Eiropadome, vienojoties ar Apvienoto Karalisti, pieņēma vairākus lēmumus [24], ar kuriem tika pagarināts LES 50. panta 3. punktā paredzētais termiņš, kura beigās Līgumiem bija jābeidz tikt piemērotiem Apvienotajai Karalistei, ja nav panākta vienošanās, kurā ir noteikta tās izstāšanās kārtība. Saskaņā ar Lēmuma 2019/584 1. pantu šim termiņam principā bijā jābeidzas 2019. gada 31. oktobrī.

2019. gada 31. jūlijā vairāki Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, kas dzīvo Itālijā vai Francijā (turpmāk tekstā – "prasītāji"), Eiropadomei un Eiropas Savienības Padomei nosūtīja vēstuli. 2019. gada 1. augustā viņi nosūtīja būtībā identisku vēstuli Eiropas Komisijai. Šajās vēstulēs prasītāji triju iepriekš minēto iestāžu uzmanību it īpaši vērsa uz to Apvienotās Karalistes valstspiederīgo situāciju, kas dzīvo dalībvalstīs, kuras nav Apvienotā Karaliste, un kas tajās ir izveidojuši savu privāto un ģimenes dzīvi, lūdzot tās "konstatēt bezdarbību", kāda izriet no šo iestāžu "prettiesiskas atturēšanās saglabāt [minēto valstspiederīgo] Eiropas Savienības pilsonību". Turklāt viņi aicināja šīs trīs iestādes pirms Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības, kas bija paredzēta 2019. gada 31. oktobrī, pieņemt lēmumu, ar kuru tiktu saglabāta šo valstspiederīgo Eiropas Savienības pilsonība pēc izstāšanās datuma neatkarīgi no tā, vai tiek noslēgta vienošanās, ar ko tiek noteikta minētās izstāšanās kārtība. Ar 2019. gada 11. septembrī parakstītu vēstuli Komisija atbildēja uz 2019. gada 1. augusta vēstuli (turpmāk tekstā – "2019. gada 11. septembra vēstule"). Šajā vēstulē tā noraidīja minētajā vēstulē ietverto aicinājumu rīkoties, norādot, ka Līgumi tai neļauj pieņemt tādu lēmumu, kādu ir lūguši pieņemt prasītāji.

Tad prasītāji iesniedza prasību Vispārējā tiesā. Pirmkārt, tajā bija ietverti prasījumi sakarā ar bezdarbību, kas ir pamatoti ar LESD 265. pantu. Otrkārt, tajā bija ietverti prasījumi atcelt "Komisijas 2019. gada [11.] septembra skaidro atteikumu [..] atzīt bezdarbību", ko prasītāji pēc Vispārējās tiesas aicinājuma kvalificēja kā prasījumus atcelt tiesību aktu, kuri ir pamatoti ar LESD 263. pantu.

Vispārējā tiesa noraidīja prasītāju prasību, jo konstatēja gan prasījumu sakarā ar bezdarbību, gan prasījumu atcelt tiesību aktu nepieņemamību.

24| It īpaši 2019. gada 22. marta Lēmumu (ES) 2019/476 (OV 2019, L 80 I, 1. lpp.) un 2019. gada 11. aprīļa Lēmumu (ES) 2019/584 (OV 2019, L 101, 1. lpp.).

Attiecībā uz pēdējiem minētajiem prasītāji lūdza Vispārējo tiesu atcelt lēmumu, kas ir ietverts 2019. gada 11. septembra vēstulē, ar kuru Komisija būtībā atteicās pieņemt lēmumu, ar ko no Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības brīža neatkarīgi no tā, vai ir panākta vienošanās, ar kuru ir noteikta izstāšanās kārtība, tiktu saglabāta dažu tādu Apvienotās Karalistes valstspiederīgo Eiropas Savienības pilsonība, kuriem attiecīgajā brīdī nav kādas Savienības dalībvalsts pilsonības. Šo prasījumu pamatojumam prasītāji izvirzīja trīs pamatus, kuru mērķis bija apstrīdēt to, ka šie valstspiederīgie zaudē Eiropas Savienības pilsonību.

Vispirms Vispārējā tiesa pēc savas ierosmes pārbaudīja, vai prasītājiem ir interese izvirzīt šos trīs pamatus. Šajā ziņā tā atgādināja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, pirmkārt, prasītājam nevar būt leģitīmas intereses panākt, ka tiek atcelts lēmums, par kuru tam jau iepriekš ir skaidrs, ka tas attiecībā pret to tikai varētu no jauna tikt apstiprināts, un, otrkārt, pamats par atcelšanu ir nepieņemams, jo intereses celt prasību nav, ja – pat ja pieņem, ka tas būtu pamatots, – apstrīdētā akta atcelšana, pamatojoties uz šo pamatu, nevar apmierināt prasītāju. Tādējādi prasītājs nepamato interesi lūgt atcelt lēmumu par atteikumu rīkoties konkrētā jomā, pamatojoties uz konkrētu pamatu, ja attiecīgajai iestādei katrā ziņā nav nekādas kompetences rīkoties attiecīgajā jomā.

Pēc tam Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā gadījumā 2019. gada 11. septembra vēstulē ietvertā lēmuma atcelšanas gadījumā, pamatojoties uz prasītāju izvirzītajiem pamatiem, pēdējie minētie varētu būt apmierināti tikai tad, ja Komisija pēc tam pati pieņemtu saistošu tiesību aktu, ar ko no brīža, kad Apvienotā Karaliste izstājas no Savienības, tiktu saglabāta dažu Apvienotās Karalistes valstspiederīgo Eiropas Savienības pilsonība.

Šajā ziņā, atgādinājusi, ka saskaņā ar LES 13. panta 2. punktu katra iestāde rīkojas to pilnvaru robežās, kas tai ir piešķirtas Līgumos, Vispārējā tiesa konstatēja, ka neviens Līgumu vai atvasināto tiesību aktu noteikums neļauj Komisijai pieņemt saistošus tiesību aktus, kuru mērķis ir dažām personu kategorijām piešķirt Eiropas Savienības pilsonību. Šo konstatējumu apstiprina tas, ka šai iestādei principā ir tikai tiesības iesniegt priekšlikumu saskaņā ar LES 17. panta 2. punktu.

Tādējādi Vispārējā tiesa noteica, ka neatkarīgi no tā, vai Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības var izraisīt situāciju, ka Eiropas Savienības pilsonību zaudē visi tie Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, kam minētās izstāšanās brīdī nav kādas dalībvalsts pilsonības, Komisijai šajā gadījumā nav nekādas kompetences pieņemt saistošu tiesību aktu, ar kuru no izstāšanās brīža tiktu saglabāta dažu personu kategoriju Eiropas Savienības pilsonība, un tai bija jāatsakās pieņemt prasītāju lūgto tiesību aktu. No tā izriet, ka gadījumā, ja 2019. gada 11. septembra vēstulē ietvertais lēmums tiktu atcelts, pamatojoties uz prasītāju izvirzītajiem pamatiem, Komisijai acīmredzami nebūtu kompetences un tā tikai varētu pieņemt jaunu lēmumu par atteikšanos pieņemt prasītāju prasīto tiesību aktu. Vispārējā tiesa precizēja, ka tādējādi šāda atcelšana nevar sniegt apmierinājumu prasītājiem, līdz ar to pēdējie minētie nav pamatojuši leģitīmu interesi izvirzīt iepriekš minētos pamatus.

Vispārējā tiesa secināja, ka šie pamati ir jānoraida kā nepieņemami un ka līdz ar to paši prasījumi atcelt tiesību aktu, ja tos nepapildina neviens pieņemams pamats, ir acīmredzami nepieņemami.

2020. gada 17. jūlija rīkojumā ***Wagenknecht/Eiropadome*** (T-715/19, pārsūdzēts apelācijā [25], EU:T:2020:340) Vispārējā tiesa atzina par nepieņemamu un katrā ziņā acīmredzami nepamatotu Čehijas Republikas Senāta locekļa celto prasību sakarā ar bezdarbību, ar kuru bija lūgts konstatēt, ka Eiropadome ir prettiesiski atturējusies no šīs dalībvalsts premjerministra izslēgšanas no Eiropadomes sanāksmēm apgalvota interešu konflikta dēļ.

25| Lieta C-504/20 P ***Wagenknecht/Eiropadome.***

Šajā lietā 2019. gada 5. jūnijā *Lukáš Wagenknech*t (turpmāk tekstā – "prasītājs"), Čehijas Republikas Senāta loceklis, lūdza Eiropadomi izslēgt šīs dalībvalsts premjerministru *Andrej Babiš* no Eiropadomes sanāksmēm attiecībā uz sarunām par finanšu perspektīvām [26]. Šis lūgums pamatots ar apgalvoto *Andrej Babiš* interešu konfliktu, kas izrietot no viņa personiskajām un ģimenes interesēm grupas *Agrofert*, kura darbojas tostarp lauksaimniecības pārtikas nozarē, uzņēmumos, jo šie uzņēmumi saņemot dotācijas no Eiropas Savienības budžeta.

2019. gada 24. jūnijā Eiropadome atbildēja uz aicinājumu rīkoties, paskaidrojot prasītājam – tā kā LES [27] ir neapspriežami noteikts Eiropadomes sastāvs, tai nav rīcības brīvības izlemt, kam ir jābūt katras dalībvalsts pārstāvim šajā iestādē, nedz arī nolemt, kurš – valsts vadītājs vai valdības vadītājs – ir jāaicina uz Eiropadomes sanāksmi. Šādos apstākļos tā nevarēja izslēgt Čehijas Republikas premjerministru no attiecīgajām sanāksmēm. 2019. gada 2. jūlijā prasītājs elektroniskā pasta vēstulē lūdza skaidrojumus par šo atbildi. Uz šo elektroniskā pasta vēstuli atbilde netika saņemta. Tad viņš atbilstoši LESD 265. pantam cēla prasību, lūdzot konstatēt Eiropadomes bezdarbību, jo šī iestāde esot prettiesiski atturējusies no rīcības, lai reaģētu uz aicinājumu rīkoties.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka, lai prasība sakarā ar bezdarbību [28] būtu pieņemama, prasītājam ir jāpierāda vai nu, ka viņš ir tāda akta adresāts, kuru aplūkotā iestāde, kā tiek apgalvots, nav attiecībā uz viņu pieņēmusi, vai arī ka minētais akts viņu tieši un individuāli ir skāris līdzīgi kā šī akta adresātu. Viņam ir jāpamato arī tāda interese celt prasību, kuras esamība nozīmē, ka prasības iznākums var sniegt viņam personisku labumu. Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka akts, ko prasītājs ir lūdzis pieņemt Eiropadomei, nebūtu bijis viņam adresēts šīs iestādes akts, bet gan lēmums, kura adresāts būtu bijis Čehijas premjerministrs. Turklāt Vispārējā tiesa uzsvēra – pat ja prasītājs, lai rīkotos vispārējās interesēs, atsaucas uz savu Čehijas Republikas Senāta locekļa statusu, viņam tomēr ir jāpamato personiska, pastāvoša un faktiska interese konstatēt apgalvoto Eiropadomes bezdarbību. Tomēr, tā kā prasītājs šādu interesi nepierādīja, nosacījums saistībā ar viņa tiešu un individuālu skārumu attiecībā uz Eiropadomei lūgtajiem pasākumiem katrā ziņā nebija izpildīts.

Otrkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka LESD 265. pants attiecas uz bezdarbību, atturoties pieņemt lēmumu vai formulēt nostāju, nevis tāda akta pieņemšanu, kas atšķiras no tā, kuru ieinteresētās personas būtu vēlējušās panākt vai uzskatītu par nepieciešamu. Tādējādi Vispārējā tiesa atzina, ka prasītāja celtā prasība sakarā ar bezdarbību ir nepieņemama, pamatojoties uz to, ka Eiropadome prasītājam skaidri ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā nevarēja rīkoties tā, kā tai tika lūgts. Ar šo nostājas formulēšanu tika izbeigta bezdarbība, un tātad šāds atteikums ir uzskatāms par aktu, kas ir apstrīdams, ceļot prasību par tiesību akta atcelšanu [29]. Tomēr prasītājs nevēlējās celt šo prasību. Vispārējā tiesa turklāt precizēja, ka 2019. gada 2. jūlija elektroniskā pasta vēstuli nevar uzskatīt par jaunu aicinājumu rīkoties, attiecībā uz kuru Eiropadome vēlāk būtu atturējusies no rīcības.

26| Aplūkoto sarunu par finanšu perspektīvām tēma bija daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam.

27| Atbilstoši LES 15. panta 2. punktam.

28| Prasība sakarā ar bezdarbību ir paredzēta LESD 265. pantā, kura trešajā daļā ir noteikts: "Jebkura fiziska vai juridiska persona atbilstīgi iepriekšējās panta daļās izklāstītajiem nosacījumiem var griezties Tiesā sakarā ar to, ka Savienības iestāde vai kāda struktūra nav adresējusi šai personai kādu tiesību aktu, izņemot ieteikumus vai atzinumus."

29| Saskaņā ar LESD 263. pantu.

Treškārt, Vispārējā tiesa piebilda, ka prasība katrā ziņā ir acīmredzami nepamatota. Tā norādīja, ka Eiropadomei, kad tā sasauc dalībvalstu vai to valdību vadītājus uz savām sanāksmēm, nav nekādas rīcības brīvības [30]. Dalībvalstis ir tās, kurām ir pienākums veikt valsts pasākumus, tostarp konstitucionālus pasākumus, kuri ļauj noteikt, vai Eiropadomes sanāksmēs tās ir jāpārstāv to attiecīgajiem valstu vadītājiem vai to valdību vadītājiem un – attiecīgā gadījumā – vai pastāv iemesli, kas varētu liegt vienam no viņiem pārstāvēt savu attiecīgo dalībvalsti. Šis secinājums ir jāizdara vēl jo vairāk tāpēc, ka Savienībai ir pienākums respektēt dalībvalstu nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstruktūrām [31]. Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja – ir acīmredzams, ka, atsakoties apmierināt aicinājumu rīkoties un neatkarīgi no tā, vai Čehijas Republikas pārstāvis ir interešu konflikta situācijā, Eiropadome katrā ziņā nav pārkāpusi LESD 265. panta trešo daļu.

Ceturtkārt un visbeidzot, runājot par apgalvojumiem attiecībā uz iespējamo Čehijas premjerministra interešu konflikta situāciju, Vispārējā tiesa atgādināja, ka uz tādu maksājumu pareizību, ko Savienība ir veikusi saistībā ar līdzekļiem, kuri tās vārdā un interesēs ir izmaksāti dalībvalstīs, attiecas Savienības tiesiskais regulējums, kas ir piemērojams attiecībā uz minētajiem līdzekļiem.

Ar 2020. gada 15. oktobra spriedumu ***Coppo Gavazzi u.c./Parlaments*** (no T-389/19 līdz T-394/19, T-397/19, T-398/19, T-403/19, T-404/19, T-406/19, T-407/19, no T-409/19 līdz T-414/19, no T-416/19 līdz T-418/19, no T-420/19 līdz T-422/19, no T-425/19 līdz T-427/19, no T-429/19 līdz T-432/19, T-435/19, T-436/19, no T-438/19 līdz T-442/19, no T-444/19 līdz T-446/19, T-448/19, no T-450/19 līdz T-454/19, T-463/19 un T-465/19, EU:T:2020:494), kas pasludināts paplašinātas palātas sastāvā, Vispārējā tiesa lēma par Eiropas Parlamenta lēmumiem no 2019. gada 1. janvāra samazināt atsevišķu no Itālijas ievēlētu bijušo Eiropas Parlamenta deputātu (vai viņus pārdzīvojušo laulāto) pensiju apmēru saskaņā ar valsts Lēmumu Nr. 14/2018 [32].

Maria Teresa Coppo Gavazzi, kā arī vairākas citas fiziskas personas – no Itālijas ievēlēti bijušie Eiropas Parlamenta locekļi vai viņus pārdzīvojušie laulātie (turpmāk tekstā – "prasītāji») – attiecīgi saņem vecuma pensiju vai apgādnieka zaudējuma pensiju. 2019. gada janvārī Parlaments informēja prasītājus, ka tam ir jāpiemēro Lēmums Nr. 14/2018 un tādējādi jāpārrēķina viņu pensiju apmērs, it īpaši, piemērojot Noteikumus par Eiropas Parlamenta deputātu izdevumiem un piemaksām (turpmāk tekstā – "DIP noteikumi"), ar ko ir ieviests noteikums par "identisku pensiju" [33]. Saskaņā ar šo noteikumu pagaidu pensijas līmenim un noteikumiem ir jābūt tādiem pašiem kā tās pensijas līmenim un noteikumiem, ko saņem tās valsts parlamenta apakšpalātas locekļi, no kuras attiecīgais Parlamenta loceklis ir ievēlēts. Tādējādi ar vairākiem Parlamenta Finanšu ģenerāldirektorāta (turpmāk tekstā – "apstrīdēto lēmumu pieņēmējs") 2019. gada 11. aprīļa paziņojumiem un 2019. gada 11. jūnija galīgo lēmumu [34] (turpmāk tekstā kopā – "apstrīdētie lēmumi") prasītāji tika informēti par viņu pensijas apmēra izmaiņu atbilstoši DIP noteikumos paredzētajam noteikumam par "identisku pensiju" un Lēmumam Nr. 14/2018, samazinot to pensiju apmēru, kas ir līdzīgas pensijām, kuras Itālija maksā bijušajiem Deputātu palātas locekļiem. Apstrīdētajos lēmumos arī tika precizēts, ka prasītāju pensiju apmērs tiks pielāgots no 2019. gada aprīļa ar atpakaļejošu spēku no 2019. gada 1. janvāra.

30| Atbilstoši LES 15. panta 2. punktam.

31| Saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu.

32| *Ufficio di Presidenza della Camera dei deputati* (Deputātu palātas Prezidijs, Itālija) 2018. gada 12. jūlija lēmums (turpmāk tekstā – "Lēmums Nr. 14/2018"). Šī lēmuma tiesiskumu pašlaik pārbauda *Consiglio di giurisdizione della Camera dei deputati* (Deputātu palātas Jurisdikcijas padome, Itālija).

33| Šo noteikumu III pielikuma 2. panta 1. punkts.

34| Galīgais lēmums attiecas tikai uz *L. A. Florio*, kas ir prasītājs lietā T-465/19.

Prasītāji cēla prasības atcelt šos lēmumus, izvirzot pamatus, kas balstīti it īpaši uz to pieņēmēja kompetences neesamību, juridiskā pamata neesamību, tiesību kļūdu Lēmuma Nr. 14/2018 kvalifikācijā, kā arī vairāku Savienības tiesību vispārējo principu pārkāpumu.

Vispārējā tiesa šīs prasības noraidīja.

Pirmkārt, lemjot par savas kompetences ierobežojumiem, kad tā izskata prasību atcelt tiesību aktu [35], Vispārējā tiesa precizēja, ka tai nav kompetences pieņemt nolēmumu par Lēmuma Nr. 14/2018 tiesiskumu, jo šo tiesību aktu ir pieņēmusi valsts iestāde. Savukārt tā norādīja, ka tās kompetencē ir pārbaudīt, vai ar Deputātu nolikuma īstenošanas pasākumu (turpmāk tekstā – "Īstenošanas pasākumi") 75. pantu, kurš tostarp attiecas uz vecuma pensijām [36], kā arī DIP noteikumiem, ar ko ievieš noteikumu par "identisku pensiju" [37], nav pārkāptas Savienības tiesību normas, kurām ir augstāks juridiskais spēks. Tāpat Vispārējā tiesa piebilda, ka tā var pārbaudīt, vai apstrīdētie lēmumi vai tas, ka Parlaments atbilstoši noteikumam par identiskām pensijām piemēroja Lēmumā Nr. 14/2018 paredzētos noteikumus, ir saderīgi ar Savienības tiesībām.

Otrkārt, izskatot pamatu, kas balstīts uz apstrīdēto lēmumu pieņēmēja kompetences neesamību, Vispārējā tiesa atgādināja, ka Parlamenta Prezidijam ir vispārēja kompetence kārtot ar deputātiem saistītus finanšu jautājumus [38]. Tādējādi Parlamenta administrācijai var tikt piešķirta kompetence pieņemt individuālus lēmumus ar deputātiem saistītos finanšu jautājumos, jo tieši šīs iestādes Prezidijs noteica īstenošanas ierobežojumus un noteikumus. Ņemot vērā šo kompetenču sadalījumu, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka Parlaments var piešķirt savai administrācijai kompetenci pieņemt individuālus lēmumus pensijas tiesību un pensiju apmēra noteikšanas jomā. Tādēļ Vispārējā tiesa secināja, ka apstrīdēto lēmumu pieņēmējam kā kredītrīkotājam ar pastarpināti deleģētām pilnvarām risināt budžeta jautājumus attiecībā uz vecuma pensijām bija kompetence pieņemt apstrīdētos lēmumus.

Treškārt, Vispārējā tiesa noraidīja pamatu par Īstenošanas pasākumu 75. panta kļūdainu piemērošanu, nospriežot, ka Parlaments ir pamatoti balstījies uz šo tiesību normu, kā arī uz noteikumu par "identisku pensiju", lai pieņemtu apstrīdētos lēmumus. Tādējādi tā vispirms norādīja, ka prasītājiem joprojām ir piemērojams noteikums par "identisku pensiju", atkāpjoties no Īstenošanas pasākumos paredzētajiem noteikumiem, saskaņā ar kuriem DIP noteikumi vairs nav spēkā no Deputātu nolikuma spēkā stāšanās dienas, proti, no 2009. gada 14. jūlija [39]. Turpinājumā Vispārējā tiesa uzsvēra, ka, lai gan Īstenošanas pasākumu 75. panta abi punkti attiecas uz bijušo Eiropas Parlamenta deputātu vecuma pensijas tiesībām, to attiecīgās piemērošanas jomas atšķiras.

Proti, pirmām kārtām, Īstenošanas pasākumu 75. panta 1. punkta pirmā daļa ir piemērojama bijušajiem deputātiem, kas sāka saņemt vecuma pensiju pirms Deputātu nolikuma spēkā stāšanās dienas, proti, pirms 2009. gada 14. jūlija, un kam pēc šīs dienas joprojām ir piemērojama ar DIP noteikumu III pielikumu (turpmāk tekstā – "III pielikums") izveidotā pensiju sistēma. Lemjot par šo deputātu situāciju, Vispārējā tiesa norādīja, ka saskaņā ar noteikumu par "identisku pensiju" Parlamentam bijušā Eiropas Parlamenta deputāta vecuma pensijas līmenis un noteikumi ir jānosaka, pamatojoties uz piemērojamajās valsts tiesībās, šajā gadījumā – Lēmumā Nr. 14/2018, paredzētajiem noteikumiem. Šis pienākums ir jāpilda Parlamentam, kuram nav nekādas

35| LESD 263. pants.

36| Ar 2008. gada 19. maija un 9. jūlija lēmumiem Parlamenta Prezidijs pieņēma Eiropas Parlamenta deputātu nolikuma īstenošanas pasākumus (OV 2009, C 159, 1. lpp.).

37| DIP noteikumu III pielikuma 2. panta 1. punkts.

38| Saskaņā ar Parlamenta Reglamenta 25. panta 3. punktu.

39| Īstenošanas pasākumu 74. pants, lasot to kopā ar 75. pantu.

rīcības brīvības izmantot autonomu aprēķināšanas metodi visā vecuma pensiju izmaksas laikposmā, ar nosacījumu, ka tiek ievērotas Savienības normas, kurām ir augstāks juridiskais spēks, tostarp vispārējie tiesību principi un Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – "Harta"). Turklāt Vispārējā tiesa secināja, ka, piemērojot šos noteikumus, ar pensiju apmēra samazinājumu šo pensiju saņēmēju iegūtās vecuma pensijas tiesības nav aizskartas, jo ne Īstenošanas pasākumu 75. panta 1. punkta pirmajā daļā, ne III pielikumā nav garantēts šo pensiju apmēra nemainīgums. Proti, Vispārējās tiesas ieskatā, iegūtās pensijas tiesības, kas minētas šajā 75. pantā, nedrīkst jaukt ar apgalvotajām tiesībām saņemt fiksētu pensijas apmēru.

Otrām kārtām, Īstenošanas pasākumu 75. panta 2. punkts ir piemērojams bijušajiem deputātiem, kas sāka saņemt vecuma pensiju pēc Deputātu nolikuma spēkā stāšanās dienas, un ar to ir garantēts, ka līdz šai dienai iegūtās vecuma pensijas tiesības paliek spēkā [40]. Tomēr Vispārējā tiesa norādīja, ka ar šo tiesību normu [41], kurā ir skaidri nošķirtas "iegūtās vecuma pensijas tiesības" no "pensijām", nav garantēts šīs pensijas apmēra nemainīgums tādējādi, ka tās apmēru nevarētu pārskatīt. Turklāt Vispārējā tiesa uzsvēra, ka abas prasības, kas ir jāizpilda bijušajiem deputātiem, lai varētu saņemt vecuma pensiju [42], ir noteiktas tikai ar vienu mērķi – paredzēt nosacījumus faktiskai šo pensiju saņemšanai, negarantējot to apmēra nemainīgumu. Bez tam šīs divas prasības ir jāpilda nevis Parlamentam, bet tikai prasītājiem.

Ceturtkārt un visbeidzot, Vispārējā tiesa noraidīja pamatu par vairāku Savienības tiesību vispārēju principu un Hartas pārkāpumu. Tādējādi Vispārējā tiesa vispirms uzsvēra, ka Parlamentam ir jāaprēķina un attiecīgā gadījumā jāatjaunina bijušo Eiropas Parlamenta deputātu, kuri tika ievēlēti no Itālijas, [pensiju apmērs], izdarot secinājums no Lēmuma Nr. 14/2018, ar nosacījumu, ka ar šo lēmumu nav pārkāpta Harta [43] vai šie vispārējie tiesību principi. Turpinājumā, lemjot par tiesiskās drošības principa pārkāpumu, Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētajiem lēmumiem ir atpakaļejoša iedarbība, it īpaši pirms to pieņemšanas dienas, proti, 2019. gada 1. janvāra. Tomēr tā uzsvēra, ka tas ir izskaidrojams ar Parlamenta pienākumu piemērot noteikumu par "identisku pensiju" [44]. Proti, piemērojot šo noteikumu un tādējādi Lēmuma Nr. 14/2018 noteikumus, prasītājiem no šīs dienas vairs nebija tiesību saņemt pensiju tādā apmērā, kāds bija noteikts pirms šī datuma. Attiecībā uz iebildumu par tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu Vispārējā tiesa norādīja, ka Parlaments nav atkāpies no konkrētas un beznosacījuma garantijas, kas tika dota prasītājiem, kad viņi pievienojās ar III pielikumu izveidotajai pensiju sistēmai, kuras mērķis ir garantēt tādas pensijas saņemšanu, kura būtu "identiska" pensijai, ko saņem valsts deputāti.

Turklāt attiecībā uz iebildumu, kas ir balstīts uz tiesību uz īpašumu pārkāpumu [45], Vispārējā tiesa norādīja, ka, samazinot prasītāju pensiju apmēru, Parlaments nav atņēmis daļu no prasītāju pensijas tiesībām, nedz arī grozījis šo tiesību saturu. Turpinājumā Vispārējā tiesa secināja, ka šis prasītāju tiesību uz īpašumu ierobežojums ir pamatots, it īpaši, ņemot vērā Hartā paredzētās prasības. Šajā nozīmē, pirmām kārtām, tā norādīja, ka tiesības uz īpašumu nevar interpretēt tādējādi, ka tās rada tiesības uz konkrētu pensijas apmēru. Otrām kārtām, tā uzsvēra, ka šo likumā paredzēto ierobežojumu var attaisnot, pirmkārt, ar Lēmumā Nr. 14/2018 izvirzīto vispārējo interešu mērķi, proti, racionalizēt publiskos izdevumus budžeta stingras ievērošanas

40| Īstenošanas pasākumu 75. panta 2. punkta pirmais teikums.

41| Īstenošanas pasākumu 75. panta 2. punkta otrais teikums.

42| Proti, ievērot atbilstošās valsts tiesību normas vecuma pensiju piešķiršanas jomā un iesniegt pieteikumu šo pensiju izmaksai.

43| 51. panta 1. punkts.

44| Kas paredzēta DIP noteikumu III pielikuma 2. panta 1. punktā.

45| Hartas 17. panta 1. punkts.

apstākļos, kas judikatūrā jau ir atzīts par tādu, kurš attaisno pamattiesību aizskārumu, un, otrkārt, ar leģitīmu mērķi, kas ir skaidri noteikts III pielikumā, proti, piešķirt prasītājiem pensijas, kuru līmenis un noteikumi ir tādi paši kā pensijām, ko saņem Deputātu palātas locekļi.

Visbeidzot, lemjot par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, Vispārējā tiesa noraidīja apgalvojumu, saskaņā ar kuru Parlaments, pārkāpjot šo principu, esot pielīdzinājis prasītājus bijušajiem Deputātu palātas locekļiem. Šajā nozīmē tā konstatēja, ka prasītāji nav pierādījuši, ka viņu un bijušo Deputātu palātas locekļu situācija būtiski atšķirtos. Turklāt Vispārējā tiesa noraidīja apgalvojumu, saskaņā ar kuru Parlamenta attieksme pret prasītājiem esot bijusi atšķirīga no attieksmes pret citiem bijušajiem Eiropas Parlamenta deputātiem, kuri bija ievēlēti no Francijas vai Luksemburgas un kuriem arī ir piemērojama ar III pielikumu izveidotā pensiju sistēma [46]. Tādējādi tā nosprieda, ka prasītāju situācija nav pielīdzināma to citu bijušo Eiropas Parlamenta deputātu situācijai, kuri bija ievēlēti no Francijas vai Luksemburgas, it īpaši tādēļ, ka uz pēdējo minēto pensijām ir attiecināmi nevis Itālijas tiesībās paredzētie noteikumi, bet citu valstu noteikumi, kas ir piemērojami tieši viņiem.

Ar 2020. gada 15. decembra rīkojumu ***Junqueras i Vies/Parlaments*** (T-24/20, EU:T:2020:601) Vispārējā tiesa atzina par nepieņemamu *Oriol Junqueras i Vies* (turpmāk tekstā – "prasītājs") prasību, ar kuru tiek apstrīdēts Eiropas Parlamenta paziņojums par viņa amata vietas vakanci. Šis Katalonijas politiķis tika apcietināts Spānijā saistībā ar kriminālprocesu, kas pret viņu tika ierosināts sakarā ar viņa dalību Katalonijas autonomajā kopienā 2017. gadā notikušā pašnoteikšanās referenduma rīkošanā. Šīs tiesvedības iztiesāšanas stadijā viņš 2019. gada 26. maija vēlēšanās tika ievēlēts Eiropas Parlamentā.

Pēc 2019. gada 14. oktobra sprieduma, ar kuru *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) piesprieda viņam brīvības atņemšanas sodu uz trīspadsmit gadiem, kā arī uz tādu pašu laiku – tiesību ieņemt publiskus amatus vai pildīt to pienākumus absolūtu aizliegumu, [Spānijas] Centrālā vēlēšanu komisija ar 2020. gada 3. janvāra lēmumu paziņoja prasītāja ierobežojumu tikt ievēlētam. Turklāt *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) 2020. gada 9. janvāra rīkojumā konstatēja, ka, ņemot vērā Tiesas 2019. gada 19. decembra spriedumu *Junqueras i Vies* [47], nebija jānosūta Parlamentam pieprasījums par tās imunitātes atcelšanu, kas prasītājam būtu bijusi kā Eiropas Parlamenta deputātam, konkrēti tādēļ, ka tad, kad prasītājs tika pasludināts par ievēlētu, pret viņu vērstais kriminālprocess bija beidzies un bija sākta apspriede. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) precizēja, ka, tā kā prasītājs ieguva Eiropas Parlamenta deputāta statusu tad, kad kriminālprocess jau bija iztiesāšanas stadijā, viņš nevarēja atsaukties uz imunitāti, lai liktu šķēršļus šīs tiesvedības turpināšanai. Turklāt starplaikā Eiropas Parlamenta deputāte prasītāja vārdā iesniedza Parlamenta priekšsēdētājam pieteikumu steidzami uzņemties iniciatīvu, pamatojoties uz Parlamenta Reglamenta 8. pantu, ar mērķi apstiprināt prasītāja imunitāti un atteikties atzīt prasītāja amata vietu par vakantu.

2020. gada 13. janvāra plenārsēdē Parlamenta priekšsēdētājs – pēc iepriekš minētā Centrālās vēlēšanu komisijas lēmuma un *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) rīkojuma – paziņoja, ka ir konstatēta prasītāja amata vietas vakance.

Ar Vispārējā tiesā celto prasību prasītājs lūdza atcelt gan minēto Parlamenta priekšsēdētāja paziņojumu par viņa amata vietas vakanci, gan apgalvoto pēdējā minētā noraidījumu attiecībā uz Eiropas Parlamenta deputātes pieteikumu steidzami uzņemties iniciatīvu ar mērķi apstiprināt prasītāja imunitāti.

46| Paredzēta DIP noteikumu III pielikumā.

47| Tiesas 2019. gada 19. decembra spriedums ***Junqueras Vies*** (C-502/19, EU:C:2019:1115) tika pasludināts, atbildot uz *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas tika iesniegts saistībā ar *O. Junqueras i Vies* prasību šajā pēdējā minētajā tiesā, kurā viņš atsaucās uz Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2012, C 326, 266. lpp.) 9. pantā paredzēto imunitāti.

Vispārējā tiesa konstatēja, ka nevienu no šiem abiem aktiem nevar uzskatīt par apstrīdamu aktu, un līdz ar to prasītāja prasību noraidīja kā nepieņemamu.

Pirmkārt, attiecībā uz Parlamenta priekšsēdētāja paziņoto konstatāciju par prasītāja amata vietas vakanci Vispārējā tiesa norādīja, ka Parlamentam nav nekādu pilnvaru pārbaudīt tās dalībvalsts iestāžu lēmumu, kura atbilstoši valsts tiesībām paziņo par Eiropas Parlamenta deputāta mandāta atsaukšanu un no tā izrietošo lēmumu par amata vietas vakanci, jo valsts iestādes Parlamentu tikai informē par šo vakanci. Vispārējā tiesa piebilda, ka Parlamentam nav arī pilnvaru atteikties ņemt vērā valsts iestāžu lēmumu, ar kuru konstatēta minētā vakance.

Tādējādi 2020. gada 13. janvāra plenārsēdē Parlamenta priekšsēdētājs tikai informēja iestādi par iepriekš pastāvošu tiesisko stāvokli, kas izriet vienīgi no Spānijas iestāžu lēmumiem. Ņemot vērā, ka šī konstatācija ir tikai informatīvs akts, par to nevar celt prasību atcelt tiesību aktu.

Turklāt Vispārējā tiesa atgādināja, ka pārbaudes veikšana par to, vai valsts iestādes ir ievērojušas valsts tiesībās un Savienības tiesībās paredzētās procedūras, ir nevis Parlamenta, bet gan Spānijas tiesu un – attiecīgā gadījumā – Tiesas kompetencē, ja Tiesā ir celta prasība sakarā ar pienākumu neizpildi pret dalībvalsti, kurā šīs iestādes atrodas.

Otrkārt, attiecībā uz to, ka Parlamenta priekšsēdētājs, kā tiek apgalvots, ir noraidījis pieteikumu uzņemties iniciatīvu ar mērķi apstiprināt prasītāja imunitāti, Vispārējā tiesa norādīja, ka faktiski runa ir par neeksistējošu tiesību aktu, un līdz ar to pret to vērstie prasījumi atcelt tiesību aktu ir jānoraida kā nepieņemami. Proti, Parlamenta priekšsēdētājs minēto pieteikumu nav noraidījis ne tieši, ne netieši. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka skaidras atbildes uz šo pieteikumu neesamība nav uzskatāma par netieši izteiktu lēmumu noraidīt šo lūgumu, jo šajā lietā nepastāv nedz termiņš, kura beigās netieši izteikts lēmums būtu uzskatāms par pieņemtu, nedz izņēmuma apstākļi, kas ļautu uzskatīt, ka šāds lēmums pastāv.

Vispārējā tiesa piebilda, ka jebkurā gadījumā iniciatīvas, ko Parlamenta priekšsēdētājs var uzņemties, pamatojoties uz šīs iestādes Reglamenta 8. pantu, ir atzinumi, kas nav saistoši valsts iestādēm, kurām tie ir adresēti. Turklāt no šī paša panta izriet, ka Parlamenta priekšsēdētājam nekādā ziņā nav pienākuma uzņemties iniciatīvu, lai apstiprinātu Eiropas Parlamenta deputāta imunitāti, un ka viņam šajā ziņā ir rīcības brīvība, pat ja šis deputāts ir apcietināts vai viņam ir liegta pārvietošanās brīvība, acīmredzami pārkāpjot viņa privilēģijas un imunitāti. Šī rīcības brīvība izslēdz prasītāja tiesības pieprasīt, lai Parlamenta priekšsēdētājs steidzami uzņemas iniciatīvu ar mērķi apstiprināt viņa imunitāti. Tādējādi to, ka Parlamenta priekšsēdētājs, kā tiek apgalvots, ir noraidījis pieteikumu uzņemties iniciatīvu, lai apstiprinātu prasītāja imunitāti, nevar uzskatīt par apstrīdamu aktu, par kuru var celt prasību atcelt tiesību aktu.

III. Uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi

1. Jauninājumi LESD 101. panta jomā

Ar 2020. gada 5. oktobra spriedumiem ***Casino, Guichard-Perrachon un AMC/Komisija*** (T-249/17, pārsūdzēts apelācijā [48], EU:T:2020:458), ***Intermarché Casino Achats/Komisija*** (T-254/17, nav publicēts, pārsūdzēts apelācijā [49], EU:T:2020:459) un ***Les Mousquetaires un ITM Entreprises/Komisija*** (T-255/17, pārsūdzēts apelācijā [50], EU:T:2020:460) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu, kurā Eiropas Komisija, saņēmusi informāciju attiecībā uz informācijas apmaiņu starp vairākiem pārtikas un nepārtikas izstrādājumu izplatīšanas nozares uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, 2017. gada februārī pieņēma virkni lēmumu, kuros vairākām sabiedrībām pieprasīts pakļauties pārbaudēm [51] (turpmāk tekstā – "lēmumi par pārbaudi"). Šie lēmumi tika pieņemti, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 par konkurences noteikumu īstenošanu [52] 20. panta 1. un 4. punktu, kuros ir noteiktas Komisijas pilnvaras pārbaužu jomā.

Šo pārbaužu gaitā Komisija apmeklēja arī attiecīgo sabiedrību birojus un tur veica datortehnikā ietverto datu pārkopēšanu. Tā kā tām bija iebildumi pret lēmumiem par pārbaudi un šo pārbaužu norisi, vairākas no pārbaudītajām sabiedrībām [53] cēla prasības atcelt šos lēmumus. Prasību pamatošanai prasības cēlušās sabiedrības citastarp izvirzīja iebildi par Regulas Nr. 1/2003 20. panta prettiesiskumu, kā arī apgalvoja, ka nav izpildīts pienākums lēmumos par pārbaudi norādīt pamatojumu un ka nav ievērotas to tiesības uz domicila neaizskaramību. Turklāt vairākas prasītājas apgalvoja, ka prettiesiski notikusi ar to darbinieku un vadītāju privāto dzīvi saistītu datu iegūšana un pārkopēšana, kā arī prettiesiski noraidīts to lūgums atgriezt šos datus [54].

48| Lieta C-690/20 P ***Casino, Guichard-Perrachon un AMC/Komisija.***

49| Lieta C-693/20 P ***Intermarché Casino Achats/Komisija.***

50| Lieta C-682/20 P ***Les Mousquetaires un ITM Entreprises/Komisija un Padome.***

51| Lieta T-249/17 attiecas uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1054 *final* (2017. gada 9. februāris), ar ko *Casino, Guichard-Perrachon*, kā arī visām tās tieši vai netieši kontrolētām sabiedrībām pieprasa pakļauties pārbaudei (lieta AT.40466 – *Tute 1*). Lieta T-254/17 (spriedums nav publicēts) attiecas uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1056 *final* (2017. gada 9. februāris), ar ko *Intermarché Casino Achats*, kā arī visām tās tieši vai netieši kontrolētām sabiedrībām pieprasa pakļauties pārbaudei (lieta AT.40466 – *Tute 1*). Lieta T-255/17 galvenokārt attiecas uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1361 *final* (2017. gada 21. februāris), ar ko *Les Mousquetaires*, kā arī visām tās tieši vai netieši kontrolētām sabiedrībām pieprasa pakļauties pārbaudei (lieta AT.40466 – *Tute 1*), kā arī uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1360 *final* (2017. gada 21. februāris) attiecībā uz tām pašām sabiedrībām (lieta AT.40467 – *Tute 2*) un – pakārtoti – uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1057 *final* (2017. gada 9. februāris), ar ko *Intermarché*, kā arī visām tās tieši vai netieši kontrolētām sabiedrībām pieprasa pakļauties pārbaudei (lieta AT.40466 – *Tute 1*), kā arī uz Komisijas Lēmumu C(2017) 1061 *final* (2017. gada 9. februāris) attiecībā uz tām pašām sabiedrībām (lieta AT.40467 – *Tute 2*).

52| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas paredzēti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

53| Prasības cēla šādas sabiedrības: *Casino, Guichard-Perrachon* un *Achats Marchandises Casino SAS (AMC)* (lietā T-249/17); *Intermarché Casino Achats* (lietā T-254/17) un *Les Mousquetaires* un *ITM Entreprises* (lietā T-255/17).

54| Runa ir par *Les Mousquetaires* un *ITM Entreprises* lietā T-255/17.

Pēdējo minēto iebildumu, kas izvirzīts lietā T-255/17, Vispārējā tiesa atzina par nepieņemamu. Pamatojumā tā uzsvēra, ka ikvienam uzņēmumam ir pienākums nodrošināt tajā nodarbināto personu, kā arī viņu privātās dzīves aizsardzību, piemēram, personas datu apstrādes gaitā. Tādēļ uzņēmumam, pie kura tiek veikta pārbaude, var nākties lūgt Komisiju sava uzņēmuma telpās necaurskatīt konkrētus datus, kas varētu kaitēt tā darbinieku vai vadītāju privātajai dzīvei, vai vērsties pie Komisijas ar šīs informācijas atprasījumu. Līdz ar to, ja kāds uzņēmums atsaucas uz aizsardzību, kas izriet no tā darbinieku un vadītāju tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, lai iebilstu pret datortehnikas vai sakaru līdzekļu caurskatīšanu un tajos ietverto datu pārkopēšanu, lēmums, ar ko Komisija šo lūgumu noraida, šim uzņēmumam rada tiesiskas sekas. Tomēr, tā kā šajā lietā prasītājas iepriekš nav iesniegušas lūgumu par aizsardzību, aplūkojamās tehnikas caurskatīšana un tajā ietverto datu pārkopēšana nevarēja izraisīt apstrīdama lēmuma pieņemšanu, ar ko Komisija būtu noraidījusi, lai arī ne tieši formulētā veidā, šādu lūgumu par aizsardzību. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka aplūkojamo privāto datu atprasījuma lūgums nebija formulēts pietiekami precīzi, lai Komisija šajā ziņā varētu lietderīgi paust savu nostāju, un līdz ar to prasības celšanas dienā prasītājas nebija saņēmušas Komisijas atbildi, kas varētu būt uzskatāma par apstrīdamu aktu.

Attiecībā uz prasību pamatotību Vispārējā tiesa, atgādinājusi un precizējusi noteikumus un principus, ar kuriem pamatoti Komisijas lēmumi par pārbaudi konkurences tiesību jomā, daļēji atcēla lēmumus, uz kuriem attiecas prasītāju prasības.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa noraidīja iebildi par prettiesiskumu attiecībā uz Regulas Nr. 1/2003 20. panta 1. un 4. punktu, kuros noteiktas attiecīgi Komisijas vispārīgās pilnvaras veikt pārbaudes un uzņēmumu un uzņēmumu apvienību pienākums pakļauties šīm pārbaudēm, ja šādos lēmumos tām tas tiek pieprasīts. Šīs iebildes par prettiesiskumu pamatošanai prasītājas katrā lietā apgalvoja, ka nav ievērotas to tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Lietās T-249/17 un T-254/17 tika apgalvots arī tas, ka nav ievērots pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips un tiesības uz aizstāvību.

Attiecībā uz iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka nav ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, Vispārējā tiesa atgādināja, ka šīs tiesības, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā, atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. panta 1. punktam un 13. pantam un līdz ar to pēdējās minētās tiesību normas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – "ECT") judikatūra ir jāņem vērā, interpretējot un piemērojot šo Hartas normu [55]. Saskaņā ar ECT judikatūru tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību esamība ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti četri nosacījumi: efektīvas pārbaudes tiesā par faktiskajiem un juridiskajiem apstākļiem esamība (efektivitātes nosacījums), lietas dalībnieka iespēja pārkāpuma gadījumā panākt pienācīgu risinājumu (iedarbīguma nosacījums), noteiktība attiecībā uz iespējām celt prasību (noteiktības nosacījums) un saprātīgā termiņā veikta pārbaude tiesā (saprātīga termiņa nosacījums). Šajā ziņā no Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes izriet, ka pārbaudes darbību norises kontroles sistēma, ko veido visi pārbaudīto uzņēmumu rīcībā esošie tiesību aizsardzības līdzekļi [56], atbilst šiem četriem nosacījumiem. Līdz ar to iebildums par to, ka neesot ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, tika noraidīts kā nepamatots.

Iebildums, ar ko tiek apgalvots, ka nav ievērots pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips un tiesības uz aizstāvību, savukārt tika noraidīts, pamatojoties uz pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru sākotnējās izskatīšanas stadijā Komisijai nevar būt pienākuma norādīt netiešos pierādījumus, kuri attaisno pārbaudes veikšanu uzņēmumā, kas tiek turēts aizdomās par pretkonkurences darbībām. Proti, ar šādu pienākumu tiktu apšaubīts līdzsvars, kāds judikatūrā izveidots starp izmeklēšanas iedarbīguma aizsardzību un uzņēmuma tiesību uz aizstāvību aizsardzību.

55| Hartas 52. pants un paskaidrojumi saistībā ar šo pantu.

56| Prasība atcelt tiesību aktu, prasība par pagaidu noregulējumu, prasība par ārpuslīgumisko atbildību.

Otrām kārtām, izskatot pamatu, ar ko apgalvots, ka nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu, Vispārējā tiesa atgādināja, ka lēmumos par pārbaudi ir jānorāda prezumpcijas, kuras Komisija plāno pārbaudīt, tas ir – kas tiek meklēts, un punkti, par kuriem veicama pārbaude (prezumētā pārkāpuma apraksts, tas ir, aplūkotais prezumētais tirgus, prezumēto konkurences ierobežojumu būtība un apgalvotā pārkāpuma skartās nozares). Pienākums norādīt konkrētu pamatojumu ir paredzēts tam, lai būtu skaidrs, ka pārbaude ir pamatota, un lai attiecīgie uzņēmumi varētu saprast sava pienākuma sadarboties tvērumu, vienlaikus aizsargājot to tiesības uz aizstāvību. Katrā no šīm lietām Vispārējā tiesa citastarp konstatēja – lēmumos par pārbaudi ir detalizēti atspoguļots, ka Komisija ir uzskatījusi, ka tās rīcībā ir pietiekami nopietni netiešie pierādījumi, kas rada aizdomas par pretkonkurences darbībām.

Trešām kārtām, attiecībā uz pamatu saistībā ar tiesību uz domicila neaizskaramību pārkāpumu Vispārējā tiesa atgādināja – lai pārliecinātos, ka lēmums par pārbaudi nav patvaļīgs, Savienības tiesai ir jāpārbauda, vai Komisijas rīcībā ir pietiekami nopietni netiešie pierādījumi, uz kuriem var balstīt aizdomas par attiecīgā uzņēmuma pieļautu konkurences noteikumu pārkāpumu.

Lai varētu veikt šo pārbaudi, Vispārējā tiesa, nosakot procesa organizatoriskos pasākumus, bija aicinājusi Komisiju iesniegt tai dokumentus, kuri ietver netiešos pierādījumus, kas pamato šīs pārbaudes, un paredzētajā termiņā Komisija šo lūgumu izpildīja. Tomēr Komisijas "papildu atbilde", kas ietvēra citus dokumentus saistībā ar šādiem netiešiem pierādījumiem, tika noraidīta kā nepieņemama, jo tajā trūka derīga attaisnojuma tam, kādēļ tās atbilde tika iesniegta novēloti.

Attiecībā uz lēmumu par pārbaudi attaisnojošo netiešo pierādījumu formu Vispārējā tiesa uzsvēra, ka tad, ja pirms pārbaudes iegūti netiešie pierādījumi būtu pakļauti tādām pašām formalitātēm kā uzsāktā izmeklēšanā veikta pierādījumu vākšana par pārkāpumu, Komisijai būtu jāievēro noteikumi, kuros reglamentētas tās pilnvaras veikt izmeklēšanu, lai gan izmeklēšana Regulas Nr. 1/2003 izpratnē [57] formāli vēl nav sākta un tā nav izmantojusi savas pilnvaras veikt izmeklēšanu, tas ir, tā nav veikusi pasākumu, kas nozīmētu pārmetumu, ka ir izdarīts pārkāpums, piemēram, pieņēmusi lēmumu par pārbaudi. Tādēļ Vispārējā tiesa nosprieda, ka pretēji tam, ko apgalvoja prasītājas, tiesiskais regulējums attiecībā uz interviju ierakstīšanas pienākumu [58] nav piemērojams pirms Komisijas izmeklēšanas sākšanas. Tādējādi tādas intervijas ar piegādātājiem, kas veiktas pirms izmeklēšanas sākšanas, varētu būt uzskatāmas par netiešiem pierādījumiem, pat ja tās nav ierakstītas. Pretējā gadījumā tiktu ievērojami apgrūtināta pretkonkurences darbību atklāšana, jo formālai nopratināšanai, ko nepieciešams ierakstīt, var būt atturoša ietekme uz liecinieku gatavību sniegt informāciju un ziņot par pārkāpumiem. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka šīs intervijas ar piegādātājiem ir uzskatāmas par netiešiem pierādījumiem, kas Komisijas rīcībā ir kopš dienas, kad tās notika, nevis kopš brīža, kad par tiem tika sagatavots protokols, kā apgalvo prasītājas.

Attiecībā uz lēmumu par pārbaudi attaisnojošo netiešo pierādījumu saturu Vispārējā tiesa norādīja, ka – ņemot vērā nepieciešamo nošķirumu starp pierādījumiem par saskaņotām darbībām un netiešiem pierādījumiem, kuri attaisno pārbaudes iepriekš minēto pierādījumu savākšanai, – slieksnim, kas ļauj atzīt, ka Komisijas rīcībā ir pietiekami nopietni netiešie pierādījumi, katrā ziņā ir jābūt zemākam nekā slieksnim, kas dod iespēju konstatēt, ka notikušas saskaņotas darbības. Ņemot vērā šos apsvērumus, tā atzina, ka Komisijas rīcībā ir bijuši pietiekami nopietni netiešie pierādījumi, lai radītu aizdomas par saskaņotām darbībām attiecībā uz apmaiņu ar informāciju par atlaidēm, kas saņemtas tirgos, kuros tiek piegādātas konkrētas plaša patēriņa preces, un par cenām tirgū, kurā pakalpojumi tiek pārdoti pazīstamu zīmolu izstrādājumu ražotājiem. Turpretī apstākļos, kad trūkst šādu netiešo pierādījumu attiecībā uz apmaiņu ar informāciju par aizdomās

57| Regulas Nr. 1/2003 V nodaļa.

58| Regulas Nr. 1/2003 19. pants un Komisijas Regulas (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), 3. pants.

turēto uzņēmumu turpmākās komercdarbības stratēģiju, Vispārējā tiesa pieņēma pamatu, ar ko apgalvots, ka ir pārkāptas tiesības uz domicila neaizskaramību attiecībā uz otro pārkāpumu, un līdz ar to daļēji atcēla lēmumus par pārbaudi.

Ar 2020. gada 16. decembra spriedumu ***International Skating Union/Komisija*** (T-93/18, EU:T:2020:610) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu, kas attiecas uz International Skating Union (Starptautiskā Slidošanas savienība; turpmāk tekstā – "ISU"), kas ir vienīgā starptautiskā sporta federācija, kuru atzinusi Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK), lai tā nodrošinātu daiļslidošanas un ātrslidošanas regulēšanu un pārvaldību. ISU veic arī komercdarbību, rīkojot vislielākā mēroga starptautiskās ātrslidošanas sacensības, piemēram, Eiropas čempionātus un pasaules čempionātus, kā arī ziemas olimpisko spēļu ātrslidošanas sacensības.

Korejā reģistrēta sabiedrība *Icederby International Co. Ltd* 2014. gadā plānoja rīkot ātrslidošanas sacensības Dubaijā (Apvienotie Arābu Emirāti), tostarp arī jauna slidojumu formāta sacīkstes. Tā kā *ISU* nebija piešķīrusi atļauju rīkot šo pasākumu, šai rīkotājsabiedrībai radās grūtības nodrošināt profesionālo ātrslidotāju dalību, un tādēļ tai nācās atteikties no šā projekta. Proti, *ISU* statūtos ir noteikts, ka uz slidotājiem, kuri saistīti ar attiecīgās valsts federāciju, kas ir *ISU* biedre, attiecas iepriekšējas apstiprināšanas sistēma, kura ietver arī "atbilstības noteikumus". Saskaņā ar šo noteikumu redakciju, kas bija piemērojama minētajā laikposmā, gadījumā, ja kāds slidotājs piedalās sacensībās, kurām nav piešķirta atļauja, viņš sevi pakļauj riskam, ka tiks piemērota sankcija – izslēgšana uz mūžu no jebkurām sacensībām, kuras rīko *ISU*.

Eiropas Komisija, kurai tika iesniegta divu Nīderlandes profesionālo ātrslidotāju sūdzība, 2017. gada 8. decembra lēmumā [59] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") pauda uzskatu, ka *ISU* atbilstības noteikumi neatbilst Savienības konkurences noteikumiem (LESD 101. pantam), jo to mērķis esot ierobežot profesionālo ātrslidotāju iespējas brīvi piedalīties starptautiskās sacensībās, kuras rīko trešās personas, tādējādi liedzot konkurējošu sacīkšu potenciāliem rīkotājiem iespēju izmantot sportistu pakalpojumus, kas nepieciešami šādu sacensību rīkošanai. Līdz ar to Komisija uzdeva *ISU* izbeigt šo konstatēto pārkāpumu un paredzēja naudas sodu gadījumam, ja tas netiktu izbeigts, tomēr nekāds sods tai netika uzlikts.

ISU par apstrīdēto lēmumu cēla prasību Vispārējā tiesā. Vispārējā tiesa, kam pirmoreiz ir lūgts izskatīt Komisijas lēmumu, kurā konstatēta kādas sporta federācijas pieņemta regulējuma neatbilstība Savienības konkurences tiesību normām, apstiprināja, ka Komisija ir pamatoti kvalificējusi aplūkojamo regulējumu kā konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, tomēr tā atcēla apstrīdēto lēmumu daļā par korektīvajiem pasākumiem, kas noteikti *ISU*.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa nosprieda – Komisija ir pareizi secinājusi, ka atbilstības noteikumiem ir mērķis ierobežot konkurenci LESD 101. panta izpratnē.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms konstatēja, ka situācija, kādā ir *ISU*, varētu izraisīt interešu konfliktu. Proti, no vienas puses, *ISU* īsteno regulēšanas funkciju, saistībā ar kuru tā ir pilnvarota izdot noteikumus disciplīnās, kuras ietilpst tās atbildības jomā, un tādējādi piešķirt atļauju sacensībām, kuras rīko trešās personas, savukārt, no otras puses, veicot savu komercdarbību, tā pati rīko vislielākā mēroga ātrslidošanas sacensības, kurās profesionālajiem slidotājiem ir jāpiedalās, lai nopelnītu iztiku. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka no LESD 101. panta izrietošie sporta federācijas pienākumi, kas tai jāievēro, īstenojot reglamentējošo funkciju, ir pienākumi, kuri nostiprināti pastāvīgajā judikatūrā par LESD 102. un 106. panta piemērošanu 60, un līdz ar

59| Komisijas Lēmums C(2017) 8230 *final* (2017. gada 8. decembris) par procedūru atbilstoši LESD 101. pantam un EEZ līguma 53. pantam (Lieta AT/40208 – Starptautiskās Slidošanas savienības atbilstības noteikumi) (OV 2018, C 148, 9. lpp.).

60| Tiesas spriedumi, 2008. gada 1. jūlijs, ***MOTOE*** (C-49/07, EU:C:2008:376, 51. un 52. punkts), un 2013. gada 28. februāris, ***Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*** (C-1/12, EU:C:2013:127, 88. un 92. punkts).

to šādos apstākļos *ISU* ir pienākums, izskatot lūgumus piešķirt atļaujas, nodrošināt, lai trešām personām, kas rīko ātrslidošanas sacensības, netiktu nepamatoti liegta piekļuve konkrētajam tirgum tādā mērā, ka konkurence šajā tirgū tiek izkropļota.

Ņemot vērā šo precizējumu, Vispārējā tiesa pārbaudīja Komisijas vērtējumu attiecībā uz atbilstības noteikumu saturu. Tā vispirms konstatēja, ka tikai kopš 2015. gada tajos ir tieši formulēti tiesiski pamatoti mērķi, kurus ar tiem ir paredzēts sasniegt, un atļauju piešķiršanas kritēriji, tiesa gan, neizsmeļoša uzskaitījuma veidā. Šādos apstākļos ne visas prasības, kas piemērojamas kopš minētā gada, var tikt uzskatītas par skaidri formulētiem, pārskatāmiem, nediskriminējošiem un kontrolējamiem atļauju piešķiršanas kritērijiem, kuri sacensību rīkotājiem varētu nodrošināt faktisku piekļuvi konkrētajam tirgum. Līdz ar to Vispārējā tiesa konstatēja, ka *ISU* arī pēc atļauju piešķiršanas kritēriju ieviešanas 2015. gadā bija saglabājusi plašu rīcības brīvību atteikties piešķirt atļaujas trešo personu ierosinātām sacensībām.

Turklāt attiecībā uz sankciju sistēmu Vispārējā tiesa uzsvēra, ka paredzēto sankciju bargums ir uzskatāms par elementu, kurš ir īpaši nozīmīgs tam, lai noskaidrotu, kas varētu kaitēt godīgai konkurencei konkrētajā tirgū. Proti, šāds bargums var atturēt sportistus no piedalīšanās sacensībās, kuru rīkošanai *ISU* nav piešķīrusi atļauju, pat ja nepastāv tiesiski pamatoti iemesli, kas varētu pamatot šādu atteikumu. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka atbilstības noteikumos paredzētās sankcijas ir nesamērīgas – arī pēc sankciju mīkstināšanas 2016. gadā. Proti, kopš šā datuma dažādās pārkāpumu kategorijas joprojām ir grūti nošķiramas, turklāt sankcijas (gadu izteiksmē), ar kurām ir jārēķinās, it īpaši par dalību trešo personu rīkotās sacensībās bez attiecīgas atļaujas, joprojām ir bargas, ja ņem vērā, kāds ir vidējais slidotāja karjeras ilgums.

Visbeidzot – Vispārējā tiesa pārbaudīja Komisijas vērtējumu attiecībā uz atbilstības noteikumu mērķiem. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, ka sporta integritātes aizsardzība ir uzskatāma par tiesiski pamatotu mērķi, kas atzīts LESD 165. pantā. Līdz ar to Vispārējā tiesa atzina, ka *ISU* ir rīkojusies tiesiski pamatoti, ieviesdama noteikumus, ar kuriem ir paredzēts gan novērst, ka derības sporta jomā radītu sacensību manipulēšanas riskus, gan nodrošināt sacensību atbilstību kopējiem standartiem. Tomēr šajā lietā *ISU* pieņemtie noteikumi pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu šos mērķus, un līdz ar to nav samērīgi ar šiem mērķiem. Tāpēc Komisija ir pareizi atzinusi, ka ierobežojumus, kas izriet no iepriekšēju atļauju piešķiršanas procedūras, ar aplūkojamajiem mērķiem attaisnot nevar.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, pareizs ir Komisijas secinājums, ka atbilstības noteikumi un it īpaši to saturs rada pietiekami augstas pakāpes kaitējumu, kura dēļ tie ir uzskatāmi par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa lēma par to ar apstrīdēto lēmumu uzlikto korektīvo pasākumu tiesiskumu, ar kuriem bija paredzēts izbeigt konstatēto pārkāpumu, un šajā ziņā daļēji apmierināja prasītājas prasījumus atcelt aktu, ciktāl Komisija bija uzdevusi – gadījumam, ja tiktu atstāta spēkā iepriekšēju atļauju piešķiršanas procedūra, – būtiski grozīt *ISU* šķīrējtiesas noteikumus un paredzējusi uzlikt naudas sodu, ja grozījumi netiktu veikti.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisija ir paudusi nostāju, ka šie šķīrējtiesas noteikumi, kuros Sporta šķīrējtiesai Lozannā (Šveice) ir piešķirta izņēmumpiekritība izskatīt prasības par lēmumiem par neatbilstību un kuros ir noteikts, ka strīda gadījumā vēršanās šķīrējtiesā ir obligāta, pastiprina atbilstības noteikumu izraisītos konkurences ierobežojumus. Tā kā Komisija šajā ziņā ir balstījusies uz Pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai [61] un, konkrētāk, uz tajās minēto jēdzienu "vainu pastiprinošs apstāklis", Vispārējā tiesa uzsvēra, ka vienīgi nelikumīga rīcība vai tiesību aktiem neatbilstoši apstākļi, kas palielina pārkāpuma radīto

61| Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.).

kaitējumu, var attaisnot to, ka par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu tiek uzlikts bargāks sods. Taču, kā uzskatīja Vispārējā tiesa, šajā lietā šādi tiesību aktiem neatbilstoši apstākļi nav konstatējami. Tātad Komisija nevarēja uzskatīt, ka *ISU* šķīrējtiesas noteikumi ir uzskatāmi par vainu pastiprinošu apstākli.

2. Jauninājumi LESD 102. panta jomā

Ar 2020. gada 18. novembra spriedumu ***Lietuvos geležinkeliai/Komisija*** (T-814/17, EU:T:2020:545) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu attiecībā uz Lietuvas valsts dzelzceļa sabiedrību *Lietuvos geležinkeliai AB* (turpmāk tekstā – "*LG*"). Šī sabiedrība vienlaikus ir dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja un dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu sniedzēja Lietuvā. Pēdējā minētajā statusā *LG* 1999. gadā noslēdza komerclīgumu ar uzņēmumu *Orlen Lietuva AB* (turpmāk tekstā – "*Orlen*"), kas ir Lietuvas naftas uzņēmums un kas pieder Polijas naftas uzņēmumam *PKN Orlen SA*, nolūkā tam sniegt dzelzceļa transporta pakalpojumus Lietuvas teritorijā. Šis nolīgums it īpaši attiecās uz naftas produktu, ko ražo *Orlen* piederoša liela naftas pārstrādes rūpnīca, kura atrodas Buģeņos [*Bugeniai*], Lietuvas ziemeļrietumos netālu no Latvijas robežas, transportu uz Lietuvas jūras termināli Klaipēdā [*Klaipėda*] nolūkā šos produktus transportēt uz Rietumeiropu.

Pēc strīda, kas 2008. gadā radās starp *LG* un *Orlen* saistībā ar tarifiem par dzelzceļa transporta pakalpojumiem, uz ko attiecas nolīgums, *Orlen* bija paredzējis savas jūras eksporta darbības no Klaipēdas pārorientēt uz Latvijas jūras terminālim Rīgā un Ventspilī un šajā kontekstā Buģeņu naftas pārstrādes rūpnīcā saražoto produktu transportēšanu uzticēt Latvijas valsts dzelzceļa uzņēmumam "Latvijas dzelzceļš" (turpmāk tekstā – "LDZ"). Savas kravas transportēšanai uz Latvijas jūras terminālim *Orlen* bija paredzējis izmantot dzelzceļa līniju, kas savieno tā pārstrādes rūpnīcu ar Reņģi Latvijā (turpmāk tekstā – "īsais maršruts") un kas bija līnija, kuru tas līdz tam bija izmantojis, lai apkalpotu Latvijas un Igaunijas tirgus.

Ņemot vērā sliežu ceļa deformāciju dažu desmitu metru garumā īsajā maršrutā, *LG* kā dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs 2008. gada 2. septembrī apturēja satiksmi kādā 19 km garā šī maršruta posmā (turpmāk tekstā – "strīdīgais sliežu ceļš"). 2008. gada 3. oktobrī *LG* sāka pilnīgu strīdīgā sliežu ceļa demontāžu, kas līdz 2008. gada oktobra beigām tika pabeigta.

Pēc tam, uzskatot, ka *LG* nav nodoma labot strīdīgo sliežu ceļu īstermiņā, *Orlen* bija jāatsakās no plāna izmantot LDZ pakalpojumus [62].

Saņēmusi *Orlen* iesniegto sūdzību, Eiropas Komisija 2017. gada 2. oktobra lēmumā secināja, ka, nojaukdams strīdīgo sliežu ceļu, *LG* ir ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli kā Lietuvas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs, jo tas traucēja LDZ iekļūt tirgū, ko veidoja naftas produktu dzelzceļa pārvadājumi no *Orlen* pārstrādes rūpnīcas uz jūras terminālim Klaipēdā, Rīgā un Ventspilī (turpmāk tekstā – "konkrētais tirgus"). Par šo pārkāpumu Komisija noteica *LG* naudas sodu 27 873 000 EUR un lika tam izbeigt Savienības konkurences tiesību pārkāpumu. *LG* par Komisijas lēmumu cēla prasību Eiropas Savienības Vispārējā tiesā.

Vispārējā tiesa vispirms norādīja, ka *LG* kā dominējošā stāvoklī esošam Lietuvas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājam gan saskaņā ar Savienības, gan valsts tiesību aktiem ir uzdots piešķirt piekļuvi publiskai dzelzceļa infrastruktūrai, kā arī nodrošināt šīs infrastruktūras pienācīgu tehnisko stāvokli un drošu un nepārtrauktu dzelzceļa satiksmi un dzelzceļa satiksmes traucējumu gadījumā veikt visus pasākumus, kas ir

62| Tiesas sēdē *LG* un LDZ tomēr apstiprināja, ka strīdīgā sliežu ceļa rekonstrukcijas darbi beidzot ir sākti un tos ir paredzēts pabeigt 2019. gada decembrī un ka satiksme uz sliežu ceļa būtu jāatjauno līdz 2020. gada februāra beigām.

vajadzīgi, lai atjaunotu parasto situāciju. Turklāt šim uzņēmumam ir dominējošs stāvoklis dzelzceļa infrastruktūras pārvaldības tirgū, kas izriet no agrākā likumīgā monopola, un tas nav veicis ieguldījumus dzelzceļa tīklā, kurš pieder Lietuvas valstij.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka attiecīgā rīcība, proti, strīdīgā sliežu ceļa nojaukšana, nevar tikt analizēta, ņemot vērā iedibināto judikatūru jautājumā par atteikumu sniegt piekļuvi nozīmīgai infrastruktūrai, kurā slieksnis, lai secinātu kādas prakses ļaunprātīgo raksturu, ir noteikts augstāks nekā apstrīdētajā lēmumā piemērotais. Patiesībā šāda rīcība ir analizējama kā rīcība, kura var radīt šķērsli iekļūšanai tirgū, padarot piekļuvi tam grūtāku, un tādējādi radīt pret konkurenci vērstu izstumšanu.

Pēc tam Vispārējā tiesa apstiprināja – *LG* nav izdevies pierādīt, ka pēc attiecīgās deformācijas rašanās uz strīdīgā sliežu ceļa un visa šī sliežu ceļa stāvokļa detalizēta vērtējuma tas bija tādā stāvoklī, kas attaisnoja tā tūlītēju pilnīgu nojaukšanu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija ir atbilstoši pierādījusi, ka problēmas saistībā ar 1,6 km no strīdīgā sliežu ceļa 19 km nevar pamatot tā pilnīgu un tūlītēju nojaukšanu. Katrā ziņā piemērojamajā tiesiskajā regulējumā *LG* bija noteikts ne vien pienākums nodrošināt sava dzelzceļa tīkla drošību, bet arī pienākums minimizēt šī tīkla darbības traucējumus un uzlabot tā darbību.

Attiecībā uz *LG* argumentu, ka strīdīgā sliežu ceļa pilnīga un tūlītēja nojaukšana, kam sekotu tā pilnīga un tūlītēja rekonstrukcija, kuru, kā apgalvo *LG*, tas esot sākotnēji paredzējis veikt, bija ekonomiski izdevīgāka nekā tūlītējs mērķtiecīgs remonts, kuram sekotu pilnīga rekonstrukcija pa posmiem, Vispārējā tiesa konstatēja, ka, tā kā *LG* nebija vajadzīgā finansējuma rekonstrukcijas darbu sākšanai un tā kā tas neievēroja parastos sagatavošanas posmus šo darbu veikšanai, tam nebija nekāda pamata lielā steigā nojaukt strīdīgo sliežu ceļu. Tāpat arī Komisija nav pieļāvusi kļūdu, konstatēdama, ka sliežu ceļa demontāža pat pirms atjaunošanas darbu sākšanas bija ārkārtīgi neparasta rīcība dzelzceļa nozarē.

Turklāt Vispārējā tiesa apstiprināja – tā kā *LG* bija dominējošs stāvoklis ne vien kā dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājam, bet arī konkrētajā tirgū, tam bija īpaša atbildība neapdraudēt efektīvu un neizkropļotu konkurenci šajā tirgū. Tādējādi brīdī, kad bija jāizlemj, kā atrisināt strīdīgā sliežu ceļa deformāciju, *LG* esot bijis jāņem vērā šī atbildība un jāizvairās likvidēt jebkādu iespēju atjaunot strīdīgā sliežu ceļa darbību īstermiņā. Tomēr, nojaucot visu strīdīgo sliežu ceļu, *LG* neuzņēmās šo atbildību, jo tā rīcība apgrūtināja piekļuvi konkrētajam tirgum.

Runājot par strīdīgā sliežu ceļa nojaukšanas ietekmi uz LDZ iespēju jūras eksportam paredzētos *Orlen* naftas produktus transportēt no pārstrādes rūpnīcas uz Latvijas jūras termināļiem, Vispārējā tiesa norādīja – tas, ka Lietuvā ir jāizmanto garākais maršruts, kas ir vairāk izmantots nekā īsā maršruta Lietuvas daļa, LDZ radīja lielākus riskus, ka varētu rasties konflikti par sliežu ceļiem, nenoteiktību attiecībā uz papildu dzelzceļa pakalpojumu kvalitāti un izmaksām, kā arī riskus, kas ir saistīti ar to, ka nav informācijas un pārskatāmības saistībā ar nosacījumiem iekļūšanai tirgū, un tāpēc lielāku atkarību no Lietuvas dzelzceļa tīkla pārvaldītāja. Turklāt Vispārējā tiesa piebilda, ka 2008. un 2009. gadā *Orlen* naftas produktu transporta izmaksas garākajos maršrutos uz Latvijas jūras termināļiem bija augstākas nekā maršrutā uz Klaipēdu. Līdz ar to Komisijai nevar pārmest, ka tā būtu pieļāvusi kādu kļūdu vērtējumā, secinādama, ka garākie maršruti uz Latvijas jūras termināļiem nebūtu bijuši konkurētspējīgi salīdzinājumā ar maršrutu uz Klaipēdu.

Šādos apstākļos Vispārējā tiesa būtībā noraidīja *LG* prasību kopumā. Tomēr, īstenojot neierobežoto kompetenci naudas sodu noteikšanā, Vispārējā tiesa, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, uzskatīja par lietderīgu samazināt *LG* noteiktā naudas soda apmēru no 27 873 000 uz 20 068 650 EUR.

3. Jaunināj umi koncentrāciju jomā

Ar spriedumu ***CK Telecoms UK Investments/Komisija*** (T-399/16, pārsūdzēts apelācijā [63], EU:T:2020:217), kas pasludināts 2020. gada 28. maijā, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, atcēla lēmumu, ar kuru Komisija [64] bija iebildusi pret ierosinātas koncentrācijas īstenošanu starp diviem no tiem četriem mobilo telefonsakaru operatoriem, kuri darbojas mobilo telesakaru pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū Apvienotajā Karalistē.

Šim projektam, kas Komisijai paziņots 2015. gada 11. septembrī, bija jāļauj prasītājai *CK Telecoms UK Investments Ltd* (turpmāk tekstā – "*Three*"), kura ir *CK Hutchison Holdings Ltd* netiešs meitasuzņēmums, iegūt ekskluzīvu kontroli pār *Telefónica Europe Plc* (turpmāk tekstā – "*O2*") un tādējādi kļūt par galveno dalībnieku šajā tirgū, apsteidzot divus paliekošos operatorus – *EE Ltd*, kas ir *BT Group plc* meitasuzņēmums un bijušais vēsturiskais operators (turpmāk tekstā – "*BT/EE*"), un *Vodafone*.

Ar apstrīdēto lēmumu Komisija saskaņā ar Apvienošanās regulu [65] un savām Pamatnostādnēm par horizontālo apvienošanos novērtēšanu (turpmāk tekstā – "pamatnostādnes") [66] atzina koncentrāciju par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, balstoties uz trim "kaitējuma teorijām". Proti, tā uzskatīja, ka koncentrācija radītu būtiskus šķēršļus efektīvai konkurencei, jo pastāvētu nekoordinēta ietekme, kas būtu saistīta, pirmkārt, ar ievērojama konkurences spiediena mazumtirdzniecības tirgū likvidēšanu (pirmā "kaitējuma teorija"), kuras dēļ, visticamāk, pieaugtu mobilo telefonsakaru pakalpojumu cenas un tiktu ierobežota patērētājiem piedāvātā izvēle. Otrkārt, tā kā konkrēto tirgu raksturo apstāklis, ka *BT/EE* un *Three*, no vienas puses, un *Vodafone* un *O2*, no otras puses, ir noslēgušas nolīgumus par tīkla koplietošanu, koncentrācija nelabvēlīgi ietekmētu patērētājiem piedāvāto pakalpojumu kvalitāti, radot šķēršļus mobilo sakaru tīkla infrastruktūras attīstībai Apvienotajā Karalistē (otrā "kaitējuma teorija"). Treškārt, tā kā trīs mobilo sakaru virtuālo tīklu operatori, kuriem nav sava tīkla, t.i., *Tesco Mobile*, *Virgin Mobile* un *TalkTalk* (turpmāk tekstā – "neMTO"), bija noslēguši nolīgumus, saskaņā ar kuriem tiem sniegta piekļuve kāda cita operatora tīklam par vairumtirdzniecības cenām, pastāvētu risks, ka koncentrācijai būtu būtiska nekoordinēta ietekme uz vairumtirdzniecības tirgu (trešā "kaitējuma teorija").

Vispārējai tiesai tādējādi pirmo reizi bija jāspriež par nosacījumiem, ar kādiem Apvienošanās regula ir piemērojama tādai koncentrācijai oligopolā tirgū, kuras rezultātā netiek nedz radīts, nedz pastiprināts individuāls vai kolektīvs dominējošais stāvoklis, bet rodas nekoordinēta ietekme.

Pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija atgādinājusi tās veicamās tiesiskuma kontroles robežas saistībā ar sarežģītiem vērtējumiem koncentrāciju kontroles ietvaros, tā vispirms definēja kritērijus, kas piemērojami, nosakot, vai šāda koncentrācija radītu "būtisku šķērsli efektīvai konkurencei", kā tas prasīts Apvienošanās regulas 2. panta 3. punktā, un sniedza precizējumus par Komisijas pierādīšanas pienākumu un līmeni šādā kontekstā [67]. Tā tostarp precizēja, ka, lai koncentrācijas radītās nekoordinētās ietekmes rezultātā varētu rasties būtisks šķērslis efektīvai konkurencei, ir jābūt izpildītiem diviem kumulatīviem nosacījumiem: pirmkārt, koncentrācijas

63| Lieta C-376/20 P ***Komisija/CK Telecoms UK Investments.***

64| Komisijas Lēmums (2016. gada 11. maijs), ar ko koncentrācija tiek atzīta par nesaderīgu ar iekšējo tirgu (Lieta M.7612 – *Hutchison 3G UK/Telefónica UK*); šis lēmums ir izziņots ar dokumenta numuru C(2016) 2796, un tā nekonfidenciālā versija angļu valodā ir pieejama šeit: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7612_6555_3.pdf. (Kopsavilkums ir publicēts OV 2016, C 357, 15. lpp.)

65| Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.).

66| Pamatnostādnes par horizontālo apvienošanos novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrāciju kontroli (OV 2004, C 31, 5. lpp.).

67| Saskaņā ar Apvienošanās regulas 2. panta 3. punktu, kā tas interpretēts, ņemot vērā šīs regulas 25. apsvērumu.

dēļ tiek likvidēts ievērojams konkurences spiediens, ko savstarpēji īstenojuši koncentrācijas dalībnieki, un, otrkārt, tiek samazināts konkurences spiediens uz pārējiem konkurentiem. Turklāt Vispārējā tiesa uzsvēra, ka divu posmu prognozes analīzē, kas šajā ziņā jāveic Komisijai, tai ir nevis jāpierāda, ka tās izmantotie scenāriji un kaitējuma teorijas neizbēgami īstenosies, bet gan jāsniedz pietiekami pierādījumi, lai parādītu nopietnu varbūtību, ka koncentrācijas rezultātā radīsies būtiski šķēršļi.

Konkrētajā gadījumā Vispārējā tiesa nosprieda – Komisijai nav izdevies sniegt pierādījumus, ka paziņotā koncentrācija izraisītu nekoordinētu ietekmi, kas varētu radīt būtiskus šķēršļus efektīvai konkurencei vai nu mazumtirdzniecības tirgū – atbilstoši pirmajai un otrajai kaitējuma teorijai, vai arī vairumtirdzniecības tirgū – atbilstoši trešajai teorijai.

Tādējādi Vispārējā tiesa konstatēja, pirmkārt, ka Komisija ir pieļāvusi vairākas kļūdas, atbilstoši pirmajai kaitējuma teorijai konstatēdama iespējamo nekoordinētas ietekmes esamību mobilo telefonsakaru mazumtirdzniecības tirgū, kas esot saistīta ar ievērojama konkurences spiediena likvidēšanu. Tā vispirms nosprieda, ka Komisija nav pierādījusi, ka *Three* ir "svarīgs konkurences spēks", kura likvidēšana izraisītu pietiekamu konkurences spiediena samazināšanos, lai pierādītu būtiska šķēršļa efektīvai konkurencei esamību. No vienas puses, sajaucot jēdzienus "būtisks šķērslis efektīvai konkurencei" [68], "nozīmīg[a] konkurences ierobežojumu [spiediena] likvidēšana" [69] un "svarīga konkurences spēka likvidēšana" [70], Komisija ir ievērojami paplašinājusi to noteikumu piemērošanas jomu, kuri reglamentē uzņēmumu koncentrāciju, un sagrozījusi jēdzienu "svarīgs konkurences spēks". No otras puses, par nepietiekamiem tika atzīti dažādi elementi, no kuriem Komisija secinājusi, ka *Three* ir svarīgs konkurences spēks vai vismaz īsteno ievērojamu konkurences spiedienu tirgū neatkarīgi no tā, vai runa ir par šīs sabiedrības jauno abonentu bruto daļas pieaugumu salīdzinājumā ar tās tirgus daļām, par tās abonentu skaita palielināšanos, par agresīvo cenu politiku, kuru tā būtu varējusi īstenojusi, vai arī par "miera traucētāja" lomu, kāda tai būtu varējusi vēsturiski būt tirgū.

Vispārējā tiesa arī konstatēja, ka, lai gan ir taisnība, ka attiecīgajam mobilo telefonsakaru mazumtirdzniecības tirgum ir raksturīga vāja produktu diferenciācija, kā rezultātā koncentrācijas dalībniekus, kā arī pārējos operatorus, kas darbojas šajā tirgū, var uzskatīt par salīdzinoši tuviem konkurentiem, tomēr ar šo elementu vien nepietiek, lai pierādītu ievērojama konkurences spiediena, ko savstarpēji īstenojuši koncentrācijas dalībnieki, likvidēšanu un līdz ar to būtiska šķēršļa efektīvai konkurencei esamību.

Turklāt, kaut arī atzīstot, ka Komisija varēja ņemt vērā augšupvērsta cenu spiediena rādītājus [71], ciktāl tie liecina par koncentrācijas dalībnieku stimuliem paaugstināt savas cenas, Vispārējā tiesa tomēr nosprieda, ka Komisijas veiktajai kvantitatīvajai analīzei trūkst pierādījuma spēka, jo tā ar pietiekamu varbūtību nav pierādījusi, ka cenas "būtiski" paaugstinātos ievērojama konkurences spiediena likvidēšanas dēļ. Vispārējā tiesa tāpat konstatēja, ka Komisija kvantitatīvajā analīzē nav iekļāvusi efektivitātes pieaugumu, kas varētu rasties koncentrācijas rezultātā. Visbeidzot tā nosprieda, ka Komisija, veicot visaptverošu nekoordinētas ietekmes vērtējumu, nekur nav precizējusi, ka šī ietekme būtu "būtiska" vai radītu būtisku šķērsli efektīvai konkurencei.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija ir pieļāvusi arī tiesību kļūdas un kļūdas vērtējumā, saistībā ar otro kaitējuma teoriju secinot, ka pastāv nekoordinēta ietekme tīkla koplietošanas nolīgumu darbības izjaukšanas dēļ.

68| Apvienošanās regulas 2. panta 3. punktā paredzētais juridiskais kritērijs.

69| Apvienošanās regulas 25. apsvērumā minētais kritērijs.

70| Kritērijs, kas izriet no apstrīdētajā lēmumā izmantotajām pamatnostādnēm.

71| Tā sauktā *upward pricing pressure* jeb *UPP* analīze.

Balstoties uz principu, ka tīkla koplietošanas nolīgumiem var būt patērētājiem labvēlīga iedarbība uz efektīvu konkurenci, Komisija bija izvērtējusi, cik lielā mērā koncentrācija, izjaucot pastāvošo nolīgumu darbību, būtu spējīga pasliktināt to konkurences dinamiku. Pabeidzot vērtējumu par paziņotāju pušu iesniegtajiem tīklu konsolidācijas plāniem, kā arī par pieciem citiem esošo tīklu integrācijas scenārijiem, Komisija bija secinājusi, ka koncentrācija var izraisīt nekoordinētu pretkonkurences ietekmi mazumtirdzniecības tirgū, kas ir oligopols tirgus ar būtiskiem šķēršļiem ienākšanai tirgū. Pirmām kārtām, koncentrācija varētu vājināt konkurentu, kas ir tīkla koplietošanas nolīguma puses, konkurences stāvokli un līdz ar to samazināt to īstenoto konkurences spiedienu. Otrām kārtām, esot iespējams, ka koncentrācija izraisītu ieguldījumu samazināšanos tīklu infrastruktūras nozares mērogā un tātad efektīvas konkurences pakāpes samazināšanos.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms uzsvēra, ka šīs teorijas novitāte – salīdzinājumā ar Komisijas agrāko lēmumpieņemšanas praksi – nenozīmē, ka tā būtu mazticama vai nepamatota, un norādīja, ka tā zināmā mērā piekrīt šai teorijai. Tomēr tā uzsvēra, ka *BT/EE* un *Vodafone* konkurētspēja un stimuli veikt ieguldījumus nav atkarīgi – izšķirošā veidā – no apvienotās vienības lēmumiem par ieguldījumiem vai no izmaksu palielināšanās, bet ir atkarīgi tostarp no konkurences līmeņa, ar kuru tie sastopas, no to finanšu resursiem un to stratēģijas. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka iespējamā nesaskaņotība starp tīkla koplietošanas nolīgumu pušu interesēm, šo nolīgumu darbības izjaukšana koncentrācijas rezultātā vai pat to izbeigšana – konkrētajā gadījumā un pašas par sevi – neveido būtisku šķērsli efektīvai konkurencei tās kaitējuma teorijas ietvaros, kas balstīta uz nekoordinētu ietekmi.

Atgādinājusi, ka Savienības konkurences noteikumi galvenokārt ir vērsti uz to, lai aizsargātu pašu konkurences procesu, nevis konkurentus, Vispārējā tiesa tālāk pārbaudīja Komisijas vērtējumu par koncentrācijas ietekmi uz diviem konkurentiem, t.i., *BT/EE* un *Vodafone*, ņemot vērā tīklu konsolidācijas plānus, kuri tos attiecīgi skar.

BT/EE gadījumā tā nosprieda – Komisijai nav izdevies pierādīt, ka koncentrācija, palielinot tīkla uzturēšanas un uzlabošanas izmaksas un pasliktinot tā kvalitāti, ietekmētu šī uzņēmuma konkurences stāvokli tik lielā mērā, ka radītu būtisku šķērsli efektīvai konkurencei. Šajā ziņā Vispārējā tiesa it īpaši konstatēja, ka Komisija nav sniegusi pierādījumus, ka tās kaitējuma teorija būtu balstīta uz cēloņsakarību starp apgalvoto fiksēto izmaksu palielināšanos un pieauguma izmaksu palielināšanos, kā rezultātā samazinātos ieguldījumi, pasliktinātos tirgū piedāvāto pakalpojumu kvalitāte vai – ja šīs izmaksas tiktu pārnestas uz patērētājiem cenu paaugstinājuma veidā – samazinātos *BT/EE* un *Vodafone* konkurences spiediens tirgū.

Vodafone gadījumā, atgādinājusi, ka ar konkurences spiediena, ko šis uzņēmums varētu īstenot, samazināšanos pašu par sevi nepietiek, lai konkrētajā gadījumā konstatētu būtisku šķērsli efektīvai konkurencei, Vispārējā tiesa tostarp nosprieda – Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka iespējamais šī uzņēmuma lēmums ierobežot savus ieguldījumus savā tīklā pietiekami reālistiski un ticami izrietētu no koncentrācijas, grozītu faktorus, kas nosaka konkurences stāvokli skartajos tirgos, un aplūkojamajā gadījumā "būtiski" traucētu efektīvu konkurenci attiecīgajā tirgū.

Visbeidzot Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka labāka mobilo sakaru tīklu operatoru kopējo ieguldījumu pārredzamība, ko veicina tīkla koplietošanas nolīgumi, samazinātu to stimulus ieguldīt savā tīklā un tātad to īstenoto konkurences spiedienu, taču nedefinējot atbilstošu laika ietvaru, attiecībā uz kuru tā vēlas pierādīt būtiska šķēršļa efektīvai konkurencei esamību. Proti, Komisija, no vienas puses, ir analizējusi koncentrācijas tūlītējās sekas īstermiņā un vidējā termiņā saistībā ar divu tīklu koplietošanas nolīgumu pagaidu pārklāšanos un, no otras puses, tās sekas vidējā termiņā un ilgtermiņā saistībā ar tīkla konsolidācijas plāniem. Turpretim tā nav ņēmusi vērā apstākli, ka koncentrācijas dalībnieki ilgtermiņā neuzturētu divus atsevišķus tīklus, lai gan šo iespējamību tā bija vairākkārt minējusi apstrīdētajā lēmumā. Taču vērtējums par koncentrācijas ietekmi uz oligopolu tirgu telesakaru nozarē, kurā ir nepieciešami ilgtermiņa ieguldījumi un kurā patērētājiem bieži vien ir saistoši uz vairākiem gadiem noslēgti līgumi, nozīmē,

ka būtu jāveic dinamiska prognozes analīze, kurā būtu jāņem vērā iespējama koordinēta vai vienpusēja ietekme salīdzinoši ilgā laikposmā nākotnē. Tātad Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, kvalificējot sekas, ko labāka pārredzamība rada attiecībā uz kopējiem ieguldījumiem tīklos, kā nekoordinētu ietekmi.

Visbeidzot, treškārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisijai saistībā ar trešo kaitējuma teoriju nav izdevies pierādīt nekoordinētas ietekmes esamību vairumtirdzniecības tirgū.

Šajā ziņā tā vispirms norādīja, ka mobilo sakaru operatoru skaita samazināšanās no četriem līdz trim pati par sevi neļauj konstatēt būtiska šķēršļa konkurencei esamību, jo daudzi oligopoli tirgi uzrāda konkurences līmeni, ko var uzskatīt par veselīgu. Turpinājumā tā secināja, ka, lai gan *Herfindahl-Hirschmann* indekss, kas izmantots, lai mērītu tirgus koncentrācijas pakāpi, konkrētajā gadījumā pārsniedz sliekšņus, zem kuriem principā [72] ir izslēgts, ka koncentrācija varētu radīt bažas par konkurenci, tomēr saskaņā ar pamatnostādņu 21. punktu šo sliekšņu pārsniegšana nedod pamatu pieņēmumam, ka pastāv bažas par konkurenci. Tomēr, konstatējusi, ka Komisija, lai secinātu, ka *Three* ir "svarīgs konkurences spēks" vairumtirdzniecības tirgū, bija balstījusies nevis uz šī uzņēmuma vēsturiskajām tirgus daļām un koncentrācijas līmeni, bet gan uz tā jauno klientu bruto daļām un kvantitatīvo analīzi attiecībā uz tā nozīmīgumu vairumtirdzniecības tirgū, Vispārējā tiesa nosprieda, ka minētā iestāde nav pārliecinoši izskaidrojusi, kāpēc jauno klientu bruto daļas bija tik izšķirošas konkrētajā gadījumā, un tātad nav pierādījusi – ņemot vērā detalizētās faktu pārbaudes neesamību –, ka pastāv būtisks šķērslis efektīvai konkurencei.

Turklāt Vispārējā tiesa konstatēja – lai gan, ņemot vērā *Three* jauno klientu bruto daļu, var uzskatīt, ka šis uzņēmums spēj konkurēt ar citiem vairumtirdzniecības tirgus dalībniekiem, ka tas ir ticams konkurents, ka tam ir ietekme uz konkurenci un ka tas ir nostiprinājis savu pozīciju tirgū, tomēr ar to nepietiek nedz tam, lai konstatētu būtiska šķēršļa efektīvai konkurencei esamību situācijā, kurā tā tirgus daļas apjoms patiesībā ir ļoti neliels, nedz tam, lai secinātu, ka tas ir uzskatāms par svarīgu konkurences spēku. Visbeidzot Vispārējā tiesa nosprieda – Komisija nav pierādījusi, ka koncentrācija izraisītu ievērojama konkurences spiediena, ko savstarpēji īstenojuši koncentrācijas dalībnieki, likvidēšanu.

Ar 2020. gada 5. oktobra spriedumu ***HeidelbergCement un Schwenk Zement/Komisija*** (T-380/17, EU:T:2020:471) Vispārējā tiesa lēma par lietu, kurā *HeidelbergCement AG* un *Schwenk Zement KG* (turpmāk tekstā kopā – "prasītājas") 2016. gada 5. septembrī paziņoja Eiropas Komisijai koncentrācijas projektu, atbilstoši kuram ar to kopuzņēmuma *Duna-Dráva Cement Kft.* (turpmāk tekstā – "*DDC*") starpniecību tiek iegūta kontrole pār sabiedrībām *Cemex Hungária Építőanyagok Kft.* un *Cemex Hrvatska d.d.* (turpmāk tekstā kopā – "mērķsabiedrības"). Visas šīs sabiedrības darbojas būvmateriālu jomā.

Pēc padziļinātas pārbaudes procedūras sākšanas Komisija uzskatīja, ka koncentrācija nav saderīga ar iekšējo tirgu [73]. Lēmumā Komisija norādīja apsvērumus tostarp par darījuma Kopienas mērogu, attiecīgo tirgu, koncentrācijas ietekmi uz konkurenci un koncentrācijas dalībnieku saistībām. Konkrētāk, lai apstiprinātu koncentrācijas Kopienas mērogu, Komisija ņēma vērā prasītāju apgrozījumu, kas Eiropas Savienībā sasniedza 250 miljonus EUR, pamatojoties uz to, ka tās esot koncentrācijas patiesās dalībnieces.

72| Atbilstoši pamatnostādņu 19.–21. punktam.

73| 2017. gada 5. aprīļa Lēmums C(2017) 1650 *final* (lieta M.7878 – *HeidelbergCement/Schwenk/Cemex Hungary/Cemex Croatia*).

Lai pamatotu prasību atcelt tiesību aktu, kas tika celta par šo lēmumu, prasītājas apstrīdēja tostarp paziņotās koncentrācijas Kopienas mēroga vērtējumu. Šajā ziņā EK Apvienošanās regulas [74] 1. panta 2. punktā tiek prasīts, lai katra no vismaz diviem attiecīgajiem uzņēmumiem apgrozījums Savienībā sasniegtu vismaz 250 miljonus EUR. Taču, atsaucoties uz prasītāju apgrozījumu, lai apstiprinātu koncentrācijas, ko veic tās kopuzņēmums *DDC*, Kopienas mērogu, Komisija neesot ievērojusi šīs tiesību normas piemērošanas jomu.

Vispārējā tiesa noraidīja šo prasību, un šajā sakarā tā sniedza precizējumus par jēdzienu "attiecīgais uzņēmums", kura apgrozījums ir jāņem vērā, lai noteiktu koncentrācijas Kopienas mērogu.

Vispārējā tiesa atgādināja, ka, lai gan EK Apvienošanās regulā nav sniegta "attiecīgā uzņēmuma" jēdziena definīcija tās 1. panta 2. punkta izpratnē, tā interpretācijai ir veltīts Komisijas Konsolidētā jurisdikcijas paziņojuma [75] 145.–147. punkts. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, nedz šie punkti, nedz tiesiskās drošības princips, nedz arī EK Apvienošanās regula tomēr neliedz to, ka, lai novērtētu ar kopuzņēmumu īstenotas koncentrācijas Kopienas mērogu, Komisija mātesuzņēmumus kvalificē kā attiecīgos uzņēmumus, ja tie ir patiesie koncentrācijas dalībnieki.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, pirmkārt, ka, lai nodrošinātu koncentrāciju kontroles efektivitāti, ir jāņem vērā patieso koncentrācijas dalībnieku ekonomiskā realitāte, vērtējot tiesiskos un faktiskos apstākļus katrā atsevišķā gadījumā. Tādējādi attiecīgo uzņēmumu noteikšana noteikti ir saistīta ar veidu, kādā iegādes process ir sākts, organizēts un finansēts katrā atsevišķā gadījumā.

Saistībā ar Konsolidētā jurisdikcijas paziņojuma 147. punkta interpretāciju Vispārējā tiesa turklāt precizēja, ka tajā ir paredzēti divi gadījumi, kad mātesuzņēmumi var tikt uzskatīti par attiecīgajiem uzņēmumiem, lai novērtētu ar kopuzņēmumu īstenotas koncentrācijas Kopienas mērogu. Pirmajā gadījumā kopuzņēmumu izmanto kā vienkāršu instrumentu. Otrajā gadījumā mātesuzņēmumi ir patiesie darījuma dalībnieki. Šajā lietā Komisija uzskatīja, ka uz darījumu attiecas šis otrais gadījums.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka nedz pats Konsolidētais jurisdikcijas paziņojums, nedz arī tā Komisijas veiktā īstenošana šajā lietā nav radījusi nenoteiktību, kas būtu pretrunā tiesiskās drošības principam. Vispārējā tiesa uzskata, ka Konsolidētā jurisdikcijas paziņojuma 145.–147. punkts nesniedz pretrunīgus signālus attiecībā uz Komisijas izmantoto pieeju, lai noteiktu attiecīgos uzņēmumus, uz kuriem attiecas koncentrācija. Turklāt koncentrācijas dalībnieki kā rūpīgi uzņēmēji var arī vajadzības gadījumā izmantot profesionālus padomus vai sazināties ar Komisijas dienestiem, lai iegūtu neoficiālu pamācību par koncentrācijā iesaistītajiem uzņēmumiem.

Treškārt, Vispārējā tiesa precizēja, ka, lai novērtētu koncentrācijas Kopienas mērogu, nav nepieciešams, lai attiecīgie uzņēmumi, kuru apgrozījums pārsniedz paredzētos sliekšņus, atrastos abās darījuma pusēs. EK Apvienošanās regulas 1. panta 2. punktā tiek prasīts, lai katra no vismaz diviem attiecīgajiem uzņēmumiem kopējais apgrozījums Savienībā sasniegtu vismaz 250 miljonus EUR, nevis tas, ka ir jābūt iesaistītam pircējam un mērķuzņēmumam.

74| Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "EK Apvienošanās regula").

75| Komisijas Konsolidētais jurisdikcijas paziņojums saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2008, C 95, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Konsolidētais jurisdikcijas paziņojums").

Ar 2020. gada 16. decembra spriedumu ***American Airlines/Komisija*** (T-430/18, EU:T:2020:603) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu par koncentrāciju starp *US Airways Group* un *AMR Corporation* (turpmāk tekstā – "apvienošanās puses"), no kurām otrā ir aviosabiedrības *American Airlines* mātesuzņēmums. Ar 2013. gada 5. augusta lēmumu par apstiprināšanu [76] Komisija, paredzot nosacījumus un pienākumus, apstiprināja šo koncentrāciju.

Lai kliedētu Komisijas sākotnējās izmeklēšanas posmā paustās nopietnās šaubas par šī darījuma saderību ar iekšējo tirgu, apvienošanās puses piedāvāja virkni saistību, kuru mērķis bija samazināt šķēršļus ienākšanai tirgū *London Heathrow* lidostā (turpmāk tekstā – "*LHR*") un atvieglot konkurenta ienākšanu maršrutā Londona–Filadelfija. Tādējādi tās apņēmās nodot *LHR* laika nišas jaunienācēja maršrutā Londona–Filadelfija rīcībā. Šīs saistības (turpmāk tekstā – "saistības attiecībā uz laika nišām") tika pievienotas lēmumam par apstiprināšanu.

Lai gan atbrīvojamās *LHR* laika nišas principā bija jāizmanto maršrutā Londona–Filadelfija, saistībās attiecībā uz laika nišām bija paredzēta iespēja jaunienācējam iegūt priekšgājēja tiesības, kas tam ļautu izmantot šīs laika nišas jebkurā maršrutā no *LHR* un uz to. Kā priekšnoteikums minēto priekšgājēja tiesību iegūšanai tomēr bija izvirzīts pienākums jaunienācējam īstenot atbrīvoto laika nišu "pienācīgu izmantošanu" sešas sezonas pēc kārtas Starptautiskās Gaisa transporta asociācijas (*IATA*) izpratnē (turpmāk tekstā – "izmantošanas periods").

Pildot šīs saistības, tika noslēgts nolīgums par laika nišu atbrīvošanu starp *American Airlines* un *Delta Air Lines*, kas maršrutu Londona–Filadelfija sāka izmantot 2015. gada vasaras sākumā.

Uzskatot, ka *Delta Air Lines* izmantošanas periodā ir pienācīgi izmantojusi laika nišas, Komisija ar 2018. gada 30. aprīļa lēmumu [77] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") tai piešķīra priekšgājēja tiesības. Lai apstiprinātu atbrīvoto laika nišu pienācīgu izmantošanu, Komisija konstatēja, ka *Delta Air Lines* izmantošanas periodā nav īstenojusi nepareizu izmantošanu.

American Airlines cēla Vispārējā tiesā prasību atcelt šo lēmumu, atsaucoties it īpaši uz Komisijas pieļautajām tiesību kļūdām, interpretējot *Delta Air Lines* pienākumu īstenot atbrīvoto laika nišu "pienācīgu izmantošanu". *American Airlines* ieskatā, "pienācīga izmantošana" ir jāsaprot tā, ka tā attiecas uz atbrīvoto laika nišu "izmantošanu atbilstoši piedāvājumam", nevis uz "nepareizas izmantošanas" neesamību, kā apgalvo Komisija.

Tomēr Vispārējā tiesa šo prasību atcelt tiesību aktu noraidīja.

Spriedumā Vispārējā tiesa veica *Delta Air Lines* pienākuma īstenot *American Airlines* atbrīvoto *LHR* laika nišu "pienācīgu izmantošanu" gramatisku un sistēmisku interpretāciju, vienlaikus ņemot vērā tā mērķi un kontekstu.

Runājot par formulējuma "pienācīga izmantošana" gramatisko interpretāciju, Vispārējā tiesa norādīja, ka saistību attiecībā uz laika nišām oriģinālvalodā, proti, angļu valodā, jēdzienam "misuse" ("nepareiza izmantošana") ne vienmēr ir negatīva pieskaņa. Līdz ar to Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka formulējums "misuse" var tikt definēts kā "gadījums, kad kaut kas tiek lietots nepiemērotā veidā vai veidā, kas nav bijis paredzēts". Vispārējās tiesas ieskatā, apstrīdētajā lēmumā veiktā "pienācīgas izmantošanas" un "nepareizas izmantošanas neesamības" pielīdzināšana līdz ar to ir savienojama ar attiecīgo noteikumu formulējumu.

76| 2013. gada 5. augusta Lēmums C(2013) 5232 *final* (lieta COMP/M.6607 – *US Airways/American Airlines*) (OV 2013, C 279, 6. lpp.; turpmāk tekstā – "lēmums par apstiprināšanu").

77| 2018. gada 30. aprīļa Lēmums C(2018) 2788 *final* (lieta M.6607 – *US Airways/American Airlines*).

Ņemot to vērā, *American Airlines* minētā interpretācija, saskaņā ar kuru pienācīgas izmantošanas mērķis principā ir izmantošana "atbilstoši piedāvājumam", vienlaikus šajā ziņā atstājot Komisijai zināmu novērtējuma brīvību, Vispārējās tiesas ieskatā, arī ir savienojama ar formulējumu "pienācīga izmantošana".

Tā kā saistību attiecībā uz laika nišām gramatiskā interpretācija vien nav pārliecinoša, Vispārējā tiesa atgādināja, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī konteksts un ar tiesību aktu, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi. Tā kā saistības attiecībā uz laika nišām ir lēmuma par apstiprināšanu neatņemama sastāvdaļa, šie principi ir piemērojami to interpretācijā. Tādējādi Vispārējā tiesa apstiprināja, ka saistības attiecībā uz laika nišām ir jāinterpretē no lēmuma par apstiprināšanu aspekta, Savienības tiesību vispārējā kontekstā, it īpaši – ņemot vērā Apvienošanās regulu, un atsaucoties uz Komisijas paziņojumu par pieņemamiem aizsardzības līdzekļiem saskaņā ar Apvienošanās regulu un Īstenošanas regulu [78].

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja uz nozīmi, kas piemīt norādēm "*RM* formā", kuru apvienošanās puses bija iesniegušas Komisijai, pievienotu saviem saistību attiecībā uz laika nišām piedāvājumiem. Atbilstoši Īstenošanas regulai [79] šī *RM* forma ietver informāciju un dokumentus, kas ir nepieciešami, lai ļautu Komisijai izvērtēt, vai apvienošanās pušu iesniegtās saistības var padarīt koncentrāciju saderīgu ar iekšējo tirgu. Tā kā minētā *RM* forma izriet no Apvienošanās regulas, tādas saistības attiecībā uz laika nišām kā tās, kas ir pievienotas pielikumā lēmumam par apstiprināšanu, arī ir jāinterpretē, ņemot vērā minēto *RM* formu.

Saistībā ar priekšgājēja tiesībām uz atbrīvojamām *LHR* laika nišām no apvienošanās pušu iesniegtās *RM* formas izriet, ka šo pušu piedāvātās saistības lielā mērā ir līdzīgas saistībām lietā *IAG/bmi* [80]. Tomēr pretēji saistībām lietā *IAG/bmi* saistībās attiecībā uz *LHR* laika nišām ir prasīts, lai atbrīvotās laika nišas izmantošanas periodā tiktu izmantotas "atbilstoši piedāvājumam". Tādējādi *American Airlines* izvirzīja virkni argumentu, lai pierādītu saistībās attiecībā uz laika nišām ietvertā iesprauduma "atbilstoši piedāvājumam" nozīmi frāzes "pienācīga izmantošana" interpretācijā un līdz ar to – priekšgājēja tiesību piešķiršanā.

Tomēr Vispārējā tiesa visus tās argumentus noraidīja, saistībās attiecībā uz *LHR* laika nišām ietverto atsauci uz laika nišu izmantošanu "atbilstoši piedāvājumam" kvalificējot kā vienkārši maznozīmīgu lingvistisku variāciju salīdzinājumā ar saistībām lietā *IAG/bmi* un tādu, kura nekādi negroza prasības, kas ir jāizpilda attiecībā uz priekšgājēja tiesībām šajā lietā. Vispārējās tiesas ieskatā, šo interpretāciju varētu apšaubīt tikai tad, ja apvienošanās puses būtu Komisijai darījušas zināmu, ka novirze piedāvāto saistību tekstā ir būtiska izmaiņa salīdzinājumā ar saistībām lietā *IAG/bmi*. Tomēr *RM* formā par šo jautājumu nekas nebija minēts. Piedevām *American Airlines* nebija norādījusi nevienu citu noderīgu elementu, lai pierādītu, ka apvienošanās puses šo novirzi ir darījušas zināmu Komisijai.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa apstiprināja, ka Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantoto interpretāciju, saskaņā ar kuru jēdziens "pienācīga izmantošana" ir jāinterpretē tā, ka tas attiecas uz "nepareizas izmantošanas" neesamību, apstiprina gan saistību attiecībā uz laika nišām sistēmiskā interpretācija, gan to mērķis un konteksts. Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa prasību atcelt tiesību aktu noraidīja pilnībā.

78| Komisijas Paziņojums par pieņemamiem aizsardzības līdzekļiem saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 802/2004 (OV 2008, C 267, 1. lpp.).

79| Komisijas Regulas (EK) Nr. 802/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 133, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Īstenošanas regula"), 4. pielikums.

80| Lieta COMP/M.6447 – *IAG/bmi* (turpmāk tekstā – "lieta *IAG/bmi*"), kurā ir pieņemts Komisijas 2012. gada 30. marta Lēmums C(2012) 2320 (OV 2012, C 161, 2. lpp.).

IV. Valsts atbalsts

1. Komisijas kontroles pilnvaru apjoms

Ar 2020. gada 9. septembra spriedumu ***Kerkosand/Komisija*** (T-745/17, EU:T:2020:400) Vispārējā tiesa lēma par lietu, kas attiecas uz sūdzību, kuru 2013. gadā *Kerkosand spol. s. r. o.* (turpmāk tekstā – "prasītāja") iesniedza Eiropas Komisijā par ieguldījumu atbalstu, kas piešķirts vienam no tās konkurentiem, sabiedrībai *NAJPI a. s.* (turpmāk tekstā – "saņēmējs uzņēmums"). Šis atbalsts tika piešķirts Slovākijas atbalsta shēmā, lai atbalstītu inovatīvu un progresīvu tehnoloģiju ieviešanu rūpniecības un pakalpojumu nozarēs, uz kurām attiecas Vispārējās grupu atbrīvojuma regulas tiesību normas par reģionālo atbalstu ieguldījumiem un nodarbinātībai 81. Līdz ar to saņēmējam uzņēmumam piešķirtais atbalsts netika paziņots. Komisijā prasītāja apgalvoja, ka piešķirtais atbalsts ir nelikumīgs, jo tas neatbilstot Atbrīvojuma regulā paredzētajiem nosacījumiem. Pēc sarakstes ar Slovākijas iestādēm un prasītāju sūdzība ar Komisijas 2017. gadā pieņemtu lēmumu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") tika noraidīta kā nepamatota. Vispārējā tiesa atcēla šo lēmumu.

Šajā spriedumā ir sniegti būtiski precizējumi par Komisijas kontroles pienākuma tvērumu valsts atbalsta jomā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka sūdzības iesniedzējs var sākt iepriekšējas izskatīšanas stadiju, iesniedzot sūdzību vai informāciju par iespējamu nelikumīgu atbalstu. Saskaņā ar piemērojamo tiesisko regulējumu [82] Komisijai šī stadija obligāti ir jāpabeidz ar lēmumu, ar kuru tiek konstatēta atbalsta neesamība, ar lēmumu necelt iebildumus vai ar lēmumu sākt oficiālo izmeklēšanas stadiju. Šajā ziņā pretēji tam, ko apgalvoja Komisija, Vispārējā tiesa nosprieda, ka šis pienākums ir spēkā arī tad, ja sūdzību ir iesniegusi ieinteresētā persona, kura apgalvo, ka Atbrīvojuma regulas nosacījumi nav piemērojami vai ir piemēroti nepareizi. Turklāt tā precizēja, ka tad, ja Komisijai ir iesniegta sūdzība, kurā tiek apgalvots, ka nav ievēroti atsevišķi Atbrīvojuma regulas noteikumi, tai ir ne tikai kompetence pārbaudīt sūdzības iesniedzēja apgalvojumu pamatotību, bet arī pienākums to darīt, lai noteiktu, vai attiecīgais pasākums bija tai jāpaziņo, un tādējādi tas ir nelikumīgs atbalsts. Ja tas tā nebūtu, valsts iestādēm būtu pārmērīga autonomija šo tiesību normu īstenošanā. Pieņemot atbrīvojuma regulas, Komisija nav deleģējusi valsts iestādēm savas kontroles un lēmumu pieņemšanas pilnvaras valsts atbalsta jomā, tostarp attiecībā uz sūdzību izskatīšanu, bet pilnībā saglabā savas uzraudzības pilnvaras, it īpaši attiecībā uz to, vai šīs iestādes ir ievērojušas pamatpienākumu paziņot par atbalsta pasākumiem un aizliegumu tos īstenot.

Turpinājumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka tad, kad Komisijai ir jāpārbauda, vai valsts iestādes ir pareizi piemērojušas kādas atbrīvojuma regulas noteikumus, šī pārbaude līdzinās vienīgi tiesiskuma pārbaudei, kurā nav apsvērumu, kas attiektos uz tās rīcības brīvību, kura tai ir tikai tad, ja tā atsevišķā gadījumā piemēro LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunktu. Ja būtu citādi, tiktu apdraudēta atbrīvojuma regulās paredzētās atkāpes no atbalsta paziņošanas pienākuma tūlītējā iedarbība un atbrīvojuma nosacījumu tiešas piemērojamības un juridiski izsmeļošais raksturs, un tas apdraudētu regulu tiešo piemērojamību un līdz ar to tiesiskās drošības principu. Savukārt, ja Komisijai būtu jākonstatē, ka valsts iestādes ir nepareizi piemērojušas kādas atbrīvojuma regulas nosacījumus, līdz ar to par attiecīgo atbalstu būtu bijis jāpaziņo, tai atbalsta saderība būtu jāizvērtē, piemērojot Līguma noteikumus par valsts atbalstu, vienlaikus ņemot vērā pamatnostādņu papildu kritērijus.

81| Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008 (2008. gada 6. augusts), kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar kopējo tirgu, piemērojot Līguma 87. un 88. pantu (vispārējā grupu atbrīvojuma regula) [turpmāk tekstā – «Atbrīvojuma regula»] (OV 2008, L 214, 3. lpp.), 13. pants.

82| Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.), 4. panta 2., 3. vai 4. punkts.

Apstrīdēto lēmumu Vispārējā tiesa atcēla, jo Komisija, neraugoties uz šaubām 83, kādām tai bija jābūt saistībā ar sākotnējā stadijā veikto atbalsta pasākuma pārbaudi, nesāka oficiālu izmeklēšanas procedūru. Lai gan saņēmējs uzņēmums ir saņēmis reģionālo atbalstu mikrouzņēmumam, mazam vai vidējam uzņēmumam (MVU), it īpaši, ņemot vērā prasītājas sniegtās norādes par saņēmēja uzņēmuma attiecībām ar citām sabiedrībām, Komisijai esot vajadzējis šaubīties par saņēmēja uzņēmuma kā MVU raksturojumu. Šajā ziņā, lai noteiktu, vai ir ievēroti MVU veidojošie kritēriji 84, Slovākijas iestādēm un Komisijai bija pienākums, pirmkārt, precīzi noteikt slēgto finanšu gadu un atbilstošo gadu, lai veiktu saistīto uzņēmumu attiecīgo datu kopīgu aprēķinu 85, un, otrkārt, precizēt, kura sabiedrība vai sabiedrības šajā ziņā ir jāņem vērā. Pamatojoties uz minēto, tās tika aicinātas izvērtēt, vai divos pārskata periodos pēc kārtas robežvērtības, kas ļautu kvalificēt saņēmēju uzņēmumu par MVU, bija pārsniegtas 86. Tomēr, tā kā šajā ziņā apstrīdētajā lēmumā nekas nav minēts, Vispārējā tiesa konstatēja izmeklēšanas un šajā lietā nozīmīgo faktu pārbaudes trūkumu, lai raksturotu saņēmēju uzņēmumu kā MVU. Turklāt tā precizēja, ka Komisijas rūpības trūkumu, izmeklējot saistīto uzņēmumu situāciju, nevar attaisnot ar argumentu par to, ka šī iestāde nešauboties varēja paļauties uz Slovākijas iestāžu iesniegto informāciju, pamatojoties uz to, ka tām ir saistošs lojālas sadarbības pienākums 87.

2. Atbalsts gaisa transporta nozarē

Ar spriedumu ***easyJet Airline/Komisija*** (T-8/18, pārsūdzēts apelācijā [88], EU:T:2020:182) 89, kas pasludināts 2020. gada 13. maijā, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātā sastāvā, noraidīja *easyJet Airline Co. Ltd* (turpmāk tekstā – "prasītāja") celto prasību, kurā lūgts atcelt Eiropas Komisijas 2016. gada 29. jūlija lēmumu, ar ko par daļēji nesaderīgu ar iekšējo tirgu tika atzīts atbalsts, kuru Itālija ir piešķīrusi dažādām aviosabiedrībām, kuras apkalpo Sardīniju [90]. Šajā lēmumā ir noteikts, ka atbalsta shēma, kuru Sardīnijas autonomais reģions (turpmāk tekstā – "reģions") Itālijā ir izveidojis, lai attīstītu gaisa satiksmi, ir uzskatāma par valsts atbalstu, kas ir piešķirts nevis Sardīnijas lidostu ekspluatantiem, bet gan attiecīgajām aviosabiedrībām.

2010. gada 13. aprīlī reģions pieņēma Likumu Nr. 10/2010 [91], kuru Itālija pēc tam paziņoja Komisijai atbilstoši LESD 108. panta 3. punktam un ar kuru tika atļauta Sardīnijas lidostu finansēšana, lai attīstītu gaisa transportu, tostarp gaisa savienojumus ar Sardīniju padarot neatkarīgus no sezonas. Šis likums tika īstenots ar vairākiem

83| Regulas 2015/1589 4. panta 4. punkta izpratnē.

84| Komisijas Regulas (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (OV 2014, L 187, 1. lpp.), I pielikuma 2. panta 1. punktā ir paredzēts, ka MVU kategorijā ietilpst uzņēmumi, kuros ir mazāk nekā 250 darbinieku un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 43 miljonus EUR.

85| Regulas Nr. 651/2014 2. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar minētās regulas I pielikuma 3. panta 3. punktu un 4. panta 2. punktu, izpratnē.

86| Regulas Nr. 651/2014 I pielikuma 4. panta 2. punkts.

87| Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punkts.

88| Lieta C-343/20 P ***easyJet Airline/Komisija***.

89| Par to pašu tematiku skat. arī spriedumus, 2020. gada 13. maijs, ***Volotea/Komisija*** (T-607/17, pārsūdzēts apelācijā, EU:T:2020:180) un ***Germanwings/Komisija*** (T-716/17, EU:T:2020:181).

90| Komisijas Lēmums (ES) 2017/1861 (2016. gada 29. jūlijs) par valsts atbalstu SA.33983 (2013/C) (ex 2012/NN) (ex 2011/N) – Itālija – Kompensācija Sardīnijas lidostām par sabiedrisko pakalpojumu saistībām (*SGEI*) (OV 2017, L 268, 1. lpp.).

91| *Legge regionale n. 10 – Misure per lo sviluppo del trasporto aereo* (Reģionālais likums Nr. 10 par pasākumiem gaisa satiksmes attīstīšanai, 2010. gada 16. aprīļa *Bollettino ufficiale della Regione autonoma della Sardegna Nr. 12*; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 10/2010").

pasākumiem, kurus veica reģiona izpildvara, tajā skaitā ar Reģiona padomes 2010. gada 29. jūlija Lēmumu Nr. 29/36 (kopā ar Likuma Nr. 10/2010 attiecīgajām normām turpmāk tekstā – "strīdīgie pasākumi"). Ar strīdīgajiem pasākumiem tostarp bija paredzēta līgumu noslēgšana starp lidostu ekspluatantiem un aviosabiedrībām, lai uzlabotu aviosatiksmi ar salu un nodrošinātu tās kā tūrisma galamērķa popularizēšanu. Turklāt ar tiem bija paredzēti nosacījumi un kārtība, atbilstoši kuriem reģions lidostu ekspluatantiem atlīdzina summas, kuras tie ir samaksājuši aviosabiedrībām uz šo līgumu pamata.

Komisija 2016. gada 29. jūlijā pieņēma lēmumu, kurā ar strīdīgajiem pasākumiem izveidotā atbalsta shēma tika atzīta par daļēji nesaderīgu ar iekšējo tirgu un tika likts atgūt attiecīgo atbalstu no aviosabiedrībām, kas ir uzskatāmas par atbalsta saņēmējām, arī no prasītājas. Prasītāja, lai pamatotu prasību par tiesību akta atcelšanu, izvirzīja vairākus pamatus, ar kuriem tostarp tika apgalvots, ka ir pieļautas dažādas acīmredzamas kļūdas vērtējumā, kā arī tiesiskās paļāvības principa pārkāpums.

Vispārējā tiesa vispirms noraidīja pamatu, ar kuru tika apgalvots, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, lidostu ekspluatantu veiktos maksājumus prasītājai kvalificējot kā valsts līdzekļus, kuru piešķiršana ir attiecināma uz Itālijas valsti.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa, pirmkārt, apstiprināja, ka maksājumi, kurus lidostu ekspluatanti ir veikuši aviosabiedrībām uz noslēgto līgumu pamata, ir uzskatāmi par valsts līdzekļu izmantošanu, jo līdzekļi, kurus reģions ir pārskaitījis lidostu ekspluatantiem, tika izmantoti attiecīgo maksājumu veikšanai. Lai pamatotu šo secinājumu, Vispārējā tiesa galvenokārt balstījās uz analīzi par strīdīgajos pasākumos paredzēto kārtību, kādā reģionam ir jāatlīdzina maksājumi, kurus lidostu ekspluatanti veikuši aviosabiedrībām uz noslēgto līgumu pamata. Vispārējā tiesa konstatēja, ka pastāv kontroles mehānisms, ar ko izmantoto līdzekļu atlīdzināšana – turklāt pa daļām – ir pakārtota grāmatvedības pārskatu un attaisnojošu dokumentu iesniegšanai, kuri pierāda maksājumu pamatā esošo līgumu atbilstīgumu Likuma Nr. 10/2010 mērķiem, kā arī to pareizai īstenošanai. Vispārējās tiesas ieskatā, to, ka šādi nodotie līdzekļi ir valsts līdzekļi, neliek apšaubīt nedz tas, ka Likumā Nr. 10/2010 nav paredzēta kārtība, kādā lidostu ekspluatanti pārskaita šos līdzekļus aviosabiedrībām, nedz apgalvojums, ka lidostu ekspluatanti tiekot finansēti no citiem avotiem. Atgādinājusi, ka valsts iejaukšanās mērķim nav nozīmes attiecībā uz kvalifikāciju par "atbalstu" LESD 107. panta izpratnē, Vispārējā tiesa arī uzsvēra, ka tad, ja priekšrocību no valsts līdzekļiem tiešais saņēmējs – šajā gadījumā lidostu ekspluatanti – ir nodevis tālāk galīgajam saņēmējam, nav nozīmes tam, vai šo nodošanu tiešais saņēmējs ir veicis, balstoties uz komerciālu loģiku, vai – gluži pretēji – šī nodošana ir atbildusi vispārējo interešu mērķim. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka valsts atbalsta aizliegums varēja būt piemērojams dažādiem maksājumiem, kurus lidostu ekspluatanti veica aviosabiedrībām uz strīdīgo pasākumu pamata, kaut arī minētajiem ekspluatantiem nav piešķirtas publiskās varas prerogatīvas vai uzdevumi vispārējās interesēs vai tiem nav uzdots pārvaldīt atbalstu.

Runājot, otrkārt, par lidostu ekspluatantu aviosabiedrībām veikto maksājumu attiecināmību uz reģionu, Vispārējā tiesa norādīja, ka, lai konstatētu valsts iestāžu iesaisti priekšrocības piešķiršanā, ir jāņem vērā arī valsts īstenotās kontroles pār priekšrocības piešķiršanu līmenis, kas izriet it īpaši no attiecīgā pasākuma konteksta, apmēra, satura vai tā nosacījumiem, un, ja tādas nav, piešķirtā priekšrocība uz tām nevar tikt attiecināta. Izvērtējot apstrīdēto lēmumu šo kritēriju gaismā, Vispārējā tiesa nonāca pie secinājuma, ka šajā gadījumā kontroles līmenis, kuru reģions ir īstenojis pār līdzekļu piešķiršanu aviosabiedrībām, juridiskā ziņā pietiekami pierāda tā iesaisti līdzekļu piešķiršanā. Proti, kaut arī katra lidostas ekspluatanta saņemto līdzekļu piešķiršanas precīza kārtība Likumā Nr. 10/2010 nebija noteikta, tomēr lēmumi, kurus reģiona izpildvara pieņēmusi uz šā likuma pamata, ļāva reģionam īstenot ciešu kontroli pār lidostu ekspluatantiem, kuri bija nolēmuši pieprasīt strīdīgajā atbalsta shēmā paredzēto atbalstu, – gan iepriekš apstiprinot darbības plānus, gan izvirzot nosacījumus attiecībā uz to summu atlīdzināšanu, kuras minētie ekspluatanti bija pārskaitījuši aviosabiedrībām. Vispārējās tiesas ieskatā, tas, ka reģions īsteno šādu kontroli, pierāda, ka aplūkotie finansēšanas pasākumi ir uz to attiecināmi, tostarp tāpēc, ka pēc reģiona pieprasījuma līgumos starp lidostu ekspluatantiem un aviosabiedrībām tika iekļautas soda klauzulas, lai aizsargātu publiskos ieguldījumus. Līdz

ar to Vispārējā tiesa apstiprināja Komisijas lēmumu, secinot, ka lidostu ekspluatanti var tikt uzskatīti par starpniekiem starp reģionu un aviosabiedrībām, jo tie no reģiona saņemtos līdzekļus ir pilnībā pārskaitījuši aviosabiedrībām un tādējādi rīkojušies atbilstoši no reģiona saņemtajām norādēm, izmantojot tā apstiprinātos darbības plānus.

Izskatot otro pamatu, ar ko tika apgalvots, ka ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā attiecībā uz aviosabiedrību saņemtu priekšrocību, Vispārējā tiesa, pirmkārt, nosprieda, ka Komisija strīdīgos pasākumus ir pareizi kvalificējusi kā "atbalsta shēmu" Regulas 2015/1589 1. panta d) punkta izpratnē. Atgādinājusi, ka šāda kvalifikācija nevar būt piemērojama noteikumu kopumam, kuram ir nepieciešami papildu īstenošanas pasākumi, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka vispārējie noteikumi un to īstenošanas noteikumi tomēr var veidot atbalsta shēmu, ja šo noteikumu kopums ir pietiekams, lai lemtu par individuāla atbalsta piešķiršanu. No šo principu perspektīvas Komisija šajā lietā varēja konstatēt attiecīgās shēmas tiesisko ietvaru, ņemot vērā pēc strīdīgo pasākumu paziņošanas pieņemtos aktus, kuri neskāra rezolutīvās daļas būtību, taču izslēdzot darbības plānus un individuālos līgumus starp lidostu ekspluatantiem un aviosabiedrībām. Proti, tie neesot uzskatāmi par papildu īstenošanas pasākumiem, bet gan attiecoties jau uz strīdīgās shēmas individuālu īstenošanu. Vispārējā tiesa visbeidzot precizēja – apstāklis, ka aviosabiedrības Likumā Nr. 10/2010 formāli nebija identificētas kā strīdīgā atbalsta galasaņēmējas, nav šķērslis tam, lai pasākumu kvalificētu kā "atbalsta shēmu", jo Komisija varēja balstīties uz visiem ieviestā pasākuma elementiem, lai pamatotu savu secinājumu.

Vispārējā tiesa, otrkārt, nosprieda, ka Komisija darījumus starp aviosabiedrībām un lidostu ekspluatantiem pamatoti nav izvērtējusi no privāta tirgus ekonomikas dalībnieka perspektīvas. Proti, šie ekspluatanti, kuri nepieder reģionam, būtībā tikai īstenoja reģiona izveidoto strīdīgo atbalsta shēmu. Savukārt, runājot par šā kritērija piemērošanu reģiona lēmumiem, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas nebija rīkojies kā ieguldītājs, jo tas bija izveidojis strīdīgo atbalsta shēmu vienīgi salas ekonomiskās attīstības nolūkos. Ciktāl reģions bija rīkojies kā mārketinga pakalpojumu pircējs, Vispārējā tiesa turklāt uzsvēra, ka atbalstu veidojošas priekšrocības esamība var tikt izslēgta nevis tāpēc, ka pastāv abpusējs izpildījums, bet gan tāpēc, ka attiecīgo pakalpojumu iegāde notiek atbilstoši Savienības tiesībās paredzētajiem publiskā iepirkuma noteikumiem vai vismaz rīkojot atklātu un pārskatāmu procedūru, kurā tiek nodrošināta vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana starp pakalpojumu sniedzējiem un pakalpojumu iegāde par tirgus cenām. Taču šajā gadījumā aicinājumus izteikt interesi, kuri tika publicēti pirms līgumu noslēgšanas ar aviosabiedrībām, Vispārējā tiesa neuzskatīja par līdzvērtīgiem iepirkuma procedūrām tostarp tādēļ, ka uz šiem aicinājumiem atsaukušos aviosabiedrību atlasē netika piemēroti nekādi precīzi kritēriji.

Izslēgusi jebkādu acīmredzamu kļūdu vērtējumā attiecībā uz faktu, ka strīdīgie pasākumi kropļoja vai draudēja kropļot konkurenci, ka tie ietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm un ka tos nebija iespējams atzīt par saderīgiem ar iekšējo tirgu uz atkāpes pamata atbilstoši LESD 107. panta 3. punktam, Vispārējā tiesa, izskatot piekto pamatu, visbeidzot nosprieda, ka Komisija nav pārkāpusi arī tiesiskās paļāvības principu, liekot atgūt summas, kuras prasītāja ir saņēmusi, izpildot ar lidostu ekspluatantiem uz strīdīgo pasākumu pamata noslēgtos līgumus. Tā šajā ziņā norādīja, ka prasītājai nevarēja būt nekādas tiesiskās paļāvības nedz attiecībā uz to, ka šis atbalsts ir tiesisks, jo tas bija prettiesisks tāpēc, ka tika īstenots, nesagaidot Komisijas atbildi par tai paziņotajiem pasākumiem, nedz arī attiecībā uz tās līgumattiecību ar lidostu ekspluatantiem komerciālo raksturu, jo tā nevarēja nezināt par Likumā Nr. 10/2010, kurš bija publicēts oficiālajā izdevumā valsts līmenī, paredzētajiem finansēšanas mehānismiem un tādējādi – par to, ka attiecīgie līdzekļi ir valsts līdzekļi.

3. Daudznacionālā grupā iekļautu uzņēmumu aplikšana ar nodokli

Ar 2020. gada 15. jūlija spriedumu ***Īrija u.c./Komisija*** (T-778/16 un T-892/16, pārsūdzēts apelācijā [92], EU:T:2020:338) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, sprieda par nodokļu nolēmumiem, ko pieņēmušas Īrijas nodokļu iestādes par *Apple Sales International* (*ASI*) un *Apple Operations Europe* (*AOE*) Īrijas filiālēm piedēvēto ar nodokli apliekamo peļņu. 2014. gada 11. jūnijā Eiropas Komisija sāka formālu izmeklēšanas procedūru attiecībā uz šiem nolēmumiem, pamatojoties uz to, ka tie var būt valsts atbalsts. *Apple* grupas meitasuzņēmumi *ASI* un *AOE* [93] ir saskaņā ar Īrijas tiesībām dibinātas sabiedrības, kuras tiek pārvaldītas un kontrolētas ārpus Īrijas, nav Īrijas nodokļu rezidentes un ir izveidojušas Īrijas filiāles [94].

Izmeklēšanas beigās ar 2016. gada 30. augusta lēmumu [95] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") Komisija secināja, ka Īrijas nodokļu iestāžu pieņemtie nodokļu nolēmumi ir nelikumīgs un ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts, kas ir jāatgūst no *ASI* un *AOE*. Lai nonāktu pie šī secinājuma attiecībā uz selektīvās priekšrocības kritēriju, Komisija izmantoja trīs dažādas argumentācijas līnijas (galvenokārt, pakārtoti un alternatīvi sniegtu argumentāciju), lai pierādītu, ka apstrīdētie nodokļu nolēmumi ļāvuši *ASI* un *AOE* samazināt nodokļa summu, kas tām bija jāmaksā Īrijā laikposmā, kurā šie nolēmumi bija spēkā, proti, no 1991. līdz 2014. gadam.

Izskatot Īrijas, *ASI* un *AOE* celtās prasības, Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu. Minētajā spriedumā, kas ir turpinājums citām lietām par iepriekšējiem nodokļu nolēmumiem (*tax rulings*) [96], ir sniegti precizējumi par atbalsta pasākumu selektivitātes kritēriju tad, ja dalībvalstis pieņem šāda veida nolēmumus.

Spriedumā Vispārējā tiesa atgādināja, ka tiešo nodokļu jomā dalībvalstu iejaukšanās, pat ja tā attiecas uz jautājumiem, kas Savienībā nav saskaņoti, nav izslēgta no valsts atbalsta pārbaudes tiesiskā regulējuma piemērošanas jomas. Šajā ziņā, tā kā Komisijas kompetencē ir uzraudzīt šā tiesiskā regulējuma ievērošanu, tai nevar pārmest savas kompetences pārsniegšanu tad, ja tā izvērtē, vai, pieņemot apstrīdētos nodokļu nolēmumus, Īrijas nodokļu iestādes ir piešķīrušas *ASI* un *AOE* labvēlīgu nodokļu režīmu, ļaujot tām samazināt ar nodokli apliekamo peļņu salīdzinājumā ar citu sabiedrību nodokļu maksātāju, kas ir salīdzināmā situācijā, ar nodokli apliekamo peļņu. Runājot par nodokļu pasākumiem, priekšrocības un selektivitātes izvērtēšana, Komisijai īstenojot šo kompetenci, sakrīt, ciktāl šie abi kritēriji liek pierādīt, ka ar apstrīdēto nodokļu pasākumu tiek samazināta nodokļa summa, kas parasti būtu jāsamaksā uzņēmumam, kurš gūst labumu no pasākuma, ja tam piemērotu parasto nodokļu režīmu, kas tādējādi ir piemērojams citiem nodokļa maksātājiem, kuri ir tādā pašā situācijā.

92| Lieta C-465/20 P ***Komisija/Īrija u.c.***

93| *Apple* grupā *Apple Operations International* ir *Apple Inc.* pilnībā piederošs meitasuzņēmums, *Apple Operations International* pilnībā pieder meitasuzņēmums *AOE*, kuram savukārt pilnībā pieder meitasuzņēmums *ASI*.

94| *ASI* Īrijas filiāle tostarp ir atbildīga par pirkšanas, pārdošanas un izplatīšanas darbībām, kas ir saistītas ar "Apple" preču zīmes preču pārdošanu saistītajām pusēm un klientiem – trešām personām reģionos, kas aptver Eiropu, Tuvos Austrumus, Indiju un Āfriku, kā arī Āziju un Kluso okeānu. *AOE* Īrijas filiāle ir atbildīga par specializētu datorpreču, tostarp *iMac* biroja datoru, *MacBook* portatīvo datoru un citu datorpiederumu, ko tā piegādā saistītajām pusēm Eiropā, Tuvajos Austrumos, Indijā un Āfrikā, ražošanu un montāžu Īrijā.

95| Komisijas Lēmums (ES) 2017/1283 (2016. gada 30. augusts) par valsts atbalstu SA.38373 (2014/C) (ex 2014/NN) (ex 2014/CP), ko Īrija ir sniegusi *Apple* (OV 2017, L 187, 1. lpp.).

96| Skat. it īpaši spriedumus, 2019. gada 14. februāris, ***Beļģija un Magnetrol International/Komisija*** (T-131/16 un T-263/16, EU:T:2019:91), 2019. gada 24. septembris, ***Luksemburga un Fiat Chrysler Finance Europe/Komisija*** (T-755/15 un T-759/15, EU:T:2019:670), kā arī 2019. gada 24. septembris, ***Nīderlande u.c./Komisija*** (T-760/15 un T-636/16, EU:T:2019:669).

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisijai nav izdevies pierādīt selektīvas priekšrocības esamību, kas būtu izraisījusi tās summas samazinājumu, kura *ASI* un *AOE* bija jāmaksā kā uzņēmumu ienākuma nodoklis Īrijā. Tā uzskata, ka katrā Komisijas argumentācijas virzienā šajā ziņā ir pieļautas kļūdas, kas līdz ar to ietekmē strīdīgā lēmuma tiesiskumu.

Pirmām kārtām, runājot par Komisijas galvenokārt sniegto argumentāciju, Vispārējā tiesa to ir apstiprinājusi attiecībā uz atsauces sistēmas noteikšanu, nesaistītu pušu darījuma principa izmantošanu, kā arī ESAO atļauto pieeju [97].

Pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, nosakot atsauces sistēmu, lai izvērtētu selektīvās priekšrocības kritēriju. To veido vispārējo tiesību sistēma sabiedrību peļņas aplikšanai ar nodokli, kuras mērķis ir aplikt ar nodokli visu to sabiedrību ar nodokli apliekamo peļņu, kuras veic darbību Īrijā, neatkarīgi no tā, vai tās ir rezidentes vai nerezidentes, integrētas vai neatkarīgas sabiedrības. Proti, papildus rezidenšu sabiedrību aplikšanai ar nodokli Īrijas nodokļu tiesībās ir paredzēts, ka sabiedrības nerezidentes Īrijā netiek apliktas ar nodokli, ja vien tās neveic komercdarbību ar filiāles vai pārstāvniecības starpniecību, un tādā gadījumā tām ir piemērojams nodoklis par visiem tirdzniecības ienākumiem, kas tieši vai netieši gūti ar filiāles vai pārstāvniecības starpniecību, par ienākumiem no īpašuma vai tiesībām, ko izmanto vai tur filiāle vai pārstāvniecība, kā arī par to ar nodokli apliekamo kapitāla pieaugumu, kas attiecināms uz filiāli vai pārstāvniecību [98]. Līdz ar to sabiedrības rezidentes un sabiedrības nerezidentes, kuras veic komercdarbību Īrijā ar filiāles starpniecību, ir salīdzināmā situācijā, ņemot vērā Īrijas nodokļu režīma mērķi, proti, piemērot nodokli ar nodokli apliekamai peļņai.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda – tā kā Īrijas nodokļu tiesības paredz aplikt ar nodokli sabiedrības nerezidentes filiāles peļņu no komercdarbības tā, it kā tā būtu noteikta tirgus apstākļos, Komisija varēja pamatoti balstīties uz nesaistītu pušu darījuma principu, lai pārbaudītu, vai pastāv nodokļu priekšrocība, pat ja šis princips Īrijas tiesībās formāli nav iekļauts. Šā principa piemērošana ļauj Komisijai, īstenojot savu kompetenci atbilstoši LESD 107. panta 1. punktam, pārbaudīt, vai ar nodokli apliekamā sabiedrības nerezidentes filiāles peļņa uzņēmumu ienākuma nodokļa mērķiem tiek noteikta tādā veidā, lai nodrošinātu, ka sabiedrībām nerezidentēm, kas Īrijā darbojas ar filiāles starpniecību, netiek piešķirts labvēlīgāks režīms salīdzinājumā ar neatkarīgām sabiedrībām rezidentēm, kuru ar nodokli apliekamā peļņa ataino tirgū noteiktās cenas pilnīgas konkurences apstākļos. Attiecībā uz nesaistītu pušu darījuma principa piemērojamību valsts atbalsta kontroles ietvaros Vispārējā tiesa atgādināja, ka, lai gan šajā lietā šis princips ir instruments, kas ļauj pārbaudīt nodokļu priekšrocības esamību, Komisija tomēr nevar apgalvot, ka dalībvalstīm ir autonoms pienākums to piemērot horizontāli visās valsts nodokļu tiesību jomās. Tā kā nav Savienības tiesiskā regulējuma par nodokļa bāzes noteikšanu un nodokļu maksājumu sadali atkarībā no dažādiem ražošanas faktoriem un dažādām saimniecības nozarēm, šajā Savienības tiesību attīstības stadijā Komisijai nav kompetences autonomi noteikt integrēta uzņēmuma tā saukto "normālo" aplikšanu ar nodokļiem, neņemot vērā valsts nodokļu tiesību normas.

Treškārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija varēja pamatoti būtībā balstīties uz ESAO atļauto pieeju [99], uzskatot, ka, lai piemērotu Īrijas nodokļu tiesību normas, attiecinot peļņu uz sabiedrības nerezidentes Īrijas filiāli, ir jāņem vērā aktīvu, funkciju un risku sadale starp filiāli un citām šīs sabiedrības daļām. Apstrīdētajā lēmumā, lai gan Komisija nav tieši piemērojusi nedz ESAO nodokļu paraugkonvencijas noteikumus, nedz arī sniegtās vadlīnijas par peļņas sadali vai transfertcenu noteikšanu, tā tomēr būtībā ir balstījusies uz ESAO

97| 2010. gada ziņojums par peļņas attiecināšanu uz pastāvīgajām iestādēm, kas apstiprināts ESAO Padomē 2010. gada 22. jūlijā.

98| 1997. gada *Taxes Consolidation Act* [Nodokļu konsolidācijas likuma] 25. pants.

99| ESAO atļautās pieejas pamatā ir ekspertu grupu veikts darbs, un tā atspoguļo starptautiskā mērogā sasniegto konsensu par peļņas attiecināšanu uz pastāvīgiem uzņēmumiem; tai ir praktiska nozīme, interpretējot jautājumus par minēto peļņas attiecināšanu.

atļauto pieeju. Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatēja, ka, lai gan šī atļautā ESAO pieeja nav iekļauta Īrijas nodokļu tiesībās, būtībā pārklājas funkcionālā un faktu analīze šīs pieejas piedāvātās analīzes pirmajā posmā, no vienas puses, un Īrijas nodokļu tiesību normu par sabiedrībām nerezidentēm piemērošana, no otras puses.

Turpretī Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdas attiecībā uz Īrijas nodokļu tiesību normu par sabiedrībām nerezidentēm piemērošanu. Saskaņā ar šīm normām peļņa no aktīviem, tādiem kā intelektuālā īpašuma licences, ko kontrolē sabiedrība nerezidente, pat ja šie aktīvi ir nodoti šīs sabiedrības Īrijas filiāles rīcībā, pati par sevi nevar tikt uzskatīta par peļņu, kas apliekama ar nodokli un attiecināma uz filiālēm. Lai noteiktu filiāles peļņu, būtiskais jautājums ir par to, vai šī Īrijas filiāle kontrolē minētos aktīvus. Uzskatot, ka *Apple* grupas intelektuālā īpašuma licences vajadzējis attiecināt uz Īrijas filiālēm, ciktāl ASI un *AOE* tika uzskatītas par tādām, kurām nav nedz darbinieku, nedz fiziskas klātbūtnes, lai nodrošinātu to pārvaldību, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisija ir attiecinājusi peļņu "pēc izslēgšanas metodes", kas neatbilst Īrijas nodokļu tiesību normām par sabiedrībām nerezidentēm. Turklāt, Vispārējās tiesas ieskatā, vērtējumā par darbību *Apple* grupā Komisija nav pierādījusi, ka, ņemot vērā, pirmkārt, *ASI* un *AOE* Īrijas filiāļu faktiski veiktās darbības un funkcijas un, otrkārt, stratēģiskos lēmumus, kas pieņemti un īstenoti ārpus šīm filiālēm, minētajām Īrijas filiālēm bija jāpiešķir *Apple* grupas intelektuālā īpašuma licences, lai noteiktu *ASI* un *AOE* ar nodokli apliekamo ikgadējo peļņu Īrijā. Līdz ar to Vispārējā tiesa nosprieda, ka savā galvenokārt sniegtajā argumentācijā Komisijai nav izdevies pierādīt, ka, pieņemot nodokļu nolēmumus, Īrijas nodokļu iestādes ir piešķīrušas priekšrocību *ASI* un *AOE*.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa pie tāda paša secinājuma nonāca arī attiecībā uz pakārtoti sniegto argumentāciju, saskaņā ar kuru nodokļu nolēmumos apstiprinātās peļņas attiecināšanas metodes esot novedušas pie rezultāta, kas atšķiras no ticamas tirgus rezultāta aptuvenas aplēses atbilstoši nesaistītu pušu darījuma principam. Savā pamatojumā tā uzsvēra – ar to vien, ka nav ievērotas metodoloģiskās prasības, it īpaši atbilstoši ESAO pamatnostādnēm transfertcenu jomā, nepietiek, lai secinātu, ka aprēķinātā peļņa nav ticama tirgus rezultāta aptuvenā aplēse un, vēl jo mazāk, ka aprēķinātā peļņa ir mazāka par peļņu, kādai būtu bijis jāiznāk, ja transfertcenas noteikšanas metode būtu pareizi piemērota. Tādējādi ar metodoloģiskās kļūdas konstatēšanu vien nepietiek, lai pierādītu, ka apstrīdētie nodokļu pasākumi ir radījuši priekšrocību subjektiem, uz ko attiecas minētie pasākumi. Komisijai vēl ir jāpierāda, ka konstatētās metodoloģiskās kļūdas ir izraisījušas ar nodokli apliekamās peļņas – un tātad arī šo subjektu nodokļu maksājumu – samazināšanos salīdzinājumā ar maksājumiem, kādi tiem būtu jāveic, piemērojot parastās valsts nodokļu tiesību normas, ja nebūtu attiecīgo nodokļu pasākumu.

Šajā ziņā, lai gan Vispārējā tiesa konstatēja, ka nodokļu nolēmumi ir nepilnīgi un reizēm nekonsekventi tādēļ, ka *ASI* un *AOE* ar nodokli apliekamās peļņas aprēķina metodēs ir pieļautas nepilnības, tā tomēr nosprieda, ka Komisijai nav izdevies pierādīt, ka metodoloģiskās kļūdas, ko tā izvirzīja attiecībā uz nodokļu nolēmumos apstiprinātajām peļņas sadales metodēm, tostarp attiecībā uz apsaimniekošanas izmaksu kā peļņas līmeņa rādītāja izvēli un atlīdzības līmeņiem, kas bija apstiprināti nodokļu nolēmumos, būtu izraisījušas *ASI* un *AOE* ar nodokli apliekamās peļņas samazinājumu Īrijā.

Visbeidzot, trešām kārtām, attiecībā uz alternatīvi sniegtajiem argumentiem Vispārējā tiesa tostarp nosprieda – tā kā Komisija ar galvenokārt un pakārtoti izvirzītajiem argumentiem nav pierādījusi priekšrocības esamību, tā ar alternatīvo argumentāciju vien nevar pierādīt selektīvas priekšrocības esamību. Tādējādi Vispārējā tiesa uzskatīja – pat pieņemot, ka nodokļu iestāžu rīcības brīvības esamība būtu pierādīta, šādas rīcības brīvības esamība ne vienmēr nozīmē, ka tā ir īstenota, lai samazinātu uzņēmuma, uz kuru attiecas nodokļu nolēmums, nodokļu slogu salīdzinājumā ar to, kas tam parasti būtu jāuzņemas. Katrā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisijai nav izdevies pierādīt, ka Īrijas nodokļu iestādes ir īstenojušas plašu rīcības brīvību, kas varētu dot priekšroku *ASI* un *AOE*. Šajā ziņā, lai noraidītu Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru, Īrijas iestādēm piemērojot nodokļu tiesību normas, nav izmantots neviens saskanīgs kritērijs, lai noteiktu peļņu, kas piedēvējama sabiedrību nerezidenšu Īrijas filiālēm, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka šo normu piemērošanai ir

jāveic faktu objektīva analīze, kas būtībā atbilst ESAO piedāvātajai pieejai. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka metodoloģiskās nepilnības, kas identificētas *ASI* un *AOE* ar nodokli apliekamās peļņas aprēķinā, vien nevar pierādīt, ka nodokļu nolēmumi ir sekas tam, ka Īrijas nodokļu iestādes ir īstenojušas plašu rīcības brīvību.

V. Intelektuālais īpašums

1. Eiropas Savienības preču zīme

a. Apzīmējumi, kas var būt preču zīme

Spriedumā ***CEDC International/EUIPO – Underberg (Zāles stiebra pudelēs forma)*** (T-796/16, pārsūdzēts apelācijā [100], EU:T:2020:439), kas pasludināts 2020. gada 23. septembrī, Vispārējā tiesa sprieda par skaidrības un precizitātes prasību attiecībā uz trīsdimensiju preču zīmes atveidojumu reģistrācijas apliecībā Regulas Nr. 40/94 [101] 4. panta izpratnē.

Šajā lietā *Underberg AG* lūdza reģistrēt Eiropas Savienības trīsdimensiju preču zīmi, kurā attēlots zāles stiebrs pudelē, attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem un liķieriem. *CEDC International sp. z o.o.* (turpmāk tekstā – "prasītāja") bija iesniegusi iebildumus, pamatojoties uz savu agrāko Francijas trīsdimensiju preču zīmi, kas reģistrēta attiecībā uz alkoholiskajiem dzērieniem (turpmāk tekstā – "agrākā preču zīme").

Attiecīgi Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Iebildumu nodaļa un apelācijas padome noraidīja prasītājas iebildumu un apelācijas sūdzību, pamatojoties uz to, ka prasītāja nebija pierādījusi agrākās preču zīmes izmantošanas raksturu, proti, šīs preču zīmes, kāda tā ir reģistrēta, izmantošanu vai tās izmantošanu formā, kas atšķiras elementos, kuri nemaina preču zīmes – formā, kādā tā ir tikusi reģistrēta, – atšķirtspēju. Izskatot prasītājas celto prasību, Vispārējā tiesa bija atcēlusi apelācijas padomes lēmumu, uzskatot, ka tā nebija izmantojusi savu rīcības brīvību ņemt vērā novēloti iesniegtos pierādījumus par preču zīmes izmantošanu [102]. Ar otro lēmumu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") apelācijas padome no jauna bija noraidījusi apelācijas sūdzību, konstatējot, ka minētie pierādījumi nekādi nemainītu tās iepriekšējo lēmumu.

Izskatot prasību, kas celta par pēdējo minēto lēmumu, Vispārējā tiesa nosprieda, ka, ciktāl runa ir par Eiropas Savienības preču zīmju tiesību interpretāciju un piemērošanu, preču zīmes atveidojums, kam ir jābūt skaidram un precīzam, nosaka ar reģistrāciju piešķirtās aizsardzības priekšmetu. Turklāt aprakstam, kurš, iespējams, varētu tikt pievienots atveidojumam, ir jāatbilst šim atveidojumam, kāds tas ir reģistrēts, un tas nevar paplašināt šādi definēto preču zīmes piemērošanas jomu. Šī prasība par eventuālā apraksta atbilstību atveidojumam tātad izriet no prasības par atveidojuma, ar ko ir definēts aizsardzības priekšmets, skaidrību un precizitāti.

100| Lieta C-639/20 P ***CEDC International/EUIPO.***

101| Padomes Regula (EK) Nr. 40/94 (1993. gada 20. decembris) par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.) (aizstāta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Kopienas preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.), kas savukārt aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.)).

102| Vispārējās tiesas spriedums, 2014. gada 11. decembris, ***CEDC International/ITSB – Underberg (Zāles stiebra pudelē forma)*** (T-235/12, EU:T:2014:1058).

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka konkrētajā lietā agrākās preču zīmes apraksts, ņemot vērā, ka tas neatbilst tās atveidojumam, kurā ir ietverta līnija, nevis zāles stiebrs, kā tas tika aprakstīts, nevar kalpot, lai to skaidrotu vai precizētu [103]. Proti, tikai reāls zāles stiebra atveidojums vai pudelē ievietotā zāles stiebra patiesais attēls varētu skaidri un precīzi noteikt tā esamību šajā preču zīmē. Tādējādi ar agrāko preču zīmi piešķirtās aizsardzības konkrētais priekšmets neattiecas uz zāles stiebru.

Pēc šiem konstatējumiem Vispārējā tiesa apstiprināja apelācijas padomes vērtējumu, saskaņā ar kuru agrākās preču zīmes izmantošana, kāda tā ir atveidota un reģistrēta, nav tikusi pierādīta.

Savukārt iebildums, ar kuru apgalvota pienākuma norādīt pamatojumu neizpilde, tika pieņemts [104]. Proti, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas padomei nav atļauts, pamatojot apstrīdētā lēmuma, ar kuru tiek noraidīti visi izvirzītie iebildumu pamati, rezolutīvo daļu, saistībā ar dažiem no šiem pamatiem atsaukties uz Vispārējās tiesas pilnībā atceltā pirmā lēmuma pamatojumu, nevērtējot un nenoraidot katru no iebildumu pamatiem. Līdz ar to Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu tikai attiecībā uz motīviem, kurus apelācijas padome nebija pārbaudījusi.

b. Preču zīmes, kam nav atšķirtspējas

Ar 2020. gada 5. februāra spriedumu ***Hickies/EUIPO (Apavu auklas forma)*** (T-573/18, EU:T:2020:32) Vispārējā tiesa noraidīja prasību, kas celta par *EUIPO* lēmumu, ar kuru tika atteikta trīsdimensiju preču zīmes, ko veido apavu auklas forma, reģistrācija, pamatojoties uz to, ka tai nav atšķirtspējas.

Prasītāja – *Hickies* – lūdza reģistrēt trīsdimensiju apzīmējumu, kas izskatās kā saite, kura četros attēlos ir attēlota no dažādiem skatpunktiem. Vienā no minētās saites galiem atrodas actiņa, kurā var ievietot saites otrā galā esošo kniedi, lai šo saiti aizdarītu. *EUIPO* uzskatīja, ka reģistrācijai pieteiktajai preču zīmei nav atšķirtspējas [105] saistībā ar daļu no precēm, attiecībā uz kurām tika pieteikta reģistrācija, tostarp apavu auklām.

Prasītāja tostarp apgalvoja, ka reģistrācijai pieteiktā preču zīme atspoguļo pilnīgi jaunu apavu aizdares veidu, kas būtiski atšķiras no apavu nozarē ierastajiem standartiem un ieradumiem. Šajā ziņā, lai iebilstu pret *EUIPO* minētajiem piemēriem, tā norādīja, ka attiecīgās preces ir imitācija un neviena no minētajām interneta vietnēm nav preču zīmju īpašnieku vietne, bet tiešsaistes tirdzniecības platformas, kuras ir pazīstamas kā pārdošanas rīks, ko izmanto [preču zīmju] pārkāpēji. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja – tas, ka runa var būt par tiešsaistes tirdzniecības platformām, nekādi nemazina to apstākļu pierādījumu spēku, kurus pārbaudītāja ir norādījusi, lai pierādītu, ka Savienības tirgū pastāv formas, kas ir līdzīgas tai, kura veido reģistrācijai pieteikto preču zīmi. Turklāt, pat pieņemot, ka dažas no šīm vietnēm var tikt izmantotas viltotu preču tirdzniecībai, šāda iespēja vien nepierāda, ka preces, kas ir norādītas *EUIPO* minētajās vietnēs, ir viltotas. Katrā ziņā Vispārējās tiesas kompetencē nav lemt par apgalvoto [preču zīmju] pārkāpumu.

Turklāt prasītāja norādīja uz tās preces novitāti, kuras forma atbilst reģistrācijai pieteikto preču zīmi veidojošajai formai. Vispārējā tiesa uzskatīja – pat pieņemot, ka ir konstatēta minētā novitāte, šis fakts ne vienmēr nozīmē, ka minētajai preču zīmei ir atšķirtspēja. Tā atgādināja, ka apzīmējumi, kurus parasti izmanto attiecīgo preču vai pakalpojumu tirdzniecībai, tiek uzskatīti par tādiem, kas neļauj identificēt minēto preču vai pakalpojumu

103| Atbilstoši agrākās preču zīmes aprakstam "preču zīmi veido pudele, kuras iekšienē pudeles pamatdaļā zāles stiebrs ir novietots gandrīz diagonālā stāvoklī".

104| Regulas Nr. 207/2009 75. panta izpratnē.

105| Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

izcelsmi. Tomēr šis apgalvojums nevar tikt interpretēts *a contrario*, lai secinātu reģistrācijai pieteiktās preču zīmes atšķirtspējas esamību, ja tā tikai nedaudz tiek izmantota attiecībā uz konkrētajām precēm un pakalpojumiem. Proti, Eiropas Savienības preču zīmes atšķirtspējas vērtējums nav balstīts uz minētās preču zīmes oriģinalitāti vai šīs preču zīmes neizmantošanu nozarē, ar kuru ir saistītas konkrētās preces vai pakalpojumi.

Vēl Vispārējā tiesa precizēja, ka tiesību uz diviem Eiropas Savienības dizainparaugiem pārkāpumam, uz ko atsaucas prasītāja un kas ir izdarīts, pārdodot preces, kuru forma ir līdzīga prasītājas preces formai, kas veido reģistrācijai pieteikto preču zīmi, nav ietekmes uz reģistrācijai pieteiktās preču zīmes raksturīgās atšķirtspējas analīzi. Proti, tiesību attiecībā uz dizainparaugu aizsardzība neietver attiecīgās formas atšķirtspēju, jo šo divu tiesību izvērtējuma kritēriji fundamentāli atšķiras. Tiesību attiecībā uz dizainparaugu aizsardzība skar preces veidolu, kas atšķiras no esošiem dizainparaugiem, un ir balstīta uz minētā dizainparauga novitāti, proti, identiska dizainparauga nodošanas atklātībā neesamību, kā arī uz tā individuālo raksturu. Turpretim preču zīmes gadījumā, tā kā reģistrācijai pieteiktas preču zīmes formai ir būtiski jāatšķiras no attiecīgās nozares standartiem vai ieradumiem, lai tai varētu būt atšķirtspēja, minētās formas novitāte vien nav pietiekama, lai secinātu šādas atšķirtspējas esamību, jo izšķirošais kritērijs ir minētās formas spēja pildīt komerciālās izcelsmes norādes funkciju.

Vispārējā tiesa uzskatīja, ka *EUIPO* apelācijas padome ir pamatoti mazinājusi dizaina cenas, uz ko atsaucas prasītāja, nozīmi. Proti, apstāklis, ka precēm ir kvalitatīvs dizains, ne vienmēr nozīmē, ka preču zīme, ko veido šo preču trīsdimensiju forma, *ab initio* ļauj nošķirt minētās preces no citu uzņēmumu precēm. Turklāt eksperti, kuri nosaka šo cenu, var būt aicināti koncentrēt uzmanību uz niecīgām atšķirībām, savukārt konkrētā sabiedrības daļa, kurai šajā lietā ir raksturīga vidēja uzmanības pakāpe, neveiks attiecīgās formas analītisku izvērtējumu.

Ar 2020. gada 25. novembra spriedumu ***Brasserie St Avold/EUIPO (Tumša pudeles forma)*** (T-862/19, EU:T:2020:561) Vispārējā tiesa lēma par lietu, kurā *Brasserie St Avold* bija attiecinājusi uz Eiropas Savienību trīsdimensiju apzīmējuma starptautisko reģistrāciju. Apzīmējumu veido tumšas pudeles, kas aizdarīta ar vāciņu, trīsdimensiju attēls. Pudeles korpusa apakšdaļa ir nevienmērīgi aptīta ar baltu etiķeti, izņemot izvirzījumu ar smailu galu augšup, kuram nav saskares ar šo pudeles korpusa daļu. Pieteikums par preču zīmes aizsardzību attiecas uz dzērieniem. *EUIPO* atteica starptautiskās reģistrācijas aizsardzību, pamatojoties uz to, ka apzīmējumam neesot atšķirtspējas Regulas 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Vispārējā tiesa, kas izskatīja prasību atcelt *EUIPO* lēmumu, prasību noraidīja. Tā precizēja nozarē pastāvošo normu un ieražu definīciju, vērtējot trīsdimensiju preču zīmju, ko veido preces forma vai tās iesaiņojuma forma, atšķirtspēju.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādināja, ka, tā kā šķidriem produktiem, lai tos varētu pārdot, noteikti jābūt iepakotiem, vidusmēra patērētājs iepakojumu vispirmām kārtām uztvers vienīgi kā šo funkciju. Atšķirtspēja ir tikai tādai preču zīmei, kas būtiski atšķiras no [attiecīgajā] nozarē pastāvošajām normām vai ieražām. Tādējādi, ja trīsdimensiju preču zīmi veido tās preces forma, attiecībā uz kuru to lūdz reģistrēt, vai šīs preces iesaiņojuma forma, ar to vien, ka šī forma ir šāda veida preču vai to iesaiņojuma parastās formas variants, nepietiek, lai pierādītu, ka minētajai preču zīmei ir atšķirtspēja.

Turpinājumā Vispārējā tiesa konstatēja, ka *EUIPO* ir pierādījis, ka dzērienu nozarē pastāvošās normas un ieražas raksturo liela etiķešu formu un to izvietojuma uz pudelēm veidu dažādība. Vispārējā tiesa precizēja – pat pieņemot, ka aplūkoto preču etiķetes vairākumā gadījumu ir taisnstūra un ir pilnībā piestiprinātas pudeles cilindriskā korpusa vienai daļai, nozarē pastāvošās normas un ieražas nevar reducēt līdz vienai – statistiski visizplatītākajai – formai, bet tās aptver visas formas, ko patērētājs ir ieradis redzēt tirgū.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra, ka attiecīgā etiķete ir tikai jau pastāvošo formu iespējams variants. Tā būtiski neatšķiras no nozarē pastāvošajām normām vai ieražām. Līdz ar to Vispārējā tiesa nosprieda, ka strīdīgais apzīmējums nevar apzīmēt attiecīgo preču izcelsmi. Tādēļ tam nepiemīt vajadzīgā minimālā atšķirtspēja.

c. Preču zīmes, kas pēc savām īpašībām var maldināt sabiedrību

Ar spriedumu ***SolNova/EUIPO – Canina Pharma ("BIO-INSECT Shocker")*** (T-86/19, EU:T:2020:199), kas pasludināts 2020. gada 13. maijā, Vispārējā tiesa daļēji atcēla *EUIPO* lēmumu, tādēļ ka tas bija pieļāvis kļūdu vērtējumā, uzskatīdams, ka vārdiska preču zīme "BIO-INSECT Shocker" nav maldinoša attiecībā uz biocīdiem produktiem.

Prasītāja, *SolNova AG*, bija iesniegusi pieteikumu par vārdiskas preču zīmes "BIO-INSECT Shocker" spēkā neesamības atzīšanu attiecībā uz visām ar šo preču zīmi aptvertajām precēm, tostarp biocīdiem produktiem, it īpaši tādēļ, ka šī preču zīme varot maldināt sabiedrību attiecībā uz preču raksturu vai kvalitāti. *EUIPO* noraidīja šo pieteikumu, uzskatīdams, ka apstrīdētā preču zīme pēc sava rakstura nevar maldināt sabiedrību, jo prasītāja neesot pierādījusi, ka šo preču zīmi var kvalificēt kā maldinošu Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta g) apakšpunkta izpratnē, un uzskatīdams, ka ir iespējama minētās preču zīmes nemaldinoša izmantošana. Vispārējā tiesā celtajā prasībā prasītāja tostarp norādīja, ka konkrētā sabiedrības daļa apstrīdēto preču zīmi uztvertu kā tādu, kas attiecas uz bioloģiskiem produktiem vai tādiem produktiem, kuri tiek asociēti ar draudzīgumu videi.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja savu pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta g) apakšpunktā paredzēto reģistrācijas atteikuma gadījumu attiecībā uz preču zīmēm, kas var maldināt sabiedrību, priekšnosacījums ir tas, ka var konstatēt patērētāja faktisku maldināšanu vai pietiekami nopietnu maldināšanas risku.

Turpinājumā, izdarījusi atsauci uz Regulas Nr. 528/2012 [106] noteikumiem, kuros ir definēts biocīda produkta jēdziens un ir paredzētas minēto produktu marķēšanai un reklāmai piemērojamās prasības, Vispārējā tiesa konstatēja – no šīm tiesību normām izriet, ka tad, ja uz biocīda produkta, tāda kā tie, attiecībā uz kuriem ir reģistrēta apstrīdētā preču zīme, ir sniegtas norādes, kas ļauj domāt, ka šis produkts ir dabīgs, ka tas nekaitē veselībai vai ir videi draudzīgs, patērētājam var tikt radīts kļūdains un maldinošs priekšstats. Līdz ar to pietiek ar šāda veida norādi uz biocīda produkta, lai konstatētu pietiekami nopietnu patērētāja maldināšanas risku.

Šajā ziņā, runājot par apstrīdētās preču zīmes vārdisko elementu "bio", Vispārējā tiesa atgādināja, ka šis elements jau ir ieguvis ļoti suģestīvu tvērumu, kas vispārīgi norāda uz ideju par draudzīgumu videi, dabīgu materiālu izmantošanu vai pat ekoloģiskiem ražošanas procesiem.

Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka pietiek ar vārda "bio" norādi uz biocīdiem produktiem, lai konstatētu pietiekami nopietnu patērētāja maldināšanas risku.

Visbeidzot Vispārējā tiesa pretēji *EUIPO* uzskatīja, ka preču zīmes nemaldinošas izmantošanas iespēja, pieņemot, ka tā ir pierādīta, nevar izslēgt Regulas Nr. 207/2009 7. panta 1. punkta g) apakšpunkta pārkāpumu.

106| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 528/2012 (2012. gada 22. maijs) par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu (OV 2012, L 167, 1. lpp.) 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 69. panta 2. punkts un 72. panta 3. punkts.

d. Procesuālo tiesību jautājumi

2020. gadā Vispārējā tiesa ir vairākkārt lēmusi par jautājumiem saistībā ar lietas izskatīšanas procesu *EUIPO*. Tai it īpaši bija jāprecizē to kļūdu veidi, kas var būt pamats labošanai, procesa apturēšanas kārtība, pieteikumu par *restitutio in integrum* pieņemamības nosacījumi, kā arī Apvienotās Karalistes izstāšanās ietekme uz aizsardzību, kāda ir Eiropas Savienības preču zīmēm.

2020. gada 28. maija spriedumā ***Aurea Biolabs/EUIPO – Avizel ("AUREA BIOLABS")*** (T-724/18 un T-184/19, EU:T:2020:227) Vispārējā tiesa noraidīja prasības par *EUIPO* apelācijas padomes lēmumiem, ar kuriem minētā padome: ar pirmo lēmumu secināja, ka pastāv sajaukšanas iespēja, un ar otro lēmumu laboja pirmo lēmumu, svītrojot punktu attiecībā uz visaptverošu sajaukšanas iespējas vērtējumu. Šajā spriedumā Vispārējai tiesai bija jāprecizē, kāda veida kļūdas var būt pamats labošanai.

Aplūkotajā gadījumā prasītāja *Aurea Biolabs Pte Ltd* bija lūgusi reģistrēt grafisku preču zīmi "AUREA BIOLABS" attiecībā uz pārtikas piedevām. *Avizel SA* iesniedza iebildumus, pamatojoties uz agrāku Eiropas Savienības vārdisku preču zīmi "AUREA", kas reģistrēta tostarp attiecībā uz ādas kopšanas krēmiem medicīniskiem nolūkiem. Ar 2018. gada 11. septembra lēmumu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") *EUIPO* apelācijas padome apmierināja iebildumus, uzskatot, ka pastāv sajaukšanas iespēja, un noraidīja reģistrācijas pieteikumu. Tā tostarp uzskatīja, ka starp precēm, kas aptvertas ar konfliktējošajām preču zīmēm, pastāv vismaz vājas pakāpes līdzība. Tomēr, veicot visaptverošu sajaukšanas iespējas vērtējumu, tā norādīja, ka attiecīgās preces ir tikušas uzskatītas par identiskām. Ar 2019. gada 29. janvāra lēmumu Apelācijas otrā padome laboja apstrīdēto lēmumu, svītrojot punktu, kurā bija norāde uz preču identiskumu.

Prasībā prasītāja apgalvoja, ka konkrētā kļūda nevar tikt labota. Tās ieskatā, "acīmredzamu kļūdu" gadījumā ir iespējama tikai *EUIPO* lēmumu atsaukšana.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms precizēja, ka apstrīdētā lēmuma labošanai piemērojamā tiesību norma ir Regulas 2017/1001 102. pants [107]. Tomēr šajā pantā ir minēti tikai "acīmredzamas pārskatīšanās" gadījumi. Vienīgi šīs pašas regulas 103. pantā [108], kas reglamentē *EUIPO* lēmumu atsaukšanu, ir minētas "skaidras [acīmredzamas] kļūdas".

Turpinājumā Vispārējā tiesa norādīja, ka tiesību normās, kas reglamentē *EUIPO* lēmumu labošanu un atsaukšanu, to iepriekš piemērojamajā redakcijā, bija minētas attiecīgi "nepārprotamas [acīmredzamas] kļūdas" [109] un "acīmredzamas procesuālas kļūdas" [110]. No šīm tiesību normām izriet, ka to kļūdu veidi, kas var būt pamats labošanai vai atsaukšanai, atšķiras, tāpēc ka pastāv atšķirība starp labošanas procedūru un atsaukšanas procedūru.

107| Regulas 2017/1001 102. panta "Kļūdu un acīmredzamas pārskatīšanās labošana" 1. punkts ir formulēts šādi: "1. [*EUIPO*] savos lēmumos labo lingvistiskas vai transkripcijas kļūdas un acīmredzamas pārskatīšanās vai tehniskas kļūdas, ko tas ir pieļāvis, reģistrējot Eiropas Savienības preču zīmi vai publicējot tās reģistrāciju pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses lūguma" (OV 2017, L 154, 1. lpp.).

108| Regulas 2017/1001 103. panta "Lēmumu atcelšana" 1. punktā ir noteikts: "1. Ja [*EUIPO*] reģistrā ir izdarījis ierakstu vai pieņēmis lēmumu, kurā ir skaidra [*EUIPO*] izdarīta kļūda, tas nodrošina, lai ieraksts tiktu anulēts vai lēmums atcelts [..]."

109| Komisijas Regulas (EK) Nr. 2868/95 (1995. gada 13. decembris), ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi (OV 1995, L 303, 1. lpp.), 53. noteikums.

110| Regulas Nr. 207/2009 80. pants.

Proti, labošanas procedūra nenozīmē labotā lēmuma atcelšanu, bet tās rezultātā ar lēmumu par labojumu tiek vienīgi koriģētas pirmajā minētajā lēmumā ietvertās kļūdas. Tādējādi labojumi attiecas tikai uz acīmredzamām formāla rakstura kļūdām, kuras ietekmē nevis pieņemtā lēmuma tvērumu un būtību, bet gan tikai tā formu. Runa ir par kļūdām, kas ir tik acīmredzamas, ka nevarētu būt paredzēts nekāds cits teksts kā vien tas, kurš izriet no labojuma, un kas nevar būt pamats atzīt par spēkā neesošu vai atsaukt lēmumu, kurā tās pieļautas. Turpretim pamats tam, lai pieņemtu lēmumu par atsaukšanu, var būt kļūdas, kas neļauj saglabāt attiecīgā lēmuma rezolutīvo daļu, neveicot jaunu vērtējumu, kuru veiks vēlāk instance, kas bija pieņēmusi minēto lēmumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskatīja, ka atšķirību starp labošanas gadījumiem un atsaukšanas gadījumiem neliek apšaubīt apstāklis, ka izteiciens "acīmredzamas kļūdas" ir aizstāts ar izteicienu "acīmredzamas pārskatīšanās" Regulas 2017/1001 102. pantā. Proti, šī aizstāšana ir izskaidrojama tieši ar nepieciešamību saglabāt atšķirību starp kļūdām, kas ir pamats labošanai, un kļūdām, kas ir pamats atsaukšanai.

Tādēļ Vispārējā tiesa nosprieda, ka lēmumā konstatētā kļūda var tikt labota saskaņā ar Regulas 2017/1001 102. pantu, ja runa ir par elementu, kas neiederas lēmumā, kurš pārējā daļā ir konsekvents un nepārprotams, proti, ja ir skaidrs, ka kļūdas pamatā ir pārskatīšanās vai pārrakstīšanās, kas acīmredzami būtu jāizlabo atbilstošajā nozīmē, tādējādi, ka nevar tikt domāts nekāds cits formulējums kā vien no labojuma izrietošais.

Konkrētajā gadījumā apstāklis, ka labojums izpaudās nevis kā kāda izlaista punkta pievienošana, bet gan kā kāda apstrīdētā lēmuma punkta svītrošana, pats par sevi neļauj secināt, ka šāda labošana būtu veikta, neievērojot Regulas 2017/1001 102. pantu.

Lai noteiktu, vai konkrētā kļūda varēja būt pamats labošanai, Vispārējā tiesa norādīja, ka šī kļūda bija pieļauta punktā, kurā bija atgādināts attiecīgo preču salīdzinošās analīzes rezultāts nolūkā sākt visaptverošu sajaukšanas iespējas vērtējumu. Šim atgādinājumam noteikti bija jāatbilst veiktajai analīzei, un tādējādi tajā bija jābūt norādei uz attiecīgo preču vismaz vājas pakāpes līdzību, nevis to identiskumu. Šādu kļūdu tātad acīmredzami varēja izlabot vienīgi par labu variantam, kas atbilst apelācijas padomes faktiski veiktajai analīzei, kurā secināts par preču līdzību. Tātad tā apstrīdētā lēmuma punkta svītrošana, kurā bija norāde uz preču identiskumu, bija acīmredzami nepieciešama un līdz ar to var tikt atzīta par kļūdas labošanu, kas pienācīgi veikta atbilstoši Regulas 2017/1001 102. pantam.

Turklāt Vispārējā tiesa apstiprināja, ka attiecīgās preces ir līdzīgas un ka pastāv sajaukšanas iespēja.

Ar 2020. gada 28. maija spriedumu ***Cinkciarz.pl/EUIPO – MasterCard International ("We IntelliGence the World")*** (T-84/19 un no T-88/19 līdz T-98/19, EU:T:2020:231) Vispārējā tiesa atcēla *EUIPO* apelācijas padomes lēmumus, pamatojoties uz to, ka šī padome nav apturējusi attiecīgos apelācijas procesus, lai gan tā uzskatīja, ka apturēšana bija pamatota ar notiekošu paralēlo tiesvedību esamību.

Šajā lietā prasītāja *Cinkciarz.pl sp. z o.o.* iesniedza divpadsmit Eiropas Savienības grafisku preču zīmju reģistrācijas pieteikumus. *MasterCard International*, persona, kas iestājusies lietā, iesniedza iebildumus pret šo preču zīmju reģistrāciju. Iebildumi bija balstīti uz septiņām agrākām Eiropas Savienības preču zīmēm, starp kurām bija divas grafiskas preču zīmes melnā un baltā krāsā, kas attēlo savītus apļus un melnbaltus diskus, pret kurām prasītāja iesniedza pieteikumus par spēkā neesamības atzīšanu. Turklāt *EUIPO* tika izskatīts arī process saistībā ar pilnībā grafiska apzīmējuma "€$", kas identiski ir attēlots četrās no divpadsmit attiecīgajām preču zīmēm, kā preču zīmes reģistrāciju [111].

111| Saistībā ar šo tiesvedību tika pasludināts 2018. gada 8. marta spriedums ***Cinkciarz.pl/EUIPO ("€$")*** (T-665/16, nav publicēts, EU:T:2018:125), ar kuru Vispārējā tiesa pamatojuma neesamības dēļ atcēla apelācijas padomes lēmumu, ar kuru tika atteikta grafiskas preču zīmes "€$" reģistrācija. Pēc šī sprieduma pasludināšanas lieta no jauna tika izskatīta apelācijas padomē.

Ar divpadsmit lēmumiem Iebildumu nodaļa, uzskatot, ka konfliktējošie apzīmējumi nav līdzīgi, iebildumus noraidīja. Apelācijas padome uzskatīja, ka attiecīgajiem apzīmējumiem ir vāja līdzības pakāpe no vizuālā viedokļa. Līdz ar to tā atcēla Iebildumu nodaļas lēmumus un nodeva tai lietas atpakaļ, iesakot tai apturēt iebildumu procesus līdz brīdim, kad tiks pieņemti galīgie lēmumi par agrāko preču zīmju melnbaltā krāsā spēkā esamību, kā arī attiecībā uz pilnībā grafiskas preču zīmes "€$" reģistrāciju.

Prasītāja iebilda, ka apelācijas padome nav apturējusi dažādus iebildumu procesus, lai gan tā bija konstatējusi, ka šī apturēšana bija pamatota.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādināja, ka apelācijas padome var apturēt iebildumu procesu, ja lietas apstākļi attaisno šādu apturēšanu, vai nu pēc savas ierosmes, vai pēc kāda lietas dalībnieka pamatota lūguma [112]. Turklāt šīs padomes plašā rīcības brīvība šajā ziņā ierobežo Savienības tiesas pārbaudi pēc būtības par to, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā vai arī nav notikusi pilnvaru nepareiza izmantošana. Tomēr tas, ka pastāv paralēls process, kura iznākums var ietekmēt iebildumu procesu, nenozīmē, ka tas noteikti ir jāaptur, nedz arī to, ka apturēšanas neesamība pati par sevi ir pietiekama, lai secinātu acīmredzamas kļūdas vērtējumā esamību. Proti, lēmumam par apturēšanu ir jābūt attiecīgo interešu izsvēršanas rezultātam, kuras ietvaros apelācijas padomei ir jāveic *prima facie* vērtējums par iespējamību, ka iespējami nozīmīga paralēlā procesa rezultātā var tikt pieņemts lēmums, kas ietekmēs apelācijas procesu.

Turpinājumā Vispārējā tiesa norādīja, ka apelācijas padome ir izskatījusi attiecīgās prasības, nepamatojot savu galīgo lēmumu neapturēt procesus, lai gan tā uzskatīja, ka to apturēšana ir pamatota. Šādi apsvērumi atbilst vērtējumam, kas bija procesa apturēšanas nosacījums. Turklāt šie apsvērumi nozīmēja, ka pastāvēja būtiska varbūtība, ka paralēlos procesos varētu tikt pieņemti lēmumi, kas ietekmētu apelācijas procesus, pavēršot esošo interešu izsvēršanu par labu prasītājai. Turklāt, tā kā vispārīgie un kategoriskie apgalvojumi neļauj uzskatīt, ka apelācijas padome ir efektīvi izmantojusi tai piešķirto plašo rīcības brīvību, tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja nav sniegts nekāds pamatojums attiecībā uz noteicošo vērtējumu jautājumā par attiecīgo interešu izsvēršanu, it īpaši tad, ja apelācijas padomes lēmums ietver pretrunīgus apsvērumus par pašu šo vērtējumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra, ka procesa apelācijas padomē apturēšanas pārbaudei ir jānotiek pirms sajaukšanas iespējas esamības pārbaudes. Līdz ar to, ja apelācijas padome uzskata, ka procesa apturēšana ir pamatota, tai nav citas iespējas kā vien lemt par šo apturēšanu, un līdz ar to tā nevar izskatīt apelācijas sūdzību. Tādēļ Vispārējā tiesa secināja – tā kā apelācijas padome uzskatīja, ka procesu apturēšana bija pamatota, tā nevarēja lemt par apelācijas sūdzībām, un līdz ar to tai nebija iespējams sniegt jebkādus ieteikumus Iebildumu nodaļai, jo jebkāda lietu nodošana tai nozīmēja apelācijas sūdzības izskatīšanu un tātad izrietēja no tiesību kļūdas.

Ar 2020. gada 23. septembra spriedumu ***Seven/EUIPO ("7Seven")*** (T-557/19, EU:T:2020:450) Vispārējā tiesa noraidīja prasību par *EUIPO* apelācijas padomes lēmumu, ar kuru tā bija noraidījusi licenciāta pieteikumu par *restitutio in integrum* attiecībā uz tiesībām pieprasīt preču zīmes "7Seven" pagarināšanu pēc noteiktā termiņa beigām.

Aplūkojamajā lietā Eiropas Savienības grafiskas preču zīmes "7Seven" reģistrācija beidzās 2017. gada 22. jūlijā. Pagarināšanas pieprasījums varēja tikt iesniegts līdz 2018. gada 22. janvārim, samaksājot papildu nodevu par maksājuma nokavējumu. *Seven7 Investment PTE Ltd*, kurai piederēja minētā preču zīme, tomēr nepieprasīja reģistrācijas pagarināšanu noteiktajā termiņā. 2018. gada 21. jūlijā prasītāja *Seven SpA*, kurai pieder licence attiecībā uz konkrēto preču zīmi, pamatojoties uz Regulas 2017/1001 104. pantu, iesniedza pieteikumu par

112| Saskaņā ar Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2018/625 (2018. gada 5. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1001 par Eiropas Savienības preču zīmi un atceļ Deleģēto regulu (ES) 2017/1430 (OV 2018, L 104, 1. lpp.), 71. panta 1. punktu.

restitutio in integrum un lūdza atjaunot tās tiesības pieprasīt reģistrācijas pagarināšanu. *EUIPO* apelācijas padome noraidīja prasītājas lūgumu atjaunot tās tiesības un apstiprināja preču zīmes reģistrācijas izslēgšanu no reģistra.

Izskatot prasību atcelt tiesību aktu, Vispārējā tiesa norādīja, ka neviena Regulas 2017/1001 norma neliedz "pagarināšanas procesa dalībnieku" uzskatīt par "pusi lietas izskatīšanas procesā [*EUIPO*]" Regulas 2017/1001 104. panta 1. punkta izpratnē [113]. Tomēr nedz no šīs regulas 53. panta 1. punkta [114], nedz no šīs pašas regulas 104. panta 1. punkta nekādā ziņā neizriet, ka prasītāja kā attiecīgās preču zīmes licences īpašniece juridiski būtu pielīdzināta preču zīmes īpašniekam saistībā ar tās reģistrācijas pagarināšanu, bet gan, tieši pretēji, kā jebkurai citai personai tai ir jāsaņem skaidrs pilnvarojums no attiecīgās preču zīmes īpašnieka, lai tā varētu iesniegt pagarināšanas pieprasījumu, un ir jāpierāda šāda pilnvarojuma esamība.

Turpinājumā Vispārējā tiesa norādīja, ka pagarināšanas process beidzas, beidzoties sešu mēnešu termiņam pēc reģistrācijas izbeigšanās [115]. Tādēļ, lai prasītāju varētu uzskatīt par šī procesa dalībnieku atbilstoši Regulas 2017/1001 53. panta 1. punktam, attiecīgās preču zīmes īpašnieka skaidrs pilnvarojums pieprasīt tās reģistrācijas pagarināšanu prasītājai bija jāsaņem kādā datumā pirms paredzētā termiņa beigām.

Konkrētajā gadījumā tikai pēc šī termiņa beigām, t.i., 2018. gada 17. jūlijā, prasītāja saņēma preču zīmes īpašnieka skaidru pilnvarojumu. Līdz ar to, Vispārējās tiesas ieskatā, prasītāju nevar uzskatīt ne par pagarināšanas procesa dalībnieku, ne par "pusi lietas izskatīšanas procesā [*EUIPO*]". Tātad prasītāja nevarēja iesniegt lūgumu atjaunot savas tiesības kā licenciāts, kurš ir zaudējis tiesības, un tādēļ ir jāuzskata, ka tā ir rīkojusies *EUIPO* vienīgi attiecīgās preču zīmes īpašnieka vārdā un labā. Līdz ar to trūkumu, ko veido apstāklis, ka attiecīgās preču zīmes īpašnieks nav veicis pagarināšanu, prasītāja varēja novērst, tikai pierādot, ka šāds trūkums ir radies, lai gan minētais īpašnieks ir rīkojies ar prasīto pienācīgo rūpību.

Vispārējā tiesa uzsvēra, ka šī interpretācija ir vispiemērotākā, lai nodrošinātu atbilstību efektivitātes principam un tiesiskās drošības prasībai. Tā garantē, ka Regulas 2017/1001 53. un 104. pantā paredzēto termiņu sākuma un beigu datums tiek skaidri noteikts un stingri ievērots. Tādējādi preču zīmes īpašnieks, kas noteiktajā termiņā nav pagarinājis tās reģistrāciju, nevar apiet savas neuzmanības sekas, atļaujot kādai trešai personai iesniegt lūgumu atjaunot tā tiesības pieprasīt Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pagarināšanu pēc minētā termiņa beigām. Savukārt licenciāts nevar, pirmkārt, lūgt atjaunot viņa tiesības, pamatojoties uz to vien, ka preču zīmes īpašnieks ir bijis pasīvs un nav ievērojis termiņu minētās preču zīmes reģistrācijas pagarināšanas pieprasīšanai, un, otrkārt, tam nevar atļaut rīkoties pretēji preču zīmes īpašnieka gribai, kurš apzināti nolēmis nepagarināt šīs preču zīmes reģistrāciju.

Turklāt saskaņā ar Regulas 2017/1001 104. panta 2. punktu lūgums atjaunot tiesības ir jāiesniedz rakstveidā divu mēnešu laikā no brīža, kad ir novērsts šķērslis. Šajā ziņā Vispārējā tiesa nosprieda, ka preču zīmes īpašnieka skaidra pilnvarojuma neesamība nav atzīstama par šķērsli minētās regulas 104. panta izpratnē.

Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka Regulas 2017/1001 11. apsvēruma mērķis ir garantēt ar preču zīmi apzīmētās preces vai pakalpojuma izcelsmes identiskumu, nevis garantēt nenoteiktā veidā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju, kad tā beidzas minētās preču zīmes reģistrācijas nepagarināšanas rezultātā. Proti, saskaņā

113| Regulas 2017/1001 104. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "pieteikuma par Eiropas Savienības preču zīmi iesniedzējam vai tās īpašniekam, vai kādai pusei lietas izskatīšanas procesā Birojā, kura, neskatoties uz to, ka ir veikti visi nepieciešamie pasākumi atbilstoši apstākļiem, nav spējusi iekļauties [*EUIPO*] noteiktajā termiņā, pēc tās lūguma atjauno tās tiesības, ja, attiecīgo termiņu neievērojot, atbilstoši šīs regulas noteikumiem rodas tiešas sekas, kas izraisa kādu tiesību vai atlīdzības iespējas zaudējumu".

114| Regulas 2017/1001 53. panta 1. punktā ir noteikts: "Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju pagarina pēc Eiropas Savienības preču zīmes īpašnieka vai tās skaidri pilnvarotas personas lūguma ar nosacījumu, ka samaksāta attiecīgā nodeva."

115| Saskaņā ar Regulas 2017/1001 53. panta 3. punktu.

ar pieejamības principu preču zīmes, kuras galu galā nav tikušas izmantotas vai vairs netiek izmantotas, ir atkal jāpadara par vispārpieejamām, lai citi ekonomikas dalībnieki varētu tās reģistrēt un efektīvi gūt no tām izrietošos ekonomiskos labumus.

Ar 2020. gada 16. decembra spriedumu ***Forbo Financial Services/EUIPO – Windmöller ("Canoleum")*** (T-3/20, EU:T:2020:606) Vispārējā tiesa lēma par advokāta oficiāla paziņojuma pierādījuma spēku. 2017. gada 17. maijā *Windmöller Flooring Products WFP GmbH* iesniedza *EUIPO* pieteikumu par vārdiska apzīmējuma "Canoleum" kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju. 2017. gada 27. septembrī *Forbo Financial Services AG* iesniedza *EUIPO* iebildumus pret pieteiktās preču zīmes reģistrāciju, pamatojoties uz tās starptautisko vārdisko preču zīmi "MARMOLEUM". Tā apgalvoja, ka pastāv sajaukšanas iespēja Regulas Nr. 207/2009 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Ar 2019. gada 12. februāra lēmumu iebildumi tika noraidīti.

2019. gada 9. aprīlī *Forbo Financial Services* iesniedza *EUIPO* apelācijas sūdzību. Tomēr dokumentu, kurā izklāstīts apelācijas sūdzības pamatojums, tā iesniedza tikai 2019. gada 26. jūnijā, proti, pēc noteiktā termiņa [116]. Šim dokumentam tā pievienoja pieteikumu par *restitutio in integrum* [117], kurā norādīja, ka advokāts, kas bija atbildīgs par prasītājas lietu (turpmāk tekstā – "sākotnējais advokāts"), nav varējis noteiktajā termiņā iesniegt minēto dokumentu smagas slimības dēļ, ar kuru viņš bija negaidīti saslimis. Lai pamatotu šo apgalvojumu, *Forbo Financial Services* iesniedza divus oficiālus paziņojumus, no kuriem viens bija šī advokāta un otrs – pēdējā minētā laulātās paziņojums. Ar 2019. gada 9. oktobra lēmumu apelācijas padome noraidīja apelācijas sūdzību kā nepieņemamu. Tā uzskatīja, ka sākotnējais advokāts nav pietiekami pierādījis, ka viņš bija ievērojis apstākļiem atbilstošo rūpību. Apelācijas padome tam tostarp pārmeta medicīniskās izziņas neiesniegšanu.

Izskatot *Forbo Financial Services* apelācijas sūdzību, Vispārējā tiesa atcēla apelācijas padomes lēmumu, būtībā pamatojoties uz to, ka apelācijas padome jau no paša sākuma ir noliegusi jebkādu abu oficiālo paziņojumu ticamību un noraidījusi tajos ietvertos detalizētos paskaidrojumus.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādināja, ka oficiāls paziņojums ir pieņemams pierādījums [118]. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka paziņojumam, kas sniegts tā autora interesēs, ir tikai ierobežots pierādījuma spēks un tas ir jāpamato ar papildu pierādījumiem, kas tomēr neļauj *EUIPO* instancēm principā uzskatīt, ka šādam paziņojumam pašam par sevi nav nekādas ticamības. Šādam paziņojumam piešķiramais pierādījuma spēks ir atkarīgs no izskatāmās lietas apstākļiem. Apelācijas padome faktiski ir uzreiz noliegusi abu attiecīgo oficiālo paziņojumu ticamību un līdz ar to nav pienācīgi ņēmusi vērā izskatāmās lietas apstākļus.

Turpinot – attiecībā uz sākotnējā advokāta sniegto paziņojumu Vispārējā tiesa konstatēja, ka apelācijas padome nav ņēmusi vērā, ka viņš ir juridiskas profesijas pārstāvis, kuram savi uzdevumi ir jāveic, ievērojot ētikas noteikumus un morāles standartus, un kurš sevi pakļautu krimināLsodiem un apdraudētu savu reputāciju, ja būtu vainojams nepatiesa oficiālā paziņojuma sniegšanā. Vispārējā tiesa piebilda, ka advokāta oficiāls rakstveida paziņojums pats par sevi ir tajā norādīto faktu pārliecinošs pierādījums, ja tas ir viennozīmīgs, bez pretrunām un saskanīgs un ja tajā nav neviena fakta, ar kuru varētu apšaubīt tā patiesumu.

Turklāt apelācijas padome nav ņēmusi vērā faktu, ka slimība, uz kuru sākotnējais advokāts atsaucās kā uz tādu, kas izraisīja termiņa pārsniegšanu, ietilpst viņa privātās dzīves jomā un ka viņš pats vislabāk varēja sniegt informāciju par minēto starpgadījumu un it īpaši par simptomiem un sūdzībām, kādas viņam bija.

116| Saskaņā ar Regulas 2017/1001 68. panta 1. punkta pēdējo teikumu četru mēnešu laikā pēc lēmuma izziņošanas iesniedz rakstveida paziņojumu, kurā izklāstīti apelācijas pamati.

117| Saskaņā ar Regulas 2017/1001 104. pantu.

118| Regulas 2017/1001 97. panta 1. punkta f) apakšpunkta izpratnē.

Runājot par sākotnējā advokāta laulātās sniegto oficiālo paziņojumu, apelācijas padomei esot bijis jāņem vērā arī tas, ka personas, kas ir tāda starpgadījuma liecinieki, kāds ir noticis izskatāmajā lietā, visbiežāk ietilpst ieinteresētās personas tuvinieku lokā un ka minētā laulātā, tāpat kā šis advokāts, tiktu pakļauta kriminālsodiem, ja viņa sniegtu nepatiesu oficiālo paziņojumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra – apelācijas padome nav ņēmusi vērā faktu, ka papildu pierādījumi, kas varētu pamatot abu oficiālo paziņojumu saturu, tādi kā medicīniskā izziņa, nevarēja tikt saprātīgi pieprasīti vai nebija pieejami. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka lieta attiecas uz atsevišķu un negadījumam pielīdzināmu notikumu, kas ietilpst ieinteresētās personas privātās dzīves jomā un kas tātad atšķiras no situācijām, kādas parasti ir aplūkotas judikatūrā attiecībā uz oficiālo paziņojumu pierādījuma spēku, kad tie tiek iesniegti, lai pierādītu pilnīgi objektīvus faktus, kam nav personīga rakstura. Līdz ar to Vispārējā tiesa atcēla apelāciju padomes lēmumu.

Ar 2020. gada 23. septembra spriedumu ***Bauer Radio/EUIPO – Weinstein ("MUSIKISS")*** (T-421/18, EU:T:2020:433) Vispārējā tiesa lēma, pirmkārt, par Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības ietekmi uz aizsardzību, kāda ir šajā valstī reģistrētām preču zīmēm, un, otrkārt, par tādas prasības pieņemamību, kas celta par *EUIPO* apelācijas padomes lēmumu, ar kuru lieta ir nodota atpakaļ Iebildumu nodaļai.

Izskatāmajā lietā, persona, kas iestājusies lietā – *Simon Weinstein* –, lūdza reģistrēt vārdisku preču zīmi "MUSIKISS" kā Eiropas Savienības preču zīmi attiecībā uz dažādiem pakalpojumiem. *EUIPO* Iebildumu nodaļa daļēji apmierināja prasītājas – *Bauer Radio Ltd* – iesniegtos iebildumus, pamatojoties uz agrāku Apvienotās Karalistes vārdisku preču zīmi un grafiskām preču zīmēm "KISS", un noraidīja reģistrācijas pieteikumu attiecībā uz noteiktiem pakalpojumiem sajaukšanas iespējas starp reģistrācijai pieteikto preču zīmi un šīm agrākajām preču zīmēm esamības dēļ. Ar 2018. gada 14. marta lēmumu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") *EUIPO* Apelācijas pirmā padome atcēla Iebildumu nodaļas lēmumu un nodeva lietu atpakaļ Iebildumu nodaļai, lai tā pārbaudītu prasītājas norādīto reputāciju. Pēdējā minētā cēla prasību atcelt šo apelācijas padomes lēmumu.

Tiesvedībā Vispārējā tiesā persona, kas iestājusies lietā, norādīja – tā kā iebildumi pret Eiropas Savienības preču zīmes "MUSIKISS" reģistrāciju bija balstīti uz agrākām Apvienotās Karalistes preču zīmēm, gadījumā, ja Apvienotā Karaliste izstātos no Eiropas Savienības bez nolīguma, šie iebildumi būtu jānoraida, jo minētajām preču zīmēm vairs nebūtu tādas pašas aizsardzības, un tādēļ Vispārējā tiesā celtā prasība zaudētu savu priekšmetu. Turklāt *EUIPO* un persona, kas iestājusies lietā, izvirzīja iebildi par nepieņemamību, pamatojoties uz to, ka ar apstrīdēto lēmumu neesot izbeigts process attiecībā uz prasītāju un ka līdz ar to par to nevar celt prasību.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka 2020. gada 1. februārī stājās spēkā izstāšanās līgums [119], kurā ir noteikta Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības kārtība. Šī līguma 127. pantā ir paredzēts pārejas periods no 2020. gada 1. februāra līdz 31. decembrim, kura laikā, ja nav noteikts citādi, Savienības tiesības turpina piemērot Apvienotās Karalistes teritorijā. Vispārējās tiesas ieskatā, Regula 2017/1001 joprojām ir piemērojama Apvienotās Karalistes preču zīmēm un līdz ar to agrākās preču zīmes, kuras prasītāja ir reģistrējusi šajā valstī, turpina saņemt tādu pašu aizsardzību, kāda tām būtu bijusi, ja Apvienotā Karaliste nebūtu izstājusies no Savienības, līdz pārejas perioda beigām. Tāpēc izskatāmajā lietā agrākās preču zīmes joprojām var būt iebildumu pret reģistrācijai pieteiktās preču zīmes reģistrāciju pamatojums. Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja, ka minētā izstāšanās neatspēko apstrīdētā lēmuma tiesiskās sekas attiecībā uz prasītāju, tāpēc prasītāja saglabā interesi lūgt tā atcelšanu.

119| Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 7. lpp.).

Attiecībā uz argumentu par Savienības administratīvo tiesību vispārējo principu, saskaņā ar kuru administratīvs akts nevar tikt pārbaudīts, ja tajā nav pausta Savienības administratīvās iestādes pieņemta galīgā nostāja, Vispārējā tiesa norādīja, ka Savienības tiesa nav atzinusi šādu vispārējo tiesību principu. Lai gan ir taisnība, ka prasība, kas celta par sagatavojošu aktu, nav pieņemama, jo tā nav vērsta pret aktu, kurš veido administrācijas galīgo nostāju, kas pieņemta procedūras beigās, Savienības tiesa jau ir atzinusi par pieņemamu prasību par aktiem, kuros nav noteikta administrācijas galīgā nostāja, bet kuru piemērojamība to adresātam pamato to, ka tie netiek uzskatīti par vienkāršiem sagatavojošiem aktiem. Turklāt Regulas 2017/1001 72. pantā, kurā ir noteikts, ka "pret apelācijas padomju lēmumiem attiecībā uz apelācijām var celt prasības Vispārējā tiesā", nav noteikta nekāda atšķirība starp šiem lēmumiem atkarībā no tā, vai tie ir vai nav *EUIPO* instanču galīgā nostāja.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā apelācijas padome katrā ziņā bija pieņēmusi galīgo lēmumu par noteiktiem strīda aspektiem, nosakot saistības iebildumu nodaļai, kurai lieta ir jāizskata pēc tās nodošanas atpakaļ, attiecībā uz šiem punktiem. Līdz ar to prasītājai bija jābūt spējīgai apstrīdēt šīs padomes galīgos secinājumus, negaidot procesa turpināšanu minētajā nodaļā, lai pēc tam iesniegtu apelācijas sūdzības tajā pašā padomē un attiecīgā gadījumā pēc tam celtu prasību Vispārējā tiesā par jauno lēmumu. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa nepieņēma minēto iebildi par nepieņemamību. Pēc tam, lemjot par prasītājas iebildumu pamatotību, Vispārējā tiesa prasību noraidīja.

2. Dizainparaugi

Spriedumā ***L. Oliva Torras/EUIPO – Mecánica del Frío (Savienojuma detaļas automašīnām)*** (T-100/19, EU:T:2020:255), kas pasludināts 2020. gada 10. jūnijā, Vispārējā tiesa precizēja tās pārbaudes apjomu, ko *EUIPO* veic saistībā ar pieteikumu par Kopienas dizainparauga atzīšanu par spēkā neesošu, kurš iesniegts, pamatojoties uz Regulas Nr. 6/2002 25. panta 1. punkta b) apakšpunktu [120], un lēma par *EUIPO* pienākuma norādīt šajā ziņā pamatojumu apjomu. Ar spriedumu Vispārējā tiesa atcēla *EUIPO* apelācijas padomes lēmumu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") attiecībā uz spēkā neesamības atzīšanas procesu starp *L. Oliva Torras* (turpmāk tekstā – "prasītāja") un *Mecánica del Frío* (turpmāk tekstā – "persona, kas iestājusies lietā") saistībā ar reģistrētu Kopienas dizainparaugu, kurā attēlota savienojuma detaļa dzesēšanas vai gaisa kondicionēšanas iekārtu savienošanai ar mehānisko transportlīdzekli.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka ar Regulas Nr. 6/2002 25. panta 1. punkta b) apakšpunktu *EUIPO* instancēm, izskatot pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, ir piešķirta kompetence pārbaudīt, vai ir ievēroti Kopienas dizainparauga aizsardzības pamatnosacījumi, kas ir noteikti šīs regulas 4.–9. pantā. Šajā ziņā tā norādīja, ka šiem nosacījumiem ir kumulatīvs raksturs un līdz ar to kāda no tiem neievērošana pati par sevi var izraisīt attiecīgā dizainparauga spēkā neesamību. Turklāt saistībā ar šīm tiesību normām ir jāpiemēro atšķirīgi juridiski kritēriji. Tādēļ tā nosprieda, ka minētās regulas 25. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējums, ņemot vērā tā kontekstu un mērķus, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nenozīmē, ka vienmēr būtu jāpārbauda visu šīs regulas 4.–9. pantā paredzēto nosacījumu ievērošana, bet atkarībā no procesa dalībnieku iesniegtajiem faktiem, pierādījumiem un apsvērumiem tas var ietvert tikai viena no šiem nosacījumiem vai kādas to daļas ievērošanas pārbaudi.

120| Padomes Regulas (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.) 25. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka Kopienas dizainparaugu var pasludināt par spēkā neesošu tikai tad, ja tas neatbilst šīs regulas 4.–9. panta prasībām.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja, ka apelācijas padomei, ņemot vērā faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas izklāstīti prasītājas pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu atbalstam, bija jānosaka, kādi ir Regulas Nr. 6/2002 4.–9. pantā paredzētie nosacījumi, uz kuru neievērošanu šajā lietā bija norādīts un kuri tai bija jāpārbauda, attiecīgā gadījumā ņemot vērā vispārzināmus faktus un tiesību jautājumus, kurus procesa dalībnieki nebija izvirzījuši, bet kuri bija nepieciešami attiecīgo tiesību normu piemērošanai. Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja, ka apelācijas padome ir kļūdaini uzskatījusi, ka, tā kā prasītājas pieteikums par spēkā neesamības atzīšanu bija pamatots ar Regulas Nr. 6/2002 25. panta 1. punkta b) apakšpunktu, tā bija vēlējusies atsaukties uz to, ka apstrīdētajā dizainparaugā nav ievērotas visas šīs regulas 5., 6., 8. un 9. pantā paredzētās prasības.

Treškārt, Vispārējā tiesa apmierināja prasītājas iebildumu, ar kuru tā pārmeta apelācijas padomei, ka tā nav lēmusi par jautājumu, vai apstrīdētais dizainparaugs atbilst kompleksa ražojuma sastāvdaļai, kas, kad tā ir iekļauta minētajā ražojumā, paliek redzama tā parastās izmantošanas laikā Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. un 3. punkta izpratnē [121], lai gan šis jautājums tika aplūkots 2018. gada 16. maija paziņojumā [122] un turpmākajos procesa dalībnieku apsvērumos.

Vispārējā tiesa vispirms konstatēja, ka apelācijas padomes secinājumi attiecībā uz šī panta piemērošanu acīmredzami neizriet no apstrīdētā lēmuma motīvu daļas – nedz lietas dalībniekiem, nedz Savienības tiesai. It īpaši tā precizēja, ka iemesli, uz kuriem *EUIPO* pirmo reizi norādījis tiesvedībā Savienības tiesā un kuri ir saistīti ar to, ka prasītāja nav lūgusi piemērot Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. un 3. punktu, nevar kompensēt apstrīdētā lēmuma pamatojuma neesamību.

Turpinājumā tā norādīja, ka, pirmām kārtām, jautājumam par to, vai šajā lietā ir piemērojams Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. un 3. punkts, principā var būt būtiska nozīme apstrīdētā lēmuma uzbūvē, ņemot vērā tā iespējamo ietekmi uz šī lēmuma motīvu daļu un rezolutīvo daļu. Otrām kārtām, Vispārējās tiesas ieskatā, no 2018. gada 16. maija paziņojuma formulējuma izriet, ka apelācijas padome šajā procesa stadijā bija uzskatījusi, ka lietas dalībnieku apgalvojumi un pierādījumi, kas iesniegti šo apgalvojumu atbalstam, apliecina, ka Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. un 3. punktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa secināja, ka, lai gan nevar uzskatīt, ka apelācijas padomei būtu saistošs 2018. gada 16. maija paziņojums, tai tomēr bija pienācīgi jānorāda iemesli, kuru dēļ tā uzskatīja, ka tai ir jāatkāpjas no šajā paziņojumā izdarītajiem secinājumiem, jo šis paziņojums, kā arī turpmākie procesa dalībnieku apsvērumi bija daļa no konteksta, kādā tā pieņēma apstrīdēto lēmumu. Vispārējā tiesa it īpaši uzsvēra, ka tai nav jāaizstāj apelācijas padome prasītājas iesniegto argumentu, faktu un pierādījumu pārbaudē, kas bija jāveic minētajai padomei, lai noteiktu, vai tajā izskatāmajā lietā ir jāpiemēro Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. un 3. punkts.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu. Tomēr tā, pamatojoties uz judikatūru spriedumā *Edwin* [123], noraidīja prasītājas prasījumu grozīt apstrīdēto lēmumu.

121| Regulas Nr. 6/2002 4. panta 2. punktā ir noteikts, ka "dizainparaugu, ko izmanto vai iekļauj ražojumā, kurš ir kompleksa ražojuma sastāvdaļa, uzskata par jaunu un par tādu, kam ir individuāla būtība, ja:
a) sastāvdaļa, kad tā ir iekļauta kompleksajā ražojumā, paliek redzama minētā ražojuma parastās izmantošanas laikā un
b) šīs sastāvdaļas redzamās iezīmes pašas par sevi atbilst novitātes un individuālas būtības prasībām".

122| Paziņojums, kuru apelācijas padome nosūtījusi lietas dalībniekiem un kurā ir norādīts, ka apstrīdētais dizainparaugs būtu jāatzīst par spēkā neesošu, jo nav ievēroti Regulas Nr. 6/2002 4. pantā paredzētie nosacījumi.

123| Spriedums, 2011. gada 5. jūlijs, ***Edwin/ITSB*** (C-263/09 P, EU:C:2011:452).

3. Augu šķirnes

Ar spriedumu ***Siberia Oriental/CPVO ("Siberia")*** (T-737/18, EU:T:2020:289), kas pasludināts 2020. gada 25. jūnijā, Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt tiesību aktu, kas tika celta par Kopienas Augu šķirņu biroja (*CPVO*) apelācijas padomes lēmumu, ar kuru *CPVO* bija atteicis grozīt Kopienas augu šķirņu aizsardzības attiecībā uz šķirni "Siberia" beigu datumu. Šajā spriedumā Vispārējā tiesa sniedza precizējumus par pārsūdzības, kas ir celta par *CPVO* lēmumiem, pieņemamības nosacījumiem, kā arī par acīmredzamas kļūdas, kuras rezultātā ir veicama lēmuma labošana, jēdzienu.

Šajā lietā *CPVO* 1996. gada 2. augustā piešķīra prasītājai *Siberia Oriental BV Kopienas* augu šķirņu aizsardzību attiecībā uz šķirni "Siberia", kas pieder pie *Lilium* L. sugas, nosakot šīs aizsardzības beigu datumu 2018. gada 1. februārī. Šis beigu datums tika norādīts Kopienas augu šķirņu aizsardzības reģistrā. 2017. gada 24. augustā *Siberia Oriental BV,* norādot uz kļūdu minētās aizsardzības termiņa aprēķinā, iesniedza *CPVO* pieteikumu labot šīs aizsardzības beigu datumu, aizstājot 2018. gada 1. februāri ar 2020. gada 30. aprīli. Šo pieteikumu *CPVO* un pēc tam – apelācijas padome atzina par nepieņemamu, pamatojoties uz to, pirmām kārtām, ka apelācijas sūdzības pret aizsardzības piešķiršanas lēmumu iesniegšanas termiņš ir beidzies un, otrām kārtām, ka iespējama kļūda Kopienas augu šķirņu aizsardzības beigu datuma aprēķinā nevar tikt uzskatīta par acīmredzamu kļūdu Regulas Nr. 874/2009 53. panta 4. punkta izpratnē [124].

Pirmkārt, atgādinājusi, ka pārsūdzības termiņi ir vērsti uz to, lai Savienībā nodrošinātu tiesiskās drošības principu, izvairoties no aktu, kas rada tiesiskas sekas, bezgalīgas apstrīdēšanas, Vispārējā tiesa norādīja, ka apelācijas sūdzības par *CPVO* lēmumiem iesniegšanas termiņš ir divi mēneši. Turklāt apelācija ir paredzēta tikai pret *CPVO* lēmumiem, kuros, piešķirot Kopienas augu šķirņu aizsardzību, ir noteikts minētās aizsardzības sākuma un beigu datums. Vispārējā tiesa konstatēja, ka aizsardzības piešķiršanas lēmums ir kļuvis galīgs. Šajā kontekstā prasītājai nevar tikt ļauts panākt pārsūdzības termiņa atsākšanos, norādot, ka tās pieteikums veikt labojumus attiecas uz informācijas reģistrēšanu vai dzēšanu reģistrā. Pārsūdzības termiņa apiešanas, šim nolūkam izmantojot pēc šī termiņa beigām iesniegtu pieteikumu grozīt reģistra ierakstu, rezultātā tiktu apdraudēts piešķiršanas lēmuma galīgais raksturs.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka prasītājas lūgtā Kopienas augu šķirņu aizsardzības beigu datuma labošana ietekmētu sākotnējā aizsardzības piešķiršanas lēmuma, kurā ir noteikts šīs aizsardzības ilgums, piemērošanas jomu un būtību. Lai veiktu šādu labojumu, vispirms ir jānosaka, kā interpretēt Regulu Nr. 2100/94 [125], it īpaši tās atbilstošās normas attiecībā uz aizsardzības ilguma aprēķināšanu. Tomēr jēdziens "acīmredzama kļūda" ir attiecināms vienīgi uz formāla rakstura kļūdām, kuru aplamais raksturs skaidri izriet no paša lēmuma teksta un kuras neietekmē pieņemtā lēmuma piemērošanas jomu un būtību. Tādējādi Vispārējā tiesa uzskatīja, ka prasītājas pieteikumu veikt labojumus nevar uzskatīt par lūgumu labot valodniecisku, pareizrakstības vai acīmredzamu kļūdu Regulas Nr. 874/2009 53. panta 4. punkta izpratnē.

124| Komisijas Regulas (EK) Nr. 874/2009 (2009. gada 17. septembris) par noteikumiem, kas jāievēro, piemērojot Padomes Regulu (EK) Nr. 2100/94 attiecībā uz lietu izskatīšanas procesiem Kopienas Augu šķirņu birojā (OV 2009, L 251, 3. lpp.), 53. panta 4. punktā ir noteikts, ka *CPVO* lēmumos izlabo valodnieciskās, pareizrakstības un citas acīmredzamas kļūdas.

125| Padomes Regula (EK) Nr. 2100/94 (1994. gada 27. jūlijs) par Kopienas augu šķirņu aizsardzību (OV 1994, L 227, 1. lpp.).

VI. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi

1. Ukraina

Spriedumā ***Klymenko/Padome*** (T-295/19, EU:T:2020:287), kas pasludināts 2020. gada 25. jūnijā, Vispārējā tiesa atcēla vairākus Padomes tiesību aktus [126] par ierobežojošiem pasākumiem, kuri pieņemti saistībā ar situāciju Ukrainā un ar kuriem bija pagarināts ar šiem ierobežojošajiem pasākumiem skarto personu, vienību un struktūru saraksta spēkā esamības laiks, ciktāl šajā sarakstā bija saglabāts prasītāja – agrākā Ukrainas ieņēmumu un nodevu ministra – vārds.

Šis spriedums ir daļa no tiesvedībām, kuras ir saistītas ar ierobežojošajiem pasākumiem, kas vērsti pret konkrētām personām, vienībām un struktūrām saistībā ar situāciju Ukrainā pēc Kijevā notikušo demonstrāciju apspiešanas 2014. gada februārī. Iekļaut prasītāju strīdīgajā sarakstā tika nolemts, pamatojoties uz to, ka attiecībā uz prasītāju Ukrainā notiek pirmstiesas izmeklēšana par noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar valsts līdzekļu piesavināšanos un to nelikumīgiem pārvedumiem ārpus Ukrainas, un pēc tam šī iekļaušana tika pagarināta, pamatojoties uz to, ka attiecībā uz viņu minētās valsts iestādes veic kriminālprocesu par publisko līdzekļu vai aktīvu nelikumīgu piesavināšanos un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Ar apstrīdētajiem aktiem Padome pagarināja prasītāja vārda iekļaušanu strīdīgajā sarakstā, attiecībā uz viņu norādot to pašu pamatojumu. Tāpat tika norādīts – kā liecina arī par attiecīgo kriminālprocesu atbildīgā izmeklēšanas tiesneša lēmums –, ka prasītāja tiesības uz aizstāvību un efektīvu tiesību aizsardzību tiesā minētajā kriminālprocesā bija ievērotas.

Prasības pamatošanai prasītājs pārmeta Padomei tostarp to, ka tā nav pārbaudījusi, vai Ukrainas iestādes ir ievērojušas viņa tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, un ka tā tādējādi, pieņemot apstrīdētos aktus, ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka Eiropas Savienības tiesām ir jāpārbauda visu Savienības aktu tiesiskums no pamattiesību viedokļa. Šajā ziņā, kaut arī Padome var balstīt ierobežojošu pasākumu pieņemšanu vai saglabāšanu uz trešās valsts lēmumu, tai ir jāpārbauda, ka šāds lēmums ir pieņemts, minētajā valstī ievērojot tostarp tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Vispārējā tiesa turklāt precizēja – lai gan fakts, ka attiecīgā trešā valsts ir to valstu skaitā, kuras ir pievienojušās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai (turpmāk tekstā – "ECPAK"), nozīmē to, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – "ECT") veic ECPAK garantēto pamattiesību kontroli, šāds apstāklis tomēr nevar padarīt lieku iepriekš minēto pārbaudes prasību.

Šajā lietā, lai gan Padome saistībā ar savu pienākumu norādīt pamatojumu bija minējusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka Ukrainas iestāžu lēmums sākt un veikt kriminālprocesu par publisko līdzekļu piesavināšanos ir bijis pieņemts, ievērojot minētās tiesības, Vispārējā tiesa atgādināja, ka tas ir nošķirams no vērtējuma par minēto motīvu pamatotību, kurš attiecas uz apstrīdēto aktu tiesiskumu pēc būtības un kura kontroli nodrošina Vispārējā tiesa.

126| Šajā gadījumā tika prasīts atcelt Padomes Lēmumu (KĀDP) 2019/354 (2019. gada 4. marts), ar ko groza Lēmumu 2014/119/KĀDP (OV 2019, L 64, 7. lpp.), un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2019/352 (2019. gada 4. marts), ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 208/2014 (OV 2019, L 64, 1. lpp.).

Vispārējā tiesa šajā ziņā vispirms konstatēja, ka no izmeklēšanas tiesneša 2018. gada 5. oktobra lēmuma neizriet, ka prasītāja tiesības ir ievērotas, un no lietas materiāliem neizriet, ka Padome ir izvērtējusi prasītāja iesniegto informāciju.

Turpinājumā Vispārējā tiesa precizēja – lai gan Padome apgalvo, ka Ukrainā kriminālprocesu norises laikā ir veikta tiesas īstenota kontrole un ka vairāki šajā kontekstā pieņemti tiesu nolēmumi pierāda, ka tā ir varējusi pārbaudīt attiecīgo tiesību ievērošanu, šādi nolēmumi paši par sevi vien nevar pierādīt, ka Ukrainas iestāžu lēmums veikt kriminālprocesus, uz kuriem būtībā ir balstīta ierobežojošo pasākumu saglabāšana, ir pieņemts, ievērojot tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Proti, visi Padomes minētie tiesu nolēmumi, kuri iekļaujas kriminālprocesos, kas bija prasītāja vārda iekļaušanas un saglabāšanas sarakstā pamatā, ir tikai pakārtoti šiem procesiem, jo tiem ir vai nu aizsardzības pasākumu, vai arī procesuālu lēmumu raksturs.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra, ka Padome nav paskaidrojusi, kā šo nolēmumu esamība ļauj uzskatīt, ka ir bijusi garantēta attiecīgo tiesību aizsardzība, lai gan Ukrainā notiekošais kriminālprocess, uz kuru 2014. gadā bija balstīti attiecīgie ierobežojošie pasākumi, joprojām ir pirmstiesas izmeklēšanas stadijā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atsaucās uz ECPAK un uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, no kurām izriet, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā princips tostarp ietver tiesības tikt tiesātam saprātīgā termiņā. Vispārējā tiesa uzsvēra, ka ECT jau ir norādījusi, ka šī principa pārkāpums var tikt konstatēts it īpaši tad, kad kriminālprocesa izmeklēšanas stadijai ir raksturīgi vairāki neaktīvi posmi, kuros ir vainojamas iestādes, kuru kompetencē ietilpst šī izmeklēšana. Vispārējā tiesa šajā saistībā arī atgādināja, ka tad, kad attiecībā uz personu vairāku gadu garumā ir noteikti ierobežojoši pasākumi un tas ir tā paša attiecīgajā trešā valstī veikta kriminālprocesa esamības dēļ, Padomei ir padziļināti jāizvērtē jautājums par varbūtējiem iestāžu pieļautiem šīs personas pamattiesību pārkāpumiem. Tāpēc Padomei vismaz būtu bijis jānorāda iemesli, kuru dēļ tā varēja uzskatīt, ka šīs tiesības ir ievērotas jautājumā par to, vai prasītāja lieta ir izskatīta saprātīgā termiņā.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja – nav pierādīts, ka Padome ir pārbaudījusi, vai Ukrainas tiesībaizsardzības iestādes ir ievērojušas prasītāja tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā kriminālprocesos, uz kuriem tā ir balstījusies. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka Padome, saglabājot prasītāja vārdu strīdīgajā sarakstā, ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā.

2. Sīrija

Ar 2020. gada 23. septembra spriedumu ***Kaddour/Padome*** (T-510/18, EU:T:2020:436) Vispārējā tiesa lēma par lietu attiecībā uz *Khaled Kaddour* (turpmāk tekstā – "prasītājs") – Sīrijas pilsoni, uzņēmēju, kas nodarbojas ar komercdarbību telekomunikāciju un naftas jomā Sīrijā.

Prasītāja vārds, kas sākotnēji bija iekļauts to personu un vienību sarakstos, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi, ko pret Sīrijas Arābu Republiku veica Padome 2011. gadā [127], atkārtoti tajā tika iekļauts 2015. gadā un kopš tā laika saglabāts tajā [128], ņemot vērā tā komercdarbību, kura viņam ļauj gūt labumu no Sīrijas režīma un to atbalstīt, un darījumu attiecības ar *Maher Al-Assad*, prezidenta *Bachar Al-Assad* brāli. Šie iemesli ir

127| Šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 13. novembris, ***Kaddour/Padome*** (T-654/11, nav publicēts, EU:T:2014:947).

128| Šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 26. oktobris, ***Kaddour/Padome*** (T-155/15, nav publicēts, EU:T:2016:628), un spriedumu, 2018. gada 31. maijs, ***Kaddour/Padome*** (T-461/16, nav publicēts, EU:T:2018:316).

pamatoti, pirmkārt, ar vadoša uzņēmēja, kas darbojas Sīrijā, kritēriju, kurš ir noteikts Lēmuma 2013/255 [129] 28. panta 2. punkta a) apakšpunktā un Regulas Nr. 36/2012 [130] 15. panta 1.a punkta a) apakšpunktā, un, otrkārt, ar kritēriju par saistību ar Sīrijas režīmu, kas ir noteikts minētā lēmuma 28. panta 1. punktā un minētās regulas 15. panta 1. punkta a) apakšpunktā. Prasītājs savukārt apstrīdēja, ka ir vadošs uzņēmējs, kas darbojas Sīrijā un kas esot uzturējis komercattiecības ar *Maher Al-Assad*, un ka savas darbības dēļ gūst labumu no Sīrijas režīma vai ka tam sniedz atbalstu.

Vispārējā tiesa noraidīja prasītāja prasību atcelt Īstenošanas lēmumu 2018/778 [131] un Īstenošanas regulu 2018/774 [132], ar ko prasītāja vārds bija saglabāts to personu un vienību sarakstos, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi.

Precizējot, ka Lēmuma 2013/255 28. pantā noteikto personu kategoriju daudzveidība neliedz personai piederēt pie vairākām kategorijām vienlaikus un tādējādi būt saistītai ar dažādiem kritērijiem, kas ir paredzēti minētajā 28. pantā, Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka kritērijs, kas attiecas uz "no Sīrijas režīma gūtu labumu vai tam sniegtu atbalstu", un kritērijs par ciešu saikni ar režīmu, kuri ir paredzēti šī lēmuma 28. panta 1. punktā, kā arī kritērijs "vadoši uzņēmēji, kas darbojas Sīrijā", kurš ir paredzēts šī paša panta 2. punktā, ir autonomi juridiski kritēriji, kuri cits no cita atšķiras. Runājot par šo pēdējo kritēriju, Vispārējā tiesa atgādināja, ka tas ir arī objektīvs un pietiekams, līdz ar to pietiek būt vadošam uzņēmējam, kas darbojas Sīrijā, lai piemērotu attiecīgos pasākumus, un Padomei nav jāprecizē, ka attiecīgā persona gūst labumu no Sīrijas režīma vai ka tā to atbalsta. Vispārējā tiesa šajā ziņā uzskatīja, ka tad, ja Padome precizē šo aspektu, tā ir paredzējusi attiecīgajai personai piemērot arī Lēmuma 2013/255 28. panta 1. punktā paredzēto kritēriju, kurš attiecas uz labumu, kas gūts no Sīrijas režīma, un tam sniegto atbalstu, kas tādējādi nozīmē, ka, izmantojot pietiekami konkrētu, precīzu un saskaņotu norāžu kopumu, ir jāpierāda, kādā veidā minētā persona atbalsta vai gūst labumu no Sīrijas režīma. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka prasītāja vārda iekļaušana ir bijusi pamatota ar trim dažādiem iekļaušanas iemesliem.

Prasītājs turklāt apgalvoja, ka ir pieļauta kļūda vērtējumā saistībā ar Padomes iesniegto pierādījumu atbilstīgumu. Vispārējā tiesa šajā ziņā atgādināja, ka, lai pamatotu prasītāja vārda saglabāšanu attiecīgajos sarakstos, Padomei nebija aizliegts pamatoties uz tiem pašiem pierādījumiem, kas iepriekš pamatoja šīs personas vārda iekļaušanu vai saglabāšanu attiecīgajos sarakstos, ja vien, pirmkārt, iekļaušanas iemesli nav mainījušies un, otrkārt, konteksts nav mainījies tādējādi, ka šie pierādījumi ir novecojuši. Tā kā iekļaušanas iemesli šajā gadījumā nav mainījušies un prasītāja faktiskā situācija, kā arī situācija Sīrijā nav mainījusies tādējādi, ka pierādījumi, kas iepriekš iesniegti 2016. gadā, lai pamatotu prasītāja vārda saglabāšanas sarakstos pamatotību, vairs nebūtu bijuši atbilstīgi 2018. gadā, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Padomei nebija pienākuma iesniegt pierādījumus, kas papildinātu tos, kuri bija iesniegti iepriekš. Līdz ar to tā noraidīja prasītāja argumentus, kuru mērķis bija apstrīdēt minēto pierādījumu atbilstību, ņemot vērā laiku, kas ir pagājis kopš to iesniegšanas, vai tādu jaunu pierādījumu neesamību, kuri tos apstiprinātu. Vispārējā tiesa šajā ziņā precizēja – tas, ka Padome ir pamatojusies uz dokumentiem, ko Vispārējā tiesa iepriekš kādā citā lietā saistībā

129| Padomes Lēmums 2013/255/KĀDP (2013. gada 31. maijs) par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2013, L 147, 14. lpp.) ar grozījumiem, kas ir veikti ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2015/1836 (2015. gada 12. oktobris) (OV 2015, L 266, 75. lpp.).

130| Padomes Regula (ES) Nr. 36/2012 (2012. gada 18. janvāris) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 442/2011 (OV 2012, L 16, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas ir veikti ar Padomes Regulu (ES) 2015/1828 (2015. gada 12. oktobris) (OV 2015, L 266, 1. lpp.).

131| Padomes Īstenošanas lēmums (KĀDP) 2018/778 (2018. gada 28. maijs), ar ko groza Lēmumu 2013/255/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2018, L 131, 16. lpp.).

132| Padomes Īstenošanas regula (ES) 2018/774 (2018. gada 28. maijs), ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā (OV 2018, L 131, 1. lpp.).

ar prasītāju [133] ir uzskatījusi par tādiem, kuri neatbilst pierādīšanas pienākumam, neliedz Padomei iespēju starp citiem pierādījumiem no jauna atsaukties uz šiem dokumentiem, lai izveidotu pietiekami konkrētu, precīzu un saskaņotu norāžu kopumu, kas var pamatot prasītāja vārda saglabāšanas attiecīgajos sarakstos pamatotību.

Visbeidzot, prasītājs atsaucās uz Lēmuma 2013/255 27. panta 3. punkta un 28. panta 3. punkta un Regulas Nr. 36/2012 15. panta 1.b punkta noteikumu piemērošanu, saskaņā ar kuriem Padome attiecīgās personas neieraksta vai nesaglabā sarakstos, ja pastāv pietiekama informācija, kas norāda, ka tās nav vai vairs nav saistītas ar Sīrijas režīmu vai ka tās to neietekmē vai nerada reālu veikto pasākumu apiešanas risku. Vispārējā tiesa šajā ziņā konstatēja, ka šajās tiesību normās uzskaitītie nosacījumi, kas ir jāaplūko to kontekstā un ņemot vērā attiecīgā tiesību akta mērķus, ir kumulatīvi un nav piemērojami personām, kuras ir iekļautas attiecīgajos sarakstos, ņemot vērā kritēriju par saistību ar Sīrijas režīmu, kas ir paredzēts Lēmuma 2013/255 27. panta 1. punktā un 28. panta 1. punktā, kā arī Regulas Nr. 36/2012 15. panta 1. punkta a) apakšpunktā. Katrā ziņā šajā gadījumā Vispārējā tiesa konstatēja, ka nosacījums par saiknes ar Sīrijas režīmu neesamību vai izzušanu nav izpildīts, tāpēc noraidīja prasītāja apgalvojumus šajā ziņā un prasību kopumā.

VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija

Spriedumā ***Portugāle/Komisija*** (T-292/18, EU:T:2020:18), kas pasludināts 2020. gada 30. janvārī, Vispārējā tiesa noraidīja prasību daļēji atcelt tiesību aktu, kuru Portugāles Republika bija cēlusi par Eiropas Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/304 [134], ciktāl tajā no Eiropas Savienības finansējuma ir izslēgti konkrēti šīs dalībvalsts izdevumi, kurus tā attiecinājusi uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) vai uz Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA), 1 052 101,05 EUR apmērā.

Regulas Nr. 1290/2005 [135] 32. panta 5. punktā ir paredzēts – ja pārkāpumu vai nolaidības dēļ nepamatoti izmaksātu summu atgūšana nav notikusi četru gadu laikā pēc pirmās administratīvās vai tiesas konstatācijas vai – gadījumos, kad atgūšanai veic tiesvedību attiecīgas valsts tiesās, – astoņos gados pēc tās, 50 % no neatgūšanas sekām sedz attiecīgā dalībvalsts un 50 % sedz no Savienības budžeta (noteikums par finansiālās atbildības sadali neatgūšanas gadījumā, tā sauktais "50/50" noteikums) [136].

Apstrīdētais lēmums izriet no konstatējuma – kādu ir izdarījusi Komisija, izpildot uzdevumu pārbaudīt valsts procedūras nepamatotu maksājumu atgūšanai, kuras sāktas pārkāpumu dēļ –, ka Portugāles iestādes ir nepareizi klasificējušas noteiktus izdevumus, kurus tā attiecinājusi uz ELGF vai ELFLA un kuri bija jāatgūst. Komisija uzskatīja, ka parādi Portugāles maksātāju aģentūrai, kuru atgūšanai Portugāles nodokļu iestādes piemēroja piedziņas procedūru, esot bijuši kļūdaini klasificēti kā parādi, par kuru atgūšanu "tika celta prasība

133| Spriedums, 2014. gada 13. novembris, ***Kaddour/Padome*** (T-654/11, nav publicēts, EU:T:2014:947).

134| Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/304 (2018. gada 27. februāris), ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus dalībvalstu izdevumus, kurus tās attiecinājušas uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) un uz Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2018, L 59, 3. lpp.).

135| Padomes Regula (EK) Nr. 1290/2005 (2005. gada 21. jūnijs) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV 2005, L 209, 1. lpp.).

136| Regulas Nr. 1290/2005 32. pantā ir paredzēti īpaši ELGF noteikumi. Tās pašas regulas 33. panta 8. punktā ir būtībā līdzvērtīgs noteikums attiecībā uz ELFLA. Šie noteikumi būtībā tika pārņemti 54. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību (OV 2013, L 347, 549. lpp., labojums – OV 2016, L 130, 6. lpp.), ar kuru atcēla un aizstāja Regulu Nr. 1290/2005.

valsts tiesās" minētā noteikuma izpratnē. Pēc Komisijas domām, 50/50 noteikums tāpēc bija jāpiemēro šiem parādiem jau tad, ja piedziņa nav bijusi iespējama pēc četriem, nevis tikai pēc astoņiem gadiem, kā apgalvoja Portugāles iestādes.

Nepiekrītot šai interpretācijai, Portugāles Republika lūdza atcelt apstrīdēto lēmumu, apgalvojot, ka Portugālē administratīvajās attiecībās maksājamo summu piespiedu piedziņa tiek īstenota, izmantojot nodokļu piedziņas procedūru, kas ir jāuzskata par tādu procedūru, kam ir tiesas raksturs. Pēc šīs dalībvalsts domām, 50/50 noteikums tāpēc būtu jāpiemēro tikai tad, ja atgūšana nav notikusi pēc astoņiem gadiem.

Prasības atcelt apstrīdēto lēmumu pamatošanai Portugāles Republika izvirzīja vienu pamatu, kas ir balstīts uz Regulas Nr. 1290/2005 32. un 33. panta un Regulas Nr. 1306/2013 54. panta pārkāpumiem, jo Komisija esot kļūdaini uzskatījusi, ka parādi Portugāles maksātāju aģentūrai, kuru atgūšanai nodokļu iestādes izmantoja piedziņas procedūru, nav parādi, kuru atgūšanai veic tiesvedību attiecīgās valsts tiesā, minēto pantu izpratnē.

Lai noraidītu prasību, Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka jēdziena "valsts tiesa", kas ir noteicošs, nosakot 50/50 noteikuma piemērošanas jomu, vērtējumu nevar atstāt dalībvalstu ziņā, tam visā Savienībā ir vajadzīga autonoma un vienveidīga interpretācija, kas jāmeklē noteikumu, kuros ietverts šis jēdziens, un Regulu Nr. 1290/2005 un Nr. 1306/2013 izvirzītā mērķa kontekstā.

Lai interpretētu iepriekš minētajos pantos iekļauto "valsts tiesas" jēdzienu, Vispārējā tiesa atsaucās uz Tiesas izstrādātajiem kritērijiem, lai novērtētu, vai iesniedzējinstitūcijai ir "tiesas" raksturs LESD 267. panta izpratnē.

Pārbaudījusi Portugāles nodokļu administrācijas kompetentā dienesta raksturojumu, ņemot vērā šos kritērijus, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šādu dienestu nevar klasificēt kā "valsts tiesu". Tas patiešām neveic nekādas tiesas spriešanas funkcijas, bet veic tikai administratīva rakstura pienākumus, un tā uzdevums nav ne atrisināt strīdu, ne pārbaudīt Portugāles maksātāju aģentūras izdotā parāda sertifikāta likumību. Turklāt šāds dienests neatbilst neatkarības prasībai.

Vispārējā tiesa no minētā secināja, ka – pretēji Portugāles valdības apgalvotajam – nodokļu piedziņas procedūru, kuru īsteno nodokļu administrācijas kompetentais dienests, nevar kvalificēt kā "valsts tiesās" notiekošu atgūšanas procedūru minēto Regulas Nr. 1290/2005 un Regulas Nr. 1306/2013 pantu izpratnē vismaz tad, ja nav iesaistītas administratīvās un nodokļu tiesas.

Līdz ar to Portugāles Republikai būtu bijis jāpabeidz nodokļu piedziņas procedūra nodokļu administrācijas kompetentajā dienestā iepriekš minētajos noteikumos paredzētajā četru gadu laikā. Rezultātā Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija varēja pamatoti izslēgt noteiktus izdevumus no Savienības finansējuma, pamatojoties uz to, ka tiem vairāk nekā četrus gadus tika piemērota nodokļu piedziņas procedūra nodokļu administrācijas kompetentajā dienestā.

VIII. Lauksaimniecība – Vīnu marķēšana

Spriedumā ***Slovēnija/Komisija*** (T-626/17, EU:T:2020:402), kas pasludināts 2020. gada 9. septembrī, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, noraidīja Slovēnijas prasību atcelt Deleģēto regulu (ES) 2017/1353 [137] (turpmāk tekstā – "apstrīdētā regula"), atbilstoši kurai, ievērojot stingrus nosacījumus, nosaukumu "Teran" drīkst norādīt Horvātijā ražoto vīnu marķējumā kā vīna vīnogu šķirni.

Prasība bija saistīta ar vīna nosaukumu "Teran", kurš tiek izmantots gan Slovēnijā, gan Horvātijā. No Slovēnijas pievienošanās Eiropas Savienībai brīža šo nosaukumu drīkstēja norādīt dažu Slovēnijas vīnu marķējumā. Sākotnēji tas tika izmantots kā tradicionālais papildapzīmējums, kas saistīts ar vīnu "Kras" kā "noteiktos apvidos ražotu kvalitatīvo vīnu". Pēc tam minētais nosaukums tika atzīts par aizsargātu cilmes vietas nosaukumu (ACVN).

Tā kā vīna vīnogu šķirnes nosaukums "Teran" tika izmantots arī Horvātijā, Horvātija pirms pievienošanās Savienībai bija paudusi bažas par iespēju turpināt izmantot šo nosaukumu savu vīnu marķēšanai pēc pievienošanās, ņemot vērā Slovēnijas nosaukumam jau piešķirto aizsardzību. Pēc minētās pievienošanās Eiropas Komisija neveiksmīgi mēģināja rast risinājumu sarunās starp Horvātijas Republiku un Slovēnijas Republiku. Visbeidzot gandrīz četrus gadus pēc Horvātijas Republikas pievienošanās Savienībai Komisija izmantoja savu pilnvarojumu noteikt atkāpi marķēšanas jomā, lai ļautu ACVN un pastāvošajai marķēšanas praksei mierīgi līdzāspastāvēt, ja ir reģistrēts vai kļuvis piemērojams ACVN [138]. Tādējādi Komisija pieņēma apstrīdēto regulu, lai iekļautu nosaukumu "Teran" Regulas Nr. 607/2009 [139] – kurā bija ietverts to vīna vīnogu šķirņu nosaukumu saraksts, kuri satur ACVN vai aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi vai kuri sastāv no ACVN vai aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un kurus izņēmuma kārtā drīkst norādīt vīnu marķējumā, – XV pielikumā ietvertajā sarakstā. Komisija pieņēma apstrīdēto regulu ar atpakaļejošu spēku attiecībā pret Horvātijas pievienošanās Savienībai dienu – 2013. gada 1. jūliju. No apstrīdētās regulas arī izriet, ka nosaukums "Teran" var tikt norādīts uz Horvātijā ražotajiem vīniem kā vīna vīnogu šķirne, bet tikai attiecībā uz cilmes vietas nosaukumu "Hrvatska Istra" un ar nosacījumu, ka "Hrvatska Istra" un "Teran" tiek norādīti vienā redzamības laukā un ka nosaukuma "Teran" burtu izmērs ir mazāks par nosaukuma "Hrvatska Istra" burtu izmēru. Saskaņā ar apstrīdētās regulas 2. pantu Horvātijas vīnu ar ACVN "Hrvatska Istra", kas ražots pirms apstrīdētās regulas spēkā stāšanās dienas, drīkst turpināt realizēt tirdzniecībā, līdz beidzas tā krājumi.

Prasības pamatojumam Slovēnija, it īpaši – ņemot vērā apstrīdētās regulas atpakaļejošo spēku, bija izvirzījusi pamatus par Regulas Nr. 1308/2013 – kas ir apstrīdētās regulas juridiskais pamats – 100. panta 3. punkta otrās daļas un tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu pārkāpumu.

Pirmkārt, runājot par apstrīdētās regulas juridisko pamatu, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisija patiešām bija piemērojusi Regulas Nr. 1308/2013 100. panta 3. punkta otro daļu ar atpakaļejošu spēku, ko likumdevējs nebija paredzējis. Tomēr bija jāpārbauda, vai šīs piemērošanas ar atpakaļejošu spēku dēļ apstrīdētajā regulā

137| Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/1353 (2017. gada 19. maijs), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 607/2009 attiecībā uz vīna vīnogu šķirnēm un to sinonīmiem, kurus drīkst norādīt vīna marķējumā (OV 2017, L 190, 5. lpp.).

138| Vispirms atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 (2007. gada 22. oktobris), ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula) (OV 2007, L 299, 1. lpp.), 118.j pantam un pēc tam – no 2014. gada 1. janvāra – atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp.), 100. panta 3. punkta otrajai daļai.

139| Komisijas Regula (EK) Nr. 607/2009 (2009. gada 14. jūlijs), ar ko paredz konkrētus sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 479/2008 piemērošanai attiecībā uz aizsargātiem cilmes vietas nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, tradicionālajiem apzīmējumiem, konkrētu vīna nozares produktu marķēšanu un noformēšanu (OV 2009, L 193, 60. lpp.).

ir radies būtisks trūkums. Šajā ziņā Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija attiecībā uz laikposmu no 2013. gada 1. jūlija līdz 2014. gada 1. janvārim nebija izmantojusi jaunu pilnvarojumu. Minētā Regulas Nr. 1308/2013 100. panta 3. punkta otrā daļa būtībā ir līdzīgas, Regulā Nr. 1234/2007 – kura bija spēkā un bija piemērojama Horvātijas pievienošanās Savienībai dienā – ietvertas tiesību normas tiešs turpinājums [140].

Turpinājumā Vispārējā tiesa atgādināja, ka tiesību normai, kas veido akta juridisko pamatu un pilnvaro Savienības iestādi pieņemt attiecīgo aktu, ir jābūt spēkā šī akta pieņemšanas datumā. Līdz ar to vienīgais juridiskais pamats, uz kuru Komisija varēja balstīties, pieņemot apstrīdēto regulu, bija Regulas Nr. 1308/2013 100. panta 3. punkta otrā daļa. Turklāt attiecīgajās Regulu Nr. 1234/2007 un Nr. 1308/2013 tiesību normās nebija paredzēts nekāds Komisijas rīcības ierobežojums laikā. Vispārējā tiesa, vispirms konstatējot, ka Komisija nevarēja pieņemt apstrīdēto regulu pirms Horvātijas pievienošanās Savienībai, jo tai pirms šī datuma nebija nekādas teritoriālās kompetences, no tā secināja, ka Komisija ir rīkojusies atbilstoši attiecīgo tiesību normu struktūrai un formulējumam.

Otrkārt, runājot par argumentu, ka Komisija, piešķirdama apstrīdētajai regulai atpakaļejošu spēku, neesot ievērojusi tiesiskās drošības, iegūto tiesību ievērošanas un tiesiskās paļāvības aizsardzības principus, Vispārējā tiesa atgādināja, ka tiesiskās drošības princips neļauj piešķirt Savienības tiesību aktiem atpakaļejošu spēku, ja vien to neprasa ar apstrīdēto aktu sasniedzamais mērķis un ja ir pienācīgi ievērota ieinteresēto personu tiesiskā paļāvība.

Pirmām kārtām, attiecībā uz apstrīdētās regulas mērķi Vispārējā tiesa konstatēja, ka šīs regulas mērķis ir aizsargāt Horvātijā līdz 2013. gada 30. jūnijam pastāvošo likumīgo praksi marķēšanas jomā un atrisināt konfliktu starp šo praksi un Slovēnijas ACVN "Teran" aizsardzību. Tādējādi šai regulai bija vispārējo interešu mērķis, kura dēļ tai bija jāpiešķir atpakaļejošs spēks. Proti, Komisija nevarēja pieņemt apstrīdēto regulu pirms Horvātijas pievienošanās Savienībai dienas, un tai bija jāņem vērā šīs pievienošanās brīdis, lai izvērtētu konkrētas marķēšanas prakses esamību. Turklāt, ņemot vērā attiecīgā jautājuma sensitīvo raksturu, Komisija varēja leģitīmi mēģināt rast risinājumu sarunās ar abām šīm valstīm. Visbeidzot, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka šāds atpakaļejošs spēks bija nosakāms, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt likumīgās marķēšanas prakses nepārtrauktību.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtēja, vai Komisija ir radījusi Slovēnijas vīnu ražotājiem pamatotas cerības, ka Horvātijai netiks piešķirta nekāda atkāpe ar atpakaļejošu spēku saistībā ar nosaukuma "Teran" norādīšanu tās teritorijā ražoto vīnu marķējumā. Izvērtējot lietas apstākļus, tā konstatēja – nevar secināt, ka Komisija būtu sniegusi precīzus, beznosacījumu un saskanīgus solījumus. Tā atgādināja, ka atpakaļejoša spēka piešķiršana apstrīdētajai regulai bija nepieciešama, ņemot vērā lietas apstākļus. Vispārējās tiesas ieskatā, Slovēnija nav pierādījusi, ka apstrīdētās regulas atpakaļejošā spēka apjoms un nosacījumi ir kaitējuši Slovēnijas vīnu ražotāju tiesiskajai paļāvībai.

140| Regulas Nr. 1234/2007 118.j panta 3. punkts.

IX. Veselības aizsardzība

Ar 2020. gada 23. septembra spriedumu ***Medac Gesellschaft für klinische Spezialpräparate/Komisija*** (T-549/19, EU:T:2020:444) Vispārējā tiesa lēma par lēmumu svītrot zāles "*Trecondi* – treosulfāns" no zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai reģistra.

Ar Komisijas 2004. gada 23. februāra lēmumu potenciālajām zālēm uz treosulfāna pamata, kuru iniciatore ir prasītāja, *Medac Gesellschaft für klinische Spezialpräparate mbH*, tika piešķirts zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statuss, un tās tika reģistrētas Eiropas Savienības zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai reģistrā saskaņā ar Regulu Nr. 141/2000 [141].

2017. gada 13. oktobrī prasītāja Eiropas Zāļu aģentūrai (EZA) un, precīzāk, Regulā Nr. 141/2000 minētajai retu slimību ārstēšanai paredzēto zāļu komitejai iesniedza ziņojumu par treosulfāna kā zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statusa saglabāšanu tirdzniecības atļaujas (TA) piešķiršanas brīdī. Pēc pārbaudes procedūras Komisija 2019. gada 20. jūnijā pieņēma lēmumu piešķirt TA zālēm uz treosulfāna pamata ar tirdzniecības nosaukumu "*Trecondi* – treosulfāns" [142], bet tā tomēr nolēma, ka tās vairs neatbilst Regulas Nr. 141/2000 3. pantā noteiktajiem statusa piešķiršanas kritērijiem un ka tādējādi tām nevar piešķirt zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statusu. Regulas Nr. 141/2000 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēti alternatīvi kritēriji zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statusa piešķiršanai, proti, ka nav apmierinošas šīs slimības diagnostikas, profilakses vai ārstēšanas metodes, kas būtu apstiprināta Savienībā (pirmais gadījums), vai, ja tāda ir, ka attiecīgās zāles salīdzinājumā ar esošajām apmierinošajām metodēm sniegs ievērojamu labumu tiem, kurus skārusi šī saslimšana (otrais gadījums). Šajā ziņā pēc retu slimību ārstēšanai paredzēto zāļu komitejas galīgā atzinuma Komisija secināja – prasītāja ir pierādījusi, ka "*Trecondi* – treosulfāns" sniedz ievērojamu labumu salīdzinājumā ar busulfānu (*Busilvex*) un tiotepu (*Tepadina*), bet ne salīdzinājumā ar zālēm, kuru pamatā ir melfalāns un ciklofosfamīds. Līdz ar to zāles "*Trecondi* – treosulfāns" tika svītrotas no Savienības zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai reģistra.

Izskatot prasītājas celto prasību atcelt apstrīdēto lēmumu, Vispārējā tiesa 2020. gada 23. septembra spriedumā pieņēma pirmos divus izvirzītos pamatus un līdz ar to daļēji atcēla šo lēmumu, ciktāl tajā bija paredzēts, ka zāles "*Trecondi* – treosulfāns" vairs nav jāklasificē kā zāles reti sastopamu slimību ārstēšanai.

Vispirms Vispārējā tiesa norādīja, ka Regulā Nr. 141/2000 kā pirmais no diviem alternatīvajiem kritērijiem zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statusa piešķiršanai ir paredzēts, ka attiecībā uz minēto saslimšanu nepastāv apmierinošas diagnostikas, profilakses un ārstēšanas metodes, kas apstiprinātas Savienībā. Saskaņā ar šo kritēriju, lai zāles varētu kvalificēt kā "apmierinošu metodi", tām ir jābūt "apstiprinātām" Savienībā vai Savienības dalībvalstī tās pašas reti sastopamās "slimības" ārstēšanai kā tā, kurai paredzētas zāles, kurām kā zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai TA ir prasīta. Lai noteiktu zāļu atļaujas piemērošanas jomu Savienībā, Vispārējā tiesa atgādināja, ka atbilstoši Direktīvai 2001/83 [143] nevienas zāles nevar laist dalībvalsts

141| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 141/2000 (1999. gada 16. decembris) par zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai (OV 2000, L 18, 1. lpp.).

142| Komisijas Īstenošanas lēmums C(2019) 4858 *final* (2019. gada 20. jūnijs) par tirdzniecības atļaujas piešķiršanu cilvēkiem paredzētām zālēm "*Trecondi* – treosulfāns" atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 726/2004 (2004. gada 31. marts), ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Savienības procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru (OV 2004, L 136, 1. lpp.).

143| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.).

tirgū, ja minētās dalībvalsts kompetentās iestādes nav izsniegušas TA [144]. Tad nolūkā saņemt TA valsts līmenī jāiesniedz pieprasījums attiecīgās dalībvalsts kompetentajai iestādei un zāļu aprakstā [145] jāiekļauj virkne informācijas par attiecīgajām zālēm norādītajā kārtībā. Minētā iestāde, izsniedzot TA, apstiprina zāļu aprakstu, un šis apraksts ir daļa no lēmuma par TA, kurā ir noteikts esošo zāļu atļaujas tvērums. Direktīvā 2001/83 TA turētājam ir noteikts pienākums pēc TA izsniegšanas nodrošināt, lai informācija par zālēm tiktu atjaunināta, it īpaši, ņemot vērā aktuālās zinātnes atziņas.

No tā, Vispārējās tiesas ieskatā, izriet, pirmkārt, ka zāļu lietošana ārpus zāļu aprakstā paredzētā nevar tikt uzskatīta par "atļautu" un ka līdz ar to šāda lietošana nevar tikt uzskatīta par "apmierinošu metodi" Regulas Nr. 141/2000 izpratnē.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka, lai pārbaudītu, vai norādītā pastāvošā metode attiecas uz to pašu "slimību" kā tā, kurai ir paredzētas zāles reti sastopamu slimību ārstēšanai, par kurām ir iesniegts pieteikums, ir jāņem vērā visi būtiskie apstākļi, kas attiecas uz esošās metodes atļauto izmantošanu, un it īpaši tās terapeitiskās indikācijas un tajā minētā mērķgrupa, kā tās ir definētas zāļu aprakstā, kurš ir jāinterpretē šauri. Tādējādi visiem zāļu apraksta grozījumiem ir jāveic papildu pārbaude attiecībā uz ieguvuma un riska samēru un zāļu kvalitāti, drošumu un efektivitāti attiecībā uz jauno piedāvāto indikāciju, vajadzības gadījumā papildinot to ar klīniskajiem testiem. Līdz ar to zāļu TA neattiecas uz to saslimšanu vai pacientu kategoriju, kas nav minētas attiecīgo zāļu aprakstā, diagnostiku, profilaksi vai ārstēšanu.

Treškārt, Vispārējā tiesa uzsvēra – ja zāles, kas ir TA pieteikuma priekšmets kā zāles reti sastopamu slimību ārstēšanai, ir paredzētas diagnostikai, profilaksei vai slimību ārstēšanai pacientu kategorijām, attiecībā uz kurām, lai arī tikai daļēji, atsauces zāles saskaņā ar attiecīgajiem zāļu aprakstiem nav atļautas, šīs pēdējās minētās zāles nevar tikt uzskatītas par "apmierinošām metodēm" attiecībā uz šīm slimībām vai pacientu kategorijām. Proti, ņemot vērā Regulas Nr. 141/2000 mērķi, kas ir paredzēt stimulus ļoti reti sastopamu saslimšanu ārstēšanai domātu zāļu zinātniskajai izpētei, izstrādei un laišanai tirgū, potenciālu zāļu izslēgšana no šajā regulā paredzētajām priekšrocībām tāpēc, ka "apmierinošas metodes" pastāv tikai attiecībā uz daļu no retajām slimībām, uz kurām tās attiecas, ir pretēja tās mērķim.

Turklāt Vispārējā tiesa uzsvēra, ka Regulā Nr. 141/2000 tieši zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai TA piešķiršanas stadijā ir atļauts ņemt vērā pieņēmumus par daļēju pārklāšanos ar citu zāļu TA [146]. Tādējādi, ciktāl noteiktas zāļu terapeitiskās indikācijas atbilst šīs regulas 3. pantā paredzētajiem statusa kritērijiem, šīm zālēm principā var tikt piešķirts zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statuss attiecībā uz šīm indikācijām, savukārt saistībā ar indikācijām, attiecībā uz kurām tās neatbilst minētās regulas 3. pantā noteiktajiem kritērijiem, var piešķirt atsevišķu TA ārpus tās pašas regulas piemērošanas jomas.

Pārbaudījusi, vai šajā lietā reti sastopamās slimības un pacientu kategoriju, kam paredzēts "*Trecondi* – treosulfāns", ārstēšanu sedz arī zāles, kuru pamatā ir melfalāns un ciklofosfamīds atbilstoši to attiecīgajiem zāļu aprakstiem, Vispārējā tiesa konstatēja, ka salīdzināmo zāļu aprakstos ir acīmredzamas atšķirības. Proti, no "*Trecondi* – treosulfāna" zāļu apraksta izriet, ka pēdējās minētās zāles paredzētas patoloģijām un mērķgrupām, uz kurām neattiecas zāļu, kuru pamatā ir melfalāns un ciklofosfamīds, apraksts. No tā izriet, ka attiecībā uz šīm patoloģijām un mērķgrupām zāles, kuru pamatā ir melfalāns un ciklofosfamīds, nevar tikt uzskatītas par "apmierinošām metodēm" Regulas Nr. 141/2000 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmā gadījuma izpratnē.

144| Saskaņā ar Direktīvas 2001/83 6. panta 1. punkta pirmo daļu.

145| Saskaņā ar Direktīvas 2001/83 8. panta 3. punkta j) apakšpunktu.

146| Saskaņā ar Regulas Nr. 141/2000 7. panta 3. punktu.

X. Enerģētika

Ar 2020. gada 18. novembra spriedumu ***Aquind/ACER*** (T-735/18, EU:T:2020:542) Vispārējā tiesa lēma par lietu saistībā ar sabiedrību *Aquind Ltd* (turpmāk tekstā – "prasītāja"), kas ir elektrotīklu starpsavienojuma projekta, kurš savieno Lielbritānijas un Francijas elektroenerģijas pārvades tīklus (turpmāk tekstā – "starpsavienojums *Aquind*"), virzītāja. Attiecībā uz šo jauno starpsavienojumu tā Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūrā (*ACER*) iesniedza lūgumu piešķirt pagaidu atbrīvojumu no vispārējiem principiem par ieņēmumu izmantošanu, tīklu pārvades sistēmu un pārvades sistēmu operatoru nodalīšanu, kā arī trešo personu piekļuvi pārvades vai sadales sistēmām [147].

Ar 2018. gada 19. jūnija lēmumu [148] *ACER* lūgumu par atkāpes piešķiršanu noraidīja, jo prasītāja neatbilda nosacījumam par to, ka ar šo jauno starpsavienojumu saistītā ieguldījumu riska līmenis ir tāds, ka bez atbrīvojuma ieguldījumi netiktu veikti [149]. Minētā ar ieguldījumiem saistītā riska izvērtējumā *ACER* uzskatīja, ka risks, kas balstīts uz finanšu atbalsta neesamību, nav skaidri nosakāms, jo starpsavienojums *Aquind* bija ieguvis kopīgu interešu projekta statusu, kas tam ļāva iegūt regulējumā paredzēto finanšu atbalstu [150], taču prasītāja to nebija pieprasījusi. Ar 2018. gada 17. oktobra lēmumu [151] *ACER* apelācijas valde apstiprināja aģentūras lēmumu un tādējādi noraidīja lūgumu piešķirt atbrīvojumu attiecībā uz starpsavienojumu *Aquind*.

Prasītājas celtās prasības atcelt tiesību aktu ietvaros Vispārējā tiesa atcēla apelācijas valdes lēmumu. Šajā spriedumā tika sniegti precizējumi par apelācijas valdes īstenotās kontroles pār *ACER* lēmumiem intensitāti, kā arī par to, kā interpretēt kritēriju par risku saistībā ar ieguldījumiem jaunā starpsavienojumā, kura izpilde ir nepieciešama, lai saņemtu atbrīvojumu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas valde ir pieļāvusi tiesību kļūdu, *ACER* lēmumu pārbaudīdama tikai ierobežoti. Tā uzskatīja, ka, šādi rīkodamās, tā ir veikusi nepietiekamas intensitātes pārbaudi, ņemot vērā likumdevēja piešķirtās pilnvaras, un tā savu novērtējuma brīvību ir izmantojusi ierobežoti un nepilnīgi. Proti, noteikumi par apelācijas valdes organizāciju un pilnvarām ļauj konstatēt, ka šī apelācijas institūcija nav izveidota, lai veiktu vien sarežģītu tehnisku un ekonomisku vērtējumu ierobežotu pārbaudi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka apelācijas valdei saskaņā ar aģentūru izveidojošo tiesisko regulējumu [152] ir ne tikai visas *ACER* pilnvaras, bet arī pilnvaras, kas tai ir piešķirtas kā aģentūras apelācijas institūcijai. Līdz ar to, ja apelācijas valde izvēlas nodot lietu atpakaļ aģentūrai, tā var virzīt *ACER* pieņemtos lēmumus, kurai ir saistošs apelācijas valdes pamatojums. Turklāt attiecībā uz lūgumiem piešķirt atbrīvojumu, tā kā Vispārējā tiesā var tikt celta prasība atcelt tikai apelācijas valdes lēmumus, tas, ka prasītājas iesniegtās *ACER* lēmumu pārsūdzības ir nepieņemamas, pastiprina secinājumu, ka apelācijas valde nevar veikt ierobežotu aģentūras lēmuma pārbaudi, kura ir līdzvērtīga pārbaudei tiesā, ko veic Savienības tiesas. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apelācijas valdes

147| Šis lūgums tika iesniegts, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 714/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem piekļuvei tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā un par Regulas (EK) Nr. 1228/2003 atcelšanu (OV 2009, L 211, 15. lpp.) 17. pantu.

148| *ACER* 2018. gada 19. jūnija Lēmums Nr. 05/2018.

149| Regulas (EK) Nr. 714/2009 17. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais nosacījums.

150| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 347/2013 (2013. gada 17. aprīlis), ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK, groza Regulu (EK) Nr. 713/2009, Regulu (EK) Nr. 714/2009 un Regulu (EK) Nr. 715/2009 (OV 2013, L 115, 39. lpp.), 12. pants.

151| *ACER* apelācijas valdes 2018. gada 17. oktobra Lēmums Nr. A-001-2018.

152| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 713/2009 (2009. gada 13. jūlijs), ar ko izveido Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV 2009, L 211, 1. lpp.), 19. pants.

veikta ierobežota pārbaude par tehniska un ekonomiska rakstura vērtējumu tai liktu veikt ierobežotu pārbaudi par lēmumu, kas pats par sevi būtu ierobežotas pārbaudes rezultāts. "Ierobežotas pārbaudes par ierobežotu pārbaudi" sistēma nesniedz uzņēmumiem efektīvas tiesību aizsardzības tiesā garantijas, kādas pienākas uzņēmumiem, kuru lūgumi piešķirt atbrīvojumu noraidīti.

Vispārējā tiesa arī atgādināja, kā jau ticis nospriests attiecībā uz *ECHA* apelācijas padomi [153], ka judikatūra, saskaņā ar kuru sarežģīti tehniski un ekonomiski vērtējumi ir pakļauti ierobežotai pārbaudei Savienības tiesā, nav piemērojama pārbaudei, ko veic aģentūru apelācijas struktūras. Tā uzskata, ka pārbaudē, kas tai ir jāveic par sarežģītiem tehniskiem un ekonomiskiem vērtējumiem, kuri ietverti *ACER* lēmumā par lūgumu piešķirt atbrīvojumu, apelācijas valdei, pamatojoties uz tās locekļu ekspertzināšanām, ir jāpārbauda, vai prasītājas izvirzītie argumenti var pierādīt, ka apsvērumos, uz kuriem ir balstīts *ACER* lēmums, ir pieļautas kļūdas.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas valde, prasot vispirms iesniegt finanšu atbalsta pieprasījumu saistībā ar ieguldījumiem kopējo interešu projektā, pirms iesniegt lūgumu piemērot atbrīvojumu, ir nepamatoti radījusi papildu nosacījumu atbrīvojumu piemērošanai jauniem starpsavienojumiem [154], kas nav paredzēts tiesiskajā regulējumā. Proti, lai gan kopējo interešu projektam, kāds ir starpsavienojums *Aquind*, piešķirta finanšu atbalsta esamība patiešām var būt atbilstošs kritērijs, lai izvērtētu, vai pastāv ar ieguldījumiem saistīts risks, kas attaisnotu atbrīvojumu no reglamentētās sistēmas, tomēr šis kritērijs nedrīkst būt atsevišķs nosacījums, kas jāizpilda, lai saņemtu šo atbrīvojumu. Tādējādi tas, ka iepriekš nav iesniegts finanšu atbalsta pieprasījums attiecībā uz starpsavienojuma projektu, kuram piešķirts kopējo interešu projekta statuss, pats par sevi nevar būt pamats tam, lai secinātu, ka ar ieguldījumiem saistītais risks nav pierādīts. Tomēr starpsavienojuma *Aquind* gadījumā apelācijas valde būtībā uzskatīja, ka tikai noraidošas atbildes uz finansiālā atbalsta pieprasījumu šim jaunajam starpsavienojumam saņemšana ļauj uzskatīt, ka pastāv tik nozīmīgs ar ieguldījumiem saistīts risks, kas ļauj piešķirt atbrīvojuma režīmu.

Vispārējā tiesa uzskata, ka būtiskais kritērijs, pēc kā ir jāvadās lūguma piešķirt atbrīvojumu pārbaudē, ir regulējumā paredzētais "ar ieguldījumiem saistītais riska līmenis" [155]. Šajā ziņā tā uzsver, ka iespēja saņemt finansiālu atbalstu starpsavienojumam, kas ieguvis kopējo interešu projekta statusu, nekādā gadījumā neļauj automātiski izslēgt ar ieguldījumu saistīto finansiālo risku. Šajā lietā apelācijas valde un *ACER*, pamatojoties uz hipotētisku argumentāciju, netieši prezumēja, ka finansējuma pieprasījuma rezultātā tiks piešķirta finansiāla priekšrocība, kas ļautu atsvērt risku, kurš saistīts ar ieguldījumiem starpsavienojumā *Aquind*.

153| Spriedums, 2019. gada 20. septembris, ***BASF Grenzach/ECHA*** (T-125/17, EU:T:2019:638).

154| Regulas Nr. 714/2009 17. panta 1. punkts.

155| Regulas Nr. 714/2009 17. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

XI. Ķimikālijas (*REACH*)

Ar 2020. gada 16. decembra spriedumu ***PlasticsEurope/ECHA*** (T-207/18, EU:T:2020:623) Vispārējā tiesa noraidīja prasību par Eiropas Ķimikāliju aģentūras (*ECHA*) 2018. gada 3. janvāra lēmumu ED 01/2018, ar kuru papildināts esošais ieraksts attiecībā uz vielu bisfenols A to vielu sarakstā, kas ar laiku ir iekļaujamas Regulas Nr. 1907/2006 [156] XIV pielikumā, ciktāl šī viela ir atzīta par endokrīno disruptoru, kurš var izraisīt nopietnu ietekmi uz vidi minētās regulas 57. panta f) punkta nozīmē.

PlasticsEurope ir starptautiska profesionāla apvienība, kas pārstāv savus dalībniekus – plastmasas izstrādājumu ražotājus un importētājus – un aizstāv to intereses. Pieci no šiem uzņēmumiem aktīvi darbojas bisfenola A tirdzniecībā Eiropas Savienības tirgū. Šī apvienība cēla prasību par *ECHA* lēmumu, kurā tā tostarp norādīja uz vairākām acīmredzamām kļūdām vērtējumā, atzīstot bisfenolu A kā vielu, kas rada ļoti lielas bažas atbilstoši Regulas Nr. 1907/2006 57. panta f) punktam.

Vispārējā tiesa prasību noraidīja, tostarp nospriežot, ka *ECHA* ir pareizi piemērojusi pierādījumu pierādījuma spēka pieeju. Ar šo spriedumu tika papildināta judikatūra, kas izriet no sprieduma *PlasticsEurope/ECHA* (T-636/17) [157].

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka *ECHA* nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu to pierādījumu vērtējumā, kuriem ir nozīme bisfenola A kā endokrīnā disruptora, kam var būt nopietna ietekme uz vidi, apzināšanai.

No vienas puses, Vispārējā tiesa konstatēja, ka vielas kā tādas, kas rada ļoti lielas bažas, apzināšana tika veikta, izmantojot pierādījumu pierādījuma spēka pieeju. Vispārējā tiesa precizēja, ka šī pieeja, kā arī rīcības brīvība, kāda piemīt *ECHA* ļoti lielas bažas radošu vielu apzināšanā, nozīmē, ka tā var noraidīt pētījumus, kurus tā neuzskata par atbilstošiem. Acīmredzamu kļūdu vērtējumā var konstatēt tikai tad, ja *ECHA* būtu pilnībā un kļūdaini ignorējusi uzticamu pētījumu, kura iekļaušana būtu mainījusi pierādījumu visaptverošo vērtējumu tā, ka galīgajam lēmumam nebūtu ticamības. Šajā lietā tas tā tomēr nav.

No otras puses, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka *ECHA* principā nav aizliegts ņemt vērā "nestandarta" vai "izpētes" pētījumus, lai, izmantojot pierādījumu pierādījuma spēka pieeju, pamatotu secinājumus, kas jau izdarīti no standartpētījumiem. Turklāt tā precizēja, ka pieeja, kas vispārēji izslēgtu šādu pētījumu izmantošanu, padarītu neiespējamu vielu, kas rada risku videi, apzināšanu, un tas būtu pretrunā piesardzības principam, uz kuru ir balstītas minētās regulas tiesību normas.

Otrkārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka *ECHA* nav arī pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, apzinot bisfenolu A kā endokrīno disruptoru, kas var izraisīt nopietnu ietekmi uz vidi, izraisot tādas pašas bažas kā citu Regulas Nr. 1907/2006 57. panta a)–e) punktā uzskaitīto vielu izmantošana.

156| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*) un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.).

157| 2019. gada 20. septembra spriedumā ***PlasticsEurope/ECHA*** (T-636/17, EU:T:2019:639) Vispārējā tiesa noraidīja *PlasticsEurope* celto prasību par *ECHA* lēmumu, ar ko ir papildināts esošais ieraksts attiecībā uz vielu bisfenols A to vielu sarakstā, kas ar laiku ir iekļaujamas Regulas Nr. 1907/2006 XIV pielikumā, ciktāl šī viela ir apzināta kā endokrīnais disruptors, kurš var izraisīt nopietnu ietekmi uz cilvēku veselību.

Vispirms attiecībā uz pierādījumu izvērtēšanu Vispārējā tiesa norādīja, ka *ECHA* ir izmantojusi pārskatāmu un sistemātisku metodoloģiju un ir ievērojusi zinātniskās izcilības principu. Tā ir izsvērusi datus, kas iegūti no daudziem pētījumiem, vienlaikus ņemot vērā katra pētījuma zinātnisko uzticamību. Vispārējā tiesa konstatēja, ka tieši no visiem šiem datiem izrietošais pierādījuma spēks ļāva *ECHA* formulēt secinājumus attiecībā uz bisfenola A kā endokrīnā disruptora būtiskajām īpašībām.

Turpinājumā Vispārējā tiesa noraidīja argumentu, saskaņā ar kuru *ECHA* neesot pierādījusi, ka ir zinātniski pierādīts, ka bisfenolam A var būt nopietna ietekme uz vidi tā endokrīnās sistēmas noārdošo īpašību dēļ saskaņā ar Regulas Nr. 1907/2006 57. panta f) punktu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, ka ar iespējamību, ka endokrīnam disruptoram var būt nopietna ietekme uz vidi, pietiek, lai pierādītu cēloņsakarību minētā panta nozīmē [158], kurā nav noteikta prasība par absolūtu cēloņsakarības pierādījumu [159]. Pēc izmantotās metodoloģijas pārbaudes Vispārējā tiesa apstiprināja *ECHA* secinājumu par to, ka pastāv ticama bioloģiska saikne starp bisfenola A endokrīno iedarbības veidu un nopietnu ietekmi uz vidi. Tādējādi tā konstatēja, ka *ECHA* nav pārkāpusi prasīto pierādīšanas standartu.

Visbeidzot attiecībā uz tādu pašu bažu noteikšanu, kādas paredzētas Regulas Nr. 1907/2006 57. panta f) punktā, Vispārējā tiesa atgādināja, ka minētajā pantā nav noteikti nekādi kritēriji un nav sniegti nekādi precizējumi par to bažu raksturu, kuras var ņemt vērā, lai apzinātu tādu vielu kā aplūkotā. Vispārējā tiesa uzsvēra, ka nevar pārmest ECHA, ka tā ir pamatojusi bažas, ko izraisa bisfenola A iedarbība, atsaucoties uz neskaidrībām, ko tā bija identificējusi, lai noteiktu šīs vielas drošu iedarbības līmeni. Tādējādi Vispārējā tiesa nosprieda, ka PlasticsEurope nav pierādījusi, kādā ziņā ECHA būtu pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

XII. Finanšu nozares uzraudzība

2020. gadā Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, pasludināja trīs svarīgus spriedumus par Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu tiesiskumu kredītiestāžu prudenciālās uzraudzības ietvaros.

Spriedumā ***Crédit agricole/ECB*** (T-576/18, pārsūdzēts apelācijā [160], EU:T:2020:304), kas pasludināts 2020. gada 8. jūlijā, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, apmierināja *Crédit agricole SA*, kredītiestādes, kas atrodas prudenciālā uzraudzībā, celto prasību atcelt ECB lēmumu [161], ciktāl ECB prasītājai bija uzlikusi administratīvu naudas sodu 4 300 000 EUR.

Šajā lietā ECB attiecībā uz prasītāju bija pieņēmusi lēmumu, ar kuru saskaņā ar Regulu Nr. 1024/2013 [162] tai tika uzlikts administratīvs naudas sods par Regulā Nr. 575/2013 [163] paredzēto pašu kapitāla prasību turpinātu pārkāpumu. Konkrēti, prasītāja bija klasificējusi kapitāla instrumentus par pirmā līmeņa pamata kapitāla

158| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 11. maijs, ***Deza/ECHA*** (T-115/15, EU:T:2017:329, 173. punkts).

159| Vispārējās tiesas spriedums, 2019. gada 20. septembris, ***PlasticsEurope/ECHA*** (T-636/17, EU:T:2019:639, 94. punkts).

160| Lieta C-456/20 P ***Crédit agricole/ECB***.

161| Eiropas Centrālās bankas 2018. gada 16. jūlija Lēmums ECB/SSM/2018-FRCAG-75.

162| Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 18. panta 1. punkts.

163| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2013, L 176, 1. lpp., labojumi – OV 2013, L 208, 68. lpp., un OV 2013, L 321, 6. lpp.) 26. panta 3. punkts.

instrumentiem (turpmāk tekstā – "*CET 1*") bez iepriekšējas kompetentās iestādes atļaujas. Konstatējot aiz neuzmanības izdarīto pārkāpumu, ECB uzskatīja, ka administratīvais naudas sods 4 300 000 EUR, kas, pēc tās domām, atbilda 0,0015 % no grupas, kurā ietilpa prasītāja, gada apgrozījuma, ir samērīgs sods. Prasītāja, kura apstrīdēja lēmuma tiesiskumu, gan ciktāl ECB bija atzinusi, ka prasītāja ir izdarījusi pārkāpumu, gan ciktāl tai bija uzlikusi administratīvu naudas sodu, cēla prasību Vispārējā tiesā atcelt šo lēmumu.

Pirmkārt, pārbaudot apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, ciktāl ar to tika konstatēts, ka prasītāja ir izdarījusi pārkāpumu, Vispārējā tiesa interpretēja jēdzienu "kompetento iestāžu atļauja", kas ietverts Regulas Nr. 575/2013 26. panta 3. punkta pirmajā daļā, bet kas šajā regulā nav definēts. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka no šīs tiesību normas sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas izriet, ka kompetentās iestādes atļauja kredītiestādei bija jāsaņem pirms katras kapitāla instrumentu, tostarp *CET 1*, emisijas klasifikācijas.

Atbildot uz prasītājas iebildumiem, kura atsaucās uz to, ka tās rīcībai pēc tam, kad šī pati tiesību norma vēlāk tika grozīta saskaņā ar mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku principu, vairs nebija prettiesiska rakstura, Vispārējā tiesa atzina, ka šis princips, kas ir vispārējs Savienības tiesību princips, kurš tagad ir iekļauts Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, var izraisīt lēmuma, ar ko uzliek krimināl sodu vai administratīvu sodu, atcelšanu gadījumā, ja tiesiskajā regulējumā grozījumi būtu izdarīti pēc faktu rašanās šajā lietā, bet pirms apstrīdētā lēmuma. Tomēr tā uzsvēra, ka uz šo principu nevar atsaukties, pārbaudot tāda tiesību akta tiesiskumu, kurš pieņemts pirms minētajiem tiesiskā regulējuma grozījumiem. Iestādei nevar pārmest, ka tā savā lēmumā nav ievērojusi tiesību normas, kas vēl nebija piemērojamas. Tikai gadījumā, ja Vispārējā tiesa īstenotu savas pilnvaras grozīt uzliktā soda apmēru, tā, iespējams, varētu ņemt vērā pēc apstrīdētā lēmuma notikušo tiesiskā regulējuma attīstību, lai novērtētu minētā apmēra atbilstošo raksturu dienā, kad tā pieņem savu lēmumu. Taču šajā lietā šāds lūgums grozīt soda apmēru netika izteikts.

Turklāt, atgādinājusi, ka saskaņā ar judikatūru ar neuzmanību saprot darbību vai bezdarbību, kura izdarīta bez nodoma un ar kuru atbildīgā persona pārkāpj savu rūpības pienākumu [164], un ka, lai novērtētu šādas neuzmanības esamību, it īpaši ir jāņem vērā attiecīgo tiesību normu sarežģītība, kā arī attiecīgā uzņēmuma profesionālā pieredze un rūpība [165], Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasītājai, tā kā tai bija kredītiestādes statuss, īstenojot Regulas Nr. 575/2013 tiesību normas, bija jāievēro vislielākā piesardzība. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka prasītāja varēja izsecināt savu pienākumu saskaņā ar minēto regulu precīzo apjomu, rūpīgi izanalizējot tās noteikumus, un tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka ECB ir pamatoti konstatējusi, ka prasītāja ir prettiesiski rīkojusies aiz neuzmanības.

Visbeidzot attiecībā uz prasītājas izvirzīto iebildumu par tiesību uz aizstāvību aizsardzības prasību neievērošanu Vispārējā tiesa, pēc analoģijas piemērojot judikatūru par tiesību uz aizstāvību ievērošanu tiesvedībās saistībā ar sodu uzlikšanu par pārkāpumiem konkurences jomā [166], uzskatīja, ka šīs prasības ir ievērotas, ja ECB nosūta ieinteresētajai pusei paziņojumu par iebildumiem, skaidri izklāstot visus būtiskos elementus, uz kuriem tā balstās pirms lēmuma par prudenciālās uzraudzības piemērošanu pieņemšanas. Lēmumā ieinteresētā puse nevar tikt vainota pārkāpumos, kas atšķiras no tiem, par kuriem tai tika paziņots administratīvā procesa laikā, un tajā var tikt ņemti vērā tikai tie fakti, par kuriem tā varējusi izteikties. Turpretī Vispārējā tiesa atgādināja, ka galīgajam lēmumam nav obligāti jābūt paziņojuma par iebildumiem kopijai, jo tajā ietvertajiem faktu vai tiesību vērtējumiem ir tikai pagaidu raksturs. Tomēr tiesību uz aizstāvību pārkāpums ir būtisks, ja ECB izdarīta pārkāpuma dēļ tās veiktajam administratīvajam procesam varētu būt bijis atšķirīgs

164| Spriedums, 2008. gada 3. jūnijs, ***Intertanko u.c.*** (C-308/06, EU:C:2008:312, 75. punkts).

165| Spriedums, 1999. gada 11. novembris, ***Söhl & Söhlke*** (C-48/98, EU:C:1999:548, 56. punkts).

166| Spriedums, 2012. gada 24. maijs, ***MasterCard u.c./Komisija*** (T-111/08, EU:T:2012:260, 266.–269. punkts un tajos minētā judikatūra).

iznākums, it īpaši, ja ieinteresētā puse pārkāpumu neesamības gadījumā būtu varējusi efektīvāk nodrošināt savu aizstāvību. Ņemot vērā šos konstatējumus, Vispārējā tiesa atzina, ka prasītāja nav spējusi pierādīt apstrīdētā lēmuma, kurā ir konstatēts tās izdarītais pārkāpums, prettiesiskumu.

Otrkārt, pārbaudot apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, ciktāl ar to prasītājai tika uzlikts administratīvs naudas sods, Vispārējā tiesa īpaši uzsvēra pienākuma norādīt pamatojumu ECB lēmumiem prudenciālās uzraudzības jomā būtisko raksturu. Tā norādīja, ka, ņemot vērā ar Regulu Nr. 1024/2013 ECB piešķirto plašo rīcības brīvību attiecībā uz naudas sodu noteikšanu, kā arī piemēroto sodu ļoti lielo apmēru, ir būtiski, lai varētu tikt veikta pārbaude tiesā par soda un tā apmēra efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsvēra, ka ir nepieciešams, lai lēmuma pamatojumā būtu norādīta ECB izmantotā metodoloģija, kā arī visi atbilstošie elementi, kas tika ņemti vērā, lai noteiktu soda apmēru.

No šīs lietas apstākļiem izriet, ka, lai gan ECB savā iebildumu rakstā un tiesas sēdē norādīja piemēroto metodoloģiju, kā arī elementus, kas tika ņemti vērā, lai noteiktu soda apmēru, sākotnējā lēmumā par administratīvā naudas soda uzlikšanu šādu precizējumu nebija. Tādējādi tas nebija pietiekami pamatots, un to saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nevarēja novērst, vēlāk paziņojot trūkstošo informāciju.

Līdz ar to Vispārējā tiesa nepietiekama pamatojuma dēļ atcēla ECB lēmumu, ciktāl ar to prasītājai tika uzlikts administratīvs naudas sods 4 300 000 EUR.

Spriedumā ***VQ/ECB*** (T-203/18, EU:T:2020:313), kas pasludināts 2020. gada 8. jūlijā, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, noraidīja VQ –kredītiestādes, kurai piemērota prudenciāla uzraudzība, – celto prasību, kurā tika lūgts atcelt Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu [167], ciktāl ar to, pirmkārt, prasītājai bija uzlikts administratīvs naudas sods par Eiropas Savienības tiesību aktu pārkāpumu kredītiestāžu prudenciālās uzraudzības jomā un, otrkārt, tā nolēma publicēt šo sodu ECB interneta vietnē bez prasītājas nosaukuma anonimizācijas.

Šajā lietā ECB bija pieņēmusi lēmumu, ar ko prasītājai tika uzlikts administratīvs naudas sods 1 600 000 EUR, jo tā laikposmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 7. novembrim nebija izpildījusi Regulā Nr. 575/2013 [168] paredzēto pienākumu saņemt kompetentās iestādes atļauju pirms pirmā līmeņa pamata kapitāla instrumentu atpirkšanas. Uzskatīdama, ka prasītāja neatbilst Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) pamatregulā [169] paredzētajiem nosacījumiem, lai publikācija varētu tikt veikta anonīmi, tā savā interneta vietnē bez prasītājas nosaukuma anonimizācijas publicēja uzlikto administratīvo naudas sodu atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 noteikumiem.

Prasītāja Vispārējā tiesā cēla prasību atcelt šo lēmumu, tostarp kritizējot faktu, ka ECB nav sagaidījusi šādas prasības celšanai noteiktā termiņa beigas pirms uzliktā soda publicēšanas bez anonimizācijas.

167| Eiropas Centrālās bankas 2018. gada 14. marta Lēmums ECB-SSM-2018-ESSAB-4, SNC-2016-0026.

168| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2013, L 176, 1. lpp., labojumi – OV 2013, L 208, 68. lpp., un OV 2013, L 321, 6. lpp.) 77. panta a) punkts.

169| Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm (VUM pamatregula) (OV 2014, L 141, 1. lpp.), 132. panta 1. punkts.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka, pamatojoties uz Regulas Nr. 1024/2013 noteikumiem [170], ir jābūt izpildītiem diviem kumulatīviem nosacījumiem, lai ECB varētu uzlikt administratīvu naudas sodu: izdarītajam pārkāpumam ir jāskar attiecīgais tieši piemērojamais Savienības tiesību akts, un kompetentajām iestādēm ir jābūt tiesībām par šo pārkāpumu piemērot administratīvu naudas sodu saskaņā ar attiecīgajām Savienības tiesību normām.

Šajā ziņā, tā kā prasītāja apstrīdēja tikai pirmā no abiem nosacījumiem izpildi, Vispārējā tiesa konstatēja, ka tas šajā lietā ir izpildīts. Proti, Regulā Nr. 575/2013 ir ietverta tieši piemērojama Savienības tiesību norma ar nepārprotamu formulējumu [171], kurā kredītiestādēm ir uzlikts pienākums lūgt iepriekšēju atļauju pirms pirmā līmeņa pamata kapitāla instrumentu atsaukšanas vai atpirkšanas – tas ļauj ECB šā pienākuma pārkāpuma gadījumā īstenot kontroles un sodu uzlikšanas pilnvaras. Turklāt – atgādinājusi, ka ECB ir jāievēro samērīguma princips, kad tā nolemj uzlikt sodus un noteikt to apmēru, – Vispārējā tiesa konstatēja, ka ECB nebija pārkāpusi šo principu, kad tā uzlika administratīvu naudas sodu prasītājai, jo nebija pamatotu šaubu par šajā lietā piemērojamo tiesību aktu interpretāciju.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka VUM pamatregulas normas formulējums [172], kurā ir paredzēta anonimizētas vai atliktas ECB uzliktā soda publicēšanas iespēja gadījumā, ja attiecīgajai vienībai ar neanonimizētu publicēšanu var tikt nodarīts "nesamērīgs kaitējums", ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir noteikts princips, ka visi lēmumi, ar kuriem ir uzlikts administratīvs naudas sods, ir publicējami, iekļaujot it īpaši attiecīgās vienības identitāti. Proti, ar šāda veida sodiem saistīti lēmumi tiek publicēti anonimizētā veidā vai to publicēšana var tikt atlikta tikai izņēmuma gadījumā, jo attiecīgā pārkāpuma smagums nav atbilstošs apsvērums, lai piemērotu šo atkāpi. Norādījusi, ka šādu interpretāciju apstiprina arī citi Eiropas Savienības tiesību akti prudenciālās uzraudzības jomā [173], Vispārējā tiesa secināja, ka kaitējuma "nesamērīgais" raksturs ir jānovērtē, pamatojoties vienīgi uz novērtējumu par šādas anonimizācijas neesamības sekām attiecībā uz šīs vienības situāciju un neņemot vērā tai pārmestā pārkāpuma smagumu.

Treškārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka ECB pienākums lēmumus par sodiem – principā bez anonimizācijas – publicēt bez liekas kavēšanās un neatkarīgi no iespējamas pārsūdzības iesniegšanas pietiekami skaidri un precīzi izriet no attiecīgajā jomā piemērojamajām tiesību normām [174], kā arī vispārīgāk – no tiesiskuma prezumpcijas un Savienības iestāžu un struktūru tiesību aktu saistošā rakstura, jo pēdējie minētie rada tiesiskas sekas, kamēr tie nav atsaukti, atcelti vai atzīti par spēkā neesošiem. Līdz ar to ECB nevar tikt pārmests, ka tā nav sagaidījusi, kamēr beidzas termiņš, kurā prasītāja var celt prasību, pirms izpildīt savu lēmumu par sodu – pretējā gadījumā tiktu aizskarta tiesiskuma prezumpcija un Savienības iestāžu un struktūru tiesību aktu saistošais raksturs.

Ar 2020. gada 9. septembra spriedumu ***BNP Paribas/ECB*** (T-150/18 un T-345/18, EU:T:2020:394) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu attiecībā uz *BNP Paribas* (turpmāk tekstā – "prasītāja"), kas ir kredītiestāde, kura klasificēta kā "nozīmīga" un tādēļ pakļauta Eiropas Centrālās bankas (ECB) tiešajai prudenciālajai uzraudzībai. Vienotā noregulējuma fonda finansēšanas ietvaros prasītāja ir izvēlējusies veikt

170| Regulas Nr. 1024/2013 18. panta 1. punkts.

171| Regulas Nr. 575/2013 77. panta a) punkts.

172| VUM pamatregulas 132. panta 1. punkts.

173| Proti, Regulas Nr. 1024/2013 18. panta 6. punkts, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.), 38. apsvērums un 68. pants.

174| Proti, Regulas Nr. 1024/2013 18. panta 6. punkts un VUM pamatregulas 132. panta 1. punkts.

iemaksu, uzņemoties neatsaucamas maksājumu saistības (turpmāk tekstā – "*NMS*") [175]. ECB, pildot prudenciālās uzraudzības uzdevumus, 2017. gada 19. decembrī pieņēma lēmumu [176], ar kuru prasītājai uzdots no pirmā līmeņa pamata kapitāla (*Common Equity Tier 1, CET 1*) [177] atskaitīt NMS kumulatīvo summu (turpmāk tekstā – "apstrīdētais pasākums").

ECB šo lēmumu balstīja uz konstatējumu, ka prasītāja savas NMS ir kvalificējusi kā ārpusbilances posteņus, tādējādi radīdama risku, ka *CET 1* tiks novērtēts par augstu. Proti, NMS netika iekļautas kredītiestādes bilances pasīvā, un, tā kā ar tām saistītais nodrošinājums nebija pieejams līdz pat brīdim, kad tika veikts maksājums vienotajam noregulējuma fondam, vairs nebija iespējams tās izmantot, lai segtu eventuālos zaudējumus saistībā ar prasītājas darbību. ECB uzskatīja, ka šāda situācija nerada patiesu priekšstatu par prasītājas finansiālo stabilitāti, ņemot vērā, ka pastāvēja atšķirība starp prasītājas uzrādīto *CET 1* summu un zaudējumu faktisko apmēru, ko tā spētu segt.

Izskatot prasītājas pārsūdzību, ECB Administratīvās pārskatīšanas padome savu 2017. gada 19. decembra lēmumu aizstāja ar 2018. gada 26. aprīļa lēmumu [178], kura iedaļa par NMS ir palikusi bez izmaiņām. Pēdējais minētais lēmums 2019. gada 1. martā tika aizstāts ar 2019. gada 14. februāra lēmumu [179], kurā attiecībā uz prasītāju ir paredzēts apstrīdētajam pasākumam identisks pasākums. Prasītāja Vispārējā tiesā cēla divas prasības par ECB lēmumu, ar kuriem tai piemērots minētais pasākums, daļēju atcelšanu.

Pēc abu prasību (T-150/18 un T-345/18) apvienošanas Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, ar 2020. gada 9. septembra spriedumu daļēji atcēla šos ECB lēmumus – ar tādu pamatojumu, ka tā pirms apstrīdētā pasākuma piemērošanas nebija veikusi individuālu prudenciālās uzraudzības pārbaudi par prasītājas riska profilu.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa konstatēja, ka nav tā, ka ECB pieņemtajiem lēmumiem trūktu juridiskā pamata, jo ECB bija rīkojusies, izmantojot tai piešķirtās prudenciālās pārbaudes un novērtēšanas pilnvaras, kas tai ļauj paredzēt, ka [kredīt]iestādēm uz saviem aktīviem ir jāattiecina speciāla uzkrājumu veidošanas politika vai speciāla procedūra saistībā ar pašu kapitāla prasībām [180].

Otrām kārtām, piekritusi tam, ka summas, kas sniegtas kā NMS maksājuma izpildes nodrošinājums [181], ir nesaraujami saistītas ar pašām NMS, Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas argumentu, ka, tā kā NMS tiek iegrāmatotas ārpus bilances, uz tām neesot attiecināms prudenciālās uzraudzības pasākums, ar kuru ieviesta

175| Iemaksas, kuras kredītiestādēm ir pienākums maksāt vienotajā noregulējuma fondā, var tikt veiktas vai nu tūlītēja maksājuma, vai NMS veidā. Saskaņā ar 70. panta 3. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.), kredītiestādes uzņemas saistības pēc noregulējuma iestādes pirmā pieprasījuma maksāt iemaksas summu vienotajā noregulējuma fondā.

176| ECB 2017. gada 19. decembra Lēmums ECB/SSM/2017-R0MUWSFPU8MPRO8K5P83/248.

177| Ar šo kapitālu ir paredzēts nodrošināt kredītiestādes darbības nepārtrauktību un izvairīties no maksātnespējas situācijām.

178| ECB 2018. gada 26. aprīļa Lēmums ECB-SSM-2018-FRBNP-17.

179| ECB 2019. gada 14. februāra Lēmums ECB-SSM-2019-FRBNP-12.

180| Saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 16. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 2. punkta d) apakšpunktu.

181| Šīs summas izpaužas kā tādu naudas līdzekļu noguldījums apmērā, kas ekvivalents NMS, ar kuriem var brīvi rīkoties noregulējuma iestādes.

speciāla procedūra saistībā ar pašu kapitāla prasībām. Proti, Vispārējā tiesa atzina, ka, lai gan apstrīdētais pasākums neattiecas tieši uz pašām NMS, bet gan summām, kas sniegtas kā to maksājuma izpildes nodrošinājums, to nesaraujamība ļāva šo pasākumu attiecināt arī uz NMS.

Turpretim šāda pasākuma izmantošana nozīmēja, ka ECB bija jāveic individuāla pārbaude par prasītājas riska profilu un, konkrētāk, par pasākumiem, stratēģijām un mehānismiem, kas īstenoti, lai nodrošinātos pret riskiem, kas izriet no NMS iegrāmatošanas ārpus bilances. Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms konstatēja, ka ECB bija noteikusi, kādā mērā prasītāja ir pakļauta riskam, kas izriet no tā, ka tā uzņēmusies NMS. Tomēr Vispārējā tiesa atzina, ka ECB izmantotā argumentācija, ka NMS iegrāmatošana ārpus bilances pati par sevi esot problemātiska, jo pēc definīcijas nozīmējot, ka *CET 1* tiek novērtēts par augstu, ir uzskatāma par vispārīgiem apsvērumiem, kurus varētu attiecināt uz jebkuru kredītiestādi, kas izvēlas iegrāmatot NMS līdzīgā veidā. Tādējādi Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētie lēmumi neliecina par individuālu pārbaudi, kuru ECB būtu veikusi un kuras mērķis būtu pārliecināties, vai prasītāja ir ieviesusi pasākumus, stratēģijas vai mehānismus, lai nodrošinātos pret prudenciālajiem riskiem, kas saistīti ar NMS iegrāmatošanu ārpus bilances.

Papildus tam, piekrītot, ka apstrīdētais pasākums bija pieņemts uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesā (*Supervisory Review and Evaluation Process, SREP*), Vispārējā tiesa secināja – nav tā, ka šī situācija katrā ziņā nozīmētu, ka ir veikta individuāla pārbaude, kurā ņemti vērā prasītājas konkrētie apstākļi. Turklāt Vispārējā tiesa atzina, ka, lai arī pirms apstrīdēto lēmumu pieņemšanas veikts ietekmes novērtējums var būt lietderīgs aplūkojamā pasākuma samērīguma novērtēšanai, tam ir cits mērķis, un tā pamatā esošā loģika atšķiras no tās, uz kuru balstīta individuāla pārbaude, un tādēļ to nevar pielīdzināt šādai pārbaudei.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja, ka, neveikdama pārbaudi, kas pārsniegtu potenciāla riska, kurš saistīts ar NMS iegrāmatošanu ārpus bilances, konstatēšanu, nepārbaudīdama prasītājas konkrēto stāvokli, un it īpaši tās riska profilu un likviditātes pakāpi, kā arī neņemdama vērā eventuālus potenciālo risku mazinošus faktorus, ECB nav izpildījusi savu pienākumu veikt prasītājas individuālu prudenciālās uzraudzības pārbaudi [182].

XIII. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi

Spriedumā ***Securitec/Komisija*** (T-661/18, EU:T:2020:319), kas pasludināts 2020. gada 8. jūlijā, Vispārējā tiesa atcēla Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru noraidīts piedāvājums, ko *Securitec* bija iesniegusi iepirkuma procedūrā par publiskiem pakalpojumu līgumiem, to pamatojot ar vienas specifikāciju klauzulas prettiesiskumu. Minētā klauzula deva iespēju piešķirt līguma slēgšanas tiesības, balstoties uz apliecinājumu, kas ietver apņemšanos ne vēlāk kā piecu dienu laikā pēc līguma noslēgšanas iesniegt izziņu, kas apliecina izraudzītā pretendenta atbilstību kritērijam par līguma izpildei būtiskām profesionālām spējām.

Šajā lietā Komisija bija sākusi slēgtu iepirkuma procedūru, kas attiecās uz "drošības iekārtu uzturēšanu ēkās, ko aizņem un/vai pārvalda Eiropas Komisija Beļģijā un Luksemburgā". Attiecībā uz pretendentu atlasi specifikācijā bija paredzēts nepieciešamo "iemaņu minimums", proti, tas, ka tehniskās daļas vadītājam ir sabiedrības *Nedap* izsniegta apliecība par specializētas apmācības pabeigšanu. Kā apliecinošu dokumentu pretendenti varēja iesniegt minēto apliecību vai apliecinājumu ar solījumu, ka līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas gadījumā minētā apliecība tiks iesniegta ne vēlāk kā piecu dienu laikā pēc līguma noslēgšanas. Visbeidzot – specifikācijā bija paredzēts, ka tiesības slēgt iepirkuma līgumu tiks piešķirtas pretendentam, kurš iesniedzis prasībām un nosacījumiem atbilstīgu piedāvājumu par viszemāko cenu.

182| Kā paredzēts Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta f) apakšpunktā un 16. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 2. punkta d) apakšpunktā.

Prasītāja *Securitec*, kas atbilda atlases kritērijiem, tika uzaicināta iesniegt piedāvājumu, ko tā izdarīja 2018. gada 4. augustā. Pēc tam ar 2018. gada 7. septembra elektroniskā pasta vēstuli tā tika informēta, ka tiesības slēgt iepirkuma līgumu ir piešķirtas citai sabiedrībai un ka tās piedāvājuma summa ir izrādījusies par 48,55 % augstāka nekā izraudzītajam pretendentam. Tad prasītāja lūdza Komisiju tai sniegt detalizētāku informāciju par tās piedāvājuma noraidīšanas iemesliem. Konkrētāk, tā jautāja, vai izraudzītajam pretendentam bija specifikācijā pieprasītā apliecība no *Nedap* un vai tas bija izmantojis apakšuzņēmuma līgumu. Komisija 2018. gada 17. septembrī atbildēja uz šiem jautājumiem, atsaucoties uz 2018. gada 7. septembra elektroniskā pasta vēstuli, kas atbilstoši Komisijas norādītajam ietverot visu informāciju, kura tai ir jāsniedz izslēgtajiem pretendentiem. Prasītāja cēla prasību atcelt tiesību aktu attiecībā uz Komisijas 2018. gada 7. un 17. septembra elektroniskā pasta vēstulēs ietvertajiem lēmumiem, ar kuriem tika noraidīts tās piedāvājums un atteikta precizējošas informācijas sniegšana.

Pirmkārt, attiecībā uz prasības priekšmetu Vispārējā tiesa uzsvēra, ka prasība, kas celta par lēmumu, ar kuru apstiprināts pirmais lēmums, kas vēl nav kļuvis galīgs, ir pieņemama. Ieinteresētā persona ir tiesīga pārsūdzēt vai nu apstiprināto lēmumu, vai apstiprinošo lēmumu, vai abus lēmumus. Šajā lietā, tā kā prasība tika celta divu mēnešu laikā no pirmā, 2018. gada 7. septembra elektroniskā pasta vēstulē ietvertā lēmuma saņemšanas, prasītāja varēja apstrīdēt abus lēmumus.

Otrkārt, attiecībā uz pienākumu norādīt pamatojumu publiskā iepirkuma procedūrās Vispārējā tiesa atgādināja – līgumslēdzējai iestādei ir jāinformē ikviens noraidītais pretendents par tā piedāvājuma noraidīšanas iemesliem un, ja šāds pretendents, kas neatbilda nevienam izslēgšanas kritērijam un atbilda atlases kritērijiem, iesniedz rakstveida pieprasījumu, līgumslēdzējai iestādei tam ir arī jādara zināmi raksturlielumi un priekšrocības saistībā ar izraudzīto piedāvājumu, kā arī izraudzītā pretendenta nosaukums un iepirkuma līguma vērtība. Vispārējā tiesa arī konstatēja, ka *Securitec* par šiem dažādajiem elementiem bija informēta ar 2018. gada 7. septembra elektroniskā pasta vēstuli un ka attiecībā uz pienākumu norādīt pamatojumu šī informācija bija pietiekama, ņemot vērā, ka līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas vienīgais kritērijs bija cena. Proti, šajā elektroniskā pasta vēstulē bija precizēts izraudzītā saņēmēja nosaukums, iepirkuma līguma vērtība, ko varēja izsecināt no abu piedāvājumu cenu atšķirības 48,55 % apmērā, un bija norādīts, ka piedāvājums bija izraudzīts tā cenas dēļ.

Treškārt, Vispārējā tiesa noraidīja iebildumu par to, ka apliecība, ko izraudzītais pretendents iesniedza pēc līguma noslēgšanas, neatbilst specifikācijai, – tādēļ, ka šāds iebildums nav saistīts ar prasībā aplūkojamo līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, bet gan ar tādu pakalpojumu sniegšanu, kuri ir publiskā iepirkuma līguma priekšmets. Tātad tas neattiecās uz apstrīdētajiem lēmumiem.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa atgādināja, ka no Regulas Nr. 966/2012 102. panta 1. punkta [183], kā arī no tās pašas regulas 110. panta 1. punkta [184] izriet līgumslēdzējas iestādes pienākums vēlākais līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas brīdī pārliecināties, ka pretendents, kas iesniedzis vislabāko piedāvājumu, iedarbīgi nodrošina faktisku atbilstību specifikācijā noteiktajiem nosacījumiem.

183| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, Euratom) 2015/1929 (2015. gada 28. oktobris) (OV 2015, L 286, 1. lpp.), 102. panta 1. punktā ir paredzēts, ka publiskajos līgumos, kas pilnā vai daļējā apmērā tiek finansēti no Savienības budžeta, tiek ievēroti pārskatāmības, samērīguma, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi.

184| Regulas Nr. 966/2012 110. panta 1. punktā ir noteikts, ka līgumu slēgšanas tiesības piešķir, ja līgumslēdzēja iestāde ir pārliecinājusies tostarp par to, ka kandidāts vai pretendents atbilst atlases kritērijiem, kas norādīti iepirkuma procedūras dokumentos.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa pauda uzskatu, ka šis pienākums nevar tikt izpildīts, ja ar specifikāciju ir pieļaujama līguma slēgšanas tiesību piešķiršana, balstoties uz pretendenta iesniegtu apliecinājumu, kas ietver apņemšanos pēc līguma noslēgšanas izpildīt nosacījumu par tehniskām un profesionālām spējām, kuras norādītas kā minētā līguma izpildei nepieciešamais "minimums". Proti, šāda klauzula aizskar principu par vienlīdzīgu attieksmi pret pretendentiem, jo tā var izraisīt līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu pretendentam, kas neizpilda šo prasību, lai gan citi dalībnieki, kuri šo izglītību ieguvuši pirms līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas brīža, netiek izraudzīti. Turklāt pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas veikta pārbaude par to, ka pretendentam faktiski piemīt profesionālās kompetences, kas nepieciešamas līguma izpildei, pretrunā tiesiskās drošības principam nozīmētu – ja izraudzītais pretendents izrādītos nespējīgs iesniegt attiecīgo apliecību, līgums tiktu izbeigts, un tad būtu jārīko jauna procedūra.

Turklāt Vispārējā tiesa uzsvēra, ka ar mērķi ietaupīt pretendentu izmaksas nevar attaisnot atkāpi no vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās drošības: tiesības slēgt iepirkuma līgumu ir jāpiešķir uzņēmumam, kura piedāvājums ir saimnieciski visizdevīgākais un kurš ir pierādījis savas tehniskās spējas to izpildīt. Ja līgumslēdzēja iestāde vēlas palielināt publiskā iepirkuma dalībnieku skaitu, tā var paredzēt elastīgākus nosacījumus attiecībā uz tehniskajām un profesionālajām spējām.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Vispārējā tiesa nosprieda, ka specifikāciju klauzula, kas ļauj pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas pārliecināties par to, vai ir izpildīts nosacījums – saņemta *Nedap* izsniegta apliecība –, ir prettiesiska, un atcēla abus apstrīdētos lēmumus.

XIV. Piekļuve iestāžu dokumentiem

Spriedumā ***Bonnafous/Komisija*** (T-646/18, EU:T:2020:120), kas pasludināts 2020. gada 26. martā, Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas prasību atcelt Eiropas Komisijas 2018. gada 9. oktobra lēmumu [185], ar kuru, piemērojot Regulu Nr. 1049/2001 [186], tika noraidīts prasītājas 2018. gada 21. janvāra pieteikums par piekļuvi Komisijas Iekšējās revīzijas dienesta galīgajam revīzijas ziņojumam par Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūras (*EACEA*) cilvēkresursu pārvaldību. Šajā lietā Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt atsevišķus aspektus attiecībā uz izņēmumu saistībā ar pārbaudes, izmeklēšanas un revīzijas mērķu aizsardzību Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešā ievilkuma izpratnē [187] 188.

2018. gada 30. jūlijā prasītāja *Laurence Bonnafous*, bijusī *EACEA* līgumdarbiniece, nosūtīja elektroniskā pasta vēstuli Komisijas Iekšējās revīzijas dienestam, lai saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001 lūgtu piekļuvi prasītajam galīgajam revīzijas ziņojumam. 2018. gada 9. oktobrī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar kuru tā noraidīja prasītājas atkārtoto pieteikumu par piekļuvi dokumentam. Tā būtībā uzskatīja, pirmkārt, ka Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzētais izņēmums, to interpretējot atbilstoši Finanšu

185| Komisijas 2018. gada 19. oktobra Lēmums C(2018) 6753 *final* (Komisijas lēmums, ar ko apstiprināta atbilde uz atkārtoto lūgumu piekļūt dokumentiem, GESTDEM 2018/4141).

186| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

187| Saskaņā ar šo normu iestādes var atteikt iespēju iepazīties ar dokumentu, ja iepazīšanās ar to var kaitēt pārbaužu, izmeklēšanas un revīziju mērķiem, ja vien šī iepazīšanās nav pamatota ar primārām sabiedrības interesēm.

188| Attiecībā uz piekļuvi ECB dokumentiem skat. arī lietu ***Malacalza Investimenti/ECB*** (T-552/19, EU:T:2020:294), kas ir iekļauta sadaļā "I.3. Aizmuguriska sprieduma tiesvedība".

regulai [189], liedz priekšlaikus publiskot revīzijas ziņojumu, kas varētu apdraudēt attiecīgās revīzijas norisi mierīgā gaisotnē un neatkarību, traucējot *EACEA* ieviest tajā ietvertos ieteikumus, un, otrkārt, ka nav nekādu sevišķu sabiedrības interešu, kas pamatotu šī izņēmuma piemērošanu.

Ar prasību atcelt šo Komisijas lēmumu prasītāja tostarp apstrīdēja Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzētā izņēmuma piemērošanu pieprasītajam dokumentam, kā arī tā interpretāciju atbilstoši Finanšu regulai, pamatojoties uz to, ka revīzija, saistībā ar kuru tika sagatavots šis dokuments, bija pabeigta brīdī, kad viņa iesniedza pieteikumu par piekļuvi minētajam dokumentam. Prasītāja uzskatīja, ka gaidīt, kamēr revīzijas galīgajā ziņojumā formulētie ieteikumi tiks īstenoti, pirms ar tiem saistītos dokumentus var publiskot, nebaidoties kaitēt šīs revīzijas mērķiem, faktiski būtu pretrunā Regulas Nr. 1049/2001 mērķim, kā arī pārskatāmības principam [190].

Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas argumentus šajā ziņā. Pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija precizējusi, ka Finanšu regulas 99. panta 6. punktā ir paredzēts, ka "iekšējā revidenta ziņojumi un konstatējumi [..] ir publiski pieejami tikai pēc tam, kad iekšējais revidents ir apstiprinājis pasākumus minēto dokumentu īstenošanai", tā konstatēja, ka Regulai Nr. 1049/2001 un Finanšu regulai ir atšķirīgi mērķi. Regulas Nr. 1049/2001 mērķis ir maksimāli atvieglot tiesību piekļūt dokumentiem īstenošanu, kā arī sekmēt labu administratīvo praksi. Savukārt Finanšu regulas mērķis ir noteikt finanšu noteikumus, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam. Tajā pašā laikā Vispārējā tiesa norādīja, ka Regulā Nr. 1049/2001 un Finanšu regulā nav tiesību normas, kurā būtu skaidri paredzēts vienas regulas pārākums pār otru. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka principā nevar izslēgt, ka Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punktā paredzētie izņēmumi tiek interpretēti, ņemot vērā dažus konkrētus Savienības tiesību noteikumus. Līdz ar to šādā gadījumā ir jānodrošina katras no šīm regulām piemērošana tādā veidā, kas atbilst otrai regulai un ļauj tās piemērot saskaņoti.

Vispārējā tiesa norādīja, ka jau pats Finanšu regulas 99. panta 6. punkta mērķis ir ierobežot piekļuvi iekšējā revidenta ziņojumiem un secinājumiem, minētos dokumentus nepubliskojot līdz brīdim, kad šis revidents ir apstiprinājis to īstenošanas pasākumus. Šādos apstākļos, ja, pamatojoties uz Regulu Nr. 1049/2001, tiktu atļauta vispārēja piekļuve iekšējā revidenta ziņojumiem, kuru īstenošanas pasākumus viņš vēl nav apstiprinājis, tiktu apdraudēts līdzsvars, kādu Savienības likumdevējs ir vēlējies nodrošināt Finanšu regulā starp sabiedrības tiesībām pēc iespējas plašāk piekļūt iestāžu dokumentiem un iekšējā revidenta tiesībām pabeigt veiktās revīzijas.

Tādēļ Vispārējā tiesa norādīja, ka nolūkā interpretēt Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzēto izņēmumu ir jāpiemēro vispārējā prezumpcija, atbilstoši kurai iekšējā revidenta ziņojumu un secinājumu publiskošana, pirms viņš ir apstiprinājis to īstenošanas pasākumus, var kaitēt šo viņa veikto revīziju mērķiem, paturot prātā, ka šī prezumpcija par kaitēšanu nekādā ziņā neizslēdz, ka ieinteresētās personas var tostarp pierādīt, ka uz konkrēto dokumentu, kura publiskošana tiek lūgta, minētā prezumpcija neattiecas.

Katrā ziņā Vispārējā tiesa precizēja – tas, ka uz iekšējās revīzijas dokumentiem attiecas Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzētais izņēmums, ja vien iekšējais revidents nav apstiprinājis attiecīgās revīzijas īstenošanas pasākumus, sabiedrības pamattiesības piekļūt dokumentiem ierobežo tikai divkārt ierobežotā veidā. Proti, pirmkārt, šī interpretācija no pārbaužu, izmeklēšanas un revīzijas darbībām

189| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Finanšu regula") 99. panta 6. punkts.

190| Pārskatāmības princips ir atzīts LESD 15. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 42. pantā.

skar tikai konkrēto iekšējā revidenta veikto revīziju kategoriju. Otrkārt, tā ir ierobežota laikā, jo tā ļauj Savienības iestādēm atteikt piekļuvi ziņojumiem un secinājumiem par šādām iekšējām revīzijām tikai līdz brīdim, kad iekšējais revidents būs apstiprinājis to īstenošanai veiktos pasākumus.

Ar spriedumu ***Campbell/Komisija*** (T-701/18, EU:T:2020:224), kas pasludināts 2020. gada 28. maijā, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, atcēla Eiropas Komisijas lēmumu atteikt prasītājam piekļuvi dokumentiem par to, vai Īrija ir vai nav ievērojusi pienākumus saskaņā ar trim Padomes pamatlēmumiem saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu [191], pamatojoties uz to, ka, minētajā apstrīdētajā lēmumā neidentificēdama dokumentus, uz kuriem attiecas prasītāja pieteikums par piekļuvi, Komisija ir kļūdaini piemērojusi vispārējo konfidencialitātes prezumpciju, ko piemēro *EU Pilot* procedūras dokumentiem, un tādējādi ir pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot izņēmumu par pārbaužu, izmeklēšanas un revīziju mērķu aizsardzību Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešā ievilkuma izpratnē.

Šajā lietā prasītājs ir Īrijas valstspiederīgais, kurš pēc tam, kad Īrijā 2016. gada decembrī tika aizturēts, pamatojoties uz Lietuvas iestāžu izdotu Eiropas apcietināšanas orderi, Īrijas tiesās apstrīdēja šo iestāžu sagatavoto pieteikumu par nodošanu.

2018. gada augustā prasītājs saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001 iesniedza Komisijai pieteikumu par piekļuvi visiem tās rīcībā esošajiem dokumentiem, kuri attiecas uz to, vai Īrija ir vai nav ievērojusi trīs iepriekš minētos pamatlēmumus. Atbildējusi prasītājam, ka tās rīcībā nav neviena dokumenta, kas atbilstu viņa pieteikumam, Komisija ar 2018. gada 4. oktobra lēmumu viņam atteica piekļuvi prasītajiem dokumentiem, pamatojoties uz Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta trešo ievilkumu. Komisija uzskatīja, ka šie dokumenti ir daļa no lietas materiāliem par trim "*EU Pilot* procedūrām", kuri attiecas uz Īrijas veiktu triju pamatlēmumu transponēšanu. Tā kā netika pieņemts nekāds lēmums par šo procedūru iznākumu, Komisija uzskatīja, ka joprojām notiek pret Īriju vērstā izmeklēšana par pārkāpumiem saistībā ar šo trīs pamatlēmumu transponēšanu un ka publiska piekļuve pieprasītajiem dokumentiem negatīvi ietekmētu šo procedūru norisi. No minētā tā izsecināja, ka uz visiem šiem dokumentiem attiecas vispārējā konfidencialitātes prezumpcija, kura ir pamatota ar Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto izņēmumu saistībā ar pārbaudes, izmeklēšanas un revīzijas mērķu aizsardzību, un tas nozīmējot, ka nav vajadzīga katra pieprasītā dokumenta satura konkrēta un individuāla pārbaude. Prasībā, kas celta Vispārējā tiesā, prasītājs it īpaši norādīja, ka šīs vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošana nav likumīga.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja Tiesas pastāvīgo judikatūru, kurā atzīta vispārējās konfidencialitātes prezumpcija, ko piemēro konkrētām dokumentu kategorijām, un it īpaši judikatūru par vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošanas kārtību dokumentiem par *EU Pilot* procedūru.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispārīgāk norādīja – lai gan vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošana atbrīvo iestādi no pienākuma veikt katra dokumenta individuālu pārbaudi, tā tomēr nenozīmē, ka iestāde var nenorādīt pieteicējam, kuri ir dokumenti, kurus tā identificējusi kā tādus, kas ietilpst lietas materiālos, kuriem šī prezumpcija ir piemērojama, un pieteicējam nenodot šo dokumentu sarakstu. Ja šāda identificēšana netiek veikta, pieteicējs nevar apgalvot, ka uz dokumentu nevar attiecināt vispārējo konfidencialitātes prezumpciju, un līdz ar to šo prezumpciju nevar atspēkot. Tikai tad, kad iestāde identificē, kuri ir piekļuves

191| Komisijas Lēmums C(2018) 6642 *final* (2018. gada 4. oktobris), ar ko ir atteikta piekļuve dokumentiem par to, vai Īrija ir vai nav ievērojusi pienākumus saskaņā ar Padomes Pamatlēmumu 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā (OV 2008, L 327, 27. lpp.), Padomes Pamatlēmumu 2008/947/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai (OV 2008, L 337, 102. lpp.), un Padomes Pamatlēmumu 2009/829/TI (2009. gada 23. oktobris), ar ko attiecībās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm savstarpējas atzīšanas principu piemēro lēmumiem par uzraudzības pasākumiem kā alternatīvu pirmstiesas apcietinājumam (OV 2009, L 294, 20. lpp.).

pieteikumā minētie dokumenti, tā tos var klasificēt kategorijās pēc to kopīgajām iezīmēm, kopīgā veida vai piederības pie vieniem un tiem pašiem lietas materiāliem un tādējādi var tiem piemērot vispārējās konfidencialitātes prezumpciju.

Piemērojusi šos apsvērumus šajā lietā, Vispārējā tiesa tālāk secināja – lai varētu piemērot prezumpciju par prasīto dokumentu piederību pie *EU Pilot* procedūras, Komisijai vispirms apstrīdētajā lēmumā ir jāidentificē piekļuves pieteikumā minētie dokumenti, lai tālāk tos klasificētu kategorijās vai kā daļu no īpašiem administratīvās lietas materiāliem un visbeidzot – lai konstatētu, ka tie attiecas uz *EU Pilot* procedūru, tādēļ ļaujot piemērot vispārēju prezumpciju.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisijas lietotais formulējums apstrīdētajā lēmumā nav pietiekams, lai ļautu identificēt dokumentus, uz kuriem attiecas prasītāja piekļuves pieteikums, un ka apstrīdētajā lēmumā ir tikai ietverts atteikums piekļūt trim *EU Pilot* procedūrām, taču tajā nav nekāda pamatojuma attiecībā uz prasītāja pieprasītajiem dokumentiem. Tādēļ, tā kā prasītājs nezināja, kuri ir tie dokumenti, ko Komisija bija identificējusi kā atbilstīgus tā piekļuves pieteikumam, viņš nevarēja atspēkot vispārējo konfidencialitātes prezumpciju.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra, ka apstrīdētajā lēmumā bija jāidentificē dokumenti, uz kuriem attiecas piekļuves pieteikums, arī tālab, lai tā varētu īstenot kontroli un pārbaudīt, vai Komisijai bija pamatots iemesls uzskatīt, ka prasītie dokumenti attiecas uz *EU Pilot* procedūru.

XV. Civildienests

1. Tiesības streikot

Spriedumā ***Aquino u.c./Parlaments*** (T-402/18, EU:T:2020:13), kas pasludināts 2020. gada 29. janvārī, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, apstiprināja, ka Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – "Civildienesta noteikumi") 55. panta 1. punktā nav paredzēts precīzs un skaidrs tiesību streikot ierobežojums, nedz arī paredzēta iespēja pieprasīt personālu streika gadījumā un tādēļ šajā lietā tas nevarēja būt juridiskais pamats pieprasīšanas pasākumiem, ko veicis Eiropas Parlaments.

Šis spriedums ir pasludināts Eiropas Parlamenta tulku un konferenču tulku streika kontekstā, kas noritēja 2018. gadā, atbildot uz Parlamenta ģenerālsekretāra 2017. gada 14. jūlija lēmuma, ar ko grozīti Eiropas Parlamenta tulku un konferenču tulku darba apstākļi, īstenošanu darba programmā. Ar 2018. gada 2. jūlija lēmumu (turpmāk tekstā – "2018. gada 2. jūlija lēmums") Parlamenta personāla ģenerāldirektors pieprasīja tulkus un konferenču tulkus, tostarp dažus no prasītājiem, 2018. gada 3. jūlijam. Tajā pašā dienā prasītāji cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot, pirmkārt, atcelt 2018. gada 2. jūlija lēmumu, kā arī turpmākos lēmumus ar to pašu priekšmetu, kas var tikt pieņemti vēlāk, un, otrkārt, samaksāt atlīdzību par tiem nodarīto kaitējumu.

Vispirms, runājot par prasības pieņemamību, ciktāl tā ir vērsta arī uz lēmumiem pēc prasības celšanas, Vispārējā tiesa to atzina par nepieņemamu attiecībā uz minētajiem lēmumiem, jo nevarot uzskatīt, ka ar tiem atbilstoši Reglamenta 86. panta 1. punktam tiktu aizstāts vai grozīts sākotnēji apstrīdētais 2018. gada 2. jūlija lēmums.

Runājot par prasījumiem attiecībā uz atcelšanu, Vispārējā tiesa turpinājumā atgādināja, ka no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 28. panta izriet, ka darba ņēmējiem un darba devējiem vai attiecīgām to organizācijām saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi ir tiesības iesaistīties sarunās un slēgt koplīgumus attiecīgajos līmeņos, kā arī interešu konflikta

gadījumā kolektīvi rīkoties, tostarp streikot, lai aizstāvētu savas intereses. Tā piebilda, ka saskaņā ar judikatūru šīs tiesību normas var tikt piemērotas attiecībās starp Savienības iestādēm un to personālu. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka no Hartas 52. panta 1. punkta izriet, ka visiem Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem, lai tie būtu saderīgi ar Savienības tiesībām, ir jāatbilst trim nosacījumiem, no kuriem pirmais ir – tiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos. Vispārējā tiesa tātad izvērtēja, vai 2018. gada 2. jūlija lēmums ir Hartas 28. pantā aizsargāto tiesību streikot ierobežojums un, ja ir, vai šāds ierobežojums ir noteikts tiesību aktos.

Vispirms tā šajā ziņā konstatēja, ka 2018. gada 2. jūlija lēmums ir Hartas 28. pantā garantēto tiesību streikot ierobežojums. Turpinājumā norādot, ka 2018. gada 2. jūlija lēmums ir balstīts uz Civildienesta noteikumu 55. panta 1. punktu un uz 1990. gada 12. jūlijā parakstīto nolīgumu starp Parlamentu un arodbiedrībām vai profesionālajām organizācijām (turpmāk tekstā – "pamatnolīgums"), Vispārējā tiesa izvērtēja, vai šie tiesību akti var būt pietiekami skaidrs un precīzs juridiskais pamats Hartas 52. panta 1. punkta izpratnē.

Vispārējā tiesa vispirms konstatēja, ka Civildienesta noteikumos nav noregulēts jautājums par tiesībām streikot. Tad tā atgādināja, ka Civildienesta noteikumu 55. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "aktīvā nodarbinātībā iesaistītie ierēdņi vienmēr ir savas iestādes rīcībā". Tomēr Vispārējā tiesa norādīja, ka šādā tiesību normā, kas ir ietverta 4. sadaļas par ierēdņa darba apstākļiem 1. nodaļā par darba laiku, nav paredzēti nekādi precīzi un skaidri ierobežojumi tiesību streikot izmantošanai, ne *a fortiori* nav paredzēta pieprasījumu izmantošana. Tā piebilda, ka tajā nav neviena precizējuma par tiesību streikot ierobežojuma tvērumu un tātad tas nevar būt juridiskais pamats attiecīgajiem pieprasīšanas pasākumiem. No minētā tā secināja, ka Civildienesta noteikumu 55. panta 1. punkts nevarēja būt juridiskais pamats pieprasījumiem, kas ietverti 2018. gada 2. jūlija lēmumā.

Runājot par pamatnolīgumu, Vispārējā tiesa turklāt konstatēja, ka saskaņā ar šā nolīguma 8. pantu tā dalībnieki apņemas šim nolīgumam pievienotā protokolā noteikt samierināšanas procedūru darba pārtraukšanas gadījumam. Tā kā šāds protokols tā arī nav ticis pieņemts un neviens cits pamatnolīguma pants nevar būt juridiskais pamats aplūkotajiem pieprasīšanas pasākumiem, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka pamatnolīguma 8. pants nevar būt tiesību akts Hartas 52. panta 1. punkta nozīmē.

Tā rezultātā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka aplūkotie pieprasīšanas pasākumi ir tiesību streikot ierobežojums, kas nav paredzēts tiesību aktos. Tādēļ tā atcēla 2018. gada 2. jūlija lēmumu.

Visbeidzot, runājot par prasījumiem par kaitējuma atlīdzību, Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasītāji tika pieprasīti 2018. gada 3. jūlijam bez jebkāda juridiskā pamata, kas Parlamentam ļautu veikt šādus pasākumus, un līdz ar to nevarēja izmantot savas tiesības streikot laikā, uz ko attiecās pieprasījums. Turklāt tā norādīja, ka šie pieprasījumi tika veikti novēloti, jo prasītāji par tiem tikuši informēti tikai iepriekšējā vakarā pirms to īstenošanas. Tā uzskatīja, ka šie apstākļi, ko var tikai nožēlot, ir radījuši morālo kaitējumu, kas ir tieši saistīts ar 2018. gada 2. jūlija lēmumā pieļauto pārkāpumu. Līdz ar to tā piesprieda Parlamentam katrai no tām prasītājām, kas pieprasītas ar 2018. gada 2. jūlija lēmumu, samaksāt summu 500 EUR.

2. Vārda brīvība

Spriedumā ***Sammut/Parlaments*** (T-608/18, EU:T:2020:249), kas pasludināts 2020. gada 10. jūnijā, Vispārējā tiesa lēma par saikni starp tiesībām uz vārda brīvību un Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – "Civildienesta noteikumi") 17.a panta 2. punktā paredzēto ierēdņu pienākumu iepriekš paziņot par savu nodomu publicēt tekstu, kas attiecas uz Savienības darbību.

2016. gadā prasītājs, Eiropas Parlamenta ierēdnis, Maltā publicēja darbu ar nosaukumu *L-Aqwa fl-Ewropa. Il-Panama Papers u l-Poter* ("Labākais Eiropā. Panamas dokumenti un vara"). 2017. gadā viņš informēja Parlamentu par nodomu publicēt šī darba otro izdevumu. Šis lūgums tika uzskatīts par nepieņemamu tādēļ, ka runa bija par otro izdevumu, tātad to nevarēja uzskatīt par paziņošanu pirms minētā darba publicēšanas. Līdz ar to viņa novērtējuma ziņojumā par 2016. gadu tika iekļauts vērtējums, ar ko tika konstatēts, ka viņš iepriekš nav informējis iecēlējinstitūciju par nodomu publicēt grāmatu. Pēc tam, kad prasītājs bija iesniedzis Ziņojumu komitejai lūgumu it īpaši dzēst šo vērtējumu, viņš tika informēts par Parlamenta lēmumu neapmierināt viņa lūgumu šajā jautājumā (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

Prasītājs cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot, pirmkārt, atcelt apstrīdēto lēmumu un, otrkārt, atlīdzināt mantisko un morālo kaitējumu, kas viņam esot nodarīts ar šo lēmumu. Prasības pamatojumam prasītājs tostarp norādīja uz tiesību uz vārda brīvību pārkāpumu, kā arī Civildienesta noteikumu 17.a panta 2. punkta, kurš attiecas uz ierēdņu pienākumu iepriekš paziņot par nodomu publicēt jebkādu tekstu, kas attiecas uz Savienības darbību, kļūdainu piemērošanu.

Attiecībā uz vārda brīvību Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka tās ir tiesības, kas piemīt Savienības ierēdņiem un darbiniekiem, tostarp jomās, kuras aptver Savienības iestāžu darbību, un kas ļauj viņiem mutiski vai rakstiski paust atšķirīgus vai mazākuma uzskatus salīdzinājumā ar tiem, ko aizstāv iestāde, kurā viņi ir nodarbināti. Tomēr šīs brīvības īstenošanai var tikt piemēroti noteikti ierobežojumi, kādi nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, kā, piemēram, saskaņā ar Civildienesta noteikumu 17.a panta 2. punktu ierēdņiem uzliktais iepriekšējas paziņošanas pienākums, kas kā tāds ir vērsts uz to, lai saglabātu uz uzticēšanos balstītās attiecības, kurām ir jāpastāv starp iestādi un tās ierēdņiem vai darbiniekiem.

Turklāt attiecībā uz Civildienesta noteikumu 17.a panta 2. punkta piemērojamību Vispārējā tiesa nosprieda, ka procedūra, kas ir jāievēro saskaņā ar šo tiesību normu, sastāv no diviem atsevišķiem posmiem. Pirmajā posmā ierēdnim ir paredzēts pienākums informēt iecēlējinstitūciju par nodomu publicēt jebkādu tekstu, kas attiecas uz Savienības darbību, savukārt otrajā posmā ir paredzēts pienākums iecēlējinstitūcijai rakstiski informēt attiecīgo ierēdni par tās iespējamiem iebildumiem pret šādu publikāciju 30 dienu laikā, ja tā var pierādīt, ka šis teksts var būtiski kaitēt Savienības leģitīmajām interesēm. Tādējādi tas, ka attiecīgais ierēdnis iepriekš paziņo par nodomu publicēt jebkādu tekstu, kas attiecas uz Savienības darbību, ļauj pēc tam iestādēm veikt pārbaudi, kādu tām ir pienākums īstenot saskaņā ar Civildienesta noteikumu 17.a panta 2. punkta otro daļu. Ņemot vērā atšķirīgos noteikumus, kas raksturo katru no šiem abiem posmiem, Vispārējā tiesa secināja, ka pretēji prasītāja izvirzītajai argumentācijai teksta spēja būtiski kaitēt Savienības leģitīmajām interesēm nav atbilstošs kritērijs, kas jāņem vērā paziņošanas par nodomu publicēt tekstu posmā.

Visbeidzot attiecībā uz prasītāja publicētā darba priekšmetu un tā saistību ar Savienības darbību Vispārējā tiesa norādīja, ka pretēji prasītāja apgalvotajam minētais darbs neattiecas tikai un vienkārši uz Maltas iekšējām politiskajām debatēm. Tas attiecas uz tā saukto *Panama Papers* lietu, kā arī uz ārzonas uzņēmumiem. Ar

Parlamenta lēmumu [192] izveidotās Izmeklēšanas komitejas darbā, kuras uzdevums ir pārbaudīt iespējamos pārkāpumus Savienības tiesību aktu piemērošanā attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas (turpmāk tekstā – "*PANA* komiteja"), tostarp ietilpa visu Savienības dalībvalstu, arī Maltas, situācijas izvērtēšana šajā ziņā. Līdz ar to minētais darbs attiecas tieši uz *PANA* komitejas kompetenci. Šo secinājumu apstiprina darba nosaukums ("Labākais Eiropā. Panamas dokumenti un vara"), jo šis darbs skaidri iekļaujas Eiropas kontekstā, ņemot vērā Savienības karoga attēlošanu uz tā vāka, kā arī vairākas atsauces uz darbiem un personībām, kas saistītas ar Savienības iestāžu sistēmu. Visbeidzot, pat ja tiktu uzskatīts, ka minētā darba tēma galvenokārt aplūkota valsts mērogā, ciktāl tas attiecas uz Maltas politiku un politiķiem, tomēr uz pēdējiem minētajiem vienlaikus attiecas arī *PANA* komitejas darbs.

Līdz ar to Vispārējā tiesa konstatēja, ka šis darbs attiecas uz Savienības darbību, tātad Parlaments varēja pamatoti atteikties dzēst minēto vērtējumu no prasītāja novērtējuma ziņojuma par 2016. gadu, nepārkāpjot viņa tiesības uz vārda brīvību, jo viņš nebija paziņojis iecēlējinstitūcijai par publicēšanas projektu atbilstoši Civildienesta noteikumu 17.a panta 2. punktam.

Noraidot arī visus prasītāja prasījumus par kaitējuma atlīdzību, Vispārējā tiesa noraidīja prasību pilnībā.

3. Paaugstināšana amatā

Ar spriedumu ***XH/Komisija*** (T-511/18, pārsūdzēts apelācijā [193], EU:T:2020:291), kas pasludināts 2020. gada 25. jūnijā, Vispārējā tiesa atcēla Eiropas Komisijas lēmumu neiekļaut prasītāju to ierēdņu sarakstā, kas ir paaugstināti amatā 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūrā. Turklāt Vispārējā tiesa piešķīra atlīdzību par attiecīgās ierēdnes ciesto morālo kaitējumu.

Prasītāja – Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) ierēdne – tika pieņemta darbā AD 5 pakāpē *OLAF* 1. nodaļā no 2014. gada 1. jūlija, sākot to ar pārbaudes laiku. Pēc iekšējām grūtībām, ar kurām tā saskārās pārbaudes perioda sākumā attiecībās ar citiem šīs nodaļas darbiniekiem, no 2014. gada 1. novembra viņa tika pārcelta darbā uz *OLAF* 2. nodaļu. 2014. gada decembrī tika sastādīts pārbaudes laika starpziņojums, piefiksējot šīs grūtības, kas tika vēlāk pievienots pielikumā 2015. gada martā sastādītajam pārbaudes laika nobeiguma ziņojumam.

2018. gada 10. februārī prasītāja iesniedza sūdzību atbilstoši Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punktam par iecēlējinstitūcijas lēmumu nepaaugstināt viņu amatā 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūrā (turpmāk tekstā – "lēmums nepaaugstināt amatā"), kas tika noraidīta ar 2018. gada 7. jūnija lēmumu.

Prasības atcelt tiesību aktu, kas celta par šo lēmumu nepaaugstināt amatā, pamatojumam prasītāja tostarp norādīja uz Civildienesta noteikumu 45. panta pārkāpumu, jo viņas pārbaudes laika starpziņojums un pārbaudes laika nobeiguma ziņojums esot tikuši ņemti vērā, 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūras nolūkam veicot salīdzinošo nopelnu izvērtējumu.

192| Eiropas Parlamenta Lēmums (ES) 2016/1021 (2016. gada 8. jūnijs) par Izmeklēšanas komitejas izveidi, kuras uzdevums ir pārbaudīt apgalvojumus par iespējamiem pārkāpumiem un administratīvām kļūmēm Savienības tiesību aktu piemērošanā attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, šīs komitejas kompetenci, skaitlisko sastāvu un pilnvaru termiņu (OV 2016, L 166, 10. lpp.).

193| Lieta C-399/20 P ***XH/Komisija***.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, pirmkārt, ka no Civildienesta noteikumu 45. panta 1. punkta un no Komisijas lēmuma par Civildienesta noteikumu 45. panta vispārīgajiem īstenošanas noteikumiem [194] 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka, lai veiktu salīdzinošo nopelnu izvērtējumu amata paaugstināšanas procedūrā, iecēlējinstitūcija ņem vērā it īpaši novērtējuma ziņojumus, kas ir sastādīti par ierēdņiem. Šie novērtējuma ziņojumi ir neatņemama novērtējuma daļa ikreiz, kad ierēdņa karjeru ņem vērā, lai pieņemtu lēmumu saistībā ar viņa paaugstināšanu amatā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka, lai gan iecēlējinstitūcijai, protams, ir iespēja ņemt vērā citu informāciju par amatā paaugstināmo kandidātu administratīvo un personīgo stāvokli, tas tomēr ir iespējams tikai izņēmuma apstākļos. Pat ja papildu informācija tādējādi varētu tikt ņemta vērā, lai kompensētu novērtējuma ziņojuma neesamību, tai tomēr jābūt lielā mērā tādai pašai kā informācijai, kas ietverta novērtējuma ziņojumos, gan attiecībā uz tās izcelsmi, gan tās sagatavošanas procedūru un priekšmetu. Taču Vispārējā tiesa uzskata, ka novērtējuma ziņojumiem un pārbaudes laikā sastādītiem ziņojumiem ir atšķirīgs priekšmets un uzdevumi.

Pirmām kārtām, runājot par to attiecīgajiem uzdevumiem – novērtējuma ziņojuma mērķis tostarp ir sniegt administrācijai periodisku un pēc iespējas pilnīgāku informāciju par apstākļiem, kādos ierēdnis pilda amata pienākumus, bet pārbaudes laika nobeiguma ziņojums galvenokārt ir paredzēts, lai novērtētu pārbaudāmā ierēdņa spējas pildīt uzticētos uzdevumus, kas ietverti amata pienākumos, un tikt apstiprinātam amatā.

Otrām kārtām, runājot par to priekšmetu – Vispārējā tiesa norādīja, ka ierēdņa ikgadējais novērtējums, kurš – fokusēts uz darba sniegumu – tiek veikts saistībā ar iepriekš noteiktiem mērķiem, kas ir saskaņoti ar priekšnieku, atšķiras no pārbaudāmā ierēdņa novērtējuma, kas tiek veikts apstiprināšanas amatā nolūkā, tādējādi, ka pārbaudes laika ziņojumā ietvertie vērtējumi nevar tikt pielīdzināti un līdz ar to – aizstāt vai kompensēt novērtējuma ziņojumā ietvertos vērtējumus.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa atgādināja, ka, lai gan novērtējuma ziņojumi ir nelabvēlīgi akti, jo tiem var būt ietekme visā ierēdņa karjeras laikā, tas tā nav tādu pasākumu gadījumā, kas saistīti ar ierēdņa pārbaudes laika norisi, piemēram, pārbaudes laika ziņojumu gadījumā, kuru mērķis ir sagatavot administrācijas lēmumu par ieinteresētās personas apstiprināšanu amatā vai atlaišanu pārbaudes laika nobeigumā, neizraisot nekādas sekas pēc šāda lēmuma pieņemšanas.

Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka amatā paaugstināšanas komiteja principā nevar ņemt vērā pārbaudes laika nobeiguma ziņojumu, pat ja tajā ir ietverti noteikti novērojumi par ierēdņa vai darbinieka darba spējām.

Tādējādi, uzsverot, ka šajā lietā par prasītāju tika sastādīti divi novērtējuma ziņojumi – 2015. un 2016. gadā – un ka tajos ietvertie novērtējumi bija pietiekams pamats, lai veiktu Civildienesta noteikumu 45. panta 1. punktā paredzēto salīdzinošo nopelnu izvērtējumu, Vispārējā tiesa norādīja, pirmkārt, ka nav ārkārtas apstākļu, ar kuriem būtu pamatots tas, ka pārbaudes laika nobeiguma ziņojums, kā arī tam pievienotais pārbaudes laika starpziņojums ir ņemti vērā prasītājas salīdzinošajā nopelnu izvērtējumā 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūrā. Otrkārt – un katrā ziņā –, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka atšķirībā no novērtējuma ziņojumiem prasītājas pārbaudes laika starpziņojums netika sastādīts, lai ļautu objektīvi novērtēt, nedz arī nolūkā palīdzēt novērtēt viņas karjeras attīstību un turklāt tas ietvēra neparastu un īpaši stingru kritiku, kas bija papildu iemesls, lai pārbaudes laika starpziņojumu un pārbaudes laika nobeiguma ziņojumu, kuram bija pievienots pirmais minētais ziņojums, izslēgtu no prasītājas salīdzinošā nopelnu izvērtējuma.

194| Komisijas Lēmums C(2013) 8968 *final* (2013. gada 16. decembris) par Civildienesta noteikumu 45. panta vispārīgajiem īstenošanas noteikumiem, publicēts 2013. gada 19. decembra apkārtrakstā "Administratīvā informācija Nr. 55-2013".

Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja – tas, ka iecēlējinstitūcija ir ņēmusi vērā ziņojumus saistībā ar prasītājas pārbaudes laiku, ir prettiesiski un izraisa 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūras attiecībā uz viņu pārkāpumu. Tā kā 2017. gada amatā paaugstināšanas procedūrai būtu varējis būt citāds rezultāts, ja nebūtu minētā procesuālā pārkāpuma, Vispārējā tiesa atcēla lēmumu par prasītājas nepaaugstināšanu amatā. Turklāt Komisijai tika piespriests izmaksāt summu 2000 EUR kā [prasītājai] nodarītā morālā kaitējuma atlīdzību.

4. Ekspatriācijas pabalsts

Ar spriedumu ***Brown/Komisija*** (T-18/19, pārsūdzēts apelācijā [195], EU:T:2020:465), kas pasludināts 2020. gada 5. oktobrī, Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātā piecu tiesnešu sastāvā, precizēja, kādos apstākļos ierēdnim, kurš karjeras laikā iegūst dienesta vietas valsts pilsonību, šī iemesla dēļ var tikt liegts ekspatriācijas pabalsts, ņemot vērā Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punktā paredzētos piešķiršanas nosacījumus.

Šajā lietā prasītājs *Colin Brown* sāka darbu Komisijā 2001. gada 1. janvārī. Tad viņam bija tikai Apvienotās Karalistes valstspiederīgā statuss. Komisijas Atalgojuma un individuālo tiesību birojs (*PMO*) viņam piešķīra ekspatriācijas pabalstu, ņemot vērā nosacījumus, kas tiek prasīti ierēdņiem, "kuri nav un nekad nav bijuši tās valsts pilsoņi, kuras teritorijā atrodas vieta, kur viņi strādā", atbilstoši Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam.

2016. gada 23. jūnijā Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pilsoņi referendumā pauda viedokli par labu tam, ka viņu valsts izstājas no Eiropas Savienības. 2017. gada 29. martā Apvienotā Karaliste paziņoja Eiropadomei par nodomu izstāties no Savienības. Šādos apstākļos 2017. gada 27. jūnijā prasītājs lūdza Beļģijas pilsonību, kuru viņš ieguva minētā gada 3. novembrī. Pēc tam, kad *PMO* par to tika informēts, tas 2018. gada 23. februārī paziņoja prasītājam savu lēmumu atņemt viņam ekspatriācijas pabalstu un līdz ar to ceļa izdevumu kompensāciju, pamatojoties uz to, ka viņš bija ieguvis savas dienesta vietas valsts, šajā gadījumā – Beļģijas, pilsonību. Ar 2018. gada 19. marta lēmumu par labojumiem (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums") 2018. gada 23. februāra lēmuma spēkā stāšanās datums tika noteikts 2017. gada 1. decembrī.

Tā kā prasītāja iesniegtā sūdzība par apstrīdēto lēmumu netika apmierināta, viņš Vispārējā tiesā cēla prasību atcelt apstrīdēto lēmumu un atjaunot attiecīgos pabalstus no 2017. gada 1. decembra. Savu prasījumu atcelt tiesību aktu pamatojumam prasītājs izvirzīja četrus pamatus, ar kuriem viņš, pirmkārt, apstrīdēja iespēju pārskatīt viņa tiesības uz ekspatriācijas pabalstu gan principā, gan ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, un, otrkārt, norādīja uz vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principu pārkāpumu, kas it īpaši izrietot no pārskatīšanas laikā piemērotajiem piešķiršanas nosacījumiem un to interpretācijas.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa nosprieda, ka *PMO* nav pārkāpis Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu, uzskatīdams, ka tad, ja dienesta vietas valsts pilsonība tiek iegūta karjeras laikā, ir jāpārskata tiesības uz ekspatriācijas pabalstu. Lai gan šajā tiesību normā nav skaidri paredzēta šādas pārskatīšanas iespēja, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka administrācija tomēr nevar turpināt to maksāt katru mēnesi, ja iestājas notikums, kas būtiski maina tās personas situāciju, kura to saņem, ņemot vērā šā atbalsta piešķiršanas nosacījumus. Šādā gadījumā un tā kā nav tiesību normas, kas to liegtu, administrācijai šī situācija ir jāpārskata.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretācija apstiprina šo analīzi, jo tajā nav norādīts neviens apstāklis, kas varētu izslēgt jebkādu tiesību uz ekspatriācijas pabalstu pārskatīšanu pēc tam, kad ierēdnis ir ieguvis dienesta vietas valsts pilsonību

195| Lieta C-675/20 P ***Brown/Komisija un Padome.***

karjeras laikā. Pirmkārt, tā kā negatīvais nosacījums par dienesta vietas valsts pilsonību ir formulēts tagadnē, šāds formulējums neizslēdz to, ka attiecīgajam ierēdnim visas savas karjeras laikā ir jāturpina izpildīt šo nosacījumu, lai saglabātu tiesības uz ekspatriācijas pabalstu. Otrkārt, attiecībā uz likumdevēja veikto ekspatriācijas pabalsta piešķiršanas nosacījumu izvēli Vispārējā tiesa, ņemot vērā agrāko Civildienesta noteikumu [196] sagatavošanas darbus [197], norādīja, ka pilsonības kritērijs tika izmantots ar tā precizitāti un piemērošanas vienkāršību saistītu iemeslu dēļ, neignorējot tā robežas, it īpaši dubultpilsonības situācijās. Tādējādi, ņemot vērā Savienības tiesību normu, kurās ir paredzētas tiesības uz finansiāliem pabalstiem, šauras interpretācijas principu, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka jebkādas pārskatīšanas izslēgšana gadījumā, ja tiek iegūta dienesta vietas valsts pilsonība karjeras laikā, būtu prasījusi atšķirīgu attiecīgās tiesību normas redakciju. Treškārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šāda pārskatīšana atbilst arī ekspatriācijas pabalsta mērķim, kas ir kompensēt īpašas izmaksas un neērtības, kuras visas karjeras laikā izriet no ierēdņa pārcelšanās no savas izcelsmes vietas tādēļ, ka viņš savā dienesta vietā atrodas Savienības dienestā. Tā kā Savienības likumdevējam bija jāīsteno šis mērķis, definējot ekspatriācijas pabalsta piešķiršanas nosacījumus, Vispārējā tiesa, ņemot vērā šajā ziņā Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā ietverto formulējumu, norādīja, ka ierēdņa integrācija, kas izriet no tā, ka karjeras laikā viņš ir izveidojis pastāvīgo dzīvesvietu dienesta vietas valstī un tajā strādā, nevar būt šķērslis ekspatriācijas pabalsta izmaksai. Savukārt šī izvēle nevar attiekties uz gadījumu, kad tiek iegūta dienesta vietas valsts pilsonība karjeras laikā, ņemot vērā īpašo integrācijas formu, kas izpaužas kā šāda naturalizācija.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa noraidīja argumentāciju, ar kuru prasītājs iebilda pret to, ka *PMO* nav atteicies no pārskatīšanas attiecībā uz viņu, ņemot vērā iemeslus, kas viņam ir likuši lūgt naturalizāciju, kurus viņš raksturo kā spiedienu, kas ir nepārvarama vara. Šajā ziņā, precizējot, ka prasītāja veiktās naturalizācijas procedūras mērķis bija novērst atlaišanas risku pēc iestādes iniciatīvas, kuram attiecīgā gadījumā viņš bija pakļauts Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības dēļ, Vispārējā tiesa atzina, ka nevar uzskatīt, ka strīdīgā pārskatīšana prasītājam ir radījusi pārmērīgu slogu, kurš atbilst nepārvaramas varas prasībām un kurš tādējādi var atbrīvot *PMO* no pārskatīšanas pienākuma. Vēl jo mazāk tas tā ir tādēļ, ka Beļģijas pilsonības iegūšana turpmāk pilnībā garantēja prasītājam viņa darba saglabāšanu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa visbeidzot atgādināja, ka neviens nevar pretendēt uz dalībvalsts izstāšanās no Savienības seku neitralizēšanu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa nosprieda, ka ne tas, ka pārskatīšanā prasītājam ir piemēroti piešķiršanas nosacījumi, kas attiecas uz ierēdņiem, kuriem ir dienesta vietas valsts pilsonība, ne to interpretācija nav pretrunā vienlīdzības un nediskriminācijas principiem.

Vispārējā tiesa vispirms uzsvēra, ka nošķiršana, kas izriet no pilsonības kā pirmā kritērija izvēles, likumdevējam īstenojot plašo rīcības brīvību, lai noteiktu ierēdņu darba nosacījumus, nešķiet acīmredzami neatbilstoša vai patvaļīga, ņemot vērā ekspatriācijas pabalsta mērķi. Turklāt tā maksājumu periodiskums, kas turklāt nav ierobežots laikā, prasa, lai tiktu ievēroti vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi ne tikai dienesta sākšanas brīdī, bet arī ikreiz, kad tiek pārskatītas tiesības uz šo pabalstu.

Ņemot vērā stingros nosacījumus, kas izvirzīti ierēdņiem, kuri ir dienesta vietas valsts valstspiederīgie, lai varētu saņemt ekspatriācijas pabalstu, proti, pilnīga dzīvesvietas vai profesionālās darbības neesamība šīs valsts Eiropas teritorijā desmit gadu ilgā atsauces laikposmā pirms viņu stāšanās amatā, Vispārējā tiesa nekonstatēja nevienu iemeslu, kas pamatotu to, ka prasītājs tiktu no tā atbrīvots no viņa naturalizācijas brīža. Tādējādi, sākot no šī datuma, pret viņu ir jāizturas tāpat kā pret visiem citiem esošajiem vai bijušajiem Beļģijas valstspiederīgajiem, kuru uzturēšanās Beļģijā, pat ja tā ir īslaicīga, desmit gadu atsauces laikposmā var būt

196| Padomes 1959. gada 11. decembra informatīvais paziņojums.

197| Padomes Regula Nr. 31 (EEK), Nr. 11 (EAEK) (1961. gada 18. decembris), ar ko nosaka Eiropas Ekonomikas kopienas un Eiropas Atomenerģijas kopienas Civildienesta noteikumus (OV 1962, 45, 1387. lpp.).

šķērslis pabalsta saņemšanai saskaņā ar Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Un otrādi, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tāds ierēdnis, kurš savas karjeras laikā ir ieguvis dienesta vietas valsts pilsonību, vairs nav salīdzināmā situācijā ar ierēdņiem, kuri nav izteikuši nodomu apliecināt savas saiknes ar šo valsti, iegūstot tās pilsonību.

Katrā ziņā Vispārējā tiesa noraidīja argumentu par ierēdņu, kas ir Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, diskrimināciju pēc tam, kad tā pārliecinājās, ka kritizētā interpretācija praksē tika ievērota neatkarīgi no sākotnēji vērā ņemtās ierēdņa pilsonības un ka turklāt tā nebija saistīta ar jebkādiem apsvērumiem, kas attiecas uz Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes attiecību attīstību. Visbeidzot, atbildot uz pamatu, kas attiecas uz vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principu pārkāpumu, kurš izriet no Civildienesta noteikumu VII pielikuma 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta kļūdainas interpretācijas, Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā ziņā piedāvātā interpretācija nav saderīga ar pašu šīs tiesību normas formulējumu, kā arī tās piemērojamību, un līdz ar to tā ir jānoraida.

Izdarot secinājumus no šiem apsvērumiem, Vispārējā tiesa noraidīja pārējos prasījumus un līdz ar to prasību kopumā.

5. Sociālais nodrošinājums

Ar 2020. gada 28. maija spriedumu ***AW/Parlaments*** (T-213/19, EU:T:2020:230) Vispārējā tiesa atcēla Eiropas Parlamenta lēmumus, ar kuriem tika noraidīti lūgumi atzīt noteiktu slimību, ar kurām slimoja prasītājs, arodizcelsmi, jo ārstu komisija šajā ziņā bija izsniegusi prettiesisku slēdzienu.

Prasītājs, Eiropas Parlamenta ierēdnis, atbilstoši Vispārējo noteikumu par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumu un arodslimību riskiem (turpmāk tekstā – "Noteikumi par apdrošināšanu") [198] 3. un 16. pantam bija iesniedzis vairākus lūgumus atzīt noteiktu slimību, ar kurām viņš slimoja, arodizcelsmi. Pēc tam, kad iecēlējinstitūcija bija paziņojusi divus lēmuma projektus, ar kuriem bija paredzēts atteikt atzīt attiecīgo slimību arodizcelsmi un kuriem bija pievienoti šīs iestādes nozīmēta ārsta A slēdzieni, prasītājs lūdza, lai ārstu komisijai tiktu lūgts viedoklis un lai tā sniegtu atzinumu par minētajiem lēmumu projektiem. Prasītājs savai pārstāvībai nozīmēja ārstu B un pārsūtīja iecēlējinstitūcijai šī ārsta atzinumus, kuros bija precizēti apstrīdētie medicīniskie jautājumi. Ārstu komisija, kuras sastāvā bija ārsts B, ārsts A, kā arī trešais ārsts – ārsts C, sanāca 2018. gada 10. aprīlī. 2018. gada 12. aprīlī ārsts B nosūtīja ārstam C dokumentus, kurus prasītājs sākotnēji bija iesniedzis saistībā ar saviem lūgumiem atzīt attiecīgo slimību arodizcelsmi, bet kuri netika nodoti ārstu komisijai. Ar 2018. gada 16. maija elektroniskā pasta vēstuli ārsts C norādīja ārstam B, ka atbilstoši Eiropas Parlamenta dotajām norādēm viņš nav ņēmis vērā šos dokumentus. Pēc ārstu komisijas sagatavotajiem medicīniskajiem atzinumiem iecēlējinstitūcija noraidīja lūgumus atzīt attiecīgo slimību arodizcelsmi (turpmāk tekstā – "apstrīdētie lēmumi"). Iecēlējinstitūcija noraidīja arī sūdzību, ko ierēdnis bija iesniedzis par apstrīdētajiem lēmumiem atbilstoši Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punktam.

Prasības atcelt tiesību aktus pamatojumam prasītājs norādīja, ka ārstu komisijai nebija iesniegti pilnīgi visi lietas materiāli, kuros būtu iekļauti visi dokumenti, ko viņš bija iesniedzis kopš attiecīgo slimību arodizcelsmes atzīšanas procedūru sākšanas. Līdz ar to pretēji Noteikumu par apdrošināšanu 22. panta 3. punktam šīs komisijas rīcībā neesot bijuši visi pieejamie dokumenti, kas varēja būt noderīgi tās vērtējumam.

198| Vispārējie noteikumi par Eiropas Kopienu ierēdņu apdrošināšanu pret nelaimes gadījumu un arodslimību riskiem, kas pieņemti, iestādēm savstarpēji vienojoties, piemērojot Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 73. pantu.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja – no Noteikumu par apdrošināšanu 22. panta 3. punkta izriet, ka, lai ārstu komisijas slēdziens būtu sniegts likumīgi, tai ir jāvar iepazīties ar visiem pieejamajiem dokumentiem, kas var būt noderīgi tās vērtējumam. Šajā lietā netiek apstrīdēts, ka Parlaments nav nodevis ārstu komisijai atsevišķus dokumentus, kurus sākotnēji bija iesniedzis prasītājs, tostarp medicīniskos atzinumus, kuros bija secināta attiecīgo slimību arodizcelsme. Saskaņā ar Parlamenta šajā ziņā sniegtajiem paskaidrojumiem Parlaments nebija ņēmis vērā minētos dokumentus, jo tas uzskatīja, ka daži no strīdīgajiem dokumentiem ir identiski tiem, kas jau bija tā rīcībā, citi dokumenti nav saistīti ar izskatāmajiem medicīniskajiem jautājumiem un, visbeidzot, vēl citi satur līdzīgu informāciju, proti, šajos dokumentos, lai gan tie nebija identiski jau tā rīcībā esošajiem dokumentiem, ir atspoguļota tā pati informācija un secinājumi kā tā rīcībā jau esošajos dokumentos.

Konkrētāk, attiecībā uz šīs pēdējās kategorijas dokumentu nenodošanu Vispārējā tiesa turpinājumā konstatēja, ka Parlaments par šiem dokumentiem ir sniedzis medicīnisku vērtējumu, tādējādi pārsniedzot savas kompetences robežas. Proti, ja apdrošinātā persona vai tās tiesību pārņēmēji lūdz ārstu komisiju dot slēdzienu, Parlamenta vienīgais uzdevums ir pārliecināties par tai uzticētajām pilnvarām. Saskaņā ar šīm pilnvarām šajā komisijā izskatīšanai iesniedz medicīniska rakstura jautājumus, kuri ir izvirzīti medicīniskajos atzinumos, ko apdrošinātā persona vai tās tiesību pārņēmēji ir uzskatījuši par lietderīgu nodot iestādes nozīmētajam ārstam vai ārstiem Noteikumu par apdrošināšanu normu piemērošanas mērķiem. Tādējādi tikai prasītājs vai tā tiesību pārņēmēji ir tiesīgi izvērtēt, vai attiecīgajiem medicīniskajiem atzinumiem, kas netika iekļauti lietas materiālos, ir nozīme.

Līdz ar to, lemjot par medicīniska rakstura jautājumiem, lai sagatavotu ārstu komisijas rīcībā nododamos lietas materiālus, Parlaments ir pārsniedzis savas kompetences robežas un apdraudējis ārstu komisijas darba tiesiskumu. Šādos apstākļos nevar uzskatīt, ka ārstu komisija ir varējusi pārbaudīt visus pieejamos dokumentus, kuri var būt noderīgi tās vērtējumam. Tā kā ārstu komisija veica savu uzdevumu prettiesiskos apstākļos, atzinumos, kurus tā pēc darba pabeigšanas nosūtīja iecēlējinstitūcijai, ir pieļauti pārkāpumi.

Ņemot vērā, ka dokumenti, par kuriem Parlaments ir veicis medicīniska rakstura vērtējumu, acīmredzami ietvēra informāciju attiecībā uz patoloģijām, no kurām cieta prasītājs, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka nevar izslēgt – ja ārstu komisija būtu varējusi izvērtēt šos dokumentus un attiecīgā gadījumā tos ņemt vērā, tās secinājumi būtu varējuši būt citādi.

Tā kā apstrīdētie lēmumi tika pieņemti, pamatojoties uz prettiesiskiem ārstu komisijas atzinumiem, tajos ir pieļauti procesuālie pārkāpumi, kas pamato to atcelšanu.

6. Termiņi prasību celšanai

Ar 2020. gada 31. jūlija rīkojumu ***TO/EĀDD*** (T-272/19, EU:T:2020:361) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu, kurā Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) ar 2018. gada 15. jūnija lēmumu, kas tajā pašā dienā nosūtīts uz prasītājas personisko elektronisko adresi, viņu informēja, ka viņa neatbilst visiem pieņemšanas darbā nosacījumiem [199] un ka tādējādi EĀDD viņu nevar pieņemt darbā kā līgumdarbinieci.

Prasītāja par šo lēmumu iesniedza sūdzību atbilstīgi Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punktam. Sūdzība tika iesniegta elektroniski, izmantojot prasītājas padomdevēja darba elektroniskā pasta adresi, tās kopiju nosūtot uz prasītājas personisko elektroniskā pasta adresi.

199| Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 82. pants.

Ar 2019. gada 14. janvāra lēmumu EĀDD sūdzību noraidīja un nosūtīja šo lēmumu prasītājai un viņas padomdevējam – vispirms 2019. gada 14. janvārī plkst. 17.46, izmantojot programmu *Ares*, kas ir dokumentu pārvaldības sistēma, kura ļauj izveidot elektroniskā pasta vēstuli un nosūtīt to adresātiem, kas nav EĀDD personāla locekļi, pēc tam tajā pašā dienā nosūtot elektroniskā pasta vēstuli plkst. 17.52 un plkst. 18.05.

2019. gada 25. aprīlī prasītāja Vispārējā tiesā cēla prasību atcelt 2018. gada 15. jūnija un 2019. gada 14. janvāra lēmumus. Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja kā acīmredzami nepieņemamu nokavējuma dēļ.

Vispārējā tiesa atgādināja, ka Civildienesta noteikumu 90. un 91. pantā paredzētajiem sūdzības un prasības iesniegšanas termiņiem ir absolūts raksturs un tiesai pat pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai tie ir ievēroti. Pēc tam Vispārējā tiesa izskaidroja prasības celšanas termiņa aprēķināšanu, vienlaikus precizējot, ka saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 58. panta 1. punkta b) apakšpunktu to sāk skaitīt tikai lēmuma paziņošanas dienas beigās. Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā gadījumā, ja apstrīdētais lēmums prasītājai pienācīgi tika paziņots 2019. gada 14. janvārī, trīs mēnešu termiņš prasības celšanai sākās 15. janvārī plkst. 00.00 un beidzās 14. aprīlī pusnaktī. Pieskaitot desmit dienu termiņu, kas noteikts, pamatojoties uz apsvērumiem par attālumu, termiņš prasības celšanai esot beidzies 24. aprīlī pusnaktī. Līdz ar to 2019. gada 25. aprīlī iesniegtais prasības pieteikums esot iesniegts novēloti.

Vispārējā tiesa atgādināja, ka lēmums ir atbilstoši paziņots Civildienesta noteikumu normu izpratnē, ja tas ir ne tikai paziņots adresātam, bet šai personai arī ir bijusi iespēja faktiski iepazīties ar tā saturu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, ka lietas dalībniekam, kas atsaucas uz termiņa pārsniegšanu, ir jāsniedz pierādījumi par datumu, kurā minēto termiņu sāka skaitīt. Pierādījums tam, ka lēmuma adresāts ar to faktiski varējis iepazīties, var izrietēt no dažādiem apstākļiem, konkrētāk, ja attiecīgā iestāde balstās nevis uz vienkāršām norādēm, bet uz pierādījumiem, tostarp tiem, ko ir iesniegusi ieinteresētā persona, par to, ka viņa – kā adresāte – uz savu elektroniskā pasta adresi ir saņēmusi vēstuli un ka, visticamāk, viņa to varējusi atvērt un tādējādi pienācīgi iepazīties ar šo lēmumu. Lietas dalībnieka izvirzītie faktiskie apstākļi var likt otram lietas dalībniekam sniegt skaidrojumu vai pamatojumu, un, ja tas netiek izdarīts, var secināt, ka pierādīšanas pienākums ir izpildīts.

Vispārējā tiesa uzsvēra, ka elektroniskā pasta vēstules nosūtīšana pati par sevi negarantē, ka tās adresāts to faktiski ir saņēmis. Proti, elektroniskā pasta vēstuli viņš var nesaņemt tehnisku iemeslu dēļ. Turklāt Vispārējā tiesa precizēja, ka pat gadījumā, ja adresāts elektroniskā pasta vēstuli faktiski saņem, ir iespējams, ka saņemšana nav notikusi nosūtīšanas dienā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasītāja ne tikai nav atsaukusies uz kādu tehnisku šķērsli attiecīgo EĀDD elektroniskā pasta vēstuļu saņemšanai vai lasīšanai, bet ka viņai arī bija iespēja piekļūt savai personiskajai elektroniskajai pastkastei un ka pirms un pēc apstrīdētā lēmuma paziņošanas viņa šo pastkasti izmantoja saziņai ar EĀDD un savu padomdevēju.

Pretēji prasītājas argumentācijai, ka viņa ar attiecīgo elektroniskā pasta vēstuli faktiski esot iepazinusies tikai 2019. gada 15. janvāra rītā, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka faktiska iepazīšanās ar elektroniskā pasta vēstuli nav izšķiroša, lai noteiktu termiņa sākuma dienu. Turklāt Vispārējā tiesa paskaidroja, ka, pieņemot šādu argumentāciju, būtu jāatzīst, ka gadījumā, kad lēmums tiek paziņots bez lūguma par saņemšanas apstiprinājumu, adresātam ir tiesības izvēlēties, kādā datumā viņš faktiski var iepazīties ar tās saturu. Tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka prasības celšanas termiņu skaitīšanas sākuma dienas noteikšana varētu būt kāda lietas dalībnieka ziņā.

Tā kā prasītāja apgalvoja, ka iespējamās paziņošanas brīdī, proti, 2019. gada 14. janvārī plkst. 18.05, ne viņai, ne viņas padomdevējam nebija nekāda pienākuma piekļūt savām elektroniskajām pastkastēm, Vispārējā tiesa konstatēja, ka nepastāv vispārpiemērojama laika niša, kurā lēmumu var pienācīgi paziņot un ārpus kuras paziņošana nav spēkā.

Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka, ņemot vērā EĀDD sniegtos pierādījumus un nepastāvot nekādiem prasītājas sniegtiem pierādījumiem, kas norādītu, ka viņai un viņas padomdevējam bija liegts faktiski iepazīties ar 2019. gada 14. janvārī saņemtajām elektroniskā pasta vēstulēm, ir jākonstatē, ka EĀDD ir izpildījis pierādīšanas pienākumu.

XVI. Strīdi par zaudējumu atlīdzību

Ar 2020. gada 16. decembra spriedumu ***Industrial Química del Nalón/Komisija*** (T-635/18, EU:T:2020:624) Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātas palātas sastāvā, izskatīja lietu saistībā ar *Industrial Química del Nalón, SA* (turpmāk tekstā – "prasītājs"), kas ir uzņēmums, kurš ražo augstas temperatūras akmeņogļu darvu (turpmāk tekstā – "*CTPHT*"). *CTPHT* ir augstas temperatūras akmeņogļu darvas destilācijas atlikums, melna, cieta masa, kas galvenokārt satur kompleksus aromātisko ogļūdeņražu savienojumus ar kondensētiem triju vai vairāk locekļu cikliem.

2013. gadā prasītājs cēla prasību daļēji atcelt Komisijas Regulu Nr. 944/2013 [200], ciktāl *CTPHT* ar to bija klasificēta kā viena no vielām, kuras ir akūti toksiskas ūdens videi 1. kategorijā (H400) un hroniski toksiskas ūdens videi 1. kategorijā (H410). Komisija šo klasifikāciju veica, ievērojot Eiropas Ķimikāliju aģentūras Riska novērtēšanas komitejas (turpmāk tekstā – "*RAC*") atzinumu, kurā bija piemērota "summēšanas metode", kas ir paredzēta Regulas Nr. 1272/2008 [201] I pielikumā. Šīs metodes, kura ir vērsta uz to, lai noteiktu ar vielu maisījuma toksicitāti ūdens videi saistīto bīstamību, piemērošanas mērķis ir piešķirt lielāku nozīmi ļoti toksiskām *CTPHT* sastāvdaļām.

Ar 2015. gada 7. oktobra spriedumu Vispārējā tiesa apmierināja prasību daļēji atcelt Regulu Nr. 944/2013 [202]. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, klasificējot *CTPHT*, jo tā summēšanas metodes piemērošanai balstījās tikai uz kritērijiem, kas skaidri ir paredzēti Regulā Nr. 1272/2008. Tādējādi Komisija ir pārkāpusi rīcības brīvību, kas tai bija šajā ziņā. Saņēmusi apelācijas sūdzību, Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas spriedumu [203].

Tad prasītājs cēla prasību atlīdzināt zaudējumus, kas tam esot nodarīti prettiesiskas *CTPHT* klasifikācijas dēļ un kas atbilst iepakojuma un pārvadājuma un drošības noteikumu pielāgošanas izmaksām.

Tomēr Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja. Šajā ziņā tā pārbaudīja it īpaši to, vai Savienības atbildība var iestāties tāpēc, ka Komisija ir pārkāpusi savu rīcības brīvību, piemērojot Regulā Nr. 1272/2008 paredzēto summēšanas metodi. Vispirms Vispārējā tiesa atgādināja, ka, analizējot tikai elementus, kas ir skaidri paredzēti summēšanas metodes piemērošanai *CTPHT* klasifikācijā, Komisija saskaņā ar konstatējumiem, ko Vispārējā tiesa ir izdarījusi 2015. gada 7. oktobra spriedumā un ko ir apstiprinājusi Tiesa, ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā. Ņemot vērā plašo rīcības brīvību, kāda Komisijai bija šajā ziņā, tai esot bijis jāpārbauda citi atbilstošie elementi, piemēram, *CTPHT* zemā šķīdība ūdenī.

200| Komisijas Regula (ES) Nr. 944/2013 (2013. gada 2. oktobris), ar ko, pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu (OV 2013, L 261, 5. lpp.), kas grozīta ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 286/2011 (2011. gada 10. marts) (OV 2011, L 83, 1. lpp.).

201| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1272/2008 (2008. gada 16. decembris) par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (OV 2008, L 353, 1. lpp.) I pielikuma 4.1.3.5.5. punkts.

202| Spriedums, 2015. gada 7. oktobris, ***Bilbaína de Alquitranes u.c./Komisija*** (T-689/13, nav publicēts, EU:T:2015:767).

203| Spriedums, 2017. gada 22. novembris, ***Komisija/Bilbaína de Alquitranes u.c.*** (C-691/15 P, EU:C:2017:882).

Lai novērtētu, vai šī kļūda ir pārkāpums, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību, Vispārējā tiesa pēc tam pārbaudīja, vai ir pārkāpta tiesību norma, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām. Šajā jautājumā Vispārējā tiesa konstatēja, ka summēšanas metode, kas šajā gadījumā bija pārkāptā tiesību norma, ir metodoloģiska norma, kura nepiešķir nekādas tiesības privātpersonām šaurā nozīmē.

Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tomēr nav izslēgts, ka tādas tiesību normas kā summēšanas metode pārkāpums, ja tas var radīt vai palielināt pienākumus, kādi ir privātpersonām, var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību, ar nosacījumu, ka tas var ietekmēt attiecīgo privātpersonu tiesisko stāvokli. Tomēr šajā gadījumā šis jautājums rastos tikai tad, ja summēšanas metodes pārkāpums būtu pietiekami būtisks.

Šajā pēdējā minētajā aspektā Vispārējā tiesa norādīja, pirmkārt, ka Komisijai bija plaša rīcības brīvība, klasificējot *CTPHT*. Šādā gadījumā pietiekami būtiska pārkāpuma noteikšana var notikt tikai pēc tam, kad ir konstatēta acīmredzama kļūda vērtējumā, un tās mērķis ir identificēt visbūtiskākās un neattaisnojamas kļūdas, kas ir līdzvērtīgas acīmredzamai un būtiskai iestādes rīcības brīvības robežu neievērošanai.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka nav skaidrs, vai Komisijai ir rīcības brīvība summēšanas metodes piemērošanā. Pirmām kārtām, Regulas Nr. 1272/2008 I pielikuma formulējums skaidri neparedz citu kritēriju izmantošanu summēšanas metodes piemērošanai kā vien to, kuri tajā ir skaidri paredzēti. Šajā ziņā judikatūrā nav arī atzīta vispārēja norma, saskaņā ar kuru iestādei vienmēr ir jāņem vērā citi faktori, ja tiesību aktos, kuros ir noteikti kritēriji, tas skaidri un konkrēti nav aizliegts. Otrām kārtām, pati Tiesa uzsvēra interpretācijas grūtības, ko rada tādu kompleksu vai daudzkomponenšu vielu kā *CTPHT* klasifikācija un kas nepieļauj, ka Komisijas rīcība varētu tikt kvalificēta kā tāda, kura acīmredzami un būtiski ir pretrunā pārkāptajai tiesību normai.

Treškārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisijas pieļautā kļūda ir attaisnojama. Ņemot vērā piemērojamā tiesiskā regulējuma sarežģītību, summēšanas metodes stingra piemērošana, ko veica Komisija, kā arī tādas ekspertu grupas kā *RAC* atzinuma ievērošana ir piesardzīga pieeja. Turklāt šajā atzinumā, kas tika pieņemts ar konsensu, bija ietverti paskaidrojumi attiecībā uz atbilstošajām aplēsēm.

Tādējādi Komisijas rīcība daudz neatšķīrās no tās, kādu saprātīgi varētu gaidīt no parasti piesardzīgas un rūpīgas iestādes situācijā, kurai ir raksturīga zinātniskā sarežģītība, kas ir saistīta ar vielas, kuras sastāvs nav zināms un kura ir kompleksa, piemēram, *CTPHT*, klasifikāciju, ar mērķi nodrošināt augstu cilvēku veselības un vides aizsardzības līmeni, pilnībā ievērojot piesardzības principu. Ne augstais rezultāts, kādu izraisīja summēšanas metodes piemērošana šajā gadījumā, ne jaunas *CTPHT* klasifikācijas neesamība, lai labotu pieļauto kļūdu, nevar atspēkot šo secinājumu.

Tā kā prasītājs nav pierādījis, ka pastāv pietiekami būtisks tiesību normas pārkāpums, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību, Vispārējā tiesa tā prasību par zaudējumu atlīdzību noraidīja kopumā.

XVII. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu

Vispārējā tiesā 2020. gadā tika iesniegti 38 pieteikumi par pagaidu noregulējumu, kas vispārīgi atbilst iepriekšējā gada skaitam [204]. Pasludināto rīkojumu un pabeigto lietu skaits ir nedaudz palielinājies. 2020. gadā tika izdoti 45 rīkojumi [205] salīdzinājumā ar 34 rīkojumiem 2019. gadā un tika pabeigtas 43 lietas salīdzinājumā ar 34 pabeigtajām lietām 2019. gadā. Vispārējā tiesa deviņās lietās izdeva rīkojumus par tiesvedības apturēšanu, pamatojoties uz Reglamenta 157. panta 2. punktu.

Izdotie rīkojumi attiecas uz plašu jomu klāstu, starp kurām tostarp ir konkurences tiesības un valsts atbalsts (sešas lietas), publiskais iepirkums (sešas lietas), institucionālās tiesības (sešas lietas) un lietas par sabiedrības veselību (piecas lietas).

Attiecībā uz strīdiem ekonomikas un monetārās politikas jomā ir jānorāda uz lietu, kuras pamatā ir Eiropas Centrālās bankas (ECB) 2019. gada 14. novembra lēmums, ar kuru tā pēc Austrijas finanšu tirgu uzraudzības iestādes lūguma atsauca *Anglo Austrian AAB Bank AG* (turpmāk tekstā – "*AAB Bank*") licenci. Šī banka un tās galvenais akcionārs par šo lēmumu cēla prasību atcelt tiesību aktu, kā arī iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu, lai panāktu tā apturēšanu vai jebkādu citu pagaidu pasākumu, kas nepieciešams statu quo saglabāšanai. Pēc tam, kad ar rīkojumu, kas pieņemts, pamatojoties uz Reglamenta 157. panta 2. punktu, lēmums tika apturēts, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs ar 2020. gada 7. februāra rīkojumu ***Anglo Austrian AAB Bank un Belegging-Maatschappij "Far-East"/ECB*** (T-797/19 R, nav publicēts, EU:T:2020:37) noraidīja pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu.

Galvenais jautājums šajā lietā bija par to, vai ir izpildīts nosacījums par steidzamību. Atgādinājumam – pagaidu pasākumus var noteikt tikai, lai izvairītos no būtiska un neatgriezeniska kaitējuma nodarīšanas prasītājam, pirms Vispārējā tiesa ir varējusi lemt par lietu pēc būtības pamata tiesvedībā. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru finansiāla rakstura kaitējumu nevar uzskatīt par šādu kaitējumu, izņemot ārkārtas apstākļus, piemēram, situāciju, kurā apstrīdētā lēmuma tūlītēja izpilde apdraudētu prasītājas finansiālo dzīvotspēju. Šajā lietā prasītājas apgalvoja, ka bankas licences atsaukšana faktiski apdraudēja *AAB Bank* dzīvotspēju. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs šo argumentu neatbalstīja šīs bankas īpašās situācijas dēļ. Viņš uzskatīja, ka nevar būt runas par būtisku un neatgriezenisku kaitējumu, jo tā pati patstāvīgi bija nolēmusi, pirmkārt, likvidēt savu banku darbību, pirms tās licence tika atsaukta, un atdot savu licenci un, otrkārt, turpināt darbības, kuru īstenošanai nav nepieciešama šādas licences saņemšana. Turklāt prasītājas arī nevarēja pierādīt, ka pastāv risks, ka licences atsaukšana pirms *AAB Bank* patstāvīgā lēmuma īstenošanas izraisītu banku paniku. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs šajā ziņā norādīja, ka 50 % bankas noguldījumu jau bija bloķēti.

Attiecībā uz tiesvedību konfidencialitātes aizsardzības jomā ir jānorāda uz trim lietām, kuru rezultātā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs precizēja nosacījumus, kas pamato pagaidu aizsardzības piešķiršanu konkrētiem datiem vai informācijai.

204| 2019. gadā Vispārējā tiesā tika iesniegti 37 pieteikumi par pagaidu noregulējumu.

205| Šis skaitlis atbilst visiem pagaidu noregulējuma tiesneša izdotajiem rīkojumiem, un tajā nav iekļauti rīkojumi par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas izslēgšanu no reģistra, vienlaikus ieskaitot rīkojumus atbilstoši Reglamenta 157. panta 2. punktam, kā arī rīkojumus, ko izdevis Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks un trešās palātas priekšsēdētājs, aizvietojot Vispārējās tiesas priekšsēdētāju atbilstoši Reglamenta 157. panta 4. punktam kopsakarā ar tā 11. un 12. pantu, proti, rīkojumi, 2020. gada 3. marts, ***Junqueras i Vies/Parlaments*** (T-24/20 R, nav publicēts, EU:T:2020:78), un 2020. gada 4. septembris, ***Sharpston/Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji*** (T-550/20 R, nav publicēts, EU:T:2020:416).

Pirmā lieta, kurā tika izdots 2020. gada 12. augusta rīkojums ***Indofil Industries (Netherlands)/EFSA*** (T-162/20 R, nav publicēts, EU:T:2020:366), attiecas uz lūgumu ievērot konfidencialitāti attiecībā uz secinājumu par speciālistu veiktu darbīgās vielas mankozeba, ko izmanto kā pesticīdu, risku novērtējuma pārbaudi, kas pieņemts saskaņā ar Īstenošanas regulas Nr. 844/2012 [206] 13. pantu. Saskaņā ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (*EFSA*) secinājumu vielas izmantošana bez riska, kas izslēdz kaitīgu vai nepieņemamu ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai uz vidi, netika pierādīta. Pēc lūgumiem par konfidencialitātes ievērošanu attiecībā uz noteiktu informāciju, kas ietverta šajos secinājumos, *EFSA* savā interneta vietnē publicēja secinājumu rediģētu pagaidu versiju. Pieteikums par pagaidu noregulējumu tika iesniegts saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu par *EFSA* izpilddirektora lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums veikt lēmuma par lūgumiem ievērot konfidencialitāti iekšēju pārskatīšanu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja pieteikumu *fumus boni juris* neesamības dēļ bez nepieciešamības izvērtēt nosacījumu par steidzamību vai interešu izsvēršanu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka attiecībā uz strīdiem par, iespējams, konfidenciālas informācijas pagaidu aizsardzību, lai panāktu pagaidu pasākumu noteikšanu, nepietiek ar apgalvojumu, ka informācijai, kas tiks izpausta, ir konfidenciāls raksturs, ja šāds apgalvojums neatbilst nosacījumam par *fumus boni juris*.

Vispirms Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja pārskatāmības prasības, kurām *EFSA* ir pakļauta saskaņā ar Regulām Nr. 1107/2009 [207] un Nr. 178/2002 [208], kurās principā ir paredzēts, ka sabiedrība tiek informēta par tās darbības rezultātiem un tātad var piekļūt tās atzinumiem.

Pēc tam Vispārējās tiesas priekšsēdētājs nosprieda, ka jautājums par to, vai *EFSA* zinātniskie vērtējumi un Eiropas Komisijas lēmumi ir vai nav pamatoti, ir jānošķir no jautājuma par to, vai elementi, uz kuriem ir balstīti zinātniskie vērtējumi, ir vai nav konfidenciāli. To procedūru mērķis, kuras reglamentē pieteikumus par konfidencialitāti saskaņā ar Regulas Nr. 1107/2009 63. pantu, nav garantēt zinātniskās analīzes precizitāti vai atbilstību. Līdz ar to jebkādu argumentāciju, kuras mērķis ir apstrīdēt zinātniskā novērtējuma pamatotību un procedūru, kuras rezultātā ir pieņemti *EFSA* zinātniskie secinājumi, nevar uzskatīt par atbilstošu, analizējot informācijas, kam var piemērot pagaidu aizsardzību, konfidenciālo raksturu. Lai strīdīgajai informācijai piemērotu konfidencialitāti, pieteikuma par pagaidu noregulējumu iesniedzējai ir jāsniedz pārbaudāms pierādījums tam, ka šīs informācijas izpaušana varētu kaitēt tās komerciālajām interesēm vai privātās dzīves aizsardzībai un personas integritātei.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs nosprieda, ka, ņemot vērā pārskatāmības pienākumus, kas *EFSA* ir jāievēro, un pārbaudāmu un pārliecinošu pierādījumu par attiecīgās informācijas konfidenciālo raksturu neesamību, nevar apgalvot, ka attiecīgās informācijas izpaušana pārsniedz to, kas ir nepieciešams *EFSA* izvirzīto mērķu sasniegšanai.

206| Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 844/2012 (2012. gada 18. septembris), ar ko nosaka noteikumus, kas vajadzīgi darbīgo vielu apstiprinājumu atjaunošanas procedūras īstenošanai, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (OV 2012, L 252, 26. lpp.).

207| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV 2009, L 309, 1. lpp.).

208| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV 2002, L 31, 1. lpp.).

Divās lietās, kurās 2020. gada 29. oktobrī tika izdoti rīkojumi ***Facebook Ireland/Komisija*** (T-451/20 R, nav publicēts, EU:T:2020:515) un ***Facebook Ireland/Komisija*** (T-452/20 R, nav publicēts, EU:T:2020:516), Vispārējās tiesas priekšsēdētājam tika lūgts lemt par nosacījumiem, kas pamato pagaidu aizsardzības piešķiršanu datiem, kurus Komisija bija pieprasījusi atbilstoši Padomes Regulas Nr. 1/2003 [209] 18. panta 3. punkta un 24. panta 1. punkta d) apakšpunkta piemērošanas procedūrām.

Facebook Ireland Ltd vērsās pie Vispārējās tiesas priekšsēdētāja ar diviem pieteikumiem apturēt divu tādu lēmumu izpildi, ar kuriem Komisija tostarp bija pieprasījusi noteiktu skaitu dokumentu, kuros ietverti meklēšanas termini vai meklēšanas vārdu savienojumi.

Pārbaudot nosacījumu par *fumus boni juris* esamību, pirmkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka Komisija var pieprasīt tikai tādas informācijas paziņošanu, kas tai var ļaut pārbaudīt pieņēmumus par pārkāpumu, kuri pamato izmeklēšanas veikšanu un kuri ir norādīti informācijas pieprasījumā.

Pēc tam tika konstatēts, ka dokumenti, kas pieprasīti saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, tika identificēti, pamatojoties uz plašiem meklēšanas terminiem, no kuriem daži sastāv no bieži lietotiem vai ļoti izplatītiem vārdiem, un ka tādējādi nav pārsteidzoši, ka šo meklēšanas terminu piemērošana izraisa pienākumu iesniegt dokumentus, kuriem nav saistības ar informācijas pieprasījuma priekšmetu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskatīja, ka, tā kā prasītājai ir jāiesniedz ievērojams skaits dokumentu, kuri savākti tās serveros, pamatojoties uz meklēšanas terminiem, un kuru nozīmi Komisija novērtēs tikai vēlāk, strīdīgais informācijas pieprasījums stipri līdzinās pārbaudēm, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 20. pantu, kuru gaitā Komisija var nokopēt tos elektroniskos dokumentus, kuriem, iespējams, ir nozīme izmeklēšanā, lai vēlāk tos izvērtētu nolūkā noteikt to patieso nozīmi izmeklēšanā.

Taču, veicot pārbaudes atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 20. pantam, kuras pēc savas būtības tiek uzskatītas par invazīvākām, attiecīgajiem uzņēmumiem ir noteiktas procesuālās garantijas. Konkrēti ir paredzēts, ka uzņēmumiem, attiecībā uz kuriem tiek veikta pārbaude, ir iespēja saņemt juridisko palīdzību. Turklāt Komisijai, pārbaudot, vai datiem ir nozīme saistībā ar pārbaudes priekšmetu, ir jāievēro tiesības uz aizstāvību, pirms tā pievieno lietas materiāliem dokumentus, ko tā uzskata par nozīmīgiem, un izdzēš pārējos nokopētos datus.

Nav paredzēti nekādi īpaši papildu pasākumi, lai nodrošinātu attiecīgā uzņēmuma tiesību ievērošanu, ņemot vērā pieprasīto dokumentu apjomu un lielo varbūtību, ka ievērojams skaits dokumentu nebūs nepieciešami Komisijas izmeklēšanas vajadzībām. Līdz ar to Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secināja, ka šajā stadijā nevar izslēgt, ka, nepastāvot pārbaudes metodei, ko papildinātu atbilstošas un specifiskas garantijas attiecīgo personu tiesību aizsardzībai, tiesa, kas izskata lietu pēc būtības, konstatēs, ka apstrīdētais lēmums neatbilst Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punktam.

Otrkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka starp pieprasītajiem dokumentiem ir dokumenti, kas ietver sensitīvus personas datus. Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka gan Regulā 2018/1725 [210], gan Regulā 2016/679 [211] ir paredzēta pastiprināta aizsardzība attiecībā uz datiem, kas ietilpst noteiktās īpašās

209| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

210| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1725 (2018. gada 23. oktobris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un par šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK (OV 2018, L 295, 39. lpp.).

211| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.).

kategorijās, tostarp uz datiem par fiziskas personas veselību. Lai personas datu vākšana un turpmāka apstrāde būtu likumīga saskaņā ar Regulas 2018/1725 5. panta a) punktu, šai vākšanai un apstrādei ir jābūt nepieciešamai un samērīgai ar Komisijas pilnvaru īstenošanu.

Attiecībā uz nosacījumu par steidzamību Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka Komisijas ierēdņiem un darbiniekiem ir jāievēro stingri dienesta noslēpuma ievērošanas pienākumi saskaņā ar LESD 339. pantu, Regulas Nr. 1/2003 28. pantu un Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 17. pantu. Ņemot vērā šos pienākumus, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secināja, ka steidzamība ir konstatēta tikai attiecībā uz personu dokumentiem, kas satur sensitīvus personas datus, jo, tā kā dalīšanās ar šiem datiem notiek tikai vistuvākajā lokā, trešo personu, kas iepazīstas ar šiem dokumentiem, nepamatota ielaišana šajā lokā var radīt būtisku un neatgriezenisku kaitējumu attiecīgajiem datu subjektiem. Attiecībā uz kaitējuma neatgriezeniskumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatēja, ka apstrīdētā lēmuma atcelšana nevarētu mainīt datu izpaušanas sekas, jo šīs informācijas uzzināšana, tiklīdz personas to ir izlasījušas, ir tūlītēja un neatgriezeniska.

Attiecībā uz nosacījumu par interešu izsvēršanu, pirmkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka Komisijai ir jāizvērtē, vai informācija ir nepieciešama, lai atklātu konkurences noteikumu pārkāpumu. Ja uzņēmums, attiecībā uz kuru tiek veikta izmeklēšana, vai tā advokāti paši varētu konstatēt dokumentus, kuriem, viņuprāt, ir nozīme Komisijas veiktajā izmeklēšanā, tas nopietni apdraudētu tās izmeklēšanas pilnvaras, izraisot risku, ka dokumenti, kurus tā varētu uzskatīt par nozīmīgiem savas izmeklēšanas veikšanai, tiek noklusēti un vispār netiek tai iesniegti, jo nepastāv nekāda pārbaudes iespēja. Otrkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs precizēja, ka kaitējums, kas nodarīts prasītājai tādēļ, ka tai ir jānosūta sensitīvi dati, pārkāpjot fizisku personu tiesības uz privāto dzīvi, nozīmējot to personu loka, kuras ir iepazinušās ar šiem datiem, nepamatotu paplašināšanu, jo nepastāv īpaši pasākumi attiecīgo personu aizsardzībai.

Šādos apstākļos Vispārējās tiesas priekšsēdētājs nolēma daļēji apmierināt pieteikumus, ciktāl apstrīdētie lēmumi attiecās uz dokumentiem, kas ietver sensitīvus personas datus, un ciktāl nav ieviesta *ad hoc* procedūra, kas papildināta ar garantijām. Saskaņā ar šo procedūru vispirms prasītājai ir jāidentificē dokumenti, kas satur sensitīvus personas datus, un ir tie jāpaziņo Komisijai atsevišķā elektronisko datu nesējā. Pēc tam šie dokumenti tiks ievietoti virtuālā datu telpā, kas būs pieejama cik vien iespējams ierobežotam izmeklēšanas grupas locekļu lokam, klātesot prasītājas advokātiem līdzvērtīgā skaitā. Visbeidzot izmeklēšanas grupas locekļi pārbaudīs un atlasīs attiecīgos dokumentus, vienlaikus sniedzot prasītājas advokātiem iespēju tos komentēt, pirms dokumenti, ko uzskatīs par nozīmīgiem, tiks pievienoti lietas materiāliem. Ja rodas domstarpības par dokumenta kvalifikāciju, apstrīdētais dokuments netiks pievienots izmeklēšanas lietas materiāliem, un prasītājas advokātiem būs tiesības izskaidrot savas nepiekrišanas iemeslus. Ilgstošu domstarpību gadījumā prasītājas advokāti varēs lūgt Konkurences ģenerāldirektorāta direktoru, kas atbildīgs par informācijas, saziņas un plašsaziņas jomu, atrisināt šīs domstarpības.

C Vispārējās tiesas kancelejas darbība 2020. gadā

Vispārējās tiesas sekretārs ***Emmanuel Coulon***

Pirmo pilno Vispārējās tiesas darbības gadu pēc Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas pabeigšanas [1] iezīmēja nopietnas krīzes situācija, kas saistīta ar *Covid-19* pandēmiju. 2020. gada marta vidū Vispārējās tiesas kanceleja pēkšņi nonāca nebijušā situācijā. Tai bija jāpanāk apstākļi, nodrošinot, lai nopietnas krīzes situācijā bez pārtraukuma un uz ilgu laiku tiktu nodrošināta tiesu varas īstenošanas iestāžu turpinātība.

Kanceleja nekavējoties veica visus tās rīcībā esošos pasākumus, lai neatkarīgi no apstākļiem paliktu par pamatu, uz kā var balstīties Vispārējā tiesa, izskatot lietas. Vispārināts darbs no mājām, kuru tika nolemts ieviest personu aizsardzībai jau pirmajās krīzes stundās un kurš (ar izņēmumiem [2]) turpinājās līdz pat 2020. gada beigām, pilnībā izmainīja dienesta darbības veidu. Līdz ar to ļoti ātri tika ieviestas jaunas iekšējas procedūras kopā ar operatīvu dokumentu apriti, kā arī uzraudzības un kontroles instrumentiem. Tika pielāgotas darba metodes un palielināta iesaistīšanās pārskatāmība. Iekšējās procedūras, kurās informācija tika nodota papīra formātā, tika aizstātas ar digitālām uzskaites sistēmām. Šīs izmaiņas, no kurām dažas var izmantot saistībā ar darbiem, kas norit nolūkā izveidot integrētu lietu vadības sistēmu, tika izstrādātas, lai tās saglabātu pēc krīzes beigām. Risinot tagadnes situāciju, tika uzskatīts, ka ir būtiski identificēt labo praksi un mēģināt to izmantot ilgtermiņā, lai sagatavotos nākotnei. Krīze, lai arī cik dramatiska tā būtu, bija arī iespēja veikt izmaiņas.

Šādos apstākļos kanceleja nodrošināja tai uzticētos uzdevumus, īpaši rūpējoties par to, lai veicinātu iztiesāšanas sastāvu pieņemto procesuālo lēmumu saskaņotību. Šim nolūkam tā iesniedza koordinētus priekšlikumus un radīja nosacījumus to tiesu politikas lēmumu saskaņotai īstenošanai, kuri tika pieņemti pēc priekšsēdētāja iniciatīvas. Iztiesāšanas sastāvu pieņemtie lēmumi dažkārt tika izpildīti ārkārtīgi īsos termiņos. Pēc tam, kad tika pieņemti noteikumi par videokonferences kā krīzes mehānisma izmantošanu, tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai varēja noritēt arī bez lietas dalībnieku klātbūtnes.

Spriežot vienīgi pēc vispārējiem statistikas datiem, 2020. gads sākotnēji un pirmšķietami nešķiet īpašs gads. Ierosināto lietu skaits (847 lietas) ir samazinājies salīdzinājumā ar 2019. gada lietu skaitu (939 lietas), tāpat kā pabeigto lietu skaits (748 lietas salīdzinājumā ar 874 lietām 2019. gadā), un izskatīšanā esošo lietu skaits ir pieaudzis par 7 %: 1497 lietas salīdzinājumā ar 1398 lietām 2019. gadā. Ar spriedumu vai rīkojumu pabeigto lietu iztiesāšanas vidējais ilgums turpināja samazināties un kritās no 16,9 mēnešiem līdz 15,4 mēnešiem.

Tomēr kancelejas darbība, kuru apgrūtināja darbs no mājām, kas prasīja lielāku iesaisti nekā iepriekš, bija intensīva.

1| Reforma tika sākta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.), un Eiropas Parlamenta un ar Padomes Regulu (ES, Euratom) 2016/1192 (2016. gada 6. jūlijs) par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.).

2| Iespēja ierasties ēkā, it īpaši, lai sagatavotu tiesas sēžu rīkošanu mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai vai lai veiktu noteiktus uzdevumus, ko nebija iespējams veikt mājās, ar laiku tika pielāgota atkarībā no izmaiņām ar sabiedrības veselību saistītajā situācijā. Šī iespēja vienmēr ir bijusi reglamentēta, un no marta līdz decembrim tā bija ļoti ierobežota, jo bija nepieciešams ierobežot uz vietas vienlaikus esošo personu skaitu.

Pirmkārt, jāuzsver, ka saziņa ar lietas dalībnieku pārstāvjiem nekad netika pārtraukta. *E-Curia* kā vienīgā dokumentu apmaiņas veida izmantošana starp lietas dalībnieku pārstāvjiem un Vispārējo tiesu atviegloja kancelejas darbu no attāluma, jo, pirmām kārtām, *e-Curia* obligāta izmantošana ļāva nekavējoties, bez pārtraukuma iegūt visus lietas dalībnieku iesniegtos procesuālos dokumentus un, otrām kārtām, kanceleja varēja paziņot lietas dalībniekiem lielāko daļu procesuālo dokumentu elektroniskā veidā [3]. Jānorāda, ka, izmantojot *e-Curia*, iesniegto procesuālo dokumentu lappušu skaits pirmo reizi pārsniedza miljonu lappušu gadā (tieši 1 146 664 lappuses).

Otrkārt, kanceleja nodrošināja priekšnovērtējumu 847 pieteikumiem par lietas ierosināšanu (priekšnovērtējums ietver tādu savstarpēju saistību identificēšanu starp lietām un celto prasību, kas pamato tās noraidīšanu acīmredzamas kompetences neesamības vai nepieņemamības dēļ), no tiem 35 procentos gadījumu panāca trūkumu novēršanu saistībā ar formas prasību neievērošanu, analizēja lieta dalībnieku iesniegtos procesuālos dokumentus un reģistrēja 51 413 no šiem dokumentiem reģistrā. Tā nepārtraukti sniedza palīdzību tiesnešiem un viņu līdzstrādniekiem, tostarp sagatavojot 259 procesuālu rīkojumu projektus.

Treškārt, ievērojami palielinājās paziņojumu skaits, kas sagatavoti birojiem, lai tos informētu par kādu notikumu vai lai aicinātu iztiesāšanas sastāvus pieņemt lēmumus par tiesvedības gaitu. No 12 636 paziņojumiem (elektroniskās pārraidīšanas veidlapas) 5200 paziņojumi tika izveidoti, lai panāktu lēmumu pieņemšanu, proti, pieaugums par 37 % salīdzinājumā ar 2019. gadu (3807 paziņojumi), un tas ir visaugstākais skaitlis, kāds jebkad sasniegts.

Ceturtkārt, to lietu skaits, kurās tika nolemts veikt procesa organizatoriskos pasākumus, lai sagatavotu lietu izskatīšanai, palielinājās līdz 664 lietām saistībā ar 1448 attiecīgajiem lietas dalībniekiem (salīdzinājumā ar 476 lietām saistībā ar 917 attiecīgajiem lietas dalībniekiem 2019. gadā, proti, pieaugums attiecīgi par 39 % un 58 %). Šīs izmaiņas daļēji ir izskaidrojamas ar pasākumu, ar kuru lietas dalībnieki, kas bija iesnieguši motivētu pieteikumu par tiesas sēdes noturēšanu, tika iztaujāti par viņu interesi saglabāt šo pieteikumu, ņemot vērā veselības krīzes situāciju; šādu pasākumu tika nolemts veikt 120 lietās, un tas tika piemērots 255 lietas dalībniekiem.

Piektkārt, steidzamības tiesvedības, kuru izskatīšanai tiek nodrošināta augsta prioritāte, bija ievērojamas ar šo:

– 38 pieteikumi par pagaidu noregulējumu, kuru mērķis ir panākt piemērošanas apturēšanu, vai kādu citu pagaidu pasākumu (37 pieteikumi 2019. gadā) un 43 pabeigtas lietas par pagaidu noregulējumu (34 lietas 2019. gadā);

– 22 pieteikumi par paātrināto tiesvedību, lai panāktu ātru lietas izskatīšanu pēc būtības (16 pieteikumi 2019. gadā), no tiem tika apmierināti 13 (neviens 2019. gadā), tostarp ar krīzes situāciju saistītās tiesvedībās.

Visbeidzot, kancelejas pakalpojumi tika nodrošināti palātu sanāksmēs, vēlāk sagatavojot protokolu, kurā ietverti izpildāmie lēmumi. Pēc 13. marta šīm sanāksmēm notiekot rakstveida procesā, tās no 26. marta varēja tikt organizētas kā audiokonferences (pirmo reizi!) un no 20. aprīļa – kā videokonferences (arī pirmo reizi!). 2020. gadā tika sarīkota 331 palātu sanāksme (334 sanāksmes 2019. gadā), no tām 252 sanāksmes notika krīzes laikposmā no 16. marta līdz 31. decembrim. Šajā pēdējā laikposmā 46 sanāksmes tika rīkotas rakstveida procesā, 42 – izmantojot audiokonferenci, 150 – izmantojot videokonferenci un 14 – jauktā formātā.

3| Tomēr attiecībā uz procesuālajiem dokumentiem, kas bija jāizsniedz pa pastu (tostarp lēmumi par nepārstāvētu fizisku personu iesniegtiem pieteikumiem par juridisko palīdzību), kancelejai, lai tā varētu veikt sūtījumus, bija jāsagaida precīzs brīdis, kad attiecīgās personas atradās dienesta telpās, vienlaikus esot atkarīgai no valsts pasta dienestu darbības.

I. Īpašais jautājums par tiesas sēdēm mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai

Krīzes dēļ tika pārskatīts tiesas sēžu mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai kalendārs un organizēšana. Sākotnēji visas tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai, kas bija paredzētas no 16. marta, tika atceltas. Pēc tam tika ieplānotas visas atceltās tiesas sēdes un noteiktas jaunas tiesas sēdes. Šo lēmumu izpildē kopā ar daudziem pieprasījumiem par tiesas sēdes atlikšanu un videokonferences izmantošanu, ko lietas dalībnieki iesniedza veselības krīzes dēļ, tika izmantoti daudzi resursi, un lielākā daļa šo darbību tika veiktas ar augstu prioritātes līmeni.

Videokonference tika ieviesta kā līdzeklis krīzes laikā. Šāda advokātu un lietas dalībnieku pārstāvju dalības tiesas sēdē formāta izmantošana bija atkarīga no viņu piekrišanas katrā lietā, no tā, ka nav iespējams ierasties Luksemburgā ar veselības krīzi saistītu iemeslu dēļ, kā arī no nepieciešamības ievērot tehniskos priekšnoteikumus un veiksmīgi veikt mutiskās tulkošanas testus, lai nodrošinātu uzticamu un skaidru pārraidi, pirmkārt, nodrošinot lietas taisnīgas izskatīšanas prasību ievērošanu un, otrkārt, saglabājot augstu sinhronās tulkošanas kvalitātes līmeni.

Iekšējās procedūras, kas bija apbrīnojami saskaņotas starp Informācijas tehnoloģiju direkciju, Mutiskās tulkošanas direkciju un kanceleju, lietas dalībnieku iesniegto pieteikumu un palātu priekšsēdētāju pieņemto lēmumu rūpīga lietvedība, manuāli ievadītās informācijas skrupuloza pārbaude, atbilžu sniegšana (pārsvarā telefoniski) uz advokātu un pārstāvju iesniegtajiem pieprasījumiem saistībā ar tiesas sēžu rīkošanu, iepriekšēju testu veikšana kopā ar pārstāvjiem – visas šīs darbības tika īstenotas, lai lietas dalībnieku pārstāvjiem nodrošinātu iespēju piedalīties tiesas sēdēs attālināti.

Laikposmā no 2020. gada jūnija līdz decembrim [4] un attiecībā uz šajā laikposmā paredzētajām tiesas sēdēm:

- lietas dalībnieki iesniedza 119 pieteikumus par tiesas sēdes atlikšanu un videokonferences izmantošanu veselības krīzes dēļ;
- Vispārējā tiesa pieņēma 82 lēmumus, ar kuriem izteikta piekrišana izmantot vai piedāvāts izmantot videokonferenci (ar nosacījumu, ka ir veiksmīgi noritējuši tehniskie un tulkošanas testi);
- 38 tiesas sēdes [5] no pavisam 173 tiesas sēdēm (proti, 22 %) notika ar videokonferences palīdzību (t.i., 22 tiesas sēdes, kurā viens lietas dalībnieks uzstājās attālināti, 11 tiesas sēdes, kurās divi lietas dalībnieki uzstājās attālināti, un piecas tiesas sēdes, kurās trīs lietas dalībnieki uzstājās attālināti).

Grafiks, kurā attēlots 2020. gada tiesas sēžu ikmēneša sadalījums, uzskatāmi parāda sarežģījumus, ar kādiem sastapās tiesa un tās kanceleja, jo aprīlī un maijā tiesas sēdes nenotika, savukārt oktobrī ar kancelejas palīdzību tika noturētas 52 tiesas sēdes – tik liels skaits viena mēneša laikā iepriekš nekad nav sasniegts.

4| Visas tiesas sēdes notika, rūpīgi ievērojot stingro veselības aizsardzības protokolu, kam lietas dalībnieku pārstāvju uzmanība tika nekavējoties pievērsta gan ar paziņojumiem *Curia* interneta vietnē (sadaļā "*Covid-19*: svarīgi paziņojumi – Lietas dalībnieki"), gan vēstulēs par uzaicinājumu uz tiesas sēdēm.

5| Tātad 46 % lēmumu izmantot vai piedāvāt izmantot videokonferenci netika īstenoti.

Tiesas sēžu mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai skaits 2020. gadā pa mēnešiem[6]

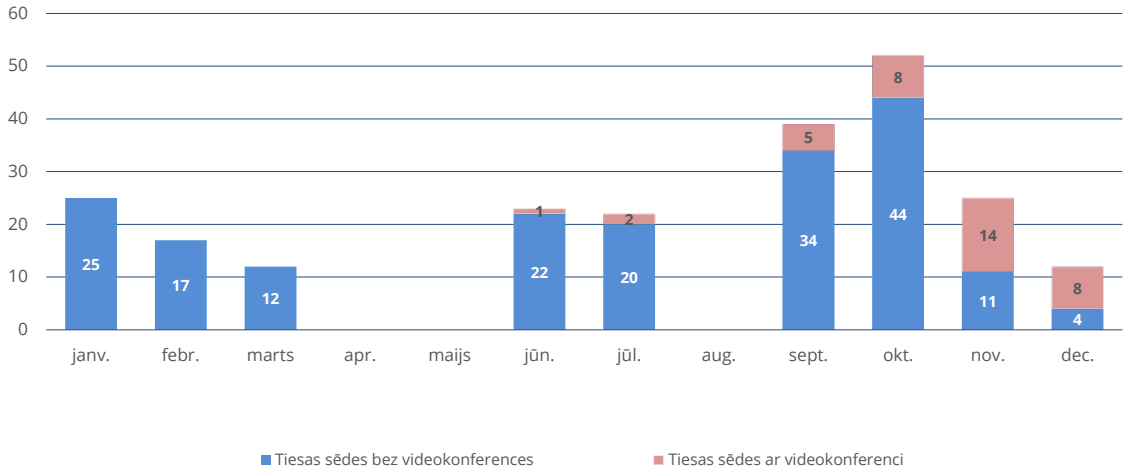

	janv.	febr.	marts	apr.	maijs	jūn.	jūl.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	**Kopā**
Tiesas sēdes bez videokonferences	25	17	12			22	20		34	44	11	4	**189**
Tiesas sēdes ar videokonferenci						1	2		5	8	14	8	**38**
Kopā	**25**	**17**	**12**			**23**	**22**		**39**	**52**	**25**	**12**	**227**

Visa 2020. gada laikā tika sarīkotas 227 tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai (335 skatītajās lietās [7]) – salīdzinājumā ar 255 lietām 2019. gadā (315 skatītajās lietās).

Ievērojami brīži tiesas vēsturē – pirmā tiesas sēde, kurā viens vienīgs lietas dalībnieks piedalījās attālināti ar videokonferences palīdzību, notika 30. jūnijā, un pirmā tiesas sēde ar videokonferences palīdzību, nevienam lietas dalībniekam neatrodoties tiesas sēžu zālē, notika 20. oktobrī.

Sabiedrības piekļuve tiesas sēdes zālēm vienmēr tika atļauta, ievērojot veselības aizsardzības prasības.

6| Tiesas sēžu mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai skaitā ir iekļautas saistītās lietas (vairākas apvienotās lietas = viena tiesas sēde).

7| Šī atšķirība ir izskaidrojama ar to, ka lietas tiek apvienotas tiesvedības mutvārdu daļā.

II. Īpašais jautājums par tiesas sēdēm spriedumu pasludināšanai

Tiesas sēdes spriedumu pasludināšanai, kas paredzētas Eiropas Savienības Tiesas statūtos, tika saglabātas, tomēr, sākot no marta, ievērojot jaunos noteikumus. Vispārējā tiesa faktiski izvēlējās apvienot spriedumu pasludināšanu, ko regulāri veica priekšsēdētājs vai priekšsēdētāja vietnieks ar sēdes sekretāra palīdzību. Laikā no 2020. gada 16. marta līdz 16. decembrim tika sarīkota 21 tiesas sēde spriedumu pasludināšanai.

III. Citu darbību pārskats

Šī krīze un pasākumi tās novēršanai nekādi nevar aizēnot vairākus citus gada notikumus. Izklāsta īsuma labad piedāvāta notikumu atlase.

Vispirms iespēja, ka Apvienotā Karaliste atstāj Savienību, neparakstot izstāšanās līgumu, bija par pamatu tam, ka kanceleja, tāpat kā 2019. gadā, veica sensibilizācijas pasākumus saistībā ar Apvienotās Karalistes advokātiem, lai tie vajadzības gadījumā veiktu sagatavošanās pasākumus. Risks, ka no 1. februāra tie vairs nevarētu pārstāvēt lietas dalībnieku Vispārējā tiesā, patiešām bija reāls. Galu galā šīm darbībām nebija nekādas ietekmes, jo nolīgumā par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības, kas visbeidzot tika noslēgts 2020. gada 24. janvārī, tika ietverti noteikumi saistībā ar lietas dalībnieku pārstāvību, kas piemērojami pārejas periodā, kurš beidzas 2020. gada 31. decembrī, tomēr ar tiem tika apliecināta vēlme turpināt aktīvu dialogu ar lietas dalībnieku pārstāvjiem. Tā kā Apvienotā Karaliste 2020. gada 1. februārī atstāja Eiropas Savienību, Vispārējās tiesas tiesnesis *I. Forrester* tajā pašā datumā pārtrauca pildīt savus amata pienākumus.

Šī aiziešana, tāpat kā tiesneses I. Labuckas, kurai ir Latvijas pilsonība, un tiesneša *J. Passer*, kuram ir Čehijas pilsonība, amata vietu atstāšana, kas attiecīgi notika 25. februārī un 6. oktobrī, lika pārkārtot iztiesāšanas sastāvus, pieņemot Vispārējās tiesas lēmumus, kas publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* un publiskoti *Curia* vietnē, pārdalīt lietas tiesas iekšienē, kā arī izpildīt administratīvas formalitātes.

Jāpiebilst – kancelejas pakalpojumi joprojām tika nodrošināti tiesnešu sanāksmēs, tās sasaucot un sagatavojot protokolus, un darbu turpināja Vispārējās tiesas izveidotās struktūrvienības. Tādējādi sekretārs palīdzēja priekšsēdētājam veikt darbības saistībā ar plenārsēdi, vadības padomi un palātas priekšsēdētāju sanāksmi. Viņš piedalījās arī Vispārējās tiesas īpašajās komitejās, tostarp Reglamenta komitejā, kuras darbs tika turpināts bez pārtraukuma. Darba kārtība tika pielāgota apstākļiem, atbilstoši vajadzībām izvēloties rakstveida procedūru vai videokonferenci.

Turklāt kanceleja izpildīja savus tiesību aktos paredzētos pienākumus, tostarp tos, kas izriet no Finanšu regulas, un pieņēma noteikumus, lai pilnībā īstenotu vides aizsardzības politiku (*EMAS*). Šajā ziņā iekšējās procedūras digitalizācijas un kancelejā pieņemtās jaunās drukāšanas politikas rezultātā ievērojami ir samazinājies papīra patēriņš.

Joprojām ir prioritāra personas datu aizsardzība saskaņā ar Regulu 2018/1725 [8]. Kancelejā tika veikta konkrēta rīcība un sensibilizācijas darbības gan saistībā ar kancelejas administratīvajām funkcijām, gan saistībā ar Vispārējās tiesas īstenotajām tiesas spriešanas funkcijām, jo sekretārs šajā ziņā atbild par fizisko personu, kuras bija lietas dalībnieki tiesvedībā, *ex post* lyiesniegto anonimitātes pieteikumu izskatīšanu.

Šajā vētrainajā laikā kanceleja saņēma 809 pilsoņu rakstveida pieteikumus, uz kuriem tā saskaņā ar Eiropas labas administratīvās prakses kodeksa noteikumiem atbildēja autora izmantotajā valodā.

Visbeidzot – neatkarīgi no sava devuma krīzes struktūrvienībām – kanceleja ar savu pārstāvju starpniecību piedalījās izveidoto struktūrvienību un darba grupu darbībā, tostarp jauno tehnoloģiju jomā.

Nekas tāds nebūtu bijis iespējams bez darbiniekiem, kuri bija uzdevumu augstumos – vienoti pūlēs un cieši saistīti darbībā. Kancelejas darbinieki (kuru skaits Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas trešajā posmā tika samazināts no 72 līdz 69 budžeta pozīcijām), saņemot regulāru informāciju no sekretāra, ar dienesta vadošo amatpersonu atbalstu un ar mērķorientētas dokumentācijas palīdzību savā darbībā pierādīja priekšzīmīgu profesionālismu.

8| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1725 (2018. gada 23. oktobris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un par šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK (OV 2018, L 295, 39. lpp.).

D Vispārējās tiesas darbības statistika

I. Vispārējās tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2016–2020) 331

II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020) 332

III. Ierosinātās lietas – Prasību veidi (2016–2020) 333

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2016–2020) 334

V. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020) 335

VI. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2020) 336

VII. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2016–2020) 337

VIII. Pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) 338

IX. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums mēnešos (2016–2020) 339

X. Tiesvedības ilgums mēnešos (2016–2020) 340

XI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2016–2020) 341

XII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Prasību joma (2016–2020) 342

XIII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020) 343

XIV. Dažādi – Pagaidu noregulējums (2016–2020) 344

XV. Dažādi – Paātrinātā tiesvedība (2016–2020) 345

XVI. Dažādi – Vispārējās tiesas nolēmumi, par kuriem Tiesā ir iesniegtas apelācijas sūdzības (1990–2020) 346

XVII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību sadalījums atkarībā no tiesvedības veida (2016–2020) 347

XVIII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2020) 348

XIX. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2016–2020) 349

XX. Dažādi – Vispārējās tendences (1989–2020) – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas 350

XXI. Vispārējās tiesas kancelejas darbība (2016–2020) 351

XXII. Procesuālo dokumentu iesniegšanas Vispārējā tiesā veidi 352

XXIII. Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot *e-Curia* (2016–2020) 353

XXIV. Paziņojumi *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (2016–2020) 354

XXV. Skatīto lietu skaits (2016–2020) 355

I. Vispārējās tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2016–2020) [1] [2]

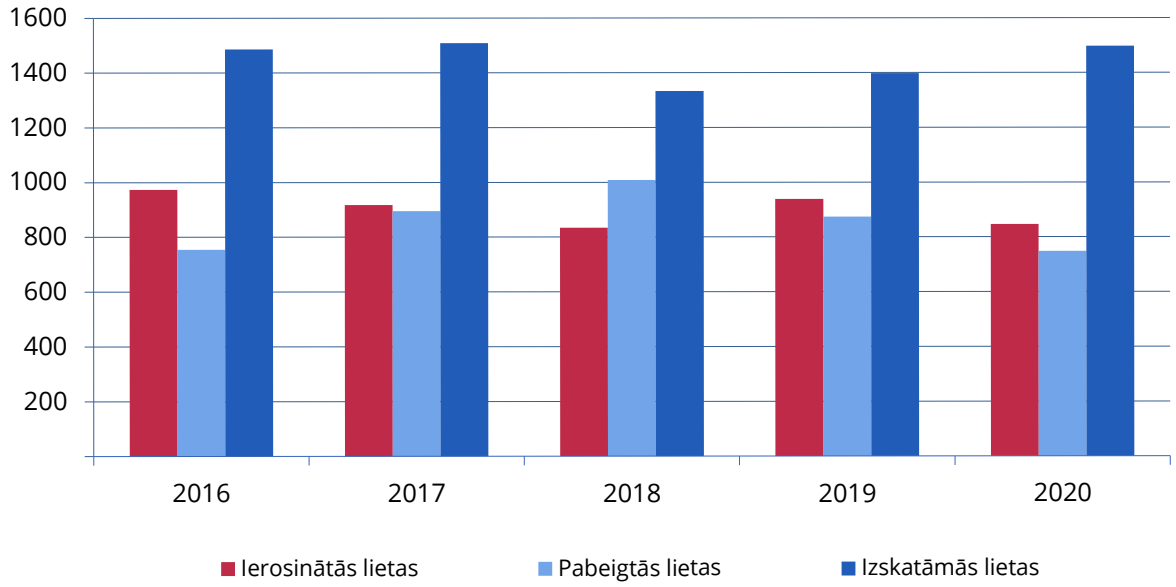

	2016	2017	2018	2019	2020
Ierosinātās lietas	974	917	834	939	847
Pabeigtās lietas	755	895	1009	874	748
Izskatāmās lietas	1486	1508	1333	1398	1497

1| Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās ir ņemta vērā sevišķā tiesāšanas kārtība.
Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīti: protests par aizmugurisku spriedumu (Tiesas statūtu 41. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 166. pants), trešās personas protests (Tiesas statūtu 42. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 167. pants), interpretēšana (Tiesas statūtu 43. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 168. pants), pārskatīšana (Tiesas statūtu 44. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 169. pants), juridiskā palīdzība (Vispārējās tiesas Reglamenta 148. pants), labošana (Vispārējās tiesas Reglamenta 164. pants), lēmuma nepieņemšana (Vispārējās tiesas Reglamenta 165. pants) un domstarpības par atlīdzināmajiem tiesāšanās izdevumiem (Vispārējās tiesas Reglamenta 170. pants).

2| Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās nav ņemtas vērā tiesvedības par pagaidu noregulējumu.

II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020)

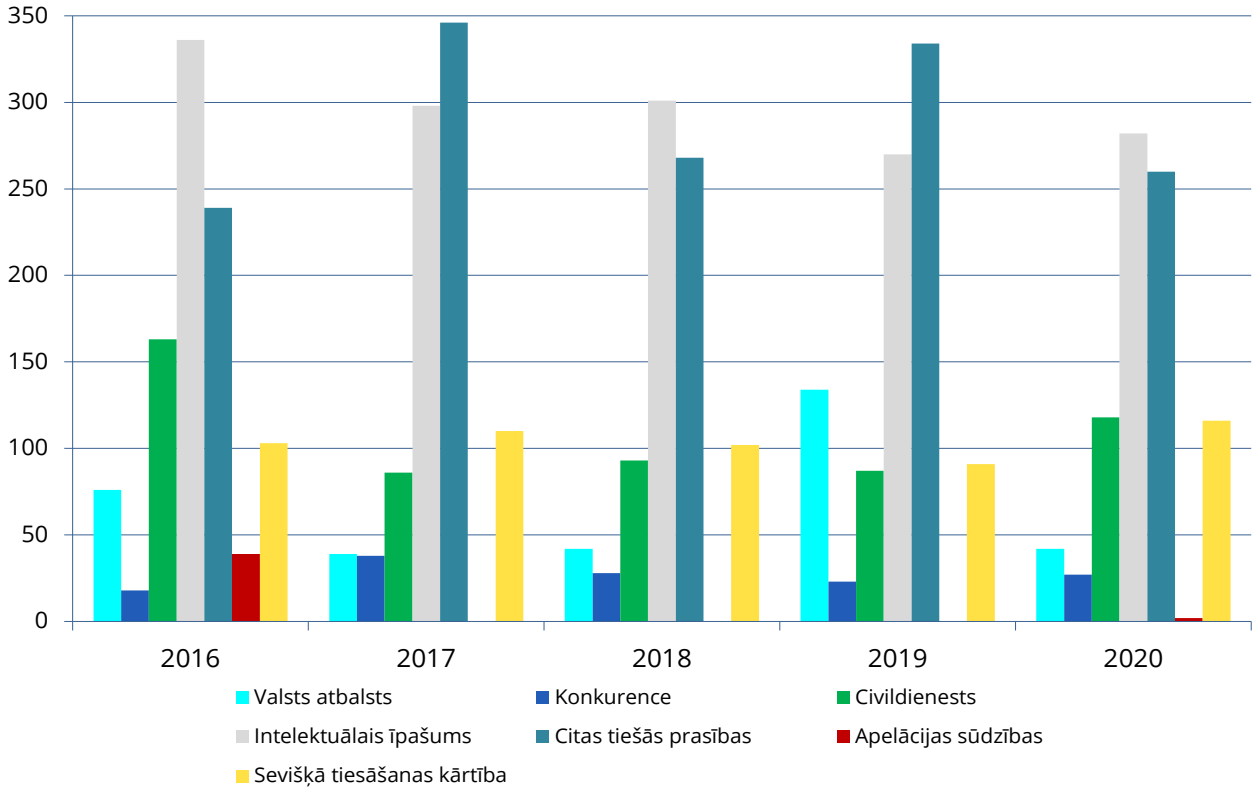

	2016 [1]	2017	2018	2019	2020
Valsts atbalsts	76	39	42	134	42
Konkurence	18	38	28	23	27
Civildienests	163	86	93	87	118
Intelektuālais īpašums	336	298	301	270	282
Citas tiešās prasības	239	346	268	334	260
Apelācijas sūdzības	39				2
Sevišķā tiesāšanas kārtība	103	110	102	91	116
Kopā	**974**	**917**	**834**	**939**	**847**

1| 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 123 civildienesta lietas un 16 sevišķā tiesāšanas kārtībā izskatāmās lietas šajā jomā.

III. Ierosinātās lietas – Prasību veidi (2016–2020)

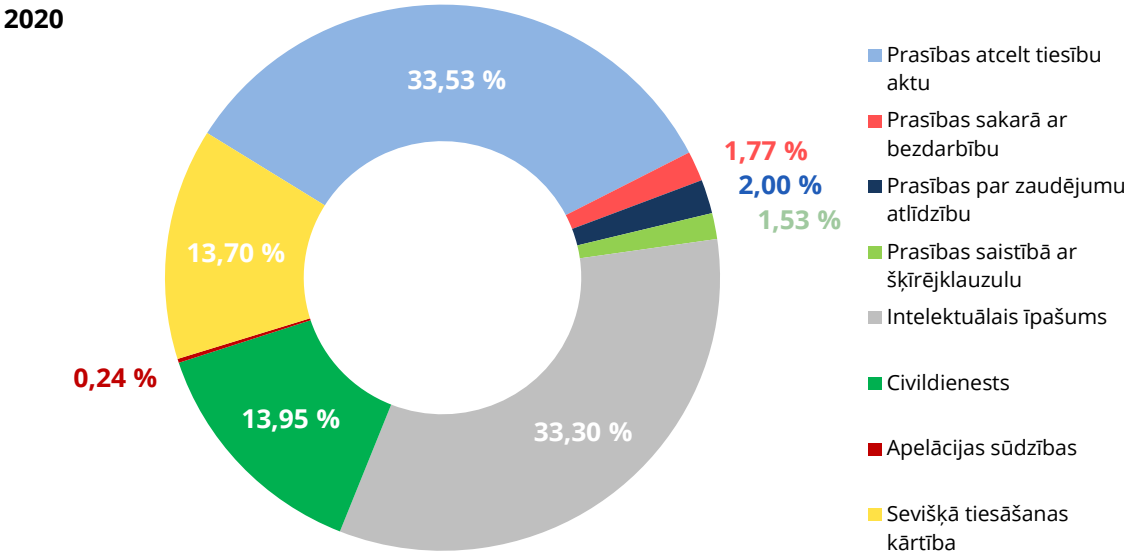

	2016	2017	2018	2019	2020
Prasības atcelt tiesību aktu	297	371	288	445	284
Prasības sakarā ar bezdarbību	7	8	14	14	15
Prasības par zaudējumu atlīdzību	19	23	29	24	17
Prasības saistībā ar šķīrējklauzulu	10	21	7	8	13
Intelektuālais īpašums	336	298	301	270	282
Civildienests	163	86	93	87	118
Apelācijas sūdzības	39				2
Sevišķā tiesāšanas kārtība	103	110	102	91	116
Kopā	**974**	**917**	**834**	**939**	**847**

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2016–2020)

	2016	2017	2018	2019	2020
Brīvība veikt uzņēmējdarbību			1		
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	7		2	1	
Eiropas komunikāciju tīkli		2	1	1	1
Eiropas Savienības ārējā darbība	2	2	2	6	3
Ekonomikas un monetārā politika	23	98	27	24	36
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	2	3		3	
Enerģija	4	8	1	8	8
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	4	5	4	5	4
Ierobežojoši pasākumi (ārējā darbība)	28	27	40	42	25
Institucionālās tiesības	52	65	71	148	65
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	336	298	301	270	282
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1		1	1	
Kapitāla brīva aprite	1		1		
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (*REACH* regula)	6	10	4	6	7
Konkurence	18	38	28	23	27
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1			1	
Kopējā zivsaimniecības politika	1	2	3		
Kultūra	1				
Lauksaimniecība	20	22	25	12	14
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	3	1		2	
Nodokļi	2	1	2		
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	1				1
Patērētāju tiesību aizsardzība	1		1	1	3
Personu brīva pārvietošanās	1	1	1	2	
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	8	2	1	3	6
Piekļuve dokumentiem	19	25	21	17	8
Preču brīva aprite	1				
Publiskie iepirkumi	9	19	15	10	13
Sabiedrības veselība	6	5	9	5	8
Sabiedrību tiesības					1
Savienības pilsonība				1	1
Šķīrējklauzula	10	21	7	8	15
Sociālā politika	1		1	1	
Tiesību aktu tuvināšana	1	5	3	2	
Tirdzniecības politika	17	14	15	13	27
Transports			1	1	6
Valsts atbalsts	76	39	42	134	42
Vide	6	8	7	10	8
Kopā – EK līgums/LESD	**669**	**721**	**638**	**761**	**611**
Civildienesta noteikumi	202	86	94	87	120
Sevišķā tiesāšanas kārtība	103	110	102	91	116
PAVISAM KOPĀ	**974**	**917**	**834**	**939**	**847**

V. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2016–2020)

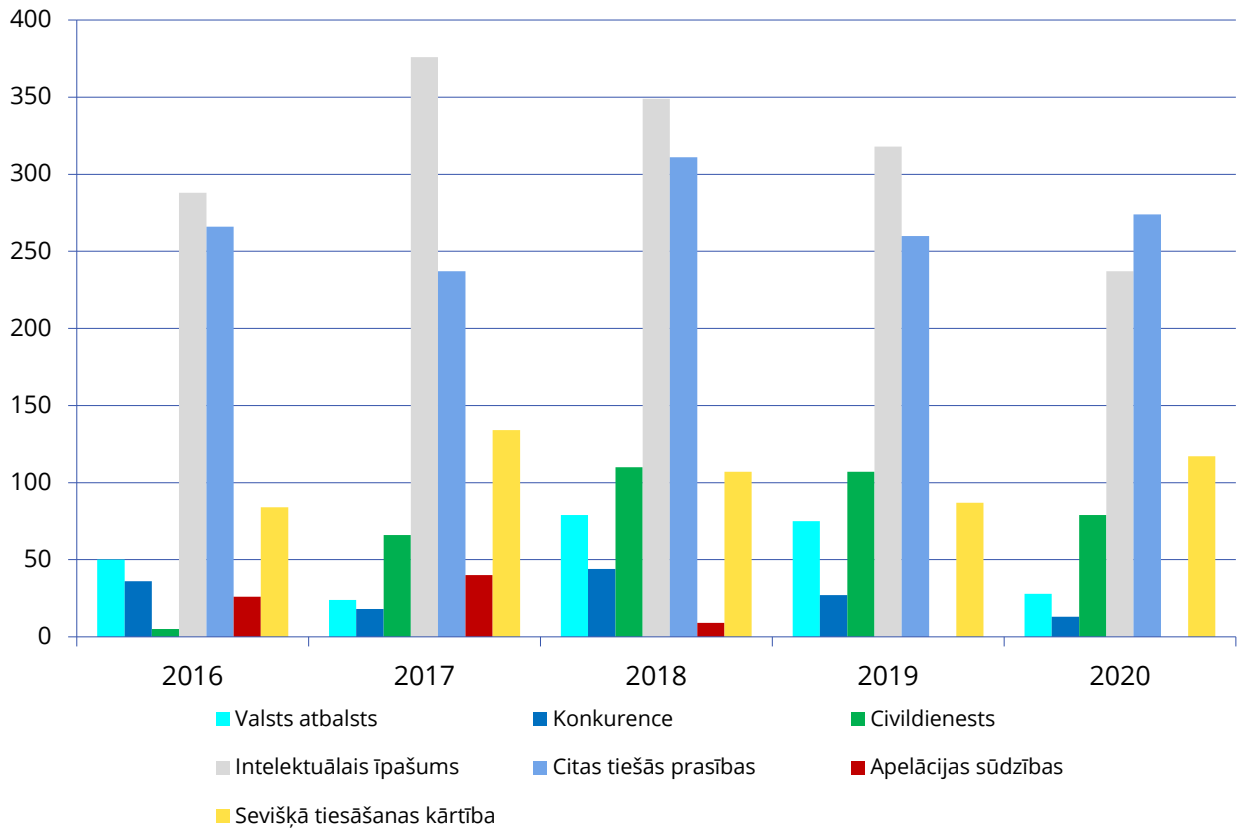

	2016	2017	2018	2019	2020
Valsts atbalsts	50	24	79	75	28
Konkurence	36	18	44	27	13
Civildienests	5	66	110	107	79
Intelektuālais īpašums	288	376	349	318	237
Citas tiešās prasības	266	237	311	260	274
Apelācijas sūdzības	26	40	9		
Sevišķā tiesāšanas kārtība	84	134	107	87	117
Kopā	**755**	**895**	**1009**	**874**	**748**

VI. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2020)

	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		2	2
Eiropas Savienības ārējā darbība	1	1	2
Ekonomikas un monetārā politika	14	4	18
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija		1	1
Enerģija	1	4	5
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	4	5	9
Ierobežojoši pasākumi (ārējā darbība)	28	4	32
Institucionālās tiesības	63	64	127
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	187	50	237
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports		1	1
Ķimikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (*REACH* regula)	2	2	4
Konkurence	11	2	13
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1		1
Kopējā zivsaimniecības politika	1	1	2
Lauksaimniecība	9	6	15
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs		2	2
Patērētāju tiesību aizsardzība		2	2
Personu brīva pārvietošanās		1	1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	1	1	2
Piekļuve dokumentiem	10	4	14
Publiskie iepirkumi	3	4	7
Sabiedrības veselība	4	2	6
Šķīrējklauzula	4	2	6
Sociālā politika	1		1
Tiesību aktu tuvināšana		3	3
Tirdzniecības politika	5		5
Valsts atbalsts	16	12	28
Vide	1	5	6
Kopā – EK līgums/LESD	**367**	**185**	**552**
Civildienesta noteikumi	47	32	79
Sevišķā tiesāšanas kārtība		117	117
PAVISAM KOPĀ	**414**	**334**	**748**

VII. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2016–2020) (spriedumi un rīkojumi)

	2016	2017	2018	2019	2020
Brīvība veikt uzņēmējdarbību				1	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		5	3		2
Eiropas komunikāciju tīkli	2		1	2	
Eiropas Savienības ārējā darbība		4	2	3	2
Ekonomikas un monetārā politika	2	6	16	13	18
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	1	12	4	2	1
Enerģija	3	3	6	3	5
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1	5	5	4	9
Ierobežojoši pasākumi (ārējā darbība)	70	26	42	30	32
Institucionālās tiesības	46	54	64	71	127
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	288	376	349	318	237
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1		3		1
Kapitāla brīva aprite	1			1	
Ķimikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (*REACH* regula)	8	4	4	10	4
Konkurence	36	18	44	27	13
Kopējā ārpolitika un drošības politika			1		1
Kopējā zivsaimniecības politika	2	2	2		2
Kultūra	1	1			
Lauksaimniecība	34	21	25	33	15
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	3	5	1		2
Nodokļi		3		2	
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	1				
Patērētāju tiesību aizsardzība	1	1	1	1	2
Personu brīva pārvietošanās		2	1	1	1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	6	12	7	3	2
Piekļuve dokumentiem	13	14	67	17	14
Preču brīva aprite	1				
Publiskie iepirkumi	20	16	20	17	7
Sabiedrības veselība	3	3	5	7	6
Sabiedrību tiesības				1	
Savienības pilsonība				1	
Šķīrējklauzula	17	17	7	13	6
Sociālā politika	1		1	1	1
Tiesību aktu tuvināšana	1	2	1	4	3
Tirdzniecības politika	21	15	10	12	5
Transports			1		
Valsts atbalsts	50	24	79	75	28
Vide	4	3	11	6	6
Kopā – EK līgums/LESD	**638**	**654**	**783**	**679**	**552**
Civildienesta noteikumi	33	107	119	108	79
Sevišķā tiesāšanas kārtība	84	134	107	87	117
PAVISAM KOPĀ	**755**	**895**	**1009**	**874**	**748**

VIII. Pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020)

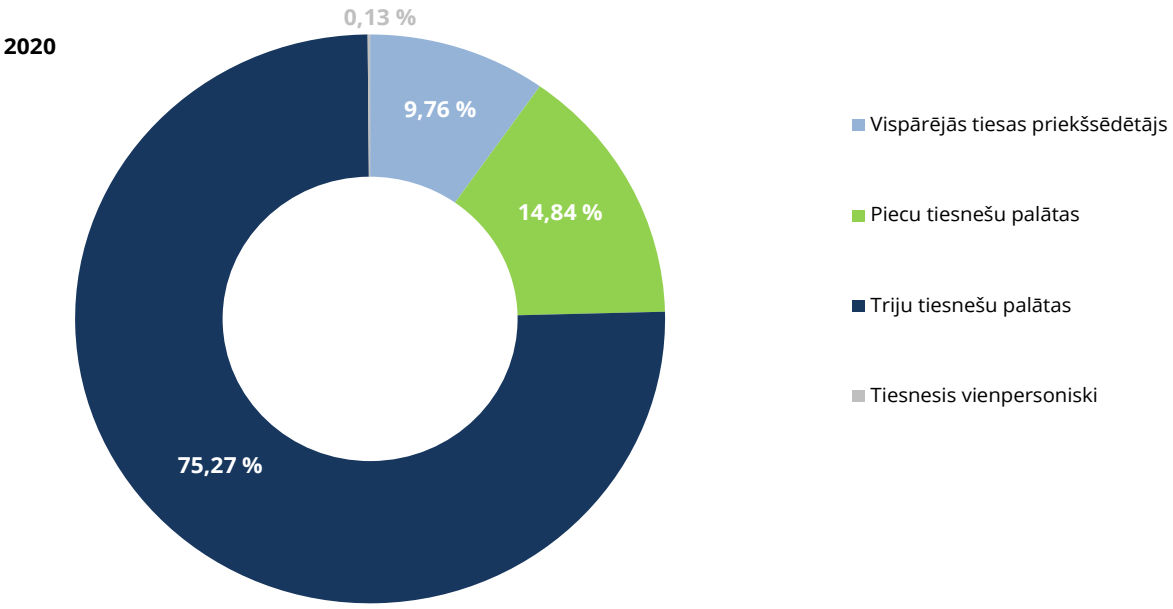

	2016			2017			2018			2019			2020		
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Virspalāta											1	1			
Apelācijas palāta	25	13	38	29	17	46	9	2	11		2	2			
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs		46	46		80	80		43	43		47	47		73	73
Piecu tiesnešu palātas	10	2	12	13	5	18	84	3	87	50	9	59	104	7	111
Triju tiesnešu palātas	408	246	654	450	301	751	546	317	863	499	261	760	309	254	563
Tiesnesis vienpersoniski	5		5				5		5	5		5	1		1
Kopā	**448**	**307**	**755**	**492**	**403**	**895**	**644**	**365**	**1009**	**554**	**320**	**874**	**414**	**334**	**748**

IX. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums mēnešos (2016–2020) [1] (spriedumi un rīkojumi)

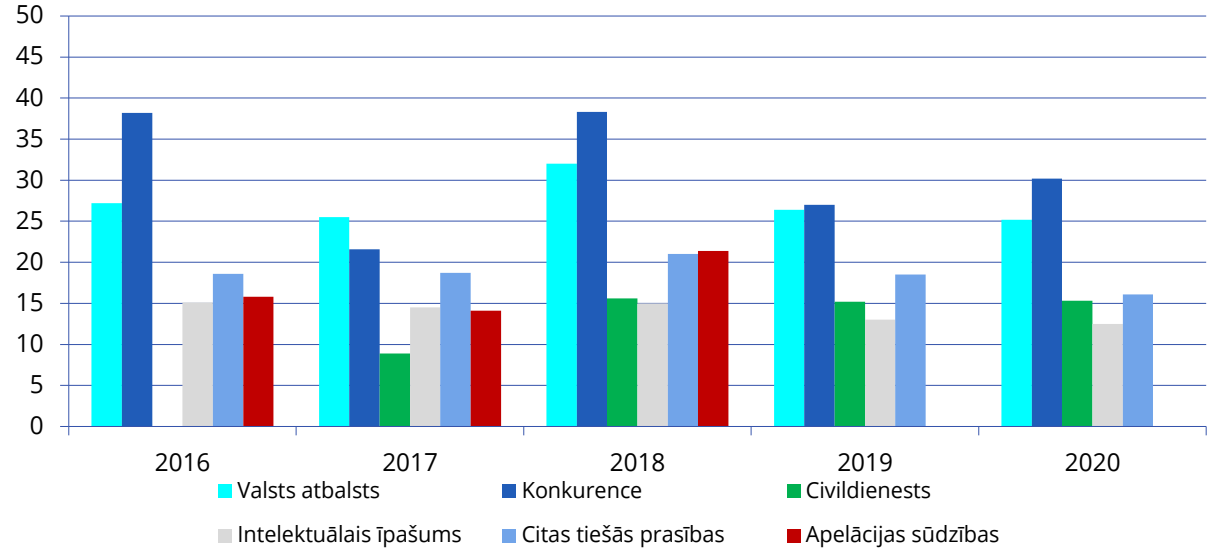

	2016	2017	2018	2019	2020
Valsts atbalsts	27,2	25,5	32	26,4	25,2
Konkurence	38,2	21,6	38,3	27	30,2
Civildienests		8,9	15,6	15,2	15,3
Intelektuālais īpašums	15,1	14,5	15	13	12,5
Citas tiešās prasības	18,6	18,7	21	18,5	16,1
Apelācijas sūdzības	15,8	14,1	21,4		
Visas lietas	**18,7**	**16,3**	**20**	**16,9**	**15,4**

Tiesvedības ilgums (mēnešos)
Visas ar spriedumu vai rīkojumu pabeigtās lietas

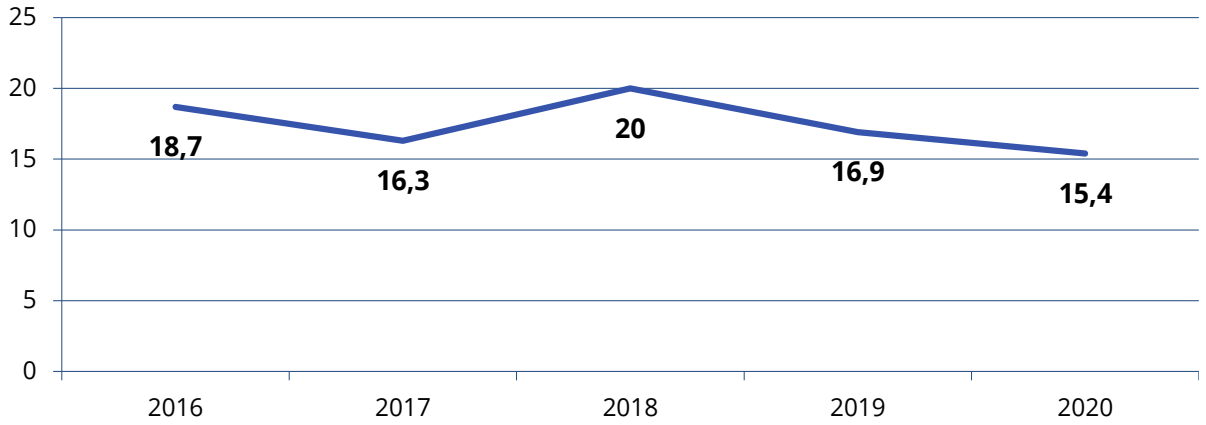

1| Ilgums ir izteikts mēnešos un mēneša desmitdaļās. Vidējā tiesvedības ilguma aprēķinā nav iekļautas: lietas, kurās pieņemts starpnolēmums; sevišķā tiesāšanas kārtība; apelācijas par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā; 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas.
Vidējais tiesvedības ilgums civildienesta lietās, kuras 2016. gada 1. septembrī tika nodotas Vispārējai tiesai un kuras Vispārējā tiesa ir pabeigusi ar spriedumu vai rīkojumu, ir 21 mēnesis (ņemot vērā laikposmu Civildienesta tiesā un laikposmu Vispārējā tiesā).

X. Tiesvedības ilgums mēnešos (2016–2020) [1] (spriedumi)

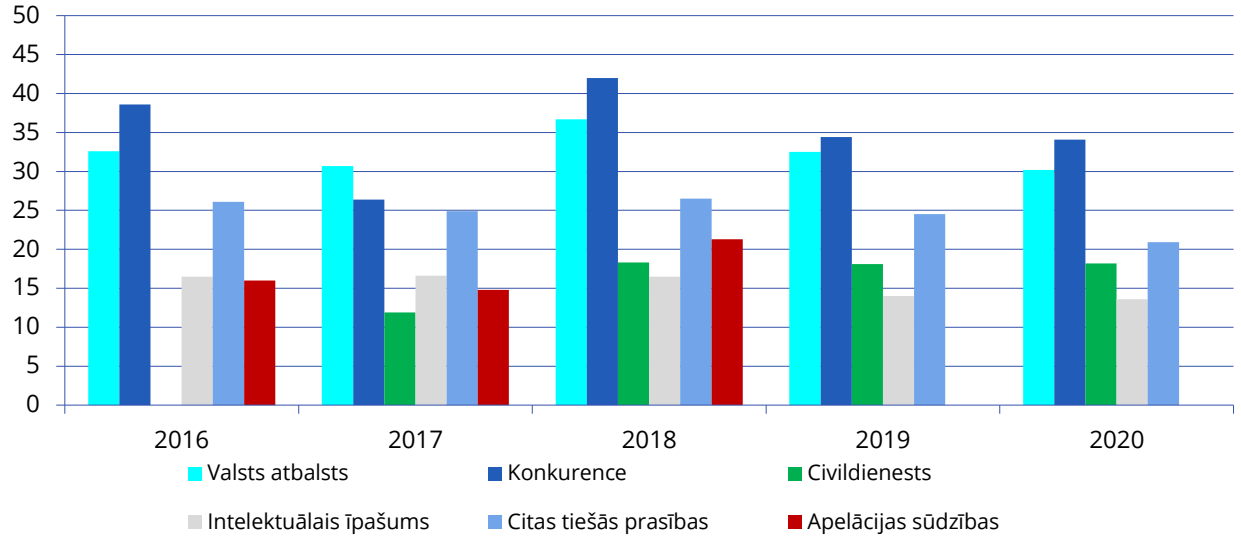

	2016	2017	2018	2019	2020
Valsts atbalsts	32,6	30,7	36,7	32,5	30,2
Konkurence	38,6	26,4	42	34,4	34,1
Civildienests		11,9	18,3	18,1	18,2
Intelektuālais īpašums	16,5	16,6	16,5	14	13,6
Citas tiešās prasības	26,1	24,9	26,5	24,5	20,9
Apelācijas sūdzības	16	14,8	21,3		
Visas lietas	**22,1**	**19,5**	**23,3**	**19,7**	**18,1**

Tiesvedības ilgums (mēnešos)
Visas ar spriedumu pabeigtās lietas

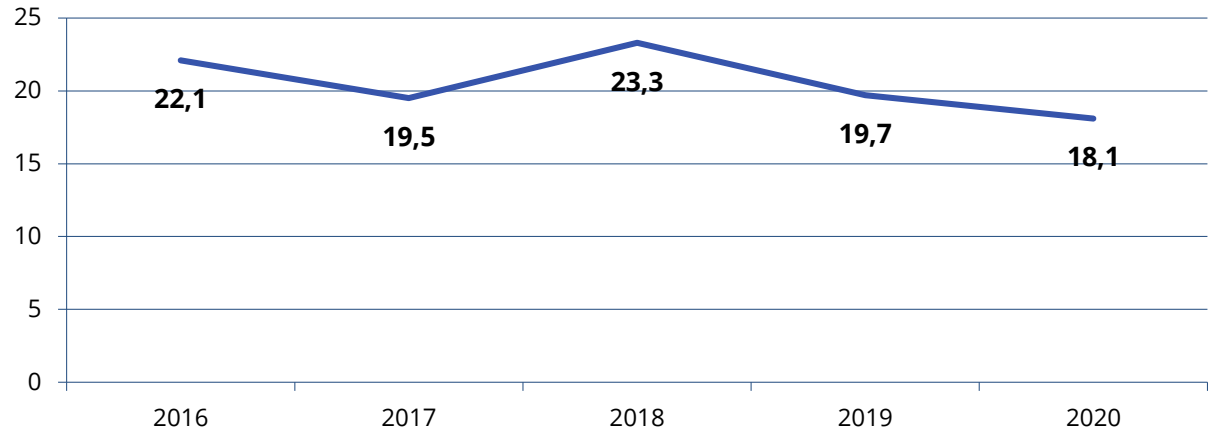

1| Ilgums ir izteikts mēnešos un mēneša desmitdaļās. Vidējā tiesvedības ilguma aprēķinā nav iekļautas: lietas, kurās pieņemts starpnolēmums; sevišķā tiesāšanas kārtība; apelācijas par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā; 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas.
Vidējais tiesvedības ilgums civildienesta lietās, kuras 2016. gada 1. septembrī tika nodotas Vispārējai tiesai un kuras Vispārējā tiesa ir pabeigusi ar spriedumu, ir 24,1 mēnesis (ņemot vērā laikposmu Civildienesta tiesā un laikposmu Vispārējā tiesā).

XI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2016–2020)

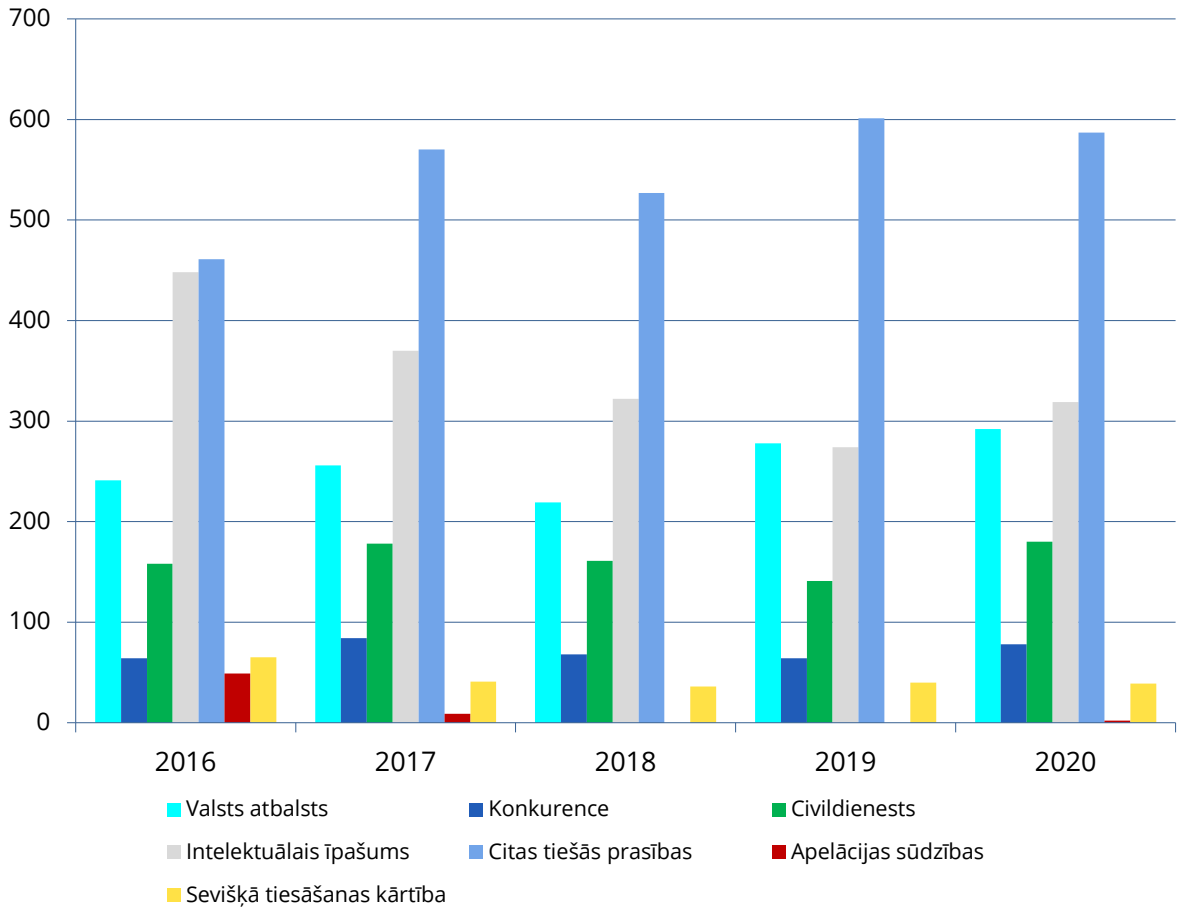

	2016	2017	2018	2019	2020
Valsts atbalsts	241	256	219	278	292
Konkurence	64	84	68	64	78
Civildienests	158	178	161	141	180
Intelektuālais īpašums	448	370	322	274	319
Citas tiešās prasības	461	570	527	601	587
Apelācijas sūdzības	49	9			2
Sevišķā tiesāšanas kārtība	65	41	36	40	39
Kopā	**1486**	**1508**	**1333**	**1398**	**1497**

XII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Prasību joma (2016–2020)

	2016	2017	2018	2019	2020
Brīvība veikt uzņēmējdarbību			1		
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	7	2	1	2	
Eiropas komunikāciju tīkli		2	2	1	2
Eiropas Savienības ārējā darbība	4	2	2	5	6
Ekonomikas un monetārā politika	24	116	127	138	156
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	15	6	2	3	2
Enerģija	4	9	4	9	12
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	10	10	9	10	5
Ierobežojoši pasākumi (ārējā darbība)	61	62	60	72	65
Institucionālās tiesības	85	96	103	180	118
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	448	370	322	274	319
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	3	3	1	2	1
Kapitāla brīva aprite			1		
Ķimikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (*REACH* regula)	8	14	14	10	13
Konkurence	64	84	68	64	78
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1	1		1	
Kopējā zivsaimniecības politika	1	1	2	2	
Kultūra	1				
Lauksaimniecība	42	43	43	22	21
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	5	1		2	
Nodokļi	2		2		
Pakalpojumu sniegšanas brīvība					1
Patērētāju tiesību aizsardzība	2	1	1	1	2
Personu brīva pārvietošanās	1			1	
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	19	9	3	3	7
Piekļuve dokumentiem	65	76	30	30	24
Publiskie iepirkumi	24	27	22	15	21
Sabiedrības veselība	7	9	13	11	13
Sabiedrību tiesības	1	1	1		1
Savienības pilsonība					1
Šķīrējklauzula	23	27	27	22	31
Sociālā politika	1	1	1	1	
Tiesību aktu tuvināšana	1	4	6	4	1
Tirdzniecības politika	36	35	40	41	63
Transports				1	7
Valsts atbalsts	241	256	219	278	292
Vide	7	12	8	12	14
Kopā – EK līgums/LESD	**1213**	**1280**	**1135**	**1217**	**1276**
Civildienesta noteikumi	208	187	162	141	182
Sevišķā tiesāšanas kārtība	65	41	36	40	39
PAVISAM KOPĀ	**1486**	**1508**	**1333**	**1398**	**1497**

XIII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2016–2020)

2020

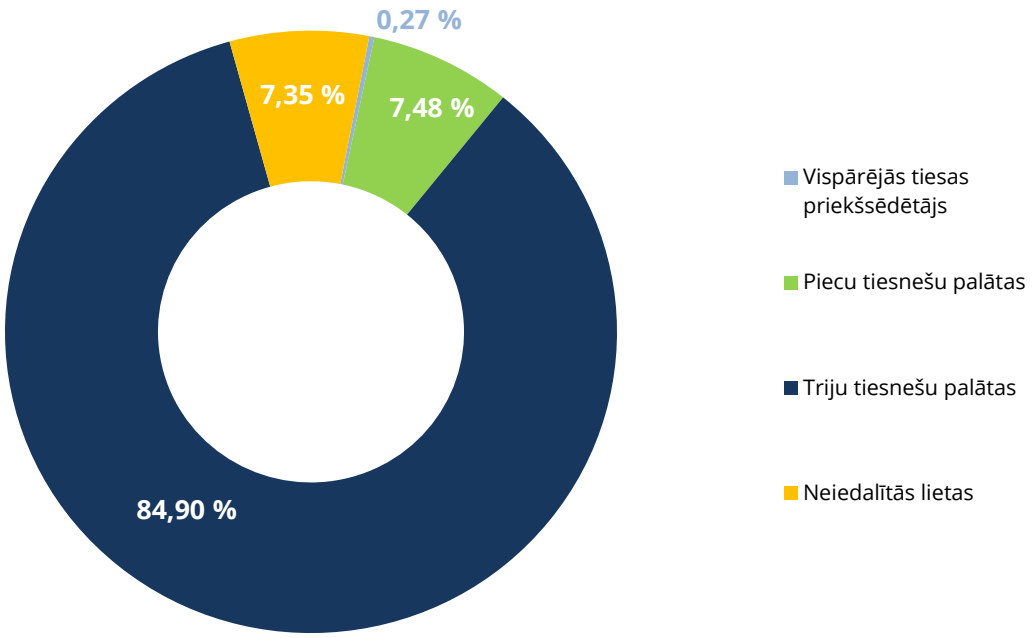

	2016	2017	2018	2019	2020
Virspalāta			1		
Apelācijas palāta	51	11	1		
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs	12	1	1	9	4
Piecu tiesnešu palātas	23	100	77	88	112
Triju tiesnešu palātas	1253	1323	1187	1218	1271
Tiesnesis vienpersoniski			2		
Neiedalītās lietas	147	73	64	83	110
Kopā	**1486**	**1508**	**1333**	**1398**	**1497**

XIV. Dažādi – Pagaidu noregulējums (2016–2020)

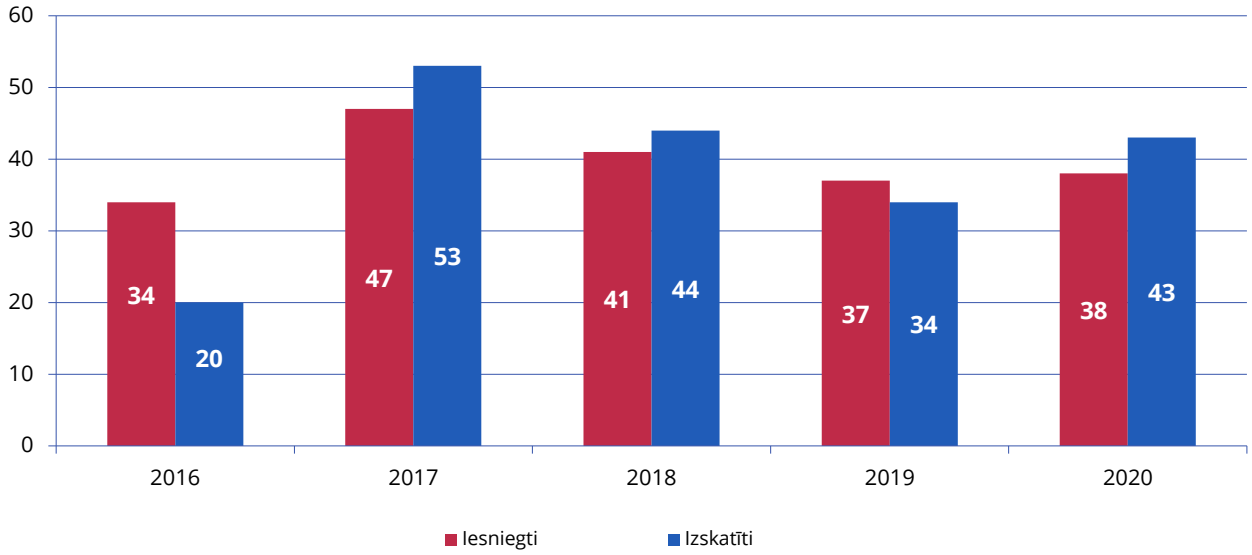

2020

	Iesniegtie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Izskatītie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Iznākums		
			Apmierināti	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Noraidīti
Civildienesta noteikumi	2	1			1
Eiropas komunikāciju tīkli	1	1			1
Ekonomikas un monetārā politika	2	2			2
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	2	2		1	1
Institucionālās tiesības	6	7		2	5
Ķimikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (*REACH* regula)	2	1			1
Konkurence	2	3	2		1
Lauksaimniecība	4	4			4
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs		1			1
Personu brīva pārvietošanās		1			1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	3	2			2
Piekļuve dokumentiem	1	1		1	
Publiskie iepirkumi	6	9	1	1	7
Šķīrējklauzula	2	1			1
Transports	1	1			1
Valsts atbalsts	1	3			3
Vide	3	3		1	2
Kopā	**38**	**43**	**3**	**6**	**34**

XV. Dažādi – Paātrinātā tiesvedība (2016–2020) [1]

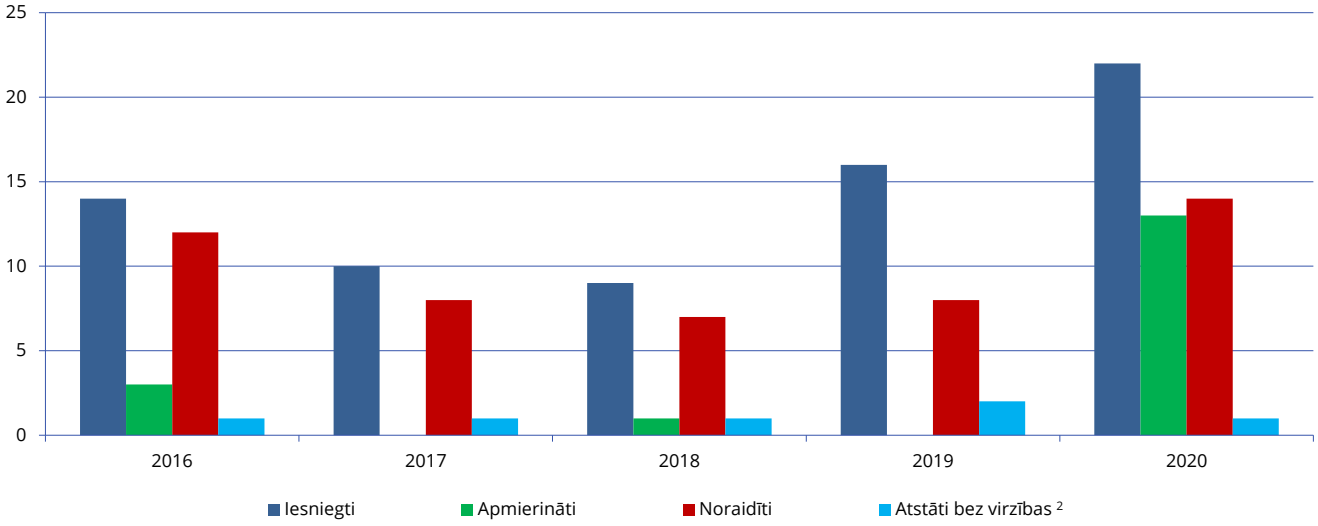

	2016					2017					2018					2019					2020				
	Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums		
			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības [2]			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības [2]			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības [2]			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības [2]			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības [2]
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		3	3									1			1										
Civildienesta noteikumi		1		1			1		1			2		2								3	1	1	
Ekonomikas un monetārā politika												1		1											
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)																	1					1		2	
Ierobežojoši pasākumi (ārējā darbība)		1		1													1		1						
Institucionālās tiesības		2		2			5		4	1							2		1	1		5	1	3	1
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums																	5							5	
Konkurence		1		1			1		1			3	1	2			2		1				1		
Lauksaimniecība												1		1											
Patērētāju tiesību aizsardzība												1								1					
Piekļuve dokumentiem		2		2			2		1					1			2		2						
Preču brīva aprite		1			1																				
Publiskie iepirkumi		1		1			1		1																
Sabiedrības		1		1																		2		2	
Tirdzniecības politika		1		1													1		1						
Valsts atbalsts				2													2		2			11	10	1	
Kopā		**14**	**3**	**12**	**1**		**10**		**8**	**1**		**9**	**1**	**7**	**1**		**16**		**8**	**2**		**22**	**13**	**14**	**1**

1| Lietas izskatīšana paātrinātajā tiesvedībā Vispārējā tiesā var tikt atļauta pēc kādas puses pieteikuma un kopš 2015. gada 1. jūlija – pēc Vispārējās tiesas ierosmes.

2| Kategorijā "atstāts bez virzības" ir iekļauti šādi gadījumi: pieteikuma atsaukums, atteikšanās no prasības un gadījumi, kad prasība tiek izlemta, izdodot rīkojumu, vēl pirms ir ticis izskatīts pieteikums par lietas izskatīšanu paātrinātajā tiesvedībā.

XVI. Dažādi – Vispārējās tiesas nolēmumi, par kuriem Tiesā ir iesniegtas apelācijas sūdzības (1990–2020)

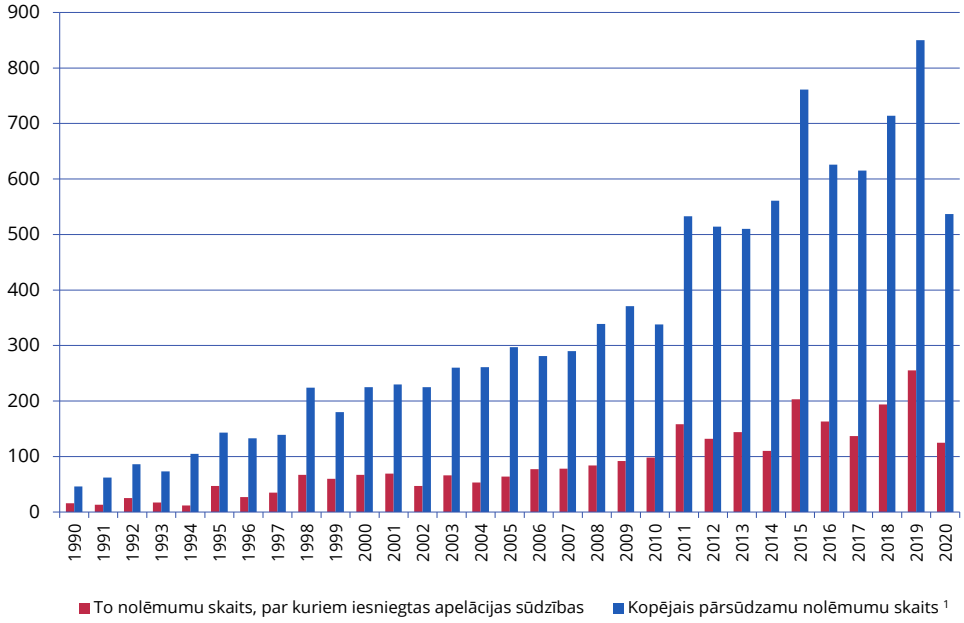

	To nolēmumu skaits, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits [1]	To nolēmumu skaits procentos, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	761	27 %
2016	163	626	26 %
2017	137	615	22 %
2018	194	714	27 %
2019	255	850	30 %
2020	125	537	23 %

1| Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits – spriedumi, rīkojumi par pagaidu noregulējumu, rīkojumi, ar ko noraida iestāšanos lietā, un visi galīgie rīkojumi, izņemot rīkojumus par lietas izslēgšanu no reģistra un par lietas nodošanu –, kuriem ir beidzies apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš vai par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības.

XVII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību sadalījums atkarībā no tiesvedības veida (2016–2020)

	2016			2017			2018			2019			2020		
	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas	Pārsūdzami nolēmumi	**Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē**	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas	Pārsūdzami nolēmumi	**Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē**	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas	Pārsūdzami nolēmumi	**Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē**	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas	Pārsūdzami nolēmumi	**Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē**	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas	Pārsūdzami nolēmumi	**Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē**
Valsts atbalsts	23	56	**41 %**	8	25	**32 %**	20	55	**36 %**	38	86	**44 %**	9	25	**36 %**
Konkurence	17	41	**41 %**	5	17	**29 %**	21	35	**60 %**	28	39	**72 %**	4	18	**22 %**
Civildienests				8	37	**22 %**	15	79	**19 %**	32	110	**29 %**	19	71	**27 %**
Intelektuālais īpašums	48	276	**17 %**	52	297	**18 %**	68	295	**23 %**	57	315	**18 %**	40	213	**19 %**
Citas tiešās prasības	75	253	**30 %**	61	236	**26 %**	69	249	**28 %**	97	297	**33 %**	52	209	**25 %**
Sevišķā tiesāšanas kārtība				3	3	**100 %**	1	1	**100 %**	3	3	**100 %**	1	1	**100 %**
Kopā	163	626	**26 %**	137	615	**22 %**	194	714	**27 %**	255	850	**30 %**	125	537	**23 %**

XVIII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2020) (spriedumi un rīkojumi)

	Apelācijas sūdzība noraidīta	Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Kopā
Civildienesta noteikumi	16	3	3	2	24
Eiropas Savienības ārējā darbība	1				1
Ekonomikas un monetārā politika	3				3
Enerģija	1				1
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1				1
Institucionālās tiesības	18	4			22
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	48	8	2	6	64
Konkurence	8	2	1		11
Kopējā ārpolitika un drošības politika	14	2			16
Lauksaimniecība	4	4	1		9
Nodokļi	1				1
Personu brīva pārvietošanās	1				1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss			1		1
Piekļuve dokumentiem	7	1			8
Privilēģijas un imunitāte	2				2
Publiskie iepirkumi	1				1
Sabiedrības veselība	3				3
Savienības pilsonība	1				1
Savienības tiesību principi	1		2		3
Šķīrējklauzula	3		1		4
Tiesību aktu tuvināšana	3				3
Tirdzniecības politika		1			1
Valsts atbalsts	12	3	1	4	20
Vide	3				3
Kopā	**152**	**28**	**12**	**12**	**204**

XIX. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2016–2020) (spriedumi un rīkojumi)

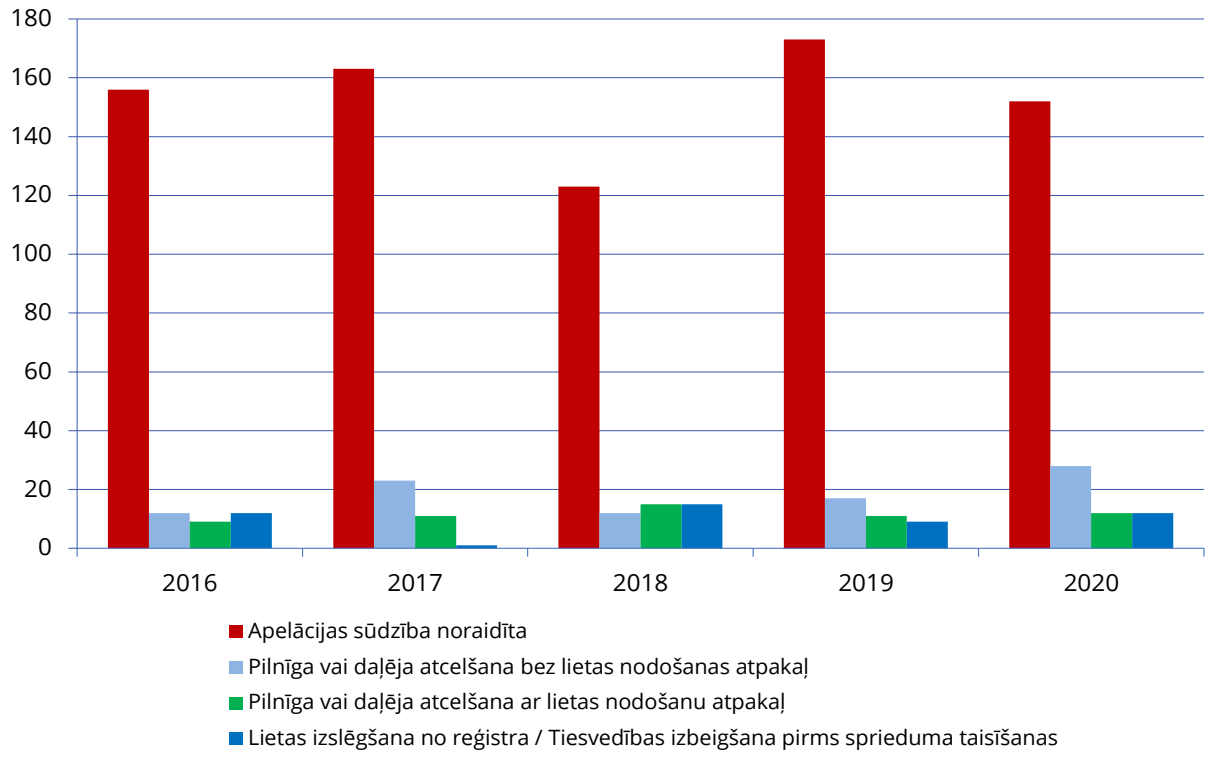

	2016	2017	2018	2019	2020
Apelācijas sūdzība noraidīta	156	163	123	173	152
Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	12	23	12	17	28
Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	9	11	15	11	12
Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	12	1	15	9	12
Kopā	**189**	**198**	**165**	**210**	**204**

XX. Dažādi – Vispārējās tendences (1989–2020)
Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas

	Ierosinātās lietas [1]	Pabeigtās lietas [2]	Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
2016	974	755	1486
2017	917	895	1508
2018	834	1 009	1333
2019	939	874	1398
2020	847	748	1497
Kopā	**16 994**	**15 497**	

1| 1989. gads: Tiesa nodeva jaunizveidotajai Vispārējai tiesai 153 lietas.
1993. gads: Vispārējās tiesas kompetences pirmās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 451 lietu.
1994. gads: Vispārējās tiesas kompetences otrās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 14 lietas.
2004.–2005. gads: Vispārējās tiesas kompetences trešās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 25 lietas.
2016. gads: 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 139 civildienesta lietas.

2| 2005.–2006. gads: Vispārējā tiesa nodeva jaunizveidotajai Civildienesta tiesai 118 lietas.

XXI. Vispārējās tiesas kancelejas darbība (2016–2020)

Iesaistīšanās veids	2016	2017	2018	2019	2020
Kancelejas reģistrā ierakstītie procesuālie dokumenti [1]	49 772	55 069	55 389	54 723	51 413
Pieteikumi par lietas ierosināšanu [2]	835	917	834	939	847
Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas [3]	139	–	–	–	–
Tie pieteikumi par lietas ierosināšanu, kuros ir novērsti trūkumi (procentuālais īpatsvars) [4]	38,20 %	41,20 %	35,85 %	35,04 %	34,59 %
Procesuālie raksti (kas nav prasības pieteikumi)	3879	4449	4562	4446	4122
Pieteikumi par iestāšanos lietā	160	565	318	288	318
Lūgumi par konfidencialitātes ievērošanu (attiecībā uz procesuālajos dokumentos ietverto informāciju) [5]	163	212	197	251	224
Kancelejas sagatavotie rīkojumu projekti [6] (acīmredzama nepieņemamība pirms izsniegšanas, tiesvedības apturēšana/atjaunošana, lietu apvienošana, iebildes par nepieņemamību izskatīšanas apvienošana ar lietas izskatīšanu pēc būtības, iestāšanās lietā, kas nav apstrīdēta, izslēgšana no reģistra, tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas intelektuālā īpašuma lietās, tiesvedības procesa mutvārdu daļas atkārtota sākšana un labojumi)	241	317	285	299	259
Palātu sanāksmes	321	405	381	334	325
Sēžu protokoli un ieraksti par sprieduma pasludināšanu	637	812	924	787	589

1| Šis skaitlis ir norāde par kancelejas darba apjomu, jo katrs ienākošais vai izejošais dokuments tiek ierakstīts reģistrā. Reģistrā ierakstīto procesuālo dokumentu skaits ir jānovērtē, ņemot vērā tiesas jurisdikcijā esošo tiesvedību raksturu. Tā kā tiešajās prasībās lietas dalībnieku skaits ir ierobežots (prasītājs, atbildētājs un attiecīgā gadījumā – persona (vai personas), kas iestājusies (iestājušās) lietā), dokumenti tiek izsniegti tikai šiem lietas dalībniekiem.

2| Ikviens iesniegtais procesuālais raksts (tostarp prasības pieteikums) ir jāieraksta reģistrā, jāiekļauj lietas materiālos, vajadzības gadījumā tajā jānovērš trūkumi, tas jāpaziņo tiesnešu kabinetiem ar – reizēm detalizētu – pavadlapu, tad, iespējams, jāpārtulko un jāizsniedz lietas dalībniekiem.

3| 2016. gada 1. septembrī.

4| Ja pieteikumā par lietas ierosināšanu (tas attiecas arī uz jebkādu citu procesuālo rakstu) nav ievērotas noteiktas prasības, kanceleja organizē tā trūkumu novēršanu, kā paredzēts Reglamentā.

5| Lūgumu par konfidencialitātes ievērošanu skaits neietekmē vienā vai vairākos procesuālajos rakstos ietverto datu skaitu, attiecībā uz kuriem tiek lūgta konfidencialitātes ievērošana.

6| No 2015. gada 1. jūlija, kad stājās spēkā jaunais Vispārējās tiesas Reglaments, daži nolēmumi, kas iepriekš tika pieņemti rīkojumu formā (tiesvedības apturēšana un atjaunošana, lietu apvienošana, dalībvalsts vai iestādes iestāšanās lietā bez konfidencialitātes), tiek pieņemti vienkārša lēmuma formā, kas tiek iekļauts lietas materiālos.

XXII. Procesuālo dokumentu iesniegšanas Vispārējā tiesā veidi [1]

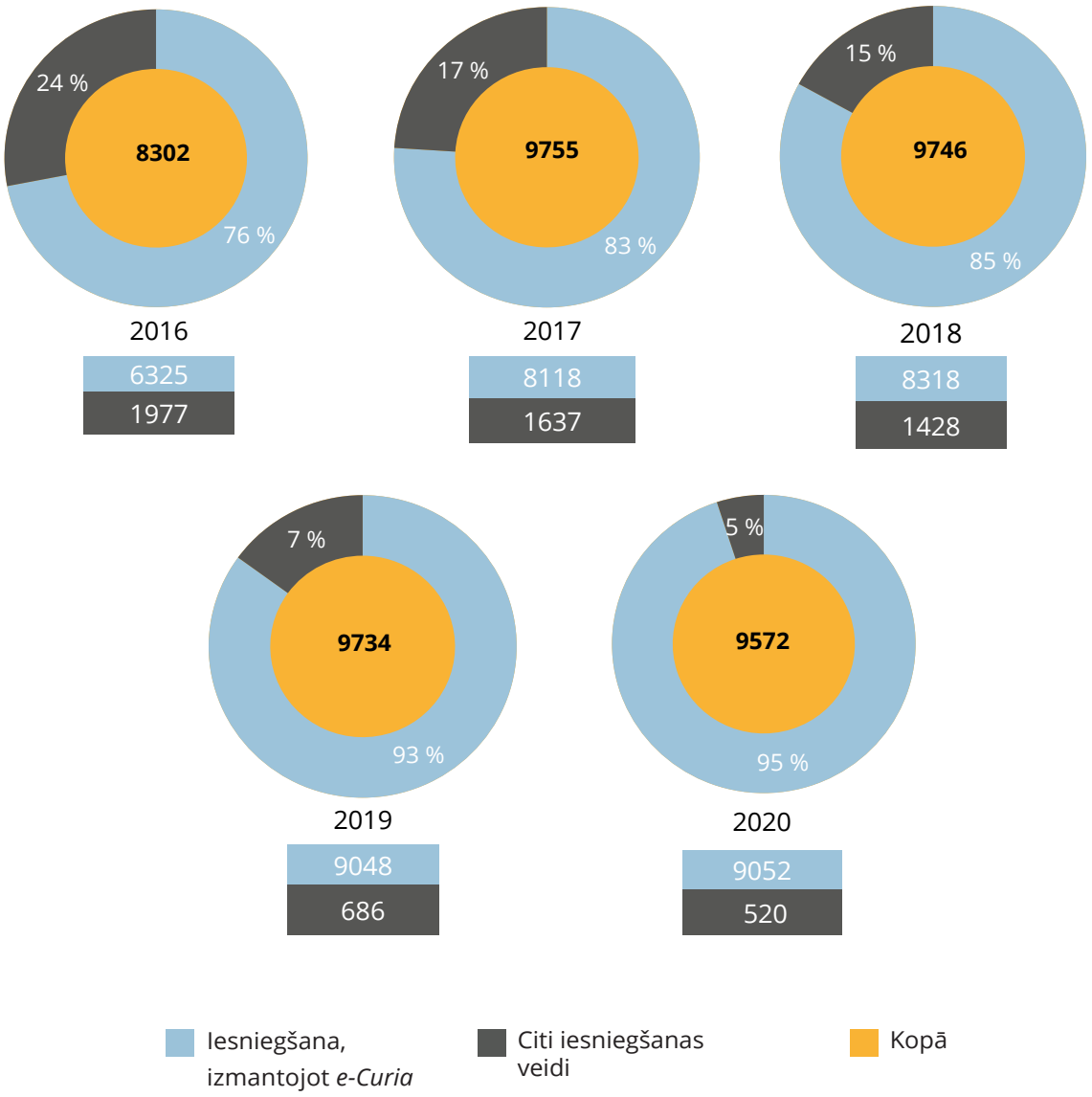

1| Kopš 2018. gada 1. decembra *e-Curia* ir kļuvusi par obligātu dokumentu apmaiņas veidu ar lietas dalībnieku pārstāvjiem visu veidu tiesvedībā Vispārējā tiesā (neskarot Reglamentā paredzētos izņēmumus).

XXIII. Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot *e-Curia* (2016–2020)

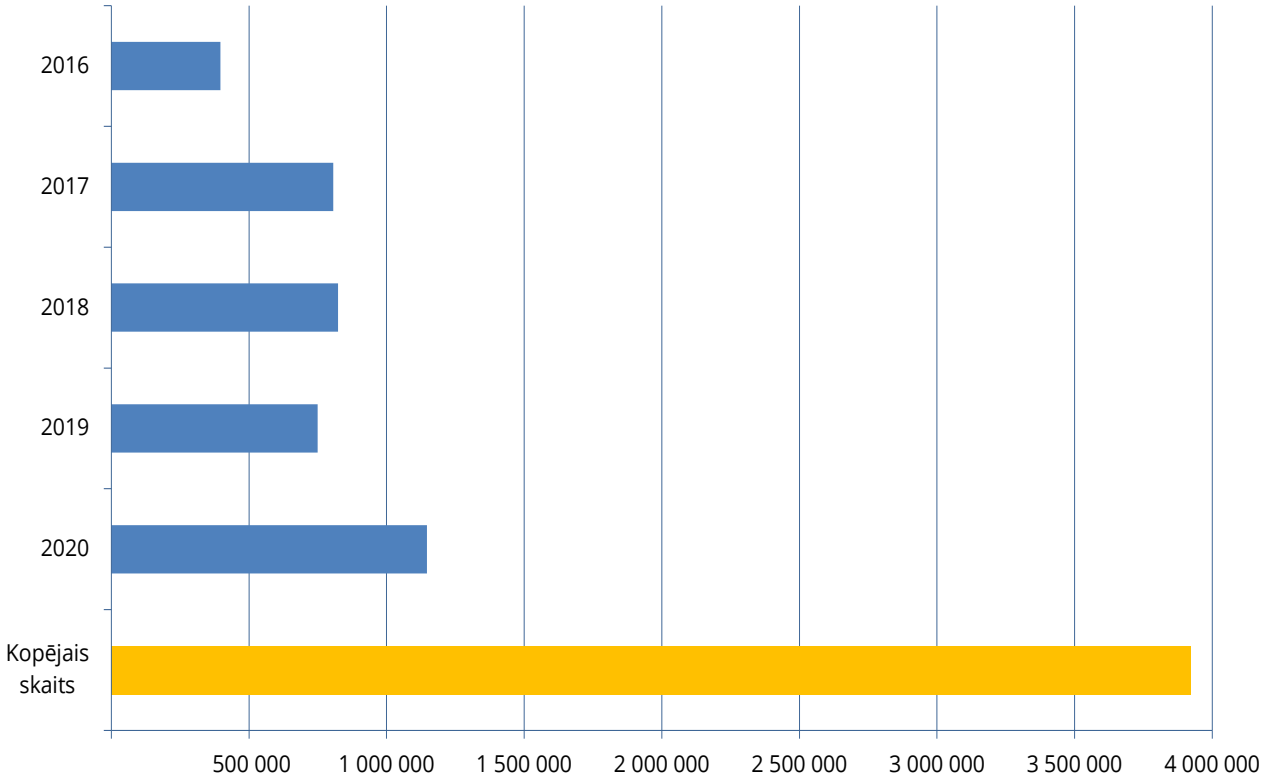

	2016	2017	2018	2019	2020	Kopējais skaits
Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot *e-Curia*	396 072	805 768	823 076	749 895	1 146 664	**3 921 475**

1| Attiecībā uz 2016. gadu datos nav ietverts dokumentu par lietas ierosināšanu lappušu skaits.

XXIV. Paziņojumi *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (2016–2020) [1]

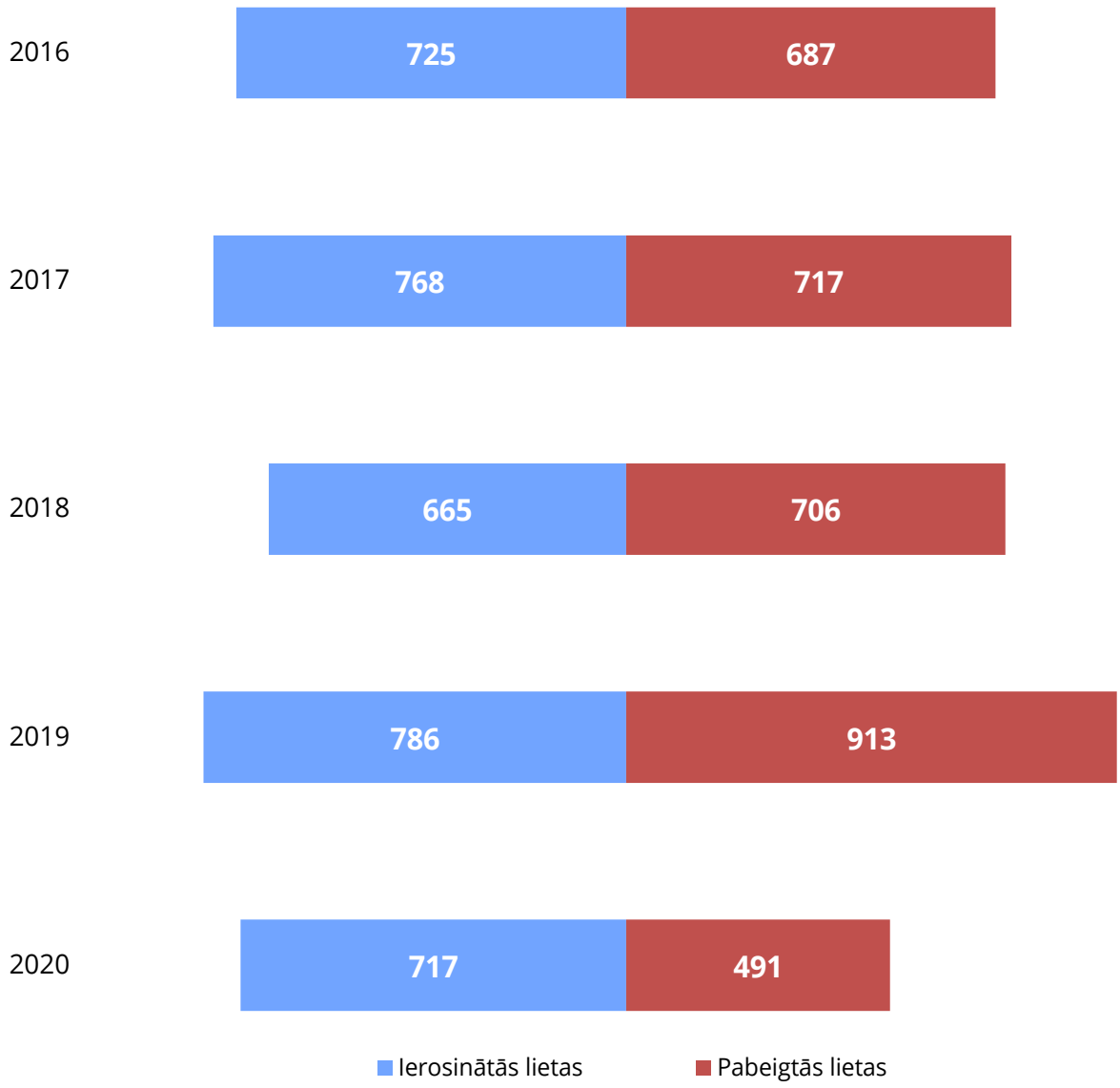

1| Saskaņā ar Reglamentu (79. un 122. pants) paziņojumi par jaunajām prasībām un galīgajiem nolēmumiem ir jāpublicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.*

XXV. Skatīto lietu skaits (2016–2020)

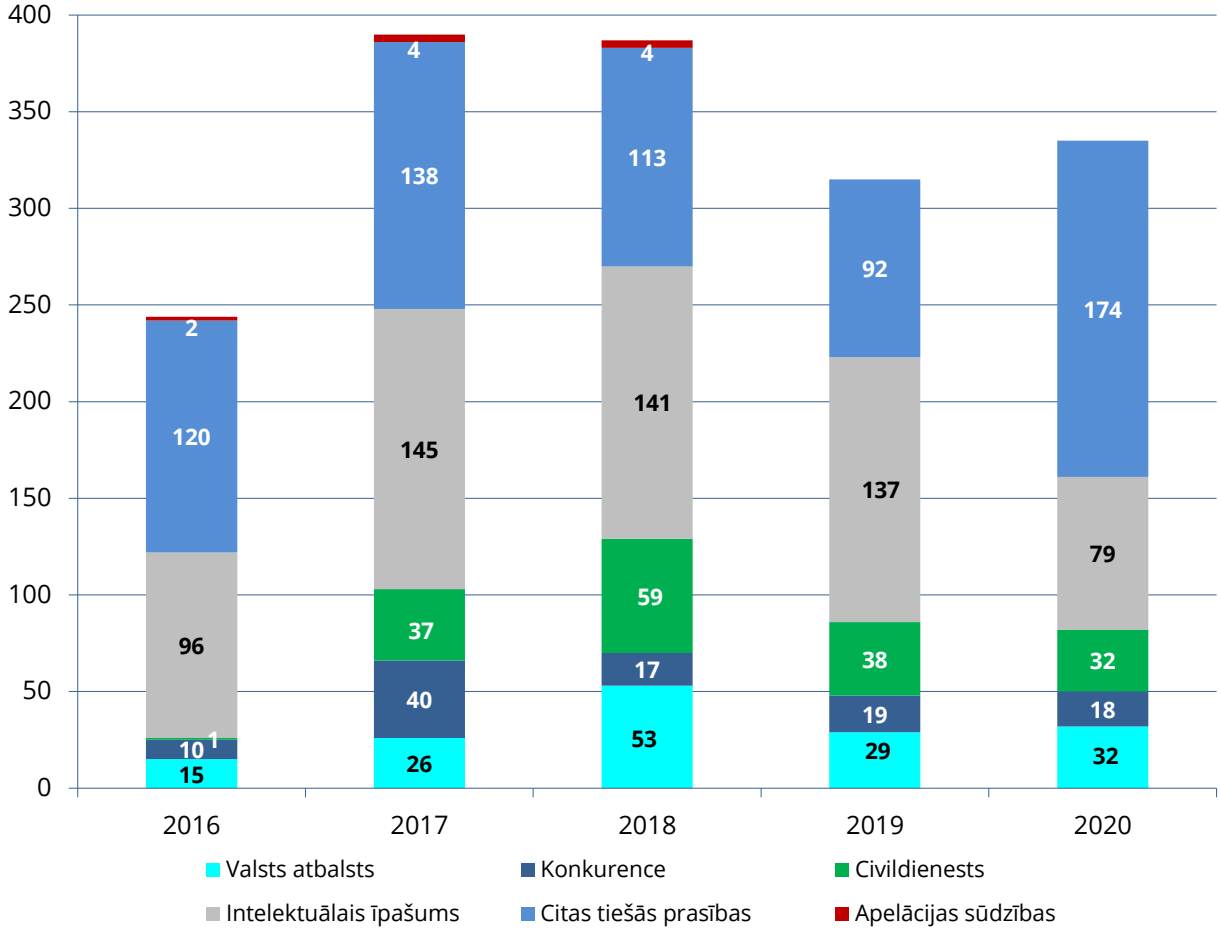

	2016	2017	2018	2019	2020
Kopā	244	390	387	315	335

Vispārējās tiesas sastāvs

M. van der Woude
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs

S. Papasavvas
Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks

H. Kanninen
palātas priekšsēdētājs

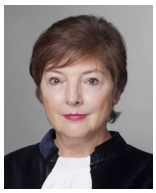

V. Tomljenović
palātas priekšsēdētāja

A. M. Collins
palātas priekšsēdētājs

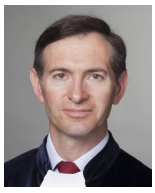

S. Gervasoni
palātas priekšsēdētājs

D. Spielmann
palātas priekšsēdētājs

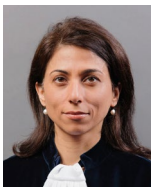

A. Marcoulli
palātas priekšsēdētāja

R. da Silva Passos
palātas priekšsēdētājs

J. Svenningsen
palātas priekšsēdētājs

M. J. Costeira
palātas priekšsēdētāja

A. Kornezov
palātas priekšsēdētājs

M. Jaeger
tiesnesis

S. Frimodt Nielsen
tiesnesis

J. Schwarcz
tiesnesis

D. Gratsias
tiesnesis

M. Kancheva
tiesnese

E. Buttigieg
tiesnesis

V. Kreuschitz
tiesnesis

L. Madise
tiesnesis

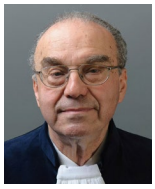

C. Iliopoulos
tiesnesis

V. Valančius
tiesnesis

Z. Csehi
tiesnesis

N. Półtorak
tiesnese

F. Schalin
tiesnesis

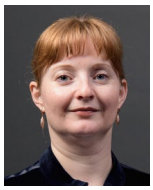

I. Reine
tiesnese

R. Barents
tiesnesis

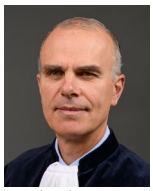

P. Nihoul
tiesnesis

B. Berke
tiesnesis

U. Öberg
tiesnesis

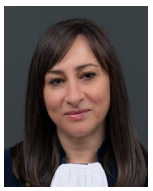

O. Spineanu-Matei
tiesnese

K. Kowalik-Bańczyk
tiesnese

C. Mac Eochaidh
tiesnesis

G. De Baere
tiesnesis

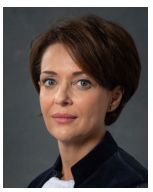

R. Frendo
tiesnese

T. Pynnä
tiesnese

L. Truchot
tiesnesis

J. Laitenberger
tiesnesis

R. Mastroianni
tiesnesis

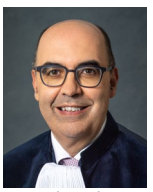

J. Martín y Pérez de Nanclares
tiesnesis

O. Porchia
tiesnese

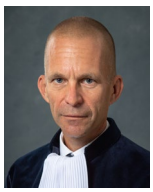

G. Hesse
tiesnesis

M. Sampol Pucurull
tiesnesis

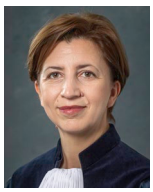

M. Stancu
tiesnese

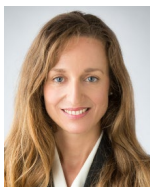

P. Škvařilová-Pelzl
tiesnese

I. Nõmm
tiesnesis

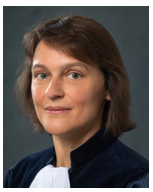

G. Steinfatt
tiesnese

R. Norkus
tiesnesis

T. Perišin
tiesnese

E. Coulon
Vispārējās tiesas sekretārs

I. Izmaiņas Vispārējās tiesas sastāvā 2020. gadā

2020. gada 31. janvāris

Ian Stewart Forrester, kurš bija Vispārējās tiesas tiesnesis kopš 2015. gada 7. oktobra, beidza pildīt amata pienākumus 2020. gada 31. janvārī.

2020. gada 25. februāris

Ingrīda Labucka, kas bija Vispārējās tiesas tiesnese kopš 2004. gada 12. maija, beidza pildīt amata pienākumus 2020. gada 25. februārī.

2020. gada 6. oktobris

Jan Passer, kurš bija Vispārējās tiesas tiesnesis kopš 2016. gada 19. septembra, beidza pildīt amata pienākumus līdz ar stāšanos Tiesas tiesneša amatā 2020. gada 6. oktobrī.

II. Protokolārā kārtība 2020. gada 31. decembrī

M. van der Woude, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs
S. Papasavvas, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks
H. Kanninen, palātas priekšsēdētājs
V. Tomljenović, palātas priekšsēdētāja
A. M. Collins, palātas priekšsēdētājs
S. Gervasoni, palātas priekšsēdētājs
D. Spielmann, palātas priekšsēdētājs
A. Marcoulli, palātas priekšsēdētāja
R. da Silva Passos, palātas priekšsēdētājs
J. Svenningsen, palātas priekšsēdētājs
M. J. Costeira, palātas priekšsēdētāja
A. Kornezov, palātas priekšsēdētājs
M. Jaeger, tiesnesis
S. Frimodt Nielsen, tiesnesis
J. Schwarcz, tiesnesis
D. Gratsias, tiesnesis
M. Kancheva, tiesnese
E. Buttigieg, tiesnesis
V. Kreuschitz, tiesnesis
L. Madise, tiesnesis
C. Iliopoulos, tiesnesis
V. Valančius, tiesnesis
Z. Csehi, tiesnesis
N. Półtorak, tiesnese
F. Schalin, tiesnesis
I. Reine, tiesnese
R. Barents, tiesnesis
P. Nihoul, tiesnesis
B. Berke, tiesnesis
U. Öberg, tiesnesis
O. Spineanu-Matei, tiesnese
K. Kowalik-Bańczyk, tiesnese
C. Mac Eochaidh, tiesnesis
G. De Baere, tiesnesis
R. Frendo, tiesnese
T. Pynnä, tiesnese
L. Truchot, tiesnesis
J. Laitenberger, tiesnesis
R. Mastroianni, tiesnesis
J. Martín y Pérez de Nanclares, tiesnesis
O. Porchia, tiesnese
G. Hesse, tiesnesis
M. Sampol Pucurull, tiesnesis
M. Stancu, tiesnese
P. Škvařilová-Pelzl, tiesnese
I. Nõmm, tiesnesis
G. Steinfatt, tiesnese

R. Norkus, tiesnesis
T. Perišin, tiesnese

E. Coulon, Vispārējās tiesas sekretārs

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Saziņas direkcija
Publikāciju un elektronisko plašsaziņas līdzekļu nodaļa

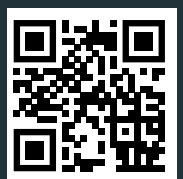

Drukāts uz ekoloģiski tīra papīra

PRINT QD-AP-21-001-LV-C ISBN 978-92-829-3640-5 ISSN 2467-0901 DOI 10.2862/545376
PDF QD-AP-21-001-LV-N ISBN 978-92-829-3613-9 ISSN 2467-1134 DOI 10.2862/73586